

แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้นักศึกษาพิการ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2563

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Guidelines for Development of Learning Process to Enhance Positive Identity
for students with disabilities in universities

Miss Rattanaluck Maneerattanachoti Wong

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy in Development Education
Department of Educational Policy, Management, and Leadership

FACULTY OF EDUCATION

Chulalongkorn University

Academic Year 2020

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ
โดย	น.ส.รัตนลักษณ์ มณีรัตน์โชติวงศ์
สาขาวิชา	พัฒนศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รองศาสตราจารย์ ดร.จรรยาศรี มาดิลกโกวิท
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสภณ ชัยวัฒนกุลวานิช

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุชีวะ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฟื่องอรุณ ปรีดีติลล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.จรรยาศรี มาดิลกโกวิท)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสภณ ชัยวัฒนกุลวานิช)

..... กรรมการ
(ดร.อมรวิรัช นาครทรรพ)

..... กรรมการ
(ดร.ดวงกมล บางขวด)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวี เชื้อสุวรรณทวิ)

รัตนลักษณ์ มณีรัตนโชติวงศ์ : แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่
 นักศึกษาพิการ. (Guidelines for Development of Learning Process to Enhance Positive Identity
 for students with disabilities in universities) อ.ที่ปรึกษาหลัก : รศ. ดร.จรูญศรี มาดิลกโกวิท, อ.ที่
 ปรึกษาร่วม : ผศ. ดร.โสภณ ชัยวัฒนกุลวานิช

เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของ
 นักศึกษาพิการ เพื่อวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ และเพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนา
 กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research)
 โดยการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากนักศึกษาพิการที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษากลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 6 แห่ง จำนวน 128 คน และเก็บ
 ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) นักศึกษาพิการที่มีอัตลักษณ์เชิงบวก จำนวน 12 คน สัมภาษณ์และสนทนา
 กลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 44 คน และสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ 11 คนเพื่อวิเคราะห์แนวทางการพัฒนา
 กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ คือ
 จำนวนร้อยละ 75.00 เป็นผู้มีอัตลักษณ์เชิงบวก แบ่งเป็นนักศึกษาพิการที่มีอัตลักษณ์ในระดับดีมากร้อยละ 18.75 และนักศึกษาพิการที่มีอัต
 ลักษณ์ในระดับดี ร้อยละ 56.25 และพบว่าไม่มีนักศึกษาพิการที่มีอัตลักษณ์ในระดับน้อยและระดับน้อยที่สุด โดยพบว่านักศึกษาพิการมีอัต
 ลักษณ์อยู่ในขั้นที่ 3 ยอมรับและเข้าใจในความสามารถของตนเอง (Acceptance Stage) มากที่สุด ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิง
 บวกของนักศึกษาพิการ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือปัจจัยภายใน ได้แก่ ประเภทความพิการ, ระดับความพิการ, อายุที่ได้รับความพิการ และสาเหตุ
 ของความพิการ ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ประสบการณ์ในชีวิตที่ได้รับ, วิธีการเลี้ยงดูจากครอบครัว, รูปแบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ระบบความ
 ช่วยเหลือและส่งเสริมการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษา, สวัสดิการและความช่วยเหลือจากรัฐและหน่วยงานต่าง ๆ และแนวทางการพัฒนาอัต
 ลักษณ์คนพิการของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยพบว่ากระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่
 แบ่งเป็น 5 ขั้น คือขั้นที่ 1 ค้นหาบทบาททางสังคมของตนเอง, ขั้นที่ 2 ทำความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน, ขั้นที่ 3 ผสานตนเองกับสังคมกลุ่ม
 เล็กที่ใกล้ชิดที่สุด, ขั้นที่ 4 ขยายตัวสู่สังคมกลุ่มใหญ่และกว้างขึ้น และขั้นที่ 5 เห็นคุณค่าในตนเองและมีจิตสำนึกที่ต้องการทำประโยชน์แก่
 ตนเองและผู้อื่น ผลการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการพบว่า กระบวนการเรียนรู้ทั้ง 6 ด้าน
 ของสถาบันอุดมศึกษากลุ่มตัวอย่างมีความสอดคล้องกับรูปแบบของการดูแลและช่วยเหลือนักศึกษาพิการของแต่ละสถาบัน แนวทางการ
 พัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ แบ่งออกเป็นแนวทางระดับประเทศ ได้แก่ แนวทางเกี่ยวกับ
 นโยบายด้านคุณภาพชีวิตและสวัสดิการของคนพิการและแนวทางเกี่ยวกับนโยบายด้านการศึกษา ส่วนแนวทางระดับสถาบันแบ่งเป็นแนวทาง
 สำหรับสถาบันอุดมศึกษาที่มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการหรือมีศูนย์ DSS หรือศูนย์การศึกษาพิเศษ และสถาบันอุดมศึกษาที่กำลังอยู่
 ระหว่างการเตรียมการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการหรือศูนย์ DSS

สาขาวิชา พัฒนศึกษา

ปีการศึกษา 2563

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาร่วม

5984482927 : MAJOR DEVELOPMENT EDUCATION

KEYWORD: DISABILITY IDENTITY, POSITIVE IDENTITY, LEARNING PROCESS, IDENTITY, STUDENTS WITH DISABILITIES
 Rattanaluck Maneerattanachotiwigong : Guidelines for Development of Learning Process to Enhance Positive Identity for students with disabilities in universities. Advisor: Assoc. Prof. CHAROONSRI MADILOGGOVIT, Ph.D.
 Co-advisor: Asst. Prof. Sophon Chaiwatthanakunwanich, Ph.D.

This research has the following objectives: 1to study identify of students with disabilities in universities 2to analyze factors relating to development of positive identity of students with disabilities 3to analyze the learning process to increase positive identity to students with disabilities and 4to present a guideline for development of the learning process to increase positive identity to students with disabilities. The researcher used mixed methods of research by collecting quantitative data from 128 disable students studying in 6 universities. The qualitative data were collected by in-depth interview from 12 disable students with positive identity, group discussion of 44 related people and group discussion of 11 expert people to analyze guidelines for development of learning process to enhance positive identity for students with disabilities in universities. The research findings were as follows. Most of students with disabilities in universities at 75.00% had positive identity which was divided into disable students with identity in an excellent level at 18.75% and disable students with identity in a good level at 56.25% and it was found that there were no students with identity at a low level and minimum level. It was found that there were students with identity at a third level accepting and understanding their disability the most. Factors relating to development of positive identity of disable students were divided into 2 parts which were internal factors including disability type, disability level, disability age and disability cause. The outside factors were received life experience, family raising method, basic education format, system of helping and promoting of learning in university, welfare and help from state and various governments and the concept of developing identity of related disable people. It was found that positive identity development process of students with disabilities was a continuous process that divided into 5 steps. The first step was to find the social role of oneself. The second step was to understand the duty of oneself. The third step was to blend oneself to a small social group that is the closest. The fourth step was to expand to a larger and wider group of society. The fifth step was to see the value in oneself and to have conscience to do good to oneself and other. Regarding the analysis result of the learning process to increase positive identity to students with disabilities, it was found that the 6 learning processes of the sample universities were consistent with the supervision format and helping of students with disabilities of each institution. The development guideline of the learning process to increase positive identity to students with disabilities was divided into national guidelines including guideline on policy of quality of life and welfare of the disabled and guideline on policy of education. As for the guidelines in institution level, there were divided into a guideline for university with a system to help disable students, having DSS center or special education center and universities that were between preparing system development to supervise disable students or DSS center.

Field of Study: Development Education

Student's Signature

Academic Year: 2020

Advisor's Signature

Co-advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร. จรุงยศรี มาติโลกโกวิท อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสภณ ชัยวัฒนกุลวานิช อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้เสียสละเวลาในการช่วยตรวจสอบและให้คำแนะนำในการดำเนินการวิจัยทุก ขั้นตอน รวมไปถึงคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์อันประกอบด้วยผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฟื่องอรุณ ปรีดีติติก, อาจารย์ ดร.อมรรวิช นาคทรพร และ อาจารย์ ดร. ดวงกมล บางขวด รวมทั้ง ขอขอบพระคุณกรรมการภายนอก รองศาสตราจารย์ ดร.ทวี เชื้อสุวรรณทวี เป็นอย่างสูงที่ได้กรุณาให้ คำแนะนำเพื่อปรับปรุงพัฒนาวิทยานิพนธ์ให้มีคุณภาพมากขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร คณาจารย์ และบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษากลุ่มตัวอย่างทุกท่านที่ได้กรุณาช่วยประสานงานและให้ข้อมูลจนการวิจัยสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ และขอขอบคุณนักศึกษา พิกการและครอบครัวที่ไว้วางใจและเชื่อใจในตัวนิสิตผู้วิจัยให้ข้อมูลเชิงลึกที่เป็นประโยชน์ต่อการทำ วิทยานิพนธ์เป็นอย่างยิ่ง

สุดท้ายนี้ขอพระคุณบิดามารดาและครอบครัวที่ได้ให้กำลังใจ คอยสนับสนุนทุกอย่างก้าว ทุก การกระทำ และคอยปลอบใจยามเหน็ดเหนื่อย ท้อแท้ จนสามารถดำเนินการวิจัยได้เสร็จสิ้นสมบูรณ์ ตามที่ตั้งใจ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาพิกการและผู้ที่ เกี่ยวข้องที่จะนำไปใช้ต่อยอดและพัฒนาการจัดการศึกษาและการจัดบริการสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับ นักศึกษาพิกการให้มีคุณภาพและเกิดประโยชน์อย่างแท้จริงต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

รัตนลักษณ์ มณีรัตนโชติวงศ์

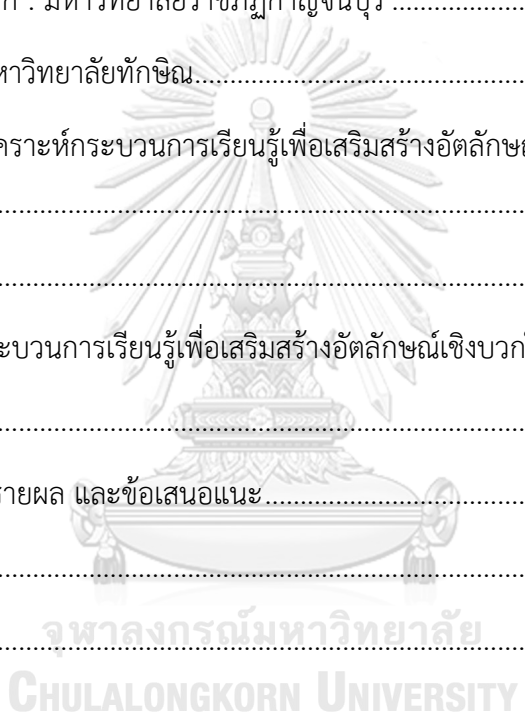
สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	1
สารบัญภาพ.....	1
บทที่ 1.....	1
บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ข้อจำกัดของการวิจัย.....	5
ขอบเขตการวิจัย.....	5
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	8
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	13
บทที่ 2.....	14
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	14
ตอนที่ 1 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนพิการ.....	15
1.1 สถานการณ์คนพิการในประเทศไทย.....	15
1.2 นิยามของคนพิการ.....	17

1.3 ประเภทความพิการ	20
1.4 สาเหตุของความพิการ	24
1.5 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคนพิการ	27
1.6 กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนพิการ	31
ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา	39
2.1 สถานการณ์การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในประเทศไทย	39
2.2 รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ	40
2.3 การดูแลช่วยเหลือและจัดบริการการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ	42
2.4 กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการใน สถาบันอุดมศึกษาไทย	47
2.5 ปัญหาและความต้องการของนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา	50
ตอนที่ 3 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ	53
3.1 นิยามและความสำคัญของอัตลักษณ์	54
3.2 ประเภทของอัตลักษณ์	56
3.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาอัตลักษณ์	57
3.4 องค์ประกอบของอัตลักษณ์	63
3.5 แนวคิดการพัฒนาอัตลักษณ์คนพิการ	66
3.6 แนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ	77
ตอนที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	82
4.1 ความหมายของกระบวนการเรียนรู้	82
4.2 จุดมุ่งหมายของการเรียนรู้	85
4.3 องค์ประกอบของกระบวนการเรียนรู้	87
4.4 ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้	90
4.5 หลักในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	91

4.6 ประเภทของการเรียนรู้	93
4.7 แนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้	93
ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	95
5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์ของคนพิการ	95
5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา.....	99
บทที่ 3	114
วิธีดำเนินการวิจัย	114
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา	114
ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการ	121
ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ	123
ขั้นตอนที่ 4 นำเสนอแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษาพิการ.....	124
บทที่ 4	128
อัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา.....	128
ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาพิการ.....	131
ตอนที่ 2 อัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ	139
ตอนที่ 3 บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ	144
บทที่ 5	160
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการ	160
ตอนที่ 1 สรุปข้อมูลการสัมภาษณ์นักศึกษาพิการที่มีอัตลักษณ์เชิงบวก	161
ตอนที่ 2 สรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษา พิการ.....	210
ตอนที่ 3 วิเคราะห์ผลการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการและปัจจัย ที่เกี่ยวข้อง.....	234
บทที่ 6	241

วิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ	241
ตอนที่ 1 ระบบการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ	242
1. ภาคเหนือ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่	242
2. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.....	258
3. ภาคกลาง : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	268
4. ภาคตะวันออก : มหาวิทยาลัยบูรพา.....	276
5. ภาคตะวันตก : มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี	283
6. ภาคใต้ : มหาวิทยาลัยทักษิณ.....	293
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ	331
บทที่ 7	364
แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ.....	364
บทที่ 8	460
สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	460
สรุปผลการวิจัย.....	460
อภิปรายผล.....	469
ข้อเสนอแนะ.....	485
บรรณานุกรม.....	487
ภาคผนวก.....	500
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย	501
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม (Focus Group)ในการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ	502
ภาคผนวก ค รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group)เพื่อพิจารณาร่างแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ....	506
ภาคผนวก ง ภาพการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	507

ภาคผนวก จ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	516
ภาคผนวก ฉ เอกสารประกอบ.....	532
ประวัติผู้เขียน.....	552

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	จำนวนคนพิการ ปี พ.ศ. 2560 จำแนกตามภูมิภาค.....	16
ตารางที่ 2	การวิเคราะห์แนวคิดในการพัฒนาอัตลักษณ์คนพิการกับพฤติกรรมของคนในสังคม.....	75
ตารางที่ 3	จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละภาคของประเทศไทย.....	115
ตารางที่ 4	จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละสถาบันอุดมศึกษา.....	115
ตารางที่ 5	วิเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้ตามแนวคิดการพัฒนาอัตลักษณ์คนพิการของ Gibson.....	116
ตารางที่ 6	การวิเคราะห์พัฒนาการอัตลักษณ์คนพิการ พฤติกรรมบ่งชี้ และรายการคำถามใน แบบสอบถาม.....	118
ตารางที่ 7	จำนวนกลุ่มตัวอย่างใช้ในการศึกษา.....	129
ตารางที่ 8	จำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละภาคและจำนวนแบบสอบถามที่เก็บได้.....	129
ตารางที่ 9	ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาพิการ ด้านองค์ประกอบเกี่ยวกับตัวนักศึกษาพิการ.....	132
ตารางที่ 10	ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาพิการ ด้านองค์ประกอบเกี่ยวกับครอบครัว.....	134
ตารางที่ 11	ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาพิการ ด้านองค์ประกอบเกี่ยวกับการศึกษา.....	136
ตารางที่ 12	ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาพิการ ด้านองค์ประกอบเกี่ยวกับสังคมแวดล้อม.....	138
ตารางที่ 13	จำนวนของนักศึกษาพิการ จำแนกตามคะแนนเฉลี่ยจากการประเมินอัตลักษณ์.....	139
ตารางที่ 14	คะแนนเฉลี่ยอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่ง.....	140
ตารางที่ 15	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนการประเมินอัตลักษณ์นักศึกษาพิการ จำแนกตามชั้นอัตลักษณ์และพฤติกรรมบ่งชี้ตามแนวคิดของJennifer Gibson (2006)	140
ตารางที่ 16	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนการประเมินอัตลักษณ์นักศึกษาพิการ จำแนกตามรายการข้อคำถาม.....	142
ตารางที่ 17	จำนวนและร้อยละในการประเมินเกี่ยวกับบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนา อัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ.....	145

ตารางที่ 18	จำนวนร้อยละในการประเมินเกี่ยวกับบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนา อัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ จำแนกตามองค์ประกอบของอัตลักษณ์ 4 ด้าน	151
ตารางที่ 19	สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาพิการที่มีอัตลักษณ์เชิงบวก	214
ตารางที่ 20	วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ ของสถาบันอุดมศึกษากลุ่มตัวอย่าง	302
ตารางที่ 21	วิเคราะห์ระบบการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการของ สถาบันอุดมศึกษากลุ่มตัวอย่าง	309
ตารางที่ 22	การวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง	335
ตารางที่ 23	ร่างแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษาพิการ (แนวทางระดับประเทศ)	382
ตารางที่ 24	ร่างแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษาพิการ (แนวทางระดับสถาบัน)	389
ตารางที่ 25	แนวทางระดับประเทศ	428
ตารางที่ 26	แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ศึกษา พิการ(แนวทางระดับสถาบัน)	430

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	12
ภาพที่ 2 ความหมายของคำที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ.....	18
ภาพที่ 3 จำนวนศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษาในช่วง ปี พ.ศ. 2550 – 2560	40
ภาพที่ 4 Model of Multiple Dimensions of Identity.....	64
ภาพที่ 5 มุมมองปัญหาของคนพิการของแนวคิดการกุศล (Charity Model).....	68
ภาพที่ 6 แนวคิดทางการแพทย์ (The Medical Model of Disability).....	69
ภาพที่ 7 แนวคิดทางสังคม (The Social Model of Disability)	71
ภาพที่ 8 แนวคิดแบบบูรณาการ (Bio-Psycho-social Model).....	73
ภาพที่ 9 แผนผังขั้นตอนการวิจัย.....	127
ภาพที่ 10 อัตราส่วนจำนวนนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ในปีการศึกษา 2561	244
ภาพที่ 11 จำนวนหลักสูตรของมหาวิทยาลัยบูรพา ที่เปิดสอนในปีการศึกษา 2557 – 2561 จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา	277
ภาพที่ 12 สรุปผลข้อมูลจากขั้นตอนการวิจัยขั้นที่ 1.....	369
ภาพที่ 13 สรุปผลข้อมูลจากขั้นตอนการวิจัยขั้นที่ 2.....	372
ภาพที่ 14 สรุปผลข้อมูลจากขั้นตอนการวิจัยขั้นที่ 3.....	376
ภาพที่ 15 สรุปผลข้อมูลจากขั้นตอนการวิจัยมาสู่การนำเสนอร่างแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ	381
ภาพที่ 16 สรุปผลข้อมูลจากขั้นตอนการวิจัยขั้นที่ 3.....	389
ภาพที่ 17 สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยทักษิณ.....	507
ภาพที่ 18 สัมภาษณ์ประธานหลักสูตรการศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ และเจ้าหน้าที่ของศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.....	507
ภาพที่ 19 กลุ่มนักศึกษาพิการและเจ้าหน้าที่ของศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.....	508

ภาพที่ 20 สัมภาษณ์รองคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา คณะครุศาสตร์ และอาจารย์ประจำสาขาวิชา การศึกษาพิเศษและคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.....	508
ภาพที่ 21 สัมภาษณ์อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาพิเศษและคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี.....	509
ภาพที่ 22 สัมภาษณ์รองอธิการบดีด้านการพัฒนานิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	509
ภาพที่ 23 สัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนและอาจารย์ที่ปรึกษาของนิสิตพิการ มหาวิทยาลัยบูรพา.....	510
ภาพที่ 24 สัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนของนิสิตพิการ มหาวิทยาลัยบูรพา	510
ภาพที่ 25 ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของกองกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา	511
ภาพที่ 26 สัมภาษณ์ผู้บริหารกองกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา	511
ภาพที่ 27 สนทนากลุ่มเจ้าหน้าที่ของศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่.....	512
ภาพที่ 28 สนทนากลุ่มเจ้าหน้าที่ของศูนย์ DSS มหาวิทยาลัยบูรพา	512
ภาพที่ 29 สนทนากลุ่มเจ้าหน้าที่ของศูนย์ DSS มหาวิทยาลัยบูรพา	513
ภาพที่ 30 สนทนากลุ่มอาจารย์ผู้สอน มหาวิทยาลัยบูรพา.....	513
ภาพที่ 31 สัมภาษณ์ผู้บริหารและสนทนากลุ่มเจ้าหน้าที่กองพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ กาญจนบุรี.....	514
ภาพที่ 32 สนทนากลุ่มเจ้าหน้าที่กองพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี	514
ภาพที่ 33 สนทนากลุ่มเจ้าหน้าที่ฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยทักษิณ.....	515
ภาพที่ 34 สนทนากลุ่มอาจารย์ผู้สอนนิสิตพิการ มหาวิทยาลัยทักษิณ	515

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การประชุมสมัชชาสหประชาชาติในปี ค.ศ.1975 ได้มีปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิของคนพิการเกิดขึ้น ประกอบกับองค์การสหประชาชาติได้ให้ความสำคัญเรื่องสิทธิ โอกาสและความเสมอภาคของคนพิการโดยประกาศในปี พ.ศ.2526–2535 เป็นทศวรรษของคนพิการพร้อมทั้งกำหนดแผนปฏิบัติการโลกเกี่ยวกับคนพิการขึ้น ทำให้ทุกฝ่ายเริ่มเห็นความสำคัญของการพัฒนาคนพิการมากขึ้น รัฐบาลแต่ละประเทศต่างวางแนวทางการพัฒนาคนพิการ ออกกฎหมายและนโยบายต่างๆ เกี่ยวกับการพัฒนาคนพิการในหลายรูปแบบ และในปัจจุบันประเทศไทยเองก็นำแนวคิดนี้มากำหนดเป็นหนึ่งในแนวทางในการพัฒนาคนพิการทั่วประเทศ นโยบายและกฎหมายดังกล่าวส่งผลให้ปัจจุบันคนพิการในสังคมไทยมีสิทธิในการศึกษาเล่าเรียนและประกอบอาชีพได้ค่อนข้างเท่าเทียมกับคนปกติ (จำจวน เบญจศิริ, 2558: 302)

จากสถิติเกี่ยวกับการศึกษาของคนพิการในประเทศไทยปีพ.ศ.2560 พบว่าจากจำนวนคนพิการทั้งหมดจากทั่วประเทศ 1,808,524 คน มีคนพิการที่ได้รับการศึกษา จำนวน 1,194,415 คน คิดเป็นร้อยละ 67.01 ของคนพิการทั้งหมด (กระทรวงการวางแผนสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2560: 13-14) ประกอบกับข้อมูลย้อนหลังเกี่ยวกับการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของนักศึกษาพิการ ที่พบว่าหลังมีประกาศพระราชบัญญัติการศึกษาสำหรับคนพิการ ปีพ.ศ.2551 คนพิการมีโอกาสได้รับการศึกษาสูงขึ้นและมีจำนวนนักศึกษาพิการที่มีโอกาสศึกษาในระดับอุดมศึกษามากขึ้น เห็นได้จากสถิติจำนวนนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษาแต่ตั้งแต่ปี พ.ศ.2552 ที่มีจำนวนนักศึกษาพิการในระดับอุดมศึกษา 2,107 คน และสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องจนในปีพ.ศ. 2560 มีจำนวนนักศึกษาพิการที่ศึกษาในระดับอุดมศึกษาทั้งหมด 4,088 คน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, ออนไลน์: 2560)

การศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นช่วงเวลาสำคัญในการสร้างพื้นฐานชีวิตของคนพิการทั้งด้านชีวิตการทำงาน ชีวิตครอบครัว และความสัมพันธ์ทางสังคมผ่านกระบวนการเรียนการสอนและการมีส่วนร่วมในกิจกรรม เมื่อเข้าสู่การศึกษาในระดับอุดมศึกษาผู้เรียนจะต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมและการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม รวมทั้งมีการเปลี่ยนแปลงบุคลิกและพฤติกรรมค่อนข้างมาก ซึ่งจะต้องอาศัยการรับรู้ ปรับตัวและตอบสนองให้เหมาะสม การเรียนในระดับอุดมศึกษาจึงอยู่ในช่วงเวลาแห่งการแสวงหาอัตลักษณ์ (Identity) (สมชาย รัตนทองคำ, 2556: 82) Erikson (1968: 122) ได้อธิบายเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของนักศึกษาที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นไว้ว่า สิ่งสำคัญที่เป็นหัวใจของ

พัฒนาการของวัยนี้ คือ การปะติดปะต่อกันของอัตลักษณ์ (Self-Identity) ซึ่งเป็นรูปแบบของการเลือกบทบาทที่จะกระทำ เลือกค่านิยม ความเชื่อ และจุดมุ่งหมายในชีวิตเพื่อนำมานิยามความเป็นตัวของตัวเอง อัตลักษณ์ในวัยของนักศึกษาจึงเป็นสิ่งที่ไม่มั่นคงเพราะเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นแล้วมีการแทนที่และเปลี่ยนแปลงได้ ทั้งยังเป็นการเปิดโอกาสให้นักศึกษาพิจารณาได้ฝึกฝนความรับผิดชอบและการใช้ชีวิตแบบผู้ใหญ่ ได้ทดลองทำหน้าที่ในบทบาทต่าง ๆ ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างอัตลักษณ์ทางวิชาการและอัตลักษณ์ทางวิชาชีพที่สัมพันธ์กับการประกอบอาชีพในอนาคตอีกด้วย (Lairio, Puukari & Kouvo, 2013: 124)

“อัตลักษณ์” เป็นความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองว่า "ฉันคือใคร" ซึ่งจะเกิดขึ้นจากการปฏิสังสรรค์ระหว่างตัวเรากับคนอื่น โดยผ่านการมองตัวเองและคนอื่นมองเราในขณะนั้น (Kath Woodward, 2004: 189-191) อัตลักษณ์จึงต้องการความตระหนักในตัวเองและพื้นฐานของการแสดงตนหรือยอมรับกับอัตลักษณ์ที่ตนเลือก การมีอัตลักษณ์ที่เหมาะสมจึงเป็นการได้แสดงตัวตนความเป็นตัวของตัวเองที่สามารถระบุได้ว่าตนมีอัตลักษณ์อย่างไรและเป็นอย่างไรในสายตาคนอื่น มีความเหมือนกับกลุ่มหรือแตกต่างจากกลุ่มอย่างไร แต่อัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการถูกจำกัดไว้โดยโลกภายนอกจากเงื่อนไขทางสังคมที่เป็นส่งผลสำคัญกับการพัฒนาอัตลักษณ์ของตนเองเช่นกัน (นัทธนัย ประสานนาม, ออนไลน์: 2550 และบัณฑิต ไกรวิจิตร, 2552: 54) นักศึกษาพิการที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาอัตลักษณ์ของตนเองจะเป็นบุคคลที่เข้าใจบทบาทหน้าที่และเห็นความสำคัญของตนเองในฐานะสมาชิกหนึ่งของสังคมและมีจิตสำนึกที่จะทำประโยชน์ให้ทั้งกับตนเองและสังคมรอบข้าง

อัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการจึงมีความสำคัญต่อการวางบทบาทของนักศึกษาพิการเกี่ยวกับการเรียน การประกอบอาชีพและทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นในสังคม นักศึกษาพิการจะมีความมั่นใจในการใช้ชีวิตและทำประโยชน์ต่อตนเองและสังคมได้ดีขึ้นหากมีการพัฒนาอัตลักษณ์ให้เป็นไปในเชิงบวกและสร้างสรรค์ ด้วยเหตุนี้จึงมีความพยายามในการศึกษาแนวคิดในการพัฒนาอัตลักษณ์ของคนพิการ (Disability Identity Development Model) และมีการปรับปรุงนโยบาย กฎหมายและแนวคิดต่างๆ ให้สอดคล้องกับสภาพบริบทสังคมแต่ละยุคสมัยเพื่อให้คนพิการได้รับการพัฒนาอัตลักษณ์ให้มีอัตลักษณ์ที่ดีและเหมาะสมมากขึ้น

แม้จะมีความพยายามในการพัฒนานโยบาย กฎหมายและแนวคิดต่าง ๆ ที่ให้คุณค่าและเห็นความสำคัญของคนพิการอย่างเท่าเทียมกับคนทั่วไปมากขึ้น แต่ก็ยังพบว่ามีคนในสังคมส่วนหนึ่งที่ยังมีแนวคิดและเจตคติเกี่ยวกับคนพิการในเชิงลบ คือ มองว่าไร้ความสามารถ ไม่สามารถพัฒนาได้ เป็นผู้ที่ต้องอยู่ในสถานสงเคราะห์หรือบำบัดเท่านั้น แนวคิดในเชิงลบเหล่านี้ส่งผลให้คนพิการกลายเป็นคนชายขอบของสังคมที่พยายามรวมกลุ่มกันเพื่อเรียกร้องสิทธิและความเท่าเทียมโดยการเคลื่อนไหวทางสังคมในวาระต่างๆ อยู่เรื่อยๆ ดังเช่นผลการศึกษาของ ณัฐนันท์ คำภา , วิไลศักดิ์ กิ่งคำและวิภาวรรณ อยู่เย็น (2558: 144-145) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษากับอัตลักษณ์เชิงบวก

แผนผังเชิงลบต่อคนพิการในสังคมไทย ผลการศึกษาแสดงให้เห็นมุมมองของคนในสังคมที่มีการใช้กลวิธีทางภาษาที่สื่ออัตลักษณ์เชิงบวกแต่แท้จริงแล้วได้แผนผังเชิงลบต่อคนพิการ และแสดงให้เห็นว่าแนวคิดเชิงลบต่อคนพิการนี้สามารถแฝงอยู่ในคำพูดและการกระทำของคนในสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากความคิดของคนในสังคมที่ยังไม่เชื่อและยอมรับในความสามารถของคนพิการ นอกจากนี้ในการศึกษาของ จิตติมา เจือไทย (2551: 123) สะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยยังคงมีแนวคิดเชิงลบต่ออัตลักษณ์หรือตัวตนของคนพิการผ่านการใช้คำและสร้างวาทกรรมเกี่ยวกับคนพิการ เช่น “ความไร้คุณค่า” “ความน่าเวทนาสงสาร” หรือ “การไร้ความสามารถ” วาทกรรมเหล่านี้จำเป็นที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้ลึกถึงรากเหง้าและวิถีคิดเพื่อไม่ให้สังคมตัดสินคุณค่าของคนพิการจากภายนอกเท่านั้น ซึ่งวิธีการที่สามารถสร้างความเท่าเทียมให้เกิดขึ้นได้กับคนพิการคือการเปลี่ยนแปลงวิถีคิดของสังคมผ่านการให้ความรู้เพื่อให้เกิดความเสมอภาคที่เท่าเทียมกัน และในการศึกษาของ กมลพรรณ พันพิ่ง (2547: 116) ยังพบว่า คนพิการเห็นพ้องต้องกันว่าเจตคติเชิงลบที่สังคมมีต่อเรื่องความพิการส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมความรุนแรงของคนพิการและมีนัยสำคัญเกี่ยวกับการจัดบริการและนโยบายสังคมเรื่องระบบสวัสดิการของประเทศในการนำเรื่องความพิการเข้าสู่แนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนและนำไปสู่การจัดทำนโยบายและการจัดสวัสดิการเพื่อคนพิการ

ผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของคนพิการเหล่านี้ส่งผลให้มีความพยายามในการเสริมสร้างการรับรู้ตนเองหรืออัตลักษณ์ในเชิงบวกให้กับคนพิการ ส่งเสริมการเห็นคุณค่าและตระหนักในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้พิการให้มากขึ้น ดังการศึกษาของ วรพรรณคดี ปัญวรณศิริ (2551: 91) ที่พบว่า การเปลี่ยนความคิดต่อคุณค่าของตนเองของคนพิการจากเดิมที่สิ้นหวังกลายเป็นเห็นคุณค่าของตนเอง คิดว่าตนเองยังมีความสามารถทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นได้ สามารถกำหนดเป้าหมายในชีวิตปฏิบัติภารกิจในชีวิตประจำวันได้เองไม่รู้สึกถึงความพิการทำให้ลดคุณค่าความเป็นมนุษย์ จึงทำให้เกิดการจินตนาการและพร้อมเปิดใจกว้างเพื่อการพัฒนาตนเอง นอกจากนี้ ญัฐวดี มณีพรหม และคณะ (2554: 146) พบว่า คนพิการที่เห็นคุณค่าในตนเองจะมีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถเผชิญปัญหาในชีวิตและสามารถยอมรับความผิดหวังจึงสามารถใช้ชีวิตอย่างมีความสุขและส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้พิการ

จากผลการวิจัยที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าอัตลักษณ์เชิงบวกของคนพิการมีความสำคัญและส่งผลต่อจิตใจ เจตคติ ความรู้สึกของคนพิการและคนในสังคม สามารถช่วยผลักดันให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตและฟื้นฟูสมรรถภาพให้คนพิการในด้านต่างๆ ตามมา โดยเฉพาะกลุ่มนักศึกษาพิการที่จะสามารถจบการศึกษาออกไปสู่ตลาดแรงงานและเป็นกำลังสำคัญของประเทศต่อไป

จากการศึกษางานวิจัยในประเทศไทยที่เห็นได้ว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์ของคนพิการส่วนใหญ่จึงเป็นการศึกษาเกี่ยวกับผลของเจตคติเชิงลบหรือการลดทอนคุณค่าของคนพิการจากคนในสังคมไทยที่ส่งผลต่อการอัตลักษณ์ของคนพิการ เช่นงานวิจัยของ จิตติมา เจือไทย

(2551) ณัฐนันท์ คำภา , วิไลศักดิ์ กิ่งคำ และวิภาวรรณ อยู่เย็น (2558) ที่ศึกษาอัตลักษณ์เชิงบวกแก่นัยเชิงลบต่อคนพิการ: ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอัตลักษณ์ของคนพิการในสังคมไทย และ กมลพรรณ พันธ์ (2553) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ อัตลักษณ์ การเสริมพลังอำนาจ และการกำหนดวิถีชีวิตตนเอง: การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการในสังคมไทย การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสร้างอัตลักษณ์แห่งตัวตนของคนพิการเหล่านี้ทำให้คนพิการต้องพยายามปรับตัวและการสร้างพื้นที่ทางสังคมเพื่อดำรงอัตลักษณ์ของของตนเองเอาไว้ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่นงานวิจัยของ ฐิติวัจนี ทองแก้วและพิทักษ์ ศิริวงศ์ (2559) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างพื้นที่ทางสังคมและการดำรงอัตลักษณ์ของคนพิการที่ทำงานในองค์กรด้านการสื่อสารโทรคมนาคม เป็นต้น จากงานวิจัยส่วนใหญ่ที่กล่าวมาหากเป็นการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาอัตลักษณ์ของคนพิการจะเป็นทำการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มคนทำงานและคนพิการในชุมชนทั่วไป ยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์กับกลุ่มนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษาส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นการวิจัยกับกลุ่มนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับ การจัดบริการดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา การศึกษาความต้องการของนักศึกษาพิการ ศึกษาเจตคติของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อนักศึกษาพิการ รวมไปถึงการพัฒนาวัฒนธรรมที่ช่วยเหลือนักศึกษาพิการ นอกจากนี้ยังมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของและตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อศักยภาพการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการ และศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินกิจกรรมจิตอาสาของนักศึกษาพิการ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างข้อสรุปของการศึกษาที่จะเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้มีเกี่ยวข้องในการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้กับนักศึกษาพิการ ให้นักศึกษาพิการเหล่านี้ออกไปสู่สังคมและกลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่มีคุณภาพ สามารถสร้างประโยชน์ให้ทั้งตนเองและประเทศชาติได้ในอนาคต

คำถามการวิจัย

1. นักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษาไทยมีอัตลักษณ์อย่างไรเมื่อเทียบกับเกณฑ์ในการประเมินอัตลักษณ์คนพิการในระดับสากล
2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษามีอะไรบ้าง และแต่ละปัจจัยส่งผลต่อลักษณะอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการอย่างไร
3. กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษาเป็นอย่างไร และมีปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องอะไรบ้าง

4. แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษา
พิการในสถาบันอุดมศึกษาควรมีแนวทางอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการ
3. เพื่อวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ
4. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่
นักศึกษาพิการ

ข้อจำกัดของการวิจัย

1. จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 34.88 ของจำนวนกลุ่ม
ตัวอย่างที่กำหนดไว้ 367 คน เป็นจำนวนที่เกินร้อยละ 30 ของกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้สามารถเป็น
ตัวแทนของข้อมูลที่ต้องการศึกษาได้ และเป็นข้อมูลที่เกิดจากข้อค้นพบของการศึกษาที่แสดงให้เห็น
ว่าจำนวนนักศึกษาพิการในฐานะข้อมูลของสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย
และนวัตกรรม (ออนไลน์: 2561) ไม่สอดคล้องกับจำนวนนักศึกษาพิการที่พบจริงในการลงพื้นที่ ซึ่งจะ
นำไปสู่ข้อเสนอแนะในงานวิจัยให้ปรับปรุงฐานข้อมูลให้ถูกต้องต่อไป

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) นักศึกษาพิการที่มีอัตลักษณ์เชิงบวกในบท
ที่ 5 จำนวน 12 คน เป็นการสัมภาษณ์นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็นจำนวน 5 คน นักศึกษา
ที่มีความบกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหว จำนวน 6 คน และนักศึกษาที่มีความพิการซ้ำซ้อน
(บกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหว และบกพร่องทางภาษาและการพูด) จำนวน 1 คน โดยใน
กรณีของนักศึกษาพิการพิการซ้ำซ้อน (กรณีศึกษาที่ 7) นี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์นักศึกษาพิการโดย
มีผู้ปกครองของนักศึกษาเป็นคนกลางในการสื่อสารและใช้การสัมภาษณ์นักศึกษาพิการผ่านการพิมพ์
ในระบบโซเชียลมีเดีย (Line) ประกอบกัน

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่
นักศึกษาพิการ มีการกำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ส่วนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคนพิการ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับสถานการณ์คนพิการในประเทศไทย ความหมายของคนพิการ การจำแนกประเภทความพิการและลักษณะความพิการแต่ละประเภท รวมทั้งสาเหตุที่ทำให้เกิดความพิการ จากนั้นทำการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคนพิการที่ใช้ในประเทศไทย กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนพิการ และสภาพปัญหาและความต้องการของคนพิการ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับองค์ความรู้ที่จำเป็นที่ใช้ในการพัฒนาคนพิการและแนวทางการพัฒนาคนพิการที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

ส่วนที่ 2 การจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการในระดับอุดมศึกษาโดยคำนึงถึงหลักการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม (Inclusive Education) ในระดับอุดมศึกษา ให้นักศึกษาพิการเรียนร่วมกับนักศึกษาทั่วไป โดยบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนนักศึกษาพิการทั้งในด้านจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ ด้านเนื้อหาและสาระการเรียนรู้ ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อและอุปกรณ์ ด้านการประเมินผล และด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดบริการต่างๆ รวมทั้งมีอุปกรณ์ เครื่องมืออำนวยความสะดวกและอาคารสถานที่ที่เอื้ออำนวยให้นักศึกษาพิการแต่ละประเภทสามารถใช้ชีวิตและศึกษาเล่าเรียนร่วมกับนักศึกษาทั่วไปได้อย่างมีคุณภาพ

ส่วนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาอัตลักษณ์ของคนพิการ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาอัตลักษณ์คนพิการ และแนวคิดการพัฒนาอัตลักษณ์ของคนพิการ

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาลักษณะอัตลักษณ์คนพิการเพื่อทำการประเมินผลระดับของอัตลักษณ์ตามแนวคิดของ Jennifer Gibson (2006) หรือ Gibson's model ซึ่งแบ่งขั้นพัฒนาการของอัตลักษณ์คนพิการ ออกเป็น 3 ขั้น ได้แก่ Passive Awareness Stage, Realization Stage และ Acceptance Stage

3.2 แนวคิดการพัฒนาอัตลักษณ์ของคนพิการ เป็นแนวคิดเกี่ยวกับแนวคิดการพัฒนาอัตลักษณ์ของคนพิการ (Disability Identity Development Model) ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมไว้ ทั้ง 6 แนวคิด ได้แก่ แนวคิดการกุศล (Charity Model) แนวคิดทางการแพทย์ (Medical Model) แนวคิดทางสังคม (Social Model) แนวคิดสิทธิเป็นฐาน (The Rights-based Model) แนวคิดทางจิตวิทยา (Psychological Model) และแนวคิดบูรณาการ (Bio-Psycho-social Model) เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการ

ส่วนที่ 4 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการในการพัฒนาองค์ความรู้เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมให้แก่นักศึกษาพิการ โดยมีผู้ส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา โดยมี

องค์ประกอบของกระบวนการเรียนรู้ ใน 6 ด้าน ด้านจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ ด้านเนื้อหาและสาระการเรียนรู้ ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อและอุปกรณ์ ด้านการประเมินผล และด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

ทำการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาพิการที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาใน 6 ภาคของไทย ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก และภาคใต้ แล้วทำการศึกษาตามบริบทของสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 6 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี และมหาวิทยาลัยทักษิณ

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

โดยทำการศึกษาในปีการศึกษา 2561 โดยมีระยะเวลาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2562 ถึงเดือนมิถุนายน 2563 เป็นเวลาทั้งหมด 17 เดือน

4. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ ทำการคัดเลือกสถาบันอุดมศึกษากลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภูมิภาค 6 ภาคของไทย โดยคัดเลือกสถาบันอุดมศึกษาที่มีจำนวนนักศึกษาพิการมากที่สุดภาคละ 1 แห่ง จากสถิติจำนวนนักศึกษาพิการของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ในปีการศึกษา 2559 (ออนไลน์: 2560) ได้สถาบันอุดมศึกษากลุ่มตัวอย่าง คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี และมหาวิทยาลัยทักษิณ จากนั้นทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำเท่ากับ 367 คน เพื่อทำการศึกษาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษากลุ่มตัวอย่างในปีการศึกษา 2561

4.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ มีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key-Information) 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ นักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษาที่มีอัตลักษณ์เชิงบวกที่มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การคัดเลือกที่ผู้วิจัยตั้งไว้ จำนวนสถาบันละ 2 คน รวมทั้งหมด 12 คน จากนั้นทำการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการ

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์และเจ้าหน้าที่ในศูนย์ DSS อาจารย์ผู้สอน เจ้าหน้าที่ของคณะ/สถาบัน นักจิตวิทยาหรือที่ปรึกษาด้านจิตวิทยา และเจ้าหน้าที่ในสถานพยาบาลของสถาบัน

จำนวน 44 คน เพื่อวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ ของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่ง เพื่อจัดทำเป็นแนวทางทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการต่อไป

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย เรื่องแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา มีดังนี้

อัตลักษณ์ หมายถึง ลักษณะเฉพาะตัวและภาพลักษณ์ของนักศึกษาพิการแต่ละคนที่แสดงถึงความเป็นตัวของตัวเองของนักศึกษาพิการแต่ละคน

อัตลักษณ์เชิงบวก หมายถึง ลักษณะเฉพาะตัวและภาพลักษณ์ของนักศึกษาพิการแต่ละคนที่แสดงถึงการรับรู้และยอมรับในความพิการของตนเอง เห็นคุณค่าในตนเอง มีความรู้สึกดีกับตนเอง เห็นว่าตนมีความสามารถ มีความสำคัญ ประสบความสำเร็จในชีวิตได้ และสนใจเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเองหรือพัฒนาสังคมอยู่เสมอ

นักศึกษาพิการ หมายถึง นักศึกษาพิการที่ลงทะเบียนเรียนอยู่ในสถาบันอุดมศึกษากลุ่มตัวอย่าง ในปีการศึกษา 2561 ทั้ง 9 ประเภทประเภทความพิการ ได้แก่ นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็น นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางกายหรือสุขภาพ นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ นักศึกษาออทิสติก และนักศึกษาพิการซ้ำซ้อน

ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง หมายถึง สิ่งที่มีผลหรือส่งผลต่อการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา

กระบวนการเรียนรู้ หมายถึง วิธีการของมีผู้ส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษากลุ่มตัวอย่าง ในการดำเนินการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษาพิการ ใน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ ด้านเนื้อหาและสาระการเรียนรู้ ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อและอุปกรณ์ ด้านการประเมินผล และด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา โดยมีสาระสำคัญของกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการในระดับอุดมศึกษาโดยใช้รูปแบบการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม (Inclusive Education) ในระดับอุดมศึกษาให้นักศึกษาพิการเรียนร่วมกับนักศึกษาทั่วไป โดยทางสถาบันการศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องต้องจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาพิการทั้งในด้านจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ ด้านเนื้อหาและสาระการเรียนรู้ ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อและอุปกรณ์ ด้านการประเมินผล และด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดบริการทางการศึกษาต่าง ๆ และเอื้ออำนวยให้คนพิการแต่ละประเภทสามารถใช้ชีวิตและศึกษาเล่าเรียนร่วมกับนักศึกษาทั่วไปได้อย่างมีคุณภาพ โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ ได้แก่ นโยบายและวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร อาจารย์และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ลักษณะหลักสูตร วิธีการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล อุปกรณ์การเรียนและอุปกรณ์ช่วยเหลือ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และกิจกรรม/โครงการพัฒนานักศึกษาต่าง ๆ

2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาอัตลักษณ์ของคนพิการ เป็นแนวคิดที่ใช้เป็นกรอบแนวทางในการวิเคราะห์มุมมองและการรับรู้ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีต่อนักศึกษาพิการประกอบด้วยแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาอัตลักษณ์ของคนพิการและแนวคิดการพัฒนาอัตลักษณ์ของคนพิการ

แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาลักษณะอัตลักษณ์คนพิการ ใช้การศึกษาลักษณะคนพิการตามแนวคิดของ Gibson's model (2006) ซึ่งแบ่งขั้นพัฒนาการของอัตลักษณ์คนพิการออกเป็น 3 ขั้น ได้แก่ Passive Awareness Stage, Realization Stage และ Acceptance Stage ส่วนแนวคิดการพัฒนาอัตลักษณ์ของคนพิการ (Disability Identity Development Model) ใช้ในการศึกษามุมมองและการรับรู้ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีต่อนักศึกษาพิการในรูปแบบต่างๆ ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมไว้ทั้ง 6 แนวคิด ได้แก่ แนวคิดการกุศล (Charity Model) แนวคิดทางการแพทย์ (Medical Model) แนวคิดทางสังคม (Social Model) แนวคิดสิทธิเป็นฐาน (The Rights-based Model) แนวคิดทางจิตวิทยา (Psychological Model) และแนวคิดบูรณาการ และทำการศึกษาถึงปัจจัยในการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการตามกรอบ 3 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ได้แก่ การดูแลสุขภาพอนามัยและฟื้นฟูสมรรถภาพของนักศึกษาพิการ ด้านจิตใจ ได้แก่ การรับรู้เกี่ยวกับคุณค่า ความสำคัญ ความสามารถและความสำเร็จของนักศึกษาพิการ และด้านสังคม ได้แก่ ความสัมพันธ์กับผู้อื่นและความสะดวกจากการใช้สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

3. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชน เป็นแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการในการพัฒนาองค์ความรู้เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมให้นักศึกษาพิการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถาบัน อุดมศึกษา อาจารย์และเจ้าหน้าที่ในศูนย์ DSS อาจารย์ผู้สอน เจ้าหน้าที่ของ

คณะ/สถาบัน นักจิตวิทยาหรือที่ปรึกษาด้านจิตวิทยา และเจ้าหน้าที่ในสถานพยาบาลของสถาบัน โดย
มีองค์ประกอบของกระบวนการเรียนรู้ ใน 6 ด้าน ได้แก่ จุดมุ่งหมายการเรียนรู้ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
เนื้อหาและสาระการเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้ สื่อและอุปกรณ์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ และวิธีการ
ประเมินผล

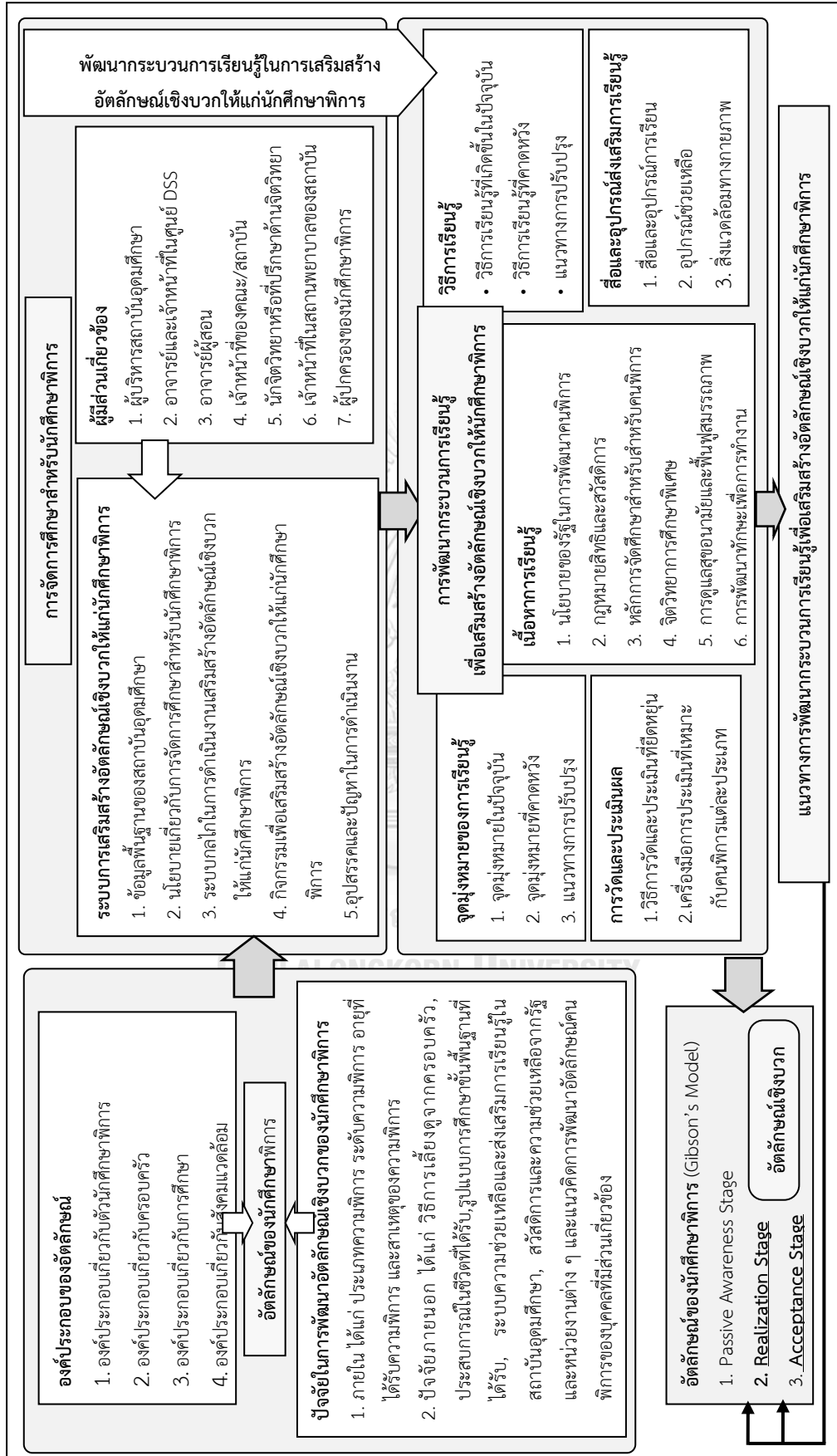
4. แนวคิดทางสังคมวิทยา แนวคิดทางสังคมวิทยาที่ใช้เป็นกรอบแนวคิดในการอธิบาย
เกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ คือ แนวคิดของ
George Herbert Mead (1982) ที่อธิบายเกี่ยวกับ “อัตลักษณ์” หรือ “ตัวตน” ของบุคคลว่าเป็น
กระบวนการที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างทางสังคมกับการกระทำของปัจเจกบุคคลใน
สังคมที่ล้วนมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันซึ่งเป็นการผสมผสานและปรับมาจากทฤษฎีทางจิตวิทยา
หลอมรวมกับทฤษฎีทางสังคม โดยเชื่อว่าการกระทำของบุคคลเป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ต่างๆ ที่
เกิดขึ้นในสังคม การให้คำนิยามและให้ความหมายร่วมกันของคนในสังคมทำให้เกิด “The I” และ
“The Me ” โดยเชื่อว่า “อัตลักษณ์” ของปัจเจกบุคคลเกิดจากการให้คำนิยาม ตีความความหมาย
และการกระทำที่เกิดจากการตีความและให้ความหมายร่วมกันระหว่างปัจเจกกับคนในสังคม

นอกจากนี้ยังนำแนวคิดของ Johan Galtung (1969) ที่อธิบายเกี่ยวกับความรุนแรงทาง
สังคมที่เกิดรอบตัวมนุษย์มาอธิบายกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการที่ต้อง
เผชิญกับความยากลำบากเพื่อผ่านช่วงวิกฤติของอัตลักษณ์จนสามารถพัฒนาเป็นอัตลักษณ์เชิงบวก
(Positive Identity) ได้สำเร็จ ทั้งความรุนแรงเชิงกายภาพ (Physical Violence) ในรูปแบบของการ
ทำร้ายร่างกายให้ได้รับความเจ็บปวดทรมานโดยตรงหรือความรุนแรงทางอ้อม ความรุนแรงทางวาจา
(Verbal Violence) ที่เกิดจากการใช้คำพูดเพื่อลดคุณค่าของคนพิการ การใช้คำพูดเพื่อกีดกัน
แบ่งแยกหรือใช้คำพูดที่ไม่ให้เกียรติคนพิการ และความรุนแรงทางจิตใจ (Psychological Violence)
ที่เกี่ยวข้องกับการทำร้ายความรู้สึกทางจิตใจ ซึ่งความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาพิการทั้งทางกาย
วาจา และจิตใจนี้จะแทรกอยู่ในปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของคนพิการ โดยนำ
แนวคิดดังกล่าวมาวิเคราะห์ทั้งในด้านความรุนแรงระดับปัจเจกบุคคลและความรุนแรงเชิงโครงสร้าง
(Structural Violence)

ผู้วิจัยนี้นำแนวคิดเหล่านี้มาใช้ในการอธิบายเกี่ยวกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของ
นักศึกษาพิการและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของ
นักศึกษาพิการและกระบวนการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกของสถาบันอุดมศึกษา จากนั้นจึงนำ
ข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์เป็นแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวก
ให้แก่นักศึกษาพิการเพื่อเป็นข้อมูลและแนวทางให้สถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำชุด
ความรู้ที่ถูกต้องไปใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เกี่ยวข้องเพื่อนำไปใช้ในการส่งเสริมอัต
ลักษณ์เชิงบวกให้กับนักศึกษาพิการได้อย่างเหมาะสมต่อไป

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาอัตลักษณ์ของคนพิการ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และแนวคิดทางสังคมวิทยาดังกล่าวผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักศึกษาพิการได้รับการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของคนพิการแต่ละประเภท และเอื้ออำนวยให้สามารถเรียนรู้และใช้ชีวิตร่วมกับนักศึกษาอื่นในสถาบันได้อย่างมีคุณภาพมากขึ้น
2. กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และสถาบันอุดมศึกษามีข้อมูลเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาอัตลักษณ์ให้แก่ นักศึกษาพิการได้อย่างเหมาะสม
3. สถาบันอุดมศึกษาได้แนวทางในการพัฒนาระบบการเรียนรู้ของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่สอดคล้องกับรูปแบบในการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการ และสามารถนำไปปรับใช้กับนักศึกษาพิการในสถาบันการศึกษาของตนเองได้อย่างเหมาะสมมากขึ้น
4. กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมได้แนวทางในการพัฒนาระบบในการจัดบริการสนับสนุนสำหรับนักศึกษาพิการที่สามารถเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษาพิการได้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยโดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนพิการ

- 1.1. สถานการณ์คนพิการในประเทศไทย
- 1.2. นิยามของคนพิการ
- 1.3. ประเภทความพิการ
- 1.4. สาเหตุของความพิการ
- 1.5. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคนพิการ
- 1.6. กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนพิการ

ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา

- 2.1 สถานการณ์การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในประเทศไทย
- 2.2 รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ
- 2.3 การดูแลช่วยเหลือและจัดบริการทางการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ
- 2.4 กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา
- 2.5 ปัญหาและความต้องการของนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา

ตอนที่ 3 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ

- 3.1 นิยามและความสำคัญของอัตลักษณ์
- 3.2 ประเภทของอัตลักษณ์
- 3.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาอัตลักษณ์ของคนพิการ
- 3.4 องค์ประกอบของอัตลักษณ์
- 3.5 แนวคิดในการพัฒนาอัตลักษณ์ของคนพิการ
- 3.6 แนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ

ตอนที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชน

- 4.1 ความหมายของกระบวนการเรียนรู้
- 4.2 จุดมุ่งหมายของการเรียนรู้

- 4.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้
- 4.4 องค์ประกอบของกระบวนการเรียนรู้
- 4.5 หลักในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- 4.6 ประเภทของการเรียนรู้
- 4.7 แนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์ของคนพิการ
- 5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการในสถาบัน
อุดมศึกษา

ตอนที่ 1 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนพิการ

1.1 สถานการณ์คนพิการในประเทศไทย

ในอดีตสังคมไทยมักไม่ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนพิการเท่าที่ควร แต่ในปัจจุบันได้มีความพยายามในการให้ความสำคัญกับคนพิการมากขึ้น โดยมีการศึกษาและพัฒนาวิทยาการใหม่ ๆ เกี่ยวกับการบำบัด รักษา ป้องกัน และฟื้นฟูสมรรถภาพของคนพิการมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการเปิดโอกาสให้คนพิการได้แสดงความรู้ ความสามารถให้คนทั่วไปเห็นถึงศักยภาพ คุณค่าและความสามารถของคนพิการและสร้างพื้นที่ทางสังคมของตนเองในฐานะที่เป็นสมาชิกหนึ่งของสังคมที่มีสิทธิ โอกาส และความเสมอภาคเท่าเทียมกับคนทั่วไป

จากข้อมูลเกี่ยวกับคนพิการของสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ในปี 2560 พบว่าคนพิการมีโอกาสทางสังคมมากขึ้นสามารถใช้ชีวิตในครอบครัว ชุมชน สังคมได้ดีมากขึ้น โดยเฉพาะในเมืองใหญ่ที่คนพิการได้เปลี่ยนสถานะตนเองจากผู้รับบริการเพียงอย่างเดียว มาเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสังคมที่สามารถแสดงออกถึงความต้องการและความพึงพอใจทั้งในด้านสิทธิ กฎหมาย นโยบาย การจัดบริการและการรับบริการต่างๆ จากรัฐได้ชัดเจนขึ้น เห็นได้จากการระบุสาระสำคัญเกี่ยวกับสิทธิตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคนพิการโดยเฉพาะพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนแนวคิดในการพัฒนาคนพิการจากแนวคิดการสงเคราะห์และบำบัดฟื้นฟูมาเป็นแนวคิดที่คำนึงถึงสิทธิและความเท่าเทียมของคนพิการมากขึ้น

การดำเนินงานด้านการพัฒนาคนพิการที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าหลังจากมีพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 ก็กลายเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญในการให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนพิการ หลังจากนั้นในปี พ.ศ.2537 สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติได้เริ่มดำเนินการจดทะเบียนคนพิการเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการเข้าสู่ระบบการรับบริการและความ

ช่วยเหลือต่างๆ จากรัฐ และปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงจากการจดทะเบียนคนพิการพัฒนาเป็นการออกบัตรประจำตัวคนพิการตามมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 ซึ่งทำให้คนพิการสะดวกในการขอรับบริการต่าง ๆ มากขึ้น พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวทำให้เกิดการรวบรวมฐานข้อมูลคนพิการจากทั่วประเทศเกี่ยวกับ สาเหตุความพิการ ประเภทความพิการ ระดับการศึกษา การเข้าถึงการศึกษา รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับการทำงาน ส่งผลให้การดำเนินการให้ความช่วยเหลือและพัฒนาคนพิการจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนมีความทั่วถึงเป็นรูปธรรมมากขึ้น

ในปีพ.ศ.2560 กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการได้สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับคนพิการพบว่า มีคนพิการที่ได้รับการจดทะเบียนคนพิการและออกบัตรประจำตัวคนพิการ จำนวน 1,808,524 คน คิดเป็นร้อยละ 2.75 ของประชากรทั้งประเทศ ซึ่งข้อมูลจากการจดทะเบียนคนพิการดังกล่าวแสดงสถิติที่น่าสนใจเกี่ยวกับคนพิการหลายประเด็น เช่น คนพิการที่ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 953,541 คน (ร้อยละ 52.72) และเพศหญิง จำนวน 854,983 คน (ร้อยละ 47.28) โดยมีข้อมูลพื้นฐานของคนพิการจากทุกภูมิภาคทั่วประเทศ ดังแสดงในตารางที่ 1 จำนวนคนพิการ ปี พ.ศ. 2560 จำแนกตามภูมิภาค

ตารางที่ 1 จำนวนคนพิการ ปี พ.ศ. 2560 จำแนกตามภูมิภาค

ภูมิภาค	จำนวน(คน)	ร้อยละ
กรุงเทพมหานคร	76,250	4.22
ภาคกลาง/ภาคตะวันออก	369,250	20.42
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	735,007	40.64
ภาคใต้	207,061	11.44
ภาคเหนือ	409,725	22.66
ข้อมูลรอการยืนยัน	11,231	0.62
รวม	1,808,524	100.00

ที่มา: กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (ออนไลน์: 2560)

โดยจากการสำรวจข้อมูลยังสามารถจำแนกตามประเภทความพิการได้ สาเหตุความพิการเพื่อนำไปสู่การหาแนวทางในการป้องกัน บำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการ เช่นจากข้อมูลพบว่าคนพิการที่มีจำนวนมากที่สุดเป็นคนพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย จำนวน 880,662 คน (ร้อยละ 48.69) รองลงมาได้แก่คนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย จำนวน

332,294 คน (ร้อยละ 18.37) และคนพิการทางการเห็น จำนวน 187,249 คน (ร้อยละ 10.35) ตามลำดับ โดยสาเหตุของความพิการพบว่า ส่วนใหญ่เกิดจากภาวะความเจ็บป่วยและโรคต่าง ๆ ในภายหลัง เช่น โรคความดันโลหิตสูง โรคหลอดเลือดหัวใจตีบ โรคข้อสันหลังอักเสบ โรคติดเชื้อโรคเบาหวาน และโรคลมชัก ร้อยละ 34.24 เป็นคนพิการที่พิการแต่กำเนิด ร้อยละ 18.71 เป็นคนพิการที่มีสาเหตุความพิการจากอุบัติเหตุ ร้อยละ 15.61 สาเหตุจากพันธุกรรม ร้อยละ 0.45 และพบคนพิการที่มีสาเหตุความพิการมากกว่า 1 สาเหตุ ถึงร้อยละ 1.76 และมีอีกจำนวนร้อยละ 29.23 ที่แพทย์ไม่ระบุสาเหตุความพิการได้

ส่วนในด้านข้อมูลในด้านอาชีพและการทำงานของคนพิการ พบว่า คนพิการที่อยู่ในวัยทำงาน (อายุ 15 - 60 ปี) มีจำนวน 802,058 คน แบ่งเป็นคนพิการในวัยทำงานที่สามารถประกอบอาชีพได้จำนวน 227,924 คน (ร้อยละ 28.42) คนพิการในวัยทำงานที่สามารถประกอบอาชีพได้แต่ยังไม่ได้ประกอบอาชีพ จำนวน 455,990 คน (ร้อยละ 56.85) และคนพิการในวัยทำงานที่ไม่สามารถประกอบอาชีพได้เนื่องจากพิการมากช่วยเหลือตนเองไม่ได้ จำนวน 118,144 คน (ร้อยละ 14.73) และในกลุ่มของคนพิการที่ประกอบอาชีพได้พบว่า มีอาชีพเกี่ยวกับเกษตรกรรม ร้อยละ 39.04 อาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 39.28 ประกอบกิจการส่วนตัว/อาชีพอิสระ ร้อยละ 7.33 เป็นลูกจ้างภาคเอกชน ร้อยละ 7.21 รับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 1.2 และประกอบอาชีพอื่น ๆ เช่น หาของป่า, เก็บของเก่าขาย ร้อยละ 5.94 (กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, ออนไลน์: 2560)

จากสถิติเกี่ยวกับคนพิการที่กล่าวมานอกจากจะเป็นข้อมูลในการดูแลและช่วยเหลือคนพิการแล้วยังช่วยให้หน่วยงานและองค์กรต่างๆ รวมทั้งกลุ่มคนพิการได้นำไปใช้เป็นข้อมูลในการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรับสิทธิด้านการศึกษา การรับบริการทางการแพทย์ บริการทางสังคมรวมทั้งใช้เป็นแนวทางในการจัดบริการพัฒนาสมรรถนะและศักยภาพของคนพิการเพื่อให้คนในสังคมเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องร่วมกันว่าคนพิการเป็นบุคคลที่สามารถพัฒนาได้และสามารถสร้างประโยชน์ให้แก่ตนเองและสังคมได้เช่นเดียวกับคนทั่วไป

1.2 นิยามของคนพิการ

การให้ความหมายหรือคำนิยามของ “คนพิการ” และ “ความพิการ” นี้สะท้อนความเชื่อและแนวคิดเกี่ยวกับคนพิการของสังคมในช่วงเวลานั้น ๆ องค์กรหน่วยงานทั้งในระดับสากลและระดับประเทศ นักวิชาการต่างๆ ได้นิยามและให้คำจำกัดความเกี่ยวกับคนพิการ ไว้ดังนี้

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิคนพิการขององค์การสหประชาชาติ กล่าวว่า “ความพิการ” หมายถึง บุคคลใดก็ตามที่มีความบกพร่องในความสามารถทางร่างกายหรือจิตใจไม่ว่าจะเป็นมาแต่กำเนิดหรือไม่ก็ตาม จนทำให้ไม่แน่ใจว่าจะสามารถดำรงชีวิตได้เช่นคนปกติ ไม่ว่าจะเพียงส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดได้ด้วยตนเอง (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ออนไลน์: 2558)

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ปี ค.ศ. 2006 (Convention on the Rights of People with Disabilities) กล่าวว่า คนพิการหมายความรวมถึงบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา หรือประสาทสัมผัสในระยะยาวซึ่งเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับอุปสรรคนานัปการจึงกีดขวางการมีส่วนร่วมในสังคมอย่างเต็มที่และมีประสิทธิผลบนพื้นฐานที่เท่าเทียมกับบุคคลอื่น (United Nations-Disability, Online: 2006)

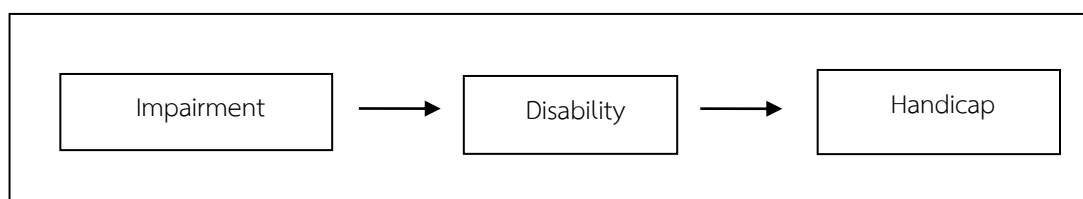
องค์การอนามัยโลก (World Health Organization. Online: 2001) จัดทำ International Classification of Functioning, Disability and Health ขึ้น ซึ่งระบุว่า ความพิการ คือ คำเรียกรวมสำหรับความทุพพลภาพ ข้อจำกัดของการทำกิจใด ๆ หรือข้อจำกัดในการเข้าร่วมในกิจกรรมใด ๆ ซึ่งเกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสภาพทางสุขภาพและปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม และปัจจัยส่วนบุคคล โดยได้กำหนดคำนิยามที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ ดังนี้

1. ภาวะบกพร่อง (Impairment) หมายถึง ความผิดปกติของโครงสร้าง หรือการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ทั้งในด้านจิตใจ หรือกายภาพของอวัยวะ เช่น การสูญเสียหรือการขาดหายของแขน ขา มือ นิ้ว กล้ามเนื้ออ่อนแรง เป็นต้น

2. ภาวะทุพพลภาพ (Disability) หมายถึง ความจำกัดหรือสูญเสียความสามารถในการประกอบกิจกรรมต่างๆ ซึ่งคนทั่วไปกระทำได้เป็นปกติ โดยเป็นผลมาจากปัญหาสุขภาพหรือความบกพร่องของอวัยวะ เช่น การสูญเสียแขน ขา หรือกล้ามเนื้อขาอ่อนแรง ทำให้มีข้อจำกัดในการเดินทาง การทำงาน เป็นต้น

3. ภาวะด้อยโอกาส (Handicap) หมายถึง ความเสียเปรียบที่เกิดขึ้นกับบุคคลที่มีความบกพร่องของอวัยวะ หรือมีภาวะทุพพลภาพ ที่ทำให้เป็นอุปสรรคในการทำกิจกรรม หรือดำเนินชีวิตเยี่ยงบุคคลทั่วไป อุปสรรคต่างๆ มักเป็นอุปสรรคภายนอก เช่น สภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเดินทางของคนที่มีความผิดปกติของร่างกาย เป็นต้น

ซึ่ง Hammerman และ Maikowski (1981: 12-13) ได้อธิบายเกี่ยวกับความหมายของคำที่เกี่ยวข้องกับคนพิการทั้ง 3 คำ ได้แก่ Impairment, Disability และ Handicap ไว้ดังภาพที่ 2 ความหมายของคำที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ

ภาพที่ 2 ความหมายของคำที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ

ที่มา : Hammerman และ Maikowski (1981: 12)

จากภาพที่ 2 อธิบายได้ว่าภาวะบกพร่อง (Impairment) ที่เกิดขึ้นกับคนพิการ ทำให้คนพิการ ภาวะทุพพลภาพ (Disability) เกิดความจำกัดหรือสูญเสียความสามารถในการประกอบกิจกรรมต่างๆ ซึ่งคนทั่วไปกระทำได้เป็นปกติ และส่งผลให้คนพิการเกิดความเสียเปรียบทางสังคม ซึ่งทำให้ตกอยู่ใน ภาวะด้อยโอกาส (Handicap) แต่แท้จริงแล้วคนพิการอาจมีภาวะบกพร่องจากความพิการโดยไม่เกิดความด้อยโอกาสได้ หากได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวหรือมีสิ่งอำนวยความสะดวกทางกายภาพที่เอื้ออำนวย สิ่งเหล่านี้สามารถช่วยไม่ให้เกิดภาวะบกพร่องและจะไม่ส่งผลทำให้บุคคลนั้นเกิดความด้อยโอกาสในการใช้ชีวิตได้ (Hammerman and Maikowski, 1981: 12)

ในประเทศอังกฤษตามกฎหมายการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ ปี ค.ศ. 1995 (The Disability Discrimination Act 1995: DDA) ได้นิยามคำว่า “คนพิการ” ว่าหมายถึง “บุคคลที่มีความบกพร่องทางกายและจิตใจ (Physical and Mental Impairment) ซึ่งความบกพร่องดังกล่าวมีผลกระทบต่อความสามารถในการดำรงชีวิตในกิจวัตรประจำวันปกติของบุคคลนั้น” แต่ก็ไม่ได้แบ่งประเภทความพิการไว้อย่างชัดเจน

ส่วนในสหรัฐอเมริกากฎหมายคนพิการอเมริกัน ค.ศ. 1990 (The Americans with Disability Act 1990: ADA) ซึ่งเป็นกฎหมายที่สร้างการเปลี่ยนแปลงสำคัญเกี่ยวกับแนวคิดในการพัฒนาคนพิการในสหรัฐ ได้นิยามคำว่า “คนพิการ” ว่าหมายถึง “บุคคลที่มีความบกพร่อง (Impairment) ทางกายหรือจิตใจซึ่งส่งผลให้เกิดข้อจำกัดหนึ่งอย่างหรือมากกว่า ของการประกอบกิจกรรมในชีวิตประจำวันที่สำคัญของบุคคลนั้นและต้องมีเอกสารยืนยันในความบกพร่องนั้น” โดยแบ่งคนพิการเป็น 4 ประเภทคือ คนพิการทางการเคลื่อนไหว คนพิการทางการมองเห็น คนพิการหูหนวกหรือพิการทางการได้ยิน และคนพิการทางปัญญา (U.S. Department of Education, online: 2018)

ส่วนในประเทศไทย พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคณาชีพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 กล่าวว่า คนพิการ หมายถึง บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้หรือความบกพร่องอื่นใด ประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่างๆ และมีความจำเป็นเป็นพิเศษที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใดเพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124 ตอนที่ 61 ก หน้า 8 วันที่ 27 กันยายน 2550) และในพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551 มาตรา 3 ได้ให้ความหมายของคำว่า “คนพิการ” ว่าหมายถึง บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสารจิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การ

เรียนรู้หรือความบกพร่องอื่นใดประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่าง ๆ และมีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษาที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใดเพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป (ราชกิจจานุเบกษา, 2551: 1).

ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ให้ความหมายของคำว่า “พิการ” หมายถึง เสียอวัยวะมีแขน ขา เป็นต้น, เสียไปจากสภาพเดิม เช่น แขนพิการ ตาพิการ, บางที ใช้เข้าคู่กับคำ พิกลเป็น พิกลพิการ สำหรับคำว่า “คนพิการ” หมายความว่า คนที่มีความผิดปกติ หรือบกพร่องทางร่างกาย ทางสติปัญญาหรือทางจิตใจ (ราชบัณฑิตยสถาน, ออนไลน์: 2556)

จากที่กล่าวมา “คนพิการ” จึงหมายถึง บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใด ซึ่งเป็นข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือมีส่วนร่วมทางสังคม และมีความต้องการจำเป็นพิเศษที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือ การจัดการหรืออำนวยความสะดวก เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป

1.3 ประเภทความพิการ

เนื่องจากคนพิการเป็นบุคคลที่มีความบกพร่องในด้านต่างๆ ที่ทำให้เกิดข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือมีส่วนร่วมทางสังคม การจัดจำแนกประเภทความพิการแต่ละประเภท จึงช่วยให้สังคมทำความเข้าใจลักษณะความพิการของคนพิการแต่ละประเภท และจัดการช่วยเหลือพัฒนาคนพิการได้เหมาะสมมากขึ้น

การจำแนกประเภทความพิการมีการจัดประเภทไว้ 2 แนวทางคือ จัดประเภทความพิการเพื่อความเหมาะสมในการพัฒนาและฟื้นฟูสมรรถภาพ และจัดประเภทความพิการตามความเหมาะสมในการจัดการศึกษา

การจัดประเภทความพิการเพื่อความเหมาะสมในการพัฒนาและฟื้นฟูสมรรถภาพนั้นเห็นได้จากประกาศกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2552 (ราชกิจจานุเบกษา, 2552: 2-4) และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2555 (ราชกิจจานุเบกษา, 2555: 22) เรื่อง ประเภทและหลักเกณฑ์ความพิการ เรื่อง ประเภทและหลักเกณฑ์ความพิการที่จัดแบ่ง “ความพิการ” ออกเป็น 7 ประเภท โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ความพิการทางการเห็น มีหลักเกณฑ์กำหนดความพิการทางการเห็น ได้แก่

(1) ตาบอด หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการเห็น เมื่อตรวจวัดการเห็นของสายตาดำข้างที่ดีกว่าเมื่อใช้แว่นสายตาธรรมดาแล้ว อยู่ในระดับต่ำกว่า 3 ส่วน 60 เมตร(3/60) หรือ 20 ส่วน 400 ฟุต (20/400) ลงมาจนกระทั่งมองไม่เห็นแม้แต่แสงสว่าง หรือมีลานสายตาแคบกว่า 10 องศา

(2) ตาเห็นเลือนราง หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการเห็นเมื่อตรวจวัดการเห็นของสายตาข้างที่ดีกว่า เมื่อใช้แว่นสายตาธรรมดาแล้ว อยู่ในระดับตั้งแต่ 3 ส่วน 60 เมตร (3/60) หรือ 20 ส่วน 400 ฟุต (20/400) ไปจนถึงน้อยกว่า 6 ส่วน 18 เมตร (6/18) หรือ 20 ส่วน 70 ฟุต (20/70) หรือมีลานสายตาแคบกว่า 30 องศา

2. ความพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย หลักเกณฑ์กำหนดความพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ได้แก่

(1) หูหนวก หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการได้ยินจนไม่สามารถรับข้อมูลผ่านทางกราดได้ยิน เมื่อตรวจการได้ยิน โดยใช้คลื่นความถี่ที่ 500 เฮิรตซ์ 1,000 เฮิรตซ์ และ 2,000 เฮิรตซ์ ในหูข้างที่ได้ยินดีกว่าจะสูญเสียการได้ยินที่ความดังของเสียง 90 เดซิเบลขึ้นไป

(2) หูตึง หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการได้ยิน เมื่อตรวจวัดการได้ยิน โดยใช้คลื่นความถี่ที่ 500 เฮิรตซ์ 1,000 เฮิรตซ์ และ 2,000 เฮิรตซ์ ในหูข้างที่ได้ยินดีกว่าจะสูญเสียการได้ยินที่ความดังของเสียงน้อยกว่า 90 เดซิเบล ลงมาจนถึง 40 เดซิเบล

(3) ความพิการทางการสื่อความหมาย หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องทางการสื่อความหมาย เช่น พูดไม่ได้ พูดหรือฟังแล้วผู้อื่นไม่เข้าใจ เป็นต้น

3. ความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย หลักเกณฑ์กำหนดความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย ได้แก่

(1) ความพิการทางการเคลื่อนไหว หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องหรือการสูญเสียความสามารถของอวัยวะในการเคลื่อนไหว ได้แก่ มือ เท้า แขน ขา อาจมาจากสาเหตุ อัมพาต แขน ขา อ่อนแรง แขน ขาขาด หรือภาวะเจ็บป่วยเรื้อรังจนมีผลกระทบต่อการทำงาน มือ เท้า แขน ขา

(2) ความพิการทางร่างกาย หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องหรือความผิดปกติของศีรษะ ใบหน้า ลำตัว และภาพลักษณ์ภายนอกของร่างกายที่เห็นได้อย่างชัดเจน

4. ความพิการทางจิตใจและพฤติกรรม หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากความบกพร่องหรือความผิดปกติทางจิตใจหรือสมองในส่วนของ การรับรู้ อารมณ์ หรือความคิด

5. ความพิการทางสติปัญญา หลักเกณฑ์กำหนดความพิการทางสติปัญญา ได้แก่ การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีพัฒนาการช้ากว่าปกติ หรือมีระดับเชาว์ปัญญาต่ำกว่าบุคคลทั่วไป โดยความผิดปกตินั้นแสดงก่อนอายุ 18 ปี

6. ความพิการทางการเรียนรู้ ได้แก่ การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมโดยเฉพาะด้านการเรียนรู้ ซึ่งเป็นผลมาจากความบกพร่องทางสมอง ทำให้เกิดความบกพร่องในด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ หรือกระบวนการเรียนรู้พื้นฐานอื่นในระดับความสามารถที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานตามช่วงอายุและระดับสติปัญญา

7. ความพิการทางออทิสติก หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากความบกพร่องทางพัฒนาการด้านสังคม ภาษา และการสื่อความหมาย พฤติกรรมและอารมณ์ โดยมีสาเหตุมาจากความผิดปกติของสมองและความผิดปกติที่แสดงก่อนอายุสองปีครึ่ง ทั้งนี้ให้รวมถึงการวินิจฉัยกลุ่มออทิสติกสเปกตรัมอื่น ๆ เช่น แอสเพอร์เกอร์ (Asperger)

ส่วนการจัดประเภทความพิการตามความเหมาะสมในการจัดการศึกษานั้น ในพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551 ที่เป็นกฎหมายว่าด้วยการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 3 และมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551 ออกประกาศ เรื่อง กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคนพิการทางการศึกษา ในปี พ.ศ.2552 (ราชกิจจานุเบกษา, 2552: 45-47) ได้กำหนดประเภทของคนพิการทางการศึกษา ไว้ 9 ประเภท ดังนี้

1) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น ได้แก่ บุคคลที่สูญเสียการเห็นตั้งแต่ระดับเล็กน้อย จนถึงตาบอดสนิท ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภทดังนี้

(1) คนตาบอด หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการเห็นมาก จนต้องใช้มือสัมผัสและเสียง หากตรวจวัดความชัดของสายตาดำมืดเมื่อแก้ไขแล้ว อยู่ในระดับ 6 ส่วน 60 (6/60) หรือ 20 ส่วน 200 (20/200) จนถึงไม่สามารถรับรู้เรื่องแสง

(2) คนเห็นเลือนราง หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการเห็น แต่ยังสามารถอ่านอักษรตัวพิมพ์ ขยายใหญ่ด้วยอุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการ หรือเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก หากวัดความชัดเจนของสายตาข้างดีเมื่อแก้ไขแล้วอยู่ในระดับ 6 ส่วน 18 (6/18) หรือ 20 ส่วน 70 (20/70)

2) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ได้แก่ บุคคลที่สูญเสียการได้ยินตั้งแต่ระดับหูถึงน้อยจนถึงหูหนวก ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

(1) คนหูหนวก หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการได้ยินมากจนไม่สามารถเข้าใจการพูดผ่านทาง การได้ยินไม่ว่าจะใส่หรือไม่ใส่เครื่องช่วยฟัง โดยทั่วไปหากตรวจการได้ยินจะมีการสูญเสียการได้ยิน 90 เดซิเบลขึ้นไป

(2) คนหูตึง หมายถึง บุคคลที่มีการได้ยินเหลืออยู่เพียงพอที่จะได้ยินการพูดผ่านทาง การได้ยิน ซึ่งหากตรวจวัดการได้ยินจะมีการสูญเสียการได้ยินน้อยกว่า 90 เดซิเบล ลงมาถึง 26 เดซิเบล

3) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ได้แก่ บุคคลที่มีความจำกัดอย่างชัดเจนในการ ปฏิบัติตน (Functioning) ในปัจจุบัน ซึ่งมีลักษณะเฉพาะ คือ ความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่า เกณฑ์เฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญร่วมกับความจำกัดของทักษะการปรับตัวอีกอย่างน้อย 2 ทักษะจาก 10 ทักษะ ได้แก่ การสื่อความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตภายในบ้านทักษะทางสังคม/การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การรู้จักใช้ทรัพยากรในชุมชน การรู้จักดูแลควบคุมตนเอง การนำ ความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวัน การทำงาน การใช้เวลาว่าง การรักษาสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย ทั้งนี้ได้แสดงอาการดังกล่าวก่อนอายุ 18 ปี

4) บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

(1) บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว ได้แก่ บุคคลที่มีอวัยวะไม่สม ส่วนหรือขาดหายไป กระดูกหรือกล้ามเนื้อผิดปกติ มีอุปสรรคในการเคลื่อนไหวความบกพร่องดังกล่าว อาจเกิดจากโรคทางระบบประสาท โรคของระบบกล้ามเนื้อและกระดูกการไม่สมประกอบ มาแต่กำเนิด อุบัติเหตุและโรคติดต่อ

(2) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสุขภาพ ได้แก่ บุคคลที่มีความเจ็บป่วยเรื้อรังหรือมีโรคประจำตัวซึ่งจำเป็นต้องได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่อง และเป็นอุปสรรคต่อการศึกษา ซึ่งมีผลทำให้เกิด ความจำเป็นต้องได้รับการศึกษาพิเศษ

5) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ได้แก่ บุคคลที่มีความผิดปกติในการทำงานของสมองบางส่วนที่แสดงถึงความบกพร่องในกระบวนการเรียนรู้ที่อาจเกิดขึ้นเฉพาะความสามารถด้านใด ด้านหนึ่งหรือหลายด้าน คือ การอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ ซึ่งไม่สามารถเรียนรู้ในด้านที่บกพร่อง ได้ ทั้งที่มีระดับสติปัญญาปกติ

6) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา ได้แก่ บุคคลที่มีความบกพร่องในการเปล่งเสียงพูด เช่น เสียงผิดปกติ อัตราความเร็วและจังหวะการพูดผิดปกติ หรือบุคคลที่มีความบกพร่องในเรื่องความเข้าใจหรือการใช้ภาษาพูด การเขียนหรือระบบสัญลักษณ์อื่นที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร ซึ่งอาจเกี่ยวกับรูปแบบ เนื้อหาและหน้าที่ของภาษา

7) บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม หรืออารมณ์ ได้แก่ บุคคลที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากปกติเป็นอย่างมาก และปัญหาทางพฤติกรรมนั้นเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลจากความบกพร่องหรือความผิดปกติทางจิตใจหรือสมองในส่วนของความรู้ อารมณ์หรือความคิดเช่น โรคจิตเภท โรคซึมเศร้า โรคสมองเสื่อม เป็นต้น

8) บุคคลออทิสติก ได้แก่ บุคคลที่มีความผิดปกติของระบบการทำงานของสมองบางส่วนซึ่งส่งผลต่อความบกพร่องทางพัฒนาการด้านภาษา ด้านสังคมและการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และมีข้อจำกัดด้านพฤติกรรม หรือมีความสนใจจำกัดเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยความผิดปกตินั้นค้นพบได้ก่อนอายุ 30 เดือน

9) บุคคลพิการซ้อน ได้แก่ บุคคลที่มีสภาพความบกพร่องหรือความพิการมากกว่าหนึ่งประเภทในบุคคลเดียวกัน

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์ให้แก่ นักศึกษาพิการ จึงใช้การจัดประเภทคนพิการตามแนวทางที่ พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551 และประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคนพิการทางการศึกษา ในปี พ.ศ.2552 (ราชกิจจานุเบกษา, 2552: 45-47) ที่กำหนดประเภทของคนพิการ ไว้ 9 ประเภท ได้แก่ บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา บุคคลที่มีความบกพร่องทางกายหรือสุขภาพ บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ บุคคลออทิสติก และบุคคลพิการซ้อน เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการศึกษาวิจัยต่อไป

1.4 สาเหตุของความพิการ

สาเหตุของความพิการมีความแตกต่างกันไปตามประเภทความพิการและการเกิดความพิการว่าพิการแต่กำเนิดหรือพิการในภายหลัง ในการศึกษาเกี่ยวกับการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษาพิการ จำเป็นต้องมีการศึกษาเกี่ยวกับสาเหตุของความพิการเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีผู้อธิบายเกี่ยวกับสาเหตุความพิการไว้ดังนี้

คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญองค์การอนามัยโลก (World Health Organization Expert Committee) ได้จำแนกสาเหตุของความพิการทางการแพทย์ไว้ ดังนี้ (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เพื่อเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ, ออนไลน์: 2516)

1) ความพิการแต่กำเนิด อาจมีสาเหตุจากกรรมพันธุ์ เช่น โรคอัมพาตกล้ามเนื้อลีบ ปัญญาอ่อน ตาบอด หูหนวกหรืออาจมีสาเหตุที่ไม่ใช่จากกรรมพันธุ์ เช่น มารดาติดเชื้อหัดเยอรมันในระยะตั้งครรภ์ 3 เดือนแรก มารดากินยาแก้แพ้ แก้ปวด หรือยาคลายอารมณ์เครียดระหว่างตั้งครรภ์รวมทั้งสาเหตุที่เกิดจากความผิดปกติต่างๆ ในระหว่างคลอด

2) เกิดจากโรคติดต่อ เช่น โปลิโอ เนื่องจากการติดเชื้อไวรัส เยื่อหุ้มสมองอักเสบจากเชื้อวัณโรค เยื่อหุ้มสมองอักเสบจากเชื้อไวรัส ปัญญาอ่อน เนื่องจากการติดเชื้อหัดเยอรมัน ขณะตั้งครรภ์ ในระยะ 3 เดือนแรก

3) เกิดจากโรคที่ไม่ติดต่อ เช่น โรคกระดูกผุเป็นหนอง โรคข้ออักเสบ ปวดหลัง กระดูกสันหลังโค้งหรือคด หูหนวก หูตึง ตาบอด เบาหวาน โรคมะเร็ง และโรคลมชัก

4) เกิดจากการเป็นโรคจิต เช่น โรคประสาทซึมเศร้า โรคประสาทชนิดย้ำคิดย้ำทำ โรคประสาทชนิดโฟเบีย (Phobia เป็นความกลัวที่ผิดปกติ)

5) เกิดจากโรคพิษสุราเรื้อรัง และการติดยาเสพติดต่างๆ

6) เกิดจากภัยอันตรายและการบาดเจ็บ การได้รับอุบัติเหตุต่างๆ เช่น จากการสำลัก ทางบก ทางน้ำ หรือทางอากาศ เกิดจากอาวุธที่เป็นอันตราย ยาอันตรายบางชนิด น้ำยาเคมีต่างๆ จากเมล็ดผลไม้บางชนิด หรือของเล่นหลุดเข้าไปในจมูกหรือหลอดลม เป็นต้น

7) เกิดจากภาวะทุโภชนาการ คือ การขาดสารอาหารที่ทำให้ตาบอด หรือพัฒนาการทางสมองช้า

8) สาเหตุอื่นๆ เช่น ภาวะมลพิษของสิ่งแวดล้อม เช่น การได้รับพิษไอปรอทเรื้อรัง หรือการได้ยินเสียงอีกทีก็เป็นประจำ การรักษาพยาบาลที่ไม่ถูกต้อง การฆ่าตัวตายแต่ไม่ตาย เป็นต้น

นอกจากนี้มูลนิธิอนุเคราะห์คนพิการในพระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี (ออนไลน์: 2557) ได้อธิบายเกี่ยวกับความพิการทางกายและการเคลื่อนไหวแต่กำเนิด ว่ามักมีสาเหตุต่างๆ ดังต่อไปนี้

1) สาเหตุระหว่างมารดาตั้งครรภ์ เป็นช่วงที่ทารกในครรภ์กำลังมีการพัฒนาโครงสร้างของร่างกายและอวัยวะต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือช่วง 3 เดือนแรก ถ้ามีความผิดปกติของการตั้งครรภ์ระยะนี้อาจทำให้ทารกที่คลอดออกมามีความพิการได้ ตัวอย่างได้แก่ มารดาที่เป็นหัดเยอรมัน หรือมีประวัติไข้ยาหรือรักษาด้วยยา สูบบุหรี่ หรือติดเหล้า มารดาเป็นโรคเบาหวาน มารดาได้รับบาดเจ็บหรือการกระทบกระแทกที่หน้าท้อง มารดาได้รับแสงกัมมันตรังสี หรือสารพิษที่เป็นอันตรายต่อการเติบโตของเด็ก หรือภาวะทุโภชนาการ ทำให้ขาดสารอาหาร

2) สาเหตุจากโรคทางพันธุกรรม มีการถ่ายทอดความผิดปกติทางสายเลือด เด็กในครรภ์อาจด้นไม่แรง หรือไม่ด้น เนื่องจากมีความผิดปกติของร่างกาย เช่น มีภาวะโรคไขสันหลังฝ่อ (Spinal muscular Atrophy) หรือเป็นโรคข้อติดยึด (Atrogryposis) หรือเป็นอัมพาตของขาเนื่องจากมีความ

ผิดปกติของการสร้างกระดูกสันหลังที่มาต่อหุ้มไขสันหลังในระดับสูง (Myelodysplasia) เด็กอาจเป็นโรคกระดูกอ่อนหักง่าย (Osteogenesis Imperfecta) หรือโรคกล้ามเนื้อพิการ (Muscular Dystrophy)

3) ความผิดปกติระหว่างคลอดหรือหลังคลอด ภาวะแทรกซ้อน ระหว่างการคลอด เช่น คลอดยาก คลอดโดยใช้เครื่องมือ หรือผ่าตัดคลอด คลอดก่อนกำหนด หรือคลอดหลังกำหนดเด็กมีปัญหาเรื่องการหายใจหลังคลอดหรืออาจมีเลือดออกในสมอง ทำให้มีความผิดปกติของสมองเด็ก อาจแสดงอาการหายใจลำบาก ตัวอ่อนปวกเปียก ไม่กลืนนม มีอาการชัก หรือซึม เด็กที่คลอดก่อนกำหนด หรือมีน้ำหนักตัวน้อย เป็นสาเหตุของสมองพิการชนิดเกร็งได้ (Cerebral palsy) ส่วนเด็กที่มีน้ำหนักตัวมากอาจได้รับอันตรายระหว่างคลอด ทำให้เกิดการบาดเจ็บต่อสมองและไขสันหลังหรือกลุ่มเส้นประสาทเบรเคียล (Brachial Plexus Injury) เด็กที่มีอาการตัวเหลืองหลังคลอดอาจทำให้พิการชนิดเคลื่อนไหวผิดปกติ

4) สาเหตุที่ทำให้เกิดความพิการทางกายและการเคลื่อนไหวภายหลัง ได้แก่ อุบัติเหตุที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสมอง ไขสันหลัง และแขนขา เช่น อุบัติเหตุจากการจราจร การตกจากที่สูง การถูกทำร้าย ภาวะถูกไฟไหม้ หรือน้ำร้อนลวก ภาวะการอักเสบหรือติดเชื้อของสมอง เยื่อหุ้มสมองไขสันหลัง เนื้องอกของสมองและไขสันหลังหรือกระดูก โรคข้ออักเสบ รูมาตอยด์ (Juvenile Rheumatoid Arthritis) โรค Ankylosing spondylitis โรคเลือด (Haemophilia) ทำให้มีเลือดออกให้ข้อใหญ่ๆก่อให้เกิดความพิการได้

สำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์สิทธิคนพิการ (2550: 32-34) ได้จัดทำระบบการเฝ้าระวังและป้องกันความพิการที่อธิบายสาเหตุของความพิการว่ามีที่มาจากทั้งปัจจัยภายในบุคคลและปัจจัยภายนอกบุคคล ปัจจัยภายในบุคคล (Internal Factors) เช่น ความบกพร่องทางกรรมพันธุ์ พฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดความพิการ และปัจจัยภายนอกบุคคล (External Factors) ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เช่นสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ไม่เหมาะสม มลพิษจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพ หรือเกิดจากปัจจัยภายในและภายนอกพร้อมกัน ส่วนสาเหตุหลักของความพิการ เมื่อพิจารณาจำแนกแต่ละประเภทความพิการนั้นมีสาเหตุหลักที่แตกต่างกัน ได้แก่

1) ความพิการทางการมองเห็น มีสาเหตุมาจากความบกพร่องทางพันธุกรรม โรคติดเชื้อ การสัมผัสสารพิษ การบาดเจ็บจากอุบัติเหตุ ภาวะทุพโภชนาการ

2) ความพิการทางการได้ยินหรือการสื่อความหมาย เกิดจากความบกพร่องทางพันธุกรรม โรคติดเชื้อ การบาดเจ็บ ภาวะผิดปกติขณะตั้งครรภ์ ขณะคลอด การสัมผัสสารพิษ การอยู่ในสถานที่เสียงดังอีกทีต่อเนื่องเป็นเวลานาน

3) ความพิการทางกาย หรือการเคลื่อนไหว มีสาเหตุหลักมาจาก ความบกพร่องทาง

พันธุกรรม โรคระบบประสาทและกล้ามเนื้อ โรคทางออร์โธปิดิกส์ โรคระบบสมองและศูนย์ประสาทส่วนกลาง รวมทั้งอุบัติเหตุจากการทำ งานและการจราจร

4) ความพิการทางจิตใจ หรือพฤติกรรม มีสาเหตุมาจาก โรคติดเชื้อ เนื้องอก โรคหลอดเลือด การเลี้ยงดู สัมพันธภาพภายในครอบครัว สภาพสังคม เศรษฐกิจที่ไม่เหมาะสมโรคติดเชื้อ ภาวะผิดปกติขณะตั้งครรภ์ ขณะคลอดทำให้สมองหยุดชะงักการเจริญเติบโต และสภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจที่ไม่เหมาะสม

จากสาเหตุความพิการที่กล่าวมาทำให้เกิดการป้องกันเพื่อไม่ให้เกิดสาเหตุของความพิการต่าง ๆ เช่นการป้องกันโรคทั้งโรคติดต่อและไม่ติดต่อ ระบบการตรวจสุขภาพเพื่อป้องกันโรคติดเชื้อและโรคต่าง ๆ ระหว่างตั้งครรภ์ ระบบการเฝ้าระวังด้านความปลอดภัยและป้องกันอุบัติเหตุ เป็นต้น

1.5 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคนพิการ

แนวคิดในการพัฒนาคนพิการเกิดจากความพยายามในการให้ความช่วยเหลือและพัฒนาคนพิการให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นโดยได้อาศัยแนวคิดต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงาน แนวคิดเกี่ยวกับคนพิการเริ่มต้นชัดเจนในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งการรักษาและวิทยาการทางการแพทย์จึงเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคนพิการในยุคนั้นจึงเต็มไปด้วยความคิดแบบเวทนาสงสาร ทำให้การดำเนินงานด้านคนพิการมุ่งเน้นไปที่การให้การสงเคราะห์คนพิการเป็นหลัก แต่หลังจากการประชุมสมัชชาสหประชาชาติ ในปี ค.ศ. 1975 ได้เกิดปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิของคนพิการที่ได้ให้ความสำคัญเรื่องสิทธิ โอกาสและความเสมอภาคของคนพิการ และได้ประกาศให้ปี พ.ศ. 2526-2535 เป็นทศวรรษของคนพิการพร้อมทั้งกำหนดแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการพัฒนาคนพิการไปทั่วโลก และต่อเนื่องมาจนเมื่อสิ้นสุดทศวรรษคนพิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนและสังคมแห่งเอเชียและแปซิฟิก องค์การสหประชาชาติ จึงได้ประกาศให้ปี พ.ศ. 2536 - 2545 เป็นทศวรรษคนพิการของภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก ซึ่งทำให้แนวคิดเกี่ยวกับคนพิการในระดับสากลได้เปลี่ยนเป็นแนวคิด ที่คำนึงถึงสิทธิมนุษยชน ความเท่าเทียมในฐานะที่คนพิการเป็นมนุษย์เช่นเดียวกับคนทั่วไป

สำหรับประเทศไทยรัฐบาลได้ดำเนินงานตามนโยบายขององค์การสหประชาชาติ โดยตระหนักถึงความสำคัญเรื่องสิทธิและโอกาสของคนพิการ เกิดการได้ยกร่างพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2520 และในปี พ.ศ. 2534 ได้มีการตราพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ที่ส่งผลให้เกิดประกาศกฎกระทรวง และระเบียบต่าง ๆ รวมทั้งกำหนดนโยบายเพื่อให้คนพิการได้รับสิทธิโอกาสและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ อย่างเท่าเทียมกับสมาชิกอื่นในสังคม นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2541 และปี พ.ศ. 2550 ได้มีการประกาศปฏิญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการไทยและออกพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน โดยมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการมากกว่าการสงเคราะห์เพียงอย่างเดียวคำนึงถึงความพิการและจัดกิจกรรมความช่วยเหลือที่เหมาะสมกับข้อจำกัด

จากความพิการมากขึ้นเพื่อให้คนพิการสามารถใช้ชีวิตประจำวันและเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมได้เหมือนกับบุคคลทั่วไป

สำหรับแนวคิดที่ในการพัฒนาคนพิการ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ (2557: 23-25) ได้สรุปแนวคิดต่างๆ ไว้ดังนี้

1) แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิของคนพิการ แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิคนพิการเชื่อว่าคนพิการถือเป็นบุคคลหนึ่งของสังคมที่ควรมีความเสมอภาคในการมีโอกาสเช่นผู้อื่น ควรได้รับสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานทั้งปวงอย่างเต็มที่และเท่าเทียมกัน และรวมไปถึงการเคารพในศักดิ์ศรีที่มีมาแต่กำเนิดของคนพิการด้วย ดังนั้นในแนวคิดนี้จึงมุ่งเน้นให้คนพิการได้รับและเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ การผลักดันให้คนพิการได้มีโอกาสถ่ายทอดความต้องการหรือเรียกร้องสิทธิของตน ในการเข้าถึงและเข้าใช้สิทธิตามกฎหมายหรือในฐานะที่เป็นพลเมืองของประเทศนั้น สามารถนำไปใช้ในการพึ่งตนเองและการดำรงชีวิตให้อยู่ในสังคมได้อย่างคนปกติ คนพิการจะต้องได้รับประโยชน์จากระบบทั่วไปของสังคมเช่นเดียวกับคนทั่วไป เช่น การได้รับสิทธิและการเข้าถึงด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และทางวัฒนธรรม การมีที่อยู่อาศัย การใช้พาหนะเดินทาง การบริการด้านสังคมและอนามัย โอกาสด้านการศึกษา การมีงานทำ และการส่งเสริมอาชีพ การเป็นอยู่และมีชีวิตในสังคมอย่างปลอดภัย การใช้สถานที่สาธารณะและบริการสาธารณะ การได้รับอุปกรณ์ที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตประจำวันหรืออุปกรณ์เพื่อการบำบัดฟื้นฟู รวมไปถึงการมีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจเพื่อก่อให้เกิดความเป็นธรรมและครอบคลุมตามสิทธิและความเสมอภาคของผู้พิการมากที่สุด

2) แนวคิดเกี่ยวกับสวัสดิการของคนพิการ แนวคิดสวัสดิการเกิดขึ้นเนื่องจากกระบวนการผลิตแบบอุตสาหกรรมได้เปลี่ยนแปลงแผนการใช้ชีวิตของประชาชน จากสังคมครอบครัวและเครือญาติมาเป็นสังคมของการทำงาน สังคมอุตสาหกรรมได้ก่อให้เกิดปัญหาการขยายตัวของเมือง ความแออัดของประชากรในเมือง ความห่างเหินแปลกแยกของสมาชิกครอบครัว ความขัดแย้งระหว่างนายจ้างลูกจ้าง การว่างงาน การถูกปลดออกจากงาน อุบัติเหตุและโรคร้ายจากการทำงาน รัฐจึงจำเป็นต้องจัดระบบการให้บริการและการดูแลสุขภาพดังกล่าว โดยการจัดศึกษาและฝึกอบรมผู้ที่อยู่ในวัยแรงงานให้เป็นกำลังแรงงานที่มีคุณภาพ การส่งเสริมการมีงานทำและการคุ้มครองแรงงานและสุขภาพอนามัยโดยการมีกฎหมายบังคับมาตรฐานขั้นต่ำของสภาพการจ้างงาน เพื่อให้กำลังแรงงานมีความปลอดภัยในที่ทำงาน คุ้มครองมิให้มีการกดขี่เด็ก และสตรีคุ้มครองแรงงานที่ทำงานในครัวเรือน รวมถึงคุ้มครองอาชีพพิเศษบางอาชีพการประกันสังคมซึ่งครอบคลุมการประกันสุขภาพ อุบัติเหตุ ชราภาพ คลอดบุตร การสงเคราะห์บุตร การเสียชีวิต ทุพพลภาพ และการว่างงาน

สำหรับคนพิการในประเทศไทยแนวคิดเกี่ยวกับสวัสดิการคนพิการเริ่มปรากฏอย่างชัดเจนในพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ซึ่งกำหนดแนวทางการฟื้นฟูสมรรถภาพคน

พิการไว้เป็น 4 แนวทางตามที่องค์การฟื้นฟูสมรรถภาพนานาชาติ (Rehabilitation International) ได้กำหนดไว้ ดังนี้ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 108 ตอนที่ 205 ลงวันที่ 25 พฤศจิกายน 2534)

(1) การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ (Medical Rehabilitation) เป็นการรักษา ป้องกัน การปรับสภาพ เพื่อแก้ไขปรับปรุงฟื้นฟูสภาพความพิการให้สามารถใช้อวัยวะที่เหลืออยู่เพื่อทดแทนความพิการที่เกิดขึ้น รวมทั้งการใช้กายอุปกรณ์เสริมหรือกายอุปกรณ์เทียมที่เหมาะสมกับสภาพความพิการของแต่ละประเภท และสิ่งที่สำคัญที่สุดในการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ คือ การป้องกันสาเหตุความพิการ หรือการป้องกันความพิการซ้ำ ซ้อน โดยมีการตรวจวินิจฉัยการให้ยา การศัลยกรรมกายภาพบำบัด จิตบำบัด เป็นต้น

(2) การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษา (Education Rehabilitation) คือการให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและคนพิการให้ได้รับโอกาส และบริการทางการศึกษาตามสภาพความสามารถและความเหมาะสมกับสภาพความพิการในรูปแบบของการศึกษาภาคบังคับ สายอาชีพ สายสามัญ อุดมศึกษา โดยเรียนร่วมกับคนปกติ หรือการศึกษาร่วมกับโรงเรียนเฉพาะทาง เช่น โรงเรียนสอนคนตาบอด โรงเรียนสอนคนปัญญาอ่อน ฯลฯ อันจะนำไปสู่การฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านอาชีพและสังคม เพื่อให้คนพิการสามารถพึ่งตนเองได้

(3) การฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ (Vocational Rehabilitation) เป็นการฝึกวิชาชีพให้แก่คนพิการเพื่อที่จะให้คนพิการสามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ รวมทั้งสามารถทำประโยชน์ให้กับสังคม มีเกียรติ มีสิทธิเสรีภาพเช่นคนทั่วไป

(4) การฟื้นฟูสมรรถภาพทางสังคม (Social Rehabilitation) เป็นการจัดบริการให้ความช่วยเหลือแก่คนพิการให้ได้รับการปรับวิถีชีวิตให้ดีขึ้น ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิต สามารถพึ่งพาตนเอง มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมและเป็นกำลังทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศได้ด้วย โดยการฟื้นฟูสมรรถภาพทางสังคมตามพระราชบัญญัตินี้ ได้กำหนดให้มีการออกกฎกระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคม เรื่องจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ เพื่อกำหนดเป็นมาตรฐานในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งในอาคารสถานที่ และบริการสาธารณะสำหรับคนพิการ เพื่อส่งเสริมให้คนพิการสามารถพึ่งพาตนเอง มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม และสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้ โดยสะดวกและปลอดภัยเท่าเทียมกับสมาชิกอื่นในสังคม ทั้งนี้รายละเอียดของการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ จะกำหนดไว้ในกฎกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เรื่องการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมและการสนับสนุนความสามารถในการพึ่งตนเองของคนพิการให้เพิ่มมากขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับสวัสดิการคนพิการจึงเป็นแนวคิดที่อยู่บนพื้นฐานของการทำให้คนพิการอยู่ในสังคมได้อย่างมีหลักประกันที่มั่นคง เมื่อประสบปัญหาด้านสุขภาพก็มีระบบสวัสดิการทางการแพทย์รองรับ เมื่อประสบปัญหาขาดรายได้ ก็มีระบบการให้เบี้ยยังชีพแก่คนพิการที่ขึ้นทะเบียน เป็นต้น

3) แนวคิดเกี่ยวกับการเข้าถึงบริการสิ่งอำนวยความสะดวก แนวคิดนี้เชื่อว่าการที่คนพิการจะสามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างมีคุณค่าในสังคมได้นั้นจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือ เอื้ออำนวยความสะดวกจากสังคม เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าร่วมในสังคมได้อย่างเต็มที่และเสมอภาคตามสิทธิโดยปราศจากการกีดกันหรือการถูกเลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งความพิการ

“สิ่งอำนวยความสะดวก” หมายถึง วิธีทางหรือวิธีการในการที่ได้รับความสะดวกเพื่อเข้าถึงการใช้ประโยชน์และสิทธิในการได้ใช้บริการด้านสาธารณสุข ปลอดภัย บริการสาธารณะ อาคารสถานที่ต่าง ๆ รวมทั้งการเข้าถึงบริการด้านการศึกษา การเข้าสู่อาชีพ การมีงานทำ การมีที่พักอาศัยที่เหมาะสม บริการขนส่งสาธารณะต่าง ๆ และการปรับปรุงข้อมูลข่าวสารโดยอาศัยสิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นสิ่งเฉพาะสำหรับคนหูหนวก ตาบอด เป็นต้น ดังนั้นสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการจึงรวมไปถึงสถานะแวดล้อมทั้งทางด้านกายภาพ บริการทางสังคม ความเอื้ออาทรต่อกันของคนในสังคมที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาโอกาสในการดำรงชีวิตสู่การพึ่งตนเองได้ของคนพิการ และสิทธิในส่วนหนึ่งของสังคมที่จะเข้าถึงการใช้สิทธิที่เท่าเทียมกัน

ในด้านความสำคัญของสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการนี้ ทวี เชื้อสุวรรณทวิ (2551: 36) กล่าวว่าสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้คนพิการได้เข้าถึงและได้รับโอกาสในการเข้าไปทำงานในตลาดแรงงาน การแบ่งกลุ่มสิ่งอำนวยความสะดวก แบ่งได้เป็น 4 กลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้

- 1) สิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทาง หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อม สิ่งก่อสร้าง หรืออุปกรณ์ภายในและภายนอกอาคารที่ช่วยคนที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพสามารถเดินทางได้ เช่น รววจับ ทางลาด ลิฟต์ หรือเครื่องยกเก้าอี้เข็นของรถโดยสาร
- 2) สิ่งอำนวยความสะดวกในการสื่อสาร หมายถึง อุปกรณ์ เครื่องมือ หรือเทคโนโลยี ที่ช่วยให้คนพิการที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ สามารถสื่อสารได้
- 3) สิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติกิจประจำวัน หมายถึง อุปกรณ์เครื่องมือ และเทคโนโลยีที่ช่วยให้คนที่มีร่างกายบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ สามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้
- 4) สิ่งอำนวยความสะดวกในการประกอบอาชีพ หมายถึง อุปกรณ์ เครื่องมือ และเทคโนโลยี ที่ช่วยให้คนที่มีร่างกายบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ สามารถประกอบอาชีพได้คณะ

การเข้าถึงสวัสดิการในกลุ่มคนพิการมักจะประสบปัญหาด้วยสาเหตุต่างๆ กันในแต่ละประเภทความพิการจึงเป็นเหตุให้การเข้าถึงสวัสดิการต่างๆไม่เท่าเทียมกัน การเข้าไม่ถึงสิทธิต่างๆ เกิดจากการที่ไม่ได้จัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่คนพิการ เช่น ระบบคมนาคม บริการขนส่งสาธารณะ แหล่งบริการไม่เอื้ออำนวยความสะดวกแก่คนพิการ การไม่มีล่ามภาษามือให้บริการ หรือไม่มีหนังสือเสียงหรืออักษรเบลล์ คนพิการจึงไม่สามารถเข้าถึงแหล่งบริการข้อมูลหรือเข้าถึงสถานบริการได้ เป็นต้น

ในงานวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษาพิการ ผู้วิจัยนำแนวคิดต่างๆ ในการพัฒนาคนพิการไม่ว่าแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิของคนพิการ แนวคิดเกี่ยวกับสวัสดิการของคนพิการ และแนวคิดเกี่ยวกับการเข้าถึงบริการสิ่งอำนวยความสะดวก มาใช้วางกรอบแนวคิดในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษาพิการ ให้ครอบคลุมทั้งเรื่องสิทธิ สวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ สำหรับนักศึกษา พิการในสถาบันอุดมศึกษา

1.6 กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนพิการ

กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนพิการเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงและ ขับเคลื่อนชัดเจนเมื่อองค์การสหประชาชาติได้ให้ความสำคัญเรื่องสิทธิ โอกาสและความเสมอภาค ของคนพิการในปี ค.ศ.1975 หลังจากนั้นจึงส่งผลให้ประเทศสมาชิกต่างๆ ทั่วโลกต้องปรับเปลี่ยน กฎหมายและนโยบายของประเทศให้สอดคล้องกับแนวทางสากลมากขึ้น

ในปี พ.ศ.2551 ประเทศไทยได้เข้าร่วมให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการของ องค์การสหประชาชาติ เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2551 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 28 สิงหาคม 2551 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการมีความมุ่งประสงค์เพื่อส่งเสริม คุ้มครองและประกันให้คนพิการ ทั้งปวง ได้อุปโภคสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานทั้งปวงอย่างเต็มที่และเท่าเทียมกัน และ ส่งเสริม การเคารพในศักดิ์ศรีที่มีมาแต่กำเนิด อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการได้กำหนดหลักการทั่วไป ให้มีประเด็นสำคัญต่างๆ ดังนี้ (สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, 2552: 5)

1. การเคารพในศักดิ์ศรีที่มีมาแต่กำเนิด การอยู่ได้ด้วยตนเอง รวมถึงเสรีภาพในการ ตัดสินใจเลือกด้วยตนเองและความเป็นอิสระของบุคคล
2. การไม่เลือกปฏิบัติ
3. การเข้ามีส่วนร่วมและเข้าร่วมได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิผลในสังคม
4. การเคารพความแตกต่างและการยอมรับว่าคนพิการเป็นส่วนหนึ่งของความ หลากหลายของมนุษย์และมนุษยชาติ
5. ความเท่าเทียมกันของโอกาส
6. ความสามารถในการเข้าถึง
7. ความเท่าเทียมกันระหว่างชายกับหญิง
8. การเคารพขีดความสามารถของเด็กพิการที่มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องและการเคารพ สิทธิของเด็กพิการเพื่อสงวนรักษาอัตลักษณ์แห่งตน

นอกจากนี้ จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทรและคณะ (2557: 14) ได้อธิบายเกี่ยวกับอนุสัญญา ว่าด้วยสิทธิคนพิการว่ามุ่งเน้นให้มีการส่งเสริมคุ้มครองและประกันให้คนพิการได้รับสิทธิมนุษยชนและ เสรีภาพขั้นพื้นฐานและเท่าเทียมกัน และส่งเสริมการเคารพในศักดิ์ศรีที่มีมาแต่กำเนิด ขจัดการเลือก

ปฏิบัติต่อคนพิการ ส่งผลให้ประเทศที่เข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาฉบับนี้ต้องดำเนินงานด้านคนพิการให้คนพิการได้รับสิทธิที่เท่าเทียมกับคนทั่วไป ขจัดการเลือกปฏิบัติ เสริมพลังอำนาจให้คนพิการ ขจัดสิ่งแวดล้อมที่เป็นอุปสรรคที่ทำให้คนพิการไม่สามารถเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานได้ ซึ่งส่งผลให้รัฐภาคีที่เข้าร่วมอนุสัญญารับที่จะประกันและส่งเสริมในการทำให้สิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของคนพิการทั้งปวงกลายเป็นจริงอย่างเต็มที่โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติในรูปแบบใดๆ ส่งผลให้รัฐภาคีจึงต้องวางนโยบายเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับคนพิการดังนี้

1. ออกมาตรการทางกฎหมาย ทางปกครองและมาตรการอื่นๆ ที่เหมาะสมทั้งปวง เพื่อให้มีการปฏิบัติตามสิทธิที่รับรองไว้ในอนุสัญญานี้
2. ดำเนินมาตรการที่เหมาะสมทั้งปวง รวมทั้งการออกกฎหมายเพื่อแก้ไขหรือยกเลิกกฎหมาย กฎระเบียบ จารีตประเพณีและทางปฏิบัติที่มีอยู่ซึ่งก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ
3. คำนึงถึงการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนของคนพิการในนโยบายและแผนงานทั้งปวง
4. ละเว้นไม่เข้าร่วมในการกระทำหรือทางปฏิบัติใดๆ อันไม่สอดคล้องกับอนุสัญญานี้ และประกันว่าหน่วยงานและสถาบันของรัฐจะกระทำการโดยสอดคล้องกับอนุสัญญานี้
5. ดำเนินมาตรการที่เหมาะสมทั้งปวงเพื่อขจัดการเลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งความพิการโดยบุคคล องค์กรหรือวิสาหกิจเอกชนใดๆ
6. รับที่จะดำเนินการหรือส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาสินค้า บริการเครื่องมือและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ออกแบบอย่างเป็นสากลตามที่กำหนดไว้ในข้อ 2 ของอนุสัญญานี้ โดยควรให้มีการดัดแปลงน้อยที่สุดและค่าใช้จ่ายต่ำที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้เพื่อให้ตรงกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ เพื่อส่งเสริมการจัดให้มีและใช้ประโยชน์ และเพื่อส่งเสริมการออกแบบที่เป็นสากลในการพัฒนามาตรฐานและแนวทาง
7. รับที่จะดำเนินการหรือส่งเสริมการวิจัยและการพัฒนาและส่งเสริมการจัดให้มีและการใช้เทคโนโลยีใหม่รวมถึงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เครื่องช่วยในการเคลื่อนไหว อุปกรณ์ และเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมต่อคนพิการ ทั้งนี้ให้ความสำคัญเป็นลำดับแรกกับเทคโนโลยีในราคาที่คนพิการสามารถจ่ายได้
8. จัดให้มีสารสนเทศที่สามารถเข้าถึงได้แก่คนพิการเกี่ยวกับเครื่องช่วยในการเคลื่อนไหวเครื่องมือ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก รวมทั้งเทคโนโลยีใหม่ ตลอดจนความช่วยเหลือหรือบริการสนับสนุนและสิ่งอำนวยความสะดวกในรูปแบบอื่น
9. ส่งเสริมการฝึกอบรมผู้ประกอบการวิชาชีพและบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวกับคนพิการให้ทราบถึงสิทธิที่รับรองไว้ในอนุสัญญานี้ เพื่อให้ความช่วยเหลือและบริการตามที่ประกันไว้โดยสิทธิเหล่านั้นได้ดียิ่งขึ้น

ดังนั้นอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการจึงเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่ทำให้ประเทศภาคต่างๆ ต้องนำแนวทางที่ได้รับมาพัฒนากฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับคนพิการเพื่อให้คนพิการมีสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานในการรับบริการและสวัสดิการต่างๆ จากรัฐเพื่อจะได้สามารถใช้ชีวิตได้อย่างเท่าเทียมกับคนทั่วไปให้มากที่สุด

1) กฎหมายและนโยบายเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนพิการในต่างประเทศ

หลังการลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการขององค์การสหประชาชาติ การพัฒนาคนพิการในต่างประเทศหลายประเทศที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างมากทั้งในด้านกฎหมาย การจัดการสวัสดิการจากภาครัฐ การบริหารจัดการงบประมาณอย่างเพียงพอรวมถึงการรณรงค์ในเรื่องทัศนคติเชิงบวกของคนทั่วไปต่อคนพิการ เช่น การพัฒนาคนพิการในประเทศเนเธอร์แลนด์ อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา ซึ่งสามารถสรุปมาเป็นแนวทางในการดำเนินการได้ ดังนี้

(1) ประเทศเนเธอร์แลนด์ จากรายงานการศึกษาดูงานด้านคนพิการ ณ ประเทศเนเธอร์แลนด์ของ สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ (ออนไลน์: 2555) พบว่าเนเธอร์แลนด์มีกฎหมายว่าด้วยการสนับสนุนทางสังคมในเนเธอร์แลนด์ (Social Support Act in the Netherlands) ซึ่งเป็นนโยบายสาธารณะที่คำนึงถึงความเท่าเทียมของคนทั้งหมด (Inclusive Policy) นโยบายนี้ให้ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยมีมาตรการในการที่จะลดความแตกต่างหรืออำนวยความสะดวกให้ทุกคนสามารถดำรงชีวิตอิสระอย่างเสมอภาค โดยได้กล่าวถึงรูปแบบการแพทย์เชิงสังคม (Social Medical Model) ที่จะต้องให้ความสำคัญกับคนพิการเป็นศูนย์กลาง การหาสิ่งชดเชยต่อสภาพความพิการ การดูแลที่มีคุณภาพและการสนับสนุนให้คนพิการมีส่วนร่วมทางสังคม และรูปแบบเชิงสังคม (Sociological Model) ที่จะต้องให้ความสำคัญกับที่อยู่อาศัย การศึกษา อาชีพ และสุนทรียะในชีวิต

การดูแลคนพิการของประเทศเนเธอร์แลนด์อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงสุขภาพ สวัสดิการ และการกีฬา (Ministry of Health, Welfare and Sport) ที่มีบทบาทในการกำหนดนโยบายในภาพรวมและการออกกฎหมายสนับสนุนและให้ท้องถิ่นหรือเทศบาลเป็นผู้ดูแลเป็นหลัก โดยจะให้ความสำคัญกับท้องถิ่นหรือเทศบาลในการดูแลคนพิการค่อนข้างมาก ดังจะเห็นได้จากการมีกฎหมายให้จัดตั้งกองทุนสำหรับคนพิการในระดับท้องถิ่นซึ่งคนพิการสามารถเข้าถึงได้ง่าย นอกจากนี้ยังมีกองทุนสวัสดิการสำหรับคนพิการและให้การสนับสนุนกองทุนสวัสดิการชุมชนในรูปแบบของการจัดตั้งกองทุนร่วมลงทุน (Matching Fund) ช่วยสร้างความเข้มแข็งให้ท้องถิ่นมากขึ้นในการดูแลคนพิการในชุมชนซึ่งเป็นการส่งเสริมการพึ่งตนเองของคนในชุมชน

นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานสำคัญที่ดูแลเรื่องการพัฒนาคนพิการในเนเธอร์แลนด์ ที่ทำหน้าที่ควบคู่กับหน่วยงานรัฐ ได้แก่

(1.1) Dutch Coalition on Disability and Development: DCDD) มีพันธกิจคือ การทำให้คนพิการที่ยากจนไม่ถูกกีดกันออกไปจากสังคม และเข้ามามีส่วนร่วมทางสังคม ภายใต้หลักสิทธิมนุษยชนและความสมัครสมานสามัคคี มีเป้าหมายหลัก คือปลุกจิตสำนึกสาธารณชนเกี่ยวกับคนพิการ และสนับสนุนให้รัฐมีนโยบายที่รวมเอาคนพิการเข้ามาอยู่ในนโยบายด้านความร่วมมือในการพัฒนาด้วย แลกเปลี่ยนและประสานงานระหว่างประชาชนกับองค์กรที่สนใจเรื่องความพิการและความร่วมมือในการพัฒนา และสร้างนวัตกรรมและเปลี่ยนแปลงนโยบายในเรื่องความร่วมมือในการพัฒนาแบบที่ไม่ละเลยคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในสังคม โดยการดำเนินงานจะได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรพัฒนาทั้งในประเทศเนเธอร์แลนด์ รัฐบาล และภาคเอกชน และจากองค์กรระหว่างประเทศ รวมทั้งมีรายได้จากสมาชิกด้วย

(1.2) Dutch Council for the Chronically Ill and Disabled: DCCD เป็นองค์กรร่ม (Umbrella Organization) สำหรับองค์กรที่ทำงานด้านคนพิการทั่วประเทศ DCCD มีสมาชิกประมาณ 190 องค์กร ทำหน้าที่ใน 2 ระดับ คือ ในระดับชาติ ทำการต่อรองและเสนอนโยบายด้านคนพิการต่อรัฐบาล และระดับท้องถิ่น สร้างความเข้าใจกับผู้นำท้องถิ่นเสริมพลังคนพิการและให้คำปรึกษาต่างๆ แก่คนพิการหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดย DCCD มีกิจกรรมการพิทักษ์สิทธิของคนพิการในระดับท้องถิ่นหลายรูปแบบ ทั้งการรณรงค์ให้ท้องถิ่นเห็นความสำคัญของการจัดบริการสำหรับคนพิการ การเจรจาต่อรองเรียกร้องสิทธิให้คนพิการ หรือการเผยแพร่เรื่องราวของคนพิการไปสู่สาธารณะ ทำให้ท้องถิ่นและคนในสังคมต้องหันมาให้ความสนใจและดำเนินการตามที่คนพิการต้องการ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการเจรจากับนักการเมืองทุกระดับและนักกฎหมายที่ทำงานด้านการพิทักษ์สิทธิ ในระดับนโยบายในการให้ความช่วยเหลือหรือมาพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคนพิการ รวมทั้งการสร้างความรู้ประเด็นความพิการให้รัฐบาลท้องถิ่น

(1.3) Karuna Foundation และ Gushi Foundation ก่อตั้งโดยนักธุรกิจชาวต่างชาติโดยมีเป้าหมายให้คนพิการมีสุขภาพที่ดีเน้นการใช้ Community Based Rehabilitation หรือ CBR เป็นเครื่องมือในการทำให้คนพิการได้รับการดูแลโดยชุมชน โดยร่วมมือกับรัฐบาลเนปาลและผู้นำชุมชนในการป้องกันและฟื้นฟูสมรรถนะของคนพิการด้วยการเสริมสร้างศักยภาพให้กับชุมชนวางแผนร่วมกับชุมชน พัฒนาองค์กรชุมชนให้เข้มแข็ง และทำโครงการฟื้นฟูคนพิการในชุมชน โครงการป้องกันความพิการ และการดูแลสุขภาพ โครงการสร้างหลักประกันของชุมชน โครงการสร้างรายได้ให้กับคนพิการและครอบครัว และจัดตั้งกองทุนสุขภาพของคนในชุมชน (สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, ออนไลน์: 2555)

(2) **ประเทศอังกฤษ** ถือเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญกับนโยบายสวัสดิการสังคมมาตั้งแต่ต้น ค.ศ.1900 และเป็นต้นตำรับของ “รัฐสวัสดิการ” (Welfare state) คือ เห็นว่ารัฐนั้นจะเป็น

ผู้รับผิดชอบให้บริการสวัสดิการสังคมอย่างครบสมบูรณ์และมีลักษณะสากล (Comprehensive and universal welfare) แก่ประชาชน

อังกฤษมีกฎหมายด้านคนพิการ คือ กฎหมายการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ ค.ศ. 1995 (The Disability Discrimination Act 1995 :DDA) ที่มีจุดประสงค์เพื่อขจัดการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ โดยกฎหมายให้สิทธิคนพิการใน 3 ประเด็น คือ

- 1) การจ้างงาน : โดยมีการบัญญัติไว้ในวันที่ 2 ธันวาคม ค.ศ.1996 (พ.ศ. 2539)
- 2) การเข้าถึงสินค้า สิ่งใช้สอยและบริการ : โดยมีการบัญญัติไว้ในวันที่ 1 ตุลาคม ค.ศ.1999 (พ.ศ.2542)
- 3) การซื้อหรือเช่าที่ดินและทรัพย์สิน : โดยบัญญัติไว้ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 2004 (พ.ศ.2547)

กฎหมายดังกล่าวบังคับใช้ในแต่ละมลรัฐเช่น England, Wales Northern Ireland, Scotland มีความแตกต่างกันบ้างในรายละเอียด แต่ส่วนใหญ่แล้วมีการบังคับใช้และแนวทางปฏิบัติที่เหมือนกัน นอกจากนี้อังกฤษยังมีองค์กรติดตามและการบริหารจัดการอย่างจริงจัง โดยเฉพาะในส่วนกลาง ได้แก่ คณะกรรมการด้านสิทธิของคนพิการ (DRC) องค์กรด้านการจัดหางาน (AtW) และ สภาคนพิการแห่งชาติ (NDC) ในส่วนท้องถิ่นก็มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งภาคเอกชนและอาสาสมัคร ในการติดตามดูแลคนพิการให้ได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ อย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง ทำให้การบังคับใช้กฎหมายหรือการนำนโยบายทางด้านคนพิการไปใช้ค่อนข้างได้ผล (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ออนไลน์: 2558)

ส่วนในเรื่องทัศนคติของคนอังกฤษต่อคนพิการส่วนใหญ่มองว่าความเสียเปรียบของคนพิการไม่ได้เกิดขึ้นจากความพิการแต่เกิดจากบริบทของสังคมไม่เอื้ออำนวย การเลือกปฏิบัติของสังคม ซึ่งในเรื่องนี้อังกฤษมีบทบัญญัติที่เป็นกฎหมายระบุไว้ชัดเจนเพื่อขจัดปัญหาการเลือกปฏิบัติ (Discrimination) ต่อคนพิการ และการไม่ปฏิบัติตามถือเป็นเรื่องผิดกฎหมาย

ในเรื่องการทำงานของคนพิการนั้นกฎหมายกำหนดว่าสถานประกอบการหรือนายจ้างที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 15 คนขึ้นไปนายจ้างต้องพิจารณาในการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อม ลักษณะทางกายภาพเพื่ออำนวยความสะดวกและการเข้าถึงกับลูกจ้างที่พิการ นอกจากนี้การปฏิบัติต่อคนพิการที่น้อยกว่าที่ควรจะเป็นเนื่องจากความพิการของบุคคลนั้นก็ถือว่าเป็นการละเมิด ผิดกฎหมาย เช่น การจัดปรับสภาพการขนส่งสาธารณะทั้งรถแท็กซี่ รถไฟและรถขนส่งสาธารณะอื่น ๆ ที่ต้องอำนวยความสะดวกและทำให้คนพิการเข้าถึงบริการด้วย

(3) ประเทศสหรัฐอเมริกา สหรัฐอเมริกามีกฎหมายด้านคนพิการ คือ กฎหมายคนพิการอเมริกัน ค.ศ.1990 (The Americans with Disability Act 1990: ADA) ถือเป็นกฎหมายสิทธิสากลพลเมืองสำหรับคนพิการที่ตีฉบับหนึ่งที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อขจัดปัญหาการเลือกปฏิบัติ

(Discrimination) ต่อคนพิการและต้องการให้คนพิการเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจและสังคมกระแสหลักของวิถีชีวิตของคนอเมริกัน

ADA เป็นกฎหมายที่วิวัฒนาการมาจากกฎหมายที่เกี่ยวข้อง 2 ฉบับ คือ กฎหมายสิทธิพลเมือง ปี ค.ศ.1964 (Civil Right Law) และกฎหมายการฟื้นฟูสมรรถภาพ ค.ศ.1973 (The Rehabilitation Act 1973) แต่ปรับปรุงให้มีความทันสมัยต่อเหตุการณ์และโลกาภิวัตน์ที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น การที่รัฐต้องจัดให้มีช่องทางในการสื่อสารข้อมูลต่าง ๆ ที่เอื้อในด้านสิ่งใช้สอย การบริการ การติดต่อสื่อสาร และการคมนาคมขนส่งสาธารณะต่าง ๆ ที่ต้องจัดให้รองรับเพื่ออำนวยความสะดวกแก่คนพิการด้วย หรือแม้แต่สถานที่สาธารณะที่จัดทำโดยทั้งภาครัฐและภาคเอกชน จะต้องไม่เลือกปฏิบัติและต้องจัดสภาพเพื่อให้คนพิการเข้าถึงได้ (ทวิ เชื้อสุวรรณทวิ และคณะ, 2558: 67)

จากแนวทางในการพัฒนาคนพิการในต่างประเทศสามารถนำมาเป็นแนวทางในการปรับใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในประเทศไทย ในการดูแลช่วยเหลือคนพิการที่ต้องมีการคำนึงถึงการให้ความรู้และแนวทางในการปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสม เน้นที่การเห็นคุณค่าในตัวคนพิการและคำนึงถึงสิทธิความเท่าเทียมและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้พิการเป็นสำคัญ

2) กฎหมายและนโยบายเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนพิการในประเทศไทย

ในการดูแล ให้ความช่วยเหลือ และพัฒนาคนพิการในประเทศไทยนั้นอยู่ภายใต้กฎหมายหลายฉบับทั้งกฎหมายหรือพระราชบัญญัติระเบียบ และกฎกระทรวงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนพิการซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมไว้ดังนี้

(1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีบางมาตราที่ให้ทั้งสิทธิและโอกาสแก่คนพิการในการได้รับการคุ้มครองและได้รับการสิทธิต่างๆ รวมทั้งมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของท้องถิ่นในการร่วมมือกันดำเนินการ ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (ราชกิจจานุเบกษา, 2560: 14-18).

หมวด 5 หน้าทีของรัฐ มาตรา 54 กำหนดว่ารัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปีตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาตามวรรคหนึ่ง เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย

มาตรา 55 รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง เสริมสร้างให้ประชาชนมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค และส่งเสริม และสนับสนุนให้มีการพัฒนาภูมิปัญญาด้านแพทย์แผนไทยให้เกิดประโยชน์สูงสุด บริการสาธารณสุขตามวรรคหนึ่ง ต้องครอบคลุมการส่งเสริมสุขภาพ การควบคุม และป้องกัน

โรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพด้วย รัฐต้องพัฒนาการบริการสาธารณสุขให้มีคุณภาพ และมีมาตรฐานสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 56 รัฐต้องจัดหรือดำเนินการให้มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ของประชาชนอย่างทั่วถึงตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน

หมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ ที่กำหนดว่ารัฐพึงให้ความช่วยเหลือเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ยากไร้ และผู้ด้อยโอกาส ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และคุ้มครอง ป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าวถูกใช้ความรุนแรง หรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม รวมตลอดทั้งให้การบำบัด ฟื้นฟูและเยียวยาผู้ถูกระทำการดังกล่าว

จะเห็นได้ว่าเนื้อหาในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เป็น กำหนดสิทธิและความเท่าเทียมกันระหว่างคนปกติและคนพิการและมีการระบุถึงการรับสิทธิและ ประโยชน์จากสวัสดิการของรัฐไว้ในมาตราต่างๆ และมีการกำหนดให้รัฐต้องดำเนินการตาม แนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม รวมทั้งต้องจัดสวัสดิการให้แก่ผู้ พิการหรือทุพพลภาพให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้จึงส่งผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งใน ระบบการศึกษาและระบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการจะต้องทำการปรับปรุงนโยบายและออก ประกาศต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้เกี่ยวข้องได้นำไปเป็นหลักปฏิบัติในการดูแลและจัดบริการที่ เหมาะสมกับคนพิการอย่างทั่วถึง

(2) พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 มีสาระสำคัญ คือ การกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์และ ความคุ้มครองคนพิการเพื่อมิให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมให้คนพิการมีสิทธิเข้าถึงและใช้ ประโยชน์จากสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ ตลอดจนสวัสดิการอื่นจากรัฐและองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น อาทิบริการฟื้นฟูทางการแพทย์ การศึกษา อาชีพ การมีส่วนร่วมกิจกรรมทาง สังคม การเข้าถึงแผนงาน โครงการ ข้อมูลข่าวสาร ล่ามภาษามือ การยกเว้นค่าธรรมเนียมอุปกรณ์ เครื่องช่วยความพิการ การจัดสวัสดิการเบี้ยคนพิการ การปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย การจัดหาที่ อยู่อาศัย การยกเว้นหรือลดหย่อนภาษีสำหรับคนพิการ ผู้ดูแลคนพิการ และองค์กรเอกชนที่จัดบริการ ให้คนพิการ นอกจากนี้ยังได้กำหนดให้มีกลไกการดำเนินงานในระดับชาติคือคณะกรรมการส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ตลอดจนให้มีสำนักงาน ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ(พวก.)ขึ้นเป็นหน่วยงานระดับกรมในการประสานงาน และร่วมมือกับหน่วยงานด้านนโยบายและยุทธศาสตร์ของรัฐ ส่วนราชการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ รวมถึงสนับสนุนการสร้างเสริมความเข้มแข็งขององค์กร คนพิการ

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2556 กำหนดมาตรการที่สำคัญเกี่ยวกับสิทธิต่างๆ ซึ่งมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

มาตรา 20 คนพิการมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ อันได้แก่ การบริการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยกระบวนการทางการแพทย์ การศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติหรือแผนการศึกษาแห่งชาติ การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ มาตรการเพื่อการมีงานทำ ตลอดจนได้รับการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ และบริการสื่อสิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยีหรือความช่วยเหลืออื่นใด เพื่อการทำงานและประกอบอาชีพของคนพิการ

ซึ่งประเด็นต่างๆ เหล่านี้ล้วนแต่มีความสำคัญต่อการส่งเสริมและพัฒนาคนพิการ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงแนวคิดทัศนคติเกี่ยวกับคนพิการแทนที่จะคิดว่าเป็นภาระต่อสังคมเพียงอย่างเดียวให้หันกลับมาพิจารณาแนวคิดในสังคมฐานสิทธิที่ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน ซึ่งการสร้างงานให้กับคนพิการจะเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับประเทศให้กับสังคมอีกทั้งจะเป็นการลดภาระของสังคมที่ต้องรับผิดชอบต่อคนพิการแทนที่จะเป็นการสงเคราะห์ให้กับคนพิการเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการสร้างโอกาส สร้างเกียรติและศักดิ์ศรีให้กับคนพิการในฐานะที่เป็นบุคคลคนหนึ่งในสังคม

(3) แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ เป็นการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการ ซึ่งได้กำหนดให้มีคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทำหน้าที่เสนอแนะนโยบายการดำเนินงานและแผนบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับการสงเคราะห์ การพัฒนา และการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการต่อรัฐมนตรีเพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบและมอบหมายให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องดำเนินการต่อไป โดยได้จัดทำแผนที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

โดยแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการฉบับปัจจุบัน คือ แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560 - 2564 กำหนดวิสัยทัศน์ “คนพิการเข้าถึงสิทธิได้จริง ดำรงชีวิตอิสระในสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันอย่างยั่งยืน” ภายใต้ยุทธศาสตร์แห่งความเท่าเทียม (EQUAL) ได้แก่ เสริมพลังคนพิการและองค์กรด้านคนพิการให้มีศักยภาพและความเข้มแข็ง (Empowerment) พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ ขจัดการเลือกปฏิบัติ เพื่อให้คนพิการเข้าถึงสิทธิได้จริง (Quality Management) เสริมสร้างความเข้าใจและเจตคติเชิงสร้างสรรค์ต่อคนพิการและความพิการ (Understanding) สร้างสภาพแวดล้อมและบริการสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility) ส่งเสริมการบูรณาการเครือข่ายและสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการอย่างยั่งยืน (Linkage) เพื่อให้การขับเคลื่อนแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560 - 2564 เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ จึงได้มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมและการบูรณาการความร่วมมือของทุกภาคส่วนอย่างเต็มที่ ทั้ง

ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ประกอบด้วย องค์กร สมาคม มูลนิธิ สถาบันการศึกษา รวมถึงการให้โอกาส เกียรติ กำลังใจแก่คนพิการเพื่อให้ดำรงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ส่งเสริมความเสมอภาค เป็นธรรม ทัวถึง เท่าเทียม สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสิทธิได้จริง

กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องเหล่านี้นำมาซึ่งการผลักดันและส่งเสริมได้มีสิทธิ ความเท่าเทียมและโอกาสในหลายด้าน ทั้งด้านการศึกษา การมีงานทำ การเข้าถึงระบบสุขภาพและการฟื้นฟูสมรรถภาพ เป็นต้น

ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา

2.1 สถานการณ์การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในประเทศไทย

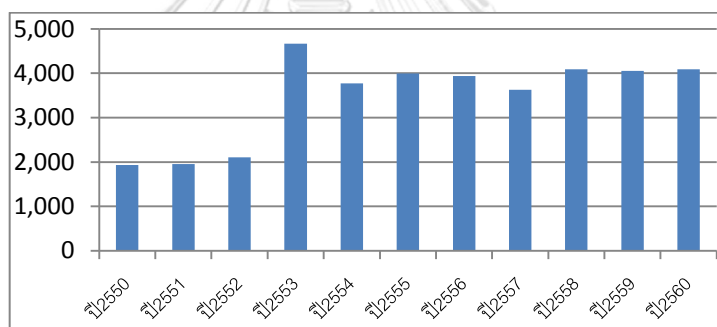
พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551 มาตรา 5 กำหนดให้คนพิการมีสิทธิทางการศึกษาในการได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิตพร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา การเลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น และได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษา ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 12)

จากพระราชบัญญัตินี้ส่งผลให้ปัจจุบันคนพิการในสังคมไทยมีสิทธิในการศึกษาเล่าเรียนและประกอบอาชีพมากขึ้น สามารถยืนหยัดอยู่ร่วมกับบุคคลทั่วไปในสังคมได้อย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี การให้การศึกษแก่ผู้พิการเพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ นับเป็นการสร้างกำลังแรงงานเข้ามาเสริมให้กับประเทศ ในขณะที่ประเทศกำลังเข้าสู่สังคมที่มีโครงสร้างประชากรผู้สูงอายุเป็นสัดส่วนมากขึ้น ขณะที่กำลังแรงงานลดลง (ร่าจวน เบญจศิริ, 2558: 302)

การที่คนพิการมีโอกาสทางการศึกษามากขึ้นและมีโอกาสเข้าศึกษาในระดับที่สูงขึ้นนี้เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่รัฐใช้ในการพัฒนาศักยภาพคนพิการ เพราะเมื่อมีการศึกษาที่มีคุณภาพมากขึ้นและมีระดับการศึกษาที่สูงขึ้นย่อมส่งผลให้คนพิการสามารถเลือกประกอบอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ที่ดีและเหมาะสมได้มากขึ้นด้วย

การศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นช่วงเวลาสำคัญในการสร้างพื้นฐานชีวิตของผู้เรียนทั้งด้านชีวิตการทำงาน ชีวิตครอบครัว และความสัมพันธ์ทางสังคมผ่านกระบวนการเรียนการสอน และการมีส่วนร่วมในกิจกรรม นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนความรับผิดชอบและการใช้ชีวิตแบบผู้ใหญ่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลายก่อนเริ่มเข้าสู่วัยผู้ใหญ่เต็มตัว

เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับการให้โอกาสทางการศึกษา จากสถิติเกี่ยวกับการศึกษาของคนพิการ ในปี พ.ศ. 2560 พบว่า จากจำนวนคนพิการทั้งหมดจากทั่วประเทศ 1,808,524 คน มีคนพิการที่ได้รับการศึกษา จำนวน 1,194,415 คน คิดเป็นร้อยละ 67.01 ของคนพิการทั้งหมด (กระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์. ออนไลน์: 2560) ประกอบกับข้อมูลย้อนหลังเกี่ยวกับการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของนักศึกษาพิการ พบว่า หลังมีประกาศพระราชบัญญัติการศึกษาสำหรับคนพิการ ปี พ.ศ. 2551 คนพิการมีโอกาสได้รับการศึกษาสูงขึ้นและมีจำนวนนักศึกษาพิการที่มีโอกาสศึกษาในระดับอุดมศึกษามากขึ้น เห็นได้จากสถิติจำนวนนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา ในปี พ.ศ. 2550 และ ปี 2551 ที่มีจำนวน 1,928 และ 1,953 คนตามลำดับ แต่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 มีจำนวนนักศึกษาพิการในระดับอุดมศึกษาสูงขึ้นเป็น 2,107 คน และสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนในปีพ.ศ. 2560 มีจำนวนนักศึกษาพิการที่ศึกษาในระดับอุดมศึกษาทั้งหมด 4,088 คน และในจำนวนนี้เป็นคนพิการที่เรียนในระดับปริญญาตรี 15,932 คน (ร้อยละ 0.88) และระดับสูงกว่าปริญญาตรี 2,370 คน (ร้อยละ 0.13) (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, ออนไลน์: 2560)

ภาพที่ 3 จำนวนศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษาในช่วง ปี พ.ศ. 2550 – 2560

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (ออนไลน์: 2560)

แนวโน้มของจำนวนคนพิการที่มีโอกาสทางการศึกษาที่สูงขึ้นแสดงให้เห็นความสำคัญของการศึกษาที่มีต่อคนพิการในฐานะเป็นเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการ โดยเฉพาะการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่เป็นรูปแบบการศึกษาที่สามารถพัฒนาศักยภาพของคนพิการให้สูงขึ้นได้และเป็นการปูทางสำหรับการประกอบอาชีพและการใช้ชีวิตในอนาคต

2.2 รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลพิการในประเทศไทยปัจจุบันทำการจัดการศึกษาใน 4 รูปแบบ คือการจัดการเรียนรวมในโรงเรียนทั่วไปจัดการศึกษาตามความต้องการจำเป็นตามลักษณะความพิการในโรงเรียนเฉพาะความพิการ การจัดการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลพิการหรือการศึกษาพิเศษในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนทั่วไปนั้นส่วนใหญ่เป็นการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม (Inclusive Education) คือ เป็นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทต่างๆ เช่น เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยจัดให้เด็กเหล่านี้เข้ามาเรียนในชั้นเรียนปกติเพื่อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา สอดคล้องกับความสามารถของเด็ก อีกทั้งยังช่วยให้เด็กปกติมีการยอมรับและปรับตัวเพื่อสามารถเรียนร่วมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้

การเรียนร่วมหรือการจัดการศึกษาโดยรวม เป็นแนวคิดในการจัดการศึกษาที่โรงเรียนจะต้องจัดการศึกษาให้กับเด็กทุกคน โดยไม่มีการแบ่งแยกว่าเด็กคนใดเป็นเด็กปกติหรือเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษเด็กทุกคนที่ผู้ปกครองพามาเข้าเรียน ทางโรงเรียนจะต้องรับเด็กและจะต้องจัดการศึกษาให้เขาอย่างเหมาะสม การเรียนร่วมยังหมายถึงการศึกษาที่ไม่แบ่งแยกระดับชั้น เช่น อนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา ตลอดจนการดำรงชีพของคนในสังคมหลังจบการศึกษา จะต้องดำเนินไปในลักษณะร่วมกันที่ทุกคนต่างเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและเขาเหล่านั้นต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ต้องใช้ชีวิตร่วมกันกับเด็กปกติโดยไม่มีการแบ่งแยก

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดความหมายของ การเรียนร่วม ว่าหมายถึง วิธีการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนร่วมกับเด็กปกติ เพื่อส่งเสริมให้เด็กเหล่านี้ได้มีโอกาสเรียนรู้ตามรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น ให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างปกติสุข การจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ นั้นสามารถจัดการศึกษาได้หลายหลายรูปแบบ คือ (นิติธร ปิลวาสน์, 2556: 4-5)

1) การเรียนร่วมบางเวลา (Integration) เป็นการจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนในโรงเรียนปกติ โดยอาจจัดให้อยู่ในชั้นปกติในบางเวลา เช่น วิชาดนตรี พลศึกษา หรือร่วมกิจกรรม ลูกเสือ- เนตรนารี กีฬา เป็นต้น คาดหวังว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะมีโอกาสแสดงออก และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กปกติ และยังหมายถึงการจัดชั้นเรียนเฉพาะสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนปกติ เด็กที่รับบริการในลักษณะนี้มักเป็นเด็กที่มีความพิการระดับปานกลางถึงระดับมาก จึงไม่อาจเรียนร่วมเต็มเวลาได้ ต้องมีการจัดทำแผนการศึกษาพิเศษเฉพาะบุคคลให้กับเด็ก

2) การเรียนร่วมเต็มเวลา (Mainstreaming) การจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้มีโอกาสได้เรียนชั้นเดียวกับเด็กปกติตลอดเวลาที่เด็กอยู่ในโรงเรียน เด็กปกติได้รับการจัดการกระบวนการเรียนรู้และบริการนอกห้องเรียนอย่างไร เด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ได้รับการ เช่นเดียวกันเป้าหมายสำคัญของการเรียนร่วมเต็มเวลา คือ เพื่อให้เด็กเข้าใจซึ่งกันและกัน ตอบสนองความต้องการซึ่งกันและกันและมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ เด็กปกติจะยอมรับความหลากหลายของมนุษย์ เข้าใจว่าคนเราเกิดมาไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน

ทุกอย่าง ท่ามกลางความแตกต่างกัน มนุษย์เราต้องการความรัก ความสนใจ ความเอาใจใส่ เช่นเดียวกันทุกคน

การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยนั้นส่วนใหญ่เป็นการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมเต็มเวลาที่นักศึกษาพิการต้องทำการเรียนในชั้นเรียนปกติ ตามสาขาวิชาและคณะของตน ในโปรแกรมการเรียนการสอนแบบเดียวกับนักศึกษาทั่วไปซึ่งทำให้นักศึกษาพิการที่อาจมาจากรูปแบบการศึกษาขั้นพื้นฐานที่แตกต่างกันทั้งมาจากโรงเรียนเฉพาะความพิการ เช่น โรงเรียนสำหรับหูหนวก โรงเรียนสำหรับตาบอด หรืออาจมาจากการศึกษาในโรงเรียนทั่วไปพร้อมกับเด็กคนอื่นๆ นักศึกษาพิการทั้งหมดจึงต้องมีการปรับตัวทั้งในด้านการใช้ชีวิตร่วมกับนักศึกษาคนอื่นและการปรับตัวจากรูปแบบการศึกษาที่เปลี่ยนไป ส่งผลให้ช่วงระยะเวลาในการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นจุดเปลี่ยนแปลงสำคัญของนักศึกษาพิการ

2.3 การดูแลช่วยเหลือและจัดบริการการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้ระบุสิทธิและโอกาสแก่คนพิการในการได้รับการคุ้มครองและได้รับการสิทธิต่างๆ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560) รวมทั้งในพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 มาตรา 5 ที่กำหนดเรื่องสิทธิทางการศึกษา และมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของสถาบันการศึกษาในการร่วมมือกันดำเนินการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ส่งผลให้คณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการได้วางระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการว่าด้วยการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2552 เพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในระดับอุดมศึกษา คือ การให้สถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสำหรับคนพิการ การจัดทำหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล ให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนิสิตนักศึกษาพิการแต่ละบุคคล รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ โดยนิสิตนักศึกษาพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ตามความเหมาะสม จากระเบียบดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้จัดทำ แนวทางการส่งเสริมการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับคนพิการ เพื่อให้คนพิการเข้าถึงการศึกษาจึงจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสำหรับคนพิการ อย่างเหมาะสมเพียงพอและสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนิสิตนักศึกษาพิการแต่ละประเภท โดยสถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศได้ตั้งหน่วยงานเฉพาะขึ้นอย่างเป็นทางการเพื่อเป็นศูนย์กลางในการให้บริการทางการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษาพิการ พร้อมทั้งจัดสรรบุคลากรปฏิบัติที่มีทักษะพื้นฐานในการบริการสนับสนุนคนพิการ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, ออนไลน์: 2555)

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ซึ่งรับผิดชอบการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการจัดการศึกษาแก่กลุ่มคนพิการที่มีความสามารถในการเรียนรู้ถึงระดับอุดมศึกษา และเป็นการดำเนินงานที่สอดคล้องตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งในปีงบประมาณ 2548 จึงได้ดำเนินงานพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาให้มีศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ (Disability Support Services : DSS) เพื่อให้นักศึกษาพิการที่เข้ารับการศึกษาระดับอุดมศึกษาได้สามารถเข้าถึงระบบการศึกษาได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสม และสามารถพึ่งพาตนเองได้อยู่ในสังคมมหาวิทยาลัยอย่างมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยสามารถขอรับบริการเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก บริการความช่วยเหลืออื่นใดตามความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษาเป็นรายบุคคลในสถาบันอุดมศึกษาที่รับนักศึกษาพิการเข้าเรียนให้เข้มแข็ง ซึ่งจะส่งผลให้นักศึกษาพิการที่ได้รับความช่วยเหลือให้ศึกษาได้เต็มศักยภาพ จึงได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์บริการนักศึกษาพิการขึ้น จำนวน 26 แห่ง จำแนกเป็นมหาวิทยาลัยรัฐ จำนวน 11 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหิดล (วิทยาลัยราชสุดา) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และมหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 14 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี และ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, ออนไลน์: 2553)

ศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ (Disability Support Services : DSS) คือ หน่วยงานบริการสนับสนุนทางการศึกษาที่ช่วยให้นักศึกษาที่มีความพิการสามารถเข้าถึงระบบการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยได้อย่างเท่าเทียมกับนักศึกษาทั่วไป โดยลดอุปสรรคซึ่งจำกัดโอกาสของนักศึกษาพิการและจัดหาบริการสนับสนุนและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อช่วยให้นักศึกษาพิการสามารถบรรลุเป้าหมายทางการศึกษา ซึ่งบริการที่จัดให้นั้นจะต้องพิจารณาจากลักษณะเฉพาะของแต่ละความพิการและความต้องการจำเป็นของนักศึกษาเป็นรายบุคคล ทั้งนี้สถาบันการศึกษายังคงรักษาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาของหลักสูตร (อรอนงค์ สงเจริญ และธิดารัตน์ นงค์ทอง, 2549: 3)

การบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการมีบทบาทในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษาที่มีความเหมาะสม มีประสิทธิภาพ และสมเหตุสมผล รวมถึงบริการต่างๆที่เกี่ยวข้องให้กับนักศึกษา

พิการของมหาวิทยาลัย โดยบริการที่จัดให้ นั้นจะพิจารณาจากลักษณะเฉพาะของแต่ละความพิการ และความต้องการจำเป็นของนักศึกษาเป็นรายบุคคลรวมทั้งปรึกษาหารือร่วมกับบุคลากรด้านการศึกษาของมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษาแก่นักศึกษาและช่วย นักศึกษาให้สามารถเข้าถึงโปรแกรมการศึกษา กิจกรรม และสิ่งอำนวยความสะดวกที่มหาวิทยาลัยมี อยู่ รวมถึงให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้บริหารและนักวิชาการทางการศึกษาเกี่ยวกับการเอื้อให้นักศึกษา สามารถเข้าถึงโปรแกรมการศึกษาหรือกิจกรรมที่มหาวิทยาลัยจัดขึ้น เพื่อและจัดทำแผนงบประมาณ เพื่อสร้างหรือปรับปรุงสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยด้านสถาปัตยกรรมและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งจัดซื้อ วัสดุ อุปกรณ์เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ และจัดทำแผนอัตราสนับสนุนการ ปฏิบัติงานด้านการบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ อีกทั้งเป็นการเสริมสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับ คนพิการและการอยู่ร่วมกันให้กับชุมชนมหาวิทยาลัย (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, ออนไลน์: 2553)

จากนั้นในปี พ.ศ.2556 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้ทำการสำรวจข้อมูล เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาระบบบริการให้แก่นักเรียน นิสิต นักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา มาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี 2547 และได้นำข้อมูลดังกล่าวมากำหนดแนวทางในการพัฒนาและปรุงการ ดำเนินการบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในระดับอุดมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการ การอุดมศึกษา กำหนดวิสัยทัศน์ ให้จัดการศึกษาสำหรับคนพิการในสถาบันอุดมศึกษาเป็นการ จัด การศึกษา ที่คำนึงถึงความเท่าเทียมและคุณภาพในการเข้ารับการศึกษา โดยให้การช่วยเหลือให้ นักศึกษาได้ศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพิ่มศักยภาพ และมีงานทำ โดยมียุทธศาสตร์การจัด การศึกษา ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 : สร้างโอกาสทางการศึกษา

กลยุทธ์ : จัดสรรโอกาสทางการศึกษาให้นักศึกษาพิการที่มีศักยภาพ ได้เข้าเรียนใน สถาบันอุดมศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ 2 : การพัฒนาการจัดการการเรียนรู้ของผู้พิการ

กลยุทธ์ที่ 1 : พัฒนาระบบบริการสนับสนุนคนพิการ (DSS) ในสถาบันอุดมศึกษา ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษา

กลยุทธ์ที่ 2 : พัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพิเศษและการพัฒนา ศักยภาพนักศึกษาพิการ

กลยุทธ์ที่ 3 : พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับคนพิการ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 : พัฒนาองค์ความรู้

กลยุทธ์ : ผลิตงานวิจัยและสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้านคนพิการ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 : ส่งเสริมการมีงานทำของบัณฑิตผู้พิการ

กลยุทธ์ : ส่งเสริมความร่วมมือในการสนับสนุนการประกอบอาชีพของบัณฑิตผู้พิการ

ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการจึงได้วางระบบกลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาระบบบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการในสถานศึกษา ไว้ดังนี้

1. บทบาทของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

1) เตรียมความพร้อมเพื่อให้สถาบันอุดมศึกษา สร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาพิการ โดยจัดประชุมสัมมนาเรื่องการพัฒนาาระบบรองรับคนพิการในสถาบันอุดมศึกษามาเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี 2546

2) จัดทำฐานข้อมูลและสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาาระบบบริการเพื่อรองรับนักเรียน นิสิต นักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษามาตั้งแต่ปี 2547

3) แต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานเพื่อทำหน้าที่เสนอนโยบายและยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

2. บทบาทของกองทุนส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาสำหรับคนพิการ กระทรวงศึกษาธิการ

1) จัดตั้งตาม พ.ร.บ. การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551

2) บริหารงานโดยคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ทำหน้าที่เสนอนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการให้ความเห็นชอบแผนการใช้จ่ายเงินกองทุนฯวางระเบียบ ข้อกำหนด ประกาศ คำสั่ง แนวปฏิบัติต่าง ๆ

3. คณะกรรมการบริหารกองทุน ทำหน้าที่บริหารกองทุน อนุมัติการจ่ายเงินเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด องค์กรประกอบของคณะกรรมการฯ มีเลขาธิการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นประธาน ผู้แทนหน่วยงานต่าง ๆ ผู้แทนองค์กรคนพิการ ผู้ทรงคุณวุฒิ และมีผอ.สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษเป็นเลขานุการ

4. คณะอนุกรรมการกลั่นกรองโครงการที่ขอรับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายจากเงินกองทุนฯ ทำหน้าที่พิจารณาโครงการฯ ของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เสนอขอรับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายจากเงินกองทุนฯ ก่อนนำเสนอคณะกรรมการบริหารกองทุนฯ พิจารณาอนุมัติการจ่ายเงิน

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ยังได้ออกประกาศ เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับคนพิการไว้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, ออนไลน์: 2553)

1. สถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่รับคนพิการเข้าศึกษาในสถาบันในสัดส่วนที่เหมาะสม ตั้งแต่ปี 2553 เป็นต้นไป

2. สถาบันอุดมศึกษาที่รับคนพิการเข้าศึกษามีสิทธิได้รับค่าเล่าเรียน ค่าบำรุง ค่าธรรมเนียม และค่าใช้จ่ายอื่นตามจำนวนที่สถาบันเรียกเก็บจากนิสิต นักศึกษาพิการ ทั้งนี้ ไม่เกินอัตราและรายการที่กำหนด

3. สภาสถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่ออกข้อกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการรับคนพิการเข้าศึกษา ต่อในสถาบันให้สอดคล้องกับแนวทางของ สกอ.

4. สภาสถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการรับนิสิตนักศึกษาพิการเข้าเรียนในสถาบันและแจ้งต่อ สกอ.ทราบไม่น้อยกว่า 120 วัน ก่อนเริ่มปีการศึกษา โดยเริ่มตั้งแต่ปีการศึกษา 2553 เป็นต้นไป เพื่อใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนงบประมาณให้สถาบันอุดมศึกษา

5. ให้สถาบันอุดมศึกษาจัดทำแผนการรับและแผนงบประมาณเงินอุดหนุนการศึกษาสำหรับ นิสิตนักศึกษาพิการในระดับอนุปริญญาและระดับปริญญาตรีต่อ สกอ.ภายในเดือนมกราคมของทุกปี เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการขอตั้งงบประมาณ

6. สถาบันอุดมศึกษาที่รับคนพิการเข้าศึกษาต้องจัดเทคโนโลยี สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการความช่วยเหลือทางการศึกษาสำหรับคนพิการอย่างเหมาะสม

7. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาต้องจัดทำรายงานผลการดำเนินงานเสนอต่อ คณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

หลังจากการออกนโยบายดังกล่าว ในปี 2555 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้ กำหนดนโยบายการพัฒนาศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ (DSS Center) เพื่อเป็นแนวทางในการจัดบริการสำหรับนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา ไว้ดังนี้

1. กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในระดับอุดมศึกษาของ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

2. จัดสรรงบประมาณสนับสนุนโครงการที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ ในปี 2555 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้จัดตั้งศูนย์ DSS Center ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ในสถาบันการศึกษาทั่วประเทศจำนวน 31 แห่ง โดยมีข้อกำหนดคือ สถาบันอุดมศึกษาที่รับนักศึกษา พิการเข้าเรียนจะดำเนินการจัดจ้างบุคลากรประจำศูนย์ DSS เพื่อให้บริการนักศึกษาพิการ จัดซื้อ วัสดุ-ครุภัณฑ์ เพื่อนิสิตนักศึกษาพิการแต่ละประเภทความพิการ รวมถึงการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อบริการอื่นใด ให้นักศึกษาพิการในรูปแบบต่าง โดยศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ (DSS Center) ทำหน้าที่บริการนักศึกษาพิการ ดังนี้

- 1) เป็นศูนย์ข้อมูลด้านคนพิการของสถาบัน
- 2) บริการให้คำปรึกษา
- 3) จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (ISP: Individualized Service Plans)
- 4) ให้บริการด้านการจัดสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกและความช่วยเหลืออื่นใดทาง

- 5) การศึกษา
- 6) ประสานงานกับคณะที่มีนักศึกษาเรียนร่วมและเป็นเครือข่ายให้บริการกับสถาบัน
- 7) อุดมศึกษาอื่นๆ

จากนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาดังกล่าวส่งผลให้นักศึกษาพิการที่เข้าสู่การศึกษาระดับอุดมศึกษามากขึ้นภายใต้การจัดบริการช่วยเหลือและสนับสนุนของสถาบันอุดมศึกษา ในงานวิจัยฉบับนี้จึงต้องการที่จะศึกษาถึงการจัดบริการของสถาบันอุดมศึกษาว่ามี การจัดบริการที่สามารถช่วยเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษาพิการได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษาพิการต่อไป

2.4 กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษาไทย

ในการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษามีกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องหลายอย่างครอบคลุมตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐานมาจนถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษา ดังนี้

1) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545 ในหมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 กำหนดว่าการจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษา ขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และวรรคสอง การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสอง ให้จัดตั้งแต่แรกเกิด หรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

2) แผนพัฒนาการศึกษาฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ของกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดแผนการพัฒนาการศึกษาที่มุ่งเน้นการขยายโอกาสและความเท่าเทียมทางการศึกษาให้กับบุคคลทุกกลุ่มรวมทั้งคนพิการ เช่นใน ยุทธศาสตร์การพัฒนา ยุทธศาสตร์ที่ 4 ที่ระบุให้มีการขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และต้องการให้ผู้เรียนทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกันในทุกระดับและประเภทการศึกษา รวมทั้งได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสามารถเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต นอกจากนี้ยังระบุให้สถานศึกษาในภูมิภาค/ชนบท ได้รับการยกระดับคุณภาพในการให้บริการ เด็กพิการและด้อยโอกาสต้องได้รับโอกาสทางการศึกษาทั้งในระบบ

โรงเรียนและนอกระบบโรงเรียนรวมทั้งสามารถเทียบโอนผลการเรียนและทักษะประสบการณ์เพื่อ
ขอรับวุฒิการศึกษาเพิ่มขึ้นได้ โดยมีกลยุทธ์ในการดำเนินงาน ดังนี้

- (1) ประกันโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่
- (2) ผู้เรียนในทุกพื้นที่ ครอบคลุมถึงคนพิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้มีความต้องการพิเศษ
- (3) ส่งเสริมการจัดการศึกษานอกระบบ และการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ
- (4) ความสนใจ และวิถีชีวิตของผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย
- (5) เร่งสร้างความเข้มแข็งของระบบการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ให้เกิดผล
- (6) เป็นรูปธรรมอย่างกว้างขวาง
- (7) จัดหาทุนและแหล่งทุนทางการศึกษา
- (8) เร่งพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ
- (9) มีความหลากหลาย และสามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึง

ในยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาฉบับนี้ ได้นำไปสู่การกำหนดมาตรการในการ
สนับสนุนให้ผู้พิการได้มีโอกาสทางการศึกษาและการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับคนพิการอย่าง
ชัดเจนมากขึ้น

3) พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556

ปัจจุบันเป็นการดำเนินการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการตามพระราชบัญญัติการจัด
การศึกษาสำหรับคนพิการ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2556 และเป็นช่วงที่กำลังมีการร่างพระราชบัญญัติการจัด
การศึกษาสำหรับคนพิการ ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2560-2564) ขึ้น ซึ่งในแต่ละฉบับเน้นในเรื่องสิทธิและ
โอกาสทางการศึกษาของคนพิการเป็นสำคัญ

ในพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ฉบับที่ 2 พ.ศ.2556 ประเด็นเรื่อง
สิทธิและโอกาสทางการศึกษาของคนพิการ ถูกกำหนดไว้ใน มาตรา 5 ให้คนพิการมีสิทธิทางการศึกษา
ดังนี้

- (1) ได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิต
พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา
- (2) เลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึง
ความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น
- (3) ได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตร
กระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษา ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษ
ของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคล

ในวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2561 คณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการได้

เห็นชอบแผนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2560-2564) รวมทั้งแนวทางการปฏิรูป การจัดการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ และเตรียมยกฐานะสำนักบริหารงาน การศึกษาพิเศษที่ดูแลการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ถือเป็นปฏิรูปการจัดการศึกษาสำหรับผู้ ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษทั้งระบบให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายตั้งแต่เกิดจนตลอดชีวิต ซึ่งเป็นแผนที่ สอดรับกับยุทธศาสตร์ชาติ และสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 แต่ แผนดังกล่าวจะต้องมีการปรับปรุงอีกครั้งในระยะเวลาใกล้นี้ เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและ การเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นเพื่อให้คนพิการได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับ ความต้องการและความจำเป็นของแต่ละบุคคล และมีทักษะการดำรงชีวิต สามารถประกอบอาชีพ พึ่งตนเองได้อย่างมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์บนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบด้วย 8 ยุทธศาสตร์หลัก คือ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนอย่างต่อเนือง ตลอดชีวิต

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยกกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาพิเศษ ทุกระดับ ทุกระบบ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาระบบเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสารรองรับการจัด การศึกษาระบบดิจิทัล

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริม สนับสนุน การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมและองค์ความรู้ที่มุ่ง ยกกระดับมาตรฐานการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 เร่งผลิต พัฒนา และจัดระบบบริหารงานบุคคลของข้าราชการครู ศึกษานิเทศก์และบุคลากรทางการศึกษาตามมาตรฐานวิชาชีพ

ยุทธศาสตร์ที่ 6 พัฒนาประสิทธิภาพการเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศ

ยุทธศาสตร์ที่ 7 พัฒนาระบบงบประมาณ และทรัพยากรทางการศึกษาสำหรับคนพิการ

ยุทธศาสตร์ที่ 8 พัฒนาระบบบริหารจัดการแบบองค์รวมเชิงบูรณาการโดยการมีส่วนร่วม ของทุกภาคส่วน

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการทั้ง 2 ฉบับถือเป็นแนวทางสำคัญที่ทุก ภาคส่วนในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการจะต้องนำข้อกำหนดต่างไปใช้วางแผนงานในการด้าน การศึกษาสำหรับคนพิการให้สอดคล้องกันต่อไป

4) แผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2551 - 2565) มุ่งเน้นยกระดับคุณภาพ อุดมศึกษาไทยผลิตและพัฒนาบุคลากรที่มีคุณภาพสู่ตลาดแรงงาน เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ของประเทศในกระแสโลกาภิวัตน์ โดยการให้โอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงองค์ความรู้และ นวัตกรรมอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาการกับผู้เรียนทุก กลุ่ม ซึ่งพิจารณาจาก 5 องค์ประกอบ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2550: 1-2)

- (1) การเข้าถึงอุดมศึกษาของไทย (Accessibility) ของบุคคลหลายกลุ่ม
- (2) ความเท่าเทียมและความเป็นธรรมในการเข้าสู่ระบบอุดมศึกษา (Equity) โดยการให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ
- (3) คุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา (Quality) การพัฒนาสมรรถนะบัณฑิต เน้นความสมดุลของทักษะด้านความรู้ (Hard Skills) และทักษะด้านอารมณ์ (Soft Skills)
- (4) ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการ (Efficiency) ตามหลักธรรมาภิบาลและการจัดสรรทรัพยากร
- (5) การตอบสนองต่อบริบทที่เปลี่ยนแปลง (Relevancy) พัฒนาบัณฑิตและสร้างงานวิจัยตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศ

โดยแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2551 - 2565) ได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายอุดมศึกษาใหม่ไว้ 5 กลุ่ม คือ ประชากรนอกวัยเรียน (Non-Age group) หรือวัยทำงาน ประชากรสูงวัย กลุ่มผู้ด้อยโอกาส กลุ่มผู้พิการ กลุ่มนักศึกษาต่างชาติ

ซึ่งจะเห็นได้จากแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 ได้ระบุให้กลุ่มคนพิการเป็นหนึ่งในกลุ่มเป้าหมายอุดมศึกษาใหม่ เป็นการความสำคัญกับกลุ่มคนพิการเพื่อให้เข้าร่วมการศึกษาระดับอุดมศึกษามากขึ้นรวมทั้งการเป็นสร้างความเท่าเทียมและความเป็นธรรมทางการศึกษาให้กับคนพิการ

2.5 ปัญหาและความต้องการของนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา

การจัดการเรียนร่วมระหว่างคนพิการกับคนปกติในสถาบันอุดมศึกษาเป็นการจัดการศึกษาที่เปิดโอกาสทางการศึกษาให้กับบุคคลต่างๆ โดยไม่แยกว่าคนเหล่านั้นจะเป็นคนปกติหรือคนพิการ ในการรับนักศึกษาพิการมีการพัฒนาที่ดียิ่งขึ้นมาโดยตลอดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากจำนวนนักศึกษาพิการที่ศึกษาในระดับปริญญาตรีที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น แต่นักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษาบางส่วนก็ยังประสบกับปัญหาต่างๆ ทั้งในเรื่องการเรียนและปัญหาส่วนตัว และสังคม

ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนของนักศึกษาพิการนั้นเป็นปัญหาที่เกิดจากความไม่เข้าใจทางด้านภาษา การสื่อสาร หรือมีอุปสรรคจากความพิการของแต่ละบุคคลที่ส่งผลกระทบต่อ การเรียน ส่วนในด้านปัญหาตัวเกิดจากการที่นักศึกษาพิการบางรายไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนหรือบุคคลอื่นได้ รวมทั้งยังต้องประสบกับปัญหาในด้านสังคม คือ นักศึกษาปกติและนักศึกษาพิเศษไม่สามารถปรับตัวเข้าหากันได้ ซึ่งในการจัดการศึกษาให้กับนักศึกษาพิการนั้น ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ อาจเกิดขึ้นได้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรหาแนวทางแก้ไขโดยเร่งด่วนเพื่อช่วยให้การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในสถาบันอุดมศึกษาเป็นไปด้วยดีและมีประสิทธิภาพต่อไป (อนุชา ภูมิสิทธิพร, 2555: 6)

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2556: 13-14) ได้ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในระดับอุดมศึกษาในปี 2555 และได้สรุปปัญหาในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในระดับอุดมศึกษาและได้วางแนวทางในการแก้ไข ไว้ดังนี้

1. ปัญหาการรับนิสิตนักศึกษาพิการเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่ได้กำหนดโควตารับนักศึกษาพิการเข้าศึกษาแต่เปิดโอกาสให้ผู้พิการเข้าศึกษาได้ในบางคณะ/สาขาวิชา โดยผ่านกระบวนการรับบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันเช่นเดียวกับนักศึกษาทั่วไป สถาบันอุดมศึกษาที่กำหนดโควตารับนักศึกษาพิการเข้าศึกษา ได้แก่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ด้วยเหตุนี้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาจึงได้วางแนวทางการแก้ไขโดยการจัดประชุมสัมมนาเพื่อชี้แจงนโยบายการเปิดโอกาสให้นิสิตนักศึกษาพิการได้เข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายและยุทธศาสตร์จัดการศึกษาสำหรับคนพิการในระดับอุดมศึกษา โดยให้สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งจัดสรรโควตาให้กับนักศึกษาพิการด้วย

2. ปัญหาการขาดแคลนงบประมาณ งบประมาณอุดหนุนการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษาพิการมีไม่เพียงพอ

แนวทางการแก้ไขตามระเบียบของคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการว่าด้วยการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2552 กำหนดว่า หากสำนักงานไม่สามารถจัดหางบประมาณสนับสนุนสถาบันอุดมศึกษาที่รับคนพิการเข้าศึกษาตามสิทธิ์ที่ได้รับค่าเล่าเรียน ค่าบำรุง ค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายอื่นตามจำนวนที่ต้องเรียกเก็บจากนิสิตนักศึกษาพิการได้ ให้สถาบันการศึกษาส่งเรื่องขอรับการสนับสนุนจากกองทุนส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการต่อไป ทั้งนี้ ไม่เกินอัตราและรายการที่คณะกรรมการกำหนด

3. ปัญหาการขอรับเงินอุดหนุนทางการศึกษาของนิสิตนักศึกษาพิการ ที่เกิดจากการขาดหลักฐานที่สมบูรณ์ครบถ้วนของนิสิต นักศึกษาพิการในการขอรับเงินอุดหนุนทางการศึกษาสำหรับคนพิการทำให้ต้องเสียเวลาในการติดตามทวงถาม เกิดความล่าช้าในการโอนเงินอุดหนุนฯ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาจึงได้ประชาสัมพันธ์และแจกจ่ายคู่มือ หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติการขอรับเงินอุดหนุนฯ ดังกล่าวไปยังทุกคณะของทุกสถาบันอุดมศึกษา นอกเหนือจากที่ได้จัดส่งให้งานกิจการนักศึกษาแล้ว โดยกำหนดให้เจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานของสถาบันอุดมศึกษาต้องชี้แจงประสานงานให้นิสิตนักศึกษาพิการเข้าใจขั้นตอนการขอรับเงินอุดหนุนดังกล่าว เพื่อความรวดเร็วในการโอนเงินอุดหนุนฯ

4. การพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดการพัฒนาบุคลากรที่ดูแลรับผิดชอบคนพิการในระดับอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้หาแนวทางแก้ไขโดยได้จัดฝึกอบรมการพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

สำหรับคนพิการในระดับอุดมศึกษา (Intensive Program) โดยจัดฝึกอบรมในประเทศไทยและศึกษาดูงานต่างประเทศ เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในระดับอุดมศึกษา และดำเนินการจัดฝึกอบรมหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในระดับอุดมศึกษา โดยจัดฝึกอบรมและศึกษาดูงานในประเทศไทยมาตั้งแต่ปี 2553 จนถึงปัจจุบัน

จากการศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนพิการ ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์องค์ความรู้ที่สำคัญที่ควรนำมาเป็นกรอบเนื้อหาสาระในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษาได้การเรียนรู้และทำความเข้าใจ ได้แก่องค์ความรู้ต่างๆ ดังนี้

1. กฎหมายและนโยบายของรัฐในการพัฒนาคนพิการ เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับนโยบายและแผนงานของรัฐบาลที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของภาครัฐและหน่วยงานองค์กรต่างๆ ที่ทำงานด้านการพัฒนาคนพิการ ซึ่งองค์ความรู้เหล่านี้จะช่วยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษาได้รู้และเข้าใจเกี่ยวกับนโยบาย หลักการและเป้าหมายของรัฐ และได้รู้จักหน่วยงานภาครัฐที่เป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานด้านการพัฒนาคนพิการเพื่อจะได้นำไปสู่การติดต่อประสานงานและทำความเข้าใจที่ตรงกันต่อไป

2. สิทธิและสวัสดิการของคนพิการ องค์ความรู้เกี่ยวกับ สิทธิและสวัสดิการของคนพิการนี้เป็นสาระสำคัญที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษาจะต้องรู้และทำความเข้าใจเพื่อจะได้ช่วยเหลือ ดูแลและประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้ นักศึกษาพิการได้รับสิทธิและสวัสดิการของรัฐตามที่กฎหมายกำหนดได้ถูกต้อง

3. หลักการจัดการศึกษาสำหรับสำหรับคนพิการ องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักการจัดการศึกษาสำหรับสำหรับคนพิการเป็นองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับหลัก และวิธีการที่เหมาะสมในการจัดการศึกษาพิเศษและการศึกษาแบบเรียนร่วมให้กับคนพิการตามลักษณะประเภทความพิการแต่ละประเภท ซึ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษาจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจเพื่อจะได้นำไปสู่การวางแผนการจัดการเรียนการสอน การทำกิจกรรม ออกแบบวิธีการสอน การประเมินผลการเรียนรู้และจัดสื่อ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก ที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคนได้

4. จิตวิทยาการศึกษาพิเศษ เป็นองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการสร้างแรงจูงใจ สิ่งเร้าและสิ่งสนับสนุนในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ซึ่งอาจารย์ผู้สอนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาให้กับนักศึกษาพิการจำเป็นต้องศึกษาและฝึกฝนเพื่อจะได้นำไปใช้ในการเสริมแรงและกระตุ้นการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาพิการได้

5. การดูแลสุขอนามัยและฟื้นฟูสมรรถภาพ เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับหลักในการดูแลสุขภาพอนามัยของนักศึกษาขพิการแต่ละประเภท รวมทั้งวิธีการฟื้นฟูสมรรถภาพซึ่งทางสถาบันการศึกษาควรต้องจัดบริการในการช่วยเหลือ ดูแล ตรวจสอบเช็คสุขภาพ จัดเครื่องมืออุปกรณ์ไว้บริการในการออกกำลังกายหรือฟื้นฟูสมรรถภาพทางกายให้แก่ นักศึกษาพิการ หรือเป็นหน่วยประสานให้กับบุคลากรทางการแพทย์ในการเข้าไปช่วยดูแลสุขภาพอนามัยให้แก่ นักศึกษาในสถาบัน เป็นต้น

6. การพัฒนาทักษะเพื่อการทำงาน เนื่องจากนักศึกษาพิการเป็นกลุ่มบุคคลที่กำลังจะจบออกไปเข้าสู่สังคมการทำงาน สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาจึงจำเป็นต้องจัดบริการในการช่วยเหลือและฝึกฝนทักษะที่จำเป็นในการทำงานของแต่ละสาขาวิชาให้กับนักศึกษาพิการเช่นเดียวกับนักศึกษาทั่วไป เพียงแต่อาจต้องศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการฝึกและพัฒนาศักยภาพให้สอดคล้องกับลักษณะความพิการของนักศึกษาแต่ละคน องค์ความรู้ส่วนนี้จึงจำเป็นต้องให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาทุกฝ่ายในสถาบันอุดมศึกษาโดยเฉพาะฝ่ายกิจการนักศึกษาหรือฝ่ายพัฒนานักศึกษา เป็นต้น

ผู้วิจัยจึงได้นำองค์ความรู้เหล่านี้มาเป็นกรอบเนื้อหาในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการต่อไป

ตอนที่ 3 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ

กระแสแนวคิดยุคหลังสมัยใหม่ (Postmodern) เป็นแนวคิดที่วิพากษ์กระบวนการทัศน์ "การพัฒนา" ในยุคสมัยใหม่ว่าได้ก้าวสู่จุดจบของ "สังคมสมัยใหม่" ที่เน้นหลักการพัฒนาตรรกะทางวิทยาศาสตร์และเหตุผลเชิงประจักษ์ว่าไม่ใช่ความจริงเพียงหนึ่งเดียว โดยวิพากษ์ว่าผลของความเป็นสมัยใหม่จากการพัฒนาได้สร้างสถาบันทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับระเบียบวินัยขึ้นมาปฏิบัติภารกิจต่างๆ เพื่อครอบงำและบังคับควบคุมปัจเจกให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์และบรรทัดฐานของสังคม ทำให้อัตลักษณ์ของปัจเจกบุคคลต้องเป็นไปตามรูปแบบความต้องการและความคาดหวังของสังคมตลอดมา แต่ในยุคหลังสมัยใหม่ (Postmodern) กฎเกณฑ์เหล่านี้ถูกมองว่าเป็นวาทกรรมซึ่งมีอำนาจและมายาคติที่ครอบงำสังคมในปัจจุบันที่เรียกว่า "สังคมหลังยุคทันสมัย" หรือ "สังคมหลังยุคสมัยใหม่" ความจริงและความถูกต้องตามบรรทัดฐานของสังคมถูกตั้งคำถามความถูกต้องเหมาะสมของสังคมถูกสั่นคลอนและตั้งข้อสงสัยว่ามีโครงสร้างอำนาจใดครอบงำอยู่หรือไม่ (จุฬารัตน์ มาเสถียรวงศ์, ออนไลน์: 2553)

อัตลักษณ์ในยุคหลังสมัยใหม่จึงเป็นอัตลักษณ์ที่มีความยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์และสถานที่ขึ้นอยู่กับความคิดของสังคมในช่วงเวลานั้นๆ อัตลักษณ์เป็นการให้คำนิยามและตีความที่มีความหมายที่มีคุณค่าต่อบุคคลและกลุ่มบุคคลในสังคมนั้นๆ อัตลักษณ์จึงเป็นความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในแต่ละยุค

อัตลักษณ์ในยุคหลังสมัยใหม่(Postmodern) เป็นอัตลักษณ์ที่หลากหลายภายใต้บริบทสังคมกระแสโลกาภิวัตน์ที่ข้อมูลข่าวสารล้นไหล การรับรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ส่วนบุคคลและอัตลักษณ์ของสังคมในแต่ละแห่งจึงเปลี่ยนไป เกิดการยอมรับความแตกต่างและหลากหลายทางสังคมมากขึ้น อัตลักษณ์ในยุคหลังสมัยใหม่จึงเป็นลักษณะที่เป็นไปตามทิศทางของโครงสร้างและบรรทัดฐานทางสังคมที่ตั้งไว้เพื่อความเป็นปึกแผ่นของสังคมอย่างเช่นในยุคก่อนมากนัก ดังที่ พรรติภา ชื่นชาติ (2550: 3) อธิบายว่าโดยทั่วไปจะเข้าใจว่าอัตลักษณ์ หมายถึง เอกลักษณะที่เป็นลักษณะเฉพาะของบุคคลหรือเป็นคุณสมบัติเฉพาะของสิ่งนั้นที่ทำให้สิ่งนั้นโดดเด่นแตกต่างจากสิ่งอื่นแต่ในปัจจุบันความเป็นปัจเจกเป็นเรื่องของการนิยามความหมายที่สามารถล้นไหลเปลี่ยนแปลงได้ไปตามบริบท ทำให้คำว่า Identity นั้นไม่ได้หมายถึงคุณสมบัติเฉพาะตัวได้อีกต่อไป

ดังนั้นความจริงเกี่ยวกับอัตลักษณ์ในยุคสมัยใหม่ที่ถูกรื้อถอนจึงทำให้อัตลักษณ์ในยุคหลังสมัยใหม่เป็นเรื่องของการยอมรับในการมีอยู่ของปัจเจกบุคคลที่หลากหลายและแตกต่างภายใต้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและข้อมูลข่าวสารที่มีมากขึ้น ในขณะที่ปัจเจกก็ต้องหาวิธีแสดงถึงความเป็นตัวตนและเอกลักษณ์ของตนเองไว้เพื่อการคงความเป็นสมาชิกของสังคมต่อไป การนิยามและให้ความหมายของคำว่า “อัตลักษณ์” จึงต้องวิเคราะห์ทั้งในแง่ความหมายและบริบทที่มาของอัตลักษณ์ ประกอบกันจึงจะทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะอัตลักษณ์ของคนพิจารณาได้ถ่องแท้มากขึ้น

3.1 นิยามและความสำคัญของอัตลักษณ์

คำว่า อัตลักษณ์ อ่านว่า อัด-ตะ-ลัก เป็นคำที่ประกอบด้วยคำว่า “อัด”(อัดตะ) มาจากคำว่า “อตตะ” แปลว่า ตน ตัวเอง เมื่อนำมารวมกับคำว่า “ลักษณะ” ซึ่งหมายถึง สมบัติเฉพาะตัว คำว่า อัตลักษณ์ ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Identity หมายถึง ผลรวมของลักษณะเฉพาะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งทำให้สิ่งนั้นเป็นที่รู้จักหรือจำได้ (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, ออนไลน์: 2550)

“อัตลักษณ์” ในภาษาอังกฤษตรงกับคำว่า “Identity” ซึ่งตามความหมายของพจนานุกรมภาษาอังกฤษ หมายถึง สิ่งที่เป็นคุณสมบัติของคนหรือสิ่งหนึ่ง อัตลักษณ์เป็นสิ่งที่แสดงคุณสมบัติเฉพาะของคนหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ทำให้บุคคลหรือสิ่งๆ นั้น โดดเด่นหรือแตกต่างจากสิ่งอื่น นอกจากนี้ยังหมายถึงข้อมูลหรือสิ่งที่พิสูจน์หรือแสดงว่าคนๆ นั้นเป็นใคร เช่น ชื่อ หรือวันเกิด เป็นต้น (Cambridge Dictionary, online: 2018)

“อัตลักษณ์” หรือ “Identity” จึงหมายถึงคุณลักษณะเฉพาะตัวซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ของลักษณะเฉพาะของบุคคล องค์กร สังคม ชุมชน หรือประเทศนั้นๆ เช่น เชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม ท้องถิ่น และศาสนา ฯลฯ เป็นคุณลักษณะที่ไม่ทั่วไปหรือสากลกับบุคคลอื่นๆ ซึ่งก็คือ ลักษณะที่ไม่เหมือนกับของผู้อื่นๆ หรือคุณลักษณะเฉพาะที่แสดงความแตกต่างของบุคคล ชวิตรา ดันติมาลา (2556: 23) อธิบายว่า อัตลักษณ์ หรือ Identity เป็นคำที่มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน คือ Identitas เดิมใช้คำว่า idem ซึ่งหมายถึง “เหมือนกัน” คำว่าอัตลักษณ์จึงมีความหมายสองประการ คือ ความ

เหมือน (The same) และความมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันออกไป (Similarity and Difference) ซึ่งส่วนใหญ่แล้วความหมายของคำว่าอัตลักษณ์จะถูกกำหนดโดยความแตกต่าง

การให้นิยามหรือความหมายของคำว่า อัตลักษณ์ หรือ Identity ส่วนใหญ่จึงเป็นการตีความบนพื้นฐานของความสัมพันธ์และการเปรียบเทียบลักษณะหรือคุณสมบัติเฉพาะระหว่างระดับปัจเจกและกลุ่มคนในสองมุมมอง โดยมุ่งไปที่ความเหมือนและความแตกต่าง อัตลักษณ์ทำหน้าที่เป็นสิ่งที่กำหนดภาพลักษณ์ของมนุษย์ แสดงลักษณะเฉพาะของบุคคลแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่มและเป็นสิ่งที่บ่งบอกว่าใครเป็นพวกเดียวกับเราและใครที่แตกต่างจากเรา ดังที่ จูซาพรธร์ ผดุงชีวิต(2550: 11-14) และ วุฒินันท์ สุนทรจิต (2551: 22) อธิบายตรงกันว่า อัตลักษณ์มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางจิตหรือเรื่องของภาพลักษณ์ของตัวตนของมนุษย์ (Images of oneself) ที่ได้จากการมีปฏิสัมพันธ์ในสังคม (Social Interaction) เป็นความเข้าใจทั้งในระดับที่เรามีต่อตัวเอง และลักษณะที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ในสังคมตลอดชีวิตของเรา รวมถึงกระบวนการในการสร้างบุคลิกภาพของมนุษย์ก็ถือเป็นส่วนหนึ่งของอัตลักษณ์ ฉะนั้นอัตลักษณ์จึงมีความสำคัญในแง่ของการระบุ ประกอบสร้าง หรือเน้นย้ำว่าตนเองเหมือนหรือแตกต่างจากผู้อื่น

การทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของอัตลักษณ์จึงต้องศึกษาความหมายของอัตลักษณ์และบริบทที่เกิดขึ้นของอัตลักษณ์ของบุคคลประกอบกัน จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์และที่มาระหว่างอัตลักษณ์ของบุคคลและสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลในการหล่อหลอมอัตลักษณ์นั้น ดังที่ Jenkins (2004: 22) อธิบายว่า อัตลักษณ์ของบุคคลเป็นสิ่งที่มิได้อยู่ในตนเองและมีร่วมกับผู้อื่น ซึ่งไม่มีวันจบสิ้นเพื่อบ่งชี้หรือจำแนกตัวบุคคลและกลุ่มภายใต้การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ผ่านการสร้างความหมายเชิง “ระบบ” ระหว่าง บุคคล กลุ่ม และระหว่างบุคคลกับกลุ่ม ซึ่งมีทั้งความเหมือน (Similarity) และความต่าง (difference) การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลผ่านการขัดเกลาทางสังคมและการปะทะสังสรรค์ระหว่างกลุ่มจึงก่อให้เกิดอัตลักษณ์ของบุคคล (Individual Identity) และอัตลักษณ์ของกลุ่ม (Collective Identity) ขึ้น อัตลักษณ์จึงมิใช่เป็นสิ่งที่มิได้อยู่แล้วในตัวของมันเองหรือกำเนิดขึ้นมาพร้อมคนหรือสิ่งของแต่เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาและมีลักษณะความเป็นพลวัตอยู่ตลอดเวลา

นอกจากนี้ Kath Woodward (2004) ได้อธิบายให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างอัตลักษณ์ของบุคคล (Individual Identity) และอัตลักษณ์ของกลุ่ม (Collective Identity) ว่าอัตลักษณ์ของบุคคลมีความสัมพันธ์เชื่อมต่อกันระหว่าง ฉันท (I) ที่บุคคลมองตัวเอง และ (Myself) ที่คนอื่นมองว่าเราเป็นอย่างไรเพราะอัตลักษณ์มีความเชื่อมต่อกันระหว่างปัจเจก (Individual) กับสังคม (Social) โดยมีโครงสร้างทางสังคม (Social Structures) ที่มีส่วนสำคัญในการกำหนดลักษณะอัตลักษณ์และการรับรู้เกี่ยวกับตัวตนของตนเองว่าเราเป็นใคร เพศอะไร อยู่ในระดับชั้นใดในสังคม และมีเชื้อชาติใด นอกจากนี้ยังได้อธิบายเกี่ยวกับความต่างของอัตลักษณ์และบุคลิกภาพอย่างชัดเจนไว้ว่า บุคลิกภาพ

เป็นสิ่งที่อธิบายลักษณะต่าง ๆ ของบุคคลทั่วไปที่น่าจะมี แต่สำหรับอัตลักษณ์นั้นต้องการพื้นฐานบางอย่างที่เราจะแสดงตนและยอมรับกับสิ่งที่เราเลือกเป็นตัวตนของเราอย่างตั้งใจ ซึ่งจำเป็นต้องมีข้อตกลงและเงื่อนไขบางอย่างร่วมกันในการเลือกอัตลักษณ์หรือตัวตนของเรา (I) กับอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่ม (We) โดยที่ข้อตกลงนั้นต้องมีความสัมพันธ์กับโครงสร้างทางสังคมที่ปราศจากการควบคุมของปัจเจก (Woodward, 2004: 6-8)

ดังนั้นความสำคัญของการแสดงตนก็คือ การระบุได้ว่าเรามีอัตลักษณ์เหมือนกลุ่มหนึ่งและมีความแตกต่างจากกลุ่มอื่นอย่างไรและเราเป็นอย่างไรในสายตาคนอื่น แต่อย่างไรก็ตามการที่เราเลือกอัตลักษณ์ก็มีข้อจำกัดที่ถูกรัดไว้โดยโลกภายนอกตัวเราจากเงื่อนไขเชิงวัตถุและเงื่อนไขทางสังคมที่ทำให้เราถูกจำกัดการกระทำอย่างอิสระเช่นกัน (นันทนัย ประสานนาม, ออนไลน์: 2550 และ บัณฑิต ไกรวิจิตร, 2552: 54)

จากที่กล่าวมาทั้งหมดสามารถสรุปได้ว่า “อัตลักษณ์” หรือ “Identity” หมายถึงคุณลักษณะเฉพาะตัวซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ลักษณะเฉพาะของบุคคล องค์กร สังคม ชุมชน หรือประเทศนั้นๆ ที่ทำให้บุคคลหรือสิ่งๆ นั้น โดดเด่นหรือแตกต่างจากคนอื่นหรือสิ่งอื่น ซึ่งอัตลักษณ์ของบุคคลนั้นเป็นลักษณะของบุคคลที่ผลมาจากการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างปัจเจกบุคคลและกลุ่ม และผ่านกระบวนการขัดเกลา ปรับตัวเพื่อให้ความเหมือนกับกลุ่ม แต่ยังคงความเป็นตัวของตัวเองหรือดำรงความแตกต่างของตนเองเพื่อสร้างความเป็นตัวตนหรือดำรงอัตลักษณ์ของตนเองไว้ อัตลักษณ์ของบุคคลมีความสำคัญในการช่วยระบุตัวตน และลักษณะเฉพาะของบุคคลเอาไว้ การสามารถดำรงอัตลักษณ์ของตนเองในกลุ่มไว้จะช่วยให้บุคคลเกิดความรู้สึกสำคัญ ได้รับการยอมรับ และมีความรู้สึกมีความหมาย ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการเห็นคุณค่าในตนเองและเป็นแรงผลักดันให้บุคคลสามารถพัฒนาตนเองหรือทำกิจกรรม การงาน ร่วมกับกลุ่มในฐานะเป็นสมาชิกหนึ่งของกลุ่มอย่างมีความหมายมากขึ้น

3.2 ประเภทของอัตลักษณ์

“อัตลักษณ์” หรือ “Identity” หมายถึงคุณลักษณะเฉพาะตัวซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ลักษณะเฉพาะของบุคคลที่ทำให้บุคคลหรือสิ่งๆ นั้น โดดเด่นหรือแตกต่างจากคนอื่นหรือสิ่งอื่น อัตลักษณ์เป็นผลทั้งจากกระบวนการทางอารมณ์ ความรู้สึก ภายในตนเอง และกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมซึ่งเป็นกระบวนการภายนอก อัตลักษณ์จึงสามารถจำแนกประเภทได้ตามลักษณะของกระบวนการที่เกิดขึ้นของ อัตลักษณ์

สุภชฌาน ศรีเยี่ยม (2554: 7) และธงชัย สมบูรณ์ (2551: 16) จำแนกประเภทของอัตลักษณ์ได้ดังนี้

1. อัตลักษณ์บุคคล (Individual Identity) เป็นอัตลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับ “มิติภายใน” ของบุคคล อันได้แก่ อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ซึ่งบุคคลมีต่อตนเอง เป็นการให้ความหมายหรือ

เปลี่ยนแปลงความหมายเกี่ยวกับตนเองผ่านกระบวนการที่เขาสัมพันธ์กับโลก ซึ่งหากจำแนกประเภทของอัตลักษณ์บุคคลตามทฤษฎีของ Erik H. Erikson (1971) สามารถจำแนกได้ดังนี้

1) สิ่งที่คุณคลมองว่าเป็นตัวตนของตนเอง ซึ่งมีลักษณะเฉพาะและแตกต่างจากผู้อื่น (Ego Identity)

2) ภาพหรือลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลในสายตาผู้อื่น (Personal Identity) ซึ่งสังคมมีกระบวนการแจกแจง และระบุอัตลักษณ์บุคคลแตกต่างกันไป

2. อัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity) คือสถานภาพทางสังคม เช่น อาชีพ ชนชั้น เพศชาติพันธุ์ หรือศาสนาที่บุคคลนั้นสังกัด อัตลักษณ์บุคคลและอัตลักษณ์ทางสังคมมีการซ้อนทับกันอยู่ เช่น การที่สังคมกำหนดบทบาทหน้าที่และตำแหน่งทางสังคม อาทิ ความเป็นลูก ความเป็นเพื่อน หรือตำแหน่งทางสังคมแก่บุคคล ส่งผลให้บุคคลเรียนรู้และเลือกนิยามตนเองให้เหมาะสมกับสังคมและมีการปรับเปลี่ยนไปตามบริบท สัญลักษณ์ ที่บุคคลนำมาใช้นิยามตนเองทั้งต่อสังคมและต่อตนเอง เช่น การเลือกแต่งกายเพื่อแสดงความเป็นสมาชิกของ สถาบัน หรือแต่ละสถานศึกษาเลือกใช้สัญลักษณ์หรือเครื่องแบบที่แตกต่างกันเพื่อแสดงความเป็นตัวตน ให้ผู้อื่นรับรู้ ทั้งนี้การนิยามความหมายเพื่อแสดงถึงความเป็นตัวตนของแต่ละบุคคลกับสิ่งที่ผู้อื่นมองเห็นอาจไม่สอดคล้องกันเสมอไป

ซึ่งสามารถจำแนกอัตลักษณ์สังคมนี้ออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ (Smith, 2006: 134)

1) สิ่งที่สังคมเรียกร้องและคาดหวังจากบุคคล (Virtual Social Identity)

2) สิ่งที่เป็นอัตลักษณ์ที่แท้จริงของบุคคล นั้น (Actual Social Identity)

กล่าวโดยสรุปได้ว่าอัตลักษณ์สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ อัตลักษณ์บุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับมิติภายในของบุคคลที่รู้จักและรับรู้เกี่ยวกับตนเอง และอัตลักษณ์ทางสังคมซึ่งเกี่ยวข้องกับสถานภาพทางสังคม เช่น อาชีพ ชนชั้น เพศ ชาติพันธุ์ หรือศาสนา และการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล ทั้งนี้บุคคลจะนิยามและแสดงตนเองจากอารมณ์ ความรู้สึกภายในของตนเอง และจากความคาดหวังของสังคม ดังนั้นอัตลักษณ์ของบุคคลและอัตลักษณ์ทางสังคมของกลุ่มจึงมีความเชื่อมโยงและส่งผลซึ่งกันและกัน

3.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาอัตลักษณ์

ทฤษฎีในทางสังคมวิทยาที่อธิบายเกี่ยวกับ “อัตลักษณ์” หรือ “Identity” ของบุคคลนั้นศาสตร์แต่ละสาขามีการอธิบายไว้ต่างมุมมอง ในงานวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษาพิการฉบับนี้ได้นำแนวคิดจากทฤษฎีของ Erik H. Erikson (1968), George Herbert Mead (1968) และ Johan Galtung (1969) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) **ทฤษฎีของ Erik H. Erikson** อีริคสันเป็นนักจิตวิเคราะห์คนสำคัญที่อธิบายเกี่ยวกับการสร้างอัตลักษณ์และพัฒนาการบุคลิกภาพของมนุษย์ เขาเป็นนักจิตวิเคราะห์ที่ให้ความสำคัญกับ

เรื่องของพัฒนาการทางจิตหรือกระบวนการพัฒนาบุคลิกภาพหรืออัตลักษณ์ว่าเป็นกระบวนการที่สามารถพัฒนาขึ้นได้ตลอดชีวิต อีริกสันเชื่อในคุณค่าของจิต เขามองว่าส่วนที่สำคัญในกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์คือ “จิตสำนึก” หรือ “ego” โดยจิตสำนึกจะถูกหล่อหลอมมาจากสิ่งแวดล้อมและสังคมรอบข้าง ซึ่งบุคคลจะต้องปรับตัวให้เข้ากับสังคมและพัฒนาการรับรู้เกี่ยวกับตัวเอง (Sense of Self) ไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งในระหว่างนี้บุคคลจะพบกับขั้นวิกฤติของอัตลักษณ์ (Identity Crisis) และจะต้องปรับตัวจนผ่านพ้นไปได้ โดยในแต่ละขั้นของการพัฒนาอัตลักษณ์จะทิ้งลักษณะวิกฤติบางอย่างเอาไว้ ถ้าบุคคลสามารถผ่านมาได้สำเร็จก็จะพบกับประสบการณ์ที่ดีเกิดความรู้สึกทางบวกกับตนเองและสังคมรอบข้างจนสามารถพัฒนาเป็นอัตลักษณ์เชิงบวกได้ แต่ถ้าล้มเหลวก็จะเกิดความรู้สึกที่ตรงกันข้ามและเกิดความรู้สึกไม่ดีต่อตนเองและสังคม อัตลักษณ์ของบุคคลนี้เมื่อช่วงอายุหนึ่งผ่านไปจะมีการเปลี่ยนแปลงได้ขึ้นอยู่กับความต้องการทางสังคมและสิ่งแวดล้อมทางสังคมจะเปลี่ยนไป บุคคลจึงจำเป็นต้องผ่านกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์ในแต่ละขั้นให้ได้ก่อนจะพัฒนาอัตลักษณ์ของตนเองไปสู่ขั้นต่อไป

ในทฤษฎีจิตสังคมของอีริกสัน (Erikson's Psychosocial Theory) อธิบายเกี่ยวกับอัตลักษณ์ไว้ในลักษณะของบุคลิกภาพของมนุษย์ หรือ Ego หมายถึงความสามารถในการปรับตัวในการก้าวผ่านวิกฤติของอัตลักษณ์ในแต่ละช่วงชีวิต ซึ่งจะเป็นผลมาจากประสบการณ์และการกระทำในรูปแบบต่าง ๆ ของแต่ละคนที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาและช่วงอายุนั้น ๆ ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามบทบาทของแต่ละช่วงวัย Ego สามารถแบ่งออกเป็น 3 แบบ ได้แก่

1.1) บุคลิกภาพทางกาย หรือ Body Ego คือ ประสบการณ์เกี่ยวกับร่างกาย ซึ่งบุคคลมองเห็นว่าร่างกายของตนเองแตกต่างจากบุคคลอื่นทำให้บุคคลนั้นเกิดความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ บุคคลที่พึงพอใจในสภาพร่างกายของตนเองจะมีบุคลิกภาพที่ดี (Strong Ego) ตรงกันข้ามกับบุคคลที่มีสภาพร่างกายไม่เป็นไปตามที่ตนเองต้องการก็จะเกิดความไม่พึงพอใจตนเอง (Weak Ego)

1.2) บุคลิกภาพในอุดมคติ หรือ Ego Ideal คือ จินตนาการของบุคคลที่เกี่ยวกับตนเองที่สร้างขึ้นในรูปของภาพรวมของเอกลักษณ์ส่วนตัว เช่น คนมีรูปร่างใหญ่โตจะรู้สึกแข็งแรง มีความภาคภูมิใจ และเป็นนักกีฬาได้ ในกรณีที่พบปัญหาคนรูปร่างใหญ่โตจะคิดว่าตนสู้ได้แน่ๆ

1.3) บุคลิกภาพที่เป็นอัตลักษณ์ของบุคคล หรือ Ego Identity คือ จินตนาการของบุคคลเกี่ยวกับการแสดงบทบาทต่างๆ ในสังคมที่บุคคลนั้นเกี่ยวข้อง เช่น บุคคลคนหนึ่งอาจจะมียุทธศาสตร์เป็นลูก หรือพี่คนโต หรือนักเรียน ซึ่งคนแต่ละคนมีหลาย บทบาทจึงทำให้ตนเองสับสน หรือแสวงหาเอกลักษณ์ของตนเองง่ายหรือยาก

การพัฒนาอัตลักษณ์จึงเป็นการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลทั้งในส่วนบุคลิกภาพทางกาย (Body Ego), บุคลิกภาพในอุดมคติ(Ego Ideal) และบุคลิกภาพที่เป็นอัตลักษณ์ของบุคคล (Ego

Identity) ให้สอดคล้องกันและเป็นไปในทางบวกเพื่อให้บุคคลมีบุคลิกภาพที่ดี เห็นคุณค่าในตนเอง และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขซึ่งก็คือการมีอัตลักษณ์เชิงบวก

การพัฒนาอัตลักษณ์ของบุคคลตามแนวคิดของอีริคสันจึงอาจตีความให้เข้ากับการวิเคราะห์ทางสังคมวิทยาได้ว่า คือกระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่เกิดจากการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมของบุคคลในการยอมรับตัวเอง เรียนรู้และปรับตัวเพื่อจะอยู่ร่วมกับคนและสิ่งแวดล้อมรอบข้างได้ โดยต้องผ่านช่วงวิกฤติทางจิตสำนึกซึ่งมีกระบวนการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ไปตามลำดับพัฒนาการตลอดชีวิต

ในงานวิจัยนี้นำทฤษฎีของอีริคสันมาใช้ในการวิเคราะห์กระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการและปัจจัยที่เกี่ยวข้องโดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการรับรู้เกี่ยวกับตัวเอง (Sense of Self) และการก้าวผ่านขั้นวิกฤติของอัตลักษณ์ (Identity Crisis) มาใช้วิเคราะห์กระบวนการที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาพิการเกี่ยวกับการสร้าง Sense of Self เกี่ยวกับตนเองให้เป็นในเชิงบวกว่ามีขั้นตอน กระบวนการอย่างไร และการก้าวผ่านขั้นวิกฤติของอัตลักษณ์ (Identity Crisis) มีลักษณะอย่างไรและมีปัจจัยใดที่เกี่ยวข้องบ้าง

2) ทฤษฎีของ George Herbert Mead เป็นทฤษฎีในทางสังคมวิทยาที่อธิบายเกี่ยวกับอัตลักษณ์หรือตัวตนของบุคคลไว้ในลักษณะของ “The I” และ “The Me ” ว่าเป็นกระบวนการที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างทางสังคมกับการกระทำของบุคคล โดยเชื่อว่าอัตลักษณ์หรือตัวตนของบุคคลแต่ละคนนั้นเกิดจากการให้คำนิยาม ตีความความหมาย และการกระทำที่เกิดจากการตีความและให้ความหมายร่วมกันของบุคคลกับสังคม บัณฑิต ไกรวิจิตร (2552: 16-17) ได้อธิบายแนวคิดทางสังคมวิทยาของ Mead เกี่ยวกับอัตลักษณ์ ไว้ว่า อัตลักษณ์เป็นความเชื่อมต่อรหว่างกันที่ “เราเห็นตนเองอย่างไร” และความสามารถในตัวบุคคลที่จะจินตนาการว่า “คนอื่นเห็นเราอย่างไร” จึงเป็นเรื่องความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันระหว่างภายใน (Internal) และภายนอก (External) เพราะถึงแม้ว่าอัตลักษณ์คือสิ่งที่ถูกสร้างจากบริบททางสังคม แต่จะต้องผ่านขั้นตอนการคิดของปัจเจกที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับโลกทางสังคมด้วย ดังนั้นอัตลักษณ์จึงมีทั้งอัตลักษณ์เชิงเดี่ยวและอัตลักษณ์ที่หลากหลาย โดยสามารถพบเห็นอัตลักษณ์ได้ทั้งในลักษณะที่จำกัดหยุดนิ่งและอัตลักษณ์ที่สั่นไหวเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา

Mead ได้อธิบายเกี่ยวกับอัตลักษณ์ไว้ในทฤษฎีการกระทำระหว่างกันด้วยสัญลักษณ์ และทฤษฎีบทบาท (Role Theory) โดยใช้แนวความคิดของทฤษฎีการกระทำระหว่างกันด้วยสัญลักษณ์หรือทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Interaction) ซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวกับความสำคัญของการอยู่ร่วมกันของมนุษย์เพื่อการมีชีวิตรอด และการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกัน ส่งผลต่อการมีชีวิตอยู่รอดของมนุษย์ และอธิบายเกี่ยวกับการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่าง “จิต” “อัตตา” และ “สังคม” ไว้ว่า

จิต (Mind) มีความสามารถในการใช้สัญลักษณ์เพื่อกำหนดสิ่งต่างๆ ในสภาพแวดล้อม ทำให้มนุษย์สามารถรู้จักและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวได้ นอกจากนี้จิตยังสามารถวิเคราะห์และฝึกซ้อมในใจ (Imaginative Rehearsal) การกระทำต่าง ๆ ไต่ก่อนที่จะลงมือกระทำจริง และสามารถหักห้ามการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม ไม่ควรหลังจากวิเคราะห์และฝึกซ้อมในใจแล้ว จิตมนุษย์จึงมีลักษณะเป็นกระบวนการโดยมีการฝึกซ้อมในใจเป็นปัจจัยสำคัญของการเกิดกลุ่มที่เป็นระเบียบ (Organized Group) ในสังคม

อัตตา (Self) ของบุคคลเกิดขึ้นเมื่อบุคคลสามารถให้ความหมายกับสิ่งต่างๆ รอบตัวได้แล้วเกิดการให้ความหมายกับตัวเอง ตีความหมาย ซึ่งก็คือการประสานงานระหว่างมนุษย์และสิ่งแวดล้อมหรือสังคม และบุคคลยังสามารถนำสิ่งที่ตีความหมายนี้มาใช้ประเมินผลตนเองได้อีกด้วยการประเมินผลตนเองนี้ขึ้นอยู่กับกระบวนการของจิต คือเมื่อบุคคลได้ “ภาพตนเอง” (Self-image) จากสายตาหรือมุมมองของคนอื่นที่สัมพันธ์กับมุมมองของตนเองแล้ว ภาพตนเองนี้จะค่อยๆ ผงึกในจิตใจจนกลายเป็นการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง (Self-Conception) เมื่อการรับรู้นี้เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอจะกลายเป็นอัตลักษณ์ของบุคคลนั้น โดยกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์นี้มี 3 ขั้นตอนคือ

1) ขั้นการเล่นบท (Play Stage) หรือขั้นเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Role-Taking) เป็นช่วงที่เด็กยังเป็นทารกมีความสามารถในการเล่นบทหรือสวมบทบาทของผู้อื่นได้จำกัดเพียงคนหรือสองคนเท่านั้น ภาพของตนเองจึงยังจำกัดและไม่แน่นอนในจิตสำนึก

2) ขั้นเกมกีฬา (Game Stage) เป็นช่วงที่เด็กมีอายุระหว่าง 2 ถึง 4 ปี เด็กเจริญวัยมากขึ้น สามารถสวมบทบาทของผู้อื่นหรือเลียนแบบคนอื่นได้มากขึ้น ในขั้นนี้ทำงานเกี่ยวกับการรับรู้เกี่ยวกับอัตตาจะเป็นระบบมากขึ้น ภาพของตัวเองจึงมีความซับซ้อนมากขึ้น บุคคลจะสามารถรวมมือกับผู้อื่นได้มากขึ้น และร่วมกิจกรรมที่มีการประสานงานกับผู้อื่นได้อย่างเป็นระเบียบมากขึ้น

3) ขั้นสวมบทบาทของบุคคลทั่วไป (Generalized Other) เป็นช่วงที่เด็กมีอายุระหว่าง 4 ถึง 6 ปี สามารถรับรู้มุมมองของคนทั่วไปและสังคมเกี่ยวกับความเชื่อ ค่านิยม และบรรทัดฐานของสังคม แล้วนำมาสวมบทบาทเป็นการกระทำระหว่างกันในด้านต่างๆ ได้ กล่าวคือ บุคคลสามารถสวมบทบาทที่เหมาะสมในการตอบโต้กับผู้อื่นหรือการกระทำระหว่างกันได้ตีมากขึ้น และขยายขอบเขตความสามารถในการสวมบทบาทของบุคคลให้มีจำนวนมากขึ้นได้เรื่อยๆ อันเป็นขั้นตอนพัฒนาการของอัตตาหรืออัตลักษณ์ของมนุษย์

การพัฒนาอัตลักษณ์ในแนวคิดของ Mead จึงเป็นการแสดงถึงความสัมพันธ์ของกระบวนการในตัวเองกับสังคมมนุษย์ การอยู่ร่วมกันในสังคมจึงเป็นการกระทำระหว่างกันของบุคคลที่มีการจัดระเบียบแล้วและมีแบบแผนของบุคคลต่างๆ โดยแต่ละคนจะยึดถือบทบาทตามการรับรู้เกี่ยวกับตนเองและบทบาทที่สังคมนับว่าเป็น อัตลักษณ์หรืออัตตาของบุคคลจึงมีส่วนสำคัญในการอยู่ร่วมกันในสังคมมนุษย์ และอัตตาของแต่ละคนเมื่อมารวมกันก็จะกลายเป็นสังคมที่มีลักษณะ

เฉพาะตัวของแต่ละสังคม หากบุคคลไม่สามารถมองเห็นและประเมินค่าตนเองจากสายตาคนอื่นได้ แล้ว ย่อมส่งผลต่อการควบคุมทางสังคมด้วย จิตและอึดใจของมนุษย์ทำให้สังคมมีความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ด้วยการแทรกบทบาทและเลือกบทบาทหรือแนวทางปฏิบัติไว้ในตัวบุคคล เมื่อบุคคลรับรู้ เล่นเกมและสวมบทบาทจะทำให้ทั้งหมดจึงเป็นกระบวนการกระทำระหว่างกันทางสังคม

นอกจากนี้ Mead ยังอธิบายเกี่ยวกับอัตลักษณ์หรืออึดใจของบุคคลว่าประกอบด้วย “the I” และ “the me” กล่าวคือ “The I” คือตัวตนตามการรับรู้ของตนเอง และ “The Me” คือตัวตนที่เกิดจากการรับรู้และปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่ง the I นั้นเป็นตัวตนของปัจเจกบุคคลที่ตอบสนองต่อทัศนคติของผู้อื่นในสังคมส่วน the me ที่เรารับรู้จึงเป็นการรับรู้การควบคุมทางสังคมที่ส่งผ่านมาทาง the me และทำให้มีผลให้บุคคลจำกัดของเขตการกระทำของตนให้เป็นไปตามที่สังคมต้องการ

the I และ the me ของแต่ละบุคคลนั้นจึงมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันอยู่เสมอ ต่างฝ่ายต่างตอบสนองกันและเป็นปฏิสัมพันธ์ที่คงที่ ความสัมพันธ์ระหว่าง the I และ the me จึงเป็นความสัมพันธ์ที่ปรากฏอยู่ในโครงสร้างของสังคมตามบทบาทที่สังคมกำหนด ดังนั้นอัตลักษณ์จึงเป็นกระบวนการทางสังคมที่มีสองส่วนเกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน คือมีส่วนของ the I และส่วนของ the me หากปราศจากทั้งสองส่วนนี้มนุษย์เราจะปราศจากจิตสำนึกแห่งความรับผิดชอบ

อัตลักษณ์จึงเป็นกระบวนการจัดสมดุลระหว่างกฎเกณฑ์ของสังคมกับการตอบสนองตามธรรมชาติของปัจเจกบุคคลแต่ละคน อัตลักษณ์ตามกรอบการมองของทฤษฎีของ Mead ก็คือส่วนของอึดใจที่มาจากการหล่อหลอมทางสังคมโดยอึดใจมีหน้าที่ทั้งในการติดต่อสื่อสาร การวิเคราะห์สถานการณ์ การกำหนดทิศทางของอึดใจ การพิจารณาตนเอง การแก้ไขปัญหา และการสร้างอัตลักษณ์ของบุคคลแต่ละคน

แนวคิดของ George Herbert Mead (1982) นี้เป็นแนวคิดทางสังคมวิทยาที่ใช้เป็นกรอบแนวคิดในการอธิบายเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์ของนักศึกษา พิจารณาโดยใช้อธิบายเกี่ยวกับ “อัตลักษณ์” หรือ “ตัวตน” ของบุคคลว่าเป็นกระบวนการที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างทางสังคมกับการกระทำของปัจเจกบุคคลในสังคมที่ล้วนมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ทฤษฎีของ Mead อธิบายเป็นการผสมผสานและปรับมาจากทฤษฎีทางจิตวิทยามาหลอมรวมกับทฤษฎีทางสังคม โดยเชื่อว่าบุคลิกภาพและการกระทำของบุคคลเป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม การให้คำนิยามและให้ความหมายร่วมกันของคนในสังคมทำให้เกิด “The I” ตัวตนตามการรับรู้ของตนเอง และ “The Me” ตัวตนที่เกิดจากการรับรู้และปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยเชื่อว่า “อัตลักษณ์” หรือ “ตัวตน” ของปัจเจกบุคคลเกิดจากการให้คำนิยามตีความความหมาย และการกระทำที่เกิดจากการตีความและให้ความหมายร่วมกันระหว่างปัจเจกกับคนในสังคม

3) แนวคิดของ Johan Galtung (1969) เป็นนักวิชาการด้านสันติภาพอีกหนึ่งคนที่มีความสำคัญมาก Galtung ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับขอบข่ายทางสันติภาพของมนุษย์ว่า สันติภาพที่เป็นเพียงภาวะที่ปลอดจากสงครามนั้นยังไม่เพียงพอ แต่ต้องเป็นภาวะที่ไม่มีการกระทำรุนแรงต่อเพื่อนมนุษย์ ความรุนแรงในแนวคิดของ Galtung ไม่ใช่เพียงความรุนแรงทางตรงอันเกิดจากการกระทำระหว่างบุคคลเท่านั้น แต่ยังรวมถึงความรุนแรงทางทางโครงสร้างอันเกิดจากระบบสังคมที่ไม่เป็นธรรมอีกด้วย คำอธิบายเกี่ยวกับสันติภาพและความขัดแย้งของ Galtung เมื่อนำมาวิเคราะห์เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์ของคนพิการทำให้เห็นกระบวนการระหว่างปัจเจกบุคคลที่เป็นคนพิการกับสังคมชัดเจนมากขึ้น

Galtung ได้แบ่งความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ออกเป็น 4 ประการ และมองว่าถ้าความต้องการขั้นพื้นฐานทั้ง 4 ประการนี้ไม่ได้รับการตอบสนองหรือได้รับไม่เพียงพอ มนุษย์จะอยู่ในสภาวะที่ต้องเผชิญกับความรุนแรง ความต้องการขั้นพื้นฐานดังกล่าวคือ

1. การดำรงชีวิต (Survival)
2. การมีความเป็นอยู่ที่ดี (Welfare)
3. การมีเสรีภาพ (Freedom)
4. การมีเอกลักษณ์และความรู้สึกมีความหมายในชีวิต (Identity)

การที่มนุษย์ได้รับการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน 4 ประการนี้ Galtung ใช้เป็นตัววัดค่าความรุนแรงที่เกิดขึ้น โดยแยกลักษณะการเกิดความรุนแรงว่ามี 2 ลักษณะ คือ ความรุนแรงทางตรง เช่น การถูกทำร้าย การถูกข่มขืน และความรุนแรงทางโครงสร้าง เช่น การที่เด็กจำนวนมากต้องเสียชีวิตเพราะขาดอาหาร ในขณะที่มีคนจำนวนมากมีอาหารรับประทานอย่างเหลือเฟือ นอกจากนี้ Galtung มองว่า ผลของความรุนแรงนอกจากจะเป็นผลทางร่างกายหรือวัตถุแล้ว ยังส่งผลต่อจิตใจอีกด้วย

การนำแนวคิดของ Johan Galtung (1969) มาวิเคราะห์ในงานวิจัยนี้จึงเป็นการนำแนวคิดที่อธิบายเกี่ยวกับความรุนแรงทางสังคมมาใช้อธิบายเกี่ยวกับความรุนแรงทางสังคมที่เกิดรอบตัวมนุษย์มาอธิบายกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการที่ต้องเผชิญกับความยากลำบากเพื่อผ่านช่วงวิกฤติของอัตลักษณ์ที่สำคัญจนสามารถพัฒนาเป็นอัตลักษณ์เชิงบวก (Positive Identity) ได้สำเร็จ ทั้งความรุนแรงเชิงกายภาพ (Physical Violence) ที่อาจเกิดขึ้นทั้งในรูปแบบของการทำร้ายร่างกายให้ได้รับความเจ็บปวดทางกายโดยตรงหรือความรุนแรงทางอ้อม ความรุนแรงทางวาจา (Verbal Violence) เป็นความรุนแรงที่เกิดจากการใช้คำพูดเพื่อลดคุณค่าของคนพิการว่าด้อยกว่าคนอื่น ทั้งการพูดล้อเลียน ดุถูก การใช้คำพูดเพื่อกีดกัน แบ่งแยก หรือใช้คำพูดที่ไม่ให้เกียรติคนพิการ และความรุนแรงทางจิตใจ (Psychological Violence) เป็นความรุนแรงที่เกี่ยวข้องกับการทำร้ายความรู้สึกทางจิตใจ ซึ่งความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาพิการทั้งทางกาย

วาทะ และจิตใจนี้จะแทรกอยู่ในปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของคนพิการโดยจะเป็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและความรุนแรงเชิงโครงสร้าง (Structural Violence)

ผู้วิจัยนี้จึงได้นำแนวคิดเหล่านี้มาใช้ในการอธิบายเกี่ยวกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการและปัจจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อแสดงความสัมพันธ์ต่อการพัฒนานักศึกษาพิการอย่างรอบด้าน และเพื่อนำเสนอการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการเพื่อเป็นแนวทางให้สถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำชุดความรู้ที่ถูกต้องที่ไม่อยู่บนฐานมายาคติที่ไม่ตรงกับความเป็นจริงไปใช้ในการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เกี่ยวข้องเพื่อจะได้นำไปใช้ในการส่งเสริมอัตลักษณ์เชิงบวกให้กับนักศึกษาพิการได้อย่างเหมาะสมต่อไป

3.4 องค์ประกอบของอัตลักษณ์

คนส่วนใหญ่จะอธิบายลักษณะอัตลักษณ์ของตนเองผ่านการตอบคำถามว่า “ฉันคือใคร?” ซึ่งในการตอบคำถามดังกล่าวเป็นการอธิบายแนวความคิด (Concept) ที่บุคคลมีเกี่ยวกับ “ตนเอง” (Self) ซึ่งก็คือความรู้สึกเกี่ยวกับตนเอง (Sense of Self) อัตลักษณ์ของบุคคลจึงไม่ได้มีลักษณะถาวร แต่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตลอดเวลาตามบริบทของเวลาและสถานที่ที่บุคคลได้มีปฏิสัมพันธ์ จากการวิเคราะห์แนวคิดของ Erick H. Erikson (1971) ที่เชื่อว่า การสร้างอัตลักษณ์บุคคลเป็นกระบวนการตลอดทั้งชีวิต (A Life Long Process) โดยแบ่งขั้นตอนการสร้างอัตลักษณ์ไว้ 8 ขั้นตอน เริ่มตั้งแต่วัยทารกจนถึงวัยชราซึ่งการพัฒนาอัตลักษณ์บุคคลนี้มีความเกี่ยวข้องกับมิติภายในที่ปัจเจกบุคคลรับรู้เกี่ยวกับตนเอง และมิติภายนอกที่ปัจเจกบุคคลให้ความหมายและทำการเปลี่ยนแปลงความหมายเกี่ยวกับตนเองจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม นอกจากนี้ยังได้อธิบายเกี่ยวกับกระบวนการที่อัตลักษณ์บุคคลกลายเป็นอัตลักษณ์ทางสังคม และกระบวนการที่สังคมหล่อหลอมอัตลักษณ์บุคคลขึ้นมา ดังนี้ (Burgess, 2010: 331)

1. กระบวนการที่เด็กซึมซับเอาค่านิยม ผ่านกระบวนการขัดเกลาจากพ่อแม่หรือโรงเรียน (Appropriation)

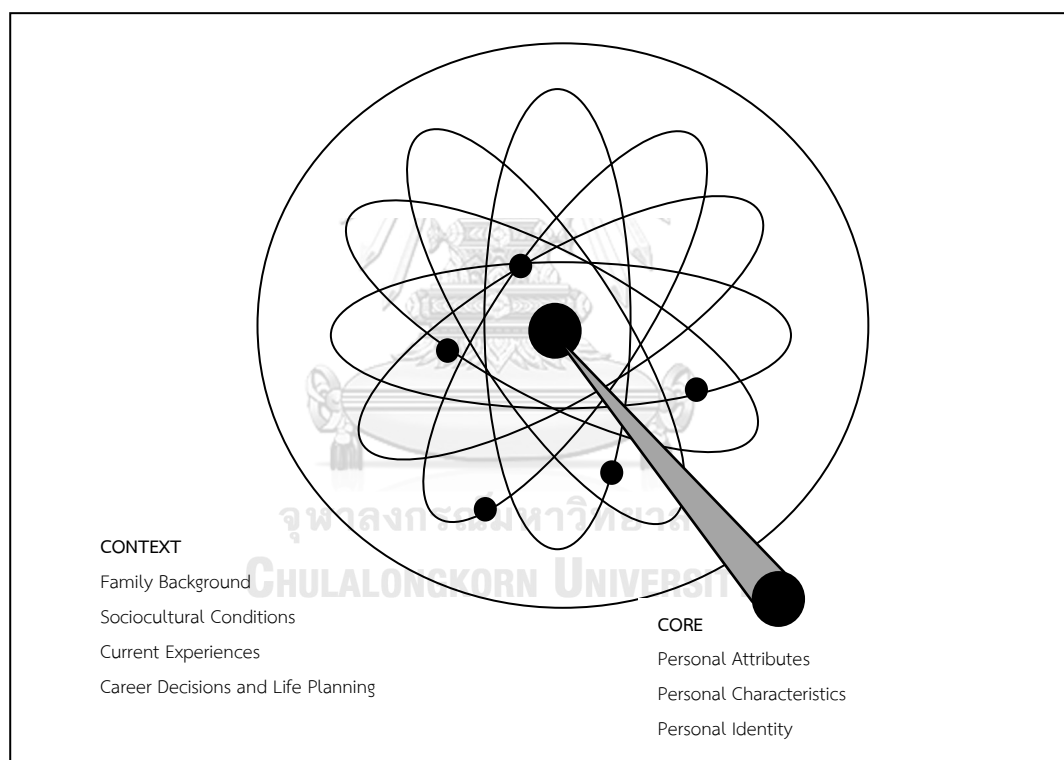
2. กระบวนการที่ค่านิยมเกี่ยวกับบทบาท หน้าที่ต่างๆ ผสมเข้ามาในมิติภายในของคุณ และ ก่อตัวขึ้นเป็นอัตลักษณ์บุคคล (Transformation)

3. กระบวนการที่อัตลักษณ์ถูกถ่ายทอดหรือแสดงออกในพื้นที่สาธารณะ (Publication)

4. กระบวนการที่ประสบการณ์ในกระบวนการ

กระบวนการทั้งสี่ข้างต้นได้กลายเป็นประสบการณ์สาธารณะ ผ่านกลไกบางอย่างและจะครอบคลุมทั้งส่วนที่บุคคลถูกกำหนดจากสังคมและส่วนที่บุคคลเลือกที่จะให้ความหมายและกระทำภายในกรอบที่ถูกกำหนดด้วย

Susan Jones และ Marylu McEwen (2000: 409) ได้อธิบายเกี่ยวกับแก่นของอัตลักษณ์ หรือ Core Identity ว่าเป็นหัวใจของการสร้างอัตลักษณ์ของบุคคล และจะไม่เปลี่ยนแปลงง่ายๆ เพราะ Core Identity คือ แก่นหลักที่จะสร้างการรับรู้ การจดจำ และสร้างประสบการณ์ให้บุคคลแต่ละคน แตกต่างกันไป Core Identity เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างมิติที่หลากหลายของอัตลักษณ์ (Multiple Dimensions of Identity) เช่น เชื้อชาติ (race), รสนิยมทางเพศ (sexual orientation) และศาสนา (religion) กับบริบทส่วนบุคคลอื่นๆ เช่น พื้นฐานครอบครัว ประสบการณ์ในปัจจุบัน เจือปนทางสังคมวัฒนธรรม และการวางแผนเกี่ยวกับชีวิตและการประกอบอาชีพ ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้นำมาสู่การพัฒนาเป็นรูปแบบของมิติที่หลากหลายของอัตลักษณ์ (Model of Multiple Dimensions of Identity) ที่แสดงความสัมพันธ์ของแต่ละมิติที่ส่งผลให้บุคคลนำมาพัฒนาจนเป็นแก่นอัตลักษณ์ (Core Identity) ของตนเองดังแสดงในภาพที่ 4

ภาพที่ 4 Model of Multiple Dimensions of Identity

ที่มา: Susan R. Jones and Marylu K. McEwen (2000: 409)

จากภาพจะเห็นว่าแก่นของอัตลักษณ์ Core Identity ประกอบไปด้วย

1. Personal Attributes หรือ คุณลักษณะส่วนบุคคล หมายถึง คุณลักษณะ ความคิดทัศนคติ ค่านิยม แรงจูงใจ และความต้องการส่วนบุคคล คุณลักษณะส่วนบุคคลเป็นสิ่งที่ติดตัวและ

เปลี่ยนแปลงได้ยาก คุณลักษณะส่วนบุคคลใดที่ไม่เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่มักจะก่อให้เกิดปัญหาในการทำงานและทำให้งานไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

2. Personal Characteristics หรือ ลักษณะของบุคคล หมายถึง อุปนิสัย (Trait) ทัศนคติ (Attitude) และแรงจูงใจ (Motive) ซึ่งลักษณะดังกล่าวจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม การแสดงออก ของบุคคลคนนั้น

3. Personal Identity หรือ อัตลักษณ์ส่วนบุคคล ความเป็นตัวตนของบุคคลใดบุคคลหนึ่งในสายตาของสาธารณชน เป็นภาพแห่งการรับรู้ของสังคมเกี่ยวกับปัจเจกนั้นๆ

นอกจากนี้ Jennifer Gibson (2005: 7-8) ได้อธิบายเกี่ยวกับองค์ประกอบของอัตลักษณ์ไว้ว่าอัตลักษณ์ของบุคคลมีปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ เชื้อชาติ (ethnicity), เพศ (gender), รสนิยมทางเพศ (sexual orientation), อายุ (age), ศาสนา (religion) และ สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม (socio-economic) ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อการรับรู้อัตลักษณ์ของบุคคลทั้งในส่วนของ การรับรู้เกี่ยวกับตนเองและการรับรู้ที่ตนคิดว่าคนอื่นคิดเห็นเกี่ยวกับตน โดยอัตลักษณ์ 3 ชั้น ของ Jennifer Gibson (2006: 6-10) ได้แก่

1. Passive Awareness Stage เป็นขั้นเริ่มต้นของความพิการที่คนพิการจะไม่ยอมรับว่าตนเป็นคนพิการ ปฏิเสธความพิการที่เกิดขึ้นกับตนเอง ไม่ต้องการการรักษาหรือความช่วยเหลือทางการแพทย์ มองตนเองว่าไม่ใช่พวกเดียวกับคนพิการ พยายามที่จะไม่พูดถึงความพิการของตนเอง รวมทั้งไม่พูดถึงผลกระทบจากความพิการและวิธีการแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้น

2. Realization Stage ในขั้นนี้คนพิการจะเริ่มยอมรับว่าตัวเองเป็นคนพิการ แต่มีความรู้สึก โกรธหรือ เกลียดตัวเอง โทษตัวเอง และมักตั้งคำถามกับตัวเองว่าทำไมต้องเป็นตัวเองที่พิการ มีความกังวลเกี่ยวกับสิ่งที่คนอื่นมองตัวเอง กังวลกับความพิการที่เกิดขึ้น และมองว่าปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเองเกิดจากความพิการ กังวลที่จะปรากฏตัวหรือออกไปพบปะผู้คน ไม่ยอมรับที่จะเข้าร่วมกลุ่มคนพิการ มักรู้สึกเหมือนตัวเองเป็นปัญหาหรือเป็นภาระของครอบครัว

3. Acceptance Stage เป็นขั้นที่คนพิการเริ่มเปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับความพิการของตนเองจากแง่ลบเป็นเข้าใจความพิการที่เกิดขึ้นกับตัวเองมากขึ้น มองตนเองว่าสามารถสร้างประโยชน์ และมีคุณค่าต่อตนเองและสังคมได้ มองว่าตนเองสำคัญไม่น้อยกว่าคนอื่น ๆ ที่ไม่พิการ สร้างความสัมพันธ์กับคนอื่นทั้งคนพิการด้วยกันและคนปกติทั่วไปได้ รวมกลุ่มกับคนพิการคนอื่น ๆ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับคนพิการคนอื่น ๆ มีความเข้าใจซึ่งกันและกันช่วยเหลือกัน ทำกิจกรรมหรือเข้าร่วมการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อสนับสนุนคนพิการและแก้ปัญหาให้คนพิการ เข้าใจว่าความพิการที่เกิดขึ้นเป็นความแตกต่างระหว่างบุคคลที่สามารถเกิดขึ้นได้

อัตลักษณ์จึงมีองค์ประกอบเกี่ยวกับ เพศ , อายุ ,เชื้อชาติ, ลักษณะความเชื่อและวัฒนธรรม,

สถานภาพทางครอบครัวและเศรษฐกิจของครอบครัว อัตลักษณ์ของคนพิการจึงมีองค์ประกอบเกี่ยวกับเพศ , อายุ ,เชื้อชาติ, ลักษณะความเชื่อและวัฒนธรรม, สถานภาพทางครอบครัวและเศรษฐกิจของครอบครัว รวมทั้งอายุที่ได้รับความพิการ ลักษณะและประเภทความพิการและระดับความรุนแรงของความพิการ

3.5 แนวคิดการพัฒนาอัตลักษณ์คนพิการ

ก่อนปี พ.ศ. 2534 แนวคิดเกี่ยวกับคนพิการของสังคมไทยมีทัศนะว่าคนพิการจำเป็นที่จะต้องได้รับการสงเคราะห์เลี้ยงดูให้มีชีวิตรอดด้วยความเมตตาสงสารตามหลักมนุษยธรรม โดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับการป้องกันหรือฟื้นฟูให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้เฉกเช่นบุคคลทั่วไปในสังคม จนกระทั่งมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 จึงเริ่มให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูสมรรถภาพทั้งด้านการแพทย์ การศึกษา การฝึกอาชีพและมิงานทำ รวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม ตามกฎหมายฉบับนี้ให้ความหมายของ “คนพิการ” ว่าเป็นคนที่มีความผิดปกติ หรือบกพร่องทางร่างกาย ทางสติปัญญา หรือทางจิตใจ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือการเน้นไปที่ความพิการของปัจเจกบุคคลและพยายามแก้ไข้ปัญหาของแต่ละคน โดยลดความพิการหรือขจัดขุยความพิการด้วยวิธีการทางการแพทย์ กายอุปกรณ์ หรือการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ สิ่งทั้งหลายเหล่านี้ส่วนมากเน้นรูปแบบทางการแพทย์ (Medical Model)

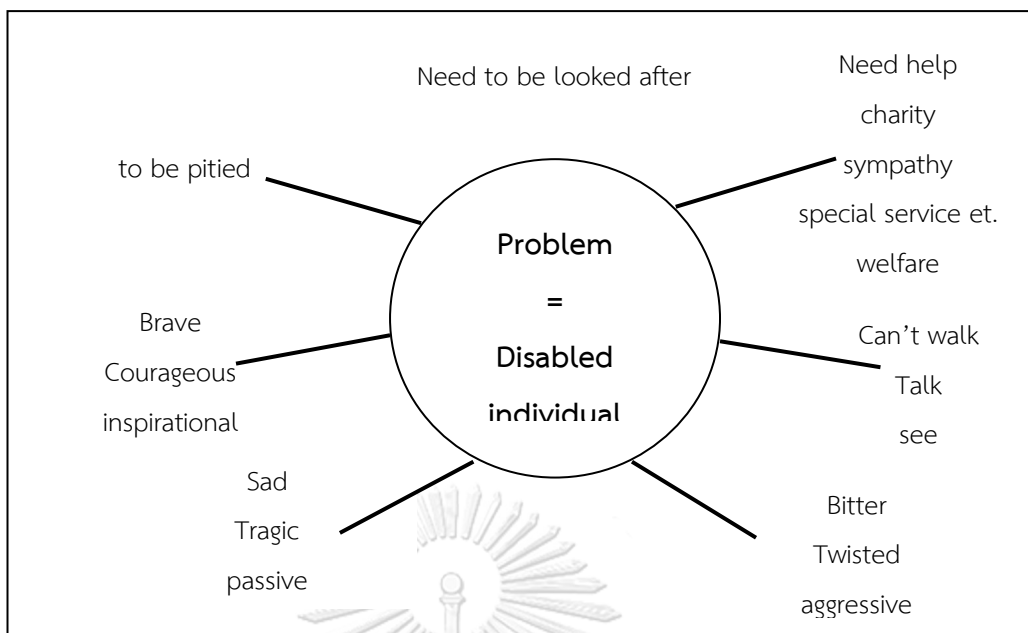
ต่อมาในปี พ.ศ. 2550 มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และได้มีการยกเลิกพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ซึ่งกฎหมายฉบับใหม่นี้มีมุมมองต่อ “คนพิการ” ที่กว้างขวางยิ่งขึ้น มุมมองที่แตกต่างไปคือการเคารพในความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาคแห่งสิทธิพลเมือง ความแตกต่างหลากหลาย และการขจัดอุปสรรคทั้งด้านเจตคติและสภาพแวดล้อม มุ่งทำให้คนพิการสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างบุคคลทั่วไปและมีคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นการใช้นแนวคิดเชิงสังคม (Social Model) ในการทำงานด้านคนพิการ (มูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อการพัฒนาคนพิการและศูนย์ศึกษาความพิการเชิงสังคม, ออนไลน์: 2557)

แนวคิดเรื่องความพิการ (Model of Disability) ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับนโยบายและการดำเนินงานเกี่ยวกับคนพิการไว้ตามลำดับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นดังนี้

1.แนวคิดการกุศล (Charity Model) แนวคิดการกุศล มองคนพิการเป็นเหยื่อของความบกพร่องปัญหาของคนพิการขึ้นอยู่กับความพิการ คนพิการเป็น “คนที่โชคไม่ดี” และ “มีความบกพร่อง” ไม่สามารถเดิน พูดคุย มองเห็น เรียนรู้ หรือทำงานได้ แนวคิดนี้เชื่อว่าคนพิการไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองและใช้ชีวิตได้อย่างอิสระได้ คนพิการเป็นคนที่น่าเวทนาและเป็นผู้ที่ประสบกับความทรมาน ต้องการบริการพิเศษและอยู่ในสถาบันเฉพาะที่แตกต่างจากคนอื่น ๆ ต้องการความช่วยเหลือจากผู้อื่น ต้องการความเห็นอกเห็นใจ การสงเคราะห์และสวัสดิการต่างๆ เพื่อจะช่วยในการดูแลพวก

เขา คนพิการบางคนที่ยอมรับในแนวคิดการกุศลเพราะรู้สึกว่าเขาเองเป็นคนไร้ความสามารถและมีเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ (Harris and Enfield, 2003: 172)

แนวคิดการกุศลนี้เป็นแนวคิดแรกของการทำงานด้านการพัฒนาคนพิการที่ปรากฏขึ้นในสังคมจนมาถึงช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่แนวคิดในการสงเคราะห์และให้ความช่วยเหลือกับผู้ด้อยโอกาสมีการขยายตัวมากขึ้นในสังคม แนวคิดนี้มองคนพิการเป็นเหมือนผู้ประสบกับโศกนาฏกรรมในชีวิต คนพิการถูกมองว่าเป็นเหมือน “วัตถุแห่งความสงสาร” (objects of pity) หรือหมายถึงบุคคลที่ “พิการพิการ” (crippled) , “บ้า” (crazy)” หรือ “โง่งม” (idiot) แนวคิดนี้ทำให้คนทั่วไปรับรู้ในมุมมองว่าคนพิการเป็นผู้ไม่มีความสามารถเท่ากับสมาชิกอื่นในสังคม เป็นผู้ไม่สามารถสร้างประโยชน์หรือสร้างผลผลิตให้กับสังคมได้ คนพิการควรอยู่ในสถาบันเฉพาะจะเป็นประโยชน์ต่อคนพิการเอง แนวคิดนี้ทำให้สังคมเห็นภาพว่าคนพิการเป็นผู้ที่คอยพึ่งพา น่ากลัวและอันตราย ดังนั้นจึงนำไปสู่ความคิดที่ว่าคนพิการบางคนควรอยู่ในสถาบันเฉพาะเพื่อเป็นการป้องกันความสงบสุขของสังคม แต่ในแง่ดีก็คือแนวคิดนี้ส่งผลให้เกิดความพยายามในการให้ความช่วยเหลือด้านการรักษาพยาบาล สิ่งของ อาหาร เกิดกลยุทธ์การหาทุนระดมทุนเพื่อช่วยเหลือ ดูแล และสงเคราะห์คนพิการ จึงทำให้เกิดองค์กรประเภทการกุศลสำหรับคนพิการขึ้นจากองค์กรต่างๆ โดยเฉพาะองค์กรทางศาสนาและตามมาด้วยการจัดบริการสงเคราะห์จากหน่วยงานรัฐ องค์กรการกุศลจะให้ความช่วยเหลือคนพิการในฐานะผู้มีมนุษยธรรมซึ่งช่วยให้คนพิการได้รับการฟื้นฟูในการดำรงชีวิตทั้งด้านกายภาพและจิตใจมากขึ้น (Edmonds, 2005: 11) แนวคิดการกุศลมองปัญหาที่เกิดกับคนพิการว่าเกิดจากความบกพร่องของคนพิการเอง ส่งผลให้คนพิการต้องได้รับการช่วยเหลือจากผู้อื่นในสังคม ดังแสดงในภาพที่ 5 มุมมองปัญหาของคนพิการของแนวคิดการกุศล (Charity Model)

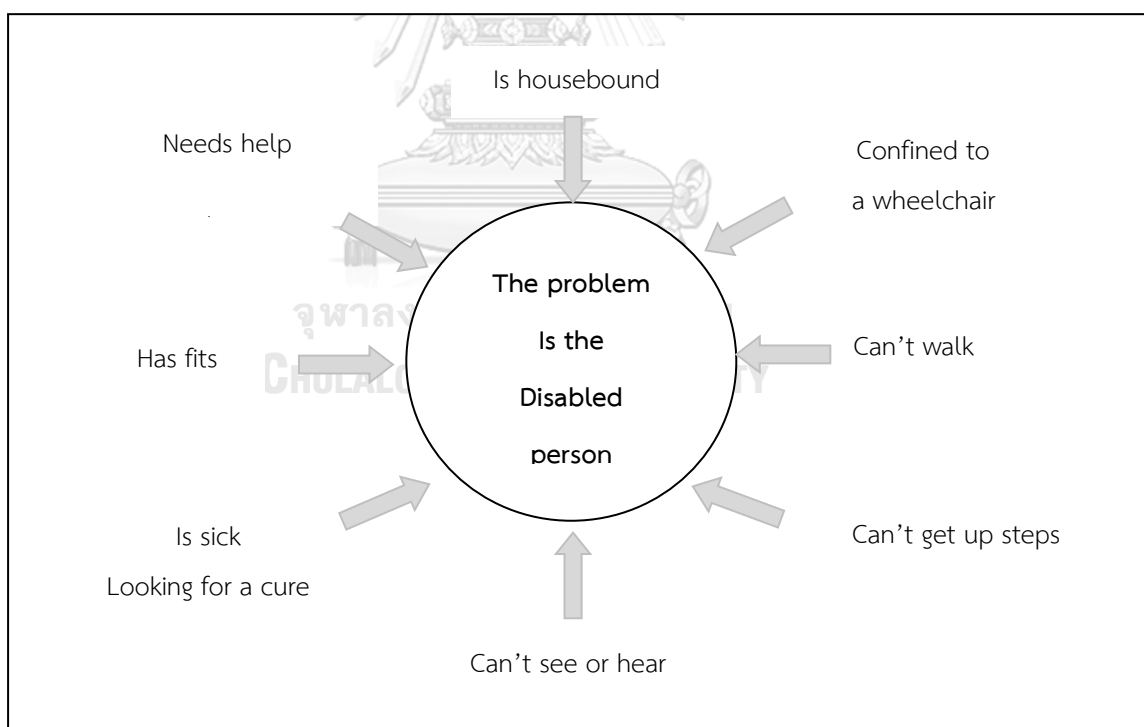

ภาพที่ 5 มุมมองปัญหาของคนพิการของแนวคิดการกุศล (Charity Model)

ที่มา: Harris and Enfield (2003: 172)

2. แนวคิดทางการแพทย์ (Medical Model) แนวคิดนี้เริ่มเมื่อหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ขณะนั้นมีความเจริญอย่างมากในด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ เทคโนโลยีและอุตสาหกรรมยา เป็นการพัฒนานวัตกรรมที่ไม่เคยมีมาก่อนในการป้องกันสาเหตุความพิการ มีความพยายามทำให้คนพิการสามารถทำกิจวัตรเพื่อช่วยตนเองได้มากขึ้น ในช่วงนี้ในประเทศตะวันตกมีการเติบโตอย่างมากของการจัดตั้งสถาบัน การจัดหาเงินทุนทางการแพทย์ การจัดบริการสวัสดิการสังคม ถึงแม้จะมีความเจริญก้าวหน้าอย่างมากในการดูแลคนพิการแต่แนวคิดนี้ก็กลับส่งผลต่อการปฏิบัติกับคนพิการเหมือนเป็น “คนป่วย” คนที่มีความพิการมีสิทธิที่จะได้รับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพและบริการทางการแพทย์ต่างๆ ผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์มีสิทธิ์และมีความรับผิดชอบที่จะตัดสินว่าบริการใดจึงจะดีที่สุดสำหรับคนพิการ ความเป็นอิสระของคนพิการถูกจำกัดด้วยระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพเนื่องจากอนุญาตให้นักวิชาชีพเป็นผู้ควบคุมและกำหนดชีวิตของคนพิการ กระบวนการทางการแพทย์เป็นประเด็นที่ส่งผลต่อคนพิการให้ถูกมองในฐานะ “ผู้มีความบกพร่อง” (Impairment) ซึ่งเป็นปัญหาของส่วนบุคคล ความพิการนั้นคือความบกพร่องทางกายหรือเป็นโรคที่ต้องป้องกันบำบัดรักษา จากมุมมองนี้คนพิการจึงควรไปอยู่ในสถาบันเฉพาะหรือแยกตัวออกจากชุมชนและนักวิชาชีพ ซึ่งส่วนใหญ่ถูกแยกออกไปอยู่ในสถาบันทางการแพทย์หรือสถาบันฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ คนพิการไม่มีบทบาทในขั้นตอนการวางแผนหรือตัดสินใจเพื่อการรักษาหรือฟื้นฟูสมรรถภาพของตนในฐานะที่เป็นสมาชิกของครอบครัวเหมือนคนทั่วไป ในช่วงนั้นความหวังที่จะสนับสนุนให้ผู้จัดทำนโยบายใช้แนวทางอื่นในการดูแลคนพิการนอกเหนือจากการใช้วิธีการทางการแพทย์หรือการฟื้นฟูสมรรถภาพนั้นดูจะไม่

มีช่องทางเลย แนวคิดนี้ทำให้เกิดความเพิกเฉยและเกิดความสัมพันธ์แบบแยกตัวระหว่างคนพิการในฐานะ “ผู้ป่วย” กับผู้เชี่ยวชาญ (Professional) ภายใต้ปรัชญาของระบบ “การให้ความช่วยเหลือ” วิธีการนี้ยังเน้นย้ำว่าคนพิการมีบทบาทเป็น “ผู้ป่วย” ความพิการถูกทำให้เป็น “ปัญหาที่ถูกทำให้เป็นทางการแพทย์” (Medicalization) หมายถึง กระบวนการที่ทำให้พฤติกรรมผิดปกติต่าง ๆ กลายเป็นโรคที่ต้องได้รับการวินิจฉัย ซึ่งยิ่งส่งเสริมให้เกิดการพึ่งพาระบบเพื่อรับความช่วยเหลือมากยิ่งขึ้น การเสริมพลังให้คนพิการนั้นมีขอบเขตที่จะทำได้เฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตประจำวันเท่านั้น แนวคิดทางการแพทย์ถูกวิจารณ์ว่าเป็นการให้ความสนใจที่แคบและจำกัดเกินไป แนวคิดที่มองเพียงประสบการณ์ส่วนบุคคลหรือความบกพร่องทางกายของคนพิการเป็นมุมมองที่ง่ายเกินไป นอกจากนี้ค่าใช้จ่ายเพื่ออาศัยอยู่ในสถาบันเฉพาะเพื่อดูแลและฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการก็มีค่าใช้จ่ายสูงกว่าการใช้โปรแกรมการดูแลแบบชุมชนเป็นฐาน (Community-based Programs) (Edmonds, 2005: 11-12) แนวคิดทางการแพทย์นี้เชื่อว่าปัญหาของคนพิการเกิดจากความบกพร่องทางกายของคนพิการจึงต้องได้รับการช่วยเหลือดูแลทางการแพทย์ ดังแสดงในภาพที่ 6 แนวคิดทางการแพทย์ (The Medical Model of Disability)

ภาพที่ 6 แนวคิดทางการแพทย์ (The Medical Model of Disability)

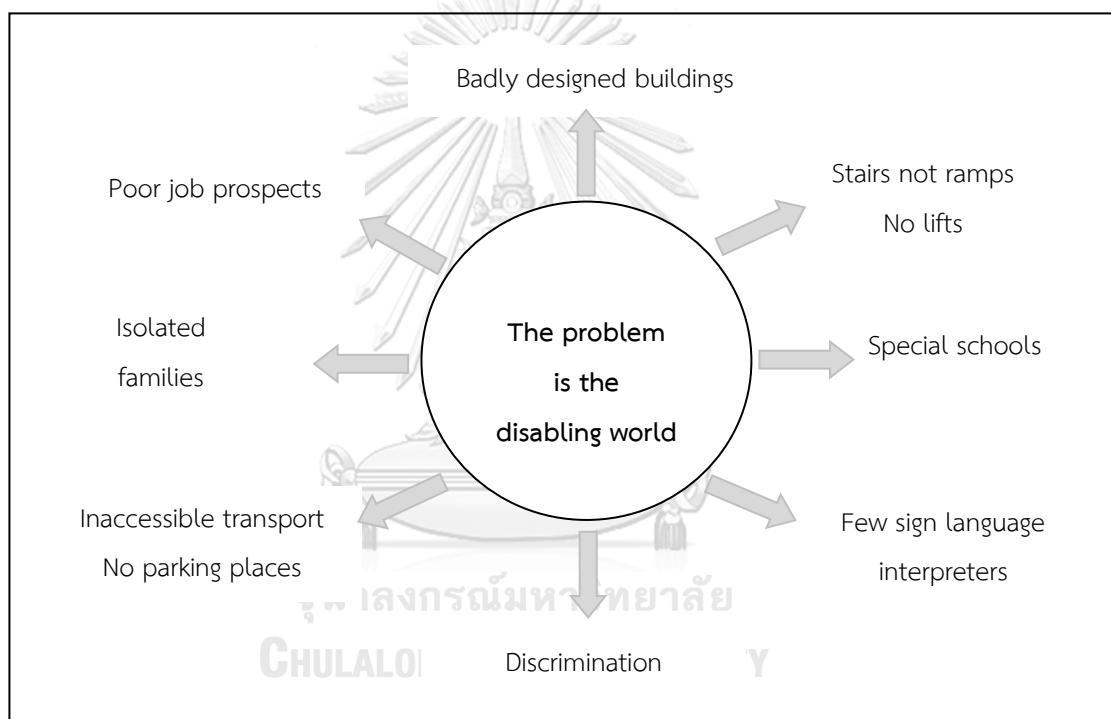
ที่มา : The Four Corners of The Land (online: 2018)

3. แนวคิดทางสังคม (Social Model) แนวคิดทางสังคมเป็นแนวคิดที่พัฒนาขึ้นในช่วงทศวรรษ 1970 จนถึงช่วง 1980 แนวคิดทางสังคมเกิดจากการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มคนพิการเพื่อรื้อสร้างโครงสร้างทางสังคมและรูปแบบของแนวคิดการกุศลและแนวคิดทางที่ทำให้เกิดมุมมองและทัศนคติเชิงลบต่อคนพิการ แนวคิดทางสังคมจึงมีวัตถุประสงค์ที่จะสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อคนพิการให้แก่กลุ่มคนพิการ ครอบครัวและสังคมทั่วไป แนวคิดทางสังคมจึงเป็นการสร้างความเข้าใจใหม่ในเรื่องสิทธิของคนพิการ รวมไปถึงมีการพิจารณาที่กว้างขึ้นในการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมและชุมชนของคนพิการ ในฐานะพลเมืองและสมาชิกหนึ่งของสังคม รวมไปถึงมีการเน้นความสำคัญในการนิยามและให้ความหมายเกี่ยวกับคนพิการในทางที่เหมาะสม มีการพิจารณาประเด็นต่างๆ ที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้น ทั้งประเด็นการละเมิด การละเลย การแยกตัว และความต้อยโอกาสที่เกิดขึ้นกับคนพิการทั้งสตรีพิการ เด็กพิการ และชายพิการ เป็นการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาโดยไม่นำเงื่อนไขเกี่ยวกับแนวคิดทางการแพทย์และแนวคิดการกุศลมาเกี่ยวข้อง มีการพิจารณาปัญหาความเชื่อทางศาสนาหรือความเชื่อตามแนวคิดผู้ชายเป็นใหญ่ (Particularly) ยิ่งสนับสนุนให้เกิดการละเมิดสิทธิของสตรีโดยเฉพาะสตรีพิการ (Hans and Patri, 2003: 201)

แนวคิดทางสังคมเชื่อว่าสังคมและสิ่งแวดล้อมรอบตัวคนพิการเป็นต้นเหตุของปัญหาของคนพิการ ความบกพร่องของพิการเป็นสิ่งที่สังคมทำให้เกิดกับคนพิการ ปัญหาของคนพิการว่าเกิดจากการถูกกดขี่และสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวย การที่ชุมชน สังคม และแม้แต่รัฐบาลผู้กำหนดนโยบายเองที่เลือกปฏิบัติและแบ่งแยกคนพิการออกจากสังคมเป็นสาเหตุสำคัญให้คนพิการเกิดปัญหา เช่น บรรทัดฐานทางสังคมและค่านิยมของคนในสังคมที่มีต่อความสามารถของคนพิการ การออกแบบทางสถาปัตยกรรมที่ไม่เอื้ออำนวยกับคนพิการ ทัศนคติทางลบต่อคนพิการ สิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมในสังคมของคนพิการ และผลจากความไม่เท่าเทียมที่เกิดขึ้นทำให้เกิดการรวมกลุ่มการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อให้เกิดการยอมรับและให้โอกาสที่เท่าเทียมกับคนพิการ ดังนั้นการพิทักษ์สิทธิ การคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน การกระจายข้อมูลข่าวสารที่จำเป็น และส่งเสริมให้คนพิการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันมากขึ้น รวมทั้งเปิดโอกาสให้คนพิการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับแนวทางการจัดบริการต่างๆ และนโยบายเกี่ยวกับคนพิการจึงเป็นการแก้ปัญหาที่เหมาะสม แนวคิดทางสังคมมีอิทธิพลต่อการปรับปรุงนโยบายและโปรแกรมการพัฒนาเกี่ยวกับคนพิการและแผ่ขยายไปอย่างกว้างขวางทั้งในด้านความเชื่อทางศาสนา รวมไปถึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมอย่างชัดเจนในการมุมมองเกี่ยวกับคนพิการทั้งในระดับบุคคล ครอบครัวและสังคม (Edmonds, 2005: 12-14)

แนวคิดทางสังคมได้วิพากษ์การที่คนพิการถูกแยกออกจากสังคมว่าเป็นความเชื่อที่มองว่าคนพิการเป็นคนชายขอบ จึงมุ่งให้เกิดการส่งเสริมคนพิการให้เข้าร่วมในสังคมมากขึ้น ต่อสู้ให้มีการ

ปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อคนพิการตามสิทธิที่เท่าเทียม ปรับปรุงรูปแบบการการจัดสวัสดิการทางสังคมสำหรับคนพิการให้เป็นไปตามความต้องการของคนพิการมากขึ้น มีการให้บริการการดำรงชีวิตอิสระสำหรับคนพิการและให้บริการเพื่อให้คนพิการอาศัยอยู่ร่วมในชุมชน จากแนวทางการดำเนินงานของรูปแบบทางสังคมที่เกิดขึ้นทำให้ทัศนคติของคนในสังคมเริ่มเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น คนพิการเริ่มมีตัวตนในสังคมมากขึ้น มีส่วนร่วมในการสร้างผลผลิตเชิงเศรษฐกิจ และส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐ (The Four Corners of The Land, online: 2018) ปัญหาของคนพิการตามแนวคิดทางสังคมแสดงไว้ดังภาพที่ 7 แนวคิดทางสังคม (The Social Model of Disability)

ภาพที่ 7 แนวคิดทางสังคม (The Social Model of Disability)

ที่มา : The Four Corners of The Land (online: 2018)

4. แนวคิดสิทธิเป็นฐาน (The Rights-based Model) แนวคิดนี้พัฒนามาจากการที่มีข้อวิพากษ์เกี่ยวกับแนวคิดทางสังคมที่แบ่งแยกการพัฒนาคนพิการออกเป็น 2 ส่วน ระหว่าง “ร่างกาย” กับ “สังคม” ซึ่งทำให้เกิดความเชื่อที่ว่าความบกพร่องของคนพิการเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดมาแล้วและไม่เห็นความสำคัญของประสบการณ์ทางสังคมในการพัฒนาคนพิการและไม่ให้ความสำคัญกับบทบาทของสถาบันและนักวิชาชีพในการดูแลสุขภาพอนามัย หรือฟื้นฟูสมรรถภาพของคนพิการ ดังนั้นจึงมีการพัฒนารูปแบบมาสู่รูปแบบสิทธิเป็นฐาน The Rights-based Model (Harris and

Enfield. 2003: 39) หรือรูปแบบสิทธิพลเมือง (Citizenship Model) (Edmonds. 2005: 14-16) เป็นแนวคิดที่เชื่อมโยงระหว่างแนวคิดของแนวคิดทางการแพทย์และแนวคิดทางสังคม ที่เน้นเรื่องสิทธิมนุษยชนสำหรับคนพิการโดยใช้แนวคิดการพัฒนาแบบบูรณาการซึ่งมีหัวใจอยู่ที่ความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆ ที่เข้าร่วมในการพัฒนานโยบายด้านคนพิการและบริการในชุมชนต่างๆ

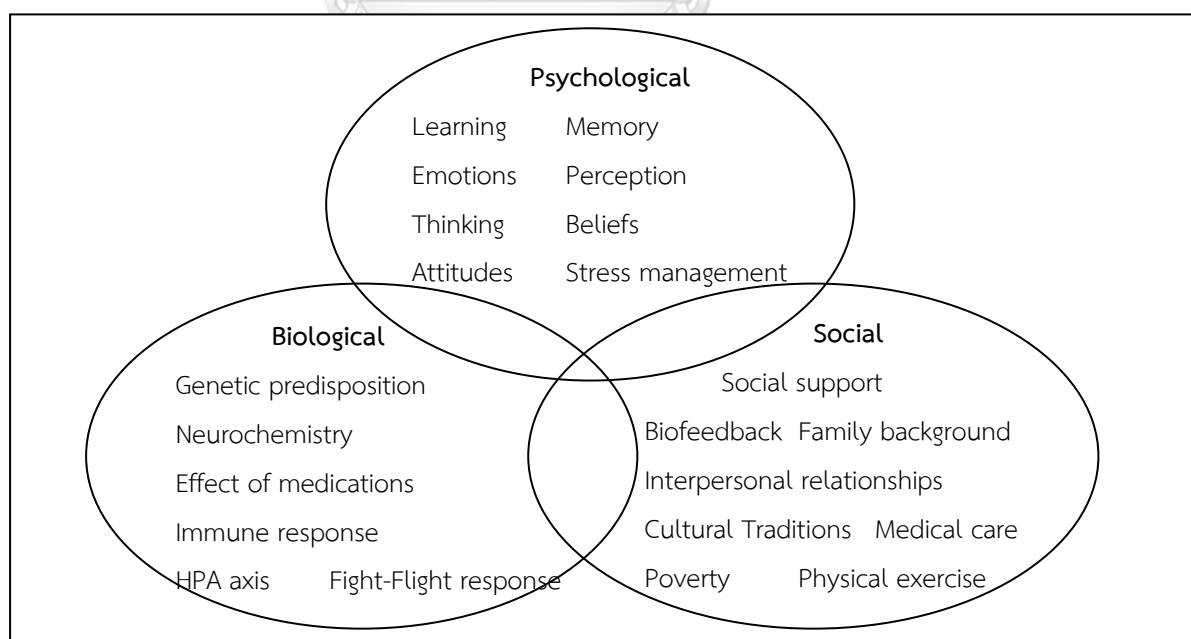
แนวคิดสิทธิเป็นฐานแสดงถึงแนวคิดในการพัฒนาคนพิการว่าสมควรได้รับโอกาสที่เท่าเทียมกับคนอื่นในสังคม ให้ความสำคัญกับหลักสิทธิมนุษยชนที่นำมาสู่การเปลี่ยนแปลงนโยบายและแผนงานด้านคนพิการมากมาย ได้แก่ สิทธิในการได้รับโอกาสที่เท่าเทียมกับคนทั่วไป สิทธิที่จะมีส่วนร่วมในสังคม ถึงแม้ในความเป็นจริงคนพิการก็ยังต้องเผชิญกับการถูกปฏิเสธเรื่องสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน เช่น สิทธิที่จะได้รับการและด้านสุขภาพ หรือสิทธิทางการศึกษาและการทำงาน กฎหมายและนโยบายต่างๆที่เกิดขึ้นจากรูปแบบช่วยเหลือผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนของคนพิการมากขึ้น รูปแบบสิทธิเป็นฐานไม่ใช่ประเด็นเกี่ยวกับมนุษยชาติหรือการสงเคราะห์คนพิการ แต่เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ทุกคนควรได้รับ องค์กรประกอบสำคัญของกระบวนการสิทธิเป็นฐานหรือการเสริมพลังและความรับผิดชอบ เสริมพลังให้คนพิการมีส่วนร่วมในสังคมในฐานะที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างแท้จริง ในขณะที่ความรับผิดชอบหมายถึง หน้าที่และความรับผิดชอบของสถาบันสาธารณะในการขับเคลื่อนเรื่องสิทธิคนพิการ และทำการปรับปรุงการดำเนินงานทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ (Harris and Enfield, 2003: 41)

ผลจากการดำเนินงานตามแนวคิดสิทธิเป็นฐาน ทำให้เกิดการคำนึงถึงสิทธิทางสังคมของคนพิการ ความแตกต่างระหว่างบุคคล ความเสมอภาค ตระหนักถึงความหลากหลายและลักษณะเฉพาะ ความพิการ และมีการพัฒนา “โปรแกรมชุมชน” (Community – based program) ซึ่งเป็นการผสมผสานบริการทั้งทางการแพทย์และทางสังคมเข้าด้วยกัน (Edmonds, 2005: 15-16) และเป็นที่มาของแนวคิดฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-based rehabilitation หรือ CBR) ที่มีการดำเนินงานทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย

5. แนวคิดทางจิตวิทยา (Psychological Model) เป็นแนวคิดที่ใช้วิธีการทางจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-esteem) ให้คนพิการ แนวคิดนี้เริ่มต้นโดยการใช้วิธีการศึกษาเกี่ยวกับคนพิการที่ทำให้เห็นว่าคนพิการไม่ได้มีเพียงความบกพร่องทางกายแต่รวมไปถึงผู้ที่มีความบกพร่องทางจิตใจ การรับรู้และพฤติกรรมด้วย จึงได้มีการพัฒนารูปแบบการฟื้นฟูคนพิการที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมและจิตใจโดยการปรับพฤติกรรมและปรับการรับรู้และสร้างมุมมองแนวคิดที่ถูกต้องเป็นเบื้องต้น จากนั้นจึงมีการนำแนวคิดทางจิตวิทยามาปรับใช้กับคนพิการในประเภทอื่นๆ ด้วย แนวคิดทางจิตวิทยาเชื่อว่าการพัฒนาอัตลักษณ์ของคนพิการควรพัฒนาให้คนพิการมีการรับรู้เกี่ยวกับตนเองที่ดีและสร้างสรรค์ เห็นความสำคัญ และเห็นคุณค่าในตนเอง โดยรูปแบบนี้จะใช้ทฤษฎีการสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองในทางจิตวิทยาให้แก่คนพิการศึกษาและพัฒนารับรู้

รูปแบบพฤติกรรมและการแสดงออกของคนพิการ โดยปัจจัยสำคัญในการพัฒนาอัตลักษณ์ของคนพิการตามรูปแบบทางจิตวิทยา ได้แก่ พฤติกรรมการแสดงออกที่เห็นคุณค่าในตนเอง ทักษะการเลียนแบบ ทักษะสังคม ความฉลาดทางการแสดงออกของอารมณ์ความรู้สึก ความสัมพันธ์ในครอบครัวและความเจ็บปวดจากความพิการ เป็นต้น รูปแบบทางจิตวิทยานี้สามารถสังเกตเห็นได้จากการแสดงพฤติกรรมของคนพิการที่มีความมั่นคงทางอารมณ์และมีการแสดงออกที่เห็นคุณค่าในตนเองและมั่นใจในตนเองหรือไม่ (Christopher Bell, 2009: 12-14)

6. แนวคิดบูรณาการ (Bio-Psycho-social Model) เป็นแนวความคิดพัฒนาอัตลักษณ์คนพิการที่บูรณาการทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ขึ้น ภายใต้ชื่อ Bio-Psycho-social Model ที่ได้รับการเสนอโดย George L. Engel (1977: 123-125) เพื่อสะท้อนถึงพัฒนาการของความเจ็บป่วยอันเนื่องมาจากปฏิสัมพันธ์ที่ซับซ้อนของ ปัจจัยทางชีววิทยา ปัจจัยทางจิตวิทยา (อารมณ์ บุคลิกภาพ พฤติกรรม ฯลฯ) และ ปัจจัยทางสังคม (วัฒนธรรมครอบครัววัฒนธรรมทางเศรษฐกิจและสังคม การแพทย์ ฯลฯ) แนวคิดนี้แสดงให้เห็นพิมพ์เขียวสำหรับการดำเนินการในโลกแห่งความเป็นจริงของการดูแลสุขภาพ ข้อเสนอของรูปแบบนี้สอดคล้องกับการขาดการรับรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่ใช้ในด้านจิตเวชศาสตร์ในการพัฒนาอัตลักษณ์ของคนพิการที่ผ่านมา ซึ่งแนวคิดทางการแพทย์ที่เน้นการพัฒนาทางกายภาพและแนวคิดทางสังคมที่เน้นกระบวนการและสภาพแวดล้อมรอบคนพิการไม่เพียงพอสำหรับการพัฒนาอัตลักษณ์คนพิการในทุกมิติ แนวคิดบูรณาการแสดงปัจจัยที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันดังภาพที่ 8 แนวคิดแบบบูรณาการ (Bio-Psycho-Social Model)

ภาพที่ 8 แนวคิดแบบบูรณาการ (Bio-Psycho-social Model)

ที่มา : The Four Corners of The Land (online: 2018)

ในการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา ผู้วิจัยนำแนวคิดของแนวคิดการพัฒนาอัตลักษณ์ของคนพิการทั้ง 6 แนวคิด ได้แก่ แนวคิดการกุศล (Charity Model) แนวคิดทางการแพทย์ (Medical Model) แนวคิดทางสังคม (Social Model) แนวคิดสิทธิเป็นฐาน (The Rights-based Model) แนวคิดทาง จิตวิทยา (Psychological Model) และแนวคิดบูรณาการ (Bio-Psycho-social Model) มาใช้เป็น กรอบแนวทางในการวิเคราะห์มุมมองและการรับรู้ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับ อุดมศึกษาที่มีต่อนักศึกษาพิการ ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิเคราะห์แนวคิดการพัฒนาอัตลักษณ์คนพิการกับ พฤติกรรมของคนในสังคมเพื่อจำแนกให้เห็นลักษณะพฤติกรรมของคนในสังคมที่เป็นผลจากการ พัฒนาอัตลักษณ์คนพิการแต่ละแนวคิด ดังแสดงในตารางที่ 2 การวิเคราะห์แนวคิดในการพัฒนา อัตลักษณ์คนพิการกับพฤติกรรมของคนในสังคม

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์แนวคิดในการพัฒนาอัตลักษณ์คนพิการกับพฤติกรรมของคนในสังคม

แนวคิดการพัฒนาอัตลักษณ์คนพิการ	พฤติกรรมของคนในสังคม
1. แนวคิดการกุศล (Charity Model)	<ol style="list-style-type: none">1) สังคมมองคนพิการว่าไร้ความสามารถ2) เชื่อว่าคนพิการว่าไม่สามารถพัฒนาได้3) เชื่อว่าคนพิการไม่สามารถสร้างประโยชน์ต่อตนเองหรือสังคมได้4) มองคนพิการว่าน่าสงสาร, เวทนา ต้องการความช่วยเหลือ5) มองว่าความพิการเกิดจากเวรกรรม, โชคชะตา6) ช่วยเหลือคนพิการด้วยการบริจาค7) คนพิการควรอยู่ในสถานสงเคราะห์
2. แนวคิดทางการแพทย์ (Medical Model)	<ol style="list-style-type: none">1) เชื่อว่าคนพิการคือคนป่วย ควรได้รับการรักษา2) เชื่อว่าปัญหาส่วนใหญ่ของคนพิการเกิดจากความบกพร่องทางร่างกายของคนพิการเอง3) คนพิการควรอยู่ในสถานพยาบาล4) คนพิการต้องทานยาและรับการบำบัดรักษา5) เชื่อว่าการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการที่มีประสิทธิภาพสามารถแก้ปัญหาของคนพิการได้
3. แนวคิดทางสังคม (Social Model)	<ol style="list-style-type: none">1) ให้การยอมรับคนพิการให้มีส่วนร่วมทางสังคมมากขึ้น2) จัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เช่น อาคารสถานที่ที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตของคนพิการ3) เกิดการรวมกลุ่มคนพิการเพื่อเคลื่อนไหวทางสังคม4) การพัฒนา “โปรแกรมชุมชน” (Community – based Program) ในการดูแลคนพิการ

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์แนวคิดการพัฒนาอัตลักษณ์คนพิการกับพฤติกรรมของคนในสังคม (ต่อ)

แนวคิดการพัฒนาอัตลักษณ์คนพิการ

พฤติกรรมของคนในสังคม

5) เกิดแนวคิดการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-based Rehabilitation

หรือ CBR)

4. แนวคิดสิทธิพื้นฐาน

(The Rights-based Model)

- 1) มีการออกกฎหมายและนโยบายคุ้มครองสิทธิคนพิการ
- 2) มองคนพิการมีสิทธิและความเท่าเทียมเหมือนคนทั่วไป
- 3) ให้โอกาสคนพิการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมตามสิทธิและหน้าที่ทางสังคม
- 4) หน่วยงานต่างๆ จัดบริการด้านสุขภาพอนามัย การคมนาคมขนส่ง การทำงานและการศึกษาสำหรับคนพิการมากขึ้น

5. แนวคิดทางจิตวิทยา

(Psychological Model)

- 1) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการรับรู้คุณค่าในตนเองของคนพิการ
- 2) เน้นการเสริมสร้างทักษะสังคม และความฉลาดทางการแสดงออกของอารมณ์ของคนพิการ
- 3) พัฒนาเกี่ยวกับอารมณ์ ความรู้สึก และการจัดการกับอารมณ์ของตัวเองอย่างเหมาะสม
- 4) พัฒนา Self – Esteem ของคนพิการในด้านคุณค่า ความสำคัญ ความสามารถและการประสบความสำเร็จของคนพิการ

6. แนวคิดบูรณาการ

(Bio-Psycho-social Model)

- 1) คำนึงถึงปัจจัยในการพัฒนาคนพิการ 3 มิติ คือปัจจัยทางชีววิทยา ปัจจัยทางจิตวิทยา และปัจจัยทางสังคม
- 2) เกิดการประสานงานของหน่วยงานพัฒนาคนพิการในด้านสุขภาพอนามัย การฟื้นฟูสมรรถภาพ สหิทธิเสรีภาพและความเท่าเทียมในสังคมและหน่วยงานเกี่ยวกับการพัฒนาสุขภาพจิตคนพิการ
- 3) มองงานด้านการพัฒนาคนพิการอย่างเป็นองค์รวม

3.6 แนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ

การศึกษาเกี่ยวกับผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษา ซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่นที่มีลักษณะบุคลิกภาพและการสร้างอัตลักษณ์ที่แตกต่างจากช่วงวัยอื่นๆ ประกอบกับการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดในการพัฒนาอัตลักษณ์ของคนพิการมาประกอบกันเพื่อสังเคราะห์เป็นข้อสรุปเกี่ยวกับการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ

แนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาที่สำคัญผู้วิจัยได้รวบรวมไว้ดังนี้

Chickering and Reisser (1993: 44-45) ได้นำเสนอทิศทางในการพัฒนาอัตลักษณ์ของนิสิตนักศึกษาไว้ 7 ประการ ดังนี้

1. การพัฒนาความสามารถ (Developing Competence) ใน 3 ส่วน ได้แก่

1) ความสามารถด้านปัญญา คือการทำความเข้าใจเนื้อหาแล้วใช้ความสามารถทางปัญญาในการวิเคราะห์ เลือกประเด็นที่สำคัญ และสังเคราะห์ ประเด็นสำคัญแล้วเชื่อมโยงเป็นกรอบแนวคิดใหม่ได้

2) ความสามารถทางกายและการปฏิบัติ เป็นความสามารถในการนำความแข็งแรงทางกายไปใช้ในการปฏิบัติและการลงมือกระทำ

3) ความสามารถในการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นความสามารถเกี่ยวกับการทำงานและสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น ที่ต้องใช้ทักษะการรับฟัง ร่วมมือ และสื่อสารกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ

2. การจัดการด้านอารมณ์ (Managing Emotions) คือความสามารถในการ ตระหนักถึงอารมณ์ของตนเอง และสามารถทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการในการจัดการกับอารมณ์เหล่านั้นได้อย่างเหมาะสมทั้งอารมณ์เชิงบวกและเชิงลบ อารมณ์ที่นิสิตนักศึกษาอาจต้องเผชิญ ได้แก่ ความวิตกกังวล ความรู้สึกหดหู่ ความรู้สึกผิด ความโกรธความอับอาย ความกลัว ความเจ็บปวด เป็นต้น

3. การพัฒนาความเป็นตัวเองไปสู่การพึ่งพาอาศัย (Moving through autonomy toward interdependence) เป็นขั้นที่นักศึกษาจะต้องฝึกการแก้ปัญหา ความคิดริเริ่ม ค้นหาเส้นทางและเป้าหมายของตนเอง เพื่อฝึกความรับผิดชอบต่อตนเองซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นอิสระเป็นตัวของตัวเอง ในขณะที่เดียวกับก็ต้องเรียนรู้ที่จะยอมรับและเคารพในอัตลักษณ์และความเป็นอิสระของผู้อื่น ซึ่งเป็นสิ่งที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ที่จะพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

4. การพัฒนาสัมพันธภาพกับผู้อื่นอย่างมีวุฒิภาวะ (Developing mature interpersonal relationships) คือความสามารถในการยอมรับ ความอดทน เข้าใจในความแตกต่าง และสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดและมีความหมายต่อผู้อื่นได้ เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ต่อกันด้วยความเข้าใจอย่างมีวุฒิภาวะ

5. การสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตน (Establishing identity) การพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษา เป็นการนำประสบการณ์มาพัฒนาเป็นอัตลักษณ์ของตนประกอบด้วยความรู้สึกที่ดีในสิ่งต่างๆ อันประกอบด้วย

- 1) ด้านร่างกายและลักษณะท่าทาง (Body and Appearance)
- 2) บทบาทและการแสดงออกทางด้านพฤติกรรมทางเพศ (Gender and sexual orientation)
- 3) ความรู้สึกของตนเองที่มีต่อสังคม ประเพณี และวัฒนธรรม (Sense of self in a social, historical, and cultural context)
- 4) การแสดงแนวความคิด บทบาท และรูปแบบการดำเนินชีวิต (Clarification of self-concept through roles and life-style)
- 5) ความรู้สึกในการตอบสนองความคิดเห็นของบุคคลอื่นมาปรับปรุงตนเอง (Sense of self in response to feedback from valued others)
- 6) การยอมรับนับถือตนเองและมีความภูมิใจในตนเอง (Self-acceptance and self-esteem)
- 7) การมีบุคลิกภาพที่มั่นคงและรู้จักบูรณาการสิ่งต่างๆ ที่ได้เรียนรู้ (Personal Stability and Integration)

6. การพัฒนาเป้าหมาย (Developing Purpose) เป็นการพัฒนาตนเองในการตัดสินใจเพื่อวางเป้าหมายในชีวิตทั้งในเรื่องชีวิตส่วนตัวและอาชีพ วางแผนการดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายเป็นความสามารถที่จะมุ่งมั่นทำตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ให้ได้

7. การพัฒนาความมีคุณธรรม (Developing Integrity) เป็นความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาอัตลักษณ์และการสร้างเป้าหมายของชีวิต ซึ่งสัมพันธ์กับความเชื่อและการให้คุณค่าของสิ่งต่างๆ ของบุคคล

สุภัชฌาน์ ศรีเอี่ยม (2554: 4-5) ศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์นิสิตนักศึกษา พบว่าอัตลักษณ์ของนิสิตนักศึกษา มีองค์ประกอบทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่

1) อัตลักษณ์ด้านเฉพาะบุคคล หมายถึง การปฏิบัติและความรู้สึกของนิสิตนักศึกษาในการเข้าใจและยอมรับในร่างกายและบทบาททางเพศของตนเอง ประกอบด้วย

1.1) ความมั่นใจในร่างกาย หมายถึง การมีความเชื่อมั่นในรูปร่าง การเข้าใจในอารมณ์ของตนเอง และการเป็นตัวของตัวเองในการแต่งกาย การแสดงท่าทาง

1.2) การแสดงบทบาททางเพศ หมายถึง การแสดงลักษณะความเป็นชายหรือหญิงได้เหมาะสมกับเพศของตนเอง เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคม การมีความมั่นใจและเป็นตัวของตัวเองในการแสดงออกทางเพศของตน

2) อัตลักษณ์ด้านสังคม หมายถึง การปฏิบัติและความรู้สึกของนิสิตนักศึกษาในการเข้าใจและยอมรับบทบาทของตนเองในสังคมเพื่อให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาและสังคมอย่างมีความสุข ประกอบด้วย

2.1) การเมือง หมายถึงการใช้สิทธิในการเลือกตั้ง การแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมทางการเมือง การเข้าไปมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมืองตามระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย

2.2) วัฒนธรรมประเพณี หมายถึง การมีมารยาททางสังคม การมีส่วนร่วมในการทำนุบำรุงส่งเสริม และเผยแพร่วัฒนธรรม ประเพณีที่ดีงาม

2.3) ศาสนา หมายถึง การมีหลักธรรมเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่ตนเองนับถือ

3) อัตลักษณ์ด้านการดำเนินชีวิต หมายถึง การปฏิบัติและความรู้สึกของนิสิตนักศึกษาในการเข้าใจและยอมรับการใช้ชีวิตอย่างมีจุดมุ่งหมายที่ถูกต้องดีงาม รู้จักเลือกคบเพื่อนได้อย่างเหมาะสม และมีจิตสาธารณะช่วยเหลือสังคม ประกอบด้วย

3.1) การมีอุดมการณ์ คือ การมีคติประจำใจเพื่อยึดเป็นหลักในการดำเนินชีวิต มีเป้าหมายในการดำเนินชีวิตและจะทำตามที่ได้วางแผนไว้

3.2) การคบเพื่อน คือ การเลือกคบเพื่อนที่มีคุณสมบัติเหมาะสมทั้งกับเพื่อนเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศ

3.3) การมีจิตสาธารณะ คือ การแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละทรัพย์สินหรือแรงงานของตนต่อส่วนรวม การเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อมหาวิทยาลัยและสังคม และการดูแลรักษาสาธารณสมบัติของมหาวิทยาลัยและสังคม

4) อัตลักษณ์ด้านวิชาการ หมายถึงการปฏิบัติและความรู้สึกของนิสิตนักศึกษาในการเข้าใจและยอมรับความสามารถในการประกอบอาชีพของตนในอนาคต การมีทักษะในการติดต่อสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย

4.1) การเตรียมตัวเพื่ออาชีพ คือ การมีจุดมุ่งหมายในการประกอบอาชีพ การศึกษาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เกี่ยวกับอาชีพในสาขาวิชาที่ศึกษา

4.2) การมีทักษะการสื่อสาร คือ การเข้าใจและยอมรับตนเองในการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคล การยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น การเป็นผู้นำผู้ตาม การมีความสามารถในการทำงานเป็นทีม

4.3) การใช้เทคโนโลยี คือ การมีความรู้ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ได้แก่ การใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในการศึกษาหาความรู้

4.4) การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง คือ การสนใจในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เพื่อเพิ่มความรู้ ความสามารถของตน

นอกจากนี้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาอัตลักษณ์ของคนพิการ มีแนวคิดและผลการศึกษาน่าสนใจดังนี้

Myers, Laux and Murdock (2011: 5-6) ได้นำเสนอผลการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาอัตลักษณ์คนพิการในกลุ่มนักศึกษาพิการ โดยใช้แบบประเมินอัตลักษณ์ตามแนวคิดของ Gibson's model (Jennifer Gibson, 2005) ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการให้ดีขึ้น ได้แก่ การจัดบริการให้ความช่วยเหลือคนพิการจากหน่วยงาน องค์กรต่างๆ และมหาวิทยาลัย และการได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมของสังคมและทำกิจกรรมต่างๆ ของชมรมในมหาวิทยาลัย ที่ได้เสนอแนะกลยุทธ์ในการบริหารจัดการในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนา อัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ ไว้ 6 ข้อดังนี้

1. นักศึกษาพิการควรมีการเตรียมตัว ศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับระบบต่างๆ ในการสนับสนุนนักศึกษาพิการของสถาบันอุดมศึกษาก่อนที่จะทำการเลือกเข้ามาศึกษา
2. นักการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาควรเรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะ ความพิการและวิธีการอำนวยความสะดวกให้นักศึกษาพิการในการจัดการศึกษา เช่น การขยายเวลาในการสอบ การนำอุปกรณ์ช่วยเหลือทางกายภาพมาใช้ในห้องเรียน หรือแม้แต่การหาข้อมูลออนไลน์ต่างๆ บริการเกี่ยวกับสุขภาพ และบริการสำหรับคนพิการ เป็นต้น
3. สถาบันอุดมศึกษาควรหาวิธีการออกแบบที่เป็นสากลนำมาสร้างเป็นแนวคิดใหม่ในการจัดบริการอำนวยความสะดวก การออกแบบการจัดการเรียนการสอนและหลักสูตรที่ยืดหยุ่น ให้นักศึกษาพิการเพื่อให้เป็นการเรียนร่วมสำหรับนักศึกษาทุกคนและให้ทุกคนเรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของมนุษย์
4. สถาบันอุดมศึกษาควรสนับสนุนให้เกิดการประสานงานกันระหว่างบุคลากรทำงานเกี่ยวกับนักศึกษาพิการ เช่น เจ้าหน้าที่ฝ่ายกิจการนักศึกษาหรือที่ปรึกษาของนักศึกษา กับนักวิชาชีพด้านคนพิการ ให้มีการร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีที่จะนำทฤษฎีการพัฒนาคนพิการและความรู้เกี่ยวกับคนพิการมาใช้ในการวางแผนการให้บริการต่างๆ
5. สถาบันอุดมศึกษาควรสนับสนุนให้ศูนย์วัฒนธรรมและองค์การนักศึกษาเป็นสถานที่ที่ช่วยให้เกิดการประสานงานและทำงานร่วมกันระหว่างนักศึกษาพิการและคนอื่นๆ ให้นักศึกษาพิการรู้สึกว่าการมหาวิทยาลัยเป็นสถานที่ที่ปลอดภัยและทุกคนมีความรู้สึกยินดีในการอยู่ร่วมกัน
6. ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยและคณะสามารถทฤษฎีพัฒนาการมาเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการสร้างการรับรู้และจัดบริการสำหรับนักศึกษาพิการ เพื่อช่วยให้นักศึกษาพิการสามารถเผชิญกับความท้าทายในการปรับตัวทั้งเกี่ยวกับการเรียนและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาอัตลักษณ์ของตนเองได้ในที่สุด

สำหรับในประเทศไทยมีการพัฒนาแนวคิดในการจัดบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา ไว้ดังนี้

راجวน เบญจศิริ (2558: 309-310) ได้ศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการ: กรณีศึกษานักศึกษาพิการที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยให้ข้อเสนอแนะในการจัดบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา ไว้ว่า

1. สภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพในการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการในมหาวิทยาลัยมากดังนั้นมหาวิทยาลัยจึงควรให้ความสำคัญกับประเด็นนี้ให้มากขึ้น รวมถึงการจัดเตรียมตำรา และสื่อการเรียนการสอนในทุกวิชาให้ได้ทั้งปริมาณและคุณภาพที่เรียนและครอบคลุมถึงนักศึกษาพิการทุกประเภทให้สามารถเรียนรู้ได้ โดยมีรายละเอียดในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ดังนี้

- ในด้านสื่อการสอน การทำภาพและเสียงของวิดีโอการบรรยายที่ให้บริการนักศึกษาดูและฟังย้อนหลังเป็นสื่อและอุปกรณ์สำคัญต่อการเรียนรู้ ควรรักษาคุณภาพและความสะดวกในการเข้าถึงให้สม่ำเสมอ ให้มีภาพและเสียงที่คมชัด รวมถึงมีตัวหนังสือบรรยายประกอบภาพด้วย และควรมีการติดตามให้นักศึกษาพิการได้รับสื่อการสอนทันเวลาในการเรียน

- มหาวิทยาลัยควรมีระบบการบริการที่จะให้นักศึกษาพิการเดินทางไปตามอาคารหรือห้องเรียนต่างๆ ในมหาวิทยาลัยได้สะดวก อาจมีรถไฟฟ้าให้บริการพานักศึกษาพิการไปห้องเรียนหรืออาคารต่างๆ

- นักศึกษาพิการที่มาเรียนมีปัญหาในการเข้ากลุ่มเพื่อนและหาเพื่อนใหม่ยาก นักศึกษาพิการด้วยกันก็ไม่ได้มาเรียนที่มหาวิทยาลัยมากนัก ทางมหาวิทยาลัยควรจัดกิจกรรมให้มากขึ้นเพื่อให้นักศึกษาพิการได้มาพบกันทำกิจกรรมร่วมกันหรือรวมกับนักศึกษาทั่วไป เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพในการเรียนในมหาวิทยาลัยให้มากขึ้น อันมีผลให้ศักยภาพในการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการมากขึ้น

2. สัมพันธ์ภาพกับผู้ที่เกี่ยวข้องในการเรียนที่มหาวิทยาลัยของนักศึกษาพิการเป็นสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนที่ร่วมเรียนด้วยกัน สัมพันธ์ภาพกับอาจารย์มีน้อยถึงไม่มีเลย มหาวิทยาลัยควรสร้างช่องทางที่นักศึกษาพิการจะติดต่อสื่อสารกับอาจารย์ผู้สอนได้ตามต้องการให้สะดวกมากขึ้น สัมพันธ์ภาพกับผู้ที่เกี่ยวข้องในการเรียนรู้จะเป็นการเพิ่มศักยภาพในการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการ

3. พฤติกรรมในการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการมีผลสำคัญต่อการเรียนรู้ของตัวนักศึกษาเอง มหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาต่างๆ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความรู้ ความสามารถให้แก่ผู้พิการ ควรมีการให้ข้อมูลหรือประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เพิ่มศักยภาพในการเรียนรู้ให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อการสร้างลักษณะนิสัยให้นักศึกษาพิการมีศักยภาพในการเรียนรู้สูงขึ้น

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาอัตลักษณ์ของคนพิการ มาเป็นแนวคิดที่ใช้เป็นกรอบแนวทางในการวิเคราะห์มุมมองและการรับรู้ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีต่อนักศึกษาพิการประกอบด้วยแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาอัตลักษณ์คนพิการและแนวคิดการพัฒนาอัตลักษณ์ของคนพิการ โดยแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาอัตลักษณ์คนพิการตามแนวคิดของ Jennifer Gibson (2006) หรือ Gibson's model ซึ่งแบ่งขั้นพัฒนาการของอัตลักษณ์คนพิการออกเป็น 3 ขั้น ได้แก่ Passive Awareness Stage, Realization Stage และ Acceptance Stage และแนวคิดการพัฒนาอัตลักษณ์ของคนพิการเป็นแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาอัตลักษณ์ของคนพิการ (Disability Identity Development Model) ในรูปแบบต่างๆ ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมไว้ทั้ง 6 รูปแบบได้แก่ รูปแบบการกุศล (Charity Model) รูปแบบทางการแพทย์ (Medical Model) รูปแบบทางสังคม (Social Model) รูปแบบสิทธิเป็นฐาน (The Rights-based Model) รูปแบบทางจิตวิทยา (Psychological Model) และรูปแบบบูรณาการ (Bio-Psycho-social Model) เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการวิเคราะห์มุมมองและการรับรู้ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีต่อนักศึกษาพิการ

ตอนที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

4.1 ความหมายของกระบวนการเรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) เกิดจากคำหลัก 2 คำ ได้แก่ คำว่า การเรียนรู้ หรือ Learn และคำว่า กระบวนการ หรือ Process ซึ่งหมายถึงขั้นตอนวิธีการการดำเนินการเมื่อนำมารวมกันจะเกิดเป็นความหมายใหม่ที่มีความชัดเจนในการดำเนินงานมากขึ้น โดยทั้งคำว่า การเรียนรู้ และคำว่า กระบวนการ การเรียนรู้ มีผู้ให้ความหมายและคำนิยาม ไว้ดังนี้

การเรียนรู้ที่มีความหมายที่เกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนทั้งใน ประสบการณ์ องค์ความรู้ และด้านทัศนคติ การเรียนรู้ที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับประสบการณ์และองค์ความรู้นั้นเช่น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551: 7) อธิบายว่าการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการของการเปลี่ยนถ่ายประสบการณ์ไปเป็นความรู้ ทักษะ และเจตคติโดยอาศัยกระบวนการที่หลากหลาย

ส่วนความหมายที่เกี่ยวข้องกับทัศนคตินั้น เช่น สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (2550: 5) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ หมายถึง การปรับเปลี่ยนทัศนคติ แนวคิดและพฤติกรรมอันเนื่องมาจากการได้รับประสบการณ์ หรือดังที่ ชวนันท์ ชาญศิลป์ (2555: 51) กล่าวว่า การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลอันเนื่องมาจากการเผชิญสถานการณ์ โดยเฉพาะสถานการณ์ซ้ำๆ โดยที่ไม่ได้เป็นสัญญาติญาณหรือเป็นส่วนของการพัฒนาการโดยปกติ

นอกจากนี้บำเพ็ญ เขียวหวานและคณะ (2555: 14) ยังอธิบายความหมายของการเรียนรู้ว่าเป็นการปรับเปลี่ยนทัศนคติ แนวคิด และพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร ทั้งพฤติกรรมภายนอกที่บุคคลแสดงออกมาและศักยภาพซึ่งเป็นพฤติกรรมภายในที่มีได้แสดงออกมาโดยอาศัยกระบวนการที่หลากหลายจากการเผชิญกับสถานการณ์ที่มีประสบการณ์ต่าง ๆ การปฏิบัติหรือการฝึกฝน ซึ่งจากการให้ความหมายของการเรียนรู้ข้างต้น ทำให้การเรียนรู้มีลักษณะ 4 ประการ คือ

1. เป็นการปรับเปลี่ยนทัศนคติและแนวคิด แสดงว่าผลของการเรียนรู้อาจอยู่ในรูปของการปรับเปลี่ยนทัศนคติหรือแนวคิดที่มีใช้การกระทำ เช่น ก่อนการเรียนรู้ อาจจะไม่ชอบ แต่เมื่อเรียนรู้แล้วอาจจะเปลี่ยนเป็นชอบก็ได้ หรือเดิมไม่มีความรู้ในแนวคิดเรื่องนั้นหลังจากเรียนรู้แล้วมีความรู้ในแนวคิด ดังกล่าว

2. เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและศักยภาพ แสดงว่าผลที่เกิดจากการเรียนรู้ อาจจะถูกอยู่ในรูปของพฤติกรรมภายนอก ซึ่งเป็นการกระทำที่สังเกตได้โดยพิจารณาจากการที่บุคคลสามารถทำในสิ่งหรือเรื่องที่ไม่เคยทำมาก่อนการเรียนรู้หรืออาจอยู่ในรูปของพฤติกรรมภายในที่ไม่ได้แสดงออกมาทันทีทันใดซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงศักยภาพที่แฝงอยู่ในบุคคลที่อาจจะกระทำการต่าง ๆ หรือแสดงออก ต่อไปในอนาคต ก็ได้

3. เป็นการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างถาวร หมายความว่าทัศนคติและแนวคิดที่ปรับเปลี่ยนหรือพฤติกรรมและศักยภาพที่เปลี่ยนแปลงไปนั้น ไม่ได้เกิดขึ้นในช่วงสั้นหรือเพียงชั่วคราว และในขณะเดียวกันก็ ไม่ได้คงที่ถาวรตลอดไปแต่อาจจะมีการปรับเปลี่ยนหรือเปลี่ยนแปลงต่อไป ถ้าได้รับการเรียนรู้ใหม่

4. เป็นการปรับเปลี่ยนหรือเปลี่ยนแปลงเป็นผลมาจากกระบวนการที่หลากหลาย ซึ่งอาจเกิดจากการได้การเผชิญสถานการณ์ที่ไม่ได้เป็นสัญญาตัญญาณ หรือไม่ใช้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการตอบสนองตามสัญญาตัญญาณ ฤทธิ์ของยา หรือสารเคมี หรือปฏิกิริยาสะท้อนตามธรรมชาติของมนุษย์ แต่อาจเกิดจากการมีประสบการณ์ในเรื่องที่เรียนรู้ หรือการปฏิบัติหรือการฝึกฝน จนเกิดการพัฒนาเป็น ความรู้ ทักษะ แนวคิด จนเกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นพฤติกรรมหรือศักยภาพใหม่

ข้อความดังกล่าวสอดคล้องกับที่ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ (2559: 14) ได้สรุปลักษณะของการเรียนรู้ไว้ว่า

1. การเรียนรู้คือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ก็แสดงว่าผลที่เกิดจากการเรียนรู้ จะต้องอยู่ในรูปของพฤติกรรมที่สังเกตได้ หลังจากเกิดการเรียนรู้แล้ว ผู้เรียนสามารถทำสิ่งหรือเรื่องที่ไม่เคยทำมาก่อนการเรียนรู้

2. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้น ต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างถาวร นั่นก็คือพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปนั้น จะไม่เป็นพฤติกรรมในช่วงสั้น หรือเพียงชั่วคราว และในขณะเดียวกันก็ไม่ใช้พฤติกรรมที่คงที่ที่ไม่เปลี่ยนแปลงอีกต่อไป

3. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดังกล่าว ไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนไปอย่างทันทีทันใด แต่มันอาจเป็นการเปลี่ยนแปลงศักยภาพ (Potential) ที่จะกระทำการสิ่งต่างๆ ต่อไปในอนาคตการเปลี่ยนแปลงศักยภาพนี้อาจแฝงอยู่ในตัวผู้เรียน ซึ่งอาจจะยังไม่ได้แสดงออกมาเป็นพฤติกรรมอย่างทันทีทันใดก็ได้

4. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือการเปลี่ยนแปลงศักยภาพในตัวผู้เรียนนั้นจะเป็นผลมาจากประสบการณ์หรือการฝึกเท่านั้น การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือศักยภาพอันเนื่องมาจากสาเหตุอื่นไม่ถือเป็นการเรียนรู้

5. ประสบการณ์หรือการฝึกต้องเป็นการฝึกปฏิบัติที่ได้รับการเสริมแรง (Reinforced Practice) หมายความว่า เพียงแต่ผู้เรียนได้ รับรางวัลหลังจากที่ตอบสนอง ก็จะทำให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นในแง่ที่ว่า "รางวัล" กับ "ตัวเสริมแรง" (Reinforce) จะให้ความหมายเดียวกัน ต่างก็สื่อหมายถึงอะไรบางอย่างที่อินทรีย์(บุคคล) ต้องการ

จากความหมายของคำว่า การเรียนรู้ ที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่ากระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) ถือเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ซึ่งกระบวนการเรียนรู้เป็นการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนในการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้ต่างๆ ของมนุษย์

ส่วนความหมายของคำว่า “กระบวนการเรียนรู้” นั้นมีผู้ให้ความหมายที่เกี่ยวข้องกับทั้งวิธีการและการดำเนินงาน เช่น เสรี พงษ์พิศ (2550: 126) ที่กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้คือการเรียนรู้ การหาข้อมูล การเก็บข้อมูล การสำรวจข้อมูลรวบรวมแล้ววิเคราะห์ สังเคราะห์ให้เป็นก็จะทำให้เกิดความรู้ หรือในความหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการ เช่น สุพรรณ ไชยอำพร (2550: 17) ที่ได้ให้ความหมายของกระบวนการเรียนรู้ ว่าหมายถึง การดำเนินงานอย่างมีระบบเป็นขั้นเป็นตอนในการได้มาซึ่งความรู้ การเผยแพร่ เรียนรู้ ตั้งแต่ขั้นการกำหนดจุดมุ่งหมาย สาระ กิจกรรม แหล่งเรียนรู้ สื่อการเรียน และการวัดประเมินผลที่มุ่งพัฒนาคนและชีวิตให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้และสามารถปรับประยุกต์ใช้เต็มความสามารถสอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของผู้เรียน สอดคล้องกับที่คณะกรรมการผลิตวิชาการจัดการกระบวนการเรียนรู้ (2555: 15) กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้ เป็นการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนหรือการใช้วิธีการต่างๆ ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดความรู้และความเข้าใจในสารต่าง ๆ หรือเป็นแบบแผนหรือกระบวนการความคิดที่ค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไปสู่ผลอีกอย่างหนึ่ง

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า กระบวนการเรียนรู้เป็นขั้นตอนที่ให้ได้มาซึ่งความรู้ตั้งแต่การตั้งจุดมุ่งหมาย กำหนดเนื้อหาสาระ วิธีการ กิจกรรม ขั้นตอน แหล่งเรียนรู้ สื่อที่จะใช้ รวมไปถึงวิธีการในการสรุปความรู้ที่ได้ สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้เพื่อจะนำไปใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสมกับการดำรงชีวิต

การวิจัยเรื่องแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกจึงเป็นการนำความรู้เกี่ยวกับ ความหมายของการเรียนมาใช้ในการวิจัย โดยให้นิยามว่า กระบวนการ

เรียนรู้ หมายถึง วิธีการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาฝึกการในสถาบันอุดมศึกษากลุ่มตัวอย่าง ในการดำเนินการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาฝึกการ ใน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ ด้านเนื้อหาและสาระการเรียนรู้ ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อและอุปกรณ์ ด้านการประเมินผล และด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

4.2 จุดมุ่งหมายของการเรียนรู้

ในการจัดกระบวนการเรียนรู้จำเป็นต้องระบุจุดมุ่งของการเรียนรู้ให้ชัดเจนก่อนเริ่มกระบวนการ ในการวางจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้มีลักษณะที่แตกต่างกันไปตามเป้าหมายในการพัฒนาของกิจกรรมนั้นๆ แต่มีหลักการในการวางจุดมุ่งหมายที่ได้ถูกนำมากล่าวถึงและปรับใช้อย่างกว้างขวางนั่นก็คือ การวางจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ของบลูมและคณะ (Bloom et al, 1956: 118-120) ที่ได้จำแนกจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ ออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย(Cognitive Domain) ด้านเจตพิสัย (Affective Domain) และทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) โดยบลูมได้อธิบายรายละเอียดของแต่ละด้านไว้ดังนี้

1. พุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เป็นการเรียนรู้ด้านความรู้ เกี่ยวกับความสามารถของ สติปัญญา เช่น ความจำ ความคิด การแก้ปัญหา การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ การคิดรูปแบบ และการ ตัดสินใจค่าของสิ่งต่าง ๆ เป็นต้น การเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยแบ่งเป็น 6 ระดับ โดยเรียงจากระดับต่ำสุดถึงระดับสูงสุด ดังนี้

1) ความรู้ความจำ (Knowledge) เป็นความสามารถในการจดจำหรือระลึกถึงสิ่งของ เรื่องราว กระบวนการหรือหลักการต่าง ๆ ตามเนื้อหาที่ได้เรียนหรือได้มีประสบการณ์ไปแล้ว

2) ความเข้าใจ (Comprehension) เป็นความสามารถในการแปลความหมาย (Translation) ตีความ (Interpretation) และขยายความ (Extrapolation) ข่าวนสาร แนวคิดในรูปแบบอื่น สรุป ความด้วยคำพูดตนเองหรือสรุปแนวโน้มจากข่าวสารที่ได้

3) การนำไปใช้ (Application) เป็นการนำเอาความรู้ ความจำและความเข้าใจในเรื่องราวใด ๆ ที่ตนเองมีอยู่ไปแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ใหม่

4) การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นความสามารถในการแยกแยะส่วนประกอบหรือหาความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องระหว่างคุณลักษณะสำคัญใดๆ ของเรื่องราว และสิ่งต่าง ๆ อย่างสมเหตุสมผลหรือวิเคราะห์หลักการที่ระบุหลักเกณฑ์หรือตัวเชื่อมโยงเป็นโครงสร้างและมีระบบ

5) การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นความสามารถในการจัดการรวมส่วนประกอบย่อย ข้อความแผนงานหรือหลักการรวมเข้าด้วยกันเป็นรูปแบบ โครงสร้าง หรือแนวคิดใหม่ ที่มี ความหมายหรือความสำคัญแบบที่ไม่เคยเป็นมาก่อน

6) การประเมินค่า (Evaluation) เป็นความสามารถในการตัดสินคุณค่าของสิ่งของ กระบวนการ ผลิต หรือแนวคิด โดยใช้หลักการแห่งเหตุผลภายใต้หรือพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานจากภายนอก

2. เจตพิสัย (Affective Domain) เป็นการเรียนรู้ด้านความคิด อารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งเกี่ยวกับค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม เจตคติ เป็นการเรียนรู้ด้านเจตพิสัยที่พัฒนาขึ้นในตัวบุคคลจากระดับต่ำจนถึงระดับสูงมี 5 ระดับ ซึ่งการเรียนรู้ในระดับที่ต่ำกว่าจะเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น ดังต่อไปนี้

1) การรับรู้หรือการใส่ใจต่อสิ่งเร้า (Receiving of Attending) การที่บุคคลถูกกระตุ้นให้รับรู้ ต่อสิ่งเร้า หรือปรากฏการณ์บางอย่างที่อยู่รอบตัวทำให้เกิดความตระหนัก ความตั้งใจที่จะรับรู้และให้ความ สนใจต่อสิ่งเร้า นั้น

2) การตอบสนอง (Responding) เมื่อบุคคลได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้าจนเกิดความสนใจอย่างเต็มที่ บุคคลจึงยอมหรือเต็มใจที่จะตอบสนองและสร้างความพึงพอใจจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้า นั้น

3) การเห็นคุณค่า (Valuing) การที่บุคคลมีความเชื่อว่าสิ่งนั้นมีคุณค่าสำหรับตน แสดง ความชอบสิ่งนั้นมากกว่าสิ่งอื่นและสร้างความผูกพันที่จะอุทิศตนเพื่อค่านิยมนั้น

4) การจัดระบบค่านิยม (Organization) เมื่อบุคคลยอมรับและเห็นคุณค่าของค่านิยมนั้น แล้ว บุคคลก็จะรวบรวมค่านิยมต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันให้อยู่ในหมวดหมู่เดียวกัน อาจทำการเปรียบเทียบ จัดลำดับความสำคัญของค่านิยมพร้อมทั้งกำหนดแนวทางของพฤติกรรมหรือการ แสดงออก

5) การแสดงลักษณะตามค่านิยม (Characterization) การที่บุคคลนำระบบค่านิยมที่สร้าง ขึ้นมาผสมผสานเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพและปรัชญาชีวิต ค่านิยมนั้นจึงเป็นแรงขับภายในที่กระตุ้นให้บุคคลแสดงออกทางพฤติกรรมตามค่านิยมนั้น

3. ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เป็นการเรียนรู้ด้านทักษะการปฏิบัติ ซึ่งเกี่ยวกับ การเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย การประสานงานของการใช้อวัยวะต่างๆ เช่น การเขียน การอ่าน การพูด การวาดภาพ การว่ายน้ำ การเล่นฟุตบอล เป็นต้น ทักษะพิสัยสามารถแบ่งระดับการเรียนรู้ จากระดับต่ำจนถึงระดับสูงมี 6 ระดับ ดังนี้

1) การเคลื่อนไหวเชิงกิริยาสะท้อนกลับ (Reflex Movements) เช่น การเคลื่อนไหวของ แขนหรือขา การเคลื่อนไหวของแขนและขาในเวลาเดิน หรือวิ่ง และการทรงตัวของร่างกายให้อยู่ในสภาพ สมดุลในขณะที่เคลื่อนไหว เป็นต้น

2) การเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐาน (Basic - fundamental Movements) ได้แก่ การเคลื่อนไหว จากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่ง เช่น เดิน วิ่ง กระโดด เป็นต้น การเคลื่อนไหวอยู่กับที่ เช่น การ

เคลื่อนไหวของนิ้ว มือ นิ้วเท้า เป็นต้น และการเคลื่อนไหวเชิงบังคับ โดยกิริยาสะท้อนหลายอย่างร่วมกัน เช่น การเล่นเปียโน การพิมพ์ดีด เป็นต้น

3) ความสามารถในการรับรู้ (Perceptual Abilities) ได้แก่ การรับรู้ความแตกต่าง การเคลื่อนไหวของร่างกาย เช่น การรับรู้การกำมือ การงอเข่า การกระทบรีบตา เป็นต้น การรับรู้ความแตกต่าง ด้วยการเห็น การได้ยิน และการสัมผัส รวมทั้งการรับรู้ความแตกต่างด้วยการใช้ประสาทรับรู้ร่วมกัน เช่น ความสามารถในการใช้ประสาทส่วนอื่น ๆ เพื่อร่วมมือกันในการเลือกหาวัตถุที่ต้องการ เป็นต้น

4) สมรรถภาพทางกาย (Physical Abilities) ได้แก่ ความทนทาน ความแข็งแรง ความยืดหยุ่น และความคล่องตัวในการเคลื่อนไหว เช่น ความฉับไวในการเปลี่ยนทิศทาง การเคลื่อนไหว เป็นต้น

5) การเคลื่อนไหวที่ต้องอาศัยทักษะ (Skilled Movements) ได้แก่ ทักษะการปรับตัวใน การเคลื่อนไหวที่ทำได้ง่าย เช่น ทักษะการเลี้ยวไม้ เป็นต้น ทักษะการปรับตัวในการเคลื่อนไหวที่ทำได้พร้อมๆ กัน เช่น ทักษะในการตีเบตมินตัน เทนนิส เป็นต้น และทักษะการปรับตัวในการเคลื่อนไหวที่มี ลักษณะซับซ้อนมาก เช่น ทักษะการเล่นยิมนาสติก เป็นต้น

6) การสื่อสารที่ต้องใช้ทักษะระดับสูงในการแสดงออก (Non-discursive Communication) ได้แก่ การเคลื่อนไหวในเชิงแสดงออก เช่น การแสดงออกทางสีหน้าหรืออากัปกริยาท่าทางต่าง ๆ และการเคลื่อนไหวในเชิงตีความ เช่น การเคลื่อนไหวในเชิงสุนทรียภาพ หรือการเคลื่อนไหวในเชิงสร้างสรรค์ การเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย เจตพิสัย และทักษะพิสัย ตามแนวคิดของ บลูมและคณะ มี ความสัมพันธ์เกี่ยวข้องและต่อเนื่องกันอย่างใกล้ชิดช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์

ในการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษาพิการ ผู้วิจัยจึงนำแนวทางในการตั้งจุดมุ่งหมายในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้สัมพันธ์กับ บริบทและเป้าหมายของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งในการดำเนินงานเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวก ให้แก่นักศึกษาพิการ โดยทำการวิเคราะห์ใน 3 ส่วน คือจุดมุ่งหมายที่เป็นอยู่ จุดมุ่งหมายที่คาดหวังและ แนวทางการปรับปรุง

4.3 องค์ประกอบของกระบวนการเรียนรู้

ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษา พิการมีการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของกระบวนการเรียนรู้เพื่อวางกรอบแนวทางในการ ดำเนินการและเตรียมการได้อย่างเหมาะสม จากการศึกษาพบว่ามีความคิดสากลที่ได้รับการยอมรับ และนำมาปรับใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ แนวคิดของครอนบาค (Cronbach, 1993) และดอลลาร์ด และมิลเลอร์ (Dollard and Miller, 1941) ทั้งสองแนวคิดมีมุมมองที่แตกต่างกันจาก

พื้นฐานของผู้ศึกษาที่แตกต่างกันในการศึกษาองค์ประกอบที่ทำให้กระบวนการเรียนรู้ประสบความสำเร็จ ดังนี้

ครอนบาค (Cronbach, 1993: 393) ได้ให้แนวคิดว่าองค์ประกอบของการเรียนรู้มี 7 ประการได้แก่

1. จุดประสงค์ (Goal) การเรียนวิชาใดๆ ก็ตามควรกำหนดจุดประสงค์ไว้ เช่น ตามที่หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในแต่ละวิชา และให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ครู-อาจารย์จึงได้ประเมินผลตามจุดประสงค์ดังกล่าว ถ้านักเรียนไม่ผ่านจุดประสงค์ใดก็ให้เรียนซ้ำจนกว่าจะผ่านจุดประสงค์นั้น

2. ความพร้อม (Readiness) ก่อนการเรียนวิชาใดๆ ก็ตาม ผู้เรียนจะต้องเตรียมตัวให้พร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ อุปกรณ์การเรียนและสิ่งแวดล้อม การเตรียมตัวให้พร้อมย่อมจะช่วยให้การเรียนรู้ดำเนินไปด้วยดี ดังคำกล่าวที่ว่า “การเตรียมตัวให้ดีเท่ากับการมีชัยไปกว่าครึ่ง”

3. สถานการณ์ (Situation) ได้แก่ บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ เช่น ในห้องเรียนจะได้แก่ ครู บทเรียน สื่อการสอน สภาพอากาศ และมลพิษต่างๆ (ถ้ามี) สำหรับการเรียนรู้ในห้องสมุด หรือสถานที่นอกห้องเรียน บรรยากาศ ได้แก่ บทเรียน สภาพสื่อการสอน สภาพอากาศ มลพิษต่างๆ ทั้งทางเสียง แสง กลิ่น และภัยอันตรายต่างๆ ถ้าสถานการณ์เป็นบวกสำหรับผู้เรียนจะช่วยให้การเรียนรู้ได้ดี ในทางตรงข้ามถ้าสถานการณ์เป็นลบจะเป็นอุปสรรคในการเรียนรู้

4. การแปลความหมาย (Interpretation) เมื่อผู้เรียนได้พบกับสถานการณ์อาจจะในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียนก็ตาม ผู้เรียนจะต้องสัมผัส เช่น ตา ดู หู ฟัง ใช้นิ้ว และหรือมือสัมผัส ในบรรดาสิ่งๆ คำสั่ง หรือเนื้อหาสาระต่างๆ แล้วจะต้องแปลความหมายให้ถูกต้อง เป็นความเข้าใจที่ตรงกัน ได้นำไปใช้ ไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ในทางตรงข้ามถ้าผู้เรียนแปลความหมายเบี่ยงเบนไป ผลก็คือเกิดการรับรู้ที่ผิดพลาดได้ ดังนั้นถ้าผู้เรียนได้ตรวจสอบการแปลความหมายของตนให้ถูกต้องแล้ว จะช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ

5. การตอบสนอง (Response) เมื่อผู้เรียนได้แปลความหมายของสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้แล้ว ผู้เรียนจะตัดสินใจแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง เช่น ถ้าผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องการบวก แล้วต่อไปครูได้รับมอบหมายให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัด ผู้เรียนก็จะลงมือทำและทำได้อย่างถูกต้องตามจุดประสงค์ การเรียนรู้ก็เกิดขึ้นได้

6. ผลต่อเนื่อง (Consequence) เป็นผลต่อเนื่องจากการตอบสนอง ถ้าการตอบสนองตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ก็จะเกิดขึ้น เมื่อครู อาจารย์ประเมินผลก็ปรากฏว่านักเรียนผ่านจุดประสงค์ต่างๆ ตามที่กำหนดเป็นขั้นต่ำไว้ ครู อาจารย์ยอมรับว่านักเรียนมีผลต่อเนื่องดีและได้เกิดการเรียนรู้แล้ว ในทางตรงข้ามถ้าผู้เรียนตอบสนองไม่ดี หรือการประเมินผลสรุปได้ว่าผู้เรียนไม่ผ่านจุดประสงค์ ย่อมแสดงว่าผลต่อเนื่องไม่ดี ผู้เรียนยังไม่เกิดการเรียนรู้

7. ปฏิกริยาต่อการขัดขวาง (Reaction to thwarting) เมื่อผู้เรียนได้ดำเนินการตามขั้นตอนของการเรียนรู้จากการกำหนดจุดประสงค์การเตรียมความพร้อม การพบกับสถานการณ์ การแปลความหมาย การตอบสนอง และผลต่อเนื้อที่ที่ได้รับมา ถ้าผลต่อเนื้อที่เป็นที่พึงพอใจและสอดคล้องกับจุดประสงค์ข้างต้น การเรียนรู้ก็เกิดขึ้น ในทางตรงข้ามถ้าผลต่อเนื้อที่ไม่เป็นที่น่าพึงพอใจและหรือไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของบทเรียน การเรียนย่อมไม่เกิดขึ้น แสดงว่าผู้เรียนพบกับปัญหาและอุปสรรค ผู้เรียนจะต้อกลับไปเริ่มต้นนับ ใหม่ จนกว่าจะบรรลุผลสำเร็จ หรือถ้ายอมแพ้อาจจะเปลี่ยนบทเรียนหรือขอลอยวิชานั้นๆไป เพื่อไปเรียนวิชาใหม่ก็ได้

ดอลลาร์ด และมิลเลอร์ (Dollard and Miller, 1941: 21-22) กล่าวว่า การเรียนรู้ประกอบด้วยสิ่งต่างๆ ดังนี้

1. แรงขับ (Drive) เกิดขึ้นเมื่ออินทรีย์ขาดสมดุล เช่น ขาดอาหาร ขาดน้ำ ขาดการพักผ่อน ฯลฯ ภาวะเหล่านี้จะกระตุ้นให้อินทรีย์แสดงพฤติกรรมเพื่อปรับให้อินทรีย์อยู่ในสภาพสมดุลอย่างเต็มแรงขับมีอยู่ 2 ประเภทคือ

1.1. แรงขับพื้นฐาน (Primary Drive) เกิดเนื่องจากความต้องการที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิต เป็นความต้องการทางร่างกายต่างๆที่เกิดขึ้น พร้อมๆ กับการมีชีวิตของคน

1.2. แรงขับที่เกิดจากการเรียนรู้ (Secondary Drive) เกิดขึ้นภายหลังเป็นความต้องการทางสังคม เช่น ความรัก ฐานะทางสังคม ความมั่นคงปลอดภัย

2. สิ่งเร้า (Stimulus) เป็นสิ่งที่กระตุ้นให้อินทรีย์แสดงกิจกรรมโต้ตอบออกมาเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมตอบสนองของร่างกาย

3. การตอบสนอง (Response) เป็นพฤติกรรมหรือกิจกรรมที่อินทรีย์แสดงออกเมื่อมีสิ่งเร้าไปเร้าการเสริมแรง (Reinforcement) เป็นการทำให้สิ่งเร้าและการตอบสนองมีความสัมพันธ์กันมากยิ่งขึ้น เช่น เมื่อนักเรียนทำเลขถูกก็เสริมแรงโดยให้รางวัล การเสริมแรงนี้จะทำให้นักเรียนอยากเรียน (ทำเลข) ในคราวต่อไป

จากที่กล่าวมาจึงอาจสรุปได้ว่าการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีองค์ประกอบที่จะทำให้กระบวนการเรียนรู้ประสบความสำเร็จ 5 ส่วน ได้แก่

1. การวางเป้าหมายที่เหมาะสมกับความต้องการและลักษณะของผู้เรียนรู้
2. การดำเนินการที่ต้องพิจารณาภาวะแวดล้อม สถานการณ์และสถานที่ที่เอื้ออำนวย
3. มีการเสริมแรงและตอบสนองต่อผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมระหว่างการเรียนรู้
4. ผู้เรียนมีความพร้อมทั้งทางร่างกายและสภาพจิตใจ
5. มีการประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและสอดคล้องกับลักษณะผู้เรียน

ผู้วิจัยจึงได้นำข้อสรุปที่ได้ไปใช้ในวิเคราะห์และวางแผนการดำเนินงานพัฒนากระบวนการเรียนให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการโดยวิเคราะห์สภาพกระบวนการเรียนรู้ของสถาบันอุดมศึกษาโดยคำนึงถึงองค์ประกอบของการเรียนรู้ให้รอบด้านทั้งจุดประสงค์ ความพร้อม สถานการณ์ การให้ความหมาย แรงขับ การตอบสนอง ผลต่อเนื่อง และปฏิกิริยาต่อการขัดขวาง

4.4 ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้

ในการวางแผนทางการพัฒนากระบวนการเรียนให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ เพื่อให้การเรียนรู้ที่จัดขึ้นบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ จึงควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ไว้เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐาน โดยพรทิพย์ อุดมสิน(2555: 47-48) ได้อธิบายว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้สามารถแบ่งเป็น 2 ประเภท คือปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก ได้แก่

1. ปัจจัยภายใน ประกอบด้วย

- 1) ตัวผู้เรียนและตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน ได้แก่ วุฒิภาวะและความพร้อม อายุ เพศ ประสบการณ์ สติปัญญา อารมณ์ สมรรถวิสัย ความบกพร่องทางร่างกาย และการจูงใจ
- 2) บทเรียนและตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับบทเรียน ได้แก่ ความยากง่าย ความจำเป็นสำหรับชีวิตของผู้เรียน ความหมายหรือประโยชน์ ความยาว ความสอดคล้องหรือขัดแย้งกับความรู้เดิม
- 3) วิธีเรียนและการถ่ายโยงการเรียนรู้การเรียนรู้ต้องอาศัยเทคนิควิธีการเรียนรู้ที่ดี และมีการถ่ายโยง โดยการนำเอาความรู้หรือประสบการณ์เดิมมาช่วยให้การเรียนรู้สิ่งใหม่ง่ายขึ้นหรือดีขึ้น
- 4) ผู้สอนและตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับผู้สอน ได้แก่ บุคลิกภาพ คุณวุฒิ ความรู้ความสามารถในเนื้อหาที่สอน เทคนิควิธีการสอน การใช้สื่อการสอน การประเมินผลและการป้อนกลับข้อมูล อนึ่ง ปัจจัยนี้ จะไม่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ในกรณีที่ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 5) สภาพแวดล้อมในขณะที่เรียนรู้ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี เช่น โต๊ะ ม้านั่งที่ได้ขนาดพอเหมาะกับผู้เรียน แสงสว่างและอุณหภูมิเหมาะสม เป็นต้น และสภาพแวดล้อมทางจิตภาพ ซึ่งเป็นบรรยากาศที่ช่วยให้ผู้เรียนสบายใจ เช่น รู้สึกว่าตนเป็นที่ยอมรับ ของผู้สอนและเพื่อน เป็นต้น

2. ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย

- 1) วัฒนธรรม ความรู้สมัยใหม่อาจมีความสอดคล้องหรือขัดแย้งกับวัฒนธรรมของผู้เรียนทำให้เกิดการเรียนรู้ การประยุกต์หรือการไม่ยอมรับได้ทั้งสองทาง
- 2) สังคม การสื่อสารการคมนาคม ทำให้เกิดการกระจายข่าวสารอย่างรวดเร็วทั้งข่าวสารที่เป็นประโยชน์และไม่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้

3) เศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจมีผลต่อการเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของผู้เรียน

4) การเมือง นโยบายหรือกฎระเบียบจากภาครัฐ บางครั้งเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ เช่น ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกพืชเชิงเดี่ยวจนเกิดปัญหาสินค้าล้นตลาด เป็นต้น

จากที่กล่าวมาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในสภาพการเรียนรู้ต่างๆ ประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญ 3 ประการ คือ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์ และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานหรือการตอบสนองของผู้เรียนซึ่งผู้วิจัยจะนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษาต่อไป

4.5 หลักในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

การทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการจัดการเรียนรู้ มีจำเป็นต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบของการจัดการเรียนรู้เป็นเบื้องต้นเพื่อจะได้นำรูปแบบการเรียนรู้แต่ละรูปแบบไปจัดการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

สำหรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้นั้น บำเพ็ญ เขียวหวานและคณะ (2555: 17-18) ได้สรุปไว้ 14 รูปแบบ ได้แก่

1) การบรรยาย (Lecture) โดยครูผู้สอน เป็นรูปแบบที่เน้นการให้ความรู้เบื้องต้นที่จำเป็นกับผู้เรียน

2) วิทยากรรับเชิญ (Invited Speaker) เป็นการให้ความรู้และประสบการณ์แก่ผู้เรียน จากผู้เชี่ยวชาญโดยใช้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านหรือความชำนาญของวิทยากรมาใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

3) ทีมผู้สอน (Team Teaching) เป็นรูปแบบที่ใช้ผู้สอนหลายคน ที่มีความหลากหลายทางความคิดเห็นหรือมีความเชี่ยวชาญที่หลากหลายแตกต่างกันเพื่อให้ความรู้หรือพัฒนาผู้เรียน

4) นักเรียนเป็นผู้สอน (Peer Teaching) เป็นรูปแบบที่ให้ผู้เรียนมีบทบาทเป็นผู้ให้ข้อมูลหรือความรู้ซึ่งสามารถจัดได้หลายวิธี เช่น

- แบ่งกลุ่มผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากกันและกันในรูปของกลุ่มตัวเพื่อน

- กลุ่มชมรมที่มีความสนใจพิเศษเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งมาเป็นผู้ให้ความรู้

- ให้นักเรียนรุ่นพี่ที่มีประสบการณ์มาเป็นพี่เลี้ยงให้แก่รุ่นน้อง เป็นต้น

5) การระดมสมอง (Brain Storming) เป็นการระดมความคิดที่หลากหลายและเสรีโดยผู้เรียนแต่ละคน เพื่อร่วมกันหาวิธีแก้ปัญหาหรือหาข้อสรุปร่วมกัน

6) อภิปรายกลุ่มย่อย (Small Group Discussion) เป็นการแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ วิจารณ์ แลกเปลี่ยนความรู้ความเห็นโดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมมากที่สุดในหัวข้อที่กำหนด

7) การอภิปรายโดยกลุ่มวิทยากร (Panel Discussion) เป็นการนำวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญ ด้านต่างๆ มาร่วมอภิปรายในหัวข้อเดียวกันเพื่อแลกเปลี่ยนกันโดยมีผู้นำอภิปรายเป็นผู้นำการประชุม ซึ่งผู้เรียนจะได้ประโยชน์จากความคิดเห็นของเชี่ยวชาญที่หลากหลาย

8) การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) การประชุมเชิงปฏิบัติการต้องกำหนด วัตถุประสงค์ของการจัดว่าจะให้ปฏิบัติการเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้สำเร็จตามเป้าหมาย เริ่มโดยการเชิญ วิทยากรกลุ่มเล็กมาให้ความรู้แก่ผู้เข้าประชุม เพื่อเป็นการนำ แล้วจึงแบ่งกลุ่มผู้เข้าประชุมเป็นกลุ่ม ย่อย ๆ เพื่อฝึกปฏิบัติการ โดยมีวิทยากรประจำกลุ่มคอยให้ความเห็นหรือวิจารณ์หรือชี้แนะจนกลุ่ม สามารถปฏิบัติการแล้วเสร็จตามเป้าหมาย

9) การสัมมนา (Seminar) เพื่อให้กลุ่มผู้เรียนขนาดเล็กได้ศึกษาลงลึกเฉพาะเรื่อง ต่อเนื่อง จากการค้นคว้าจากเอกสารตำราหรือการวิจัยแล้วนำมาแลกเปลี่ยนกันผ่านการสัมมนาที่จัดขึ้น

10) การจำลองแบบและการเล่นเกมส์ (Simulation and Games) เป็นรูปแบบที่สร้างเรื่อง หรือสร้างสถานการณ์จำลองเพื่อให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงถึงประเด็นหรือปัญหาผ่านเกมหรือ สถานการณ์ที่จำลองขึ้น

11) การสาธิต (Demonstration) คือกระบวนการแสดงวิธีการหรืออธิบายข้อความรู้ ปรากฏการณ์หรือสร้างความเข้าใจโดยใช้การแสดงแบบหรืออธิบายขั้นตอน วิธีการ

12) กรณีศึกษา (Case Study) เป็นรูปแบบที่ให้ผู้เรียนได้เรียนจากกรณีที่เกิดขึ้นจริง ประกอบการเรียนรู้ อาจเน้นที่เหตุการณ์ ประเด็นหลักของกรณีประวัติ หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องก็ได้ ใช้กรณีศึกษาเพื่อการสอนสาระของความรู้ สอนเทคนิควิธี สอนการตัดสินใจ สอนการแก้ปัญหา สอน ทักษะคิดและระบบคุณค่าคุณธรรมก็ได้

13) โครงการงาน (Project Work) มีการเตรียมโครงสร้างและรูปแบบของสาระการเรียนรู้ เพื่อ การแก้ปัญหาในโลกแห่งความเป็นจริง ทำให้กระบวนการเรียนรู้มาจากประสบการณ์จริงมีความหมาย มีเป้าหมาย ให้แรงกระตุ้นและสร้างความกระตือรือร้นได้เป็นอย่างดี

14) การเรียนรู้มาจากแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ (On-Site Classes) นำนักเรียนไปศึกษานอก สถานที่ เช่น พิพิธภัณฑ์ หอสมุด หอดูดาว สวนพฤกษชาติ วนอุทยาน แหล่งท่องเที่ยว แหล่ง โบราณสถาน แหล่งประวัติศาสตร์ และศาสนสถานอื่น ๆ สถานประกอบการ โรงงาน ฯลฯ

จากรูปแบบการเรียนรู้ทั้ง 14 แบบ ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมย่อยต่างๆ ระหว่างการดำเนินการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดศึกษา ระดับอุดมศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการต่อไป

4.6 ประเภทของการเรียนรู้

ประเภทของการเรียนรู้หมายถึงรูปแบบและวิธีการที่ผู้เรียนใช้ในการเรียนรู้และทำความเข้าใจเนื้อหาสาระในการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยประเภทการเรียนรู้สามารถวิเคราะห์ได้จากแบบการเรียนรู้ หรือ Learning Style ของผู้เรียน ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ประเภท (Fleming and Mil, 1992: 66-68) ดังนี้

1. แบบการเรียนรู้จากการดูหรือการมองเห็น (Visual Learning Style) เป็นผู้ที่เรียนรู้ได้ดีทางสายตา (Visual Learner) สนใจสิ่งที่มองเห็น ต้องการรับรู้ข้อมูลผ่านทาง การมองเห็นกิริยาท่าทางของครูผู้สอนหรือสื่ออื่นๆ เพื่อเสริมความเข้าใจ จะพบประมาณ 60-65 % ของประชากรทั้งหมด

2. แบบการเรียนรู้จากการฟัง (Auditory Learning Style) เป็นผู้ที่เรียนรู้ทางโสตประสาท (Auditory Learner) รับรู้ได้โดยการได้ยินเป็นพวกที่เรียนรู้ได้ดีที่สุด ถ้าได้ฟังหรือได้พูด เรียนรู้ได้ดีจากการฟังบรรยาย ฟังเทป การอภิปรายกลุ่ม การพูดคุย สนทนาผ่านเว็บไซต์ โดยคุณลักษณะพิเศษของคนกลุ่มนี้ ได้แก่ การมีทักษะในการได้ยิน/ได้ฟังที่เหนือกว่าคนอื่นโดยพวก Auditory Learner จะพบประมาณ 30-35 % ของประชากรทั้งหมด

3. แบบการเรียนรู้จากการอ่าน (Read/Write Learning Style) เป็นผู้ที่เรียนรู้ได้ดีจากการอ่านเพื่อความเข้าใจ และจดบันทึกแบบย่อๆ การศึกษาเอกสาร หนังสือ หรือเนื้อหาต่างๆ ด้วยตนเอง และนำไปสรุปเป็นข้อเขียนออกมา

4. แบบการเรียนรู้จากการสัมผัสหรือเคลื่อนไหวร่างกาย (Kinesthetic/Tactile Learning Style) เป็นผู้ที่เรียนรู้ทางร่างกายและความรู้สึก (Kinesthetic Learner) โดยผ่านการรับรู้ทางความรู้สึกการเคลื่อนไหว และร่างกาย เรียนรู้ได้ดีจากการใช้ประสบการณ์และการฝึกปฏิบัติ สถานการณ์จำลอง หรือสถานการณ์จริง ผู้เรียนจะต้องสามารถเชื่อมโยงกับความเป็นจริงได้จดจำสิ่งที่เรียนรู้ได้ดีหากได้มีการสัมผัส และเกิดความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งที่เรียน ชอบสำรวจสิ่งต่างๆ รอบตัว เวลานั่งในห้องเรียนจะนั่งแบบอึดอัด ไม่อยู่นิ่ง ไม่สนใจบทเรียน

จะเห็นได้ว่ารูปแบบการเรียนรู้ที่กล่าวมา มีความสอดคล้องกับการใช้ระบบประสาทสัมผัสในการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้เรียนแต่ละคนมีความถนัด ความสนใจ หรือความสามารถในการใช้ประสาทสัมผัสในการเรียนรู้ที่แตกต่างกันทำให้ รูปแบบหรือ style ในการเรียนของแต่ละคนแตกต่างกัน ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้จำเป็นต้องสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้และใช้รูปแบบที่หลากหลายเพื่อให้เอื้อกับผู้เรียนในแต่ละแบบ

4.7 แนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้

แนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้เน้นการศึกษาลำดับขั้นของการเรียนรู้มีไว้อย่าง

หลากหลายและมีแนวทางที่แตกต่างกัน แต่แนวทางที่ผู้วิจัยสนใจและเห็นว่ามีเหมาะสมในการนำมาปรับใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในงานวิจัยนี้คือ แนวคิดของ มูลลีย์ (George J. Mouly) เนื่องจากเป็นแนวคิดที่ใช้กระบวนการทางจิตวิทยาผสมผสานกับหลักการสอน โดย มูลลีย์ (George J. Mouly, 1963: 23) ได้กำหนดแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้ไว้เป็นลำดับขั้น 7 ขั้น ดังนี้

1. เกิดแรงจูงใจ (motivation) เมื่อใดก็ตามที่อินทรีย์เกิดความต้องการหรืออยู่ในภาวะที่ขาดสมดุลก็จะมีแรงขับ (Drive) หรือแรงจูงใจ (Motive) เกิดขึ้นผลักดันให้เกิดพฤติกรรมเพื่อหาสิ่งที่ขาดไปนั้นมาให้อวัยวะที่อยู่ในภาวะที่พอดี แรงจูงใจมีผลให้แต่ละคนไวต่อการสัมผัสสิ่งเร้าแตกต่างกัน เป็นสิ่งที่กำหนดทิศทางและความเข้มของพฤติกรรมและเป็นสิ่งจำเป็นเบื้องต้นสำหรับการเรียนรู้
2. กำหนดเป้าประสงค์ (Goal) เมื่อมีแรงจูงใจเกิดขึ้นแต่ละบุคคลจะกำหนดเป้าประสงค์ที่จะก่อให้เกิดความพึงพอใจ เป้าประสงค์จึงเป็นผลบั่นปลายที่อินทรีย์แสวงหา
3. เกิดความพร้อม (Readiness) คนแต่ละคนมีขีดความสามารถที่จะรับและความต้องการพื้นฐานเพื่อที่จะเสาะแสวงหาความพอใจ หรือหาสิ่งที่จะสนอง ความต้องการได้จำกัดและแตกต่างกันไปตามสภาพความพร้อมของแต่ละบุคคล
4. มีอุปสรรค (Obstacle) อุปสรรคจะเป็นสิ่งขวางกั้นระหว่างพฤติกรรมที่เกิดจากแรงจูงใจกับเป้าประสงค์ ถ้าหากไม่มีอุปสรรค หรือสิ่งกีดขวางเราก็จะไปถึงเป้าประสงค์ได้โดยง่าย ซึ่งเราก็ถือว่าสภาพการณ์เช่นนี้ ไม่ได้ช่วยให้เกิดความต้องการที่จะแก้ปัญหาและเรียนรู้ ตรงกันข้ามกับการที่เราไม่สามารถไปถึงเป้าหมายได้จะก่อให้เกิดความเครียดและจะเกิดความพยายามที่จะหาวิธีการแก้ปัญหา ซึ่งจะทำให้เกิดการเรียนรู้ขึ้น
5. การตอบสนอง (Response) เมื่อบุคคลมีแรงจูงใจ มีเป้าประสงค์ เกิดความพร้อม และเผชิญกับอุปสรรคเข้าก็จะมีพฤติกรรมต่างๆ เกิดขึ้น พฤติกรรมนั้นอาจเริ่มด้วยการตัดสินใจเกิดอาการตอบสนองที่เหมาะสมทดลองทำแล้วปรับปรุงแก้ไขการตอบสนองนั้นให้แก้ปัญหาได้ดีที่สุดซึ่งแนวทางของการตอบสนองอาจมุ่งสู่เป้าประสงค์โดยตรงหรือโดยทางอ้อมอย่างใดอย่างหนึ่ง
6. การเสริมแรง (reinforcement) การเสริมแรงก็หมายถึง การได้รางวัลหรือให้สิ่งเร้าที่ก่อให้เกิดความพอใจ ซึ่งปกติผู้เรียนจะได้รับ หลังจากที่ตอบสนองแล้ว ตัวเสริมแรงไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งของหรือวัตถุที่มองเห็นได้เสมอไป เพราะความสำเร็จ ความรู้ ความก้าวหน้า ฯลฯ ก็เป็นตัวเสริมแรงได้เช่นเดียวกัน
7. การสรุปความเหมือน (Generalization) หลังจากที่ผู้เรียนสามารถตอบสนองหรือหาวิธีการที่จะมุ่งสู่เป้าประสงค์ได้แล้ว เขาก็อาจจะประสงค์ใช้กับปัญหา หรือสถานการณ์ที่จะพบในอนาคตได้นั้นแสดงว่าผู้เรียนเกิดความสามารถที่จะสรุปความเหมือนระหว่างสถานการณ์การเรียนรู้ที่มีมาก่อนกับปัญหาหรือสถานการณ์ที่เพิ่งจะพบใหม่ ซึ่งเป็นการขยายขอบเขตของพฤติกรรม

ในการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษาพิการ ผู้วิจัยจึงใช้องค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ไปปรับใช้โดยให้ความหมายของกระบวนการเรียนรู้ในการวิจัยนี้ว่าเป็นการพัฒนาเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการในการพัฒนาองค์ความรู้เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมให้แก่ นักศึกษาพิการของ มีผู้ส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษาซึ่งได้แก่ ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา อาจารย์และเจ้าหน้าที่ในศูนย์DSS และอาจารย์ผู้สอน โดยมีองค์ประกอบของกระบวนการเรียนรู้ ใน 6 ด้าน ได้แก่ จุดมุ่งหมายการเรียนรู้ เนื้อหาและสาระการเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้ สื่อและอุปกรณ์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ วิธีการประเมินผล และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์ของคนพิการ

Myers, Laux and Murdock (2011: 119-120) นำเสนอผลการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาอัตลักษณ์คนพิการในกลุ่มนักศึกษาพิการ โดยใช้แบบประเมินอัตลักษณ์ตามแนวคิด Gibson's model (Jennifer Gibson, 2005) ที่มีระดับของอัตลักษณ์ 3 ชั้น ได้แก่ ชั้นที่ 1 ปฏิเสธการรับรู้ต่อความพิการ (Passive Awareness), ชั้นที่ 2 ตระหนักว่าตนเป็นคนพิการ (Realization) และ ชั้นที่ 3 ยอมรับและเข้าใจในความพิการของตนเอง (Acceptance) ผลการศึกษาพบว่า การจัดบริการให้ความช่วยเหลือคนพิการจากหน่วยงาน องค์กรต่างๆ และมหาวิทยาลัย และการได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมของสังคมและทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชมรมในมหาวิทยาลัยส่งผลต่อการพัฒนาระดับของอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการให้พัฒนาขึ้นสู่ระดับชั้นที่ 3 ยอมรับและเข้าใจในความพิการของตนเอง (Acceptance) ได้ โดย 80% ของนักศึกษาพิการที่ได้รับบริการในการให้ความช่วยเหลือคนพิการจากหน่วยงาน องค์กรต่างๆ และมหาวิทยาลัย มีรู้สึกว่าคุณค่าของตนเองเช่นเดียวกับคนอื่นที่ไม่ได้พิการ และการได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมของสังคมและทำกิจกรรมต่างๆ ของชมรมในมหาวิทยาลัยส่งผลต่อการสร้างการมีคุณค่า และช่วยให้นักศึกษาพิการสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างตนกับผู้อื่นได้ดี

จิตติมา เจือไทย (2551: 123) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างอัตลักษณ์แห่งตัวตนของคนพิการมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยให้เห็นว่าท่ามกลางเจตจำนงที่สร้างความหมายและคุณค่าเชิงลบให้กับมนุษย์ซึ่งถูกนิยามว่า “ไม่เป็นที่พึงปรารถนา” คนพิการมีกระบวนการสร้างเทคโนโลยีแห่งตัวตน เพื่อปรับเปลี่ยนตนเองจากผู้ถูกกระทำไปสู่การเป็นผู้กระทำและสร้างตัวตนของตนเองขึ้นมาได้อย่างไร รวมถึงมีกระบวนการสร้างสรรค์ความสัมพันธ์เชิงอำนาจร่วมกับผู้คนที่อยู่รอบข้างอย่างไร จึงทำให้ทั้งสองฝ่ายสามารถทลายกรอบของวาทกรรมและเปิดพื้นที่ให้คนพิการสามารถสร้างตัวตนของตนเอง

ขึ้นมาในสังคมของเขาอย่างเสมอภาคและมีศักดิ์ศรีที่เท่าเทียมโตผู้วิจัยเลือกใช้วิธีวิทยาของการศึกษา
 อัตชีวประวัติเป็นวิธีวิทยาหลักในการสร้างความรู้ชุดใหม่เกี่ยวกับความพิการของสังคม ผลการศึกษา
 เผยให้เห็นว่าแท้ที่จริงแล้วการรับรู้คุณค่าความหมายที่สังคมมีต่อคนพิการ ไม่ว่าจะ เป็น “ความไร้
 คุณค่า” “ความน่าเวทนาสงสาร” หรือ “การไร้ความสามารถ” เป็นเพียงผลผลิตของอำนาจซึ่งมี
 รากเหง้าอยู่ที่การครอบงำเป็นสำคัญ ในแง่การสร้างสังคมที่คำนึงถึงความหลากหลายในตัวตนของ
 มนุษย์เพื่อเอื้อให้ผู้พิการเกิดความเท่าเทียมในสุนทรียะการดำรงอยู่จึงไม่อาจเกิดขึ้นด้วยการ
 เปลี่ยนแปลงทางกฎหมายหรือพื้นที่ทางกายภาพแต่เพียงเท่านั้นแต่ควรเกิดขึ้นร่วมกับการ
 เปลี่ยนแปลงวิถีคิดและความสัมพันธ์ภายในตัวของตัวเราต่อสรรพสิ่งรอบกายเสียใหม่เพราะมนุษย์ไม่
 อาจถูก “ตัดสิ้นคุณค่า” ไปตามความหมายที่ถูกสร้างขึ้นจากความรู้เพียงแบบเดียวได้ เมื่อเป็นเช่นนี้
 การสร้างนิยามความหมายของสิ่งที่เรียกว่า “ความรู้” จึงไม่ควรถูกจำกัดขอบเขตให้อยู่แต่เพียงใน
 กรอบของทฤษฎีกระแสหลัก แต่ควรครอบคลุมรวมถึงสิ่งที่เชื่อมโยงกับบริบทและประสบการณ์ของ
 มนุษย์อย่างแนบแน่น เพื่อเปิดพื้นที่ให้ผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์ได้เข้ามามีส่วนสำคัญในการ
 สร้างสรรค์ “ความรู้” เกี่ยวกับตัวตนของตนเองให้เกิดขึ้นมาในสังคมจนท้ายที่สุดการรับรู้ความจริงจาก
 มุมมองดังกล่าวก็จะทำให้สังคมตระหนักว่า หัวใจสำคัญของการสร้างความเสมอภาคในความเป็น
 มนุษย์จะเกิดขึ้นก็ด้วยความร่วมมือของมนุษย์ในการสร้างความหลากหลายในพื้นที่เพื่อเอื้อให้อำนาจ
 แห่งตัวตนของมนุษย์แต่ละคนทำงานได้อย่างเท่าเทียมกัน

ณัฐนันท์ คำภา , วิไลศักดิ์ กิ่งคำ และวิภาวรรณ อยู่เย็น (2558: 136-137) ศึกษาอัตลักษณ์เชิง
 บวกแฝงนัยเชิงลบต่อคนพิการ : ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอัตลักษณ์ของคนพิการในสังคมไทยนี้
 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษากับอัตลักษณ์เชิงบวกแฝงนัยเชิงลบต่อ
 คนพิการ ตั้งแต่ พ.ศ. 2534-2554 โดยใช้แนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ ผลการศึกษาพบว่า
 กลวิธีทางภาษาที่สื่ออัตลักษณ์ เชิงบวกแฝงนัยเชิงลบต่อคนพิการ มี 6 กลวิธีดังนี้การเลือกใช้คำศัพท์
 การใช้คำแสดง ทศนภาวะ การกล่าวอ้าง การใช้ประโยคขัดแย้ง การใช้ประโยคเงื่อนไข การใช้มูลบท
 ส่วนอัตลักษณ์เชิงบวกแฝงนัยเชิงลบต่อคนพิการที่สื่อผ่านกลวิธีทางภาษา มี 5 อัตลักษณ์ ได้แก่ คน
 พิการคือคนที่มีศักยภาพแต่ไม่ใช่บุคคลกลุ่มเดียวกับคนทั่วไป คนพิการคือคนที่มีความสามารถแต่มี
 ร่างกายบกพร่อง คนพิการคือคนสู้ชีวิตแต่มีชีวิตที่ลำบาก คนพิการคือคนที่อ่อนแอและไม่สามารถ
 ช่วยเหลือตนเองได้จึงมีชีวิตที่ไม่ดีและคนพิการคือคนที่ไม่เท่าเทียมคนทั่วไปจึงต้องให้ความช่วยเหลือ
 จากการวิจัยพบว่าการใช้ภาษาเพื่อสื่ออัตลักษณ์เชิงบวกมีนัยที่สื่อมุมมองแง่ลบต่อคนพิการใน
 สังคมไทยปรากฏอย่างสม่ำเสมอทุกช่วงเวลาตั้งแต่ พ.ศ. 2534-2554 ซึ่งเป็นช่วงที่ สังคมไทยอยู่ใน
 ระยะเปลี่ยนผ่านมุมมองในการมองความพิการว่าแตกต่างจากอดีต เพราะในกฎหมายโดยเฉพาะ
 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้ให้ความสำคัญต่อสิทธิของคนพิการมากขึ้นแต่ในระยะเปลี่ยน
 ผ่านนี้การปรับเปลี่ยนชุดคำและทัศนคติ ทั้งหลายยังไม่อาจสลัดทัศนคติเชิงลบต่อคนพิการ เนื่องจาก

รากเหง้าทางความคิดของสังคมไทยที่เชื่อว่าความพิการเป็นโชคร้ายเป็นกรรมเก่าทำให้ความคิดเรื่องความเท่าเทียมกันระหว่างคนทั่วไปกับคนพิการกำลังต่อสู้กันอยู่ ดังนั้นผลการวิจัยจึงเสนอว่าหากผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการออกกฎหมายและสื่อสารสาธารณะซึ่งมีอิทธิพลต่ออัตลักษณ์ของคนพิการได้มีการปรับเปลี่ยนกลวิธีการใช้ภาษาที่สื่อถึงอัตลักษณ์ของคนพิการให้เป็นไปในเชิงบวกอย่างแท้จริง สื่อให้เห็นว่าคนพิการมีศักยภาพและเลือกใช้คำศัพท์ที่ลดการความไม่เท่าเทียมในสังคม โดยเฉพาะการใช้คำเรียกคนพิการ ก็จะช่วยให้คนพิการและคนทั่วไปเป็นประชากรกลุ่มเดียวกันในสังคมไทยอย่างแท้จริง

ฐิติวัจน์ ทองแก้ว และ พิทักษ์ ศิริวงศ์ (ออนไลน์: 2559) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างพื้นที่ทางสังคมและการดำรงอัตลักษณ์ของคนพิการที่ทำงานในองค์กรด้านการสื่อสารโทรคมนาคม การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีปรากฏการณ์วิทยา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการสร้างพื้นที่ทางสังคม และ 2) กระบวนการดำรงอัตลักษณ์ของคนพิการในการทำงาน ด้วยการสังเกตและสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 10 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการจำแนกหมวดหมู่ตามประเด็น สร้างข้อสรุปและนำเสนอด้วยการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่ากระบวนการสร้างพื้นที่ทางสังคมของคนพิการในการทำงานเกิดจากการสร้างความสัมพันธ์และการยอมรับในระดับ 1) ปัจเจกบุคคลหรือตัวคนพิการเอง 2) เพื่อนร่วมงานคนพิการและคนพิการอื่นๆ และ 3) เพื่อนร่วมงานคนปกติและสังคม ซึ่งพื้นที่ทางสังคมนี้เป็นพื้นที่ในการแสดงอัตลักษณ์ ความเป็นตัวตน และความสามารถในการทำงานของคนพิการและกระบวนการดำรงอัตลักษณ์ของคนพิการในการทำงานประกอบด้วย 1) การยอมรับตนเอง 2) การเรียนรู้ พัฒนา และฟื้นฟูศักยภาพ 3) การสร้างวิธีการทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงาน และ 4) การถ่ายทอดอัตลักษณ์ในการทำงาน กระบวนการต่างๆ ในการสร้างพื้นที่ทางสังคมของคนพิการในการทำงานนี้ส่งผลให้คนพิการสามารถแสดงอัตลักษณ์ที่โต้แย้งต่อวาทกรรมหลักของสังคมที่มีต่อคนพิการได้ ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความหมายอัตลักษณ์ของตนเองในการทำงานว่าเป็นผู้มีศักยภาพและความสามารถในการปฏิบัติงานซึ่งเกิดจากการได้พิสูจน์ตนเอง ผ่านการสนับสนุนและการให้โอกาสขององค์กร โดยการให้ความหมายลักษณะเชิงบวกนี้จะมีอิทธิพลต่อการใช้ชีวิต พัฒนาคุณภาพชีวิต และเสริมอำนาจให้แก่ตัวคนพิการเองในการทำงาน แสดงให้เห็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ก่อให้เกิดการเสริมพลังอำนาจของตัวตนและนำไปสู่พฤติกรรมและทัศนคติเชิงสร้างสรรค์ ทั้งนี้การสร้างพื้นที่ทางสังคมและการดำรงอัตลักษณ์ของคนพิการในการทำงานเป็นการพิสูจน์ในเบื้องต้นว่า คนพิการเป็นผู้มีศักยภาพและความสามารถในการทำงาน หากได้รับการมอบหมายภาระงานที่เหมาะสมและสามารถยกระดับการยอมรับให้เกิดขึ้นในสังคมอันจะส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อคนพิการในการทำงานต่อไป

สุพรรณิ เกื่อนกลาด และ สุภรธรรม มงคลสวัสดิ์ (2560: 833) ศึกษาเกี่ยวกับขบวนการทางสังคมของคนพิการไทย งานวิจัยนี้ศึกษาพัฒนาการขบวนการทางสังคมของคนพิการไทยและการถอด

บทเรียนองค์ความรู้จากการขับเคลื่อนเพื่อสิทธิคนพิการในประเทศไทย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีประวัติศาสตร์ สัมภาษณ์แบบประวัติศาสตร์ บอกเล่า สทนากลุ่ม นำเสนอการวิเคราะห์เชิงพรรณนา ผลการศึกษาได้แบ่งช่วงเวลา 3 ยุคสมัย 1) ช่วงทศวรรษ 2490-2525 ผู้นำคือนักเรียนคนพิการรุ่นแรก เรียนจบจึงรวมกันก่อตั้งชมรมศิษย์เก่าคนตาบอดและคนหูหนวก เริ่มต่อสู้แบบมีเอกภาพเพื่อสร้างความเข้าใจในสังคมว่า “คนพิการมีความสามารถช่วยเหลือและพัฒนาตัวเองได้” 2) ช่วง พ.ศ. 2525-2550 ผู้นำคนพิการหัวก้าวหน้าร่วมกับผู้นำรุ่นแรกร่วมกันก่อตั้งสภาคนพิการแห่งประเทศไทยต่อสู้ให้มีกฎหมายเพื่อคนพิการจนเป็นผลสำเร็จหลายฉบับ 3) ช่วง พ.ศ. 2550-2560 ผู้คนรุ่นแรก ผู้นำหัวก้าวหน้าและผู้นำรุ่นใหม่ ร่วมต่อสู้ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ต่างๆ เพื่อให้สิทธิของคนพิการเป็นจริง บทเรียนที่ได้รับ 1) ทศวรรษ 2492-2540 ในบริบทที่รัฐไทยมุ่งส่งเสริมที่ผู้นำตามประเภทความพิการ ร่วมกัน ต่อสู้แบบมีเอกภาพโดยใช้ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์รูปแบบต่างๆ ผลสำเร็จคือได้กฎหมายเพื่อคนพิการ 2) ช่วง 2540 - 2560 ในบริบทที่รัฐมีแนวคิดเสริมพลังอำนาจให้คนพิการไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของคนพิการ ผู้นำรุ่นแรกลดบทบาทลง เกิดผู้นำรุ่นใหม่หลากหลายกลุ่มและขาดเอกภาพ มีวิธีการขับเคลื่อนงานเพื่อสิทธิคนพิการเฉพาะประเด็น

กมลพรรณ พันพิ่ง (2553: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ อัตลักษณ์ การเสริมพลังอำนาจ และการกำหนดวิถีชีวิตตนเอง: การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการในสังคมไทย งานวิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเรื่อง บทบาทของอัตลักษณ์ ความพิการที่มีอิทธิพลต่อการเสริมพลังอำนาจในตนเองของคนพิการ อันเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ รวมทั้งสร้างการถกเถียงและวิพากษ์ต่อวิถีคิดและ แนวปฏิบัติที่ถูกครอบงำจากวาทกรรมทางแพทย์ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ การให้คนพิการได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์เพื่อฟื้นคืนหน้าที่การทำงานของอวัยวะทางร่างกายให้มากที่สุดหรือคนพิการทำกิจวัตรประจำวันด้วยตัวเองได้โดยลำพัง รวมทั้งการแบ่งแยกเป็นประเภทความพิการตามความบกพร่องของอวัยวะหรือประสาทการรับรู้ กลุ่มประชากรเป้าหมายในการศึกษา คือ กลุ่ม ผู้ที่เกี่ยวข้องกับ “ศูนย์การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ” (Independent Living Center) ใน 3 จังหวัด ได้แก่ นครปฐม นนทบุรี และ ชลบุรีซึ่งเป็นคนพิการจำนวน 19 คน และบุคคลในครอบครัวจำนวน 9 คน นอกจากนี้เป็นกลุ่มผู้มีความสำคัญหลักในกระบวนการกำหนดนโยบายด้านสวัสดิการคนพิการ ได้แก่ ผู้นำหลักองค์กรของคนพิการ จำนวน 4 คน และนักวิชาชีพหรือผู้เชี่ยวชาญในหน่วยงานรัฐและเอกชน จำนวน 5 คนแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้เป็นแนวทางในการศึกษามาจากทฤษฎี วิพากษ์ทฤษฎีหลัง สมัยใหม่และมานุษยวิทยาการระลึกู้ ที่ต่างเห็นว่า ความรู้ ความหมาย คุณค่า และวิถีคิดเรื่องอัตลักษณ์ของตนเอง เป็นพลังกำหนดศักยภาพของมนุษย์ งานวิจัยถูกออกแบบให้เป็นส่วนหนึ่งของการเคลื่อนไหวทางสังคมและเปิดให้กลุ่มคนพิการเข้ามีส่วนร่วม โดยเลือกระเบียบวิธีวิจัยเชิง คุณภาพ ซึ่งใช้วิธีการ 2 วิธี คือ การสนทนาโต้ตอบ (Dialogic approach) และวิธีการเรื่องเล่า คำให้การ (Testimonio) วิธีการเก็บข้อมูล ได้แก่ การ

จัดทำ “ภาวนาสทนา ” (Deep listening dialogue) การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant observation) และการทบทวนข้อมูลจากเอกสารและวัสดุสื่อ การศึกษาเสนอข้อถกเถียงที่ว่า การทำงานเพื่อสนับสนุนคนพิการที่จะทำให้วิถีชีวิต คนพิการเกิดความเปลี่ยนแปลงในทาง สร้างสรรค์ได้อย่างยั่งยืน นั้นเป็นเรื่องของการให้คนพิการได้ มีวิถีคิด การมองโลก การให้ความหมาย ต่อความพิการของตนเองไปในเชิงบวก ซึ่งสิ่งนี้จะสร้าง ผลกระทบที่ลึกซึ้งต่อวิถีการดำเนินชีวิต ข้อค้นพบสำคัญจากการศึกษา คือ การให้ความหมายต่อความพิการของบุคคลมี อิทธิพลต่อการพัฒนาและเสริมอำนาจให้แก่ตัวบุคคลพิการ สิ่งที่ปรากฏชัดเจนคือการให้ความหมายต่อความพิการของตนเองไปในเชิงบวก (เช่น ฉันเป็นคนพิการ และมีความสามารถใน การทำกิจกรรมที่มีคุณค่าได้ ความพิการทำให้ฉันมีโอกาสที่ดีตั้งที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน) เป็นจุดพลิกสำคัญที่ส่งผลกระทบให้เกิดการเสริมพลังอำนาจจากภายในตนเองและนำไปสู่พฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ในด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสามารถทำให้กลุ่มคนพิการรุนแรง ลูกขึ้นมาพัฒนา กระบวนการการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการด้วยตนเอง ซึ่งถือว่าเป็นพื้นที่ทางสังคมที่ออกแบบเพื่อให้เกิดการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกและอัตลักษณ์กลุ่ม ซึ่งอัตลักษณ์กลุ่มนี้ส่งเสริมการดำรงอยู่ของอัตลักษณ์เชิงบวกของตัวบุคคลและเชื่อมโยงบุคคลเข้าสู่กิจกรรมทางสังคมเพื่อพิทักษ์สิทธิคนพิการ การตีความคำสอนทางพุทธศาสนาในเชิงลึกซึ่งถึงเรื่องจิตและ ปัญญาทำให้บุคคล พิจารณาข้ามวาทกรรมเชิงลบในเรื่องบุญ-กรรมที่มีอยู่ในสังคมไทยได้ อย่างไรก็ตามความนึกคิด เรื่องเวรกรรมนี้เป็นสิ่งที่ช่วยทำให้ครอบครัวเกิดการยอมรับกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นมีสติอยู่กับปัจจุบัน ไม่คิดถึงเพียงว่าจะรักษาให้หาย แต่มีการกระทำในด้านต่างๆ เพื่อดูแลและสนับสนุนคนพิการตามความต้องการจำเป็นเพื่อให้ใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุขตามอัตภาพ ข้อค้นพบในครั้งนี้เป็นการยืนยันและสนับสนุนแนวคิดใหม่เชิงวิพากษ์ที่ว่า การสร้างให้คนพิการเกิดวิถีคิด คุณค่า ความหมายความเป็นคนพิการไปในเชิงบวกสามารถนำไปสู่การเพิ่มระดับศักยภาพในการคิด การกระทำและดำรงชีวิตอย่างอิสระ ดังนั้นการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพคนพิการในยุคใหม่ มีควรจำกัดอยู่ในทางการแพทย์ (การบำบัดทางกาย) และการสงเคราะห์ หากเน้นวิถีคิดการสร้างความรู้ ความหมายและคุณค่าของความพิการ ให้เห็นเป็นเชิงบวก โดยการสนับสนุนให้เกิดองค์กรหรือชุมชนที่เข้มแข็ง และจัดการโดยคนพิการด้วยตนเอง คนพิการอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีสิทธิและศักดิ์ศรีอันพึงมีพึงได้ตามรัฐธรรมนูญของประเทศและข้อตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยเรื่องสิทธิมนุษยชนและสิทธิคนพิการ

5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา

Holloway (2001: 638-651) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมของนักศึกษาพิการเรียนร่วม 6 คน ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษากลุ่มนี้แสดงท่าทีในเชิงบวกต่อบุคลากรในฝ่ายสนับสนุนที่ให้ความสนใจ และช่วยเหลือพวกเขา และในขณะเดียวกันก็แสดงท่าทีเชิงลบกับประสบการณ์ที่ได้รับจากบุคลากรที่ขาดความตระหนักในเรื่องความพิการหรือ ขาดความรู้ในการให้การช่วยเหลือและสนับสนุนพวกเขา

โดยเฉพาะในภาควิชาที่พวกเขาเรียน อยู่ด้วยสาเหตุ 2 ประการ ประการแรก อาจารย์ และบุคลากรในภาควิชารับรู้เหมือนกันว่าผลกระทบจากความพิการจะส่งผลต่อเด็กแตกต่างกัน จึงต้องให้การช่วยเหลือที่แตกต่างกัน และคาดว่าหากเด็กคนใดไม่บอกความต้องการก็ไม่จำเป็นต้องตอบสนอง ซึ่งสื่อนี้สวนทางอย่างกลับกันกับความคิดของนักศึกษา พวกเขาคิดว่าบุคลากรในภาควิชาต้องเข้าใจความพิการของเขา และจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกให้ครบถ้วน ประการที่สอง มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ยังไม่มีแนวทางปฏิบัติในเรื่องการให้บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการเรียนร่วม ดังนั้น แต่ละภาควิชาจึงดำเนินงานตามความคิด และวิถีทางของตน ซึ่งส่งผลให้การบริการสนับสนุนนักศึกษาไม่เป็นที่ไปในแนวทางเดียวกันทั้งในและนอกภาควิชา

สุพิน นายอง (2553: บทคัดย่อ) ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาปริญญาบัณฑิตที่มีความพิการทางการได้ยินในสถาบันอุดมศึกษา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่ยกระดับการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนนักศึกษาผู้พิการทางการได้ยินในระดับอุดมศึกษาที่เน้นการพัฒนาระดับสมรรถนะกระบวนการทางปัญญา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนและตรวจสอบรูปแบบดังกล่าว สำหรับใช้กับนักศึกษาปริญญาบัณฑิตที่มีความพิการทางการได้ยิน ข้อมูลในการวิจัยได้จากวิเคราะห์เอกสารบทความทั้งในประเทศและต่างประเทศ จำนวน 96 ฉบับ รวมทั้งจากการสังเกตการเรียนการสอนในสถาบันที่มีนักศึกษาที่มีความพิการทางการได้ยินเรียนร่วม 25 สถาบัน และการสัมภาษณ์ประชาชน จำนวน 139 คน รูปแบบได้รับการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน จากนั้นได้ทดสอบรูปแบบ โดยการทดลองกับนักศึกษาวิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 38 คน ผลการวิจัย พบว่า (1) การเรียนการสอนนักศึกษาพิการทางการได้ยินมีวิวัฒนาการมาประมาณ 60 ปี และเปิดสอนระดับปริญญาตรีในปี พ.ศ. 2543 ได้มีการตรากฎหมายสนับสนุนหลายฉบับ ที่สำคัญ คือ พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 แนวคิดและหลักการจัดการศึกษาส่วนใหญ่มาจากสหรัฐอเมริกา ภายในกรอบของยูเนสโก และหลักสิทธิมนุษยชนพื้นฐาน กรอบแนวคิดหลักนำมาจากสารบบการพัฒนาทักษะทางปัญญาของมาร์ชาโนและเคนเดล โดยอาศัยกฎในการเรียนการสอน คือ (ก) การจัดโครงสร้างความรู้เดิมขึ้นใหม่ และ (ข) การให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติงาน 5 ประเภท อันก่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการทางปัญญา 6 ชั้น ส่วนผลการสำรวจภาคสนาม จากการสังเกตพบว่าไม่มีสถาบันใดนอกจากวิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดลที่มีการเรียนการสอนเป็นที่อย่างสมบูรณ์แบบ ผลการสัมภาษณ์ทำให้ทราบลักษณะเฉพาะของกระบวนการต่างๆ และปัญหา ซึ่งสัมพันธ์กับความรู้ ความเข้าใจของนักศึกษา การใช้หลักการและสิ่งที่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสอนศัพท์เฉพาะในศาสตร์ต่าง ๆ (2) รูปแบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย ข้อตกลงเบื้องต้น หลักการ 12 ข้อ กฎ 2 ข้อ โดยมีการเรียนการสอนและการเอื้ออำนวยความสะดวกจำเป็นของนักศึกษาเป็นผลลัพธ์ในการเรียนการสอน รูปแบบนี้ได้ผ่านการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิและนำไปตรวจสอบโดยทดลองใช้กับนักศึกษา พบว่า มีความแตกต่าง

ระหว่างก่อนและหลังการสอนทั้งด้านสัมฤทธิ์ผลในสาระวิชา และด้านพัฒนากระบวนการทางปัญญา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับอัตลักษณ์การคิดของนักศึกษาพิการทางการได้ยิน ซึ่งคิดเป็นนหภาค ไม่ได้คิดเป็นระบบจุลภาค เหมือนนักศึกษาปกติและการศึกษากระบวนการนำกฎหมายไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อนักศึกษาอย่างแท้จริง ในส่วนของการประยุกต์เด่น ๆ คือ การนำโมดูลการสอนจากรูปแบบไปปรับใช้ในการพัฒนานักศึกษา พิการเพื่อให้การเห็นและการเคลื่อนไหวทดแทนความพิการทางการได้ยินอย่างเต็มศักยภาพในทุก ระดับการศึกษา

กรุณา แดงสุวรรณ สุธาสิณี บุญญาพิทักษ์ และพรพันธุ์ เขมคุณาศัย (2555: 14-24) ได้ศึกษา เรื่องการดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา ศึกษากรณีมหาวิทยาลัยราชภัฏแห่งหนึ่ง ในภาคใต้ โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏที่เป็นกรณีศึกษาเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่มี ประวัติยาวนานแห่งหนึ่งของภาคใต้มีสถาบันพัฒนาการศึกษาพิเศษและได้จัดการศึกษาระดับปริญญา ตรีสำหรับผู้พิการตั้งแต่ปีการศึกษา 2537 โดยรับเฉพาะผู้พิการที่มีความบกพร่องทางการเห็น ต่อมา ในปีการศึกษา 2550 ได้ดำเนินงานตามนโยบายส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการของสำนักงาน คณะกรรมการการอุดมศึกษาโดยเพิ่มการเปิดรับนักศึกษาพิการที่มีความบกพร่องทางการได้ยินเข้า เรียนและได้จัดตั้งหน่วยบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการขึ้นภายใต้สถาบันพัฒนาการศึกษาพิเศษเมื่อ กุมภาพันธ์ 2550 เพื่อรองรับการจัดการศึกษาพิเศษระดับอุดมศึกษา ในภาคการศึกษาที่ 1 ปี การศึกษา 2554 มีนักศึกษาพิการที่มีความบกพร่องทางการเห็น บกพร่องทางการได้ยิน และบกพร่อง ทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว เรียนร่วมกับนักศึกษาไม่พิการในสาขาที่สถาบันอุดมศึกษา เปิดให้ เรียน จำนวน 24 คน การศึกษาการดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อทราบ บทบาทของสถาบันอุดมศึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการ การปรับตัวของนักศึกษาไม่พิการ และค่านิยมในการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน ที่นำไปสู่การให้ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อใช้สำหรับการ ดูแลช่วยเหลือนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาท้องถิ่น ได้ข้อสรุปว่าการจัดโครงสร้างองค์การที่มุ่งลด ขั้นตอน เป็นอุปสรรคต่อการสื่อสารและประสานงาน หน่วยงานภายในยังทำงานแบบแยกส่วนโดยไม่ มีการจัดการดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการเชิงบูรณาการ การจัดสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่และสิ่ง อำนวยความสะดวกยังไม่เอื้อต่อความสะดวกปลอดภัยและการเข้าถึงของนักศึกษาพิการ บุคลากร ต้องการ การพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะและเจตคติในการปฏิบัติงานที่ตอบสนองการจัดการศึกษา แบบเรียนรวม ทั้งในด้านการเรียนการสอน กิจกรรมพัฒนานักศึกษา การจัดสภาพแวดล้อม อาคาร สถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก ระบบการจัดการศึกษาในภาพรวมยังออกแบบมาเพื่อนักศึกษาไม่ พิการ ตั้งแต่การรับเข้าศึกษา หลักสูตร การเตรียมความพร้อมด้านทักษะที่จำเป็นในการศึกษา สื่อ เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ การเข้าถึงข้อมูลด้วยตนเอง การฝึกประสบการณ์วิชาชีพและการเตรียมการ เพื่อเข้าสู่อาชีพ ทำให้นักศึกษาพิการมีอุปสรรคในการใช้ชีวิตและการเรียนรู้ สำหรับหน่วยบริการ

สนับสนุนนักศึกษาพิการแม้ว่ามีศักยภาพในการจัดบริการเนื่องจากอยู่ภายใต้สถาบันพัฒนาการศึกษาพิเศษซึ่งเป็นจุดแข็งของสถาบันอุดมศึกษา แต่จำนวนบุคลากรที่ไม่เพียงพอและอัตราการย้ายออกสูงทำให้เป็นอุปสรรคต่อการจัดบริการในด้านทันต่อเวลา ความครอบคลุมและทักษะการทำงาน ด้านกิจกรรมพัฒนานักศึกษา ยังไม่เอื้อต่อการเปลี่ยนบทบาทของนักศึกษาพิการจากผู้พึ่งพาหรือผู้สังเกตเป็นผู้ทำกิจกรรมร่วมกัน นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดในการสนับสนุนให้นักศึกษาไม่พิการปรับตัวและเรียนรู้เพื่ออยู่ร่วมกันกับนักศึกษาพิการ การอยู่ร่วมกันในสถาบันอุดมศึกษานักศึกษาไม่พิการได้ปรับตัวและมีค่านิยมหลักในการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน 4 ประการคือ การมองด้วยใจและเห็นด้วย ปัญญา การให้คุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์เหนือรูปลักษณ์ภายนอก การประจักษ์ในหน้าที่ของตน และการสร้างความสำเร็จร่วมกัน ข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับสถาบันอุดมศึกษา มี 5 ประเด็นคือ

ประเด็นที่ 1 พัฒนาระบบบริหารและจัดโครงสร้างการบริหารให้เอื้อต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ ประกอบด้วยมาตรการด้านการจัดโครงสร้างองค์การ มาตรการด้านแผนการดำเนินงานและมาตรการ ด้านการสร้างการมีส่วนร่วมจากภายนอกสถาบัน

ประเด็นที่ 2 พัฒนาระบบการรับเข้าศึกษาที่เพิ่มโอกาสเข้าถึงการศึกษาทั้งในด้านจำนวนและประเภทของความพิการอย่างมีส่วนร่วม ประกอบด้วยมาตรการด้านการรับนักศึกษาพิการ มาตรการด้านหลักสูตร และมาตรการด้านการเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนที่มีแวว

ประเด็นที่ 3 จัดระบบและกลไกสนับสนุนช่วยเหลือให้นักศึกษาพิการสำเร็จ การศึกษารวมทั้งการเข้าสู่อาชีพ ประกอบด้วยมาตรการด้านบุคลากรกร สื่อ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก มาตรการด้านการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนการสอน มาตรการด้านการพัฒนา นักศึกษา และมาตรการสนับสนุนการเข้าสู่อาชีพ

ประเด็นที่ 4 ใช้การบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นกลไก ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ ประกอบด้วยมาตรการด้านการพัฒนาบุคลากร มาตรการด้านการจูงใจให้เกิดการคงอยู่ในงาน และมาตรการด้านการมอบหมายงาน

ประเด็นที่ 5 นำการจัดการเชิงคุณภาพมาพัฒนาระบบการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วยมาตรการด้านการพัฒนาคุณภาพการดำเนินงาน มาตรการด้านการจัดการความรู้ มาตรการด้านการพัฒนาองค์ความรู้และสร้างนวัตกรรม และมาตรการด้านการติดตามประเมินผล การจัดการศึกษา

โดยข้อเสนอเชิงนโยบายทั้ง 5 ประเด็นดังกล่าวมีเงื่อนไขสู่ความสำเร็จได้แก่

1) การกำหนดนโยบายที่ชัดเจนและถ่ายทอดไปยังหน่วยงานที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับนักศึกษาพิการเพื่อการ ทำงานที่มุ่งไปในทิศทางเดียวกัน

2) เปิดกว้างให้นักศึกษาพิการ ศิษย์เก่าผู้พิการ ผู้ปกครอง ตัวแทน ผู้พิการในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลเพื่อนำไปสู่การพัฒนา การดำเนินงาน การ

ออกแบบการทำงานหรือการออกแบบกิจกรรม และการประเมินผลการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาพิการ

3) สร้างเสริมให้ยอมรับผู้พิการในฐานะบุคคลคนหนึ่งเท่าเทียมและเสมอภาคกัน ยอมรับในความรู้ความสามารถด้านการศึกษา ยอมรับว่าความบกพร่องด้านร่างกาย ไม่ได้เป็นปมด้อยไม่ได้นำเวทนาสงสารหรือเป็นอุปสรรคในการใช้ชีวิตและการศึกษาเรียนรู้แต่ต้องการเข้าถึงสื่อ อุปกรณ์สิ่งช่วยเหลือ สิ่งอำนวยความสะดวกตามความต้องการจำเป็นและทำให้บุคลากรทุกระดับและนักศึกษาไม่พิการมองเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล

4) สถาบันอุดมศึกษามองเห็นการจัดการศึกษาเพื่อผู้พิการที่เป็นมากกว่าการสนองตอบเจตนารมณ์ของกฎหมายและแนวนโยบายที่เกี่ยวข้องเป็นมากกว่าการปฏิบัติตามภารกิจปกติแต่เป็นการสร้างคุณค่าและเพิ่มมูลค่าให้แก่สถาบันอุดมศึกษาเอง

กาญจนา เงินอ่อน (2555: บทคัดย่อ) ศึกษาเจตคติของผู้บริหารและอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาที่มีต่อการจัดการเรียนร่วมในระดับอุดมศึกษา การศึกษาเรื่องเจตคติของผู้บริหารและอาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาที่มีต่อการจัดการเรียนร่วมในระดับอุดมศึกษา มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาเจตคติของผู้บริหารและอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาที่มีต่อการจัดการเรียนร่วมในระดับอุดมศึกษา และ 2) เพื่อเปรียบเทียบเจตคติของผู้บริหารและอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาที่มีต่อการจัดการเรียนร่วมในระดับอุดมศึกษา วิธีที่ใช้ในการศึกษา คือ สอบถามเจตคติของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้บริหารและอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ปีการศึกษา 2553 จำนวน 150 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-Test ค่า F-Test และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe) ผลการศึกษาพบว่าผู้บริหารและอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยามีเจตคติต่อการจัดการเรียนร่วมในระดับอุดมศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าผู้บริหารและอาจารย์มีเจตคติอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ ด้านการบริหารทั่วไป และด้านการบริหาร อยู่ในระดับน้อย 2 ด้าน คือ ด้านการบริหารสภาพแวดล้อมและสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการบริหารกิจการนักศึกษา เมื่อเปรียบเทียบเจตคติของผู้บริหารและอาจารย์โดยจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคลของผู้บริหารและอาจารย์ พบว่า 1) ผู้บริหารและอาจารย์ที่มีเพศต่างกันมีเจตคติต่อการจัดการเรียนร่วมในระดับอุดมศึกษาในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านไม่แตกต่างกัน 2) ผู้บริหารและอาจารย์ที่มีอายุต่างกันมีเจตคติต่อการจัดการเรียนร่วมในระดับอุดมศึกษาในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน 3) ผู้บริหารและอาจารย์ ที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีเจตคติต่อการจัดการเรียนร่วมในระดับอุดมศึกษาในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกัน อย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ด้านการบริหารทั่วไป ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน 4) ผู้บริหารและอาจารย์ที่มีตำแหน่งต่างกันมีเจตคติต่อการจัดการเรียนร่วมในระดับอุดมศึกษา ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกัน 5) ผู้บริหารและอาจารย์ที่มีระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งต่างกันมีเจตคติต่อการจัดการเรียนร่วมในระดับอุดมศึกษา ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกัน 6) ผู้บริหารและอาจารย์ที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการศึกษาพิเศษต่างกันมีเจตคติต่อการจัดการเรียนร่วมในระดับอุดมศึกษาในภาพรวมไม่แตกต่างกันและเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทุกด้านไม่แตกต่างกัน

อนุชา ภูมิสิทธิพร (2555: 23-36) ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของนักศึกษาพิการที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการของนักศึกษาพิการที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏ พิบูลสงคราม โดยประกอบด้วย นักศึกษาพิการ ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน ผลการวิจัยปรากฏดังต่อไปนี้ 1) ผลการศึกษาปัญหาและความต้องการของนักศึกษาพิการ พบว่านักศึกษาพิการมีปัญหาและความต้องการโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบปัญหาและความต้องการของนักศึกษาพิการ พบว่านักศึกษาพิการที่มีประเภทความพิการต่างกัน มีปัญหาและความต้องการโดยภาพรวมแตกต่างกัน นักศึกษาพิการที่เรียนสาขาวิชาที่ต่างกันมีปัญหา และความต้องการโดยภาพรวมแตกต่างกัน นักศึกษาพิการที่อยู่ในประเภทของสถานศึกษาที่จบในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีปัญหาและความต้องการโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

นวนัน เอกสุวรรณ (2557: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการของนักศึกษาที่มีความพิการในการใช้ห้องสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ การศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการ ปัญหา และอุปสรรคของนักศึกษาที่มีความพิการในการใช้ห้องสมุดกลางมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 5 ด้าน ได้แก่ บริการห้องสมุด ทรัพยากรสารสนเทศ เทคโนโลยี บรรณารักษ์/เจ้าหน้าที่ และสถานที่ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาที่มีความพิการ กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัย เชียงใหม่ จำนวน 45 คน จากนักศึกษา 5 กลุ่ม คือ 1) นักศึกษาที่มีความพิการทางการได้ยิน 2) นักศึกษาที่มีความพิการทางการเห็น 3) นักศึกษาที่มีความพิการทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ และ 4) นักศึกษาที่มีความพิการทางด้านสติปัญญา สถิติที่ใช้ได้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่มีความพิการส่วนใหญ่ทราบว่าห้องสมุดกลางมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีบริการพิเศษสำหรับนักศึกษาที่มีความพิการจากกองพัฒนานักศึกษา งานนักศึกษาการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วัตถุประสงค์การเข้าใช้เพื่อศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ประกอบการเรียน เพื่อเพิ่มพูนความรู้ และเพื่อศึกษาค้นคว้าวิจัยและทำรายงาน ตามลำดับ โดยใช้การค้นหาทรัพยากรสารสนเทศจากโปรแกรมสืบค้นของห้องสมุด (CMUL OPAC) หาจากชั้น หรือขอ

เพื่อนช่วย ส่วนใหญ่ต้องการใช้บริการสำรองพื้นที่สำหรับการอ่าน บริการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า และบริการช่วยค้นหาหนังสือหรืออุปกรณ์ ด้านทรัพยากรสารสนเทศ นักศึกษาที่มีความพิการ เห็นว่าตนเองได้รับประโยชน์จากทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดกลางในระดับปานกลาง โดยหนังสือ หนังสือพิมพ์ไทย วารสารไทย มีประโยชน์มากที่สุด และโสตทัศนวัสดุ มีประโยชน์น้อยที่สุด ห้องสมุดกลางมีสิ่งพิมพ์ที่ตรงต่อความต้องการน้อย และต้องการให้ห้องสมุดจัดหาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ชุดสื่อการสอนที่มีภาพเคลื่อนไหว พร้อมภาษามือ หนังสือที่มีตัวอักษรขนาดใหญ่ และชุดทักษะเสริมความรู้ ด้านภาษาและการสื่อสาร รวมทั้งต้องการให้ห้องสมุดจัดหาเทคโนโลยีสนับสนุนการศึกษาค้นคว้า คือ เครื่องอัดเสียง โปรแกรมเครื่องอ่านจอภาพ เครื่องทำตัวอักษรวิ่ง โปรแกรมอ่านอักขระ โปรแกรมแปลงอักขระให้เป็นเสียง แวนชยายพิเศษ เครื่องอ่านหนังสือเสียง เครื่องคอมพิวเตอร์หรือคอมพิวเตอร์พกพา และสื่อการสอนชนิดพิเศษสำหรับบุคคลสายตาเลือนราง ด้านบรรณารักษ์ และเจ้าหน้าที่ พบว่า บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ที่มีความพยายามในการจัดการและการให้บริการ รวมทั้งมีความเต็มใจที่จะช่วยเหลือในระดับมาก และต้องการให้ห้องสมุดจัดหบบรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ให้ความช่วยเหลือกระจายอยู่ทุกชั้น มีความเข้าใจภาษามือ และทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงสำหรับผู้ที่พิการทางร่างกาย และต้องการให้มีความเป็นกันเอง ใจดี ยิ้มแย้ม พูดจาสุภาพอ่อนโยน และมีจิตบริการ มีความเห็นว่าบรรณารักษ์/เจ้าหน้าที่ ยังขาดทักษะการแก้ไขปัญหาของผู้พิการ ด้านสถานที่ พบว่าห้องสมุดกลางมีสภาพความเหมาะสมกับความต้องการ คือ ด้านการถ่ายเทอากาศ ขนาดห้องสมุด การตกแต่ง และการจัดภายในห้องสมุด มีความคิดเห็นว่าพื้นที่ทางเดิน บันได ทางลาด หน้าห้องสมุด ยังไม่มีความปลอดภัยเพียงพอด้านพื้นผิว และต้องการให้จัดพื้นที่ใช้งานในห้องสมุด และพื้นที่สำหรับจอดรถยนต์ และจักรยานยนต์สำหรับผู้ที่มีความพิการเพิ่มขึ้น

ณรงค์วรรษ บุญมา (2557: 443-448) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินกิจกรรมจิตอาสาของนักศึกษาพิการชุมนุมใจเกินร้อย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินกิจกรรมจิตอาสาของนักศึกษาพิการชุมนุมใจเกินร้อย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม และ 2. เพื่อวิเคราะห์แนวทางพัฒนาการศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาพิการของชุมนุมใจเกินร้อย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม โดยใช้วิธีสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 18 คน ผลการวิจัยพบว่า 1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินกิจกรรมจิตอาสาของนักศึกษาพิการ ได้แก่ ความต้องการการยอมรับ, ความตระหนักในการให้เพื่อตอบแทนสังคม, ทำทหายความสามารถและต้องการฝึกประสบการณ์ในการทำงาน และ 2. แนวทางพัฒนานักศึกษาพิการ พบว่า การเปิดโอกาสและให้โอกาสเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรก และมหาวิทยาลัยควรให้การสนับสนุนพวกเขา ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านการ จัดการ ด้านเทคนิค และด้านกำลังใจ

สมแกตุ อุทโยธา (2557: 37-50) ศึกษาการพัฒนาารูปแบบบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมในสถาบันอุดมศึกษา: การศึกษาบทบาทของหน่วยงานที่สนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาที่เรียนร่วมในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริการสนับสนุนของหน่วยงานที่สนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักศึกษาพิการ จำนวน 6 คน อาจารย์ผู้สอนนักศึกษาพิการ จำนวน 3 คน ผู้บริหารหน่วยงานบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ จำนวน 4 คน และผู้บริหารมหาวิทยาลัย จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 16 คน ประเภทการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) การดำเนินการวิจัยแบ่งการวิจัยออกเป็น 4 ระยะดังนี้ ระยะที่ 1 ขั้นเตรียมการ (Preparing Phase) ระยะที่ 2 ขั้นสำรวจ (Survey Phase) ระยะที่ 3 ขั้นวิเคราะห์และสังเคราะห์ (Analysis and Synthesis Phase) และระยะที่ 4 ขั้นการประเมินผล (Evaluation Phase) ผลการวิจัย พบว่า ได้รูปแบบการบริการสนับสนุนของหน่วยงานที่สนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมคือ PACoS Model ที่ประกอบด้วย P: Policy นโยบายในการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ A: Awareness การสร้างความตระหนักด้านทัศนคติและสิทธิขั้นพื้นฐานทางการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ Co: Co-operation การประสานความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง S: Support การให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ ซึ่ง PACoS Model เป็นรูปแบบที่ได้จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการเก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่าง นอกจากนี้ยังเป็นไปตามหลักการจัดการเรียนร่วม ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่มีความจำกัดน้อยที่สุด (The Least Restrictive Environment: LRE) แนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) และทฤษฎีของ Ecological Framework ของ Bronfenbrenner

อำนาจ ทองขาว ศศลักษณ์ ทองขาว และกฤษณ์วรา รัตน์โอภาส(2558: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ระบบห้องเรียนเสมือนสำหรับนักเรียนพิการทางต้นสายตาระดับอุดมศึกษาไทย งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการใช้LMS ของนักศึกษาที่มีความพิการทางสายตา เพื่อที่จะนำไปพัฒนาการระบบเรียนการสอนอิเล็กทรอนิกส์เฉพาะนักศึกษาที่มีความพิการทางสายตาได้ โดยได้ข้อมูลจากการทำกิจกรรมกลุ่ม อบรมเชิงปฏิบัติการ การใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูล ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ งานวิจัยนี้สรุปว่าการจะสร้างบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ให้มีคุณภาพนั้นจะต้องคำนึงถึงผู้ใช้สามกลุ่ม ตามทฤษฎีมัลติเพอร์สเปกทิฟ คือ มุมมองทางด้านบุคลากร (Personal or individual perspective) มุมมองทางด้านเทคนิค (Technical perspective) และมุมมองทางด้านองค์กรหรือสังคม (Organizational or social perspective) และการจะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ให้เหมาะสมกับมหาวิทยาลัยนั้นจำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยหลายด้านรวมถึงความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ความพร้อมของมหาวิทยาลัยนั้นๆ ปัจจัยหลักที่เป็นเหตุจูงใจในการใช้งานบทเรียน อิเล็กทรอนิกส์ และปัญหาที่ส่งผลกระทบหรือเป็นอุปสรรคในการใช้งาน

ระบบการเรียนการสอนอิเล็กทรอนิกส์โดยภาพรวม ซึ่งการออกแบบดังกล่าวสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการเรียนการสอนอิเล็กทรอนิกส์อย่างยั่งยืนได้ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีมัลติวิวิที่สามารถมองเห็นภาพรวมของการพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์ได้

จำจวน เบญจศิริ (2558: 301-325) ได้ศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการ : กรณีศึกษานักศึกษาพิการที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพการเรียนรู้และตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อศักยภาพการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง ตัวอย่างนักศึกษาพิการที่ใช้ในการศึกษาได้จากการสุ่มแบบสัดส่วนจากทุกคณะ จำนวน 170 คน การศึกษาศักยภาพในการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการ และตัวแปรสำคัญได้แก่ พฤติกรรมในการเรียนรู้ ความต้องการและความตั้งใจจริงในการเรียนสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่นในการเรียนที่มหาวิทยาลัยของนักศึกษาพิการ รวมถึงแรงสนับสนุนทางสังคม และสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย พบว่า 1) นักศึกษาพิการมหาวิทยาลัยรามคำแหงมีศักยภาพในการเรียนรู้ในระดับค่อนข้างสูงถึงสูง นักศึกษาสามารถวางแผนการเรียน เลือกวิชาเรียน และค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งข้อมูล ต่างๆ ได้ดี มีการอ่านหนังสือและทำความเข้าใจเนื้อหาวิชาต่างๆ ที่เรียนมาด้วยตนเอง สามารถเรียนรู้และติดตามความรู้ต่างๆ ในวิชาที่เรียนได้เป็นอย่างดี สามารถอธิบายหลักการหรือทฤษฎีต่างๆ ที่เรียนมาได้ และสามารถตอบคำถามท้ายบทเรียนได้ถูกต้อง 2) พฤติกรรมในการเรียนรู้ สัมพันธ์ภาพกับผู้อื่นที่เกี่ยวข้องในการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการ ซึ่งเป็นตัวแปรภายใน และสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นตัวแปรภายนอก มีผลต่อศักยภาพในการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการที่มหาวิทยาลัยรามคำแหงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่พฤติกรรมในการเรียนรู้สัมพันธ์ภาพกับผู้อื่นในการเรียน และสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงศักยภาพในการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการที่มหาวิทยาลัยรามคำแหงคิดเป็นร้อยละ 53 ส่วนความต้องการและความตั้งใจจริงในการเรียน และแรงสนับสนุนทางสังคมไม่มีผลต่อศักยภาพในการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการที่มหาวิทยาลัย รามคำแหงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในการเปรียบเทียบผลของตัวแปรที่มีผลต่อศักยภาพในการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ตัวแปรสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัยมีผลต่อศักยภาพในการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการมากที่สุด (0.483) รองลงมาเป็นพฤติกรรมในการเรียนรู้ (0.164) และสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่นที่เกี่ยวข้องในการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการที่มหาวิทยาลัย (0.094) ตามลำดับ

วันทนา สนวนเศรษฐ และ สุวพัชร ช่างพินิจ (2559: 34-148) ได้ศึกษาสภาพการให้บริการ และหาแนวทางการพัฒนาการให้บริการนักศึกษาพิการของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ ในระดับอุดมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เจ้าหน้าที่และนักศึกษาพิการของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการในระดับอุดมศึกษาทั่วประเทศ ปีการศึกษา 2557 ผลการศึกษาปรากฏว่า

1) ด้านการเป็นศูนย์ข้อมูลด้านคนพิการของสถาบัน ประเด็นด้านการให้บริการข้อมูลด้านครอบครัวของนักศึกษาพิการ พบว่า ควรมีการจัดประชุมผู้ปกครองของนักศึกษาพิการ และการเยี่ยม

บ้านของนักศึกษาพิการเพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านครอบครัวของนักศึกษาพิการ และเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ีระหว่างบ้านกับมหาวิทยาลัย ซึ่งทำให้บุคลากรของมหาวิทยาลัยได้รับรู้ได้เห็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมต่างๆ ทางบ้านของนักศึกษาพิการ และนำข้อมูลไปวางแผนพัฒนาส่งเสริม ป้องกันและแก้ปัญหาของนักศึกษาพิการต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กนิษฐา เปรมปรีชาญาณ (2554) ซึ่งพบว่า การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรม ประชุมผู้ปกครองเพื่อรับทราบปัญหา ครูผู้ปกครองเป็นแบบอย่างที่ดี สร้างแรงจูงใจให้แก่ครูและนักเรียน และควรมีการจัดประชุมผู้ปกครองแต่ละภาคการศึกษาหรือมีการเยี่ยมบ้านของนักศึกษาพิการแต่ละปีการศึกษา โดยศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการของสถาบัน นำข้อมูลไปวางแผนพัฒนาส่งเสริมป้องกันและแก้ปัญหาของนักศึกษาพิการต่อไป

2) ด้านบริการการให้คำปรึกษา ประเด็นด้านการได้รับบริการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม พบว่า ควรจัดให้มีการประชุมนักศึกษาพิการ เพื่อชี้แจงและอธิบาย รวมถึงให้คำปรึกษาและให้ความช่วยเหลือของนักศึกษาพิการเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Pacifici and McKinney (1997) ซึ่งพบว่า สำนักงานบริการสนับสนุนจะประเมินภาพรวมของความบกพร่อง กำหนดเป้าหมายเพื่อช่วยเหลือผู้บกพร่อง เช่น การปรับสภาพแวดล้อม หรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ การให้คำปรึกษา เป็นต้น

3) ด้านการจัดทำแผนการรับบริการเฉพาะบุคคล ประเด็นด้านการรายงานผลการอนุมัติของคณะกรรมการการจัดทำแผนการรับบริการเฉพาะบุคคล พบว่า เพื่อวางแผนแนวทางการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักศึกษาพิการ ตลอดจนกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อบริการ และความช่วยเหลือทางการศึกษาเฉพาะบุคคล ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การจัดทำแผนการรับบริการเฉพาะบุคคล (Individualized Service Plan: ISP) ของนักศึกษาพิการของแต่ละมหาวิทยาลัย ให้ตรงกับสภาพความพิการ และความต้องการของนักศึกษาพิการ เพื่อให้การตัดสินใจในการอนุมัติของคณะกรรมการ มีความถูกต้อง รวดเร็ว และชัดเจน อีกทั้งผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการควรให้ความสำคัญกับผลการอนุมัติของคณะกรรมการการจัดทำแผนการรับบริการเฉพาะบุคคลอย่างเคร่งครัด โดยการผลการอนุมัติให้นักศึกษาทราบรวมถึงแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ เพื่อให้นักศึกษาพิการเข้าถึงระบบการเรียนการสอน และสามารถบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Singh (2003) พบว่า มีสถาบันในระดับอุดมศึกษาแค่เพียง 7 เปอร์เซนต์เท่านั้นที่มีการบริการเพื่อให้นักศึกษาพิการได้เข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นสัดส่วนที่น้อยมากของสถาบันการศึกษาที่ได้มีการจัดบริการในการเข้าถึงสื่อการเรียนการสอน

4) ด้านการให้บริการด้านเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาประเด็น ด้านการมีส่วนร่วมในเสนอแนะผลติหรือข้อจำกัดในการได้รับบริการด้านการจัดเทคโนโลยี สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา พบว่า ควรมีการจัดตั้ง

ศูนย์บริการด้านเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มความสามารถในการปฏิบัติงานของบุคลากรของศูนย์บริการ สนับสนุนนักศึกษาพิการ และช่วยสนับสนุนนักศึกษาพิการในการเรียนรู้ เพื่อช่วยให้นักศึกษาพิการได้ เข้าถึงการเรียนการสอนหรือข้อมูลข่าวสาร

5) ด้านประสานงานกับคณะที่มีนักศึกษาเรียนร่วมและเป็นเครือข่ายให้บริการกับสถาบัน อุดมศึกษาอื่นๆ ประเด็นด้านการดำเนินการแจกคู่มือสำหรับอาจารย์ผู้สอนนักศึกษาพิการใน มหาวิทยาลัย พบว่า ควรมีการจัดให้มีการจัดประชุมอาจารย์ผู้สอนนักศึกษาพิการ เพื่อให้มีความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับนักศึกษาพิการ และการให้บริการของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการกับคณาจารย์ ผู้สอน เพื่อชี้แจง แนะนำ และให้ความช่วยเหลือกับอาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัย ผู้วิจัยมีความเห็น ว่า แต่ละมหาวิทยาลัยที่มีศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ ควรมีการจัดประชุมอาจารย์ผู้สอน นักศึกษาพิการก่อนเปิดเรียนภาคการศึกษาที่ 1 และ 2 เพื่อให้ทราบถึงบทบาทและหน้าที่ของ ศูนย์บริการนักศึกษาพิการ และประเภทของนักศึกษาพิการเรียนร่วม แต่ละประเภท พร้อมทั้งการ จัดทำข้อมูล หนังสือ คู่มือ เพื่อให้อาจารย์ได้นำไปใช้และเตรียมตัวเพื่อจัดการเรียนการสอน สำหรับ นักศึกษาพิการในแต่ละประเภท

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์ของคนพิการส่วนใหญ่ จึงเป็นการศึกษาเกี่ยวกับผลของเจตคติเชิงลบหรือการลดทอนคุณค่าของคนพิการจากคนในสังคมไทย ที่ส่งผลต่อการอัตลักษณ์ของคนพิการ ทำให้คนพิการต้องพยายามปรับตัวและการสร้างพื้นที่ทางสังคม เพื่อดำรงอัตลักษณ์ของตนเองเอาไว้ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การเสริมพลังอำนาจและการดำรงชีวิต อิสระของคนพิการ ซึ่งงานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษากับกลุ่มคนทำงานและคนพิการในชุมชนทั่วไป ยังไม่มี การศึกษากับกลุ่มนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษามากนักพบเพียงในงานวิจัยในต่างประเทศของ ที่ เป็นการศึกษเกี่ยวกับระดับของอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการในต่างประเทศ โดยการพัฒนา แบบสอบถามไปใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาแต่ยังไม่พบงานวิจัยที่นำเอาแบบสอบถามเพื่อศึกษา ลักษณะและระดับอัตลักษณ์ของคนพิการไปใช้กับกลุ่มนักศึกษาพิการในประเทศไทย

ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นการวิจัยกับกลุ่มนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับ การจัดการบริการ ดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา การศึกษาความต้องการของนักศึกษาพิการ ศึกษา เจตคติของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อนักศึกษาพิการ รวมไปถึงการพัฒนานวัตกรรมที่ช่วยเหลือนักศึกษา พิการ นอกจากนี้ยังมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของและตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อ ศักยภาพการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการ และศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินกิจกรรมจิต อาสาของนักศึกษาพิการ

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดแสดงให้เห็นแนวโน้มของการศึกษาเกี่ยวกับคนพิการที่มี การศึกษาเกี่ยวกับการสร้างพื้นที่ทางสังคมและการดำรงอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการเพื่อก้าวผ่านเจต

คติเชิงลบของคนในสังคมแล้วเป็นคนพิการที่มีอัตลักษณ์เชิงบวกต่อตนเองมากขึ้น แต่ในการวิจัยเกี่ยวกับกลุ่มนักศึกษาพิการยังไม่ได้มีการนำแนวคิดหรือวิธีการในการสร้างพื้นที่ทางสังคมหรือดำรงอัตลักษณ์มาใช้กับกลุ่มนักศึกษาพิการ รวมทั้งยังไม่มีมีการวิจัยที่พัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อช่วยเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ เพื่อเป็นแนวทางให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถนำไปปรับให้ให้เหมาะสมกับบริบทของตนเองต่อไป

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนี้แสดงให้เห็นแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาอัตลักษณ์ของคนพิการ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และแนวคิดทางสังคมวิทยา ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา โดยมีสาระสำคัญของกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการในระดับอุดมศึกษาโดยคำนึงถึงหลักการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม (Inclusive Education) ในระดับอุดมศึกษา ให้นักศึกษาพิการเรียนร่วมกับนักศึกษาทั่วไป โดยทางสถาบันการศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องต้องจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาพิการทั้งในด้านจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เนื้อหาและสาระการเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้ สื่อและอุปกรณ์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ และวิธีการประเมินผลที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดบริการทางการศึกษาต่างๆ และเอื้ออำนวยให้คนพิการแต่ละประเภทสามารถใช้ชีวิตและศึกษาเล่าเรียนร่วมกับนักศึกษาทั่วไปได้อย่างมีคุณภาพ โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ ได้แก่ นโยบายและวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร อาจารย์และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ลักษณะหลักสูตร วิธีการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล อุปกรณ์การเรียนและอุปกรณ์ช่วยเหลือ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และกิจกรรม/โครงการพัฒนานักศึกษาต่างๆ

2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาอัตลักษณ์ของคนพิการ เป็นแนวคิดที่ใช้เป็นกรอบแนวทางในการวิเคราะห์มุมมองและการรับรู้ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีต่อนักศึกษาพิการประกอบด้วยแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาอัตลักษณ์ของคนพิการและแนวคิดการพัฒนาอัตลักษณ์ของคนพิการ

แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาอัตลักษณ์คนพิการ ใช้การศึกษาอัตลักษณ์คนพิการตามแนวคิดของ Gibson's model (2006) ซึ่งแบ่งขั้นพัฒนาการของอัตลักษณ์คนพิการออกเป็น 3 ขั้น ได้แก่ Passive Awareness Stage, Realization Stage และ Acceptance Stage ส่วนแนวคิดการ

พัฒนาอัตลักษณ์ของคนพิการ (Disability Identity Development Model) ใช้ในการศึกษามุมมองและการรับรู้ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีต่อนักศึกษาพิการในรูปแบบต่างๆ ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมไว้ทั้ง 6 แนวคิด ได้แก่ แนวคิดการกุศล (Charity Model) แนวคิดทางการแพทย์ (Medical Model) แนวคิดทางสังคม (Social Model) แนวคิดสิทธิเป็นฐาน (The Rights-based Model) แนวคิดทางจิตวิทยา (Psychological Model) และแนวคิดบูรณาการและทำการศึกษาลงปัจจัยในการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการตามกรอบ 3 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ได้แก่ การดูแลสุขภาพอนามัยและฟื้นฟูสมรรถภาพของนักศึกษาพิการ ด้านจิตใจ ได้แก่ การรับรู้เกี่ยวกับคุณค่า ความสำคัญ ความสามารถและความสำเร็จของนักศึกษาพิการ และด้านสังคม ได้แก่ ความสัมพันธ์กับผู้อื่นและความสะดวกจากการใช้สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

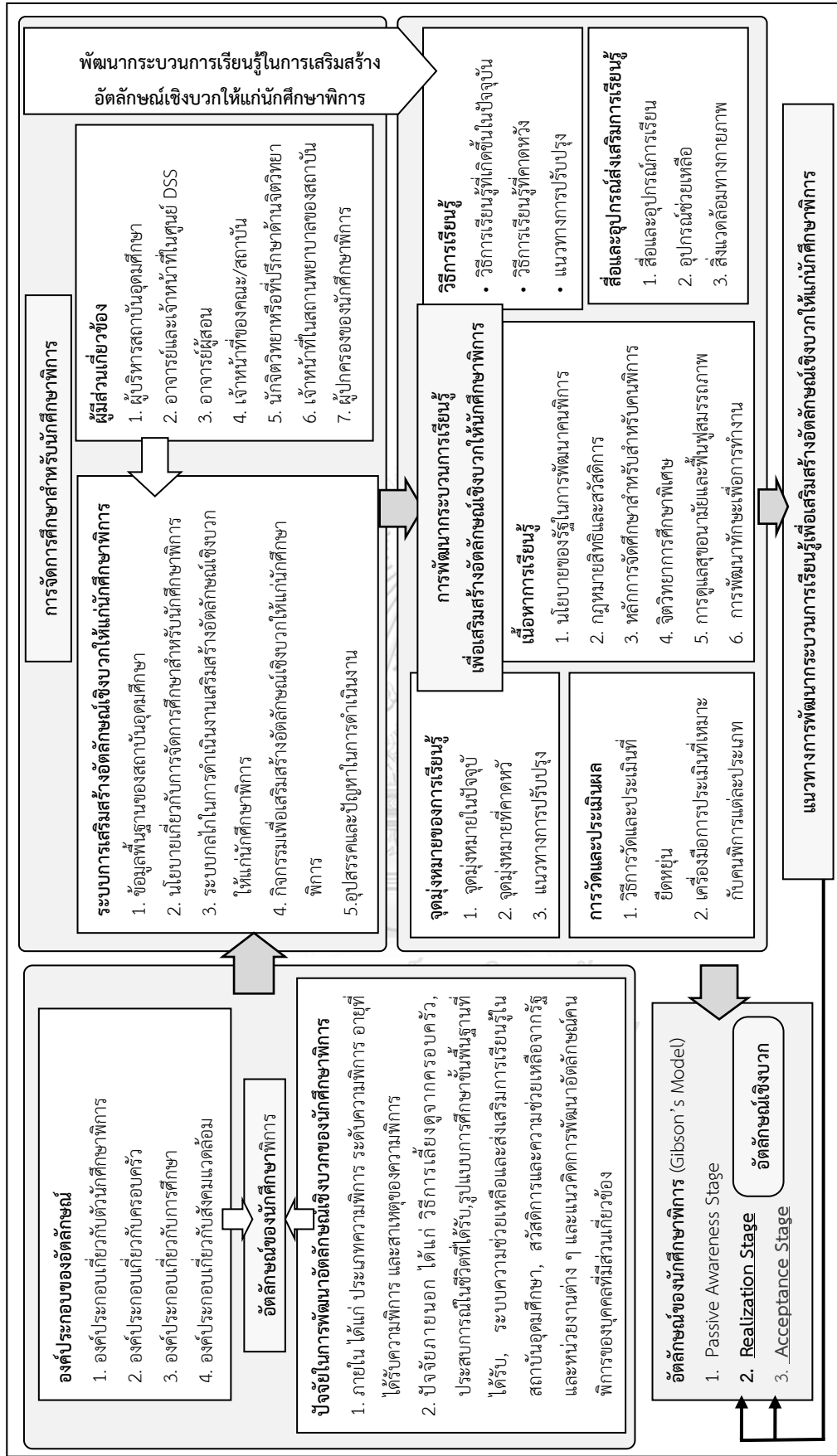
3. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เป็นแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการในการพัฒนาองค์ความรู้เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมให้แก่นักศึกษาพิการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถาบัน อุดมศึกษา อาจารย์และเจ้าหน้าที่ในศูนย์ DSS อาจารย์ผู้สอน เจ้าหน้าที่ของคณะ/สถาบัน นักจิตวิทยาหรือที่ปรึกษาด้านจิตวิทยา และเจ้าหน้าที่ในสถานพยาบาลของสถาบัน โดยมีองค์ประกอบของกระบวนการเรียนรู้ ใน 6 ด้าน ได้แก่ จุดมุ่งหมายการเรียนรู้ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเนื้อหาและสาระการเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้ สื่อและอุปกรณ์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ และวิธีการประเมินผล

4. แนวคิดทางสังคมวิทยา ที่ใช้เป็นกรอบแนวคิดในการอธิบายเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ คือ แนวคิดของ George Herbert Mead (1982) ที่อธิบายเกี่ยวกับ “อัตลักษณ์” หรือ “ตัวตน” ของบุคคลว่าเป็นกระบวนการที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างทางสังคมกับการกระทำของปัจเจกบุคคลในสังคมที่ล้วนมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ทฤษฎีของ Mead อธิบายเป็นการผสมผสานและปรับมาจากทฤษฎีทางจิตวิทยามาหลอมรวมกับทฤษฎีทางสังคม โดยเชื่อว่าบุคลิกภาพและการกระทำของบุคคลเป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม การให้คำนิยามและให้ความหมายร่วมกันของคนในสังคมทำให้เกิด “The I” และ “The Me ” โดยเชื่อว่า “อัตลักษณ์” หรือ “ตัวตน” ของปัจเจกบุคคลเกิดจากการให้คำนิยาม ตีความความหมาย และการกระทำที่เกิดจากการตีความและให้ความหมายร่วมกันระหว่างปัจเจกกับคนในสังคม

นอกจากนี้ยังนำแนวคิดของ Johan Galtung (1969) ที่อธิบายเกี่ยวกับความรุนแรงทางสังคมที่เกิดรอบตัวมนุษย์มาอธิบายกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการที่ต้องเผชิญกับความยากลำบากเพื่อผ่านช่วงวิกฤติของอัตลักษณ์ที่สำคัญจนสามารถพัฒนาเป็นอัตลักษณ์เชิงบวก (Positive Identity) ได้สำเร็จ ทั้งความรุนแรงเชิงกายภาพ (Physical Violence) ที่อาจ

เกิดขึ้นทั้งในรูปแบบของการทำร้ายร่างกายให้ได้รับความเจ็บปวดทางกายโดยตรงหรือความรุนแรงทางอ้อม ความรุนแรงทางวาจา (Verbal Violence) เป็นความรุนแรงที่เกิดจากการใช้คำพูดเพื่อลดคุณค่าของคนพิการว่าด้อยกว่าคนอื่น ทั้งการพูดล้อเลียน ตูถูก การใช้คำพูดเพื่อกีดกัน แบ่งแยก หรือใช้คำพูดที่ไม่ให้เกียรติคนพิการ และความรุนแรงทางจิตใจ (Psychological Violence) เป็นความรุนแรงที่เกี่ยวข้องกับการทำร้ายความรู้สึกทางจิตใจ ซึ่งความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาพิการทั้งทางกาย วาจา และจิตใจนี้จะแทรกอยู่ในปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของคนพิการ โดยจะเป็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและความรุนแรงเชิงโครงสร้าง (Structural Violence)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยนี้จึงได้นำแนวคิดเหล่านี้มาใช้ในการอธิบายเกี่ยวกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการและปัจจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อแสดงความสัมพันธ์ต่อการพัฒนานักศึกษาพิการอย่างรอบด้าน และเพื่อนำเสนอการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการเพื่อเป็นแนวทางให้สถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำชุดความรู้ที่ถูกต้องที่ไม่อยู่บนฐานมายาคติที่ไม่ตรงกับความเป็นจริงไปใช้ในการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เกี่ยวข้องเพื่อจะได้นำไปใช้ในการส่งเสริมอัตลักษณ์เชิงบวกให้กับนักศึกษาพิการได้อย่างเหมาะสมต่อไป

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการใน สถาบันอุดมศึกษา เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการ เพื่อวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษาพิการ และเพื่อ นำเสนอแนวทางทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษา พิการ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) แบบพร้อม กัน (Convergent Parallel Design) ซึ่งเป็นการวิจัยที่ใช้ทั้งวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ผลและแปล ผลข้อมูล แล้วนำผลการวิจัยมาสรุปร่วมกันเพื่อให้ผลการวิจัยนั้นสมบูรณ์มากขึ้น โดยมีขั้นตอน วิธีดำเนินการวิจัยที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา

ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการโดยใช้ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับกลุ่มตัวอย่างที่ได้คัดเลือกไว้แล้ว

1.1 ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูล ทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ ตารางสำเร็จรูปของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ได้จำนวน กลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำเท่ากับ 367 คน แล้วทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาอัตลักษณ์ของนักศึกษา พิการ โดยใช้การสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) คือสุ่มจากระดับภาค ไปสู่ระดับ จังหวัด และระดับสถาบัน โดยจำแนกสถาบันอุดมศึกษาออกตามรายภาคเป็นภาค 6 ภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก และภาคใต้ จากนั้นสุ่ม สถาบันอุดมศึกษาในระดับจังหวัด และระดับสถาบัน โดยใช้การสุ่มจากสถาบันที่มีจำนวนนักศึกษา พิการมากที่สุดภาคละ 1 แห่ง จากสถิติจำนวนนักศึกษาพิการของสำนักงานคณะกรรมการการ อุดมศึกษา ในปีการศึกษา 2559 (ออนไลน์: 2560) ได้สถาบันอุดมศึกษากลุ่มตัวอย่าง คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี และมหาวิทยาลัยทักษิณ ทำการศึกษาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการกับกลุ่มนักศึกษาพิการที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษากลุ่มตัวอย่างในปีการศึกษา 2561 ในทุกประเภทความพิการ ดังแสดงในตารางที่ 3 จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละภาคของประเทศไทย

ตารางที่ 3 จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละภาคของประเทศไทย

ลำดับที่	ภาค	ประชากร (คน)	ร้อยละ	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
1	เหนือ	526	12.87	60
2	ตะวันออกเฉียงเหนือ	846	20.69	56
3	กลาง	1,764	43.15	99
4	ตะวันออก	360	8.81	80
5	ตะวันตก	31	0.76	12
6	ใต้	561	13.72	60
	รวม	4,088	100.00	367

จากนั้นทำการจัดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษาจำแนกออกตามสัดส่วนของแต่ละภาค กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการแจกแบบสอบถามของแต่ละสถาบัน ได้ข้อมูลดังแสดงในตารางที่ 4 จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละสถาบันอุดมศึกษา

ตารางที่ 4 จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละสถาบันอุดมศึกษา

ลำดับที่	ภาค	สถาบันอุดมศึกษา	จำนวนนักศึกษา พิการทั้งหมด (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ที่ต้องการศึกษา (คน)
1	เหนือ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่	106	60
2	ตะวันออกเฉียงเหนือ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี	100	56
3	กลาง	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	176	99
4	ตะวันออก	มหาวิทยาลัยบูรพา	143	80
5	ตะวันตก	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี	21	12
6	ใต้	มหาวิทยาลัยทักษิณ	107	60
		รวม		367

จากนั้นทำการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษาที่ได้ทำการคัดเลือกมาแล้ว ภาคละ 1 แห่ง โดยการแจกแบบสอบถามตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้รวมทั้งหมด 367 คนตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งที่ได้จัดสัดส่วนไว้

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยตั้งประเด็นคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ลักษณะและระดับของอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษาและใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับการศึกษาในขั้นตอนต่อไป การสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยมีขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือดังนี้

1) ศึกษาตำรา เอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดการพัฒนาอัตลักษณ์ของคนพิการ (Disability Identity Development Model) และการประเมินอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดข้อความและรูปแบบของเครื่องมือวิจัย

2) กำหนดจุดมุ่งหมายและเนื้อหาที่ต้องการสำรวจ

3) กำหนดการกระทำหรือพฤติกรรมที่บ่งชี้คุณลักษณะของอัตลักษณ์เชิงบวกเพื่อประเมินลักษณะและระดับอัตลักษณ์ตามพัฒนาการของอัตลักษณ์คนพิการ 3 ขั้น ได้แก่ Passive Awareness Stage, Realization Stage และ Acceptance Stage ตามแนวคิดของ Jennifer Gibson(2006) หรือ Gibson's model ซึ่งได้พัฒนาแบบประเมินอัตลักษณ์คนพิการที่ทำให้เห็นพัฒนาการของอัตลักษณ์คนพิการตลอดชีวิต (Life-long Disabilities) จึงเป็นเครื่องมือที่เหมาะสมกับการประเมินอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการทั้งในกลุ่มที่พิการตั้งแต่กำเนิดและกลุ่มที่ได้รับความพิการในภายหลัง ซึ่งสามารถวิเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้ของพัฒนาการแต่ละขั้นได้ ดังตารางที่ 5 วิเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้ตามแนวคิดการพัฒนาอัตลักษณ์คนพิการของ Gibson's model

ตารางที่ 5 วิเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้ตามแนวคิดการพัฒนาอัตลักษณ์คนพิการของ Gibson

อัตลักษณ์คนพิการ	พฤติกรรมบ่งชี้
1. Passive Awareness Stage	1) ไม่ยอมรับว่าตนเป็นคนพิการ, ปฏิเสธความพิการ 2) ไม่ต้องการการรักษาหรือความช่วยเหลือทางการแพทย์ 3) มองตนเองว่าไม่ใช่พวกเดียวกับคนพิการ 4) ไม่พูดถึงความพิการของตนเอง 5) ไม่พูดถึงผลกระทบจากความพิการและวิธีการแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้น

อัตลักษณ์คนพิการ	พฤติกรรมบ่งชี้
2. Realization Stage	<ol style="list-style-type: none"> 1) เริ่มเห็นตัวเองว่ามีความพิการ 2) โกรธ, เกลียดตัวเอง 3) ตั้งคำถามกับตัวเอง ทำไมต้องเป็นฉันที่พิการ? 4) กังวลเกี่ยวกับสิ่งที่คนอื่นมองตัวเอง 5) กังวลที่จะปรากฏตัวหรือออกไปพบปะผู้คน 6) ไม่ยอมรับที่จะเข้าร่วมกลุ่มคนพิการ 7) รู้สึกเหมือนตัวเองเป็นปัญหา, เป็นภาระของครอบครัว
3. Acceptance Stage	<ol style="list-style-type: none"> 1) เปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับความพิการของตนเองจากแง่ลบเป็นเข้าใจความพิการที่เกิดขึ้นกับตัวเองมากขึ้น 2) มองตนเองว่าสามารถสร้างประโยชน์และมีคุณค่าต่อตนเองและสังคมได้ 3) มองว่าตนเองสำคัญไม่น้อยกว่าคนอื่นๆ ที่ไม่พิการ 4) สร้างความสัมพันธ์กับคนอื่นทั้งคนพิการด้วยกันและคนปกติทั่วไปได้ 5) รวมกลุ่มกับคนพิการคนอื่นๆ 6) สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับคนพิการคนอื่นๆ มีความเข้าใจซึ่งกันและกันช่วยเหลือกัน 7) ทำกิจกรรมหรือเข้าร่วมการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อสนับสนุนคนพิการและแก้ปัญหาให้คนพิการ เข้าใจว่าความพิการที่เกิดขึ้นเป็นความแตกต่างระหว่างบุคคลที่สามารถเกิดขึ้นได้

4) ร่างข้อคำถามให้สอดคล้องกับหัวข้อปัญหาการวิจัยและวัตถุประสงค์การวิจัยที่ตั้งไว้ เป็นข้อคำถามที่บ่งชี้การกระทำหรือพฤติกรรม จากนั้นทำการตรวจสอบว่ารายการนั้นชัดเจนซ้ำซ้อนกับรายการอื่นหรือไม่

ตารางที่ 6 แสดงการวิเคราะห์พัฒนาการอัตลักษณ์คนพิการ พฤติกรรมบ่งชี้ และรายการคำถามในแบบสอบถาม

อัตลักษณ์คนพิการ	คุณลักษณะ	รายการคำถามในแบบสอบถาม
1. Passive Awareness Stage	<ol style="list-style-type: none">1) ไม่ยอมรับว่าตนเป็นคนพิการ, ปฏิเสธความพิการ2) ไม่ต้องการรักษาหรือความช่วยเหลือทางการแพทย์3) มองตนเองว่าไม่ใช่พวกเดียวกับคนพิการ4) ไม่พูดถึงความพิการของตนเอง5) ไม่พูดถึงผลกระทบจากความพิการและวิธีการแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้น	<ol style="list-style-type: none">1) ฉันเชื่อว่าการรักษาอาการบาดเจ็บหรือความเจ็บป่วยของฉันจะดีขึ้นเรื่อยๆ2) ฉันเชื่อว่าการบาดเจ็บหรือความเจ็บป่วยของฉันสามารถหายเป็นปกติได้3) ฉันไม่จำเป็นต้องพูดคุยกับครอบครัวเกี่ยวกับการบาดเจ็บหรือความเจ็บป่วยของฉัน4) การบาดเจ็บหรือความเจ็บป่วยของฉันกระทบกับการเรียนหรือการทำงานของฉันบ้างแต่ฉันจะผ่านมันไปได้5) การบาดเจ็บหรือความเจ็บป่วยของฉันแตกต่างจากอาการของคนพิการ6) ฉันไม่จำเป็นต้องมาฟื้นฟูสมรรถภาพเช่นเดียวกับคนพิการ7) ฉันไม่จำเป็นต้องใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ช่วยเหลือเหมือนคนพิการ8) ฉันวางแผนที่จะกลับไปเรียนหรือทำงานในเร็ววันนี้9) คนพิการเป็นบุคคลที่น่าสงสารและน่าเวทนามาก10) ฉันแค่ได้รับบาดเจ็บหรือเจ็บป่วยแต่ฉันไม่ใช่คนพิการ
2. Realization Stage	<ol style="list-style-type: none">1) เริ่มเห็นตัวเองว่ามีความพิการ2) โกรธ, เกือบตัวเอง3) ตั้งคำถามกับตัวเอง ทำไมต้องเป็นคนพิการ?4) กังวลเกี่ยวกับสิ่งที่คนอื่นมองตัวเอง5) กังวลที่จะปรากฏตัวหรือออกไปพบปะผู้คน	<ol style="list-style-type: none">1) อาการบาดเจ็บหรือความเจ็บป่วยของฉันทำให้ฉันกลายเป็นคนพิการ2) หากฉันไม่พิการฉันจะสามารถใช้ชีวิตได้มีความสุขมากกว่านี้3) ปัญหาส่วนใหญ่ในชีวิตฉันมีสาเหตุมาจากความพิการ4) ปัญหาของครอบครัวส่วนใหญ่เกิดจากความพิการของฉัน5) ฉันรู้สึกว่าตนเองเป็นภาระให้กับครอบครัว

ตารางที่ 6 แสดงการวิเคราะห์พัฒนาการอัตลักษณ์คนพิการ พฤติกรรมบ่งชี้ และรายการคำถามในแบบสอบถาม(ต่อ)

อัตลักษณ์คนพิการ	พฤติกรรมบ่งชี้	รายการคำถามในแบบสอบถาม
	6) ไม่ยอมรับที่จะเข้าร่วมกลุ่มคนพิการ	6) ความพิการทำให้คนอื่นกีดกันฉันออกจากสังคม
	7) รู้สึกเหมือนตัวเองเป็นปัญหา, เป็นภาระของครอบครัว	7) ฉันชอบใช้ชีวิตอยู่ในบ้านไม่ชอบออกไปพบปะผู้คนข้างนอก
		8) ความพิการของฉันทำให้คนอื่นมองฉันอย่างแตกต่าง
		9) ความพิการทำให้คนอื่นมองว่าฉันว่าด้อยค่า ไร้ความสามารถ
		10) ฉันไม่ชอบอยู่รวมกลุ่มกับคนพิการคนอื่น ๆ มันทำให้ฉันดูแย่ง
3. Acceptance Stage	1) เปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับความพิการของตนเองจากแง่ลบ เป็นเข้าใจความพิการที่เกิดขึ้นกับตัวเองมากขึ้น	1) ความพิการเป็นเพียงความแตกต่างระหว่างบุคคลแบบหนึ่งเช่นเดียวกับ เพศ เชื้อชาติ และศาสนา
	2) เข้าใจว่าความพิการที่เกิดขึ้นเป็นความแตกต่างระหว่างบุคคลที่สามารถเกิดขึ้นได้	2) คนรอบข้างฉันไม่ให้ความสำคัญกับฉันไม่แตกต่างจากคนทั่วไป
	3) มองตนเองว่าสามารถสร้างประโยชน์และมีคุณค่าต่อตนเองและสังคมได้	3) ความพิการไม่สามารถกำหนดขอบเขตความสามารถของฉันได้
	4) มองว่าตนเองสำคัญไม่น้อยกว่าคนอื่น ๆ ที่ไม่พิการ	4) ความพิการทำให้ฉันต้องพยายามมากกว่าคนอื่นทั่วไปแต่ฉันก็ได้เรียนรู้มากขึ้นด้วยเช่นกัน
	5) สร้างความสัมพันธ์กับทั้งคนพิการและคนทั่วไปได้	5) หากย้อนเวลากลับไปได้ฉันจะไม่ขอเปลี่ยนแปลงการที่ฉันเป็นคนพิการ
	6) รวมกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกับคนพิการคนอื่น ๆ	6) ฉันมีเพื่อนมากมายทั้งที่เป็นคนพิการและไม่พิการ
	7) สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับคนพิการคนอื่น ๆ มีความเข้าใจซึ่งกันและกันช่วยเหลือกัน	7) ฉันชอบรวมกลุ่มกับคนพิการคนอื่น ๆ เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนกัน
	8) เข้าร่วมการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อสนับสนุนคนพิการ และแก้ปัญหาให้คนพิการ	8) ฉันชอบออกไปทำกิจกรรมร่วมกับคนอื่น ๆ ทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย
		9) การรวมกลุ่มกันของคนพิการทำให้เราสร้างการเคลื่อนไหวทางสังคมที่เข้มแข็งขึ้นได้
		10) คนพิการสามารถสร้างประโยชน์สังคมได้เช่นเดียวกับคนอื่น ๆ

5) ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม โดยแบบสอบถามจะแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของนักศึกษาพิการ เป็นแบบสอบถามชนิดแบบสำรวจรายการ (Check List) มีคำถามจำนวนทั้งหมด 15 ข้อ ให้เลือกคำตอบที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักศึกษามากที่สุด แล้วทำเครื่องหมาย(✓) ลงใน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ เป็นแบบสอบถามชนิดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีคำถามจำนวนทั้งหมด 60 ข้อ ให้นักศึกษาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงข้อเดียว

โดยแบบสอบถามมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง

ระดับ 4 หมายถึง ค่อนข้างเห็นด้วย

ระดับ 3 หมายถึง เฉย ๆ

ระดับ 2 หมายถึง ค่อนข้างไม่เห็นด้วย

ระดับ 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องข้องในการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ เป็นแบบสอบถามชนิดแบบสำรวจรายการ (Check List) มีคำถามจำนวนทั้งหมด 16 ข้อ ให้เลือกคำตอบที่ตรงกับผู้มีบทบาทสำคัญในการรายการประเมินนั้นมากที่สุด 1 คน ต่อ 1 ข้อ แล้วทำเครื่องหมาย(✓) ลงใน

6) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน (รายชื่อดังภาคผนวก ก) ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ การตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ความเหมาะสมด้านภาษาและความชัดเจนของคำถามและนำมาหาค่าดัชนี ความสอดคล้องของเครื่องมือ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินดังนี้

ให้คะแนน +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีความตรงสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีความตรงสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือไม่

ให้คะแนน -1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่มีความตรงสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

นำคะแนนการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ มาคำนวณดัชนีความสอดคล้องจากสูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC หมายถึง ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

$\sum R$ หมายถึง คะแนนรวมความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมด

N หมายถึง จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมด

7) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับตรวจสอบมาวิเคราะห์ความสอดคล้องของความจริงเนื้อหา (Content Validity) โดยมีผลการประเมิน IOC 0.5 ขึ้นไป และดำเนินการแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

8) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีความใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการศึกษา คือ กลุ่มนักศึกษาฝึกการในมหาวิทยาลัยสวนดุสิตจำนวน 30 คน เพื่อทดสอบว่าคำถามแต่ละข้อแต่ละตอนในเครื่องมือวิจัยสามารถสื่อความหมายตรงตามที่ต้องการหรือไม่ และรูปแบบคำถามเหมาะสมหรือไม่ ยากหรือง่ายต่อความเข้าใจ ผลการทดลองใช้พบว่าไม่มีบางคำถามที่ซ้ำซ้อน และมีรายการคำถามบางคำถามที่ยากต่อความเข้าใจ ผู้วิจัยจึงทำการปรับปรุงคำถามให้ชัดเจนและเข้าใจง่ายมากขึ้น

9) นำข้อมูลจากการทดลองใช้แบบสอบถามมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

10) นำแบบสอบถามไปปรับปรุงแก้ไขครั้งสุดท้ายก่อนจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ในการศึกษาให้แก่ผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษาฝึกการทราบจากนั้นจึงนำแบบสอบถามให้กับผู้ประสานงานของสถาบันอุดมศึกษากลุ่มตัวอย่างแต่ละแห่งแจกให้นักศึกษาฝึกการที่อยู่ในความดูแลและเก็บรวบรวมแบบสอบถามส่งกลับคืนมายังผู้วิจัย (เป็นวิธีการที่ทางสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งสะดวกในการให้ความร่วมมือมากที่สุด)

1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามชนิดแบบสำรวจรายการ (Check List) โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ วิเคราะห์โดยใช้ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ส่วนแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาฝึกการ

โดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจาก ตอนที่ 1 การศึกษาอัตลักษณ์ของนักศึกษาฝึกการมาศึกษาและวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่ขั้นตอนที่ 2 โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

เป็นการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการ ซึ่งมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากทั้งตัวนักศึกษาพิการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการ

1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key-Information)

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ นักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา จากนั้นผู้วิจัยจึงทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อทำการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของนักศึกษาพิการที่มีอัตลักษณ์เชิงบวกที่ได้จากการคัดเลือกโดยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือก คือ

1) เป็นนักศึกษาพิการที่มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการในบทที่ 4 แล้วเป็นผู้มีผลการประเมินอัตลักษณ์ในระดับ 2 ขึ้นไป (ขั้นที่ 2 Realization Stage และ ขั้นที่ 3 Acceptance Stage)

2) เป็นนักศึกษาพิการที่อาจารย์ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษาพิการและเพื่อนในสถาบัน เห็นพ้องต้องกัน ตรงกัน ว่าเป็นผู้มีอัตลักษณ์เชิงบวก คือ เป็นผู้ที่เห็นในคุณค่าของตนเอง มีมุมมองแนวคิดที่ดีกับตนเอง เชื่อมั่นในตนเอง เข้าใจตนเองและผู้อื่น และมีความสุขกับการเรียนและร่วมกิจกรรมกับผู้อื่น

จากนั้นผู้วิจัยทำการคัดเลือกนักศึกษาพิการที่มีอัตลักษณ์เชิงบวกร่วมกับอาจารย์และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของแต่ละสถาบัน เพื่อทำการคัดเลือกนักศึกษาพิการที่มีอัตลักษณ์เชิงบวกสถาบันละ 2 คน รวมทั้งหมด 12 คนแล้วทำการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา โดยมีกรอบประเด็นในการศึกษา ดังนี้

- (1) ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความพิการ
- (2) การศึกษาขั้นพื้นฐาน
- (3) การเรียนในสถาบันอุดมศึกษา
- (4) บุคคลสำคัญในการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวก
- (5) การเลี้ยงดูจากครอบครัว
- (6) ช่วงอายุที่พัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวก

กลุ่มที่ 2 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาคนพิการใน รูปแบบบูรณาการ (Bio-Psycho-social

Model) ที่การพัฒนาคนพิการมีปัจจัย 3 มิติ คือ มิติทางสังคม มิติทางชีววิทยาหรือสภาพทางกาย และมิติทางจิตวิทยา ซึ่งบุคคลที่เกี่ยวข้องใน 3 มิติ ได้แก่ ผู้บริหารสถาบัน อุดมศึกษา อาจารย์และเจ้าหน้าที่ในศูนย์ DSS อาจารย์ผู้สอน เจ้าหน้าที่ของคณะ/สถาบัน นักจิตวิทยาหรือที่ปรึกษาด้านจิตวิทยา และเจ้าหน้าที่ในสถานพยาบาลของสถาบัน

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อนัดหมายผู้ให้ข้อมูลแต่ละท่าน โดยผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเองตามประเด็นคำถามที่ตั้งไว้ และขออนุญาตบันทึกเสียงเพื่อประกอบการสัมภาษณ์

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากสัมภาษณ์ผู้วิจัยถอดคำบันทึกเสียงนำข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง มาตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล จากนั้นนำมาสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytical Induction) ซึ่งข้อมูลที่ได้จะใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาวิจัยในขั้นต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ

ทำการศึกษาและวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในสถาบันอุดมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ได้ทำการคัดเลือกไว้แล้ว 6 สถาบัน ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี และมหาวิทยาลัยทักษิณ ดำเนินการเก็บข้อมูลวิจัยด้วยการสัมภาษณ์ (Interview) และการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและการดูแลช่วยเหลือสำหรับนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถาบัน อาจารย์และเจ้าหน้าที่ในศูนย์ DSS อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ผู้สอน เจ้าหน้าที่ของคณะ/สถาบัน นักจิตวิทยาหรือที่ปรึกษาด้านจิตวิทยา เจ้าหน้าที่ในสถานพยาบาลของสถาบัน นักศึกษาพิการและเพื่อน จำนวนทั้งหมด 41 คน โดยมีประเด็นในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ

1. ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษาที่ได้จากการคัดเลือกจากขั้นตอนที่ 2 ว่าเป็นผู้เกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์และเจ้าหน้าที่ในศูนย์ DSS อาจารย์ผู้สอน เจ้าหน้าที่ของคณะ/สถาบัน นักจิตวิทยาหรือที่ปรึกษาด้านจิตวิทยา เจ้าหน้าที่ในสถานพยาบาลของสถาบัน ทั้งหมดจำนวน 41 คน

2. เครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือ ประเด็นในการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา ทำการหาคุณภาพของเครื่องมือโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการพัฒนานักศึกษาพิการจำนวน 3 ท่านทำการตรวจสอบคุณภาพของประเด็นที่ใช้ในการสนทนา ซึ่งเป็นประเด็นที่ได้จากการดำเนินการวิจัยในตอนต้นที่ 1 ตอนที่ 2 และตอนที่ 3 นำมาเป็นประเด็นที่ใช้ในการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ระบบระบบการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ

- 1) ข้อมูลพื้นฐานของสถาบันอุดมศึกษา
- 2) นโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ
- 3) ระบบกลไกในการดำเนินงานเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ
- 4) กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ
- 5) อุปสรรคและปัญหาในการดำเนินงาน

ตอนที่ 2 วิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ เป็นการวิเคราะห์กระบวนการเรียนที่เป็นอยู่ กระบวนการเรียนรู้ที่คาดหวังและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ใน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านจุดมุ่งหมาย ด้านเนื้อหาและสาระการเรียนรู้ ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อและอุปกรณ์ ด้านวิธีการประเมินผลและด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการนัดหมายผู้ให้ข้อมูลและทำการจัดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลของแต่ละแห่ง ออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษาพิการ และกลุ่มอาจารย์ผู้สอนและอาจารย์ที่ปรึกษา แต่ละกลุ่มทำการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา ผู้วิจัยขออนุญาตบันทึกเสียงการสนทนากลุ่มและบันทึกข้อมูลลงในแบบบันทึกข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการจำแนกประเภท (Typological analysis) การเปรียบเทียบข้อมูล การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic inductive) และการตีความข้อมูล (Interpretation)

ขั้นตอนที่ 4 นำเสนอแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ

1. ยกร่างแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษาพิการ โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนที่ 3 มาสรุป

และวิเคราะห์ประเด็นสำคัญเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งมีเนื้อหา ดังนี้

1) แนวทางระดับประเทศ

- (1) แนวทางเกี่ยวกับนโยบายด้านคุณภาพชีวิตและสวัสดิการของคนพิการ
- (2) แนวทางเกี่ยวกับนโยบายด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษา

2) แนวทางระดับสถาบัน

โดยจะวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ของสถาบันแต่ละรูปแบบใน 6 ด้าน คือ ด้านจุดมุ่งหมาย ด้านเนื้อหาและสาระการเรียนรู้ ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อและอุปกรณ์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านวิธีการประเมินผล และด้านบุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถจำแนกแนวทางระดับสถาบันออกเป็น 2 รูปแบบ คือ

(1) สถาบันอุดมศึกษาที่มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการหรือมีศูนย์ DSS หรืออยู่ในรูปแบบของศูนย์บริการนักศึกษาพิการ(ศูนย์การศึกษาพิเศษ)

(1.1) สถาบันอุดมศึกษาที่มีศูนย์ DSS ขึ้นตรงกับรองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา

(1.2) สถาบันอุดมศึกษาที่มีศูนย์บริการนักศึกษาพิการ (ศูนย์การศึกษาพิเศษ) ที่อยู่ในสังกัดของคณะครุศาสตร์

(2) สถาบันอุดมศึกษาที่กำลังอยู่ระหว่างการเตรียมการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการหรือ ศูนย์ DSS

(2.1) สถาบันอุดมศึกษาที่ใช้นโยบายเชิงรุก คือมีการคณะกรรมการที่ดูแลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาและดูแลนักศึกษาพิการ และเริ่มมีการเปิดรับนักศึกษาพิการเข้าศึกษาในรอบพิเศษแล้ว

(2.2) สถาบันอุดมศึกษาที่กำลังอยู่ระหว่างการเตรียมการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการหรือ ศูนย์DSS ที่ใช้นโยบายในเชิงรับ

2. จัดการสนทนากลุ่มเพื่อนำเสนอร่างแนวทางให้ผู้เชี่ยวชาญร่วมกันตรวจสอบและวิเคราะห์ ซึ่งเป็นการสนทนากลุ่มผ่านระบบออนไลน์(ZOOM) โดยผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มแบ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการศึกษาและบริการสนับสนุนทางการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการจำนวน 10 คน และตัวแทนนักศึกษาพิการที่มีอัตลักษณ์เชิงบวก จำนวน 1 คน (รายชื่อดังภาคผนวก ข) ผู้วิจัยนำเสนอร่างแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษาให้ผู้เชี่ยวชาญและตัวแทนนักศึกษาพิการร่วมกันตรวจสอบความเหมาะสมและเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติของร่างแนวทางที่จัดทำขึ้น ผลการสนทนากลุ่มผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเห็นว่าร่างแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ

ส่วนใหญ่มีความเหมาะสม สามารถนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติได้ และเห็นว่าควรมีการปรับปรุง
ร่างแนวทางบางรายการให้มีความชัดเจนมากขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินงานจริง

3. ผู้วิจัยทำการปรับปรุงแก้ไขร่างตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วสรุปเป็นแนวทางใน
การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการต่อไป

โดยขั้นตอนการดำเนินการวิจัยแสดงเป็นแผนผังขั้นตอนการวิจัย ดังภาพที่ 9 แผนผัง
ขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

แผนผังขั้นตอนการวิจัย

ภาพที่ 9 แผนผังขั้นตอนการวิจัย

บทที่ 4

อัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษากลุ่มตัวอย่างจาก 6 ภาคทั่วประเทศไทย ที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของนักศึกษา จำนวน 128 ชุด จากนั้นนำข้อมูลมาสรุปและวิเคราะห์ผลเกี่ยวกับอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการ ผลการศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการนำเสนอออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาพิการ

ตอนที่ 2 อัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ

ตอนที่ 3 บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ เป็นการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษากลุ่มตัวอย่าง ในปีการศึกษา 2561 ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ได้มาจากการวิเคราะห์สถิติของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ในปีการศึกษา 2559 โดยทำการคัดเลือกสถาบันอุดมศึกษาที่มีจำนวนนักศึกษาพิการมากที่สุดภาคละ 1 แห่ง ได้สถาบันอุดมศึกษากลุ่มตัวอย่าง 6 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี และมหาวิทยาลัยทักษิณ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, ออนไลน์: 2560) จากนั้นกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% จากจำนวนนักศึกษาพิการทั้งหมด 4,088 คน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำเท่ากับ 367 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการแจกแบบสอบถาม ได้แก่ นักศึกษาพิการที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2561 ในสถาบันอุดมศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ได้คัดเลือกไว้แล้ว โดยข้อมูลจากการลงพื้นที่พบว่าจำนวนนักศึกษาพิการที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2561 ในสถาบันอุดมศึกษาทั้ง 6 แห่ง ไม่ตรงกับข้อมูลสถิติที่ได้จากฐานข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาทั้ง 6 แห่ง โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 7 จำนวนกลุ่มตัวอย่างใช้ในการศึกษา

ภาค	สถาบันอุดมศึกษา	จำนวนนักศึกษาพิการ ตามข้อมูลของสกอ. (คน)	จำนวนกลุ่ม ตัวอย่าง ที่ต้องการศึกษา (คน)
เหนือ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่	106	60
ตะวันออกเฉียงเหนือ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี	100	56
กลาง	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	176	99
ตะวันออก	มหาวิทยาลัยบูรพา	143	80
ตะวันตก	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี	21	12
ใต้	มหาวิทยาลัยทักษิณ	107	60
รวม		653	367

จากนั้นทำการแจกแบบสอบถามเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ ในสถาบันการศึกษา ทั้ง 6 แห่ง และทำการเก็บรวบรวมแบบสอบถามผ่านผู้ประสานงานของแต่ละสถาบัน ได้ข้อมูลดัง แสดงในตารางที่ 4.2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละภาคและจำนวนแบบสอบถามที่เก็บได้

ตารางที่ 8 จำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละภาคและจำนวนแบบสอบถามที่เก็บได้

ลำดับที่	พื้นที่	จำนวนนักศึกษา พิการตามข้อมูล ของสกอ. (คน)	จำนวนกลุ่ม ตัวอย่าง ที่ต้องการศึกษา (คน)	จำนวนนักศึกษา พิการที่พบจริง (คน)	จำนวน แบบสอบถาม ที่เก็บได้ (ฉบับ)
1	ภาคเหนือ	106	60	46	45
2	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	100	56	35	34
3	ภาคกลาง	176	99	8	8
4	ภาคตะวันออก	143	80	32	29
5	ภาคตะวันตก	21	12	3	2
6	ภาคใต้	107	60	10	10
รวม			367	134	128

จากการสำรวจข้อมูลพบว่า มีจำนวนนักศึกษาพิการที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2561 ในสถาบันอุดมศึกษาทั้ง 6 แห่ง จำนวน 134 คน โดยมีรายละเอียดดังนี้

- 1) ภาคเหนือ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มีนักศึกษาพิการจำนวน 47 คน
- 2) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มีนักศึกษาพิการจำนวน 35 คน
- 3) ภาคกลาง กลุ่มตัวอย่างได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีนักศึกษาพิการจำนวน 8 คน
- 4) ภาคตะวันออก กลุ่มตัวอย่างได้แก่ มหาวิทยาลัยบูรพา มีนักศึกษาพิการจำนวน 32 คน
- 5) ภาคตะวันตก กลุ่มตัวอย่างได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี มีนักศึกษาพิการจำนวน 3 คน
- 6) ภาคใต้ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ มหาวิทยาลัยทักษิณ มีนักศึกษาพิการจำนวน 10 คน

จากข้อมูลที่ได้พบแสดงให้เห็นสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษาต่อจำนวนนักศึกษาพิการที่พบจริง ซึ่งพบว่ามีนักศึกษาพิการที่พบจริง จำนวน 134 คน จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษาทั้งหมด 367 คน คือ มีนักศึกษาพิการที่พบจริง คิดเป็นร้อยละ 36.51 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษาทั้งหมด โดยจากข้อมูลที่ได้พบว่าจากสถาบันอุดมศึกษาทั้ง 6 แห่ง สถาบันอุดมศึกษาที่มีจำนวนนักศึกษาพิการมากที่สุด คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มีนักศึกษาพิการจำนวน 47 คน รองลงมาคือมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มีนักศึกษาพิการจำนวน 35 คน และมหาวิทยาลัยบูรพา ที่มีนักศึกษาพิการจำนวน 32 คน ตามลำดับ ส่วนสถาบันอุดมศึกษาที่มีจำนวนนักศึกษาพิการน้อยที่สุดคือ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี คือมีนักศึกษาพิการจำนวน 3 คน

เมื่อพิจารณาจากสัดส่วนของจำนวนแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้ต่อจำนวนนักศึกษาพิการที่พบจริงทั้งหมด พบว่ามีแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้ทั้งหมดจำนวน 128 ฉบับ จากจำนวนนักศึกษาพิการที่พบจริง 134 คน คือมีจำนวนแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้ คิดเป็นร้อยละ 95.52 ของจำนวนนักศึกษาพิการที่พบจริงทั้งหมด

จากการแจกแบบสอบถามเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ ให้กับนักศึกษาพิการที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาไทย ในปีการศึกษา 2561 จำนวน 128 คน สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยจำแนกข้อมูลออกเป็น 3 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาพิการ
- ตอนที่ 2 อัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ
- ตอนที่ 3 บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ โดยมีรายละเอียดของแต่ละตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาพิการ

ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาพิการ เป็นการสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามชนิดแบบสำรวจรายการ (Check List) ให้นักศึกษาเลือกตอบ โดยมีประเด็นในการสำรวจ จำนวน 15 รายการ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นปี คณะที่ศึกษา สาขาวิชา ประเภทความพิการ ช่วงอายุที่ได้รับความพิการ การดูแลสุขภาพอนามัย ผู้ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพทั้งกายและจิตใจ การศึกษาขั้นพื้นฐานก่อนเข้าสู่ระดับอุดมศึกษา การพักอาศัยในขณะที่เข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา สถานภาพครอบครัว รายได้เฉลี่ยต่อปีของครอบครัว ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ปกครอง และอาชีพของผู้ปกครอง

โดยประเด็นในการสำรวจนี้สามารถวิเคราะห์ออกเป็น 4 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบเกี่ยวกับตัวนักศึกษาพิการ องค์ประกอบเกี่ยวกับครอบครัว องค์ประกอบเกี่ยวกับการศึกษา และองค์ประกอบเกี่ยวกับสังคมแวดล้อม

- 1) องค์ประกอบเกี่ยวกับตัวนักศึกษาพิการ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นปี ประเภทความพิการ ช่วงอายุที่ได้รับความพิการ และการดูแลสุขภาพอนามัย
- 2) องค์ประกอบเกี่ยวกับครอบครัว ได้แก่ สถานภาพครอบครัว รายได้เฉลี่ยต่อปีของครอบครัว ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ปกครอง และอาชีพของผู้ปกครอง
- 3) องค์ประกอบเกี่ยวกับการศึกษา ได้แก่ การศึกษาขั้นพื้นฐานก่อนเข้าสู่ระดับอุดมศึกษา คณะที่ศึกษา และสาขาวิชาที่เรียน
- 4) องค์ประกอบเกี่ยวกับสังคมแวดล้อม ได้แก่ ผู้ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพทั้งกายและจิตใจ และการพักอาศัยในขณะที่เข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

โดยข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาพิการสามารถจำแนกออกเป็น 4 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบเกี่ยวกับตัวนักศึกษาพิการ องค์ประกอบเกี่ยวกับครอบครัว องค์ประกอบเกี่ยวกับการศึกษา และองค์ประกอบเกี่ยวกับสังคมแวดล้อม ดังนี้

- 1) **องค์ประกอบเกี่ยวกับตัวนักศึกษาพิการ** ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นปี ประเภทความพิการ ช่วงอายุที่ได้รับความพิการ และการดูแลสุขภาพอนามัย สามารถสรุปผลและวิเคราะห์ผลการศึกษา ได้ดังนี้

ตารางที่ 9 ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาพิการ ด้านองค์ประกอบเกี่ยวกับตัวนักศึกษาพิการ

รายการคำถาม	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	60	46.88
หญิง	68	53.12
รวม	128	100.00
2. อายุ		
ต่ำกว่า 18 ปี	0	0.00
18 -21ปี	71	55.47
22-24 ปี	52	40.63
25-30 ปี	5	3.91
อื่น ๆ	0	0.00
รวม	128	100.00
3. ระดับชั้นปี		
ชั้นปีที่ 1	44	34.38
ชั้นปีที่ 2	33	25.78
ชั้นปีที่ 3	20	15.63
ชั้นปีที่ 4	18	14.06
อื่น ๆ	13	10.16
รวม	128	100.00
4. ประเภทความพิการ		
บกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหว	43	33.59
บกพร่องทางการเห็น	20	15.63
บกพร่องทางการได้ยิน	49	38.28
บกพร่องทางสติปัญญา	0	0.00
บกพร่องทางการพูดและภาษา	3	2.34
บกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์	0	0.00
ออทิสติก	9	7.03
พิการซ้ำซ้อน	4	3.13
รวม	128	100.00

รายการคำถาม	จำนวน	ร้อยละ
5. ช่วงอายุที่ได้รับความพิการ		
พิการแต่กำเนิด	101	78.91
ช่วงอายุ 1 ถึง 6 ปี	17	13.28
ช่วงอายุ 7-12 ปี	6	4.69
ช่วงอายุ 13 – 15 ปี	3	2.34
ช่วงอายุ 16-18 ปี	0	0.00
อื่น ๆ	1	0.78
รวม	128	100.00
6. การดูแลสุขภาพอนามัย		
พบแพทย์เมื่อเจ็บป่วย	97	75.78
พบแพทย์เพื่อตรวจสุขภาพเป็นประจำ	22	17.19
ไม่เคยพบแพทย์เพื่อตรวจร่างกาย	9	7.03
อื่น ๆ	0	0.00
รวม	128	100.00

จากตารางที่ 9 ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาพิการ ด้านองค์ประกอบเกี่ยวกับตัวนักศึกษาพิการ พบว่าจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 128 คน เป็นเพศชายร้อยละ 46.88 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 53.12 โดยเป็นนักศึกษาพิการที่มีช่วงอายุ 18 -21 ปี มากที่สุดคือร้อยละ 55.47 รองลงมาคือช่วงอายุระหว่าง 22-24 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.63 และอายุ 25-30 ปี ร้อยละ 3.91 และเมื่อสอบถามเกี่ยวกับระดับชั้นปีพบว่าเป็นนักศึกษาระดับชั้นปีที่ 1 มากที่สุด คือ มีจำนวนร้อยละ 34.38 รองลงมาคือชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 25.78 และชั้นปีที่ 3 ร้อยละ 15.63 ตามลำดับ ส่วนชั้นปีที่ มีจำนวนน้อยที่สุดเป็นชั้นปีอื่น ๆ เช่น ชั้นปีที่ 5-8 จำนวนร้อยละ 10.16

เมื่อสอบถามเกี่ยวกับความพิการของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาพิการส่วนใหญ่เป็นผู้มีความบกพร่องทางการได้ยินมากที่สุด คือ คิดเป็นร้อยละ 38.28 รองลงมาคือบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพคิดเป็นร้อยละ 33.59 และบกพร่องทางการเห็น ร้อยละ 15.63 ตามลำดับ และไม่พบผู้ตอบแบบสอบถามที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา บกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ โดยนักศึกษาพิการส่วนใหญ่ได้รับความพิการแต่กำเนิด มีจำนวนสูงสุด คือร้อยละ 78.91 รองลงมาคือช่วงอายุ 1 ถึง 6 ปี ร้อยละ 13.28 ช่วงอายุ 7-12 ปี ร้อยละ 4.69 และช่วงอายุ 13-15 ปี ร้อยละ 2.34 ตามลำดับ

จากการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพพบว่า นักศึกษาพิการส่วนใหญ่มีการดูแลสุขภาพอนามัยโดยจะไปพบแพทย์เมื่อเจ็บป่วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 75.78 รองลงมาคือไปพบแพทย์เพื่อตรวจสุขภาพเป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 17.19 และพบว่ามึ่นักศึกษาพิการที่ไม่เคยพบแพทย์เพื่อตรวจร่างกายเลย จำนวนร้อยละ 7.03

2) องค์ประกอบเกี่ยวกับครอบครัว ได้แก่ สถานภาพครอบครัว รายได้เฉลี่ยต่อปีของครอบครัว ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ปกครอง และอาชีพของผู้ปกครอง สามารถสรุปผลและวิเคราะห์ผลการศึกษา ได้ดังนี้

ตารางที่ 10 ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาพิการ ด้านองค์ประกอบเกี่ยวกับครอบครัว

รายการคำถาม	จำนวน	ร้อยละ
1. สถานภาพครอบครัว		
อยู่ด้วยกัน	104	81.25
หย่าร้าง	11	8.59
แยกกันอยู่	10	7.81
อื่น ๆ	3	2.34
รวม	128	100.00
2. รายได้เฉลี่ยต่อปีของครอบครัว		
ต่ำกว่า 100,000 บาท	75	58.59
100,000 – 299,999 บาท	42	32.81
300,000 – 500,000 บาท	9	7.03
สูงกว่า 500,000 บาท	2	1.56
อื่นๆ	0	0.00
รวม	128	100.00
3. ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ปกครอง		
ประถมศึกษา	63	49.22
มัธยมศึกษา	38	29.69
อนุปริญญา	8	6.25
ปริญญาตรี	15	11.72

รายการคำถาม	จำนวน	ร้อยละ
สูงกว่าปริญญาตรี	0	0.00
อื่น ๆ	4	3.13
รวม	128	100.00
4. อาชีพของผู้ปกครอง		
เกษตรกร	71	55.47
แม่บ้าน	9	7.03
ข้าราชการ	8	6.25
พนักงานบริษัท	10	7.81
ธุรกิจส่วนตัว	24	18.75
อื่น ๆ	6	4.69
รวม	128	100.00

จากตารางที่ 10 ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาพิการ ด้านองค์ประกอบเกี่ยวกับตัวนักศึกษาพิการ พบว่า นักศึกษาพิการส่วนใหญ่มีสถานภาพครอบครัวที่อยู่ด้วยกันมากที่สุด คือ ร้อยละ 81.25 รองลงมาคือ หย่าร้าง ร้อยละ 8.59 และแยกกันอยู่ ร้อยละ 7.81 ครอบครัวของนักศึกษาพิการส่วนใหญ่ มีรายได้เฉลี่ยของครอบครัว ต่ำกว่า 100,000 บาทต่อปี คิดคิดเป็นร้อยละ 58.59 รองลงมาคือมีรายได้เฉลี่ยต่อปีของครอบครัวอยู่ที่ 100,000 – 299,999 บาท คิดเป็นจำนวนร้อยละ 32.81 และมีรายได้เฉลี่ยต่อปีของครอบครัวอยู่ที่ 300,000 – 500,000 บาท ร้อยละ 7.03 ส่วนระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ปกครองนั้น พบว่าผู้ปกครองของนักศึกษาพิการส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงสุด คือ ประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 49.22 รองลงมาคือ มัธยมศึกษา ร้อยละ 29.69 และระดับปริญญาตรี ร้อยละ 11.72 ตามลำดับ ผู้ปกครองส่วนใหญ่ของนักศึกษาพิการ มีอาชีพเกษตรกร ถึงร้อยละ 55.47 รองลงมาคือธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 18.75 และเป็นแม่บ้าน ร้อยละ 7.03

3) องค์ประกอบเกี่ยวกับการศึกษา ได้แก่ การศึกษาขั้นพื้นฐานก่อนเข้าสู่ระดับอุดมศึกษา คณะที่ศึกษา และสาขาวิชาที่เรียน สามารถสรุปผลและวิเคราะห์ผลการศึกษา ได้ดังนี้

ตารางที่ 11 ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาพิการ ด้านองค์ประกอบเกี่ยวกับการศึกษา

รายการคำถาม	จำนวน	ร้อยละ
1. การศึกษาขั้นพื้นฐานก่อนเข้าสู่ระดับอุดมศึกษา		
เรียนร่วมในโรงเรียนทั่วไป	50	39.06
โรงเรียนเฉพาะทางสำหรับคนพิการ	69	53.91
การศึกษานอกระบบ	9	7.03
อื่น ๆ	0	0.00
รวม	128	100.00
2. คณะที่ศึกษา		
ครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์	65	50.78
รัฐศาสตร์	5	3.91
นิติศาสตร์	5	3.91
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	21	16.41
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	17	13.28
อื่นๆ	15	11.72
รวม	128	100.00
3. สาขาวิชา		
สังคมศึกษา	9	7.03
วิทยาการคอมพิวเตอร์	15	11.72
โทรทัศน์และดิจิทัลมีเดีย	2	1.56
นิติศาสตร์	5	3.91
ภาษาเกาหลี	2	1.56
ศิลปศึกษา	2	1.56
ศาสนาและปรัชญา	2	1.56
บรรณารักษศาสตร์	2	1.56
บัญชี	2	1.56
คณิตศาสตร์ศึกษา	2	1.56
การศึกษาพิเศษและคอมพิวเตอร์	17	13.28

รายการคำถาม	จำนวน	ร้อยละ
ดนตรี	3	2.34
พลศึกษาและนันทนาการ	14	10.94
ประถมศึกษา	2	1.56
ภาษาไทย	21	16.41
ปฐมวัย	5	3.91
ศิลปกรรม	4	3.13
การจัดการทั่วไป	2	1.56
ภาษาอังกฤษธุรกิจ	2	1.56
มัลติมีเดีย	2	1.56
การพัฒนาชุมชน	2	1.56
การบริหารทรัพยากรมนุษย์	1	0.78
สาขาวิชาอื่นๆ	11	8.59
รวม	128	100.00

จากตารางที่ 11 ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาพิการ ด้านองค์ประกอบเกี่ยวกับการศึกษาของนักศึกษาพิการ พบว่า นักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษาทั้ง 6 แห่ง ส่วนใหญ่มีการศึกษาขั้นพื้นฐานก่อนเข้าสู่ระดับอุดมศึกษาคือ เรียนในโรงเรียนเฉพาะทางสำหรับคนพิการ คิดเป็นร้อยละ 53.91 รองลงมา คือ เรียนร่วมในโรงเรียนทั่วไป ร้อยละ 39.06 และการศึกษาจากระบบ ร้อยละ 7.03

นักศึกษาพิการส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ในคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.78 รองลงมา คือ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 16.41 และคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ร้อยละ 13.28 และคณะอื่น ๆ ร้อยละ 11.72 ตามลำดับ

จากการศึกษาพบว่านักศึกษาพิการที่ตอบแบบสอบถามกำลังศึกษาอยู่ในสาขาวิชาทั้งหมด 32 สาขาวิชา โดยสาขาวิชาที่นักศึกษาพิการเรียนมากที่สุดคือ สาขาวิชาภาษาไทย ร้อยละ 16.41 รองลงมาคือ สาขาวิชาการศึกษาพิเศษและคอมพิวเตอร์ ร้อยละ 13.28 และสาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์ ร้อยละ 11.72 ตามลำดับ

4) องค์ประกอบเกี่ยวกับสังคมแวดล้อม ได้แก่ ผู้ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพทั้งกายและจิตใจ และการพักอาศัยในขณะที่เข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา สามารถสรุปผลและวิเคราะห์ผลการศึกษา ได้ดังนี้

ตารางที่ 12 ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาพิการ ด้านองค์ประกอบเกี่ยวกับสังคมแวดล้อม

รายการคำถาม	จำนวน	ร้อยละ
1. ผู้ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพทั้งกายและจิตใจ(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ผู้ปกครอง	80	79.21
แพทย์	27	26.73
จิตแพทย์	1	0.99
นักจิตวิทยา	2	1.98
ครู อาจารย์	33	32.67
เพื่อนหรือรุ่นพี่	46	45.54
ครูแนะแนว	8	7.92
อื่น ๆ	1	0.99
2. การพักอาศัยในขณะที่เข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา		
อาศัยอยู่ตัวคนเดียว	30	23.44
อาศัยอยู่กับเพื่อน	71	55.47
อาศัยอยู่กับพ่อแม่	21	16.41
อาศัยอยู่กับญาติ	6	4.69
อื่น ๆ	0	0.00
รวม	128	100.00

จากตารางที่ 12 ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาพิการ ด้านองค์ประกอบเกี่ยวกับสังคมแวดล้อมของนักศึกษาพิการโดยให้นักศึกษาพิการสามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ พบว่า ผู้ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพทั้งกายและจิตใจแก่นักศึกษาพิการมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ผู้ปกครอง คิดเป็นร้อยละ 79.21 รองลงมา คือ เพื่อนหรือรุ่นพี่จำนวน 46 คน (คิดเป็นร้อยละ 45.54), ครู

อาจารย์ จำนวน 33 คน (คิดเป็นร้อยละ 32.67), แพทย์ จำนวน 27 คน (คิดเป็นร้อยละ 26.73) , และครูแนะแนว จำนวน 8 คน (คิดเป็นร้อยละ 7.92)

นอกจากนี้ยังพบว่านักศึกษาพิการส่วนใหญ่ในขณะที่เข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจะพักอาศัยอยู่กับเพื่อน (ในหอพักในและนอกมหาวิทยาลัย) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.47 รองลงมาคือ อยู่ตัวคนเดียว (ในหอพักในและนอกมหาวิทยาลัย) ร้อยละ 23.44 และอาศัยอยู่กับพ่อแม่ ร้อยละ 16.41 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 อัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ

ทำการศึกษาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการโดยการแจกแบบสอบถามเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับเพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับความพิการของตนเอง แล้วทำการวิเคราะห์ผลการศึกษาตามแนวคิดของ Jennifer Gibson(2006) หรือ Gibson's model เกี่ยวกับพัฒนาการของอัตลักษณ์คนพิการ 3 ขั้น ได้แก่ Passive Awareness Stage, Realization Stage และ Acceptance Stage ทำการเก็บรวบรวมแบบสอบถามได้ทั้งหมดจำนวน 128 ฉบับ จาก 6 สถาบันอุดมศึกษา นำมาวิเคราะห์ระดับอัตลักษณ์เชิงบวกโดยกำหนดให้ผู้ที่มิมีคะแนนประเมินระดับอัตลักษณ์ได้คะแนน 3.51 ขึ้นไปเป็นผู้ที่มีอัตลักษณ์เชิงบวก ซึ่งจากการศึกษาสามารถสรุปข้อมูลและวิเคราะห์ผลการศึกษาได้ดังนี้

ตารางที่ 13 จำนวนของนักศึกษาพิการ จำแนกตามคะแนนเฉลี่ยจากการประเมินอัตลักษณ์

ระดับที่	คะแนนเฉลี่ยจากการประเมินอัตลักษณ์	จำนวนนักศึกษาพิการ(คน)	ร้อยละ
1	4.51 – 5.00	24	18.75
2	3.51 – 4.50	72	56.25
3	2.51 – 3.50	32	25.00
4	1.51 – 2.50	0	0.00
5	1.00 – 1.50	0	0.00
	รวม	128	100.00

จากตารางที่ 13 ผลการแสดงผลจำนวนและค่าร้อยละของนักศึกษาพิการ จำแนกตามคะแนนเฉลี่ยจากการประเมินอัตลักษณ์ พบว่า จากนักศึกษาพิการจำนวน 128 คน มีนักศึกษาพิการที่ได้คะแนนประเมินอัตลักษณ์เชิงบวก คือได้คะแนน 3.51 ขึ้นไปจำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00 โดยในจำนวนนี้แบ่งออกเป็นนักศึกษาพิการที่ได้รับคะแนนประเมินอัตลักษณ์ในระดับดี (คะแนนเฉลี่ย

3.51 – 4.50) จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 56.25 และมีนักศึกษาพิการที่ได้รับคะแนนประเมินอัตลักษณ์ในระดับดีมาก (คะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00) จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 18.75

นอกจากนี้ยังพบนักศึกษาพิการที่ได้รับคะแนนประเมินอัตลักษณ์ในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50) จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 และจากการศึกษาพบว่าไม่มีนักศึกษาพิการที่มีคะแนนประเมินอัตลักษณ์ในระดับน้อย (คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50) และระดับน้อยที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50)

ตารางที่ 14 คะแนนเฉลี่ยอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่ง

ระดับที่	สถาบันอุดมศึกษา	คะแนนเฉลี่ย	ระดับการประเมิน
1	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่	3.51	ดี
2	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี	3.13	ปานกลาง
3	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	3.39	ปานกลาง
4	มหาวิทยาลัยบูรพา	3.44	ปานกลาง
5	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี	2.90	ปานกลาง
6	มหาวิทยาลัยทักษิณ	2.97	ปานกลาง

จากตารางที่ 14 ผลการแสดงผลคะแนนเฉลี่ยจากการประเมินอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่ง พบว่า สถาบันอุดมศึกษาที่มีผลการประเมินอัตลักษณ์มากที่สุด ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่มีคะแนนเฉลี่ย 3.51 คะแนนอยู่ในระดับดี รองลงมาคือมหาวิทยาลัยบูรพามีคะแนนเฉลี่ยอัตลักษณ์ 3.44 คะแนนอยู่ในระดับปานกลาง และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีคะแนนเฉลี่ยอัตลักษณ์ 3.39 คะแนนอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสถาบันอุดมศึกษาที่มีผลการประเมินอัตลักษณ์น้อยที่สุดคือมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี มีคะแนนเฉลี่ยอัตลักษณ์ 2.90 คะแนนอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 15 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนการประเมินอัตลักษณ์นักศึกษาพิการ จำแนกตามขั้นอัตลักษณ์และพฤติกรรมบ่งชี้ตามแนวคิดของ Jennifer Gibson (2006)

ขั้นอัตลักษณ์	พฤติกรรมบ่งชี้	\bar{x}	S.D.
1.Passive Awareness Stage	1) ไม่ยอมรับว่าตนเป็นคนพิการ, ปฏิเสธความพิการ	2.89	0.907
	2) ไม่ต้องการการรักษาหรือความช่วยเหลือทางการแพทย์	2.90	0.991
	3) มองตนเองว่าไม่ใช่พวกเดียวกับคนพิการ	2.78	0.910

ชั้นอัตลักษณ์	พฤติกรรมบ่งชี้	\bar{X}	S.D.
	4) ไม่พูดถึงความพิการของตนเอง	2.96	0.879
	5) ไม่พูดถึงผลกระทบจากความพิการและวิธีการแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้น	3.31	0.810
	เฉลี่ย	2.97	0.684
2. Realization Stage	1) ยอมรับว่าตนเป็นคนพิการ	2.78	1.183
	2) โกรธ, เกลียดตัวเองและตั้งคำถามกับตัวเอง ว่าทำไมต้องเป็นคนที่พิการ	2.91	1.158
	3) กังวลเกี่ยวกับสิ่งที่คนอื่นมองตัวเองหรือกังวลที่จะปรากฏตัวกับผู้คน	2.95	1.099
	4) รู้สึกเหมือนตัวเองเป็นปัญหา, เป็นภาระของครอบครัว	2.88	1.096
	5) ไม่ยอมรับที่จะเข้าร่วมกลุ่มคนพิการ	2.56	1.052
	เฉลี่ย	2.81	0.979
3. Acceptance Stage	1) ยอมรับและเข้าใจความพิการที่เกิดขึ้นกับตัวเองมากขึ้นว่าเป็นความแตกต่างระหว่างบุคคลที่สามารถเกิดขึ้นได้	3.44	1.079
	2) มองว่าตนเองมีความสำคัญไม่น้อยกว่าคนอื่น	3.86	0.830
	3) มองตนเองว่าสามารถสร้างประโยชน์ต่อตนเองและสังคมได้	3.82	0.820
	4) สร้างความสัมพันธ์กับคนอื่นทั้งคนพิการด้วยกันและคนปกติทั่วไปได้	3.86	0.841
	5) รวมกลุ่มกับคนพิการทำกิจกรรมหรือเข้าร่วมการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อสนับสนุนคนพิการและแก้ปัญหาให้คนพิการ	4.07	0.757
	เฉลี่ย	3.81	0.670

จากตารางที่ 15 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนการประเมินอัตลักษณ์นักศึกษาพิการจากจำนวนนักศึกษาพิการ 128 คน จำแนกผลการประเมินตามชั้นอัตลักษณ์และพฤติกรรมบ่งชี้ตามแนวคิดของ Jennifer Gibson(2006) เกี่ยวกับพัฒนาการของอัตลักษณ์คนพิการ 3 ชั้น ได้แก่ Passive Awareness Stage, Realization Stage และ Acceptance Stage พบว่านักศึกษาพิการมีคะแนนประเมินอัตลักษณ์สูงสุดคืออยู่ในชั้นที่ 3 Acceptance Stage คือมีคะแนนเฉลี่ย 3.81 (S.D. =0.670) รองลงมาคือชั้นที่ 1 Passive Awareness Stage มีคะแนนเฉลี่ย 2.97

(S.D. = 0.684) และขั้นที่มีคะแนนประเมินอัตลักษณ์น้อยที่สุดคือ ขั้นที่ 2 Realization Stage มีคะแนนเฉลี่ย 2.81 (S.D. = 0.979)

เมื่อวิเคราะห์ผลการประเมินอัตลักษณ์ตามลักษณะพฤติกรรมบ่งชี้แต่ละรายการ พบว่า นักศึกษาพิการมีคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการรวมกลุ่มกับคนพิการทำกิจกรรมหรือเข้าร่วมการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อสนับสนุนคนพิการและแก้ปัญหาให้คนพิการสูงสุด คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 4.07 (S.D. = 0.757) รองลงมาคือ การมองว่าตนเองมีความสำคัญไม่น้อยกว่าคนอื่น และมีความคิดเห็นที่ตนเองสามารถสร้างความสัมพันธ์กับคนอื่นทั้งคนพิการด้วยกันและคนปกติทั่วไปได้ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากันคือ 3.86 (S.D. = 0.841) ส่วนลักษณะพฤติกรรมที่นักศึกษาพิการเห็นด้วยน้อยที่สุดคือ การไม่ยอมรับที่จะเข้าร่วมกลุ่มคนพิการ มีคะแนนเฉลี่ย 2.56 (S.D. = 1.052)

ตารางที่ 16 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนการประเมินอัตลักษณ์นักศึกษาพิการ จำแนกตามรายการข้อคำถาม

ข้อที่	ข้อคำถาม	\bar{x}	S.D.
1.	ฉันแค่ได้รับบาดเจ็บหรือเจ็บป่วยแต่ฉันไม่ใช่คนพิการ	3.02	1.205
2.	ฉันเชื่อว่าการรักษาอาการบาดเจ็บหรือความเจ็บป่วยของฉันจะดีขึ้นเรื่อย ๆ	2.98	1.093
3.	ฉันไม่ได้มีลักษณะอาการเช่นเดียวกับคนพิการ	2.76	1.248
4.	ฉันแตกต่างจากคนพิการ	2.78	1.159
5.	ฉันเชื่อว่าความพิการของฉันสามารถหายเป็นปกติได้	2.82	1.38
6.	ฉันไม่ต้องการเข้ารับการรักษาทางการแพทย์	2.88	1.269
7.	ฉันไม่จำเป็นต้องเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพ	2.92	1.355
8.	ฉันไม่จำเป็นต้องใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ช่วยเหลือใด ๆ	2.98	1.245
9.	ความบกพร่องของฉันแตกต่างจากคนพิการ	2.96	1.217
10.	คนพิการเป็นบุคคลที่ควรได้รับการดูแลทางการแพทย์แต่ฉันไม่จำเป็น	3.26	1.25
11.	ฉันไม่สนใจรับรู้เกี่ยวกับสิทธิหรือสวัสดิการของคนพิการ	2.26	1.142
12.	ฉันไม่ได้มีความบกพร่องเช่นเดียวกับคนพิการ	2.64	1.135
13.	ฉันไม่จำเป็นต้องพูดคุยกับครอบครัวเกี่ยวกับการบาดเจ็บหรือความเจ็บป่วย ของฉัน	2.88	1.268
14.	ฉันไม่เคยพูดถึงความพิการของตนเองกับครอบครัว	2.96	1.286
15.	ฉันไม่อยากให้ใครถามเกี่ยวกับการบาดเจ็บหรือความเจ็บป่วยของฉัน	3.02	1.085
16.	ฉันไม่ชอบพูดคุยเรื่องการบาดเจ็บหรือความเจ็บป่วยของฉันกับคนอื่น	2.96	1.089
17.	ฉันไม่ต้องการพูดคุยเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดจากความพิการของฉันกับคนอื่น	3.18	1.082
18.	ฉันวางแผนที่จะกลับไปเรียนหรือทำงานในเร็ววันนี้	3.62	1.058
19.	ฉันไม่จำเป็นต้องวางแผนการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกายของตนเอง	3.34	1.114

ข้อที่	ข้อความ	\bar{x}	S.D.
20.	ฉันไม่ได้รับผลกระทบใดๆ จากความพิการที่เกิดขึ้น	3.08	1.232
21.	อาการบาดเจ็บหรือความเจ็บป่วยของฉันทำให้ฉันเป็นคนพิการ	3.02	1.282
22.	ฉันกลายเป็นคนพิการที่ไร้สมรรถภาพ	2.44	1.474
23.	ฉันเป็นคนพิการที่ต้องได้รับการดูแลรักษาจากแพทย์	2.82	1.413
24.	ฉันกลายเป็นคนพิการที่ต้องได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพ	2.82	1.434
25.	ความพิการที่เกิดขึ้นเป็นความผิดของตนเอง	2.70	1.435
26.	ฉันไม่อาจเข้าใจกับความพิการที่เกิดขึ้นกับฉันได้	2.88	1.306
27.	ฉันมักตั้งคำถามกับตัวเองบ่อย ๆ ว่าทำไมต้องเป็นฉันที่ได้รับความพิการ	2.90	1.343
28.	ฉันมีความทุกข์อันเนื่องมาจากความพิการของตนเอง	3.16	1.299
29.	ความพิการทำให้คนอื่นมองฉันอย่างแตกต่าง	3.10	1.28
30.	ความพิการทำให้คนอื่นมองว่าฉันว่าด้อยค่า ด้อยความสามารถ	3.16	1.23
31.	ฉันชอบใช้ชีวิตอยู่ในบ้านไม่ชอบออกไปพบปะผู้คนข้างนอก	2.74	1.337
32.	ความพิการทำให้คนอื่นกีดกันฉันออกจากสังคม	2.80	1.264
33.	ปัญหาของครอบครัวส่วนใหญ่เกิดจากความพิการของฉัน	2.42	1.199
34.	ฉันรู้สึกว่าเป็นภาระให้กับครอบครัว	2.92	1.617
35.	เพราะฉันพิการจึงทำให้ครอบครัวต้องลำบากมากขึ้น	3.40	1.387
36.	ฉันไม่ชอบอยู่รวมกลุ่มกับคนพิการคนอื่น ๆ	2.66	1.211
37.	การรวมกลุ่มกับคนพิการทำให้ฉันดูแย่ง	2.76	1.276
38.	คนในครอบครัวของฉันมีความเครียดและกังวลกับความพิการของฉัน	2.46	1.366
39.	ฉันไม่สนใจคำชักชวนเข้ากลุ่มกับคนพิการคนอื่น ๆ	2.58	1.177
40.	ฉันคิดว่าการรวมกลุ่มของคนพิการไม่ได้ทำให้เกิดประโยชน์อะไร	2.52	1.256
41.	ความพิการเป็นเพียงความแตกต่างระหว่างบุคคลแบบหนึ่งเช่นเดียวกับ เพศ เชื้อชาติ และศาสนา	3.44	1.073
42.	ความพิการเป็นสิ่งที่สามารถเกิดขึ้นได้กับทุกคน	3.88	1.052
43.	ฉันยอมรับและเข้าใจความพิการที่เกิดขึ้นกับตัวเองได้ดี	3.94	1.078
44.	ความพิการทำให้ฉันต้องพยายามมากกว่าคนทั่วไปแต่ฉันก็ได้เรียนรู้มากขึ้นด้วยเช่นกัน	4.06	0.973
45.	คนรอบข้างให้ความสำคัญกับฉันไม่แตกต่างจากคนทั่วไป	3.90	1.113
46.	คุณค่าของตัวฉันอยู่ที่ฉันเป็นผู้กำหนดด้วยตัวเอง	3.84	0.97
47.	ฉันเป็นบุคคลที่มีคุณค่าเหมือนกับคนอื่นในสังคม	3.88	0.961
48.	ฉันเป็นสมาชิกหนึ่งของสังคมเทียบเท่ากับคนอื่น	3.80	1.046
49.	ความพิการไม่เป็นอุปสรรคต่อความสามารถของฉัน	3.74	1.036
50.	คนพิการสามารถสร้างประโยชน์ให้สังคมได้เช่นเดียวกับคนอื่น	3.86	0.919
51.	ฉันสามารถเข้าร่วมทำกิจกรรมจิตอาสาหรือกิจกรรมช่วยเหลือสังคมได้	3.90	1.014

ข้อที่	ข้อความ	\bar{x}	S.D.
52.	ฉันเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาและพัฒนาสังคมทุกครั้งที่มีโอกาส	3.78	0.976
53.	ฉันมีเพื่อนมากมายทั้งที่เป็นคนพิการและไม่พิการ	3.78	1.107
54.	ฉันชอบออกไปทำกิจกรรมร่วมกับคนอื่น ๆ ทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย	3.84	1.018
55.	ฉันชอบรวมกลุ่มกับคนพิการคนอื่น ๆ เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนกัน	3.68	1.114
56.	ฉันคิดว่าการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนกันก่อให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้น	4.14	0.870
57.	ฉันคิดว่าการรวมกลุ่มกันของคนพิการสามารถสร้างการเคลื่อนไหวทางสังคมที่เข้มแข็งขึ้นได้	3.98	0.876
58.	ฉันเข้าร่วมการทำกิจกรรมทางสังคมกับคนพิการคนอื่นทุกครั้งที่มีโอกาส	4.00	1.063
59.	ฉันคิดว่าคนพิการควรร่วมกันแสดงออกถึงสิทธิและความต้องการของคนพิการให้คนในสังคมได้รับรู้	4.14	0.828
60.	ฉันคิดว่าการรวมกลุ่มของคนพิการเพื่อเคลื่อนไหวและเรียกร้องสิทธิของคนพิการ จะช่วยแก้ไขปัญหาของคนพิการให้ดีขึ้นได้	4.14	0.916
	เฉลี่ย	3.22	1.175

จากตารางที่ 16 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนการประเมินอัตลักษณ์นักศึกษาพิการ จำแนกตามรายการข้อความ พบว่า นักศึกษาพิการมีคะแนนเฉลี่ยรวมจากรายการข้อความทั้ง 60 ข้อ คือ 3.22 (S.D. = 1.175) โดยมีรายการข้อความที่มีคะแนนสูงสุดเท่ากัน 3 ข้อ คือ ข้อที่ 56 ฉันคิดว่าการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนกันก่อให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้น, ข้อที่ 59 ฉันคิดว่าคนพิการควรร่วมกันแสดงออกถึงสิทธิและความต้องการของคนพิการให้คนในสังคมได้รับรู้ และข้อที่ 60 ฉันคิดว่าการรวมกลุ่มของคนพิการเพื่อเคลื่อนไหวและเรียกร้องสิทธิของคนพิการจะช่วยแก้ไขปัญหาของคนพิการให้ดีขึ้นได้ มีคะแนนเฉลี่ย 4.14 (S.D. = 0.870, S.D. = 0.828 และ S.D. = 0.916 ตามลำดับ) รองลงมาคือ ข้อที่ 44 ความพิการทำให้ฉันต้องพยายามมากกว่าคนทั่วไปแต่ฉันก็ได้เรียนรู้มากขึ้นด้วยเช่นกัน มีคะแนนเฉลี่ย 4.06 (S.D. = 0.973) และข้อที่ 58 ฉันเข้าร่วมการทำกิจกรรมทางสังคมกับคนพิการคนอื่นทุกครั้งที่มีโอกาส มีคะแนนเฉลี่ย 4.00 (S.D. = 1.063) ตามลำดับ ส่วนรายการข้อความที่มีคะแนนน้อยที่สุดคือ ข้อที่ 11 ฉันไม่สนใจรับรู้เกี่ยวกับสิทธิหรือสวัสดิการของคนพิการ 2.26 (S.D. = 1.142)

ตอนที่ 3 บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ

ทำการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ โดยแจกแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ

ซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดแบบสำรวจรายการ (Check List) ให้เลือกคำตอบที่ตรงกับผู้ที่มิมีบทบาทสำคัญในการรายการประเมินนั้นมากที่สุด เก็บรวบรวมแบบสอบถามได้ทั้งหมดจำนวน 128 ฉบับ โดยสามารถสรุปและวิเคราะห์ผลข้อมูลได้ดังนี้

ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละในการประเมินเกี่ยวกับบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนา อัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ

ข้อคำถาม	จำนวน	ร้อยละ
1. ผู้ที่ช่วยให้นักศึกษาพิการรู้สึกมั่นใจและกล้าแสดงออกในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นมากที่สุด		
พ่อ-แม่	42	41.58
พี่น้อง	6	5.94
ญาติ	0	0.00
เพื่อน	33	32.67
อาจารย์	16	15.48
แพทย์	0	0.00
อื่น ๆ	2	1.98
ไม่ระบุ	2	1.98
2. ผู้ที่สนับสนุนให้นักศึกษาพิการกล้าแสดงบทบาททางเพศของตนมากที่สุด		
พ่อ-แม่	42	41.58
พี่น้อง	4	3.96
ญาติ	5	4.95
เพื่อน	37	36.63
อาจารย์	6	5.94
แพทย์	1	0.99
อื่น ๆ	4	3.96
ไม่ระบุ	2	1.98
3. ผู้ที่ส่งเสริมให้นักศึกษาพิการพัฒนาบุคลิกภาพและการวางตัวของตนเอง		
พ่อ-แม่	48	47.52
พี่น้อง	7	6.93
ญาติ	3	2.97
เพื่อน	11	10.89
อาจารย์	29	28.71
แพทย์	0	0.00

ข้อคำถาม	จำนวน	ร้อยละ
อื่น ๆ	1	0.99
ไม่ระบุ	2	1.98
4. ผู้ที่ให้กำลังใจให้นักศึกษาฝึกการรู้สึกมั่นใจในการปรากฏตัวต่อคนอื่นในสังคมมากที่สุด		
พ่อ-แม่	56	55.45
พี่น้อง	4	3.96
ญาติ	5	4.95
เพื่อน	23	22.77
อาจารย์	7	6.93
แพทย์	0	0.00
อื่น ๆ	4	3.96
ไม่ระบุ	2	1.98
5. ผู้ที่ส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นและแสดงออกทางการเมืองของนักศึกษาฝึกการมากที่สุด		
พ่อ-แม่	36	35.64
พี่น้อง	6	5.94
ญาติ	7	6.93
เพื่อน	35	34.65
อาจารย์	7	6.93
แพทย์	4	3.96
อื่น ๆ	2	1.98
ไม่ระบุ	4	3.96
6. ผู้ที่มักชักนำนักศึกษาฝึกการออกไปทำกิจกรรมทางวัฒนธรรมและประเพณีสำคัญต่าง ๆ ด้วยมากที่สุดคือ		
พ่อ-แม่	29	28.71
พี่น้อง	10	9.90
ญาติ	4	3.96
เพื่อน	46	45.54
อาจารย์	7	6.93
แพทย์	2	1.98
อื่น ๆ	1	0.99
ไม่ระบุ	2	1.98
7. นักศึกษาฝึกการมักได้รับคำแนะนำในการปฏิบัติตนในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ จากผู้ใดมากที่สุด		
พ่อ-แม่	12	11.88

ข้อคำถาม	จำนวน	ร้อยละ
พี่น้อง	3	2.97
ญาติ	6	5.94
เพื่อน	56	55.45
อาจารย์	18	17.82
แพทย์	0	0.00
อื่น ๆ	3	2.97
ไม่ระบุ	3	2.97
8. ผู้ที่คอยให้คำปรึกษาและแก้ปัญหาเกี่ยวกับการคบเพื่อนของนักศึกษาพิการมากที่สุด		
พ่อ-แม่	44	43.56
พี่น้อง	7	6.93
ญาติ	3	2.97
เพื่อน	27	26.73
อาจารย์	14	13.86
แพทย์	1	0.99
อื่น ๆ	3	2.97
ไม่ระบุ	2	1.98
9. ท่านมักออกไปทำกิจกรรมจิตสาธารณะเพราะการชักชวนของผู้ใดมากที่สุด		
พ่อ-แม่	5	4.95
พี่น้อง	5	4.95
ญาติ	2	1.98
เพื่อน	72	71.29
อาจารย์	10	9.90
แพทย์	3	2.97
อื่น ๆ	2	1.98
ไม่ระบุ	2	1.98
10. ผู้ที่คอยช่วยเหลือและพัฒนานักศึกษาพิการเกี่ยวกับปฏิบัติตนในสถาบัน อุดมศึกษา มากที่สุด		
พ่อ-แม่	9	8.91
พี่น้อง	2	1.98
ญาติ	5	4.95
เพื่อน	37	36.63
อาจารย์	41	40.59
แพทย์	1	0.99
อื่น ๆ	4	3.96

ข้อความ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ระบุ	2	1.98
11. ผู้ที่ช่วยสนับสนุนให้นักศึกษาพิจารณาวางแผนการใช้ชีวิตของตนเองได้แก่		
พ่อ-แม่	37	36.63
พี่น้อง	11	10.89
ญาติ	1	0.99
เพื่อน	25	24.75
อาจารย์	21	20.79
แพทย์	0	0.00
อื่น ๆ	2	1.98
ไม่ระบุ	4	3.96
12. ผู้ที่คอยสนับสนุนให้นักศึกษาพิจารณาสร้างอุดมการณ์ในการใช้ชีวิตของตนเองมากที่สุด		
พ่อ-แม่	48	47.52
พี่น้อง	9	8.91
ญาติ	5	4.95
เพื่อน	22	21.78
อาจารย์	13	12.87
แพทย์	0	0.00
อื่น ๆ	2	1.98
ไม่ระบุ	2	1.98
13. ผู้ที่ช่วยเหลือนักศึกษาพิจารณาพัฒนาทักษะการสื่อสารกับผู้อื่นทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศมากที่สุด		
พ่อ-แม่	14	13.86
พี่น้อง	5	4.95
ญาติ	29	28.71
เพื่อน	43	42.57
อาจารย์	0	0.00
แพทย์	5	4.95
อื่น ๆ	3	2.97
ไม่ระบุ	2	1.98
14. ผู้ที่มีบทบาทในการสนับสนุนให้นักศึกษาพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีของตนเองมากที่สุด		
พ่อ-แม่	7	6.93
พี่น้อง	6	5.94
ญาติ	5	4.95

ข้อคำถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพื่อน	33	32.67
อาจารย์	46	45.54
แพทย์	1	0.99
อื่น ๆ	1	0.99
ไม่ระบุ	2	1.98
15. นักศึกษาพิการได้รับการสนับสนุนให้พัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องจาก ผู้ใดมากที่สุด		
พ่อ-แม่	30	29.70
พี่น้อง	5	4.95
ญาติ	14	13.86
เพื่อน	48	47.52
อาจารย์	0	0.00
แพทย์	0	1.98
อื่น ๆ	0	0.00
ไม่ระบุ	2	1.98
16. นักศึกษาพิการได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมเพื่อการประกอบอาชีพ จากผู้ใดมากที่สุด		
พ่อ-แม่	25	24.75
พี่น้อง	5	4.95
ญาติ	6	5.94
เพื่อน	16	15.84
อาจารย์	45	44.55
แพทย์	1	0.99
อื่น ๆ	2	1.98
ไม่ระบุ	1	0.99

จากตารางที่ 17 แสดงบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ พบว่า ผู้ที่ช่วยให้นักศึกษาพิการรู้สึกมั่นใจและกล้าแสดงออกในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นมากที่สุดคือ พ่อแม่ คิดเป็นร้อยละ 41.58 รองลงมา คือ เพื่อน ร้อยละ 32.67 และอาจารย์ ร้อยละ 15.48

นักศึกษาพิการกล้าที่จะแสดงบทบาททางเพศของตัวเองโดยได้รับการสนับสนุนจากพ่อแม่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.58 รองลงมา คือ เพื่อน ร้อยละ 36.63 และอาจารย์ ร้อยละ 5.94

ส่วนผู้ที่คอยส่งเสริมให้นักศึกษาพิการพัฒนาบุคลิกภาพและการวางตัวของตนเองอยู่เสมอคือ พ่อแม่ คิดเป็นร้อยละ 47.52 รองลงมาคือ อาจารย์ ร้อยละ 28.71 และเพื่อน ร้อยละ 10.89

ผู้ที่คอยให้กำลังใจให้นักศึกษาฝึกการรู้สึกมั่นใจในการปรากฏตัวต่อหน้าคนอื่นในสังคมมากที่สุด คือ พ่อแม่ คิดเป็นร้อยละ 55.45 รองลงมาคือ เพื่อน ร้อยละ 22.77 และอาจารย์ ร้อยละ 6.93

ผู้ที่คอยช่วยส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นและแสดงออกทางการเมืองของนักศึกษาฝึกการมากที่สุด คือ พ่อแม่ คิดเป็นร้อยละ 35.64 รองลงมาคือ เพื่อน ร้อยละ 34.65 ส่วนญาติและอาจารย์มีคะแนนเท่ากัน คือ ร้อยละ 6.93

ผู้ที่มีชักนำนักศึกษาฝึกการออกไปทำกิจกรรมทางวัฒนธรรมและประเพณีสำคัญต่าง ๆ มากที่สุด คือ เพื่อน คิดเป็นร้อยละ 45.54 รองลงมา คือพ่อแม่ ร้อยละ 28.71 และพี่น้อง ร้อยละ 9.90

นักศึกษาฝึกการมักได้รับคำแนะนำในการปฏิบัติตนในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ จาก มากที่สุด คือเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 55.45 รองลงมาคือ อาจารย์ ร้อยละ 17.82 และพ่อแม่ ร้อยละ 11.88

ผู้ที่คอยให้คำปรึกษาและแก้ปัญหาเกี่ยวกับการคบเพื่อนของนักศึกษาฝึกการมากที่สุด คือพ่อแม่ คิดเป็นร้อยละ 43.56 รองลงมาคือ เพื่อน ร้อยละ 26.73 และอาจารย์ ร้อยละ 13.86

นักศึกษาฝึกการมักออกไปทำกิจกรรมจิตสาธารณะเพราะการชักชวนของเพื่อนมากที่สุด คือ คิดเป็นร้อยละ 71.29 รองลงมา คือ อาจารย์ ร้อยละ 9.90 ตามมาด้วยพ่อแม่และพี่น้องที่มีจำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ 4.95

ผู้ที่มีบทบาทในการช่วยเหลือและพัฒนานักศึกษาฝึกการเกี่ยวกับปฏิบัติตนในสถาบันอุดมศึกษามากที่สุด คือ อาจารย์ คิดเป็นร้อยละ 40.59 รองลงมา คือเพื่อน ร้อยละ 36.63 และพ่อแม่ ร้อยละ 8.91

ผู้ที่จะช่วยสนับสนุนให้นักศึกษาฝึกการรู้จักวางแผนการใช้ชีวิตของตนเองได้แก่ อาจารย์ คิดเป็นร้อยละ 40.59 รองลงมาคือ เพื่อน ร้อยละ 36.63 และพ่อแม่ ร้อยละ 8.91

ผู้ที่คอยสนับสนุนให้นักศึกษาฝึกการสร้างอุดมการณ์ในการใช้ชีวิตของตนเองมากที่สุด คือ พ่อแม่ คิดเป็นร้อยละ 47.52 รองลงมาคือ เพื่อน ร้อยละ 21.78 และอาจารย์ ร้อยละ 12.87

นักศึกษาฝึกการพยายามพัฒนาทักษะการสื่อสารกับผู้อื่นทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ โดยความช่วยเหลือจากเพื่อน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.57 รองลงมา คือ ญาติ ร้อยละ 28.71 และพ่อแม่ ร้อยละ 13.86

ผู้ที่มีบทบาทในการสนับสนุนให้นักศึกษาฝึกการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีของตนเองมากที่สุด คือ อาจารย์ คิดเป็นร้อยละ 45.54 รองลงมา คือ เพื่อน ร้อยละ 32.67 และพ่อแม่ ร้อยละ 6.93

นักศึกษาฝึกการได้รับการสนับสนุนให้พัฒนาการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่องจากเพื่อนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47.52 รองลงมา คือ พ่อแม่ ร้อยละ 29.70 และญาติ ร้อยละ 13.86

นักศึกษาฝึกการได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมเพื่อการประกอบอาชีพจากอาจารย์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.55 รองลงมาคือ พ่อแม่ ร้อยละ 24.75 และเพื่อน ร้อยละ 15.84

ตารางที่ 18 แสดงจำนวนร้อยละในการประเมินเกี่ยวกับบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ จำแนกตามองค์ประกอบของอัตลักษณ์ 4 ด้าน

องค์ประกอบของอัตลักษณ์	ผู้ที่มีบทบาทมากที่สุด	ร้อยละ
1. อัตลักษณ์เฉพาะบุคคล		
1.1 ผู้ที่ช่วยให้ นักศึกษาพิการรู้สึกมั่นใจและกล้าแสดงออกใน การทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นมากที่สุด	พ่อแม่	41.58
1.2 ผู้ที่สนับสนุนให้นักศึกษาพิการกล้าที่จะแสดงบทบาททาง เพศของตัวเองมากที่สุด	พ่อแม่	41.58
1.3 ผู้ที่ส่งเสริมให้นักศึกษาพิการพัฒนาบุคลิกภาพและการ วางตัวของตนเองมากที่สุด	พ่อแม่	47.52
1.4 ผู้ที่ให้กำลังใจให้นักศึกษาพิการรู้สึกมั่นใจในการปรากฏตัว ต่อหน้าคนอื่นในสังคมมากที่สุด	พ่อแม่	55.45
2. อัตลักษณ์ด้านสังคม		
2.1 ผู้ที่ส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นและแสดงออกทาง การเมืองของนักศึกษาพิการมากที่สุด	พ่อแม่	35.64
2.2 ผู้ที่ชักนำนักศึกษาพิการออกไปทำกิจกรรมทางวัฒนธรรม และประเพณีสำคัญต่างๆ มากที่สุด	เพื่อน	45.54
2.3 ผู้ที่ให้คำแนะนำในการปฏิบัติตนในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของนักศึกษาพิการมากที่สุด	เพื่อน	55.45
2.4 ผู้ที่ให้คำปรึกษาและช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับการคบเพื่อนของ นักศึกษาพิการมากที่สุด	พ่อแม่	43.56
3. อัตลักษณ์ด้านการดำเนินชีวิต		
3.1 ผู้ที่ให้การช่วยเหลือและพัฒนานักศึกษาพิการเกี่ยวกับปฏิบัติ ตนในสถาบันอุดมศึกษามากที่สุด	อาจารย์	40.59
3.2 ผู้ที่มักชักชวนนักศึกษาพิการให้ออกไปทำกิจกรรมจิตอาสา หรือกิจกรรมจิตสาธารณะมากที่สุด	เพื่อน	71.29
3.3 ผู้ที่สนับสนุนให้นักศึกษาพิการรู้จักวางแผนการใช้ชีวิตของ ตนเองมากที่สุด	อาจารย์	40.59
3.4 ผู้ที่คอยสนับสนุนให้นักศึกษาพิการสร้างอุดมการณ์ในการใช้ ชีวิตของตนเองมากที่สุด	พ่อแม่	47.52
4. อัตลักษณ์ด้านวิชาการ		
4.1 ผู้ที่ช่วยเหลือให้นักศึกษาพิการพัฒนาทักษะการสื่อสารกับ ผู้อื่นทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศมากที่สุด	เพื่อน	42.57
4.2 ผู้ที่มีบทบาทในการสนับสนุนให้นักศึกษาพิการพัฒนาทักษะ การใช้เทคโนโลยีของตนเองมากที่สุด	อาจารย์	45.54

องค์ประกอบของอัตลักษณ์	ผู้ที่มีบทบาทมากที่สุด	ร้อยละ
4.3 ผู้ที่สนับสนุนให้นักศึกษาพิการได้รับการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่องมากที่สุด	เพื่อน	47.52
4.4 ผู้ที่ให้คำแนะนำนักศึกษาพิการเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมเพื่อการประกอบอาชีพมากที่สุด	อาจารย์	44.55

จากตารางที่ 18 แสดงจำนวนและร้อยละในการประเมินเกี่ยวกับบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ จำแนกตามองค์ประกอบของอัตลักษณ์ 4 ด้าน ได้แก่ อัตลักษณ์เฉพาะบุคคล อัตลักษณ์ด้านสังคม อัตลักษณ์ด้านการดำเนินชีวิต และอัตลักษณ์ด้านวิชาการ พบว่าผู้ที่มีบทบาทในการส่งเสริมอัตลักษณ์เฉพาะบุคคลของนักศึกษาพิการมากที่สุด คือ พ่อแม่ โดยพบว่าพ่อแม่เป็นผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดทั้งในการช่วยให้นักศึกษาพิการรู้สึกมั่นใจและกล้าแสดงออกในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น การสนับสนุนให้นักศึกษาพิการกล้าที่จะแสดงบทบาททางเพศของตัวเอง การส่งเสริมให้นักศึกษาพิการพัฒนาบุคลิกภาพและการวางตัวของตนเอง และการให้กำลังใจให้นักศึกษาพิการรู้สึกมั่นใจในการปรากฏตัวต่อหน้าคนอื่นในสังคม

ส่วนการส่งเสริมอัตลักษณ์ด้านสังคมนั้น ผู้ที่มีบทบาทในการส่งเสริมอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการมากที่สุด คือ พ่อแม่ และเพื่อน โดยพ่อแม่จะเป็นผู้คอยส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นและแสดงออกทางการเมืองของนักศึกษาพิการและคอยให้คำปรึกษาและช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับการคบเพื่อนของนักศึกษาพิการมากที่สุด ส่วนเพื่อนจะมีบทบาทในการเป็นผู้ที่คอยชักนำนักศึกษาพิการออกไปทำกิจกรรมทางวัฒนธรรมและประเพณีสำคัญต่าง ๆ และให้คำแนะนำในการปฏิบัติตนในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของนักศึกษาพิการมากที่สุด

ในเรื่องอัตลักษณ์ด้านการดำเนินชีวิตนั้น พบว่า ผู้ที่มีบทบาทในการส่งเสริมอัตลักษณ์ด้านการดำเนินชีวิตของนักศึกษาพิการมากที่สุด คือ อาจารย์ โดยพบว่า อาจารย์เป็นผู้ที่ให้การช่วยเหลือนักศึกษาพิการเกี่ยวกับปฏิบัติตนในสถาบันอุดมศึกษาและคอยสนับสนุนให้นักศึกษาพิการรู้จักวางแผนการใช้ชีวิตของตนเองมากที่สุด ส่วนผู้ที่คอยชักชวนนักศึกษาพิการให้ออกไปทำกิจกรรมจิตอาสาหรือกิจกรรมจิตสาธารณะมากที่สุด ได้แก่ เพื่อน และผู้ที่คอยสนับสนุนให้นักศึกษาพิการสร้างอุดมการณ์ในการใช้ชีวิตของตนเองมากที่สุด คือ พ่อแม่

สำหรับผู้ที่มีบทบาทในการพัฒนาและส่งเสริมอัตลักษณ์ด้านวิชาการของนักศึกษาพิการมากที่สุดนั้น คือ อาจารย์ และเพื่อน โดยพบว่า อาจารย์จะเป็นผู้ที่ให้การสนับสนุนให้นักศึกษาพิการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีของตนเอง และให้คำแนะนำนักศึกษาพิการเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมเพื่อการประกอบอาชีพมากที่สุด ส่วนเพื่อนเป็นผู้ที่มีบทบาทในการช่วยเหลือให้นักศึกษาพิการ

พัฒนาทักษะการสื่อสารกับผู้อื่นทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ และคอยสนับสนุนให้นักศึกษา
พิการได้รับการพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องมากที่สุด

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถ
นำมาวิเคราะห์ผลการศึกษาได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาพิการ จากข้อคำถามในแบบสอบถามสามารถ
จำแนกเกี่ยวข้อมูลพื้นฐานออกเป็น 4 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบเกี่ยวกับตัวนักศึกษาพิการ
องค์ประกอบเกี่ยวกับครอบครัว องค์ประกอบเกี่ยวกับการศึกษา และองค์ประกอบเกี่ยวกับสังคม
แวดล้อม ซึ่งแต่ละองค์ประกอบพบข้อมูลที่สำคัญคือ

1) องค์ประกอบเกี่ยวกับตัวนักศึกษาพิการ พบว่าจากผู้ที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด
จำนวน 128 คน เป็นเพศหญิงมากที่สุดคือ ร้อยละ 53.12 และเพศชายร้อยละ 46.88 มีช่วงอายุอยู่
ระหว่าง 18 -21 ปี มากที่สุดคือร้อยละ 55.47 รองลงมาคือช่วงอายุระหว่าง 22-24 ปี คิดเป็นร้อยละ
40.63 นักศึกษาพิการเหล่านี้เป็นนักศึกษาระดับชั้นปีที่ 1 มากที่สุดถึงร้อยละ 34.38 รองลงมาคือชั้น
ปีที่ 2 ร้อยละ 25.78 เมื่อสอบถามเกี่ยวกับความพิการของนักศึกษาพบว่านักศึกษาพิการส่วนใหญ่
เป็นผู้มีความบกพร่องทางการได้ยินมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 38.28 รองลงมาคือบกพร่องทางร่างกาย
หรือสุขภาพคิดเป็นร้อยละ 33.59 และบกพร่องทางการเห็นร้อยละ 15.63 ตามลำดับ โดยนักศึกษา
พิการส่วนใหญ่ร้อยละ 78.91 ได้รับความพิการแต่กำเนิด รองลงมาคือได้รับความพิการในช่วงอายุ 1
ถึง 6 ปี คิดเป็นร้อยละ 13.28 และพบว่านักศึกษาพิการส่วนใหญ่จะไปพบแพทย์เมื่อมีอาการเจ็บป่วย
มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 75.78 รองลงมาคือไปพบแพทย์เพื่อตรวจสุขภาพเป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ
17.19 และมีนักศึกษาพิการที่ไม่เคยพบแพทย์เพื่อตรวจร่างกายเลย มีจำนวนถึงร้อยละ 7.03

2) องค์ประกอบเกี่ยวกับครอบครัว จากผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาพิการส่วนใหญ่มี
สถานภาพครอบครัวที่อยู่ด้วยกันมากที่สุดคือร้อยละ 81.25 รองลงมาคือหย่าร้าง ร้อยละ 8.59 โดย
ครอบครัวของนักศึกษาพิการส่วนใหญ่ร้อยละ 58.59 มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 100,000 บาทต่อปี
รองลงมาคือมีรายได้เฉลี่ยต่อปีอยู่ที่ 100,000 – 299,999 บาท คิดเป็นร้อยละ 32.81 ส่วนระดับ
การศึกษาสูงสุดของผู้ปกครองนั้นพบว่าผู้ปกครองของนักศึกษาพิการส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงสุด
คือประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 49.22 รองลงมาคือมัธยมศึกษา ร้อยละ 29.69 และผู้ปกครองของ
นักศึกษาพิการส่วนใหญ่ร้อยละ 55.47 มีอาชีพเกษตรกร รองลงมาคือทำธุรกิจส่วนตัวร้อยละ 18.75

3) องค์ประกอบเกี่ยวกับการศึกษา พบว่า นักศึกษาพิการส่วนใหญ่ ร้อยละ 53.91 มี
การศึกษาขั้นพื้นฐานก่อนเข้าสู่ระดับอุดมศึกษาคือ เรียนในโรงเรียนเฉพาะทางสำหรับคนพิการ
รองลงมาคือเรียนร่วมในโรงเรียนทั่วไป ร้อยละ 39.06 และเรียนในการศึกษานอกระบบ ร้อยละ 7.03
นักศึกษาพิการส่วนใหญ่เรียนอยู่ในคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.78
รองลงมาคือคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 16.41 และคณะวิทยาศาสตร์และ

เทคโนโลยี ร้อยละ 13.28 และพบว่านักศึกษาพิการจากทั้ง 6 สถาบันกำลังศึกษาอยู่ในสาขาวิชาทั้งหมด 32 สาขาวิชา โดยสาขาวิชาที่นักศึกษาพิการเรียนมากที่สุดคือ สาขาวิชาภาษาไทย ร้อยละ 16.41 รองลงมาคือ สาขาวิชาการศึกษาศึกษาพิเศษและคอมพิวเตอร์ ร้อยละ 13.28 และสาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์ ร้อยละ 11.72 ตามลำดับ

4) องค์ประกอบเกี่ยวกับสังคมแวดล้อม พบว่าผู้ที่ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพทั้งกายและจิตใจแก่นักศึกษาพิการมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ผู้ปกครอง รองลงมา คือ เพื่อนหรือรุ่นพี่จำนวน และครูอาจารย์ตามลำดับ และพบว่านักศึกษาพิการส่วนใหญ่ในขณะที่เข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจะพักอาศัยอยู่กับเพื่อนในหอพักทั้งในและนอกมหาวิทยาลัยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.47 รองลงมาคืออยู่ตัวคนเดียวในหอพักทั้งในและนอกมหาวิทยาลัยถึงร้อยละ 23.44 และมีจำนวนร้อยละ 16.41 ที่อาศัยอยู่บ้านกับพ่อแม่

จากข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาพิการดังกล่าวแสดงให้เห็นสภาพของนักศึกษาพิการในองค์ประกอบที่ครอบคลุมทุกมิติ ทั้งองค์ประกอบเกี่ยวกับตัวนักศึกษาพิการ องค์ประกอบเกี่ยวกับครอบครัว องค์ประกอบเกี่ยวกับการศึกษา และองค์ประกอบเกี่ยวกับสังคมแวดล้อม ข้อมูลที่ได้แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบแต่ละด้านมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบเกี่ยวกับตัวนักศึกษาพิการที่พบว่านักศึกษาพิการส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมากที่สุด รองลงมาคือบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพและบกพร่องทางการเห็นตามลำดับ ซึ่งข้อมูลนี้สอดคล้องกับองค์ประกอบเกี่ยวกับการศึกษาที่พบว่านักศึกษาพิการส่วนใหญ่ ร้อยละ 53.91 เรียนในโรงเรียนเฉพาะทางสำหรับคนพิการมาก่อน เช่น เรียนในโรงเรียนโสตศึกษา(สำหรับผู้บกพร่องทางการได้ยิน) หรือโรงเรียนสอนคนตาบอด โดยโรงเรียนเหล่านี้เป็นโรงเรียนที่ผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นนักเรียนประจำที่เน้นฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองชีวิตประจำวัน ฝึกการใช้สื่อ อุปกรณ์และเครื่องมือสนับสนุนการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อช่วยในการเรียน นักศึกษาพิการที่มาจากโรงเรียนเฉพาะความพิการเหล่านี้จึงมีพื้นฐานการศึกษาที่ดีพอสมควร สามารถช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันได้รวมทั้งสามารถใช้สื่อและเครื่องมือสนับสนุนการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว ส่งผลให้ผู้เรียนกลุ่มนี้สามารถผ่านการทดสอบเพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้จำนวนมาก และข้อมูลที่กล่าวมายังสอดคล้องกับข้อมูลเกี่ยวกับสาขาวิชาและคณะที่มีนักศึกษาพิการเข้าเรียนมากที่สุดซึ่งก็คือสาขาวิชาในคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ เนื่องจากเป็นสาขาวิชาและคณะที่มีการเปิดรับนักศึกษาพิการเข้าเรียนมากที่สุดโดยเฉพาะนักศึกษาที่บกพร่องทางการได้ยิน

นอกจากนี้ยังพบความสัมพันธ์ของข้อมูลเกี่ยวกับอายุที่ได้รับความพิการกับการดูแลสุขภาพที่แสดงให้เห็นว่านักศึกษาพิการส่วนใหญ่เป็นผู้ได้รับความพิการแต่กำเนิด และรองลงมาคือได้รับความพิการในช่วงอายุ 1 ถึง 6 ปี ซึ่งการได้รับความพิการตั้งแต่กำเนิดและช่วง 6 ปีแรกของชีวิตส่งผลต่อการปรับตัวและปรับสภาพจิตใจของนักศึกษาพิการที่ผ่านขั้นตอนกระบวนการที่ยากลำบาก

และสามารถปรับตัวกับความพิการของตนเองได้ดีแล้ว และยังสะท้อนว่านักศึกษาพิการเหล่านี้มีสุขภาพที่ค่อนข้างดีหรือมีความพิการในระดับที่ไม่รุนแรงจึงไม่ต้องไปพบแพทย์บ่อยครั้ง โดยพบว่านักศึกษาพิการส่วนใหญ่จะดูแลสุขภาพของตนเองด้วยการไปพบแพทย์เมื่อมีอาการเจ็บป่วยมากที่สุด รองลงมาคือไปพบแพทย์เพื่อตรวจสุขภาพเป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 17.19 และมีนักศึกษาพิการที่ไม่เคยพบแพทย์เพื่อตรวจร่างกายเลย มีจำนวนถึงร้อยละ 7.03

ส่วนองค์ประกอบเกี่ยวกับครอบครัวนั้นก็มีความสำคัญและเชื่อมโยงสัมพันธ์กันและแสดงให้เห็นสถานภาพของนักศึกษาพิการและความต้องการจำเป็นในการได้รับการช่วยเหลือ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับรายได้เฉลี่ยของครอบครัวที่สัมพันธ์กับอาชีพและระดับการศึกษาของผู้ปกครอง โดยพบว่านักศึกษาพิการส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 100,000 บาทต่อปี ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงสุดคือประถมศึกษา และมีอาชีพเกษตรกรมากที่สุด ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้เกี่ยวข้องพบว่านักศึกษาพิการส่วนใหญ่จะให้ความสนใจเกี่ยวกับการขอทุนการศึกษาและทุนอุดหนุนต่างๆ จากทางมหาวิทยาลัยและหน่วยงานอื่นๆ เพื่อนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการศึกษาและการจัดหาอุปกรณ์สนับสนุนการเรียนรู้ที่จำเป็นเพื่อให้การเรียนของตนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ส่วนที่ 2 อัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ ผลการศึกษาพบว่านักศึกษาพิการส่วนใหญ่มีอัตลักษณ์เชิงบวกคือได้คะแนน 3.51 ขึ้นไปถึงจำนวนร้อยละ 75.00 โดยแบ่งออกเป็นนักศึกษาพิการที่ได้รับคะแนนประเมินอัตลักษณ์ในระดับดี ร้อยละ 56.25 และนักศึกษาพิการที่ได้รับคะแนนประเมินอัตลักษณ์ในระดับดีมาก ร้อยละ 18.75 และยังพบว่าไม่มีนักศึกษาพิการที่มีคะแนนประเมินอัตลักษณ์ในระดับน้อยและระดับน้อยที่สุด ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่านักศึกษาพิการส่วนใหญ่ในสถาบันอุดมศึกษาเป็นผู้มีอัตลักษณ์เชิงบวกคือมีการรับรู้และยอมรับในตนเองว่าเป็นบุคคลที่มีคุณค่า มีความสามารถ มีความสำคัญ และเชื่อว่าตนเองสามารถประสบความสำเร็จได้เช่นเดียวกับคนทั่วไป

จากผลวิเคราะห์ผลการศึกษาอัตลักษณ์แต่ละขั้นกับลักษณะพฤติกรรมบ่งชี้แต่ละรายการแสดงให้เห็นว่าระดับของอัตลักษณ์มีความสอดคล้องกับลักษณะพฤติกรรมบ่งชี้ กล่าวคือ นักศึกษาพิการส่วนใหญ่มีอัตลักษณ์เชิงบวกคือได้คะแนน 3.51 ขึ้นไป ถึงจำนวนร้อยละ 75.00 และจากพฤติกรรมบ่งชี้ก็แสดงให้เห็นพฤติกรรมต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับการมีอัตลักษณ์เชิงบวก เช่น การที่นักศึกษาพิการส่วนใหญ่มักสนใจการรวมกลุ่มกับคนพิการทำกิจกรรมหรือเข้าร่วมการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อสนับสนุนคนพิการและแก้ปัญหาให้คนพิการ หรือการที่นักศึกษาพิการมองว่าตนเองมีความสำคัญไม่น้อยกว่าคนอื่นและมีความคิดเห็นที่ตนเองสามารถสร้างความสัมพันธ์กับคนอื่นทั้งคนพิการด้วยกันและคนปกติทั่วไปได้ และเมื่อจำแนกตามรายการข้อคำถามก็พบว่า นักศึกษาพิการส่วนใหญ่คิดว่าการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนกันก่อให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้น และคิดว่าคนพิการควรร่วมกันแสดงออกถึงสิทธิและความต้องการของคนพิการให้คนในสังคมได้รับรู้ และ

การรวมกลุ่มของคนพิการเพื่อเคลื่อนไหวและเรียกร้องสิทธิของคนพิการจะช่วยแก้ไขปัญหาของคนพิการให้ดีขึ้นได้

เมื่อวิเคราะห์ระดับของอัตลักษณ์ตามแนวคิดของ Jennifer Gibson(2006) ที่อธิบายเกี่ยวกับพัฒนาการของอัตลักษณ์คนพิการ 3 ขั้น พบว่านักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษาทั้ง 6 แห่ง ส่วนใหญ่มีอัตลักษณ์อยู่ในขั้นที่ 3 Acceptance Stage มากที่สุด รองลงมาคือขั้นที่ 1 Passive Awareness Stage และขั้นอัตลักษณ์ที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือ ขั้นที่ 2 Realization Stage ซึ่งผลการศึกษานี้อธิบายได้ว่านักศึกษาพิการส่วนใหญ่ที่มีอัตลักษณ์อยู่ในขั้นที่ 3 Acceptance Stage คือเป็นผู้ที่สามารถเปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับความพิการของตนเองจากแง่ลบกลายเป็นเข้าใจความพิการที่เกิดขึ้นกับตัวเองมากขึ้น มองตนเองว่าสามารถสร้างประโยชน์และมีคุณค่าต่อตนเองและสังคมได้ มองว่าตนเองสำคัญไม่น้อยกว่าคนอื่น ๆ สามารถสร้างความสัมพันธ์กับคนอื่นทั้งคนพิการด้วยกันและคนปกติทั่วไปได้ และเป็นผู้ที่เข้าใจว่าความพิการที่เกิดขึ้นเป็นอีกความแตกต่างระหว่างบุคคลที่สามารถเกิดขึ้นได้กับมนุษย์ทั่วไปและไม่รู้สึกว่าคุณแตกต่างกับสังคม จึงมักรวมกลุ่มกับคนพิการคนอื่น ๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีความเข้าใจซึ่งกันและกันช่วยเหลือกัน และชอบเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมต่าง ๆ ทั้งกับคนพิการและคนทั่วไปอยู่เสมอ

ส่วนนักศึกษาพิการที่อยู่ในขั้น Passive Awareness Stage ซึ่งเป็นขั้นเริ่มต้นของการปรับตัวกับความพิการ ที่แสดงให้เห็นว่านักศึกษาพิการกลุ่มนี้ยังไม่ยอมรับกับความพิการที่เกิดขึ้นกับตนเอง ยังปฏิเสธความพิการที่เกิดขึ้นกับตนเอง ไม่ต้องการการรักษาหรือความช่วยเหลือทั้งทางการแพทย์และทางสังคม มักมองตนเองว่าไม่ใช่พวกเดียวกับคนพิการ จึงหลีกเลี่ยงที่จะพูดถึงความพิการของตนเองและไม่ชอบที่จะพูดถึงผลกระทบจากความพิการที่เกิดขึ้นกับตน จากการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้เกี่ยวข้องทำให้ทราบว่านักศึกษาพิการกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นผู้มีความพิการในระดับน้อยที่ไม่ต้องอาศัยเครื่องมือหรืออุปกรณ์สนับสนุนการเรียนรู้ เช่น กลุ่มที่บกพร่องทางร่างกายในระดับน้อยหรือกลุ่มสายสั้นหรือออทิสติกที่มีความสามารถระดับสูง (High-Functioning Autism) ซึ่งการไม่ยอมรับหรือไม่ต้องการกล่าวถึงความพิการของตนเองนี้อาจเกิดขึ้นจากความต้องการของนักศึกษาพิการเองหรือเกิดจากความต้องการของผู้ปกครองที่ต้องการให้นักศึกษาพิการดำรงชีวิตและทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่นเดียวกับนักศึกษาปกติ ไม่ต้องการให้ผู้อื่นให้ความสนใจหรือกล่าวถึงความพิการของตนเอง ที่จะทำให้เกิดความไม่มั่นใจ รู้สึกแปลกแยก ต่าง ซึ่งจากข้อมูลการศึกษาเพิ่มเติมพบว่านักศึกษาพิการที่อยู่ในกลุ่ม Passive Awareness Stage นี้หากได้รับการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเอง ส่งเสริมความมั่นใจในตนเอง ให้มีการรับรู้เกี่ยวกับตนเองที่ถูกต้อง และได้รับการยอมรับและการปฏิบัติที่เหมาะสมจากสังคมแวดล้อม จะสามารถพัฒนาตนเองไปขั้นที่ 2 Realization Stage และขั้นที่ 3 Acceptance Stage ได้ ในขณะเดียวกันหากไม่สามารถค้นพบศักยภาพของตนเองและปรับตัวกับความพิการที่เกิดขึ้นกับตนเองได้จะส่งผลให้ขาดความมั่นใจ ไม่เห็นคุณค่าในตนเอง ปฏิเสธ

ตนเอง และหากได้รับการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมหรือนักศึกษามีมุมมองที่เชื่อว่าผู้อื่นไม่ยอมรับตนเอง จะทำให้นักศึกษาพิการรู้สึกแปลกแยกจากสังคมมากขึ้น โดยพบว่ามีนักศึกษาพิการบางคนที่ไม่สามารถปรับตัวกับการเรียนและชีวิตในสังคมมหาวิทยาลัยได้ส่งผลต่อสุขภาพจิตที่เครียด กัดดัน เกิดเป็นพฤติกรรมที่แยกตัวและซึมเศร้าในที่สุด

ส่วนนักศึกษาพิการที่อยู่ในขั้นที่ 2 Realization Stage เป็นกลุ่มคนที่เริ่มยอมรับว่าตัวเองเป็นคนพิการ สามารถปรับตัวและช่วยเหลือตนเองจากความพิการได้แล้ว แต่ก็ยังตั้งคำถามกับตัวเองว่าทำไมต้องเป็นตัวเองที่พิการ ยังมีความกังวลเกี่ยวกับสิ่งที่คนอื่นมองตัวเอง กังวลกับความพิการที่เกิดขึ้น และมองว่าปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเองเกิดจากความพิการ รู้สึกไม่มั่นใจและมีความกังวลที่จะปรากฏตัวหรือออกไปพบปะหรือร่วมกิจกรรมกับผู้อื่น และบางคนจะรู้สึกเหมือนตัวเองเป็นปัญหาหรือเป็นภาระของคนอื่นจึงหลีกเลี่ยงที่จะเข้าร่วมกิจกรรมกับคนอื่น นักศึกษาพิการกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ต้องการการส่งเสริมการทำกิจกรรมทางสังคม กิจกรรมจิตอาสา หรือโครงการพัฒนาศักยภาพต่างๆ เพื่อเพิ่มความมั่นใจในตนเองให้มากขึ้น ต้องการสื่ออุปกรณ์ที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ อำนวยความสะดวกและช่วยลดความยากลำบากจากความพิการลงได้ ช่วยให้สามารถเรียนหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้สะดวกขึ้น และการยอมรับและการปฏิบัติที่เหมาะสมจากคนรอบข้างมีส่วนสำคัญในการช่วยพัฒนาความมั่นใจในตนเองและนำนักศึกษากลุ่มนี้ให้พัฒนาไปสู่ขั้นที่ 3 Acceptance Stage ได้

ส่วนที่ 3 บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ จาก การวิเคราะห์บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ พบว่าผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายล้วนมีบทบาทต่อการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการที่แตกต่างกันไป โดยผู้ที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการมากที่สุดก็คือ พ่อแม่ เมื่อจำแนก บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตามแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของอัตลักษณ์ 4 ด้าน ของ สุภัชฌาน์ ศรีเอี่ยม (2554) คือ อัตลักษณ์เฉพาะบุคคล อัตลักษณ์ด้านสังคม อัตลักษณ์ด้านการดำเนินชีวิต และอัตลักษณ์ด้านวิชาการ พบข้อมูลสำคัญดังนี้

เมื่อจำแนกตามองค์ประกอบของอัตลักษณ์ 4 ด้าน พบว่า ผู้ที่มีบทบาทในการพัฒนาอัตลักษณ์เฉพาะบุคคลของนักศึกษาพิการมากที่สุด คือพ่อแม่ โดยพบว่าพ่อแม่เป็นผู้ที่มีบทบาทมากที่สุด ทั้งในการช่วยให้ นักศึกษาพิการรู้สึกมั่นใจและกล้าแสดงออกในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ส่งเสริมให้ นักศึกษาพิการพัฒนาบุคลิกภาพและการวางตัวของตนเอง และการให้กำลังใจให้นักศึกษาพิการรู้สึกมั่นใจในการปรากฏตัวต่อหน้าคนอื่นในสังคม

ส่วนการพัฒนาอัตลักษณ์ด้านสังคมนั้นผู้ที่มีบทบาทในการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการมากที่สุดคือ พ่อแม่ และเพื่อน โดยพ่อแม่จะเป็นผู้คอยส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นและแสดงออกทางการเมืองของนักศึกษาพิการและคอยให้คำปรึกษาและช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับการคบเพื่อนของนักศึกษาพิการมากที่สุด ส่วนเพื่อนจะมีบทบาทในการเป็นผู้ที่คอยชกน้านักศึกษาพิการ

ออกไปทำกิจกรรมทางวัฒนธรรมและประเพณีสำคัญต่าง ๆ และให้คำแนะนำในการปฏิบัติตนในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ

ในส่วนของอัตลักษณ์ด้านการดำเนินชีวิตพบว่าผู้ที่มีบทบาทในการพัฒนาอัตลักษณ์ด้านการดำเนินชีวิตของนักศึกษาพิการมากที่สุดคือ อาจารย์ โดยพบว่าอาจารย์เป็นผู้ที่ให้การช่วยเหลือและพัฒนาการศึกษาพิการเกี่ยวกับปฏิบัติตนในสถาบันอุดมศึกษา และคอยสนับสนุนให้นักศึกษาพิการรู้จักวางแผนการใช้ชีวิตของตนเองมากที่สุด และเพื่อนจะเป็นผู้ที่คอยชักชวนนักศึกษาพิการให้ออกไปทำกิจกรรมจิตอาสาหรือกิจกรรมจิตสาธารณะ

สำหรับผู้ที่มีบทบาทในการพัฒนาอัตลักษณ์ด้านวิชาการของนักศึกษาพิการมากที่สุดนั้นพบว่าอาจารย์จะเป็นผู้ที่ให้การสนับสนุนให้นักศึกษาพิการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีของตนเอง และให้คำแนะนำนักศึกษาพิการเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมเพื่อการประกอบอาชีพมากที่สุด ส่วนเพื่อนเป็นผู้ที่มีบทบาทในการช่วยเหลือให้นักศึกษาพิการพัฒนาทักษะการสื่อสารกับผู้อื่นและคอยสนับสนุนให้นักศึกษาพิการได้รับการพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องมากที่สุด

จากผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าการจัดผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักศึกษาพิการแต่ละฝ่ายมีบทบาทในการพัฒนาและส่งเสริมอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการแตกต่างกันไป โดยพ่อแม่จะเป็นผู้ที่ช่วยในการส่งเสริมอัตลักษณ์เฉพาะบุคคลให้แก่นักศึกษาพิการเกือบตั้งแต่เริ่มได้รับความพิการหรือแรกเกิด ทั้งในด้านการเสริมสร้างความรู้สึกมั่นใจและกล้าแสดงออกในตนเอง และเชื่อมั่นในตนเอง นอกจากนี้พ่อแม่ยังมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมอัตลักษณ์ด้านสังคมส่งเสริมให้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น สนับสนุนให้รู้จักปรับตัวและวางตัวในสังคม และคอยให้คำปรึกษาและช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับการคบเพื่อน ดังนั้นการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการจึงเป็นการพัฒนาที่ต้องอาศัยการทำงานประสาน เชื่อมโยง และสอดคล้องกันจากทุกฝ่าย ทั้งตัวคนพิการเองและครอบครัวทั้งครอบครัวเพื่อน และบุคลากรในสถาบันการศึกษาทั้งการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา

ด้วยเหตุนี้การพัฒนาระบบการเรียนรู้อัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการจึงควรเป็นแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบการเรียนรู้อัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ผู้เกี่ยวข้อง ทุกฝ่ายทั้งผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักศึกษาทั่วไป นักศึกษาพิการและครอบครัวซึ่งล้วนเป็นบุคคลที่มีส่วนในการเสริมสร้างอัตลักษณ์ให้แก่ศึกษาพิการในบทบาทที่ต่างกัน

สถาบันอุดมศึกษาสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการนี้ไปใช้เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาระบบการเรียนรู้อัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ศึกษาพิการให้เหมาะสมกับสภาพบริบทของตนเอง ทั้งในส่วนของข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาพิการและผลการเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการของแต่ละสถาบัน เช่น ในส่วนของข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาพิการสถาบันอุดมศึกษาสามารถนำข้อมูลเหล่านี้มาวิเคราะห์เกี่ยวกับสภาพทั่วไปของนักศึกษาของตนว่ามีสถานภาพของครอบครัว อาชีพ รายได้การศึกษาและการพักอาศัยขณะเรียนเป็นอย่างไรเพื่อจะ

ได้จัดบริการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาพิการมากขึ้น ส่วนผลการศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการนั้นแต่ละสถาบันสามารถนำข้อมูลเหล่านี้ไปใช้ในการวางแผนการจัดกิจกรรมเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการให้สอดคล้องกับลักษณะและระดับอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการและควรเป็นกิจกรรมที่สามารถช่วยพัฒนาหรือยกระดับอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการให้พัฒนามากขึ้น เช่น ในสถาบันที่นักศึกษาพิการส่วนใหญ่มีอัตลักษณ์อยู่ในขั้น 2 Realization Stage เป็นกลุ่มคนที่เริ่มยอมรับว่าตัวเองเป็นคนพิการ สามารถปรับตัวและช่วยเหลือตนเองจากความพิการได้แล้ว แต่ก็ยังตั้งคำถามกับตัวเองว่าทำไมต้องเป็นตัวเองที่พิการ ยังมีความกังวลเกี่ยวกับสิ่งที่คนอื่นมองตัวเอง กังวลกับความพิการที่เกิดขึ้น และมองว่าปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเองเกิดจากความพิการ รู้สึกไม่มั่นใจและมีความกังวลที่จะปรากฏตัวหรือออกไปพบปะหรือร่วมกิจกรรมกับผู้อื่น และบางคนจะรู้สึกเหมือนตัวเองเป็นปัญหาหรือเป็นภาระของคนอื่นจึงหลีกเลี่ยงที่จะเข้าร่วมกิจกรรมกับคนอื่น นักศึกษาพิการกลุ่มนี้ต้องการการส่งเสริมการทำกิจกรรมทางสังคม กิจกรรมจิตอาสา หรือโครงการพัฒนาศักยภาพต่างๆ เพื่อเพิ่มความมั่นใจในตนเองให้มากขึ้น ต้องการสื่ออุปกรณ์ที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ อำนวยความสะดวกและช่วยลดความยากลำบากจากความพิการลงได้ ช่วยให้สามารถเรียนหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้สะดวกขึ้น และการยอมรับและการปฏิบัติที่เหมาะสมจากคนรอบข้างมีส่วนสำคัญในการช่วยพัฒนาความมั่นใจในตนเองและนำนักศึกษาพิการกลุ่มนี้ให้พัฒนาไปสู่ขั้นที่ 3 Acceptance Stage ได้ หรือหากมีนักศึกษาพิการที่ยังอยู่ในขั้นที่ 1 Passive Awareness Stage นักศึกษาพิการกลุ่มนี้จัดเป็นกลุ่มเสี่ยงที่นักศึกษาอาจเกิดปัญหาในการปรับตัวและการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นรวมทั้งส่งผลต่อการเรียนด้วย จึงควรมีกิจกรรมเพื่อให้การเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกอย่างเร่งด่วนหรือจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์เป็นรายกรณีให้มากขึ้นเพื่อปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของนักศึกษาพัฒนาไปสู่ขั้นที่ 2 และขั้นที่ 3 ต่อไป

นอกจากนี้สถาบันอุดมศึกษายังสามารถนำข้อมูลเหล่านี้ไปใช้ในการวางแผนทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ศึกษาพิการให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้นได้ทั้งในแนวทางสำหรับกลุ่มผู้ปฏิบัติการในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เช่น อาจารย์และเจ้าหน้าที่ในศูนย์ DSS หรือกองพัฒนานักศึกษา และกลุ่มเป้าหมายในการจัดกิจกรรมกลุ่มอื่น ๆ เช่น อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษา นักศึกษาทั่วไป นักศึกษาพิการและครอบครัว

บทที่ 5

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการ

เมื่อได้ผลการศึกษาจากบทที่ 4 เกี่ยวกับอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการและข้อมูลพื้นฐานเกี่ยว นักศึกษาพิการที่อยู่ในสถาบันอุดมศึกษากลุ่มตัวอย่างทั้ง 6 แห่งแล้ว จากนั้นผู้วิจัยจึงทำการคัดเลือก กลุ่มตัวอย่างเพื่อทำการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการและ ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของ นักศึกษาพิการที่มีอัตลักษณ์เชิงบวกที่ได้จากการคัดเลือกโดยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือก คือ

1. เป็นนักศึกษาพิการที่มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของ นักศึกษาพิการในบทที่ 4 แล้วมีผลการประเมินอัตลักษณ์ในระดับ 2 ขึ้นไป (ขั้นที่ 2 Realization Stage และ ขั้นที่ 3 Acceptance Stage)

2. เป็นนักศึกษาพิการที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้แก่ อาจารย์ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา นักศึกษาพิการและเพื่อนในสถาบัน เห็นพ้องตรงกันกันว่าเป็นผู้มีอัตลักษณ์เชิงบวกคือเป็นผู้ที่เห็นใน คุณค่าของตนเอง มีมุมมองแนวคิดที่ดีกับตนเอง เชื่อมมั่นในตนเอง เข้าใจตนเองและผู้อื่นและมีความสุข กับการเรียนและร่วมกิจกรรมกับผู้อื่น

ผู้วิจัยทำการคัดเลือกนักศึกษาพิการที่มีอัตลักษณ์เชิงบวกร่วมกับอาจารย์และเจ้าหน้าที่ เกี่ยวข้องของแต่ละสถาบัน เพื่อทำการคัดเลือกนักศึกษาพิการที่มีอัตลักษณ์เชิงบวกสถาบันละ 2 คน รวมทั้งหมด 12 คน ซึ่งจากนักศึกษาพิการทั้ง 9 ประเภท ได้แก่ นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการ มองเห็น นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางกายหรือสุขภาพ นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ นักศึกษาที่ มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ นักศึกษาออทิสติกและนักศึกษาพิการซ้ำซ้อน พบว่ามีนักศึกษาพิการที่มีอัตลักษณ์เชิงบวก จำนวน 3 ประเภทความพิการ คือ นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็น จำนวน 5 คน นักศึกษาที่มีความ บกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหว จำนวน 6 คน และนักศึกษาที่มีความพิการซ้ำซ้อน (บกพร่อง ทางร่างกายและการเคลื่อนไหวและบกพร่องทางการพูดและภาษา) จำนวน 1 คน โดยในกรณีของ นักศึกษาพิการพิการซ้ำซ้อน (กรณีศึกษาที่ 7) นี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์นักศึกษาพิการโดยมี ผู้ปกครองของนักศึกษาเป็นคนกลางในการสื่อสารและใช้การสัมภาษณ์นักศึกษาพิการผ่านการพิมพ์ใน ระบบโซเชียลมีเดีย(Line) ประกอบกัน

โดยผู้วิจัยจะทำการนัดหมายเพื่อขอสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของ นักศึกษาพิการและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ที่ไม่มีการ

กำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับคำถามและลำดับขั้นตอนของการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้ามากนัก มีเพียงแนวประเด็นคำถามที่ต้องการศึกษาไว้เพียงกว้าง ๆ เน้นการพูดคุยสนทนาตามธรรมชาติ (Naturalistic Inquiry) เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกเกี่ยวกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการและปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่แท้จริง

ผลการศึกษาที่ได้ผู้วิจัยนำเสนอออกเป็น 3 ตอน โดยจำแนกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสรุปผลการศึกษาแต่ละประเด็น และการวิเคราะห์ผลที่ได้ออกเป็นส่วนๆ เพื่อจะได้วิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบแนวคิดการวิจัยที่ผู้วิจัยตั้งไว้อย่างเป็นลำดับขั้นตอน ซึ่งผลการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง จำแนกการนำเสนอออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 สรุปข้อมูลการสัมภาษณ์นักศึกษาพิการที่มีอัตลักษณ์เชิงบวก

ตอนที่ 2 สรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการ

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการ

ตอนที่ 1 สรุปข้อมูลการสัมภาษณ์นักศึกษาพิการที่มีอัตลักษณ์เชิงบวก

เป็นสรุปผลข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นักศึกษาพิการที่มีอัตลักษณ์เชิงบวกที่ได้รับการคัดเลือกสถาบันละ 2 คน ทั้งหมดจำนวน 12 คน โดยมีนักศึกษาพิการ 3 ประเภทความพิการ คือ นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็น 5 คน นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหว 6 คน และนักศึกษาที่มีความพิการซ้ำซ้อน (บกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหวและบกพร่องทางการพูดและภาษา) 1 คน ซึ่งสามารถสรุปข้อมูลการสัมภาษณ์ทั้ง 12 กรณีศึกษาได้ ดังนี้

กรณีศึกษาที่ 1

บอยเป็นนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็นประเภทสายตาลีออนรวง ปัจจุบันกำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 5 ในสาขาการสอนภาษาไทย คณะครุศาสตร์ บอยเล่าเกี่ยวกับสาเหตุความพิการและการศึกษาขั้นพื้นฐานของตนเองว่าเดิมเขาเป็นเด็กทั่วไปไม่ได้มีความพิการใด ๆ ตอนเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เขาเรียนในโรงเรียนรัฐแห่งหนึ่งในจังหวัดสกลนครต่อมาครอบครัวย้ายถิ่นฐานไปยังจังหวัดเชียงใหม่เขาจึงต้องย้ายไปเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 ในโรงเรียนรัฐแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ ขณะที่กำลังเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อายุได้ 9 ขวบ เขาป่วยเป็นเชื้อหุ้มสมองอักเสบส่งผลให้เส้นประสาทตาจอร์บาพบมีปัญหา มีอาการเป็นไข้ ปวดหัว ชักบ่อย เห็นภาพซ้อน 2-3 ภาพซ้อนกันในเวลาเดียวกันเขาถูกส่งไปรักษาตัวที่โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งเป็นโรงพยาบาลของรัฐรักษาอาการป่วยสักพัก แต่อาการไม่ดีขึ้นจึงถูกส่งตัวต่อไปยังโรงพยาบาลนครพิงค์

เชียงใหม่ ซึ่งก็ยังคงรักษาและดูแลอาการที่นี้อย่างต่อเนื่องจนถึงทุกวันนี้ บอกล่าว่าในช่วงแรกของการรักษาตัวเขายังคงเห็นภาพต่าง ๆ ไม่ชัดเจน เห็นเป็นเงา และไม่เห็นสีอะไรเลย ทุกวันนี้เขายังคงรักษาตัวอย่างต่อเนื่องจนอาการดีขึ้น เห็นภาพและสีได้ดีขึ้น แต่ยังไม่เห็นตัวหนังสือ ส่วนอาการชักจะมียากันชักไว้ทานประจำจึงไม่ค่อยเกิดอาการชักแล้ว

อาการชักและความบกพร่องทางการเห็นที่เกิดขึ้นนอกจากจะส่งผลให้เขากลายเป็นคนพิการตั้งแต่อายุ 9 ขวบ ต้องรักษาสุขภาพและพบแพทย์อย่างต่อเนื่อง และยังส่งผลต่อการเรียนทำให้เขาไม่ได้ไปเรียน ขาดเรียนบ่อย จนในที่สุดต้องการพักเรียนเพื่อมารักษาตัว จนเมื่อสุขภาพเริ่มดีขึ้น เขาก็ย้ายมาเรียนในโรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ โดยเรียนที่นี้ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จนถึงประถมศึกษาปีที่ 6 บอกล่าว่าการเรียนในโรงเรียนสอนคนตาบอดมีทั้งนักเรียนที่อยู่ประจำและไป-กลับ ส่วนเขาเลือกที่จะเรียนแบบไป-กลับ โดยช่วงแรกที่บ้านจะมารับ-ส่งเอง ทั้งขาไปและขากลับ ต่อมาก็เริ่มปรับตัวได้สามารถใช้การขึ้นรถโรงเรียนไปเองได้ และเมื่ออยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เขาก็เริ่มโบกรถประจำทางไปกลับด้วยตนเองได้ เขาเรียนอยู่ที่โรงเรียนสอนคนตาบอดจนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

การเรียนในโรงเรียนสอนคนตาบอดจะมีการสอนการอ่านและเขียนอักษรเบรลล์ให้ด้วย บอบจึงได้ฝึกอ่านเขียนอักษรเบรลล์และฝึกใช้อุปกรณ์สำหรับอักษรเบรลล์จากที่นี้ ซึ่งถือเป็นการปรับตัวครั้งใหญ่ในชีวิตหลังจากได้รับความพิการ แต่ที่นี้มีเพื่อนและรุ่นพี่ที่เป็นนักเรียนตาบอดด้วยกันคอยดูแลและให้คำแนะนำ ประกอบกับครอบครัวที่ให้ความเอาใจใส่และเป็นกำลังใจที่ดีให้เขา จึงทำให้สามารถผ่านช่วงสำคัญของการปรับตัวจากคนปกติมาสู่การยอมรับว่าตนเองเป็นคนตาบอดมาได้ แต่เขาก็ต้องมาพบกับการปรับตัวครั้งใหญ่อีกครั้งเมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพราะโรงเรียนสอนคนตาบอดมีถึงแค่ระดับประถมศึกษาปีที่ 6 เขาต้องไปเรียนต่อในโรงเรียนมัธยมแห่งอื่นซึ่งเขาเลือกที่จะเรียนที่โรงเรียนธรรมราชศึกษาเป็นโรงเรียนที่มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเพื่อส่งเด็กและเยาวชนให้มีที่เรียนโดยไม่จำกัดเชื้อชาติ ศาสนา ฐานะและสภาพของบุคคล มีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการควบคู่กับการสอนหลักศาสนาตามแนววิถีพุทธ บอบเลือกเรียนที่นี้เนื่องจากเป็นโรงเรียนที่มีเครือข่ายความร่วมมือกับโรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือที่เขาเคยเรียน ประกอบกับมีรุ่นพี่ที่มาจากโรงเรียนตาบอดเรียนอยู่หลายคนจึงชักชวนกันมา และในเวลาเรียนจะมีครูสำหรับนักเรียนตาบอดมาสอนด้วยอักษรเบรลล์ให้ต่างหาก ซึ่งก็ทำให้การเรียนที่นี้บอบได้เริ่มกลับเข้ามาสู่สังคมโรงเรียนที่มีทั้งคนตาบอดและคนปกติเรียนร่วมกัน แต่ยังคงใช้อักษรเบรลล์เป็นหลักในการเรียนทั้งอ่านและเขียน

หลังจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 บอบเลือกที่จะสอบเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ด้วยเหตุผลว่าเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีบริการสนับสนุนสำหรับนักศึกษาพิการที่เป็นระบบและมีสาขาวิชาที่เขาสนใจคือ สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ เขาอยากเป็นครูเหมือนแม่ของเขา เขา

เลือกสอบเข้าแข่งขันในรอบปกติร่วมกับนักเรียนทั่วไปซึ่งที่นี่จะมีบริการช่วยเหลือสำหรับผู้บกพร่องทางการเห็น โดยมีเจ้าหน้าที่มาช่วยอ่านข้อสอบให้ในวันสอบจึงช่วยให้การสอบเข้าผ่านไปด้วยดี

เมื่อเข้ามาเรียนเป็นนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเขาได้รับการปฐมนิเทศชี้แจงความเข้าใจเกี่ยวกับระบบ DSS ของมหาวิทยาลัยและได้ทำความรู้จักเจ้าหน้าที่ในศูนย์ DSS ที่ช่วยอธิบายว่าเขาสามารถมาขอรับบริการอะไรได้บ้าง รวมทั้งช่วยในการวางแผนการลงทะเบียนเรียนและการทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับเขา บอyle่าว่า บรรยากาศการเรียนในระดับอุดมศึกษาที่นี่ค่อนข้างเป็นไปได้ด้วยดีเขามีเพื่อนรุ่นพี่รุ่นน้องที่เคยเรียนด้วยกันในโรงเรียนสอนคนตาบอดและโรงเรียนธรรมราชศึกษาหลายคน จึงมีเพื่อนคอยให้คำปรึกษาและช่วยเหลือกัน ไม่รู้สึกโดดเดี่ยว ประกอบกับเจ้าหน้าที่ศูนย์ DSS ก็คอยให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด สนับสนุนกัน สามารถมาปรึกษาได้ทั้งเรื่องเรียนและเรื่องอื่น ๆ

วิธีการเรียนในชั้นเรียนแต่ละวิชานั้น เนื่องจากเขาบกพร่องทางการเห็นแม้จะมีแว่นที่สั่งทำมาเป็นพิเศษที่ช่วยให้มองเห็นภาพและสีได้ดีมากขึ้นแต่บางครั้งก็ยังมีตัวหนังสือบนกระดานไม่ชัดจึงต้องอาศัยนั่งฟังอาจารย์ไปก่อน ให้เพื่อนที่เป็นนักศึกษาปกติข้าง ๆ จดก่อนแล้วค่อยให้เพื่อนมาอ่านให้เขาฟังทีหลังหรือบางครั้งก็จะใช้การอัดเสียงโดยยืมเครื่องบันทึกเสียงมาจากศูนย์ DSS แต่การอัดเสียงต้องขออนุญาตอาจารย์ประจำวิชาก่อนและห้ามเผยแพร่ ซึ่งอาจารย์ส่วนใหญ่ก็จะอนุญาตให้อัดเสียงได้ มีเพียงบางคนเท่านั้นที่ไม่สะดวก จึงต้องใช้วิธีให้เพื่อนมาอ่านให้ฟังทีหลัง ส่วนเอกสารประกอบการสอน หนังสือ ตำราต่าง ๆ ก็จะขอจากอาจารย์แต่ละวิชามาล่วงหน้าเพื่อให้เจ้าหน้าที่ในศูนย์ DSS ปริ้นต์เป็นอักษรเบรลล์ให้ แล้วจึงเอามาอ่านเตรียมไว้ก่อนที่จะเริ่มเรียนซึ่งก็ช่วยให้เข้าใจเนื้อหาที่เรียนได้ดีขึ้น แต่ส่วนมากในเวลาเรียนก็ได้แต่นั่งฟัง จะยังจดเนื้อหาอะไรยังไม่ได้ต้องมาตามจดทีหลัง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

“ทางศูนย์ DSS จะคอยช่วยเหลือหลายอย่างเวลาเรียนเจ้าหน้าที่จะขอไฟล์เอกสารประกอบการสอนหรือ Powerpoint จากอาจารย์ประจำวิชามาปริ้นต์เป็นเบรลล์แล้วเอามาให้เราอ่าน มีคอมพิวเตอร์ที่ลงโปรแกรมเสียงสำหรับคนตาบอดให้ยืม และมีพี่เจ้าหน้าที่ทำโปรแกรมหนังสือเสียงให้ มีเครื่องทำภาพนูน แล้วก็ยังมีหน้าจอแสดงผลภาษาเบรลล์ หรือ Braille Displays ที่ทำให้เราเข้าใจรูปร่างของภาพต่าง ๆ ได้ดีขึ้น ช่วยลงโปรแกรมจดตาพิพย์ หรือ PPA Tatip ภาษาเสียงภาษาไทย และโปรแกรมเสียงเป็นภาษาอังกฤษให้ด้วย ซึ่งก็สามารถช่วยเราได้มากในการเรียน สะดวกมากขึ้น”

(นายบอย นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 22 มีนาคม 2562)

ส่วนการสอบประเมินผลการเรียนรู้ในแต่ละวิชานั้นจะใช้การสอบแยกคือใช้วันเวลาในการสอบตามตารางสอบเหมือนเพื่อนคนอื่น ๆ แต่บ่อยจะแยกออกมาสอบต่างหาก โดยมีเจ้าหน้าที่จากศูนย์ DSS มาอ่านข้อสอบให้ แล้วเจ้าหน้าที่จะเป็นผู้เขียนคำตอบลงไปให้ แต่บางวิชาอาจารย์ประจำวิชาอาจไม่นุญาตให้เจ้าหน้าที่เขียนคำตอบแทน เขาจะต้องใช้วิธีการเขียนคำตอบด้วยเครื่องเขียนเบอร์ลล์แล้วเจ้าหน้าที่จึงนำคำตอบของเขาไปแปลงเป็นอักษรปกติมาส่งให้อาจารย์ประจำวิชาตรวจอีกครั้ง ซึ่งในการสอบวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของแต่ละรายวิชานี้จะมีการเพิ่มเวลาให้สำหรับนักศึกษาที่บกพร่องในการเห็นมากกว่าเวลาการสอบทั่วไปนิดหน่อยเพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับการอ่านข้อสอบและเขียนคำตอบเป็นอักษรเบอร์ลล์ ในการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ๆ ในมหาวิทยาลัยนั้นบ่อยเล่าว่า

“ตอนมาเรียนใหม่ๆ ต้องมาร่วมกิจกรรมของทางมหาวิทยาลัย เพื่อนบางคนไม่ทราบว่าเราเป็นผู้บกพร่องทางการเห็นเพราะเราใส่แว่นที่ตัดมาพิเศษช่วยให้เห็นได้ถึงแม้จะไม่ชัดมากก็สามารถทำกิจกรรมและช่วยเหลือตนเองได้เกือบจะปกติ เราไม่เหมือนคนตาบอดที่เขาคิดไว้ แรก ๆ จะมีเพียงรุ่นที่บางคนที่รู้ ซึ่งก็จะคอยดูแลไม่ให้เราทำบางกิจกรรมที่เขาคิดว่าเราอาจทำไม่ได้ แต่ถ้าไม่หนักมากก็จะให้ทำเป็นปกติ เพื่อนบางคนก็จะแปลกใจว่าทำไมเราจึงไม่เข้าร่วมกิจกรรมเหมือนคนอื่น แต่พอมาอยู่ที่หลังเขาก็เข้าใจมากขึ้น”

(นายบอย นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 22 มีนาคม 2562)

เมื่อขึ้นชั้นปีที่ 5 ถึงเวลาออกฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำให้เขาไปฝึกสอนที่โรงเรียนสอนคนตาบอดซึ่งเป็นโรงเรียนเดิมที่เขาเคยเรียนแต่ในปัจจุบันขยายมาเปิดในระดับมัธยมศึกษาด้วย เขาเองก็เห็นด้วยเพราะจะง่ายกับการปรับตัวเพราะเขาค้นเคยกับการเรียนการสอนในโรงเรียนแห่งนี้ดี และยังเป็นการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองให้เขาว่าสามารถกลับมาเป็นครูผู้สอนในสถานศึกษาเดิมของตนได้ เขาจึงได้ไปฝึกสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สอนวิชาภาษาไทยระดับประถมศึกษาปีที่ 4 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 บอยเล่าอย่างอารมณ์ดีเกี่ยวกับบรรยากาศในการฝึกสอนว่า

“ฝึกสอนที่โรงเรียนสอนคนตาบอด เราสอนอยู่ 2 ห้อง คือเด็กประถมศึกษาปีที่ 4 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 เวลาสอนเด็กจะถามเยอะ กวนๆ ถ้าเด็กกวนมาเราก็กวนกลับบรรยากาศสนุกมาก เราจะสอนเบอร์ลล์ด้วยแต่จะเน้นอธิบายให้เด็กฟัง ให้เขาเข้าใจและเห็นภาพ เพราะเราเคยเรียนที่นี่ เรารู้ว่าตอนเราเป็นเด็ก เราจะไม่เข้าใจ

อะไร น่าจะสอนแบบไหน ตอนแรกไม่ชอบเป็นครูสักเท่าไรแต่ที่บ้านเป็นครูกันเลย
อยากให้เราเป็นครู แต่พอมาฝึกสอนแล้วก็ทำให้เราชอบเป็นครูมากขึ้น รู้สึกว่าเราทำ
ได้”

(นายบอย นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 22 มีนาคม 2562)

เมื่อสอบถามเกี่ยวกับครอบครัวและการเลี้ยงดู บอยเล่าว่า เขาอาศัยอยู่ที่บ้านกับแม่และ
พี่สาว แม่เป็นครูสอนหนังสือที่อำเภอภักดีพัฒนาต้องเดินทางไกลมากจึงกลับบ้านแค่อาทิตย์ละครั้ง
พี่สาวก็ไปทำงานอยู่กรุงเทพฯ เขาจึงอยู่บ้านคนเดียวเป็นส่วนใหญ่ แต่เขากับแม่และพี่สาวก็สนิทกัน
มาก คุยกันตลอด ส่วนการอยู่ที่บ้านคนเดียวเขาคิดว่าสนุกที่ได้ชีวิตคนเดียว อิสระดี ไม่กั่วงอะไร
เพราะมีบ้านอาและญาติ ๆ อยู่ใกล้ ๆ กัน มีอะไรก็ปรึกษาขอความช่วยเหลือได้ เมื่อสอบถามเกี่ยวกับ
แนวคิดที่มีต่อความพิการของตนเอง บอยกล่าวว่า

“ก็ไม่รู้สึกแปลกอะไรนะ อาจเป็นเพราะเราไม่ได้พิการหนัก ยังพอเห็นภาพ
ต่างๆ ได้ถึงจะไม่ชัดมากแต่แว่นที่หมอสั่งตัดพิเศษให้ก็ทำให้เรามองเห็นได้ดีขึ้น ส่วน
ใหญ่เราก็เรียนและทำกิจกรรมได้เหมือนคนอื่น แต่อาจใช้วิธีการหรืออุปกรณ์เสริม
อื่นๆ มาช่วยบ้าง ผมไม่รู้สึกว่ามันยากลำบากอะไร อาจจะมีบ้าง เพราะคุ้นเคยกับ
การใช้อุปกรณ์เสริมและเคยเรียนมาทั้งโรงเรียนสอนคนตาบอดและโรงเรียนที่เรียน
ร่วมกับเด็กปกติ เลยเข้าใจและเคยชิน มีปัญหาอะไรก็คุยกับเพื่อนๆ คนตาบอด
ด้วยกันที่เรียนที่นี่ เพื่อนในชั้นบางคนก็ช่วยบางคนก็อาจรำคาญบางที(หัวเราะ) แต่
เขาก็ยังช่วยต่อ ส่วนเรื่องอาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่เขาก็เข้าใจ ว่าเราต้องใช้เครื่องมือ
ช่วยนะ ถ้ามีปัญหาอะไรเราก็มีพี่ๆ เจ้าหน้าที่ที่ศูนย์ DSS ที่คอยช่วยประสานงานกับ
อาจารย์ให้ เลยไม่ค่อยมีปัญหาอะไรมาก”

(นายบอย นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 22 มีนาคม 2562)

เมื่อสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของเขา บอยตอบว่า

“ก็อาจมาจากครอบครัวเพราะผมกับแม่และพี่สาวสนิทกันมาก กับพี่สาว
ผมจะเล่าให้เขาฟังทุกอย่าง เราปรึกษากันได้ทุกเรื่อง แม่กับพี่จะรักผมมาก ผมเลยไม่
รู้สึกว่าผมมีปมด้อยอะไร ตอนผมตาบอดใหม่ ๆ เขาไม่ยอมให้ผมทำอะไรเลยจะทำให้
ทุกอย่างซึ่งก็ไม่ค่อยชอบเลย พอไปอยู่โรงเรียนสอนคนตาบอดถึงจะไม่ได้อยู่ประจำ
แต่ก็ต้องฝึกทำอะไรด้วยตัวเองทุกอย่าง กินข้าวก็ต้องไว ล้างจานเองทำอะไรเอง มี

แก๊งกันด้วยนะ เด็กตาบอดแก๊งกันเอง เราเข้าไปใหม่ ๆ ก็โดนแก๊ง พอเป็นรุ่นพี่ก็แก๊งน้องบ้าง สนุกดี (หัวเราะ) ผมไม่รู้ว่าผมเป็นเชิงบวกไหม แต่ผมไม่รู้สึกรู้ว่ามีปมด้อยหรือรู้สึกแย่อะไร ผมมีเพื่อน มีรุ่นพี่รุ่นน้องทั้งที่เป็นคนตาบอดและตาดี มีครอบครัวที่รักและเข้าใจผม ผมสามารถเรียนและทำกิจกรรมกับคนอื่นได้ปกติ ตอนนี้จะเรียนจบแล้วก็คิดว่าตัวเองจะไปสมัครเป็นครูที่โรงเรียนสอนคนตาบอดที่ตัวเองเคยเรียนมานี้แหละ ผมคิดว่าผมทำได้ พี่กับแม่ก็ภูมิใจในตัวผมมากด้วย”

(นายบอย นามสมมติ, สัมภาษณ์, 22 มีนาคม 2562)

ส่วนวิธีการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกในสถาบันอุดมศึกษานั้น บอยเห็นว่าทางมหาวิทยาลัยมีกิจกรรมให้นักศึกษาพิการเข้าร่วมได้หลากหลาย ไม่แบ่งแยกคนปกติกับคนพิการสามารถเรียนและทำกิจกรรมร่วมกันได้ปกติ มีศูนย์ DSS ที่จะให้คำปรึกษาทั้งเรื่องเรียนและเรื่องส่วนตัว มีอุปกรณ์และเครื่องมือที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนให้แก่นักศึกษาพิการหลากหลายประเภท นักศึกษาพิการสามารถเข้ามาขอรับบริการได้ตลอด และยังช่วยประสานงานกับอาจารย์ผู้สอนและอาจารย์ที่ปรึกษาซึ่งก็ช่วยให้การเรียนและการใช้ชีวิตของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไม่รู้ว่ายากลำบาก หรือรู้สึกว่าคุณแตกต่างจากคนอื่น

ในด้านบุคคลสำคัญที่มีส่วนในการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกนั้น บอยเห็นว่าบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกสำหรับเขา คือ ครอบครัว แม่และพี่สาวเป็นผู้ที่ดูแลเอาใจใส่ให้กำลังใจและอยู่เคียงข้างเขาตลอดเวลา ประกอบกับเพื่อนและรุ่นพี่รุ่นน้องที่มาจากโรงเรียนคนตาบอดและมาเรียนที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ด้วยกันที่ยังคงรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่น สามารถพูดคุยปรึกษากันได้ทุกเรื่อง ทำให้เขาไม่รู้สึกลดเดี่ยว รวมทั้งพี่ๆ เจ้าหน้าที่ในศูนย์ DSS ก็ดูแลและคอยช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด บุคคลเหล่านี้ถือเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่ทำให้เขารู้สึกดีกับตนเอง ช่วยให้เขาค้นหาความชอบและศักยภาพของตนเองจนเจอ และรู้สึกมีความสุขในการเรียนและเห็นเป้าหมายในชีวิตหลังจากจบการศึกษา ซึ่งเขาคิดว่าจะไปทำงานเป็นครู มีรายได้ และดูแลตนเองได้เหมือนคนทั่วไป ให้แม่และพี่สาวภูมิใจได้

กรณีศึกษาที่ 2

มี็กซ์เป็นนักศึกษาบกพร่องทางการเห็น คือ สายตาเลือนราง เป็นความพิการตั้งแต่กำเนิด เขาอาศัยอยู่บ้านกับแม่และพี่สาวหนึ่งคนแต่ไม่ค่อยสนิทกันมากนัก เขาจะต้องไปพบแพทย์เป็นประจำทุก 6 เดือนเพื่อตรวจเช็คความดันตา เขาเล่าว่าแพทย์ให้เขาใส่แว่นที่ทำมาเป็นพิเศษที่ช่วยให้เขามองเห็นได้ชัดขึ้น ซึ่งเมื่อก่อนจะต้องเปลี่ยนแว่นใหม่ทุกปีเพราะสายตาสั้นลงทุกปี แว่นนี้ช่วยให้เขาเรียนและทำกิจกรรมร่วมกับคนอื่นได้ดี

บอยเล่าว่าเขาเรียนชั้นประถมศึกษาในชั้นเรียนปกติ เป็นการเรียนร่วมกับนักเรียนคนอื่นๆ ในโรงเรียนของรัฐแห่งหนึ่งจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 การเรียนที่นี่ไม่มีครูการศึกษาพิเศษหรือผู้ที่รู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ เขาจึงต้องช่วยเหลือตนเองเป็นส่วนใหญ่ ถึงแม้จะมีแว่นที่สั่งตัดเป็นพิเศษเพื่อช่วยในการมองเห็นแต่ก็ยังไม่สามารถเห็นตัวหนังสือบนกระดานได้ชัดเจน รวมทั้งยังไม่สามารถอ่านหนังสือด้วยตนเองได้ ทำให้เวลาเรียนเขาไม่สามารถจดตามกระดานที่ครูสอนได้ ประกอบกับครูส่วนใหญ่จะอธิบายหรือใช้วิธีสอนเหมือนสอนเด็กปกติ ไม่เข้าใจว่าต้องพูดช้าลง ไม่มีครูที่สอบถามว่าเขาตามทันหรือไม่ เขาจึงต้องอาศัยการช่วยเหลือตนเองคือให้เพื่อนมาช่วยอ่านให้ฟังทีหลัง ในเวลาเรียนส่วนใหญ่เขาจึงไม่เคยจดหรือเขียนอะไรในเวลาเรียนเลย นั่งฟังอย่างเดียว และหากมีกิจกรรมครูจะให้เขารวมกลุ่มกับเพื่อนและให้เพื่อนคนอื่นๆ เป็นคนทำกิจกรรม เขาแทบไม่มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมใด ๆ เลย ส่วนเรื่องการเล่นและเข้าสังคมกับเพื่อนก็เล่นกันตามประสาเด็กเป็นปกติดีเพราะเขาก็พอจะมองเห็นได้แม้จะไม่ชัดมาก

การเรียนร่วมในโรงเรียนแห่งนี้ทำให้เขาเรียนช้า เรียนไม่ทันเพื่อน และไม่ค่อยได้อะไรมากนัก ญาติ ๆ จึงแนะนำให้เขาไปเรียนในโรงเรียนสอนคนตาบอดซึ่งญาติเป็นผู้ช่วยหาข้อมูลและประสานงานให้จนเขาได้ย้ายมาเรียนในโรงเรียนสอนคนตาบอดตอนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 การเรียนที่โรงเรียนสอนคนตาบอดเขาเลือกเรียนแบบประจำคือ กินนอนอยู่ที่โรงเรียนทำให้ต้องปรับตัวค่อนข้างมากเพราะต้องดูแลและช่วยเหลือตนเอง จากที่อยู่บ้านแม่กับพี่จะทำให้ทุกอย่างเขาต้องเรียนรู้ที่จะทำเองทั้งซักผ้า รีดผ้า ล้างจาน ทำทุกอย่างเป็นกิจวัตรที่มีระเบียบแบบแผน เช่น ตื่นสายไม่ได้ ต้องรับประทานอาหารเช้าเวลา 7 โมงเช้า ทานอาหารเองและต้องทานให้ตรงเวลา หหมดเวลาต้องเก็บ ทานข้าวเช้าจะถูกลงโทษให้ล้างจาน เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องเรียนการอ่านเขียนอักษรเบรลล์ และฝึกการใช้หนังสือเสียง ในตอนนั้นมิกซ์คิดว่าเขาไม่จำเป็นต้องใช้สิ่งเหล่านี้เพราะเขาพอจะมองเห็นและช่วยตัวเองได้ ประกอบกับความเข้มงวดเป็นระบบระเบียบของโรงเรียนเลยทำให้เขามีความกดดันบ้างในช่วงแรก แต่จะมีรุ่นพี่ที่คอยดูแลให้คำแนะนำช่วยเหลืออยู่ ทำให้เขาค่อยๆ ปรับตัวได้ แต่เมื่อเริ่มปรับตัวในโรงเรียนสอนคนตาบอดได้ดีขึ้น เขาก็ต้องย้ายโรงเรียนอีกครั้งเพราะโรงเรียนสอนคนตาบอดในเวลานั้นเปิดสอนถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เท่านั้น มิกซ์จึงได้เรียนที่โรงเรียนสอนคนตาบอดเพียง 1 ปี

จากนั้นทางโรงเรียนสอนคนตาบอดจึงได้ส่งต่อให้เขาย้ายไปเรียนที่โรงเรียนธรรมราชศึกษาซึ่งเป็นการเรียนร่วมระหว่างเด็กปกติกับเด็กพิการ ที่มีเด็กจากโรงเรียนสอนคนตาบอดถูกส่งตัวมาเรียนต่อที่นี้หลายคน โดยทางโรงเรียนสอนคนตาบอดจะทำการคัดเลือกโดยดูจากผลการเรียนและระดับการช่วยเหลือตนเองของแต่ละคนว่านักเรียนคนใดที่สามารถเรียนร่วมในสายสามัญได้ หรือบางคนอาจจะเหมาะสมที่จะเรียนในสายอาชีพมากกว่าก็就会被ส่งตัวไปโรงเรียนอื่นที่เน้นสายอาชีพหรือส่งไปที่ศูนย์ฝึกอาชีพสำหรับคนพิการแทน ซึ่งการเลือกสถานที่เรียนและการส่งต่อนักเรียนนี้จะเป็นการ

หารี้อ่วมกันระหว่างโรงเรียนสอนคนตาบอดกับครอบครัวและตัวเด็กพิการ เพื่อให้มั่นใจว่าเด็กตาบอดแต่ละคนจะได้เรียนต่อในสถานศึกษาที่เหมาะสมกับตนเอง

มิกซ์เรียนระดับมัธยมศึกษาที่โรงเรียนธรรมราชศึกษาจนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แต่ตลอดการเรียนที่นี้ตอนเย็นเขาจะกลับไปนอนพักที่โรงเรียนสอนคนตาบอดเหมือนเดิมเนื่องจากเป็นการประสานงานกันระหว่าง 2 โรงเรียนเพื่ออำนวยความสะดวกให้นักเรียนตาบอดทั้งต้องการอยู่โรงเรียนประจำ ทำให้เขาได้ฝึกเรียนรู้และใช้ชีวิตด้วยตนเองควบคู่กับการเรียนในโรงเรียนเรียนร่วม การเรียนเป็นไปด้วยดี เขาสามารถปรับตัวที่จะเรียนหนังสือและอยู่ร่วมกับทั้งเด็กตาบอดและเด็กปกติได้ ไม่มีปัญหา จากนั้นเมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เขาได้โควตาสำหรับคนพิการให้ไปเรียนต่อในมหาวิทยาลัย การได้โควตาทำให้เขาใช้การสัมภาษณ์เพียงอย่างเดียวโดยมีอาจารย์และเจ้าหน้าที่จากทางมหาวิทยาลัยมาสัมภาษณ์ ซึ่งเนื้อหาการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับสาขาที่เรียน เช่น แนวคิดของเขาเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน สอบถามว่าเขาจะสามารถออกไปทำงานลงพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมพัฒนาชุมชนได้ เพื่อให้แน่ใจว่าเขาสามารถที่จะเรียนในสาขาวิชานี้ได้

เมื่อมาเป็นนักศึกษาในสาขาวิชาพัฒนาชุมชนเขาสามารถปรับตัวได้ดี เพราะเคยเรียนร่วมกับทั้งเด็กตาบอดและเด็กปกติมาแล้ว ทำให้เข้าใจบริบทของกับปรับตัว มิกซ์เล่าเกี่ยวกับบรรยากาศในการเรียนในสถาบันอุดมศึกษาว่า

“เวลาเรียนส่วนใหญ่อาจารย์จะแจกท(Sheet) ให้เรามาอ่านเพื่อทำความเข้าใจก่อนที่อาจารย์จะสอนซึ่งช่วยให้เมื่อถึงเวลาเรียนแล้วอาจารย์เค้าอธิบายอะไรเราเข้าใจได้ง่ายขึ้น แต่ถ้าอาจารย์คนใดไม่ให้เราก็จะพูดคุยชี้แจงหรือให้พี่เจ้าหน้าที่ในศูนย์ DSS ไปคุยให้เขาเข้าใจเพื่อให้เขาแจกเอกสารมาให้เราศึกษาก่อน แล้วค่อยมาฟังในชั่วโมงเรียนอีกครั้ง ในเวลาเรียนถ้าตรงไหนที่เราไม่เข้าใจก็ถามอาจารย์ทันที ส่วนกิจกรรมอื่น ๆ ในมหาวิทยาลัยเราก็เข้าร่วมปกติ เรามีเพื่อนทั้งเพื่อนที่เป็นนักศึกษาปกติและนักศึกษาตาบอดด้วยกันเพราะมาจากโรงเรียนมัธยมเดียวกันหลายคน แต่จะมีเพื่อนในสาขาน้อยกว่าเพื่อนในคณะ เพราะในสาขาจะมีผู้หญิงเยอะกว่าผู้ชายเราก็คุยได้แต่ไม่สนิทมาก ส่วนใหญ่เราช่วยเหลือและทำทุกอย่างได้เองปกติ จะขอความช่วยเหลือก็ศูนย์ DSS แค่ว่าเรื่องค่าเทอมและการอ่านข้อสอบให้ตอนสอบเท่านั้น”

(นายมิกซ์ นามสมมติ, สัมภาษณ์, 22 มีนาคม 2562)

การเรียนและทำกิจกรรมในมหาวิทยาลัยเป็นไปได้ดี ผลการเรียนของมิกซ์ก็อยู่ในระดับดี เมื่อถึงชั้นปีที่ 4 เขาได้ขอไปฝึกงานที่สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงจังหวัดเชียงใหม่ มิกซ์ได้เล่าเกี่ยวกับการฝึกงานที่ว่า

“ผมเลือกไปฝึกงานที่สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง เราเลือกเองแล้วก็เอาไปคุยกับอาจารย์ที่ปรึกษาว่าเหมาะสมหรือไม่ ท่านเห็นว่าเหมาะสมสอดคล้องกับที่ผมเรียนมา และผมน่าจะทำได้ ท่านจึงช่วยประสานงานให้ ผมจึงได้ไปฝึกงานในแผนกโครงการแผนชุมชน ในตำแหน่งธุรการ มีหน้าที่ส่วนใหญ่เกี่ยวกับงานธุรการและงานเอกสารทั่วไป เช่น ทำบันทึกการลงพื้นที่ของเจ้าหน้าที่ นั่งจดประเด็น พิมพ์สรุปรายงาน เป็นต้น ซึ่งผมก็ทำได้ ไม่มีปัญหา ตอนแรกๆ พี่ๆ นี่ทำงานก็จะกลัวว่าเราจะทำได้ไหม เมื่อเขาเห็นว่าเราทำได้จึงมอบหมายงานให้ทำ แต่เขาก็เน้นให้เราทำงานเอกสารมากกว่าการลงพื้นที่ ให้ออกพื้นที่เท่าที่จำเป็น เพราะเห็นว่าเราทำได้ดีและสะดวกกว่า ตอนนี้อยู่ฝึกงานจบแล้วอยู่ในช่วงของการแก้ไขวิทยานิพนธ์เพื่อเตรียมตัวสอบจบ”

(นายมีกษ์ นามสมุติ, สัมภาษณ์, 22 มีนาคม 2562)

เมื่อสอบถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของเขากับครอบครัว เขาเล่าว่า

“ที่บ้านถึงแม้ไม่ค่อยสนิทกันมาก แต่ทั้งแม่และพี่เขาก็แล้วแต่เรา เราจะตามใจว่าอยากทำงานอะไร ให้เราเลือกและตัดสินใจได้เอง เขาไม่บังคับ แค่เราจบแล้วทำงานหาเลี้ยงตัวเองได้เขาก็ภูมิใจแล้ว ซึ่งตอนนี้เราก็กำลังตัดสินใจว่าจะทำอะไร เมื่อถึงเวลาก็ค่อยว่ากันอีกที ถ้าเป็นไปได้ก็อยากทำงานเกี่ยวกับพัฒนาชุมชน คิดว่าจะทำในสายนี้เพราะใกล้เคียงกับที่เรียนและฝึกงานมาและผมก็เคยทำได้มาแล้ว”

(นายมีกษ์ นามสมุติ, สัมภาษณ์, 22 มีนาคม 2562)

มีกษ์กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของเขา น่าจะเกิดขึ้นช่วงที่เขาเรียนอยู่ที่โรงเรียนธรรมราชศึกษาเพราะเป็นช่วงที่เขาได้เรียนร่วมกับเพื่อนทั้งที่เป็นเด็กปกติทั่วไปและเพื่อนที่มาจากโรงเรียนตาบอดด้วยกัน ก่อนหน้านั้นที่เขาเรียนในโรงเรียนธรรมดาที่ไม่มีระบบช่วยเหลือสำหรับคนพิการเขาก็แทบไม่ได้อะไร เวลาทำกิจกรรมกลุ่มครูก็ให้เพื่อนทำให้ เขาเองถึงจะรู้สึกสบายดีที่มีคนอื่นทำแทน แต่ก็ยังรู้สึกว่าตนเองไม่ได้แยขนาดนั้น เราไม่ได้ตาบอด ยังพอมองเห็นและช่วยตัวเองได้ พอย้ายมาที่โรงเรียนสอนคนตาบอดถึงจะมีระบบที่ดีและฝึกเราให้ช่วยตัวเองและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้มากขึ้น แต่เรายังรู้สึกว่าเราแตกต่างจากเด็กตาบอดคนอื่น เรายังสามารถดูแลช่วยเหลือตนเองได้ ไม่ได้หนักขนาดนั้น เมื่อได้ย้ายมาเรียนที่โรงเรียนธรรมราชศึกษาเขาจึงได้ใช้ศักยภาพของตนเองเต็มที่ทั้งในการเรียนด้วยอักษรเบรลล์แต่เขาก็สามารถทำได้ดีกว่าเพื่อนคนตาบอดบางคน

บางครั้งเขาสามารถเป็นผู้ให้คำปรึกษาและช่วยให้คำแนะนำเพื่อนตาบอดคนอื่นได้ ในขณะที่เดียวกัน เขาก็มีเพื่อน รุ่นพี่ รุ่นน้อง ที่เป็นทั้งเด็กปกติและเด็กพิการ เขาจึงเห็นมุมมองจากทั้งสองกลุ่มและเข้าใจที่คนอื่นคิดและมองคนพิการมากขึ้น จนเมื่อเข้าสู่มหาวิทยาลัยเขาจึงไม่ต้องปรับตัวอะไรมาก เพราะเขาค้นพบตัวเอง รู้จักและเข้าใจตนเองแล้ว เขารู้ว่าตัวเองอยากเรียนอะไร ทำอะไรได้ดี และเห็นภาพว่าเมื่อจบแล้วเขาจะไปประกอบอาชีพอะไรเพื่อดูแลตัวเองต่อไปในอนาคต

มิชชันคิดวาระระบบที่ดีของศูนย์ DSS เจ้าหน้าที่ที่เข้าใจ และกิจกรรมของมหาวิทยาลัยที่ส่งเสริมให้นักศึกษาปกติและนักศึกษาพิการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างไม่แบ่งแยก ช่วยให้นักศึกษาพิการไม่รู้สึกรู้ว่าตัวเองแตกต่างจากคนอื่น ๆ และเพิ่มความมั่นใจในการเข้าร่วมสังคมให้นักศึกษาพิการมากขึ้นได้ เขาค่อยๆ มีเพื่อนมากขึ้นเมื่อมาเรียนในมหาวิทยาลัย เขาคิดว่าปัจจัยที่ช่วยให้การเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกในสถาบันอุดมศึกษาประสบความสำเร็จ คือ การเปิดโอกาสให้นักศึกษาพิการได้เรียนในสิ่งที่เขาสนใจตามศักยภาพของเขา และให้เขาได้ร่วมกิจกรรมกับคนอื่น ๆ ได้ตามความสนใจ สิ่งเหล่านี้ทำให้นักศึกษาพิการฝึกความมั่นใจในการเข้าสังคมให้เพิ่มทีละนิด เพื่อนที่ไม่พิการก็ค่อยๆ ปรับตัว เช่น เข้าใจว่าเขาเป็นผู้บกพร่องทางการเห็นแต่ไม่ได้หมายความว่าเขาจะตาบอดไม่เห็นอะไรเลย ทำอะไรไม่ได้ หรือช่วยเหลือตนเองไม่ได้เลย เป็นต้น

ส่วนบุคคลที่เขาคิดว่ามีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่เขา คือ ครอบครัว เพื่อน และครู เขาเล่าว่า

“ตอนเด็กๆ ครอบครัวของผมจะทำทุกอย่างแทนผมหมด ไม่ปล่อยให้ผมทำอะไรด้วยตนเองเลย จนเมื่อไปเรียนในโรงเรียนสอนคนตาบอดแบบนักเรียนประจำ และนอนพักในโรงเรียนสอนคนตาบอดจนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผมได้ฝึกการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันทุกอย่าง และค้นพบว่าตนเองทำได้ ทำให้เกิดความรู้สึกภูมิใจและมั่นใจมากขึ้น การมีเพื่อนและรุ่นพี่รุ่นน้องก็เป็นการฝึกเราให้เข้าสังคมเพื่อเอาตัวรอดในโรงเรียนประจำให้ได้ เมื่อไปเรียนก็มีครูอาจารย์ที่เข้าใจ จัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและให้เราเข้าร่วมกิจกรรมได้เต็มที่ไมปิดกั้น เมื่อเราผ่านทุกอย่างมาได้ มันก็ทำให้เราเข้าตนเองและสังคมดีขึ้น เข้าใจความต้องการของตนเองและรู้ว่าจะปรับตัวอย่างไรกับคนรอบข้างทั้งที่มหาวิทยาลัยและที่ฝึกงาน”

(นายมีกษ์ นามสมมติ, สัมภาษณ์, 22 มีนาคม 2562)

กรณีศึกษาที่ 3

แบงค์เป็นนักศึกษาบกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหวที่ได้รับความพิการจากอุบัติเหตุในช่วงวัยรุ่น ซึ่งทำให้ชีวิตของเขาก่อนและหลังได้รับความพิการมีความแตกต่างกันมาก

แบงค์ได้รับอุบัติเหตุตอนอายุ 15 ปีเขาประสบอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์ล้มและถูกรถไฟทับขา กลายเป็นผู้พิการทางร่างกายในทันที ตอนนั้นเขากำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ในช่วงปลายภาคเรียน ใกล้ที่จะจบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นปีที่ 3 แล้ว แต่จากอุบัติเหตุครั้งนั้นทำให้เขาสลบไม่รู้สึกร่างไป 2 วัน สภาพจิตใจย่ำแย่ ยอมรับกับความพิการที่เกิดขึ้นกับตัวเองไม่ได้ ไปสอบปลายภาคไม่ได้และอาจไม่จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น แต่หลังจากที่เขารู้สึกตัวและไปพักฟื้นอยู่ที่บ้าน ครูประจำชั้นได้ช่วยเหลือโดยนำข้อสอบไปให้เขาสอบถึงบ้าน ทำให้เขาสามารถจบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมีวุฒิการศึกษาติดตัวเพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อได้ แบงค์เล่าถึงเหตุการณ์ครั้งนั้นว่า

“ตอนนั้นอยู่ ม.3 เทอม 2 แต่ยังไม่สอบจบ ม.3 หลังจากเกิดอุบัติเหตุได้เดือนกว่า เพื่อนไปสอบกัน แต่เราไม่ได้ไปสอบ ครูเลยช่วยเอาข้อสอบมาให้เราสอบที่บ้าน เลยทำให้เราจบ ม.3 ได้พอดี ปกติผมเป็นนักฟุตบอลชอบออกกำลังกาย ร่างกายเราแข็งแรงมาก แต่ช่วงที่ได้รับอุบัติเหตุใหม่ๆ ผมสลบไป 2 วันไม่รู้สึกร่างเลย ตอนนั้นอยู่โรงพยาบาล ตอนแรกตื่นมาคิดว่าเดี๋ยวตัวเองคงจะหายได้ แต่พอผ่านไป 20 วัน หมอให้ทำกายภาพ ต้องนั่งวีลแชร์ ก็เริ่มเอะใจว่าไม่น่าจะใช่แล้ว ความรู้สึกตอนนั้นเริ่มเปลี่ยนไป พอออกกำลังกายและทำกายภาพจนแข็งแรงขึ้นพอสมควรแล้ว หมอก็ให้ไปอยู่บ้าน ช่วงแรก ๆ รู้สึกหดหู่มาก หมดกำลังใจ ไม่อยากทำอะไรเลย ร้องไห้ทุกวัน เป็นอยู่อย่างนี้เกือบปี ตอนนั้นผมเอาแต่ถามตัวเองว่า “ทำไมต้องเป็นเราๆ ซ้ำ ๆ” ระหว่างนั้นก็ทำกายภาพอยู่เรื่อย ๆ จนประมาณเกือบ 1 ปี ก็ทิ้งไม้ค้ำยันแล้วพยายามฝึกเดินเองจนเดินได้ ตอนนั้นไม่อยากให้ใครพูดถึงความพิการของตนเอง บอกกับตัวเองว่ามันไม่ใช่ รู้สึกเหมือนเราอยู่ตัวคนเดียว เพื่อน ๆ ก็เริ่มหายไป เราเองก็เก็บตัวอยู่บ้านไม่ออกไปพบใครด้วย ช่วงแรก ๆ มีเพื่อนมาเยี่ยมหลัง ๆ เพื่อนหายเราก็ก็นอนไม่ได้ รู้สึกเปล่าเปลี่ยว เหงา ไม่อยากเจอคนเลย”

(นายแบงค์ นามสมมติ, สัมภาษณ์, 12 มีนาคม 2562)

ในช่วงเวลานั้นแบงค์ต้องเผชิญกับการปรับตัวครั้งใหญ่ในชีวิตทั้งสภาพร่างกายและจิตใจ แต่เขาสามารถผ่านพ้นช่วงเวลาที่ยากลำบากมาได้ด้วยความรักและใส่ใจของครอบครัวที่ช่วยสร้างกำลังใจให้เขาออกไปเผชิญโลกภายนอก และการออกไปเริ่มต้นใหม่เพื่อพัฒนาตนเองก็ทำให้เขาได้พบกับ การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในชีวิตอีกครั้ง เขาเล่าเรื่องนี้ว่า

“ในช่วงที่ผมกำลังสนทนและท้อแท้กับชีวิตอยู่นั้น ผมก็เห็นพ่อกับแม่เขาพยายามหาข้อมูลในอินเทอร์เน็ต เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนสำหรับคนพิการมาให้ผมเพื่อให้ผมไปเรียนต่อ เขาอยากให้ผมกล้าออกไปเผชิญโลก ไปเจอคนข้างนอก และลองทำอะไรดูบ้าง เขาจึงพยายามเกลี้ยกล่อมให้ผมไปเรียน พอเขาพูดซ้ำ ๆ ประกอบกับผมเองก็อยู่บ้านนาน ก็เริ่มเบื่ออยากออกไปข้างนอกบ้าง ตอนนั้นก็เริ่มเดินได้แล้วด้วย เลยอยากออกมาหาอะไรทำแล้ว จึงได้มาสมัครเรียนที่ศูนย์พัฒนาศักยภาพและอาชีพคนพิการ ซึ่งถือเป็นที่ทำให้เกิดจุดเปลี่ยนสำคัญในชีวิตของผม เพราะการมาเรียนที่นี่ทำให้ผมค้นพบว่าผมมีความสามารถด้านคอมพิวเตอร์ ทั้งที่ก่อนหน้านี้ไม่ได้เก่งคอมพิวเตอร์เลย พอมาเจอคนพิการที่มีหลากหลายความพิการ ก็เริ่มรู้สึกตัวเองว่าตัวเองยังดีกว่าอีกหลาย ๆ คน มาเห็นอะไรที่หลากหลาย ทำให้รู้สึกว่าการไม่ได้ด้อย ไม่ได้แย่นานนั้น พอเริ่มคลุกคลีกับคนพิการก็เริ่มรู้สึกว่าตัวเองมีศักยภาพมากพอที่จะไปต่อได้ไกลกว่านี้ ระหว่างเรียนผมก็ได้มีโอกาสเป็นตัวแทนของศูนย์ไปแข่ง GITC (Global it challenge for youth with disabilities) เป็นการแข่งขันทักษะไอทีของคนพิการระดับนานาชาติ ปีแรกผมสมัครผมไปเป็นตัวแทนของประเทศไทยแต่ไม่ได้ ปีต่อมาจึงพยายามใหม่เพราะรู้แนวทางแล้ว เลยมาฝึกฝนใหม่ และมาสมัครใหม่รอบ 2 ก็ได้เป็นตัวแทนในปีที่ 2 เป็น 2 คนจากคนพิการทางร่างกายและการเคลื่อนไหวร้อยละกว่าคน ไปร่วมแข่งที่กว้างโจว ประเทศจีน การแข่งขันนั้นทำให้ผมรู้สึกเห็นคุณค่าในตัวเองมากขึ้น ลืมความคิดที่เคยบอกว่าตัวเองทำไม่ได้ ตัวเองด้อยไปทันที เปลี่ยนเป็นเราทำได้ ในช่วงที่อยู่ศูนย์นี้ผมเรียนที่ศูนย์ฯ ควบคู่ไปกับการเรียน กศน. เทียบเท่า ม.ปลาย ด้วยพอจบจากศูนย์ฯ ก็ได้วุฒิมัธยมศึกษาตอนปลายเท่ากับเพื่อนที่เรียนปกติในโรงเรียนเก่าผมพอดี”

(นายแบงค์ นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 12 มีนาคม 2562)

แบงค์ผ่านช่วงเวลาของการปรับตัวจากความพิการมาด้วยความรัก ความเข้าใจ และไม่ย่อท้อของครอบครัว พ่อแม่มีความเชื่อมั่นกับตัวเขา และสิ่งนี้ผลักดันให้เขาออกไปสู่ต่อจนได้พบกับศักยภาพของตัวเองและมีหวังในชีวิตอีกครั้งหนึ่ง ประกอบกับการส่งเสริมให้คนพิการพัฒนาทักษะของตนเองของศูนย์พัฒนาศักยภาพและอาชีพคนพิการ จึงทำให้เขามีโอกาสเข้าร่วมการแข่งขันทั้งในระดับชาติและนานาชาติสร้างความภูมิใจให้ตัวเองและครอบครัว

นอกจากกำลังใจที่เข้มแข็งจากครอบครัวและการส่งเสริมศักยภาพของศูนย์พัฒนาศักยภาพและอาชีพคนพิการแล้ว ประสบการณ์ที่เขาพบเจอในขณะอยู่ที่ศูนย์ฯ ก็มีผลต่อการสร้างแรงบันดาลใจให้เขาเห็นอนาคตและเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองมากขึ้น เขาเล่าว่าการมาอยู่ที่ศูนย์ฯ ทำให้เขา

ได้รู้จักคนพิการอีกหลายๆ คนที่มีความยากลำบากกว่าเขา ในขณะที่เดียวกันก็มีคนพิการอีกหลายคนที่เข้มแข็งและเป็นแรงบันดาลใจให้เขากลับมาที่จะวาดฝันในอนาคตของตัวเองมากขึ้น แบงค์เล่าเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า

“การเรียนที่ศูนย์พัฒนาศักยภาพและอาชีพคนพิการ นอกจากทำให้ผมค้นพบศักยภาพด้านคอมพิวเตอร์ของตัวเองแล้วยังทำให้ผมได้รู้จักกับรุ่นพี่คนหนึ่งที่เขาพิการทางร่างกายนั่งวีลแชร์ และเขาเป็นนักกีฬายิงปืนทีมชาติไทยด้วย เขาเรียนคอมพิวเตอร์กับผม และเปิดร้านตัดผมควบคู่ไปด้วย เขาพิการตั้งแต่อายุ 15 เหมือนผมเพราะอุบัติเหตุรถมอเตอร์ไซด์ เขาสอนการใช้ชีวิตให้ผม คำที่เขาบอกผมและผมจำขึ้นใจและมันเปลี่ยนแปลงชีวิตผมไปตลอดชีวิตคือ “พวกเรามีศักยภาพมากพอที่จะมีชีวิตที่ดีเหมือนกับคนอื่น” ซึ่งเขาก็ทำให้เห็นว่าเขาทำได้จริงๆ เขาเคยบอกว่าเขาจะเก็บเงินออกรถยนต์ของตัวเองให้ได้ ทุกวันนี้เขาก็ทำได้จริง ๆ จากการตัดผมและเขาก็ได้เหรียญทองกีฬายิงปืนในเอเชียนพาราเกมส์อย่างที่ตั้งใจไว้ รวมทั้งเป็นตัวแทนคนพิการไปประชุมสัมมนาในต่างประเทศอีกหลายครั้งด้วย เขาพิสูจน์ให้ผมเห็นว่าคนพิการสามารถทำได้ เรามีศักยภาพที่จะทำทุกอย่างที่เราต้องการได้”

(นายแบงค์ นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 12 มีนาคม 2562)

การรวมกลุ่มกับคนพิการในศูนย์พัฒนาศักยภาพและอาชีพคนพิการทำให้แบงค์รู้สึกยอมรับในคนพิการ และยอมรับว่าตอนเป็นคนพิการ ไม่รู้สึกอาย กลัว เขาเชื่อว่าคนพิการมีศักยภาพ เขาได้เห็นคนพิการหลายคนที่เก่งและมีความสามารถมากกว่าที่เขาคิดไว้ ซึ่งก็ทำให้เขามีมุมมองเกี่ยวกับความพิการของตัวเองที่เปลี่ยนไป ประกอบกับการมีตัวอย่างของคนพิการที่เป็นต้นแบบความสำเร็จในชีวิตที่ช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้คนพิการคนอื่น ๆ เห็นว่าพวกเขาสามารถพัฒนาตนเองได้จริง สามารถตั้งเป้าหมายในชีวิตและประสบความสำเร็จได้เหมือนคนอื่น การมีต้นแบบของคนพิการที่ประสบความสำเร็จได้จริงนี้จึงเป็นอีกหนึ่งบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างแรงบันดาลใจในการสร้างความสำเร็จในชีวิตให้คนพิการ

เมื่อสอบถามเกี่ยวกับบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของเขา แบงค์ กล่าวว่า

“คนที่สำคัญที่สุดที่ทำให้ผมเริ่มสร้างมุมมองเชิงบวกและเห็นคุณค่าของตนเองอีกครั้งคือครอบครัวของผม โดยเฉพาะพ่อแม่ ในช่วงที่ผมประสบอุบัติเหตุและเป็นคนพิการใหม่ๆ นั้นพ่อแม่ทุกซี้ใจและเสียใจมากเพราะผมเป็นลูกคนเดียว แต่

ขนาดทุกขี้ใจมากขนาดนั้นท่านก็ยังไม่หยุดที่จะไปหาข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนและศูนย์ฝึกต่าง ๆ มาให้ผม ท่านเกลี้ยกล่อมผมอยู่นาน ทำอย่างนี้ซ้ำ ๆ มันทำให้ผมเริ่มใจอ่อน ถึงแม้ในเวลานั้นผมจะยังไม่เห็นอนาคตว่าจะทำอะไรได้ แต่ก็ทำตามใจท่านไปก่อน แต่เมื่อผมไปอยู่ที่ศูนย์ฯ แล้วเริ่มค้นพบและพัฒนาตัวเองเรื่องคอมพิวเตอร์ พ่อแม่ที่เห็นผมไปเรียนได้ ทำกิจกรรมได้ท่านก็สบายใจขึ้น จนวันหนึ่งผมประสบความสำเร็จจนไปแข่งทั้งในประเทศและต่างประเทศได้ พ่อแม่ผมดีใจและภูมิใจมาก ๆ ท่านมีความสุขมาก”

(นายแบงค์ นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 12 มีนาคม 2562)

ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกนั้นแบงค์คิดว่าปัจจัยสำคัญคือกำลังใจจากคนรอบข้าง และการฟื้นฟูสมรรถภาพของคนพิการเอง ที่ต้องไม่หยุดที่จะฝึกฝนและพัฒนาตนเอง การหาแหล่งฝึกหรือศูนย์ฝึกต่างๆ ทั้งเรื่องวิชาการและทักษะอื่นๆ เพื่อค้นหาตัวอย่าง เมื่อค้นพบจุดเด่นหรือศักยภาพของตนเองได้แล้ว ก็ฝึกฝนต่อไปอย่างต่อเนื่องจนทำได้ดีจนเชี่ยวชาญ ทั้งหมดนี้จะทำให้คนพิการเห็นคุณค่าในตนเองและเชื่อมั่นในตนเองได้ว่าสามารถประสบความสำเร็จในชีวิตได้ ไม่แตกต่างจากคนอื่น มุมมองที่มีต่อความพิการที่เกิดกับตัวเองของแบงค์ในวันนี้จึงแตกต่างจากอดีต

“หลายครั้งที่ผมมองย้อนกลับไป หากวันนั้นผมไม่ได้เกิดอุบัติเหตุและเสียขาไป ผมอาจไม่ได้มาอยู่ศูนย์ฯ ไม่มีโอกาสไปแข่งขันต่างประเทศ ได้เป็นตัวแทนประเทศไปแข่งกีฬาคนพิการในต่างประเทศ หรือเดินทางไปแข่งตามจังหวัดต่าง ๆ และมีโอกาสดี ๆ แบบนี้ ผมคิดว่านี่เป็นโชคดีของผมนะ”

(นายแบงค์ นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 12 มีนาคม 2562)

ปัจจุบันแบงค์เรียนอยู่ชั้นปีที่ 2 ในสาขาวิชาการศึกษาพิเศษและคอมพิวเตอร์ คณะครุศาสตร์ เขาสอบเข้าเรียนด้วยวิธีการสอบตรงเข้ามาด้วยวิธีการสอบแข่งขันกับเด็กปกติคนอื่น ๆ เมื่อเข้ามาเรียนแล้วเขาได้รับความช่วยเหลือและคำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ในศูนย์ DSS หลายอย่างทั้งช่วยจัดหาทุนอุดหนุนการศึกษา(จาก สกอ.) ช่วยวางแผนการลงทะเบียนเรียน ว่าควรเลือกเรียนวิชาใดในแต่ละเทอมที่จะเหมาะสมกับเรา ส่วนในเรื่องการเรียนเขาไม่ได้ต้องการความช่วยเหลือเนื่องจากสามารถดูแลและช่วยเหลือตนเองได้ ส่วนการทำกิจกรรมในมหาวิทยาลัยนั้นเขาทำกิจกรรมหลายอย่าง ทั้งเล่นกีฬาและทำกิจกรรมของคณะและชมรมต่าง ๆ ควบคู่กับการฝึกคอมพิวเตอร์อยู่เสมอ

เมื่อสอบถามเกี่ยวกับการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกของมหาวิทยาลัย แบงค์เห็นว่าที่มหาวิทยาลัยมีระบบที่ดี มีศูนย์การศึกษาพิเศษที่นักศึกษาพิการสามารถเข้ามาขอรับบริการคำปรึกษา

และช่วยเหลือได้ตลอด มีระบบสอบเข้าที่รอบพิเศษสำหรับคนพิการให้มีโอกาสเข้ามาเรียน มีสาขาวิชาให้เลือกเรียนได้หลากหลาย มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้คนพิการหลายประเภท มีห้องคอมพิวเตอร์ที่สามารถเข้าไปฝึกฝนและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และมีกิจกรรมให้คนพิการเข้าร่วมได้หลากหลาย นักศึกษาพิการแต่ละประเภทสามารถเลือกทำกิจกรรมร่วมกับนักศึกษาปกติได้ตามที่ตนสนใจของแต่ละคน สิ่งเหล่านี้ช่วยให้นักศึกษาพิการและนักศึกษาปกติเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะช่วยให้นักศึกษาพิการรู้สึกมั่นคง ปลอดภัย มีความสุข และรู้สึกดีกับตัวเองจนเป็นเชิงบวกมากขึ้นได้ สำหรับตัวแบงค์เองเขามีความมั่นใจในตนเองและเห็นคุณค่าของตนเองมาก่อนที่จะมาเรียนในสถาบันอุดมศึกษาแล้ว แต่การมาเรียนที่นี่แล้วมีคนรอบข้างที่เข้าใจและมีสิ่งอำนวยความสะดวกให้เขาได้ฝึกฝนตนเองมากขึ้น ทำให้เขาสามารถปรับตัวกับชีวิตในมหาวิทยาลัยได้ดี และเห็นคุณค่าในตนเองมากขึ้น มั่นใจในตนเองมากขึ้น

“เวลาที่มีคนอื่นมองมา ผมไม่คิดว่าเขามองว่าผมเป็นคนพิการนะ ผมไม่ได้คิดตรงนั้นแล้ว ไม่กังวลเรื่องนั้นแล้ว ถึงแม้เขาจะคิดอย่างไรก็ไม่สำคัญ เพราะผมเชื่อมั่นว่าผมมีศักยภาพพอ ผมแจ้งพอ เลยไม่รู้สึกลายอะไรเวลาคนอื่นมองมาที่ผม”

(นายแบงค์ นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 12 มีนาคม 2562)

นอกจากนั้นแบงค์ยังแบ่งเวลามาทำงานพิเศษเป็นพนักงานส่งของในบริษัทแห่งหนึ่งซึ่งต้องส่งของโดยใช้รถจักรยานยนต์ ทำทุกวันเสาร์และอาทิตย์ตั้งแต่ 7 โมงเช้าจนถึง 2 ทุ่ม มีรายได้เฉลี่ยวันละ 400- 500 บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัวและเป็นเงินเก็บสำหรับอนาคตด้วย

เมื่อเรียนจบเขาตั้งใจที่จะเป็นครูสอนเด็กพิการหรือครูการศึกษาพิเศษ อยากสอนในวิชาคอมพิวเตอร์ที่เขาถนัด ให้เด็กพิการได้รับโอกาสที่ดีแบบที่เขาได้รับ เขาตั้งใจจะช่วยให้เด็กพิการคนอื่นได้เรียนและพัฒนาตนเองเหมือนที่เขาเองเคยผ่านมา

“ผมมีความตั้งใจตั้งแต่เด็กว่าอยากเป็นครูอยู่แล้ว การเป็นครูก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยเด็กพิการได้ ช่วยทั้งอบรมสั่งสอนและให้ทั้งวิชาความรู้ ผมจะมีความเข้าใจคนพิการมากกว่าคนทั่วไปนิดหน่อย เพราะเคยไปคลุกคลีกับคนพิการหลายประเภท จะเข้าใจทัศนคติ วิธีคิด ความต้องการอะไรหลาย ๆ อย่างของพวกเขา ที่ผมคิดว่าผมพอจะช่วยให้เขาเปลี่ยนทัศนคติ เปลี่ยนความคิดเขาให้ดีขึ้นกับตัวเอง เห็นคุณค่าในตัวเอง ให้นำแนวคิดและแรงบันดาลใจกับเขาได้”

(นายแบงค์ นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 12 มีนาคม 2562)

กรณีศึกษาที่ 4

แดนนี่เป็นนักศึกษามกพร่องทางการเห็นเพศ เขามีความบกพร่องทางการเห็นตั้งแต่กำเนิด เมื่ออายุถึงเกณฑ์ต้องเข้าเรียนเขาไปเรียนในโรงเรียนรัฐใกล้บ้านของเขาในจังหวัดศรีสะเกษ เนื่องจากเป็นโรงเรียนสำหรับเด็กปกติ ครูในโรงเรียนยังไม่รู้วิธีการดูแลนักเรียนตาบอดนัก ทำให้การเรียนที่นี้แดนนี่แทบจะไม่ได้อ่านหนังสือเลย แดนนี่เล่าเกี่ยวกับบรรยากาศในการเรียนร่วมในโรงเรียนแห่งนี้ว่า

“ตอนประถมผมเรียนโรงเรียนแถวบ้านเป็นโรงเรียนรัฐทั่วไปที่ศรีสะเกษ เวลาเรียนครูหรือเพื่อนจะคอยช่วยอ่านหรืออธิบายให้ฟังแล้วเราก็อธิบายให้เค้าฟัง หรือเวลาครูให้ทำแบบฝึกหัดจะให้ผมใช้วิธีพูดตอบคำถามแทนการเขียน ผมไม่ได้อ่านหนังสือเลย เวลาทำงานส่งครูจะให้หิ้วข้อมาถาม เราก็อธิบาย เวลาสอบครูจะอ่านข้อสอบให้แล้วเราก็อธิบาย ไม่ได้อ่านข้อสอบเอง เวลาทำงานกลุ่มครูจะให้เพื่อนคนหนึ่งคอยเป็นบัดดี้ช่วยเหลือ และทำงานแทนทำให้ เขาจะถามเราว่าจะต้องทำอย่างไร แล้วบัดดี้จะเป็นคนคอยทำ ผมไม่เคยได้เขียน อยากเขียนแต่ไม่ได้เขียน ทำให้ตลอดเวลาที่เรียนที่นั่นเขียนหนังสือได้แค่หนึ่งหรือสองตัวเท่านั้น โดยให้เพื่อนช่วยสอนเขียนให้ ชื่อตัวเองก็เขียนไม่ได้ รู้ว่ามีโรงเรียนสอนคนตาบอดที่จะสอนให้เราเขียนหนังสือได้ แต่ผมไม่รู้รายละเอียดว่าอยู่ที่ไหนบ้าง และผมต้องทำอะไรถึงจะไปได้เรียน พ่อแม่ก็ไม่รู้”

(นายแดนนี่ นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 12 มีนาคม 2562)

แดนนี่เรียนที่โรงเรียนประถมแห่งนี้นับถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในช่วงนี้น้าของแดนนี่มาเรียนที่มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดอุบลราชธานีจึงได้รู้จักกับอาจารย์ท่านหนึ่งที่เป็นคนตาบอด ท่านเป็นศิษย์เก่าโรงเรียนสอนคนตาบอดจังหวัดนครราชสีมา ท่านจึงแนะนำให้พาแดนนี่ไปเรียนที่โรงเรียนสอนคนตาบอดจังหวัดนครราชสีมา และอาจารย์ท่านนี้ก็ให้คำปรึกษากับผู้อำนวยการโรงเรียนของแดนนี่เกี่ยวกับวิธีการส่งตัวแดนนี่เข้ามาเรียนต่อในโรงเรียนสอนคนตาบอด แดนนี่จึงได้ย้ายมาเรียนที่โรงเรียนสอนคนตาบอดจังหวัดนครราชสีมา เป็นเวลา 3 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2552 - พ.ศ. 2555 ช่วงนั้นเขาอายุประมาณอายุ 13 - 15 ปี แดนนี่เล่าเกี่ยวกับการเรียนในโรงเรียนสอนคนตาบอดและการปรับตัวของเขาว่า

“มาเรียนที่นี่ทุกอย่างเปลี่ยนไปหมดเลย จากที่เคยฟังแล้วตอบอย่างเดียว ต้องมาเริ่มเรียนอักษรเบรลล์ใหม่ ช่วงแรกเรียนอักษรเบรลล์แต่เรียนแค่พื้นฐานอักษรภาษาไทยและภาษาอังกฤษอย่างเดียวก็ใช้เวลาถึง 3 เดือน ช่วงนั้นปรับตัวยากมาก

เพราะเมื่อก่อนอยู่บ้านพ่อแม่จะทำทุกอย่างในชีวิตประจำวันให้หมดเลย พอย้ายมาเรียนที่นี่เป็นโรงเรียนประจำ ผมต้องทำกิจกรรมประจำวันทุกอย่างด้วยตัวเอง กิจกรรมจึงกลายเป็นเรื่องยากมาก เมื่อก่อนที่พ่อแม่ทำให้เราไม่เคยรู้ว่า เราก็สามารถทำได้ เช่น ซักผ้า ทำอาหาร รีดผ้า เราทำแค่อาบน้ำแต่งตัว แต่พอมายูโรงเรียนสอนคนตาบอด ไปใหม่ ๆ เพื่อนตาบอดที่อยู่มาก่อนจะเป็นบัดดี้ให้ เมื่อก่อนจะไม่มีเครื่องซักผ้าแบบทุกวันนี้ เราต้องซักมือ ต้องซักผ้ารีดผ้าเอง ผมปรับตัวอยู่สักประมาณ 1 ปี ทุกอย่างก็เริ่มเข้าที่ เริ่มปรับตัวได้ครับ”

(นายแดนนี่ นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 12 มีนาคม 2562)

แดนนี่เรียนอยู่โรงเรียนสอนคนตาบอดจังหวัดนครราชสีมาจนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จากนั้นก็ต้องย้ายไปเรียนที่โรงเรียนสอนคนตาบอดจังหวัดร้อยเอ็ดแทน เนื่องจากเพิ่งทราบข้อมูลว่ามีโรงเรียนสอนคนตาบอดอยู่ที่จังหวัดร้อยเอ็ดซึ่งใกล้บ้านมากกว่าและเดินทางสะดวกกว่าไปเรียนที่นครราชสีมา แต่ถึงย้ายมาเรียนที่ร้อยเอ็ดแต่เขาก็สามารถปรับตัวได้ดีเพราะคุ้นชินกับการอยู่โรงเรียนประจำและดูแลตัวเองได้ดีแล้ว และยังเป็นโรงเรียนที่อยู่ใกล้บ้านระยะทางจากร้อยเอ็ดไปจังหวัดศรีสะเกษไม่ไกลมากนักก็ทำให้เขาอุ่นใจมากขึ้น แดนนี่เล่าเกี่ยวกับชีวิตในโรงเรียนสอนคนตาบอดจังหวัดร้อยเอ็ดว่าเขาว่าสามารถปรับตัวได้ดี เริ่มเรียนรู้เกี่ยวกับความชอบ ความสนใจและค้นหาตัวเองจากการใช้ชีวิตที่นี่

“ตอนอยู่โรงเรียนสอนคนตาบอดร้อยเอ็ด ผมมีงานอดิเรกคือ ตีกอล์ฟ เป่าฟลูต เล่นเปียโน เพราะที่นี่มีเครื่องดนตรีและอุปกรณ์ได้ลองเล่นเยอะ ผมทำกับข้าวได้นิดหน่อย เช่น ทอดไข่ ทอดหมูกับข้าวง่าย ๆ การเรียนที่นี่จะใช้ทั้งอักษรเบรลล์ สื่อที่มีเสียง สื่อที่เป็นการแปลงไฟล์ต่างๆ ที่เอาไปใช้กับคอมพิวเตอร์ที่มีเสียงได้ ผมค้นพบว่ามีหนังสือที่ชอบอ่าน คือ หนังสือกฎหมาย ซึ่งเป็นหนังสืออักษรเบรลล์ เคยอ่านครั้งหนึ่งถึง 5 ชั่วโมงติดกัน ณ ตอนนั้นอะไรที่เกี่ยวกับกฎหมายผมชอบหมด แต่พอวันหนึ่งก็มานั่งคิดดูแล้วมันน่าจะเรียนยาก และเป็นไปได้ยากที่เราจะทำงานสายนี้ เลยเปลี่ยนสายมาเรียนดนตรีซึ่งก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่เรารอบและทำได้ดีเหมือนกันแทน”

(นายแดนนี่ นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 12 มีนาคม 2562)

แดนนี่เรียนที่โรงเรียนสอนคนตาบอดจังหวัดร้อยเอ็ดจนจบชั้นมัธยมปลาย จากนั้นเขาเลือกที่จะมาเรียนต่อมหาวิทยาลัยในสาขาดนตรีตามที่เขาสนใจ เขาใช้วิธีการสอบตรงแข่งขันกับนักเรียนปกติ

คนอื่น ๆ เข้ามาด้วยตนเอง จนสามารถเข้ามาเรียนเป็นนักศึกษาสาขาวิชาดนตรี ของคณะมนุษยศาสตร์ได้สำเร็จ การเรียนที่มหาวิทยาลัยเป็นการปรับตัวที่สำคัญอีกครั้งหนึ่งของเขาเพราะเป็นครั้งแรกของการกลับมาเรียนร่วมกับเด็กปกติคนอื่น ๆ อีกครั้ง หลังจากที่เขาเรียนในโรงเรียนสอนคนตาบอดมาหลายปี แดนนี่เล่าเกี่ยวกับการเรียนในมหาวิทยาลัยไว้ว่า

“พอเข้ามาวิทยาลัย ผมพักอยู่หอนอกกับเพื่อน เวลาเข้ามาเรียนจะนั่งจักรยานยนต์รับจ้างหรือแท็กซี่ หรือบางครั้งเพื่อนก็มารับ การเรียนก็ต้องปรับตัวบ้างเพราะแต่ละเทอมจะเปลี่ยนอาจารย์แต่ละวิชาใหม่ตลอด เราต้องเปลี่ยนต้องปรับตัวใหม่ตลอดเวลา เมื่อเข้ามาเป็นนักศึกษาใหม่ก็เข้ามาสู่ระบบของศูนย์ DSS เลย สำหรับผมสิ่งที่ต้องปรับตัวมากที่สุดในการเรียนมหาวิทยาลัยคือ การบริหารเวลา และการบริหารจัดการเกี่ยวกับความช่วยเหลือของศูนย์ DSS ในเรื่องต่างๆ ว่าจะให้เขาช่วยอะไรบ้าง แรก ๆ เรายังงง ๆ อยู่ โดยเฉพาะเกี่ยวกับสื่อสำหรับคนตาบอดต่างๆ มันมีหลายอย่างมากผมยังไม่คุ้นเคย เช่น ถ้าเป็นไฟล์ PDF เขาจะลงโปรแกรมคอนเวอร์ตเป็นไฟล์ word แล้วเราเอามาอ่านเองได้จะเป็นระบบเสียง แต่พอเป็นหนังสือเราสามารถเอามาพิมพ์ก่อนจึงค่อยเอามาทำไฟล์เสียงได้ เวลาเรียนก็จะทำการบันทึกเสียงของอาจารย์ขณะสอนแล้วก็เอาไปจดลงสมุดอีกที แต่มันก็จะใช้เวลามาก อาจารย์ส่วนใหญ่ก็เข้าใจอนุญาตให้บันทึกเสียงได้แต่บางทีก็มีปัญหาเวลาที่อาจารย์พูดอธิบายแล้วหยุดอธิบายไปเขียนกระดานแล้วค่อยมาอธิบายต่อ ช่วงที่อาจารย์เขียนอธิบายบนกระดานนั้นเนื้อหาจะหายไปบางช่วงทำให้เราไม่เข้าใจส่วนนี้ ตรงส่วนนี้เราจะไม่รู้เลยว่าอาจารย์เขียนอะไรต้องหันไปถามเพื่อนซึ่งบางทีเพื่อนเค้าก็บอกหรือไม่บอก ถ้าอธิบายข้ามมันก็ไม่เข้าใจอยู่แล้ว ซึ่งถือเป็นอุปสรรค ณ ตอนนีหากจะขอลาก็ไม่มีเวลาถาม ต้องใช้การถามอาจารย์ใน Facebook นอกกรอบ จะเป็นเสียงเราถามไป อาจารย์ก็ตอบกลับมา อาจารย์ในภาควิชาถือว่าเป็นกันเองดีมาก แต่อาจารย์นอกภาควิชาอาจจะเข้าใจกันยากกว่า”

(นายแดนนี่ นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 12 มีนาคม 2562)

แดนนี่เริ่มต้นการเรียนในมหาวิทยาลัยเป็นปีแรกเขายังต้องปรับกับรูปแบบการเรียนการสอนและระบบการให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ ของศูนย์ DSS แต่ทางศูนย์ฯ ได้จัดให้มีเพื่อนอาสาสำหรับนักศึกษาพิการ(บัดดี้) เพื่อให้ช่วยเหลือดูแลนักศึกษาพิการเกี่ยวกับการเรียนและการทำกิจกรรมต่างๆ ในมหาวิทยาลัยจึงช่วยให้เขาปรับตัวได้ง่ายขึ้น บัดดี้เองก็ได้เรียนรู้เกี่ยวกับมุมมองของคนพิการ ความสามารถของคนพิการที่แตกต่างจากที่เคยเคยคิดไว้ การมีเพื่อนอาสาจึงเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะช่วย

ปรับจูนโลกของคนพิการและคนปกติให้ได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน แदनนี่เองก็รู้สึกสนิทสนมและมีความสบายใจที่มีเพื่อนบัดดี้อยู่ด้วย เขาออกไปทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในสาขาวิชา และกิจกรรมของมหาวิทยาลัยได้อย่างอบอุ่นใจมากขึ้น

“การทำกิจกรรมในมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ก็จะทำกิจกรรมรับน้องและกิจกรรมของภาควิชาดนตรีกับนักศึกษาอื่นปกติ จะมีบัดดี้เป็นคอยช่วยเหลือเวลาอยู่มหาวิทยาลัย และมีเพื่อนตาบอดที่มาจากโรงเรียนสอนคนตาบอดที่ร้อยเอ็ดด้วยกัน มาอยู่หอด้วย และเรียนสาขาเดียวกันด้วยก็เลยไม่มีปัญหา เรามีเพื่อนทำกิจกรรมหลายคน”

(นายแดนนี่ นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 12 มีนาคม 2562)

เมื่อผู้วิจัยสอบถามถึงแรงบันดาลใจที่ทำให้สนใจเกี่ยวกับดนตรี ว่าแดนนี่ค้นพบความชอบและความสนใจของตัวเองได้อย่างไร แदनนี่เล่าว่า

“ทำไมถึงชอบเรียนดนตรี อาจเป็นเพราะช่วงที่ผมอายุ 15 แล้วต้องย้ายมาเรียนที่ร้อยเอ็ด ช่วงนั้นเป็นช่วงที่ผมต้องปรับตัวหลายอย่าง เป็นช่วงที่เริ่มชอบดนตรีเพราะดนตรีจะอยู่เป็นเพื่อนผม เวลาที่เราเหนื่อย ท้อ เสียใจ เศร้า ที่เวลาที่เรารู้สึกไม่ดี เมื่อมาเล่นดนตรีจะทำให้เรารู้สึกโอเคขึ้น เรื่องที่ทำให้ไม่โอเค ก็เช่น เราารู้ตัวว่าไม่ใช่คนเก่ง แต่ครอบครัวคาดหวังสูง บางทีพ่อแม่ชอบเอาคนอื่นที่เก่งกว่ามาเปรียบเทียบ ทั้งที่มาตรฐานคนเราไม่เท่ากัน เช่น เกรตออกมาไม่ดีพอ เขาก็จะบอกว่า เพื่อนคนตาบอดด้วยกันทำไมเขาทำได้ดีกว่าทั้งที่เขาก็มองไม่เห็นเหมือนกัน เราไม่เกลียดแต่จะเก็บคำเหล่านี้มาน้อยใจ เป็นอย่างนี้มาตั้งแต่มัธยมแต่พอเริ่มมาเรียนมหาวิทยาลัยเริ่มดีขึ้น เพราะเห็นว่าเราสามารถเข้าเรียนมหาวิทยาลัยได้สำเร็จ เราทำได้ คำก็เริ่มลดความกดดันเราลงไป”

(นายแดนนี่ นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 12 มีนาคม 2562)

ที่มาของการค้นพบความสนใจและความสามารถทางดนตรีของแดนนี่จึงไม่ใช่เพียงความชอบ แต่ดนตรีเป็นเพื่อน ช่วยคลายทุกข์ คลายเหงาสำหรับเข่า่นั้น แต่ยังเป็นการถ่ายทอดเรื่องราวความสัมพันธ์ของครอบครัวและความรู้สึกของนักศึกษาตาบอดคนหนึ่งได้เป็นอย่างดี แต่การเข้ามาเรียนในมหาวิทยาลัยก็ช่วยให้ความสัมพันธ์ของแดนนี่กับครอบครัวดีขึ้น พ่อแม่เริ่มกดดันเขาน้อยลง เพราะเห็นว่าเขามีความตั้งใจจริงและสามารถสอบแข่งขันเข้ามาเรียนระดับอุดมศึกษาได้จริง จึงยอมรับและเชื่อมั่นในตัวเขามากขึ้น และเปิดโอกาสให้เขาได้ลองใช้ชีวิตและเรียนรู้ได้ตามที่เขา

ต้องการมากขึ้น สิ่งนี้ทำให้แดนนี่รู้สึกมีความสุขมาก ความสบายใจที่เกิดขึ้นทำให้เขามีความสุขกับการเรียนมากขึ้น

แดนนี่คิดว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เขามีอัตลักษณ์เชิงบวก น่าจะเริ่มขึ้นในช่วงที่เขาไปเรียนในโรงเรียนสอนคนตาบอดที่จังหวัดร้อยเอ็ดและเข้ามาเรียนในมหาวิทยาลัย เนื่องจากช่วงก่อนหน้านี้นี้ที่เขาเคยเรียนร่วมในโรงเรียนปกติแล้วต้องย้ายไปเริ่มเรียนกับเด็กตาบอดที่โรงเรียนสอนคนตาบอดที่นครราชสีมาเป็นช่วงที่ยากลำบากในการปรับตัวสำหรับเขามาก แต่เมื่อผ่านมาได้แล้วย้ายมาอยู่โรงเรียนสอนคนตาบอดที่จังหวัดร้อยเอ็ด เขาสามารถปรับตัวได้เร็วขึ้น ประกอบกับที่นั่นมีเครื่องดนตรีและอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้นักเรียนเข้าไปใช้และฝึกฝนได้ตามความสนใจไม่จำกัดเวลาเพราะเป็นโรงเรียนประจำ เขาจึงมีโอกาสได้ทดลอง ฝึกฝน และค้นหาความชอบของตัวเอง ทั้งในด้านกฎหมายและดนตรี เมื่อพบสิ่งที่ชอบแล้วได้ลองทำงานพบว่าตัวเองทำได้ดี ยิ่งทำให้เขารู้สึกมั่นใจและภูมิใจในตัวเองมากขึ้น รู้สึกว่าเขาก็มีความสามารถไม่แพ้คนอื่น ๆ ถึงแม้ที่บ้านจะชอบเปรียบเทียบเขากับคนตาบอดคนอื่น ๆ แต่เขาก็สามารถฟันฝ่าและพิสูจน์ความสามารถให้ครอบครัวได้เห็นได้แล้วในวันนี้

เมื่อสอบถามเกี่ยวกับการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกของมหาวิทยาลัย แदनนี่กล่าวว่ามหาวิทยาลัยมีระบบดูแลนักศึกษาพิการที่ดีตั้งแต่แรกเข้า เจ้าหน้าที่จะมาปฐมนิเทศ ชี้แจงให้นักศึกษาพิการและครอบครัวเข้าใจว่ามีบริการช่วยเหลือสนับสนุนนักศึกษาพิการอะไรบ้าง มีขั้นตอนการขอรับบริการอย่างไร นักศึกษาพิการสามารถมาคำปรึกษาและขอรับบริการได้ตลอด และที่ศูนย์ DSS ก็มีเครื่องมือ สื่อ อุปกรณ์ที่หลากหลายสำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท ซึ่งช่วยให้นักศึกษาพิการสามารถเรียนและทำกิจกรรมร่วมกับนักศึกษาอื่นๆ ได้สะดวกมากขึ้น สิ่งที่แดนนี่คิดว่าเขาประทับใจที่สุดและคิดว่าเป็นสิ่งช่วยให้เขาปรับตัวในชีวิตมหาวิทยาลัยได้เร็วขึ้นก็คือ ระบบการหาเพื่อนอาสา (บัดดี้) ที่ตอนนี้เขาและบัดดี้กลายเป็นเพื่อนสนิทที่รู้จักซึ่งกันและกันไปแล้ว เพื่อนช่วยเป็นตาให้เขา ช่วยคิดกันกับเพื่อน พวกเขาแต่งเพลงด้วยกัน แบ่งปันเรื่องเกี่ยวกับดนตรีและมุมมองที่แตกต่างและเข้าใจซึ่งกันและกัน

นอกจากเรื่องระบบของมหาวิทยาลัยที่ดีแล้วแดนนี่ได้เล่าเกี่ยวกับความสำคัญของสวัสดิการของรัฐที่ให้กับคนพิการ เนื่องจากครอบครัวของเขาเป็นชาวบ้านที่มีรายได้น้อยมาก การขอรับสวัสดิการจากรัฐจึงช่วยแบ่งเบาภาระให้พ่อแม่ได้ แदनนี่อธิบายเกี่ยวกับการรับสวัสดิการจากรัฐไว้ดังนี้

“ผมไม่ได้ทำบัตรประจำตัวคนพิการตั้งแต่แรก เพิ่งเริ่มมีบัตรประจำตัวคนพิการตอนเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษา เพราะจะขอรับสิทธิ์เรียนฟรีได้ นอกจากนั้นไม่ได้รับอะไรเพราะไม่รู้ว่าตัวเองจะขอรับบริการอย่างอื่นอะไรได้บ้าง ที่รู้คือเรื่องเรื่องค่าเทอมกับค่าหนังสือเรียน แต่ผมก็ไม่ได้ใช้สิทธิ์เรื่องค่าหนังสือเพราะซื้อมาก็ไม่ได้ใช้และไม่เคยใช้อยู่แล้ว จึงไม่เคยซื้อเพราะซื้อก็เปลืองเงินเปล่าๆ หากอยากอ่านก็จะยืม

คนอื่นแล้วไปหาคนอ่านให้ฟัง แต่พอเข้ามาเรียนที่มหาวิทยาลัยเจ้าหน้าที่ของศูนย์ DSS ก็แจ้งว่าเราสามารถขอรับทุนอุดหนุนการศึกษาสำหรับคนพิการจาก สกอ. ได้ ผมจึงขอรับทุนมาเป็นค่าเทอม ส่วนค่าใช้จ่ายรายเดือนผมทำเรื่องขอทุนจากมูลนิธิธรรมมิกชน ซึ่งรุ่นพี่ที่โรงเรียนสอนคนตาบอดร้อยเอ็ดแนะนำมาว่าผมครอบครัวยากจนอยู่ในเกณฑ์ที่ขอรับทุนได้ มูลนิธิจะให้เป็นค่าใช้จ่ายรายเดือน เดือนละ 3,000 บาท ซึ่งก็ไม่พอ ที่เหลือผมก็ขอจากครอบครัวอีกเดือนละ 2,000 บาท ทั้งหมดนี้ก็ช่วยให้ผมมาเรียนและใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยได้แต่ต้องประหยัดมากหน่อยและพยายามหารายได้เสริมจากทางอื่นมาช่วย”

(นายแดนนี่ นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 12 มีนาคม 2562)

เมื่อถามเกี่ยวกับบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้กับเขา แดนนี่คิดว่าบุคคลที่มีส่วนสำคัญที่สุดคือ ครอบครัว การแสดงออกและคำพูดของคนในครอบครัวมีผลต่อความมั่นใจและภูมิใจในตัวเองของเขามาก หากพ่อแม่เชื่อมั่นและภูมิใจในตัวเขาเขาจะรับรู้ได้และรู้สึกดีกับตนเองมากขึ้น การพยายามฝึกฝนพัฒนาตนเองของเขาเกิดจากความต้องการเป็นที่ยอมรับจากครอบครัว อยากให้พ่อแม่เชื่อมั่นและยอมรับในตัวเขา เมื่อวันหนึ่งที่พ่อแม่เห็นในความสามารถของเขาจึงปลดลือคความอึดอัดทั้งหมดในใจของเขาและทำให้เขารักตัวเองมากขึ้นรู้สึกที่ตัวเองมีคุณค่ามากขึ้น เรียนและทำกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้ก็คือเพื่อน แดนนี่คิดว่าเพื่อนมีส่วนสำคัญมาก ทั้งเพื่อน รุ่นพี่รุ่นน้อง ทั้งที่เป็นคนตาบอดและเพื่อนคนปกติ เพื่อนจะเป็นคนที่รับฟังเข้าใจเขา พุดคุยปรึกษากัน ทำให้เขาไม่เขว้ขวงเมื่อต้องเปลี่ยนสถานที่เรียนหรือไปอยู่ในสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ นอกจากนี้เขายังเห็นว่าการเรียนในมหาวิทยาลัย อาจารย์ก็เป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญมากอาจารย์ที่เข้าใจและคอยให้คำนำให้ความช่วยเหลือกับนักศึกษาพิการจะช่วยนักศึกษาพิการรู้สึกอบอุ่นสบายใจ และมั่นใจว่าตัวเองจะสามารถเรียนได้เหมือนกับคนอื่น ๆ

ปัจจุบันแดนนี่เริ่มวางแผนชีวิต วางเป้าหมายในอนาคตหลังจากเรียนจบไปแล้ว ทุกวันนี้เขาจะหารายได้พิเศษจากการรวมกลุ่มเล่นดนตรีกับเพื่อน บางครั้งก็อัดคลิปเล่นดนตรีลง YouTube เพื่อโปรโมตตัวเอง และหาช่องทางหารายได้พิเศษเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัวและเป็นเงินเก็บสำหรับอนาคต หลังจบการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเขาตั้งใจที่จะเป็นโปรดิวเซอร์ทำเพลง หรือครูสอนดนตรีซึ่งจะเป็นงานที่ให้รายได้และให้ความสุขทางใจกับเขาด้วย

“อะไรที่คนภายนอกคิดว่า คนตาบอดจะทำได้ เราจะพยายามทำมันให้ได้ ถ้าพลาดบ้างก็ไม่ใช่ไร ถ้าเราไม่เคยพลาดเราจะทำให้ถูกเป็นได้ยังไง”

(นายแดนนี่ นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 12 มีนาคม 2562)

กรณีศึกษาที่ 5

นนท์เป็นนักศึกษาบกพร่องทางร่างกาย นิ้วมือนิ้วเท้าบิดเก แต่นนท์มีลักษณะความบกพร่องอื่นร่วมด้วย เช่น หูของเขามีความผิดปกติของของเหลวในหูทำให้หูทั้งสองข้างได้ยินเสียงไม่ชัด คู่สนทนาต้องพูดเสียงสูงกว่าปกติปกติ นอกจากนี้เขายังมีความผิดปกติบริเวณรูพื่นและใบหน้าจึงส่งผลต่อการออกเสียงพูดทำให้พูดไม่ค่อยชัด

ตลอดเวลาที่ผ่านมานนท์ไม่ได้ทำบัตรประจำตัวคนพิการและไม่ได้รับสิทธิหรือสวัสดิการใดๆจากรัฐ เพราะคุณแม่เห็นว่านนท์สามารถดูแลตัวเองและใช้ชีวิตได้เหมือนคนปกติทั่วไป จึงไม่ได้ให้ทำบัตรประจำตัวคนพิการ หากต้องไปพบแพทย์เพื่อรักษาอาการป่วยต่าง ๆ จะใช้สิทธิ์บัตร 30 บาทรักษาทุกโรคแทน หากรายการใดที่สิทธิ์การรักษาไม่ครอบคลุมทางครอบครัวก็จะจ่ายเอง จนเมื่อเข้ามาเรียนมหาวิทยาลัยมีเจ้าหน้าที่ของศูนย์ DSS ของมหาวิทยาลัยแจ้งให้นนท์ไปทำบัตรประจำตัวคนพิการเพื่อรับทุนอุดหนุนการศึกษาจาก สกอ. และเข้าสู่ระบบความช่วยเหลือจากมหาวิทยาลัย คุณแม่จึงพานนท์ไปทำบัตรประจำตัวคนพิการ

การที่นนท์ไม่มีบัตรประจำตัวคนพิการมาหลายปีทำให้การรักษาเกี่ยวกับการได้ยินของหูไม่ต่อเนื่องเพราะเป็นอาการป่วยที่ต้องรักษาด้วยการหยอดยาอย่างต่อเนื่องทำให้มีค่าใช้จ่ายสูง ช่วง 4-5 ปีก่อนจะเข้ามาวิทยาลัยจึงไม่ได้ไปรักษาเลย ทำให้ระยะหลังนนท์มีการได้ยินที่ไม่ค่อยดีนัก คู่สนทนาต้องพูดเสียงดังกว่าปกติจึงจะได้ยิน หลังจากทำบัตรประจำตัวคนพิการแล้ว เจ้าหน้าที่ของศูนย์ได้แนะนำให้นนท์กลับไปรักษาตัวให้ต่อเนื่องเพื่อจะได้ไม่เป็นอุปสรรคกับการเรียน

นนท์เล่าว่าเขากับแม่สนิทกันมาก เราคุยกันได้ทุกเรื่อง ทั้งเรื่องเรียนและเรื่องอื่น ๆ เขาชอบคุยเรื่องการเมืองและเรื่องสังคมกับแม่ และเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่เขาอยากเรียนรัฐศาสตร์

นนท์เรียนอนุบาลและประถมศึกษาที่โรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง และเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนประจำจังหวัดที่สุราษฎร์ธานี การเรียนในโรงเรียนทั้งสองแห่งเป็นการเรียนร่วมกับเด็กปกติไม่มีปัญหาอะไร ทั้งเรื่องการเรียนและเรื่องสังคม เขามีผลการเรียนที่ดี และทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนได้ทุกอย่าง นนท์เล่าถึงแรงบันดาลใจที่ทำให้เขาสนใจมาเรียนรัฐศาสตร์ว่า

“ในตอนแรกช่วงที่ผมอยู่มัธยมศึกษาปีที่ 4 ผมสนใจทั้งนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ครับ ผมชอบอ่านข่าวและอ่านหนังสือเกี่ยวกับนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ พอเข้ามาวิทยาลัยจึงตัดสินใจสอบเข้าสาขาวิชานิติศาสตร์ แต่พอมาเรียนได้หนึ่งปี วิชาเริ่มยากขึ้น เริ่มรู้สึกว่าเราอาจไม่ไหวประกอบกับนึกถึงว่าถ้าจบไปแล้ว เราอาจเป็นอัยการหรือเป็นทนายได้ไม่ถนัด ผมจึงตัดสินใจเปลี่ยนมาเรียนสาขาวิชารัฐศาสตร์แทน พอตัดสินใจได้ก็ไปแจ้งกับอาจารย์ที่ปรึกษาเลยครับ และตอนนี้ผมก็ย้ายมาเรียนในสาขาวิชารัฐศาสตร์แล้ว ผมสนใจเรื่องของการเมือง ชอบอ่านหนังสือเกี่ยวกับ

ประวัติศาสตร์การเมืองและมีนักการเมืองในอุดมคติที่ผมชื่นชอบ ซึ่งผมคิดว่าการ
เปลี่ยนมาเรียนรัฐศาสตร์เป็นการตัดสินใจที่ถูกต้องครับ คิดว่าเหมาะกับตัวเองดี”

(นายนนท์ นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2562)

เมื่อสอบถามนันทเกี่ยวกับบรรยากาศในการเรียนระดับมัธยมศึกษากับอุดมศึกษาเหมือนหรือ
ต่างกันอย่างไร นนท์ตอบว่า

“ถ้าเอามาเทียบกันคงเทียบไม่ได้หรอกครับ อาจารย์มัธยมจะมีความเป็น
ครอบครัวอีกครอบครัวหนึ่งที่คอยสอนเรา อบรมเรา คอยให้คำปรึกษาให้คำช่วยเหลือ
ส่วนอาจารย์ในมหาวิทยาลัย ก็แตกต่างออกไปเพราะเราโตขึ้น มีวุฒิภาวะมากขึ้น
อาจารย์มักบอกนิสิตว่าให้เราคิดกับเค้าเหมือนเพื่อนคนหนึ่ง แต่เราก็มีความเคารพเขา
หากมีอะไรไม่สบายใจ อยากปรึกษาก็สามารถปรึกษาเขาได้เช่นกัน เขาจะคอย
ช่วยเหลือเราเหมือนกันครับ”

(นายนนท์ นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2562)

จากการสอบถามอาจารย์ผู้สอนและอาจารย์ที่ปรึกษาของนนท์เพิ่มเติมทำให้ทราบว่านนท์
เป็นนักศึกษาที่ตั้งใจเรียนมาก นั่งหน้าห้องและคอยตอบคำถามของอาจารย์อยู่เสมอ แต่อาจารย์บาง
ท่านเห็นว่าการเรียนนิติศาสตร์อาจจะไม่เหมาะกับนนท์นัก เนื่องจากการสอบเนติบัณฑิตนั้นยัง
ข้อจำกัดสำหรับคนพิการบางประเภทอยู่ ยังไม่เปิดกว้างมากนัก การย้ายสาขาวิชามาเรียนรัฐศาสตร์
จึงอาจจะช่วยให้นนท์หางานที่เหมาะสมได้มากขึ้นเมื่อจบการศึกษา

นอกจากเป็นนักศึกษาที่ตั้งใจเรียนมากแล้วนนท์ยังสนใจเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ทั้งกิจกรรม
ของมหาวิทยาลัยและกิจกรรมขององค์ภายนอกอยู่เสมอ เช่น กิจกรรมชมรม กิจกรรมกีฬาของ
มหาวิทยาลัย กิจกรรมจิตอาสา นักศึกษาพิการบริการชุมชน กิจกรรมการออกค่ายอาสาต่าง ๆ หรือ
บางครั้งก็รวมตัวกับเพื่อนไปจัดกิจกรรมวันเด็กให้กับเด็ก ๆ ในชุมชนใกล้เคียง เป็นต้น เมื่อสอบถาม
เกี่ยวกับเหตุผลที่ทำให้นนท์สนใจเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมต่างๆ มากมาย นนท์อธิบายว่า

“ผมอยากจะช่วยเหลือคนอื่นครับ เล็กๆ น้อยๆ ถ้าพอทำได้เราก็ทำ ช่วยได้เราก็ช่วยครับถ้า
ผมมีเวลาวางจะหาโอกาสไปทำทันที การรวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้เราได้เจอสังคมใหม่ ๆ
เพื่อนใหม่ๆ สังคมที่มีจุดประสงค์เดียวกันคือทำเพื่อสังคม และผมอยากลองทำงานเพื่อสังคมดูบ้าง
เมื่อทำไปแล้วผลที่ตอบแทนกลับมาคือ เราได้ร่วมงานกับคนอื่นมากขึ้น กล้าเผชิญกับปัญหาต่างๆ
กล้าออกไปทำสิ่งใหม่ๆ ทุกครั้งครับ บางทีเมื่อมีปัญหาทำให้เรารู้ว่าเราต้องปรับปรุงตรงไหน เราได้

ทำงานร่วมกับคนอื่น และเราก็ได้เห็นว่ามีสิ่งที่เราทำช่วยให้คนในสังคมมีความสุขขึ้นจากกิจกรรมที่เราทำ
ครับ ผมรู้สึกภูมิใจนะครับ ความพิการที่ผมมี แทบไม่มีผลกับการทำกิจกรรมของผมเลยครับ ผมใช้
ชีวิตปกติ เรียนปกติ และพบปะสังคมปกติครับ”

(นายนนท์ นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2562)

เมื่อสอบถามเกี่ยวกับระบบในการดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัย ว่านนท์
อยากให้มหาวิทยาลัยปรับปรุงในเรื่องใดบ้าง เขากล่าวว่า

“สำหรับความช่วยเหลือของผมคงไม่มีอะไรครับ แต่ผมคิดว่าเพื่อนคนอื่น
อาจจะต้องการ เช่น อยากให้รถเข็นหรือวีลแชร์สำหรับคนพิการไว้ให้เขาใช้ให้
เพียงพอครับ และอยากให้เพิ่มทางลาดตามจุดเชื่อมต่อระหว่างคณะหรืออาคารเรียน
ให้มากขึ้น เพื่อเพื่อนๆ ที่พิการทางร่างกายเขาจะได้เดินทางได้สะดวกขึ้นครับ ที่
มหาวิทยาลัยเรามีทางลาด และราวจับแล้ว แต่อาจไม่ครอบคลุมในตึกใหม่บางตึก
และอยากให้ปรับปรุงทางเท้าหรือฟุตบอลสำหรับนักศึกษาตาบอดด้วยครับ เขาจะได้
เดินทางสะดวกขึ้น”

(นายนนท์ นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2562)

กรณีศึกษาที่ 6

หนึ่งเป็นนักศึกษาชายอายุ 22 ปี ปัจจุบันกำลังเรียนอยู่ชั้นปีที่ 4 สาขาศาสนาและปรัชญา
คณะมนุษยศาสตร์ เขามีความบกพร่องทางร่างกายคือ กระดูกหลังคดไปเบียดข้อปอด ส่งผลต่อระบบ
หายใจ ทำให้หายใจไม่ค่อยสะดวก เป็นความพิการที่ได้รับตั้งแต่กำเนิด หนึ่งอาศัยอยู่กับย่าซึ่งตอนนี้
อายุ 74 ปีแล้ว พ่อกับแม่แยกทางกันตั้งแต่เขาอายุ 3-4 ขวบ พ่อเป็นผู้ดูแลส่งเสียแต่พ่อทำงานอยู่
ต่างจังหวัดจึงไม่ค่อยได้พบกัน หนึ่งจึงอยู่กับย่าเป็นส่วนใหญ่ โดยมีบ้านญาติ ๆ อยู่ใกล้ ๆ กันหลายคน
เขาสนิทกับย่ามาก อาการป่วยของหนึ่งทำให้เขาต้องไปพบแพทย์และรักษาตัวเป็นประจำ แต่
เนื่องจากย่าอายุมากแล้วและเป็นชาวบ้านธรรมดาจึงไม่รู้ว่าคนพิการจะต้องไปทำบัตรประจำตัวคน
พิการและสามารถขอรับสวัสดิการต่างๆ จากรัฐได้ หนึ่งเล่าว่า

“ผมสนิทกับย่ามากกว่าพ่อ ย่าก็จะดูบ้าง แต่ย่าก็จะตามใจมากเพราะผมเป็น
หลานคนสุดท้องที่อยู่กับย่า พ่อกับแม่เลิกกันตั้งแต่ 3-4 ขวบ ย่าอายุมากแล้วเลยไม่รู้
ว่าเราสามารถขอรับสิทธิ์ต่าง ๆ ได้ พอเราเกิดมาแล้วหมอวินิจฉัยว่าเรากระดูกหลัง
คดส่งผลต่อระบบหายใจ กระดูกไปเบียดข้อปอดทำให้หายใจไม่สะดวก เราจึงต้องไป

หาหมอตลอด และแต่ละครั้งก็ต้องไปเอ็กซเรย์เพื่อติดตามอาการทุกครั้ง ย่าต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาเอง ทำให้หมดเงินรักษาไปเยอะมาก แต่อาการก็ไม่ดีขึ้น พออายุได้ 6-7 ปี จึงหยุดไปหาหมอ ไม่ได้รักษาต่อ ซึ่งก็ส่งผลให้ผมจะมีอาการรูบเป็นบางครั้งเวลาที่หายใจไม่ทันครับ”

(นายหนึ่ง นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2562)

ในด้านการเรียนหนึ่งสามารถเรียนได้ดี และร่วมกิจกรรมกับเพื่อนคนอื่นได้ปกติ มีเพียงต้องระวังเมื่อมีอาการกำเริบและหายใจไม่ออกที่กลายเป็นอาการประจำตัวของเขาไปแล้ว ช่วงประถมและมัธยมศึกษาตอนต้นหนึ่งเรียนที่แห่งหนึ่งในจังหวัดจันทบุรีเป็นโรงเรียนขยายโอกาส ซึ่งโรงเรียนนี้ผู้อำนวยการโรงเรียนให้ความใส่ใจกับนักเรียนเป็นอย่างดี ย่าของหนึ่งจึงไปฝากให้ทางโรงเรียนช่วยดูแลหนึ่งเป็นพิเศษ หากเขามีอาการหายใจไม่ออกก็ให้โรงเรียนแจ้งไปที่ย่าและส่งตัวไปโรงพยาบาลทันที

จนเมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเนื่องจากเป็นเด็กเรียนดีเขาย้ายไปเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่โรงเรียนประจำจังหวัด โดยตลอดระยะเวลาของการเรียนที่ผ่านมา เขาไม่เคยทราบว่าเขาต้องไปทำบัตรประจำตัวคนพิการและมีสิทธิ์ได้รับสวัสดิการต่าง ๆ เลย จนกระทั่งอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีเจ้าหน้าที่จากสำนักงานพัฒนาสังคมจังหวัดจันทบุรี มาพบแล้วแจ้งให้เขาไปพบแพทย์เพื่อให้แพทย์ออกใบรับรองความพิการแล้วไปยื่นทำบัตรประจำตัวคนพิการเพื่อขอรับบริการการรักษาฟรี เขายื่นเรื่องไปตอนเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แต่เริ่มได้รับสวัสดิการต่าง ๆ ตอนเริ่มเข้ามาเรียนชั้นปีที่ 1 ในมหาวิทยาลัยแล้ว หนึ่งเล่าเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า

“ตลอดเวลาที่ผ่านมาก็ไม่เคยมีใครบอกให้เราไปทำบัตรประจำตัวคนพิการหรือบอกว่าเรามีสิทธิ์ที่จะรับสวัสดิการจากรัฐได้ ครูอาจารย์ที่โรงเรียนทุกที่ก็ทราบว่าเราพิการ เรากระดูกหลังคด แต่ก็ไม่เคยบอกให้ไปขอรับสิทธิ์ใด ๆ หรือแม้กระทั่งการขอเรียนฟรี ผมเพิ่งรู้ว่าผมมีสิทธิ์ได้รับสวัสดิการต่าง ๆ และเรียนฟรีได้ก็ตอนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีเจ้าหน้าที่จากสำนักงานพัฒนาสังคมจังหวัดจันทบุรีมาหา แล้วมาบอกให้ผมไปหาหมอให้ออกใบรับรองมาแล้วเอาไปยื่นทำบัตรประจำตัวคนพิการ ผมถึงมีบัตรประจำตัวคนพิการ แต่กว่าจะได้ก็มาเรียนมหาวิทยาลัยแล้ว พอมาเรียนที่มหาวิทยาลัยพี่เจ้าหน้าที่ในศูนย์ DSS ก็มาบอกผมว่าผมเรียนฟรีได้นะให้เอาบัตรประจำตัวคนพิการมายื่นขอรับสิทธิ์เรียนฟรี และใช้บัตรประจำตัวคนพิการนี้ไปขอรับการรักษาฟรีได้ เขาแนะนำให้ผมไปรักษาตัวต่อ เพื่อป้องกันอันตรายจากอาการรูบ

และหายใจไม่ออกที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ผมจึงได้เริ่มต้นรักษาตัวและรับ
สวัสดิการจากรัฐจริงๆ ตอนนั้น ”

(นายหนึ่ง นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2562)

นอกจากได้รับการรักษาพยาบาลฟรีและได้รับทุนอุดหนุนการศึกษาจาก สกอ. แล้ว หนึ่งยัง
ได้รับเบี้ยยังชีพคนพิการเดือนละ 800 บาทที่ทางรัฐให้มาผ่านทางเทศบาล นอกจากนี้เขายังได้ทราบว่า
รัฐมีบริการหางานและฝึกอาชีพให้คนพิการด้วย สำหรับความช่วยเหลือจากมหาวิทยาลัย เขากล่าว
ว่า

“ในส่วนของสวัสดิการความช่วยเหลือของมหาวิทยาลัยช่วยก็เช่น เงิน
อุดหนุนการศึกษา(ค่าเทอม) มึงบให้สำหรับค่าถ่ายเอกสารเอกสารประกอบการเรียน
การสอน เราสามารถมาขอปรี้นต์งานได้ที่ศูนย์ DSS เขามีบริการให้ มีจัดโครงการ
เรียนเสริมหรือจัดมอบรมให้ด้วย เช่น อบรมภาษาอังกฤษให้นักศึกษาพิการมาเรียน
ในห้องอบรมของทางศูนย์ฯ มีกิจกรรมมอบอาชีพให้ แล้วก็กิจกรรมจิตอาสาของ
กลุ่มนักศึกษาพิการที่จะรวมกลุ่มกันไปทำประโยชน์เพื่อสังคม เช่น ไปเก็บขยะที่
ชายหาด”

(นายหนึ่ง นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2562)

หนึ่งเล่าที่มาของการมาเป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัยไว้ว่าเขาสมัครเข้าเรียนที่นี่ด้วยระบบ
โควตาเป็นโควตาเรียนดี ที่เป็น MOU ระหว่างมหาวิทยาลัยกับโรงเรียนของเขา เขาเลือกเรียนใน
สาขาวิชาศาสนาและปรัชญาเนื่องจากเขาชอบอ่านหนังสือเกี่ยวกับปรัชญาและอยากเรียนด้านนี้
เพิ่มเติม เขาค้นพบความชอบและความสนใจของตัวเองตั้งแต่ตอนเรียนอยู่มัธยมศึกษาปีที่ 5 จากการ
อ่านหนังสือ เขาสามารถเข้าไปอ่านหนังสือเกี่ยวกับปรัชญาในห้องสมุดของโรงเรียนได้ครั้งละหลาย
ชั่วโมง ทั้งหมดจึงเป็นที่มาให้หนึ่งเลือกเรียนในสาขาวิชาศาสนาและปรัชญา

เมื่อเข้ามาเรียนเป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัย นอกจากการเรียนที่หนึ่งทำได้ดีแล้วเขายังทำ
กิจกรรมต่างๆ มากมาย เขาเคยทำงานในองค์การนิสิต ปัจจุบันเขาเป็นประธานคณะกรรมการ
สวัสดิการนิสิตในสภานิสิตของมหาวิทยาลัย มีหน้าที่ดูแลสวัสดิการนิสิตในมหาวิทยาลัย เช่น สิทธิ
ประโยชน์ของนิสิตในด้านต่าง ๆ รวมทั้งรับเรื่องร้องเรียนต่างๆ จากนิสิตแล้วประสานงานไปยังฝ่าย
งานที่เกี่ยวข้องเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน เขากล่าวถึงแรงบันดาลใจที่ทำให้เขาออกมาทำกิจกรรม
เพื่อสังคมว่า

“แรงบันดาลใจ คือ ผมอยากเสริมประสบการณ์ให้กับตัวเอง การเป็นสภานิติบัญญัติเป็นแบบจำลองขององค์กรหนึ่งในสังคม ผมดีใจที่ตัวเองมีศักยภาพที่จะมาทำตรงนี้ได้ ช่วยดูแลสวัสดิการช่วยคนอื่นได้ เราก็อู้สึกดี ผมรู้สึกดีเวลาทำให้คนอื่นให้ความร่วมมือกับเราได้ รู้สึกสนุกกับการแก้ปัญหา ผมคิดว่าการทำกิจกรรมแบบนี้เป็นการสร้างมิตรภาพที่ดีระหว่างทีมงานที่ต้องร่วมมือกันคิด ทำและแก้ปัญหาด้วยกัน”

(นายหนึ่ง นามสมมติ, สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2562)

เมื่อกล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลให้เขามีอัตลักษณ์เชิงบวกและเห็นคุณค่าในตัวเอง หนึ่งคิดว่าปัจจัยสำคัญจะเป็นความรักความอบอุ่นจากครอบครัว และตัวคนพิการเองก็ต้องเห็นคุณค่าในตนเองก่อน ถึงแม้จะมีความพิการแต่คนพิการต้องเชื่อมั่นว่าตนเองก็มีความสามารถที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ได้ไม่แตกต่างจากคนอื่น เขาเชื่อว่าคนพิการแต่ละคนสามารถค้นหาความชอบ ความถนัดของตัวเองแล้วพัฒนาสิ่งนั้นให้ได้รับการยอมรับได้ และการออกมาทำงานเพื่อสังคมก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เขาได้พิสูจน์ตัวเองว่านอกเหนือจากเขาจะสามารถพัฒนาตนเองในเรื่องการเรียนได้แล้ว เขายังสามารถเป็นตัวแทนของสังคมทำงานเพื่อช่วยเหลือสังคม ช่วยเหลือคนอื่นได้ด้วย

ส่วนระบบการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกของมหาวิทยาลัยนั้นหนึ่งเห็นว่ามหาวิทยาลัยมีศูนย์ DSS ที่มีกิจกรรมและโครงการช่วยนักศึกษาพิการหลายอย่างทั้งการพัฒนาทักษะให้นักศึกษาพิการ ทั้งทักษะภาษา อาชีพ มีกิจกรรมและโครงการที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาพิการออกไปทำประโยชน์หรือจิตอาสาเพื่อสังคม และยังมีสื่ออุปกรณ์สนับสนุนการเรียนและให้ทุนการศึกษาเพื่อช่วยเหลือแบ่งเบาให้กับนักศึกษาด้วย สิ่งต่างๆ เหล่านี้ช่วยให้นักศึกษาพิการสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองตลอดการทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมั่นใจและมีความสุขมากขึ้น

ปัจจุบันหนึ่งเรียนอยู่ชั้นปีที่ 4 เขาเลือกทำวิจัยซึ่งเป็นการค้นคว้าอิสระแทนการฝึกงาน เขามีความฝันว่าอยากเรียนต่อระดับปริญญาโทที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เขาอยากเรียนต่อในสาขาวิชาพุทธศาสน์หรือสาขาวิชาปรัชญาภาวะสตรี (Feminism) เพราะสนใจเรื่องเกี่ยวกับภาวะสตรีในประเทศไทย ในอนาคตเขาอยากเรียนต่อในระดับปริญญาโทและอยากเป็นอาจารย์สอนในมหาวิทยาลัย

กรณีศึกษาที่ 7

แพนเป็นนักศึกษาพิการซ้ำซ้อน แพนถูกวินิจฉัยว่าเป็นผู้บกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหว ร่างกายซีกขวาอ่อนแรงและกล้ามเนื้อที่ปากบังคับไม่ได้ ลิ้นแข็งทำให้ปิดปากไม่สนิทส่งผลให้ออกเสียงพูดไม่ชัดและมีน้ำลายไหลตลอด ซึ่งเป็นความพิการที่เกิดจากความผิดปกติหลังคลอดได้เพียง 15 วัน แพนเล่าเกี่ยวกับสาเหตุความพิการที่เกิดขึ้นในตอนนั้นว่า

“มีอาการซัดหลังตลอด 15 วัน เกิดจากวินิจฉัยของแพทย์ที่ผิดพลาดที่คิดว่าเกิดจากความผิดปกติของทางเดินปัสสาวะ แต่ตอนหลังมาทราบว่าเป็นเยื่อหุ้มสมองอักเสบทำให้มีอาการซัด ต้องทานยาแก้อักเสบตลอด จากนั้นร่างกายซิกขาทั้งแขนขา มือ จะอ่อนแรง ตอนเด็ก ๆ หัดคลานหรือหัดเดินไม่ได้ ต้องรักษาตัวตลอดทั้งหาหมอสมอง หมอกระดูก หมอกายภาพ และฝึกพูด และตอนอายุ 2-3 ปีเพราะกล้ามเนื้อที่ปากบังคับไม่ได้ ลิ้นแข็ง รู้เรื่องทุกอย่าง ฟังแล้วปฏิบัติตามได้แต่พูดไม่ได้ จึงไม่ยอมพูดเลย การรักษาและฟื้นฟูใช้สิทธิ์ของบัตร 30 บาทรักษาทุกโรคซึ่งก็ไม่ครอบคลุมบางเรื่อง เพราะเมื่อก่อนบัตร 30 บาท รักษาไม่ครอบคลุม เช่น ยาบางตัว ยากันชักที่ใช้เราก็ต้องจ่ายเอง ในตอนนั้นเราไม่รู้เลยว่ามีสิทธิ์รักษาพยาบาลฟรีอะไรบ้างและไม่เคยมีบัตรประจำตัวคนพิการ ไม่มีใครบอก เราก็เลยไม่รู้ เราช่วยตัวเองกันมาตลอด”

(นางสาวแพน นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2562)

แพนเข้ารับการรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพอย่างสม่ำเสมอด้วยความดูแลอย่างใกล้ชิดจากครอบครัวโดยเฉพาะคุณแม่ ที่ดูแลและจัดการทุกอย่างในชีวิตให้แพนอย่างเต็มที่ทั้งการพาไปพบแพทย์ ฝึกทำกายภาพบำบัดและฝึกพูด จนเมื่อแพนอายุได้ 5 ปีถึงเวลาที่จะต้องเข้าเรียน คุณแม่จึงพาน้องแพนไปสมัครเรียนในระดับชั้นอนุบาล แต่ด้วยสภาพความพิการทำให้ประสบปัญหาหลายอย่างกว่าจะได้ที่เรียน

“แพนเข้าเรียนอนุบาล ตอนอายุประมาณ 5 ขวบตอนแรกตั้งใจจะให้เข้าโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งแต่เมื่อพาไปสมัครแล้วโรงเรียนให้ไปทดลองเรียนก่อนและพอไปเรียนจริง ๆ ก็ปฏิเสธไม่รับเราเข้าเรียนเขาบอกว่า เราจะทำให้ผู้ปกครองคนอื่นไม่พอใจเพราะน้ำลายยืด แพนฟังแล้วก็เลยร้องไห้ ทางโรงเรียนบอกให้พาไปเรียนที่โรงเรียนโสตศึกษาที่รับเด็กพิการดีกว่า แม่ก็พาแพนไปที่โรงเรียนโสตศึกษา แต่พอไปถึงแล้วเห็นเด็กตาบอด เด็กนั่งรถเข็น เด็กส่งภาษาใบ้กัน มองดูแล้วพอกับแม่ก็เกิดคำถามในใจว่าเรารู้เรื่องทุกอย่าง ตาไม่บอด หูไม่หนวก ไม่ได้เป็นใบ้ ไม่ต้องนั่งรถเข็น เราแตกต่างจากเด็กพิการเหล่านี้ ทำไมต้องมาเรียนที่นี่ พอกับแม่จึงไม่ให้เรียนและพยายามหาที่เรียนให้ใหม่”

(นางสาวแพน นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2562)

เมื่อตัดสินใจไม่ให้น้องแพนเข้าเรียนในโรงเรียนสำหรับคนพิการ ครอบครัวจึงพยายามที่จะหาโรงเรียนที่เหมาะสมให้แพนได้เรียน จนกระทั่งไปติดต่อกับโรงเรียนอนุบาลเอกชนแห่งหนึ่ง โรงเรียนสอบถามว่าแพนสามารถช่วยเหลือตัวเองได้หรือไม่ เมื่อทราบว่าน้องสามารถดูแลช่วยเหลือตนเองได้ โรงเรียนก็รับเข้าเรียนทันที และทางโรงเรียนก็สอบถามเกี่ยวกับบัตรประจำตัวคนพิการทำให้ครอบครัวทราบข้อมูลว่าน้องสามารถทำบัตรประจำตัวคนพิการและขอรับสิทธิการเรียนฟรีได้

“มาถึงโรงเรียนก็ถามว่าเด็กช่วยเหลือตัวเองได้ไหม เราก็ตอบว่าได้ เขารับทันที ทางโรงเรียนถามว่ามีบัตรประจำตัวคนพิการหรือไม่ โรงเรียนจะได้เงินสนับสนุนจากรัฐ ตอนนั้นเรามีแค่บัตร 30 บาทก็ใช้ไม่ได้ ไม่มีบัตรประจำตัวคนพิการ พ่อแม่จึงพาเราไปทำบัตรประจำตัวคนพิการแต่ต้องไปเอาไปปรับรองแพทย์มาแสดงว่าพิการจริงก่อน แต่พอได้บัตรคนพิการมาก็เอามาใช้รับสิทธิเรียนฟรีไม่ได้อีก เพราะมันข้ามเขต ในตอนนั้นเขายังไม่ได้ปรับเกณฑ์ยังใช้ข้ามเขตกันไม่ได้ ทำบัตรที่สำนักงานพัฒนาสังคมจังหวัดแต่ก็ไม่มีใครแจ้งรายละเอียดว่าเราสามารถรับสิทธิ์อะไรได้บ้าง ทั้ง ๆ ที่เราต้องไปทำบัตรทุก 8 ปี แต่ก็ไม่มีใครแจ้งอะไรเราเลย”

(นางสาวแพน นามสมมติ, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2562)

แพนเรียนอยู่โรงเรียนเอกชนแห่งนั้นตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงจบประถมศึกษาด้วยการเรียนร่วมกับนักเรียนทั่วไป แพนมีผลการเรียนดีมีเกรดเฉลี่ยอยู่ที่ 3 กว่าตลอด ในช่วงก่อนจะจบชั้นประถมศึกษาแพนต้องหาสถานที่เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาในตอนแรกแพนตั้งใจที่จะไปเรียนต่อในโรงเรียนมัธยมศึกษาชื่อดังแห่งหนึ่ง แพนจับสลากได้เรียนในแผนกวิทย์-คณิตฯ ทางโรงเรียนแจ้งว่าก่อนเปิดเรียนให้นักเรียนมาเรียนปรับพื้นฐานก่อนแต่ช่วงนั้นแพนต้องเข้ารับการผ่าตัดทำให้ไปเรียนปรับพื้นฐานไม่ได้ ทางครอบครัวจึงไปอธิบายให้ทางโรงเรียนเข้าใจความจำเป็นแต่ทางโรงเรียนเห็นว่าหากไม่มาเรียนปรับพื้นฐานก่อนก็จะให้แพนย้ายแผนกเรียนแทน ซึ่งทางครอบครัวเห็นว่าแพนเป็นเด็กเรียนดีที่สำคัญน้องชอบเรียนคณิตศาสตร์มาก การเปลี่ยนไปเรียนแผนกอื่นอาจไม่สอดคล้องกับความต้องการของน้อง ทางครอบครัวจึงต้องไปหาโรงเรียนใหม่ที่น่าจะเหมาะสมกับแพนมากกว่า แพนเล่าถึงการตัดสินใจในช่วงนั้นว่า

“ช่วงนั้นหมอนัดทำกายภาพตลอด แต่แพนก็ยังเดินเขย่งตลอด มือก็ยังใช้ไม่ได้ ผ่าแขน ผ่าขา ใส่เฝือกก็รอบก็ยังใช้ไม่ได้ ครอบครัวจึงขอย้ายไปปรึกษาแผนกกระดูก เมื่อมาหาหมอกระดูก หมอแนะนำให้ผ่าตัดขาและผ่าตัดมือข้างขวา จนมาถึงช่วงประถมศึกษาปีที่ 6 กำลังจะขึ้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แพนจับสลากได้แผนกวิทย์-

คณิต เขาให้มาเข้าค่ายทดลองเรียนปรับพื้นฐาน แต่เราติดหมอนัดผ่าตัด เมื่อไปแจ้งทาง ผอ.โรงเรียน เขาบอกให้เลื่อนผ่าตัดก่อนหรือผ่าเสร็จก็มาเข้าค่าย หรือไม่เราก็ต้องย้ายแผนก แต่ครอบครัวเห็นว่าเราเรียนดีได้เกรดเฉลี่ย 3 กว่าตลอดจึงมาปรึกษากันว่าไม่ให้เราเรียนที่นี้ไปหาที่เรียนใหม่น่าจะดีกว่า”

(นางสาวแพน นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2562)

จากนั้นครอบครัวจึงพาแพนไปสมัครเรียนชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนรัฐแห่งหนึ่งตามคำแนะนำของญาติ ที่โรงเรียนแห่งนี้แพนได้เรียนในแผนกวิทย์-คณิต อย่างที่ตั้งใจ แพนเรียนอยู่โรงเรียนแห่งนี้จนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างที่เรียนอยู่โรงเรียนนี้แพนทำคะแนนได้สูงสุดติด 1 ใน 10 ของนักเรียนทั้งหมดทุกปี ทางโรงเรียนจึงทำหนังสือชมเชยไปยังโรงเรียนเดิมของแพน นอกจากการเรียนในแผนกวิทย์-คณิตแล้ว แพนยังชอบเรียนภาษาจีนและคอมพิวเตอร์ด้วย ทุกอย่างเป็นไปด้วยดี ยกเว้นเรื่องการรับประทานอาหารกลางวันเนื่องจากแพนต้องทานอาหารเหลวเท่านั้นถึงโรงเรียนจะมีอาหารกลางวันฟรีให้ แต่แพนก็ไม่สามารถทานได้ ต้องทนหิวเพื่อรอกลับมารับประทานที่บ้านตอนเย็น เมื่อสอบถามว่าทำไมจึงไม่เตรียมอาหารเหลวไปทานที่โรงเรียนแทน แพนตอบว่า

“เมื่อก่อน หนูไม่ได้เป็นคนแบบที่อาจารย์เห็นหรอกนะคะ เวลาเจอคนแปลกหน้า ก็จะทำสีหน้าแบบจะร้องไห้ ไม่เข้าใจตัวเองเหมือนกันว่าทำไมเป็นคนแบบนั้น สงสัยเกือบทุกครั้งที่ได้เห็นคนอื่น ๆ หรือแม้กับเพื่อน ๆ บางคนก็เป็น เวลาไปโรงเรียนมักจะโดนเพื่อนล้อ เช่น “ไอ้ยี้ด ไอ้เอ้อ ไอ้จ้อย” แล้วเวลากินข้าวก็มักจะมีเพื่อนพูดว่า “กินไม่ลงวะ ดูลีไอ้จ้อยกินข้าวได้ด้วยหรือ” ประมาณนี้ ไม่ใช่หนูไม่ยอมกิน เมื่อก่อนเวลาไปไหนกับแม่ หนูได้เพียงมองแม่กับน้องกิน ยอมรับว่า เรื่องกินอาจผิดที่แม่ด้วยเพราะแม่ตามใจคือไม่กินก็อย่ากินไปกินที่เราบ้านก็ได้”

(นางสาวแพน นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2562)

ปัญหาที่เกิดขึ้นกับแพนจึงไม่ใช่เพียงการรับประทานอาหารที่โรงเรียนไม่ได้แต่เป็นเรื่องการเข้าสังคม และการยอมรับทางสังคมในโรงเรียนด้วย ภาวะที่เกิดขึ้นกับแพน คำล้อเลียนจากเพื่อน ตั้งแต่เด็ก ๆ ส่งผลให้แพนไม่มีเพื่อนสนิทมากนัก มีเพียงครอบครัวที่เป็นกำลังใจสำคัญ จนเมื่อแพนเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แพนได้พบกับคุณครูคนหนึ่งเข้ามาเปลี่ยนมุมมองในชีวิตของแพนเกี่ยวกับความพิการของตัวเองไปตลอดชีวิต แพนเล่าว่า

“หนูไม่กินข้าวที่โรงเรียนเลยตั้งแต่อายุ ๖ ขวบจนถึง ม. 4 ถ้าหิวหนูก็กินขนม นม หรือน้ำแทน จนหนูมาเจอครูคนหนึ่ง เขาใช้เวลาในการกล่อมให้หนูกินอยู่นานเหมือนกัน ให้หนูมาทานข้าวกลางวันกับเขา ให้กินเลยไม่ต้องอาย เขาทำเหมือนทุกอย่างเป็นปกติ แล้วเขาก็บอกหนูว่าอย่าไปสนใจที่คนอื่นล้อ แพนอยากทำอะไรทำเลย ครูเขาไม่เคยทำให้รู้สึกว่าการกินไม่ได้ เขาพูดเสมอว่า “ไม่มีอะไรที่แพนทำไม่ได้” ครูทำให้แพนเห็นคุณค่าในตัวเองว่าแพนสามารถกินได้เหมือนคนอื่นทำทุกอย่างได้ตามที่แพนต้องการ เขาบอกว่า “เราไม่จำเป็นต้องแคร์สายตาใคร มองเฉพาะคนที่เห็นค่าของเราพอ” ครูเขาคือ Idol ของแพนค่ะ”

(นางสาวแพน นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2562)

ครูคนนี้ไม่เพียงแต่ช่วยให้แพนได้รับประทานอาหารที่โรงเรียนได้แต่ยังพยายามที่จะแสดงให้ครูและนักเรียนคนอื่น ๆ เข้าใจและยอมรับในสิ่งที่แพนเป็น เปิดโอกาสให้แพนได้มีส่วนร่วมกับการเรียนและการทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้เหมือนนักเรียนคนอื่น ๆ

“ทุกครั้งที่เรียนกับครูคนนี้ เขาจะให้โอกาสแพนได้ทำแบบเพื่อน เขาสอนดนตรีสากล แต่หนูไม่สามารถเป่าขลุ่ยได้เพราะใช้มือได้ข้างเดียว แต่ปัญหานี้มันไม่ใช่สิ่งที่ครูคนนี้จะยกเว้นว่าหนูไม่ต้องทำเหมือนที่ครูคนอื่น ๆ ปฏิบัติกับหนู เขาหาชิ้นดนตรีชิ้นอื่นให้แพนเล่นแทนขลุ่ย แพนจึงได้มีส่วนร่วมเหมือนกับคนอื่น ๆ เขาให้แพนนำเสนอนำหน้าห้อง พูดหน้าห้อง ถึงจะพูดไม่ชัดก็ไม่ใช่ไร ให้แพนพูดเลย เวลาทำงานโรงเรียน เขาก็มักจะชวนแพนขึ้นไปร้องเพลงกับเขาด้วย เขาบอกไม่ต้องอาย ทำไปเลย มีแต่คนรู้จักของเราทั้งนั้น แพนเลยได้ร้องเพลงสักทีเพราะอยากร้องมานานตอนเด็ก ๆ เคยอยากเป็นนักร้องด้วย นอกจากนี้ครูเขายังให้แพนสอนคอมพิวเตอร์ให้เขาด้วย เขาชมว่าหนูเก่งคอมพิวเตอร์ ให้ช่วยสอนเขาหน่อย เขาบอกว่า เห็นไหมแพนสอนเขาได้ แพนเป็นครูคอมพิวเตอร์ของเขาเลยนะ คำนี้เลยทำให้แพนคิดอยากเรียนต่อเป็นครู แต่พอมานึกว่าเราพูดไม่ชัด คงเป็นครูลำบาก เลยคิดว่าจะมาเรียนต่อเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์และทำงานด้านคอมพิวเตอร์ที่เราถนัด ก็น่าจะเหมาะสมดี”

(นางสาวแพน นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2562)

สิ่งที่ครูคนนี้ปฏิบัติกับแพนเปลี่ยนมุมมองที่แพนมีต่อตัวเองไปอย่างสิ้นเชิง แพนเชื่อมั่นในตัวเองมากขึ้น เห็นคุณค่าในตัวเองมากขึ้น แพนเข้าใจตัวเองมากขึ้นว่าตัวเองถนัดอะไร ชอบอะไร และ

ควรเรียนต่อในสาขาวิชาใด แพนเริ่มมีความฝันเกี่ยวกับอนาคตของตัวเองทั้งการเรียนและการทำงาน แพนเล่าเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเธอกับครูว่า

“แพนคิดว่าในวันนั้น ถ้าแพนไม่ติดผ้าตัด แพนคงไม่ได้มาเรียนที่โรงเรียนมัธยมแห่งนี้ และคงไม่ได้เจอครูผู้เป็น Idol ของแพน ความเสียใจเมื่อตอนเด็กๆ มันหายไปตั้งแต่แพนได้รู้จักครูคนนี้ แต่กว่าแพนจะรู้จักและคุยกับครูได้แบบไม่ต้องกังวลอะไรก็มีอุปสรรคมากมาย เพราะตอนแรกแม่ก็ไม่ค่อยไว้วางใจครูเท่าไร แต่แพนเชื่อในตัวครูและเปิดใจ ครูเขาเป็นคนพลิกชีวิตแพน จนสุดท้ายแม่ก็เข้าใจและยอมให้แพนพูดคุยสนิทกับครูเขาได้ถึงทุกวันนี้ และแพนก็จะรักและสนิทกับครูตลอดไป”

(นางสาวแพน นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2562)

เมื่อมาเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาแพนเข้าเรียนต่อที่มหาวิทยาลัยด้วยโควตาเรียนดี และได้เรียนในสาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างที่ต้องการ การเรียนในมหาวิทยาลัยแพนต้องปรับตัวกับระบบการเรียนแบบใหม่ เพื่อนใหม่ ซึ่งบางคนก็เข้าใจและยอมรับได้ดี บางคนก็ไม่เข้าใจ อาจารย์ส่วนใหญ่ไม่รู้ว่าจะต้องปฏิบัติตัวอย่างไรกับแพน จึงใช้วิธีการไม่ให้แพนทำกิจกรรมที่คิดว่าแพนอาจจะทำไม่ได้ การทำกิจกรรมกลุ่มส่วนใหญ่อาจารย์จะให้เพื่อนทำงานและนำเสนอแทน บ่อยครั้งเข้ากลายเป็นแพนไม่ได้มีส่วนร่วมในการเรียนเท่าที่ควร และส่งผลให้เพื่อนบางคนมีทัศนคติที่ไม่ดีกับแพนมากขึ้น แพนเล่าเกี่ยวกับการเรียนการสอนในบางวิชาว่า

“ในบางวิชาอาจารย์เห็นว่าแพนอ่อนในวิชานี้ อาจารย์จะช่วยโดยให้แพนเป็นฐาน เช่น ถ้าแพนทำคะแนนได้เท่าไรก็ให้เอาคะแนนของแพนเป็นเกรด D ถ้าใครได้น้อยกว่าแพนก็คือตก เพื่อนที่ได้คะแนนน้อยกว่าจึงไม่พอใจเพราะคิดว่าแพนทำให้ตัวเองตก จึงรังเกียจ ล้อเลียน ว่าแพนต่าง ๆ “จะพามันไปตัดแขนตัดขา” “มันโง่จริงหรือแกล้งโง่วะ” หรือบางทีอาจารย์ก็จะจัดให้แพนเข้ากลุ่มที่เก่งที่สุดแต่ไม่ได้ให้แพนทำอะไร เวลาทำงานกลุ่มจึงไม่มีเพื่อนอยากได้แพนเข้ากลุ่มด้วย แพนจึงขอทำเป็นงานเดี่ยวแทน หรือในบางวิชาที่แพนตั้งใจเรียนและทำได้ดี อาจารย์จะยกมาชมเป็นตัวอย่างว่า “ขนาดแพนเป็นแบบนี้ยังตั้งใจเรียน คนอื่น ๆ ควรตั้งใจเรียนมากขึ้น อายแพนบ้าง” แพนรู้สึกไม่ดี ไม่อยากให้ทำแบบนี้ มันยิ่งทำให้เพื่อนยิ่งไม่ชอบแพน”

(นางสาวแพน นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2562)

ปัญหาที่เกิดขึ้นทำให้แพนไม่มีเพื่อนสนิทในมหาวิทยาลัยมากนัก แต่แพนบอกว่าไม่เป็นไร เพราะเธอมีกลุ่มเพื่อนสนิทที่มาจากโรงเรียนมัธยมเดิมที่ย้ายมาเรียนที่มหาวิทยาลัยนี้ด้วยกัน และยังสนิทสนมและพูดคุยปรึกษากันได้ตลอดเวลา เธอจึงไม่ได้นำเรื่องนี้มาเป็นปัญหาก็ได้ แต่ปัญหาที่เธอและครอบครัวอยากให้ปรับปรุง คือเรื่องระบบการดูแลนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยมากกว่า เนื่องจากที่ผ่านมามหาวิทยาลัยยังไม่มีศูนย์บริการสำหรับนักศึกษาพิการโดยเฉพาะ จึงยังไม่มีศูนย์กลางในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับบริการต่าง ๆ ที่จัดไว้สำหรับนักศึกษาพิการ เช่น ทุนอุดหนุนการศึกษา ทำให้แพนและครอบครัวใช้การกู้จากกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา(กยศ.) มาตลอด ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 จนถึงชั้นปีที่ 3 จึงมีเจ้าหน้าที่จากสำนักงานพัฒนาสังคมของจังหวัดมาแจ้งว่าเรามีสิทธิ์เรียนฟรีได้ จึงมาแจ้งที่มหาวิทยาลัย และได้รับทุนอุดหนุนการศึกษาตอนเรียนชั้นปีที่ 4 ซึ่งเป็นปีสุดท้าย

แพนและครอบครัวมีความเห็นตรงกันว่าอยากให้ทางมหาวิทยาลัยมีศูนย์บริการสำหรับนักศึกษาพิการ และอยากให้มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิและสวัสดิการสำหรับนักศึกษาพิการให้มากขึ้น รวมทั้งอยากให้มีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจของอาจารย์ บุคลากรและนักศึกษาให้มีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับนักศึกษาพิการ และวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมให้มากขึ้น แพนเข้าใจว่าการปฏิบัติของอาจารย์ผู้สอนบางท่าน เกิดจากความหวังดี แต่เนื่องจากอาจารย์ไม่ทราบว่าควรจะทำอย่างไรจึงจะเหมาะสมจึงทำให้เกิดปัญหาในการเรียนและส่งผลให้นักศึกษาบางคนมีทัศนคติที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับนักศึกษาพิการได้ ซึ่งทั้งหมดนี้แพนและครอบครัวเห็นว่าหากมีการปรับปรุงระบบและพัฒนาความรู้ความเข้าใจของทุกฝ่ายให้ถูกต้อง จะสามารถช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาพิการที่เข้ามาเรียนได้เรียนรู้และทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ตามศักยภาพของแต่ละคนมากขึ้น และจะช่วยให้นักศึกษาพิการอยู่ร่วมกับทุกคนในมหาวิทยาลัยอย่างมีความสุขมากขึ้นได้

ปัจจุบันแพนเรียนอยู่ชั้นปีที่ 4 กำลังฝึกงานอยู่ที่บริษัทลิสซิ่งแห่งหนึ่ง ในแผนกพัฒนาระบบ มีหน้าที่ดูแลเว็บไซต์ของบริษัท เนื่องจากแพนมีความสามารถเกี่ยวกับการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ การมาฝึกงานที่นี้จึงเป็นไปได้ด้วยดี ที่ทำงานยอมรับในความสามารถและคิดว่าเมื่อเรียนจบแล้วแพนจะกลับมาสมัครงานที่นี้อีก

กรณีศึกษาที่ 8

บุษเป็นนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางร่างกายแขนซ้ายขาด ครอบครัวของเขาเป็นชาวนา วัยเด็กเขาอาศัยอยู่พ่อแม่และพี่สาว เขาได้รับอุบัติเหตุตั้งแต่อายุได้ 2 ขวบครึ่งเนื่องจากแขนซ้ายเข้าไปในเครื่องบดอาหารสัตว์ทำให้กลายเป็นคนพิการตั้งแต่นั้นมา บุษเล่าเกี่ยวกับเหตุการณ์ตอนนั้นว่า

“หลังจากได้รับอุบัติเหตุใหม่ ๆ ผมสลบไม่ได้สติอยู่หลายวัน พ่อผมเสียใจมาก ท่านรับไม่ได้เลยเพราะผมเป็นลูกชายคนเดียว ท่านหวังกับตัวผมไว้มากท่านอยากให้

ผมเป็นทหาร พ่อเสียใจและร้องไห้ตลอด ท่านเคยคิดสั้นด้วยแต่ท่านก็ไม่ได้ทำ ผมพักฟื้นรักษาตัวอยู่โรงพยาบาลหลายวัน ตอนที่อยู่โรงพยาบาลพอไปเห็นเด็กพิการคนอื่น ๆ ในโรงพยาบาลที่ไม่มีแขน ไม่มีขา แต่เขาสามารถช่วยเหลือตนเองได้ พ่อจึงคิดว่าว่าลูกเรายังดีกว่าคนอื่นอีกหลายคน ท่านจึงเปลี่ยนวิธีคิด”

(นายบุษ นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2562)

หลังจากพักฟื้นรักษาตัวจนดีขึ้นแล้วกลับมาอยู่บ้าน ครอบครัวของของบุษก็ดูแลเขาเหมือนเด็กคนอื่น ๆ เมื่อโตพอที่จะช่วยงานบ้านได้ก็ให้ทำตามปกติ และเมื่อถึงเกณฑ์เข้าเรียนก็ให้เข้าโรงเรียนรัฐใกล้บ้านเรียนร่วมกับเด็กปกติ ทุกคนปฏิบัติกับเขาเหมือนกับเขาไม่ได้เป็นคนพิการ บุษเล่าเกี่ยวกับวิธีการเลี้ยงดูของครอบครัวเขาว่า

“ช่วงที่เรียนประถมพ่อก็ให้ทำตัวปกติ ช่วยงานบ้านเหมือนปกติ กรอกน้ำ ล้างจาน หุงข้าว ช่วงแรกผมก็ร้องไห้น้อยใจเพราะทำไม่ถนัด เรียนมาก็เหนื่อยแล้ว ทำไมต้องทำงานบ้านอีก ไม่เข้าใจทำไมพ่อต้องให้ผมทำ ผมพิการ ไม่มีแขนข้างหนึ่งแล้วนะ แต่ถ้าไม่ทำก็จะถูกบ่นว่าทำไมไม่ทำจึงต้องจำใจทำมาตลอด แต่พอทำมาเรื่อย ๆ ก็ชินจนมาตอนเรียนมัธยมก็รู้สึกว่าเป็นเรื่องปกติ ช่วงอยู่มัธยมต้นพ่อจะฝึกให้ช่วยงานหนัก ๆ ทั้งทำนา ขับรถไถนา ฉีดยาฆ่าแมลง ซ่อมรถมอเตอร์ไซด์ ทำมาตลอดจนมาถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 จนชินแล้ว ทุกวันนี้ปิดเทอมก็จะไปรับจ้างขับรถไถ รับจ้างฉีดยาฆ่าแมลง เพื่อหาค่าเรียนเองตลอด”

(นายบุษ นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2562)

บุษได้เข้าเรียนในโรงเรียนรัฐใกล้บ้านเป็นการเรียนในชั้นเรียนปกติเหมือนเด็กคนอื่น ๆ เมื่อจบชั้นประถมศึกษาก็ได้ย้ายไปเรียนที่โรงเรียนมัธยมในตัวอำเภอ เขาเล่าเกี่ยวกับบรรยากาศในโรงเรียนว่า

“ตอนเข้าเรียนเริ่มเรียนอนุบาลและประถมในโรงเรียนรัฐแถวบ้าน ไปอาทิตย์แรกโดนล้อตลอดก็เลยไม่ไปเรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเลยไปสั่งห้ามไม่ให้เพื่อน ๆ ที่โรงเรียนมาล้อ ผมเลยได้กลับไปเรียนเป็นปกติ ตอนเรียนมัธยมผมเลือกเรียนสายวิทย์-คณิต ตั้งแต่มัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงปีที่ 6 โรงเรียนนี้มีนักเรียนพิการไปเรียน 3 คน ทั้งโปลิโอ และเป็นใบ้อีก 2 คน ที่โรงเรียนเปิดรับเด็กพิการเข้าเรียนและทางโรงเรียนก็เข้าใจเด็กมากด้วย”

(นายบุษ นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2562)

บุษเรียนที่นั่นจนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ก่อนจบการศึกษาเขาต้องเลือกว่าจะมาเรียนต่อ คณะหรือสาขาวิชาอะไร เขาเล่าที่มาของการเลือกสอบเข้าเรียนในสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ว่า

“ตอนแรกผมอยากเรียนนิติศาสตร์ แต่พอมาดูคุณสมบัติแล้ว เราแขนขาไม่ถึง จะเรียนจบก็จะสอบเป็นอัยการไม่ได้ จะเป็นทนายก็ไม่มั่นคง จึงตัดใจ แล้วหา สาขาวิชาอื่นแทน เหตุผลที่เลือกมาเรียนครุเพราะมีครูหลายคนทั้งครูประจำชั้น ครูแนะแนว ที่เคยบอกว่า เราน่าจะเรียนครุ เพราะบุคลิกของเราเหมาะสมกับการเป็นครู ครูเป็นอาชีพที่ไม่ต้องใช้ร่างกายทำงานหนักมาก เราน่าจะทำได้ และอาชีพครูยังมีสวัสดิการที่มั่นคง ถ้าเราเป็นครูก็จะได้ใช้สิทธิ์การดูแลสุขภาพหากเจ็บป่วยได้ด้วย ตอนนั้นคิดแบบนั้นจึงตัดสินใจมาสมัครเรียนในคณะครุศาสตร์”

(นายบุษ นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2562)

บุษจึงเลือกสอบเข้าเรียนในสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ โดยการสอบตรงเข้าแข่งขันกับนักเรียนคนอื่น ๆ เมื่อเข้ามาเรียนบุษเรียนและทำกิจกรรมทุกอย่างทั้งของสาขาวิชา ของคณะและมหาวิทยาลัยเป็นปกติ และเข้าร่วมกิจกรรมของชมรมจิตอาสา คณะครุศาสตร์เป็นประจำทุกปีด้วย เขามีเพื่อนสนิทร่วมรุ่นหลายคน เพื่อนของบุษคนหนึ่งกล่าวว่าบุษสามารถทำกิจกรรมทุกอย่างปกติ เขาทำได้เหมือนคนอื่นทุกอย่าง เขาทำตัวแบบคนปกติไม่ได้ทำตัวเหมือนว่าเขามีแขนเดียว เพื่อนทุกคนจึงไม่เคยรู้สักว่าเขาพิการเลย และบางอย่างเขาทำได้ดีกว่าคนอื่นด้วยซ้ำ

เมื่อเข้ามาเรียนในมหาวิทยาลัยบุษได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับสวัสดิการต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย จากเจ้าหน้าที่ของกองพัฒนานักศึกษา ตั้งแต่เริ่มเข้ามาเรียนชั้นปีที่ 1 เช่น การจัดหาห้องพักในมหาวิทยาลัยให้อยู่เพื่อให้สะดวกในการเดินทางมาเรียน จัดหาทุนอุดหนุนการศึกษาให้ ส่วนในเรื่องการเรียนการสอนนั้น บุษสามารถเรียนร่วมกับคนอื่นได้ปกติไม่ได้ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ และเขาได้รับการเอาใจใส่เป็นอย่างดีจากอาจารย์ผู้สอน

“การเรียนหรือทำกิจกรรมเป็นปกติไม่ได้มีปัญหาอะไร ผมร่วมกิจกรรมทุกอย่าง ได้หมด เข้ามาเรียนใหม่ ๆ พออาจารย์เห็นว่าผมไม่มีแขนก็เลยมาบอกว่า หากมีปัญหาอะไร ใครแกล้ง ใครล้อ ก็มาบอกครูได้เลยนะ แต่ก็ไม่มีใครล้อหรือมีปัญหาอะไรเลย เพื่อนทุกคนปฏิบัติกับผมปกติ”

(นายบุษ นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2562)

เมื่อเรียนถึงชั้นปีที่ 5 ต้องออกไปฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาเขาปรึกษากับอาจารย์ว่า จะออกไปฝึกปฏิบัติการสอนในโรงเรียนใกล้ ๆ กับมหาวิทยาลัย เขาเล่าว่าตอนแรกที่มาถึง ผู้อำนวยการโรงเรียนก็ยังไม่มั่นใจในตัวเขานัก เขาต้องใช้เวลาพิสูจน์ตัวเองให้ทุกคนที่โรงเรียนเห็นว่า เขาสามารถทำทุกอย่างได้เหมือนคนอื่น เขาเป็นครูฝึกสอนที่ดีได้

“ตอนมาฝึกสอนตอนแรก ผอ.ก็ไม่ค่อยอยากรับเท่าไร แต่เนื่องจากเป็น โรงเรียนขนาดเล็ก ขาดแคลนครู จึงรับไว้ก่อน แต่แรก ๆ เขาไม่ยอมใช้งานผมเลย คงไม่แน่ใจว่าผมจะทำอะไรได้ ผมเลยเข้าไปของานเขาทำ เขาเลยเริ่มให้งานทำ จากนั้น ก็เลยทำงานเป็นปกติ จนทุกวันนี้เขาก็เลยให้ทำทุกอย่าง เรียกใช้บ่อย ๆ ทั้งปีนโต๊ะ ติดป้าย ทำบอร์ดกับเด็ก ๆ กับเด็กนักเรียนเองแรกๆ เด็กๆ มักจะถามว่า “ทำไมครูไม่มีแขน แขนครูไปไหน” ผมจึงเล่าเป็นนิทานไปเลยว่าทำไมครูจึงแขนขาด หลังจากนั้น เด็ก ๆ ก็ไม่ถามอีก”

(นายบุษ นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2562)

เมื่อสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้เขามีอัตลักษณ์เชิงบวกมีความเชื่อมั่นใจตนเองและเห็นคุณค่าของตัวเองในทุกวันนี้ บุชคิดว่าปัจจัยสำคัญที่ทำให้เขาเห็นคุณค่าตัวเองและทำทุกอย่างได้อย่าง ทุกวันนี้ คือ ครอบครัว โดยเฉพาะพ่อของเขาที่ไม่เคยหยุดเชื่อมั่นในตัวเอง ถึงแม้ตอนเด็ก ๆ เขาจะยังไม่เข้าใจในสิ่งที่พ่อพยายามฝึกให้เขาทำ แต่เมื่อโตขึ้นเขาเริ่มเข้าใจว่าพ่อต้องการให้เขาฝึกฝนและทำทุกอย่างด้วยตนเอง พ่อเชื่อมั่นว่าสิ่งเหล่านี้จะทำให้เขาอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมได้อย่างไม่มีปมด้อยหรือ รู้สึกแตกต่าง สิ่งที่พ่อของเขาฝึกให้ช่วยเหลือตัวเองและทำงานจะช่วยให้เขาดูแลตัวเองได้ในอนาคต ซึ่งวันนี้เขาเข้าใจทุกอย่างแล้ว

“ตอนนั้นผมไม่เข้าใจเลย เสียใจทุกวัน รู้สึกว่าเหมือนพ่อไม่รัก แล้วพอเรา ร้องไห้แม่กับพี่สาวก็จะมาปลอบ แต่พ่อก็ยังยืนยันว่ายังไงก็ต้องให้เราฝึกทำ ไม่ให้คนอื่นช่วย ผมทำอย่างนั้นทุกวันเป็นเวลาหลายปี จนผมเคยชิน จนผมทำทุกอย่างได้ เหมือนคนอื่น และวันนี้ผมก็เข้าใจแล้วว่า พ่อทำเพราะพ่อเชื่อมั่นในตัวผม พ่อ ต้องการให้ผมช่วยเหลือตัวเองได้ วันข้างหน้าถ้าพ่อแม่ไม่อยู่ผมจะได้ดูแลตัวเองได้ และวันนี้ผมก็กำลังจะจบไปเป็นครู ผมทำได้อย่างที่พ่อฝันแม้จะเป็นทหารให้พ่อไม่ได้ แต่ผมก็จะเป็นครูให้พ่อภูมิใจได้”

(นายบุษ นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2562)

เมื่อถามเกี่ยวกับการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่คนพิการ บุชกล่าวว่า

“ความรู้สึกที่มีคืออยากให้ทุกคนเขาทำกับเราปกติ อยากให้สังคมรอบข้าง เชื่อว่าเราทำได้ปกติ เขาทำได้ เราก็ทำได้ ไม่อยากให้เป็นพิเศษกับเรา ซึ่งจะทำให้เราภูมิใจในตนเองมากกว่าการปฏิบัติที่เป็นพิเศษ”

(นายบุช นามสมมติ, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2562)

นอกจากจะประสบความสำเร็จในการเรียนและการพัฒนาความสามารถของตนเองแล้ว บุชยังทำหน้าที่คอยให้คำแนะนำช่วยเหลือรุ่นน้องนักศึกษาพิการคนอื่น ๆ ที่เข้ามาเรียนในมหาวิทยาลัย ให้เข้าใจเกี่ยวกับสิทธิ์และการขอรับบริการต่าง ๆ จากมหาวิทยาลัยด้วย บางครั้งเมื่อมีนักศึกษาพิการเข้ามาเรียนแล้วหลุดจากระบบคัดกรองของมหาวิทยาลัย บุชจะเป็นคนพาน้อง ๆ ไปพบกับเจ้าหน้าที่ของกองพัฒนานักศึกษาเพื่อขอรับบริการความช่วยเหลือด้วย นอกจากนี้เขายังหาเวลาไปเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับคนพิการของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งการทำกิจกรรมเข้าค่ายกับคนพิการคนอื่น ๆ และการอบรมภาษามือไว้สำหรับสื่อสารกับผู้บกพร่องทางการได้ยินด้วย เขาบอกว่า

“รู้สึกมีความสุขที่พอมองไปแล้วเห็นว่า เรายังทำอะไรได้มากกว่าคนอื่น ทำเพื่อคนอื่นได้ การได้รู้จักกับคนพิการคนอื่น ๆ ได้ทำกิจกรรมร่วมกับเขา และช่วยเหลือเขาได้บ้าง ก็ทำให้เรามีความสุขมากขึ้น”

(นายบุช นามสมมติ, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2562)

กรณีศึกษาที่ 9

ปลากริมเป็นนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหว คือผิวหนังมีความผิดปกติ (โรคเด็กตกแดด) เป็นความพิการตั้งแต่กำเนิดที่มีสาเหตุมาจากพันธุกรรมและความผิดปกติของเลือด ซึ่งอาการความผิดปกตินี้เกิดขึ้นทั้งกับปลากริมและน้องชาย วัย 19 ปี โดยจะมีอาการผิวหนังแห้งและลอกตลอด ผิวแพ้ง่าย ถ้าถูกแสงแดดจะเกิดอาการแสบและลอก ต้องคอยระมัดระวังไม่ให้เกิดอาการแพ้และคอยทาครีมให้ผิวชุ่มชื้นและทายาตลอด

ปลากริมเล่าว่าอาการผิดปกตินี้เป็นมาตั้งแต่กำเนิด ตอนเด็ก ๆ ผิวหนังจะเป็นแผ่นหนากว่าตอนนี้เพราะไม่ได้ทานยา แต่ในช่วงอายุประมาณ 10 ปีกำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนใกล้บ้านมีผู้มาแนะนำให้ไปทำบัตรประจำตัวคนพิการเพื่อจะได้ใช้สิทธิ์การรักษาฟรีและให้ส่งตัวไปรักษาที่

โรงพยาบาล เมื่อเข้าสู่ระบบการรักษาจึงเริ่มมีอาการดีขึ้นเพราะเริ่มทานยาได้ หมอทำการรักษาโดยให้ทานยาและใช้ยาทาบริเวณผิวหนัง

ปลากริมเรียนชั้นประถมและมัธยมศึกษาในโรงเรียนรัฐใกล้บ้าน ไม่เคยมีปัญหาถูกล้อเลียนหรือถูกแกล้งใด ๆ เพราะเพื่อนที่โรงเรียนส่วนใหญ่เป็นเพื่อนที่อยู่บ้านใกล้เรือนเคียง รู้จักกันมาตั้งแต่เด็ก จึงเคยชินและสนิทสนมกันแล้วจึงสามารถเรียนและทำกิจกรรมในโรงเรียนกับเพื่อน ๆ ทุกคนได้ปกติทุกอย่าง ปลากริมมีผลการเรียนพอใช้ แต่มีความชอบในวิชาคณิตศาสตร์เป็นพิเศษ

ช่วงที่เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ปลากริมชอบสอนคณิตศาสตร์ให้เพื่อน ๆ พอบ่อยครั้งเข้าเพื่อนก็บอกว่า “ปลากริมสอนดี เหมาะจะเป็นครูสอนคณิตศาสตร์ แบบนี้เข็นครูได้เลยนะ” จึงเป็นเหตุผลให้ปลากริมสนใจที่จะสมัครเรียนต่อมหาวิทยาลัยในคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา

เมื่อเข้ามาเรียนสาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษาได้อย่างที่ตั้งใจปลากริมเรียนและทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ๆ ได้ทุกอย่าง จนในปัจจุบันปลากริมเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 5 เธอได้ไปฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในโรงเรียนประจำอำเภอแห่งหนึ่ง เธอเล่าเกี่ยวกับประสบการณ์ในการฝึกสอนว่า

“หนูสอนวิชาคณิตศาสตร์ ม.1 พอหนูเข้าห้องสอน เวลาหนูสอน หนูรู้สึกมีความสุขมาก หนูชอบสอน หนูรู้สึกว่าเวลาสอนเหมือนว่าเวลาผ่านไปเร็วมาก หนูเลือกมาฝึกสอนที่ต่างจังหวัด เพราะอยากไปเรียนรู้ที่อื่นที่อยู่ไกล ๆ ในจังหวัดอื่น ๆ หนูชอบเดินทางและชอบผจญภัยอยู่แล้ว ฝึกสอนที่โรงเรียนทั้ง ผอ.และคุณครูทุกคนใจดีกับหนูมาก เขาบอกว่า ถ้าหนูมีอะไรก็ให้มาบอกเขาได้ตลอด เขายินดีจะช่วยเหลือ กับเด็ก ๆ แรก ๆ เด็กอาจมองแบบแปลก ๆ มีเด็กบางคนถูกล้อเลียนนิดหน่อย แต่ไม่ได้รุนแรงมาก พอเราสอน ๆ ไปทุกคนก็เริ่มชิน เขายังเด็กคะ เราก็ปล่อยไป ไม่ได้ถือสาเขาหรอกคะ เดี่ยวเขาก็เลิกทำเอง”

(นางสาวปลากริม นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2562)

ตลอดการเรียนในมหาวิทยาลัยปลากริมได้รับความช่วยเหลือและดูแลอย่างใกล้ชิดจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายกิจการนิสิตของมหาวิทยาลัยทั้งช่วยจัดหาหอพักในมหาวิทยาลัยให้ แนะนำให้เข้ารับทุนอุดหนุนการศึกษาจาก สกอ. จัดหาทุนการศึกษาจากหน่วยงานเอกชนเพื่อให้เธอนำมาใช้เป็นค่าใช้จ่ายรายเดือน เธอเห็นว่าระบบสวัสดิการและความช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อนักศึกษาพิการที่มาเรียนทำให้รู้สึกว่าเป็นครอบครัวเดียวกัน นักศึกษาพิการสามารถเข้ามาขอความช่วยเหลือหรือขอคำปรึกษาได้ทุกเรื่อง ซึ่งช่วยให้นักศึกษาพิการแต่ละคนรู้สึกอบอุ่นสบายใจมากขึ้นเมื่อต้องเรียนหรือทำกิจกรรมร่วมกับคนอื่น

เมื่อสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้เธอมีอัตลักษณ์เชิงบวกอย่างทุกวันนี้ ปลากริมคิดว่า ปัจจัยสำคัญสำหรับเธอ คือ ครอบครัว ความรักความอบอุ่นจากครอบครัวและวิธีการเลี้ยงดูที่เชื่อมั่นและให้โอกาสเด็กฝึกการได้เรียนรู้ชีวิตด้วยตนเอง มีส่วนสำคัญมากที่ทำให้เธอก้าวออกไปเรียนรู้และทำกิจกรรมในโลกภายนอก

“พ่อแม่เขาเลี้ยงหนูตามธรรมชาติ ไม่ได้มาประคบประหม่อมะไรมาก จะสอนให้เราเผชิญโลกการสอนของครอบครัวจะเน้นให้เราใช้ชีวิตด้วยตนเอง เขาให้เราใช้ชีวิตได้อิสระ พ่อแม่หนูเขาไว้ใจหนูเขาเชื่อว่าหนูดูแลตัวเองได้ หนูจึงใช้ชีวิตอย่างที่หนูต้องการ อยู่กับเพื่อนปกติ ไปเที่ยวต่างจังหวัดด้วยกัน หนูชอบไปเรียนรู้สถานที่ใหม่ๆ อย่างไม่เที่ยวเชียงใหม่หรือไปกรุงเทพฯ กับเพื่อน ๆ พ่อแม่ก็อนุญาต หนูจะสนิทกับพ่อแม่มาก โดยเฉพาะพ่อ หนูจะชอบอ้อนพ่อ พ่อใจดีมาก”

(นางสาวปลากริม นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2562)

ความรักและความเชื่อมั่นในตัวลูกของพ่อแม่สามารถส่งต่อมายังลูกที่เป็นเด็กฝึกการได้ และมีส่วนสำคัญที่ทำให้เด็กฝึกการรู้สึกมั่นใจในตนเองมากขึ้น

ปัจจุบันปลากริมฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาเสร็จแล้ว กำลังอยู่ในช่วงสุดท้ายของการเตรียมตัวจบการศึกษา เธอตั้งใจว่าเมื่อจบไปแล้วจะเป็นครูสอนคณิตศาสตร์ตามที่เธอตั้งใจ

กรณีศึกษาที่ 10

เฟรมเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ เฟรมเป็นนักศึกษากบพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหว คือ ขาสองข้างสั้นและไม่เท่ากันตั้งแต่กำเนิด เธอมีความสูงเพียง 90 เซนติเมตร เฟรมเล่าว่าในตอนแรกที่พ่อแม่รู้ว่าเธอเกิดมาพิการก็ร้องไห้อย่างหนักและรับไม่ได้กับความพิการที่เกิดขึ้น จนเมื่ออายุประมาณ 7 ปี มีผู้แนะนำให้พาเฟรมไปรักษาที่โรงพยาบาล แต่เมื่อไปถึงแพทย์บอกว่าต้องใช้การรักษาด้วยการผ่าตัดกระดูกและเฟรมยังอายุน้อยเกินไปที่จะรับการผ่าตัด เพราะกระดูกยังไม่แข็งแรง จึงให้รอจนอายุ 11 ปีจึงค่อยกลับไปผ่าตัด แต่เมื่อถึงเวลาอายุครบ 11 ปี เฟรมตัดสินใจไม่รับการผ่าตัดเพราะไม่แน่ใจว่าหลังผ่าตัดแล้วสภาพร่างกายของเธอจะเป็นอย่างไร และเธอเริ่มเคยชินกับการใช้ชีวิตด้วยสภาพร่างกายแบบนี้แล้ว เธอสามารถวิ่งเล่น ปีนต้นไม้ ทำทุกอย่างได้เป็นปกติ เฟรมเล่าเกี่ยวกับการใช้ชีวิตในวัยเด็กของเธอว่า

“หนูทำทุกอย่างอย่างเป็นปกติ ไปแข่งขันวิชาการ เข้าค่ายลูกเสือ ขึ้นเขา ว่ายน้ำ ดำน้ำ ปีนต้นไม้ เล่นชนได้ทุกอย่าง พ่อแม่ไม่เคยห้ามเลย พ่อแม่ให้เราทำอะไรทุกอย่างปกติ เราจึงทำกิจกรรมเหมือนคนอื่น ๆ ไม่รู้สึกที่เราแตกต่างกับคนอื่นเลย”

(นางสาวเฟรม นามสมมติ, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2562)

เฟรมเรียนชั้นประถมในโรงเรียนรัฐกับเด็กปกติทั่วไปและจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนสอนศาสนาและสายสามัญของเอกชน ช่วงที่เรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเธอเริ่มรู้ตัวว่าสนใจเกี่ยวกับกฎหมาย ชอบอ่านหนังสือและศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับกฎหมายมากขึ้น เธอเล่าว่า

“หนูรักความยุติธรรม ไม่ชอบการเอาเปรียบในสังคม อยากจะศึกษากฎหมาย เพราะกฎหมายเป็นเรื่องใกล้ตัว และเราก็สนใจอยากรู้กฎหมายอยู่แล้ว อนาคตหนูอยากเป็นผู้พิพากษา”

(นางสาวเฟรม นามสมมติ, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2562)

เมื่อถึงเวลาสอบเข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัยเธอก็เลือกสอบเข้าเรียนในสาขาวิชานิติศาสตร์ และเธอสามารถสอบเข้าเป็นนิสิตในสาขาวิชานิติศาสตร์ได้อย่างที่ตั้งใจ แต่ในช่วงเวลาเดียวกันคุณพ่อของเธอก็มาเสียชีวิตด้วยโรคหัวใจกำเริบ ทำให้คุณแม่ต้องเป็นผู้รับภาระของครอบครัวเพียงคนเดียว เฟรมจึงต้องขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ ในด้านสวัสดิการและความช่วยเหลือเรื่องทุนการศึกษาเพื่อให้เธอได้เรียนต่ออย่างที่ฝันไว้และช่วยแบ่งเบาภาระของคุณแม่ด้วย

เจ้าหน้าที่และอาจารย์ของมหาวิทยาลัยและคณะนิติศาสตร์จึงได้จัดบริการและให้ความช่วยเหลือแก่เฟรม เช่น เฟรมได้รับทุนหนังสือส่งเสริมการศึกษาแก่นิสิตเรียนดีแต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ของคณะนิติศาสตร์ เพราะการเรียนนิติศาสตร์มีหนังสือที่ต้องอ่านประกอบหลายเล่ม การจัดหาหนังสือให้กับนิสิตที่เรียนดีและตั้งใจเรียนจะช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายให้แก่นิสิตได้ส่วนหนึ่ง นอกจากนี้ยังจัดหาทุนการศึกษาจากหน่วยงานเอกชนเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายรายเดือน และขอทุนอุดหนุนการศึกษาจาก สกอ. เพื่อเป็นค่าเล่าเรียน และจัดหาหอพักในมหาวิทยาลัยให้เฟรมได้พักเพื่อความสะดวกในการเดินทางมาเรียน เฟรมเล่าเกี่ยวกับการประหยัดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เพื่อแบ่งเบาภาระของแม่ว่า

“การกินอยู่ต้องประหยัดอย่างสุด ๆ อยู่หอพักในมหาวิทยาลัย บางครั้งคิดถึงแม่มาก แต่กลับบ้านไม่ค่อยได้กลับบ้าน เพราะเราต้องประหยัดค่าเดินทางมาไว้ใช้

จ่ายในการเรียน และการเดินทางก็ลำบากในการขึ้นรถโดยสาร ทำให้นาน ๆ จึงจะกลับบ้านครั้ง”

(นางสาวเฟรม นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2562)

สำหรับเฟรมครอบครัวและเพื่อนเป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญที่ทำให้เธอเห็นคุณค่าในตนเองและเรียนอย่างมีความสุขในทุกวันนี้ เธอเล่าว่า

“หนูมีแม่เป็นกำลังใจสำคัญ มีครอบครัวเป็นกำลังใจให้เรา เพื่อนๆ ก็ไม่เคยเห็นว่าเราบกพร่องอะไร เรามีเพื่อนที่เข้าใจและอยู่เคียงข้างเรา ถึงเราจะเป็นแบบนี้ แต่เราก็สามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับคนอื่นได้ หนูจะตั้งใจเรียนและทำงานตามที่ฝันไว้ให้สำเร็จ หนูอยากทำให้แม่ได้ภูมิใจ”

(นางสาวเฟรม นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2562)

เฟรมได้รับเลือกเป็นคนพิการต้นแบบของสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ปี พ.ศ.2558 และได้รับรางวัลคนพิการดีเด่นของจังหวัดสงขลา ประจำปี พ.ศ.2559

ปัจจุบันเฟรมกำลังฝึกงานที่สำนักงานอัยการจังหวัด เธอทำหน้าที่ฝึกช่างคำฟ้อง ตรวจสอบคำฟ้อง ไปร่วมฟังและสรุปการพิจารณาคดี เธอมีความสุขกับการฝึกงานที่นี้เพราะเธอชอบงานด้านนี้อยู่แล้ว เมื่อมาฝึกงานจริงได้ร่วมทำงานจริง ยิ่งทำให้เธอมีความสุขมากขึ้น เธอวางแผนไว้ว่าเมื่อเรียนจบแล้วจะไปสมัครสอบเนติบัณฑิตให้ได้ หลังจากนั้นจะไปสมัครสอบเป็นผู้พิพากษา เธอตั้งใจจะเป็นผู้พิพากษาที่บ้านเกิดให้แม่ภูมิใจ

กรณีศึกษาที่ 11

วินเป็นนักศึกษาบกพร่องทางการเห็น และเป็นนิสิตตาบอดคนแรกของคณะวิศวกรรมศาสตร์ ความพิการที่เขาได้รับเป็นความพิการตั้งแต่กำเนิด วินเล่าเกี่ยวกับสาเหตุความพิการของตนเองว่า

“ผมเป็นต้อหิน ญาติวินิจฉัยว่าเป็นคนพิการตั้งแต่กำเนิด เป็นสายตาลีออนรางวัลระดับ 4 ทำให้เห็นเลือนรางมาตลอด แต่ก็พอใช้ชีวิตได้ แต่มาเริ่มตาบอดตอนอายุประมาณ 12 ปีซึ่งตอนนั้นเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตอนนั้นได้ขึ้นทะเบียนเป็นคนพิการแล้วแต่ยังเป็นสมมุติไม่ได้เป็นบัตรประจำตัวอย่างทุกวันนี้”

(นายวิน นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2562)

เมื่อถึงอายุต้องเข้าเรียนทางครอบครัวของวินพาเขาไปสมัครเรียนกับหลายโรงเรียนแต่เนื่องจากความละเอียดอ่อนเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของวินประกอบกับข้อจำกัดของทรัพยากรในโรงเรียนที่ไม่เอื้ออำนวยส่งผลให้เขาไม่สามารถเข้าเรียนในระดับอนุบาลในโรงเรียนทั่วไปได้ เขาเล่าว่า

“ตอนอนุบาลผลไม่ได้เรียน ไปสอบถามหลายที่แต่ก็ไม่มีที่ไหนรับ เพราะเขาแจ้งว่าไม่สามารถดูแลเรื่องการหยอดยาที่ทำได้ตามที่เราต้องการ เนื่องจากต้องคอยดูแลหยอดยาหลายตัวให้เราในแต่ละชั่วโมงและเขาไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่จะช่วยได้ จึงไม่รับ เราจึงไม่ได้เรียน ช่วงอายุ 5-9 ปี ที่ไม่ได้เข้าโรงเรียนเราจะเรียนอยู่ที่บ้านเอง หาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนโดยใช้กล้องหรือแว่นขยายอ่านหนังสือโดยใช้แว่นช่วยบ้าง ดูวิดีโอบ้าง ที่บ้านสอนบ้าง ครอบครัวช่วยสนับสนุนและดูแลกันเอง”

(นายวิน นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2562)

วินเรียนด้วยตนเองที่บ้าน ฝึกฝนและพัฒนาความรู้พื้นฐานของตัวเองอย่างต่อเนื่องภายใต้การดูแลช่วยเหลือจากครอบครัวจนอายุ 9 ปี จึงเริ่มไปสมัครเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนรัฐแห่งหนึ่ง

“พออายุได้ 9 ปี ครอบครัวจึงให้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนรัฐ โดยมีคุณครูจักษ์แนะนำมา เวลาเรียนก็เรียนร่วมปกติ การเรียนที่นั่นมีเพื่อนบ้างแต่ไม่มาก โดยที่บ้านจะมาคอยรับส่งตลอด เวลาอ่านหนังสือจะใช้กล้องที่โรงพยาบาลจัดหาให้เพื่อช่วยอ่านหนังสือ ลักษณะเหมือนกล้องจุลทรรศน์ที่สามารถขยายได้ 20 เท่า แต่มันใหญ่มากใช้ลำบาก หลังจากนั้นก็หาซื้อมาใช้เองเป็นกล้องที่มีลักษณะคล้ายแว่นขยายซึ่งจะสามารถขยายได้ประมาณ 10 เท่า แต่ใช้ได้สะดวกกว่าเพราะขนาดเล็กกว่า ส่วนเวลาอ่านกระดานจะใช้กล้องส่องทางไกล อุปกรณ์ช่วยให้เราทำอะไรได้เหมือนคนปกติ ยกเว้นกิจกรรมที่ต้องใช้ร่างกายเคลื่อนไหวจะทำได้แตกต่างกว่าคนอื่นนิดหน่อย ผมสอบได้ที่ 1 ทุกปี ตั้งแต่ประถมศึกษาปีที่ 1 จนเรียนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตอนนั้นอายุ 12 ปี ผมต้องเข้ารับการผ่าตัดตาและพองผ่าตัดแล้วตาบอดมองไม่เห็นจึงไม่ได้ไปสอบปลายภาคทางโรงเรียนเลยถือว่าเราไม่จบประถมศึกษาปีที่ 4 ผมจึงหยุดเรียนตั้งแต่นั้นไป 3 ปีจากนั้นจึงย้ายมาเรียนที่โรงเรียนสอนคนตาบอดโดยมาเรียนซ้ำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ใหม่ตอนอายุ 15 ปี”

(นายวิน นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2562)

หลังจากพักฟื้นจากการผ่าตัดตามา 3 ปี วินจึงย้ายมาเรียนที่โรงเรียนสอนคนตาบอด โดยเริ่มเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ใหม่ ตอนอายุ 15 ปี เรียนที่นั่นจนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการเรียนแบบไป-กลับ โดยพ่อแม่จะมารับ-ส่ง

จากนั้นจึงย้ายไปเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายร่วมกับเด็กปกติที่โรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง การเรียนที่นี้ทางมูลนิธิช่วยคนตาบอดจะส่งครูทำสื่อไปช่วยเด็กตาบอดในโรงเรียนที่มีอยู่ประมาณ 8-9 คน โดยครูจะคอยช่วยทำสื่อให้เด็กตาบอด อุปสรรคในการเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของวินส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของ การเรียนวิทยาศาสตร์ที่ต้องใช้เทคนิคทางห้องปฏิบัติการ บางครั้งวินไม่สามารถใช้อุปกรณ์การทดลองหรือลงมือทำการทดลองได้ ทำได้แค่นั่งสังเกตอยู่ใกล้ๆ ทำให้เขาไม่สามารถเข้าใจถึงผลการทดลองที่เกิดขึ้นได้ หนังสือเรียนส่วนใหญ่ก็ไม่มีที่เป็นอักษรเบรลล์หรือหนังสือเสียงภาษาไทย เขาจึงใช้วิธีดาวน์โหลดหนังสือเสียงจากต่างประเทศมาฟังแทน ซึ่งช่วยให้เข้าใจเนื้อหาวิชาที่เรียนได้มากขึ้นเห็นภาพการทดลองต่าง ๆ มากขึ้น โดยเฉพาะรายวิชาวิชาเคมี ซึ่งการมีอุปกรณ์หรือสื่อการเรียนรู้อำหรับคนตาบอดก็สามารถช่วยทดแทนความบกพร่องทางการเห็นให้วินเรียนรู้ได้ดีขึ้น วินเล่าเกี่ยวกับบรรยากาศในการเรียนและการทำกิจกรรมในโรงเรียนร่วมกับเพื่อนๆ ว่า

“การเรียนมัธยมผมเรียนได้ที่ 1 ตลอด ส่วนการเข้าสังคมกับเพื่อนๆ สำหรับผมช่วงอยู่ประถมไม่ได้รู้สึกว่าเป็นโดนบูลลี่ (Bully) อะไร แต่ตอนอยู่มัธยมก็มีบ้าง อาจเพราะผมสอบได้ที่ 1 หลายวิชา ก็เลยโดนแกล้งบ้าง ช่วงมัธยมจึงเป็นช่วงที่มีจุดเปลี่ยนในชีวิตเยอะ ก่อนหน้านั้นผมไม่ค่อยรู้สึกว่ายากมีเพื่อนสนิทมากนัก ไม่ค่อยสนใจเรื่องเพื่อน มีแต่เรื่องเรียน แล้วก็เรื่องเครียด ๆ แต่ช่วงอยู่มัธยมศึกษาปีที่ 4-5 เราเปลี่ยนเป็นคนอยากมีเพื่อน อยากสนุกมากขึ้น เริ่มอยากมีสังคม แต่พอผมเริ่มมีเพื่อนก็โดนเพื่อนทิ้ง ผมเลยค่อนข้างรู้สึกแย่ การกีดกันทางสังคมสำหรับคนที่เพิ่งเริ่มปรับตัวทัศนคติการเข้าสังคม มันเลยค่อนข้างทำให้เรารู้สึกแย่อีกครั้ง ผมเลยเริ่มกลับมาคุยกับน้องที่เคยรู้จักที่โรงเรียนสอนคนตาบอดอีกครั้ง เหมือนเราได้กลับไปหาคนที่เราค้นเคย ซึ่งก็ดีขึ้น เหมือนเราคุยกันเข้าใจ กับคนที่เคยรู้จักกันมาแล้ว”

(นายวิน นามสมมติ, สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2562)

เมื่อเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เนื่องจากวินเป็นเด็กเรียนเก่งมีผลการเรียนดีมาก เขาจึงสมัครเข้าโครงการพิเศษเกี่ยวกับผู้เรียนวิทยาศาสตร์ซึ่งให้ทุนการศึกษากับผู้เรียนที่มีศักยภาพสูงและโครงการนี้ได้ให้โควตาแก่ผู้ได้รับการคัดเลือกให้เข้าเรียนที่คณะวิศวกรรมศาสตร์ ทำให้เมื่อจบชั้น

มัธยมศึกษาตอนปลาย วินสามารถเข้าเรียนต่อในสาขาวิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ของคณะวิศวกรรมศาสตร์ ได้ทันที

เมื่อมาเรียนในสาขาวิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ วินได้ทำเรื่องขอให้ทางมหาวิทยาลัยช่วยจัดหาอุปกรณ์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้และช่วยปรับปรุงอาคารสถานที่ให้เอื้ออำนวยต่อการเดินทางไปเรียนในอาคารต่าง ๆ สำหรับนักศึกษาบกพร่องทางการเห็นให้มากขึ้น เขาเล่าว่า

“การสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยเรายังไม่ได้มีระบบ อาจเพราะมีคนพิการลอบเข้ามาเรียนได้น้อยจึงยังไม่มีระบบจัดบริการสำหรับคนพิการมากนัก การสนับสนุนของมหาวิทยาลัยก็น้อย ในแง่การดำเนินงานจึงเป็นการสนับสนุนจากคณะแทน ตอนที่ผมเข้ามาเรียนชั้นปี 1 ทางคณะได้ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการมาดูแลผม ช่วยทั้งประสานงานเรื่องสื่อการเรียนการสอนในรายวิชาเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ต่าง ๆ ช่วยประสานงานกับอาจารย์คณะอื่นให้เข้าใจวิธีการเรียนของเรามากขึ้น และช่วยเรื่องการเดินทางไปเรียนร่วมกับคณะหรือหน่วยงานอื่น ๆ เช่น ศูนย์ภาษา นอกนั้นเป็นการขอสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการปรับปรุงอาคารสถานที่และอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น เบรลล์บล็อก (Braille Block) ก็ได้มาบ้างแต่ไม่ได้ทุกอย่าง ส่วนที่ได้รับการสนับสนุนมาแล้วส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องคอมพิวเตอร์เป็นส่วนใหญ่ เช่น มีเครื่องปริ้นต์เบรลล์สามารถปริ้นต์ภาพได้ด้วย ซึ่งก็เป็นการบริจาคให้กับคณะที่สามารถนำไปใช้กับนักศึกษาตาบอดคนอื่นได้ด้วย ไม่ใช่เพื่อเราคนเดียว ส่วนการร่วมกิจกรรมในมหาวิทยาลัยก็ทำได้ ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมในภาควิชาซึ่งทุกคนก็ให้การยอมรับและทำกิจกรรมร่วมกันด้วยดี เพราะโต ๆ กันแล้ว”

CHULALONGKORN UNIVERSITY

(นายวิน นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2562)

เมื่อสอบถามเกี่ยวกับการมุมมองเกี่ยวกับความพิการของตัวเอง วินกล่าวว่า

“ถ้าถามผมว่าความพิการเป็นอุปสรรคกับการเรียนไหม เป็นมากเลยนะครับ แต่เราหาทางช่วยตนเองและหาทางแก้ปัญหาให้ได้ไงครับ อย่างที่เรารู้ว่าโรงเรียนไทยไม่ได้มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้คนพิการเท่าที่ที่ควร สำหรับผมการเรียนที่โรงเรียนมัธยมถึงจะมีครูสื่อมาช่วยแต่ ครูสื่อ 1 คนกับการทำหนังสือและสื่อสำหรับนักเรียนตาบอด 8-9 คน มันไม่เพียงพอและทำไม่ทันเพราะการเรียนมัธยมเรามีหนังสือที่ต้องใช้เยอะมาก ปกติผมจะให้แม่ช่วยอ่านให้ฟังหรือครูช่วยสอนเสริมให้ แต่บางทีเช่น ช่วง

สอบผมก็ต้องหาอาสาอ่านหนังสือจากโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯช่วย คือ เรา
ต้องหาทางแก้ปัญหาไปงั้นครับ เมื่อแก้ปัญหาได้ เราก็จะผ่านพ้นมันไปได้เอง ปัญหามันมี
ไว้ให้แก้ ให้เราพัฒนาไป”

(นายวิน นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2562)

ทุกวันนี้วินมีความสุขกับการเรียนและการทำกิจกรรมในมหาวิทยาลัยร่วมกับเพื่อนๆ เขา
กล่าวถึงการตามหาความชอบ ความสนใจและความถนัดของตนเอง ที่ทำให้เขาค้นพบศักยภาพของ
ตนเองว่า

“ในชีวิตผมมีเป้าหมายอยู่ 3 อย่าง แต่มันแตกต่างกันคือ สิ่งที่รัก สิ่งที่ใช้ และสิ่งที่ผม
ชอบ สิ่งที่ผมรัก คือ วิทยาศาสตร์ การคำนวณ การหาคำตอบของสิ่งต่าง ๆ ส่วนสิ่งที่
ใช้ คือ สิ่งที่ผมทำได้ดีนั่นก็คือคอมพิวเตอร์ แต่สิ่งที่ผมชอบหรือสิ่งที่ผมอยากเป็น คือ ครู
สอนอนุบาล แต่มันเป็นไปได้ยาก ผมเคยจะไปลองเรียนครูอนุบาลที่มหาวิทยาลัยเปิดแห่ง
หนึ่งด้วย แต่เขาไม่ให้คนตาบอดเป็น เคื่อบอกว่าคุณตาบอดถ้าเด็กหายไปคุณจะไม่รู้ไหม
สิ่งที่ผมกำลังทำทุกวันนี้จึงเป็นสิ่งที่ผมทำได้ดีซึ่งก็คือการเรียนคอมพิวเตอร์”

(นายวิน นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2562)

กรณีศึกษาที่ 12

พลอยเป็นนักศึกษาที่บกพร่องทางการเห็นจบการศึกษาปริญญาตรีจากคณะอักษรศาสตร์
ด้วยเกียรตินิยมอันดับ 1 ปัจจุบันกำลังศึกษาอยู่ระดับปริญญาโท ในสาขาวิชาจิตวิทยา คณะจิตวิทยา
สาเหตุของความพิการของพลอยเกิดจากการที่พลอยได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นมะเร็งที่จอประสาทตา
หลังคลอดได้ไม่กี่เดือน ทำให้ต้องเข้ารับการผ่าตัดเพื่อเอาเนื้องอกออกส่งผลให้หลังผ่าตัดตาของเธอ
มองไม่เห็นตั้งแต่อายุประมาณ 1- 2 ขวบ

หลังการพักฟื้นรักษาตัวครอบครัวของพลอยเริ่มมองหาโรงเรียนอนุบาลที่เหมาะสมเพื่อให้
พลอยได้ฝึกพัฒนาการตามวัย ในตอนแรกพลอยเข้าไปเรียนในโรงเรียนอนุบาลเอกชนแห่งหนึ่ง แต่ไป
เรียนได้เพียง 2 วันก็โดนแกล้งจึงต้องย้ายโรงเรียน ไปเรียนในโรงเรียนอนุบาลแห่งหนึ่งที่มีเด็กตาบอด
เข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติหลายคน โรงเรียนมีหลักสูตรการเรียนการสอนที่ออกแบบการเรียนรู้ให้
เหมาะสมสำหรับเด็กที่บกพร่องทางการเห็น เน้นการฝึกทำกิจกรรมเพื่อเสริมพัฒนาการต่างๆ เช่น
เรียนรู้อักษรเบรลล์ ฝึกปั้นแป้งโดว ทำกิจกรรมศิลปะ ฝึกการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน เป็น
ต้น

หลังจากจบชั้นอนุบาล ครอบครัวของพลอยจึงตัดสินใจให้พลอยย้ายไปเรียนชั้นประถมศึกษา ในโรงเรียนสอนคนตาบอดแต่ให้ลงเรียนแบบ ไป-กลับ โดยครอบครัวเป็นผู้มาคอยรับ-ส่งเอง การเรียน ในโรงเรียนสอนคนตาบอด พลอยได้เรียนเกี่ยวกับอักษรเบรลล์และอุปกรณ์สนับสนุนการเรียนรู้ต่างๆ และได้ฝึกการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันมากขึ้น พลอยเรียนที่โรงเรียนสอนคนตาบอดจนจบ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทางครอบครัวและพลอยต้องตัดสินใจอีกครั้งว่าจะเรียนต่อมัธยมศึกษาที่ โรงเรียนแบบใดระหว่างโรงเรียนมัธยมแบบเรียนร่วมหรือไปเรียนในศูนย์ฝึกอาชีพสำหรับคนพิการ ซึ่ง สุดท้ายพลอยก็เลือกเรียนในโรงเรียนมัธยมร่วมกับเด็กปกติคนอื่น

การเรียนในโรงเรียนมัธยมแบบเรียนร่วมกับเด็กปกติทำให้พลอยต้องปรับตัวจากที่เคยเรียน ในโรงเรียนสอนคนตาบอดที่เน้นการเรียนด้วยอักษรเบรลล์ เธอเล่าว่า

“เราเลือกเรียนในโรงเรียนมัธยมทั่วไปค่ะ เป็นการเรียนร่วมกับเด็กปกติ ซึ่งตอน นั้นไม่เคยมีคนตาบอดมาเรียนมาก่อน และครูไม่เคยสอน ครูก็ช่วยตัวให้เรา ช่วยทุก อย่างเท่าที่เขาคouldทำได้ ไม่มีอุปกรณ์หรือห้องสำหรับครูที่ผลิตสื่อให้ พลอยต้อง ประสานให้เจ้าหน้าที่ทำอักษรเบรลล์จากมูลนิธิช่วยคนตาบอดมารับเอกสารไปทำ เบรลล์ให้ เวลาสอบเราก็จะขอแยกห้องสอบแล้วให้เจ้าหน้าที่มาอ่านข้อสอบ จริง ๆ มันยากที่ไม่ค่อยมีอุปกรณ์ช่วย แต่ครูที่นั่นพร้อมที่จะช่วย ครูคอยมาช่วยมาสอนเสริม เพิ่มให้ จนเรามั่นใจว่าเราเรียนได้ จุดอ่อนของเราในตอนนั้นคือเราใช้คอมพิวเตอร์ไม่ ค่อยเป็น ใช้โปรแกรมช่วยเหลือสำหรับคนพิการไม่ค่อยได้ เราต้องพึ่งคนอื่นเยอะ พึ่ง ครอบครัวเยอะ ให้ที่บ้านช่วยอ่านหนังสือให้ฟังตลอด การเรียนช่วงมัธยมจึงเป็นช่วงที่ ยากในการปรับตัวมาก ๆ ทั้งวิชาเรียน วิธีเรียน ไม่มีอักษรเบรลล์ บางวันกลับมาบ้าน แบบไม่ได้อะไร เราผ่านมาได้เพราะเพื่อนช่วย เรื่องเพื่อนก็มีปัญหาบ้าง เพื่อนบางคน เข้าใจ บางคนไม่เข้าใจ เช่น เวลาเล่นเกมหรือทำกิจกรรมร่วมกัน บางเกมเราเล่นได้ บางเกมเราเล่นไม่ได้ บางอย่างเราพยายามแล้วแต่มันไม่ได้ เราอยากทำอยากร่วมทุก อย่างนะ มันก็ดีที่จะได้สนุกด้วยกัน แต่กิจกรรมส่วนมากมันออกแบบมาสำหรับคน ทั่วไป มันไม่ได้ออกแบบมาให้คนพิการทำได้ พลอยโชคดีที่ผ่านทุกอย่างมาได้ เพราะได้ครูและมีเพื่อนดี ซึ่งช่วยได้มาก”

(นางสาวพลอย นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2562)

เมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาพลอยสอบเข้าโครงการทุนช่างเผือกภาษาไทยของคณะอักษร ศาสตร์ได้ พลอยมีความสนใจเกี่ยวกับภาษาไทย ปรัชญา และจิตวิทยามาแต่แรก แต่ตอนนั้นอยาก เรียนภาษาไทยก่อน เมื่อเรียนจบปริญญาตรีแล้วจึงตัดสินใจมาเรียนต่อระดับปริญญาโททางจิตวิทยา

ตามที่ตัวเองตั้งใจไว้ พลอยเล่าถึงที่มาของความชอบและความสนใจเกี่ยวกับภาษาไทยจนได้รับทุน ช้างเผือกภาษาไทยว่า

“มาจากที่พลอยชอบครุภาษาไทยที่สอนตอนอยู่มัธยมปลาย เลยทำให้สนใจอยากเรียนภาษาไทย ครูเขาชอบชมเราในห้องเรียน เลยทำให้เรารู้สึกว่า อยากทำให้ได้ อยากทำให้ได้ดีแบบที่เค้าชม นั่นเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญเลย เพราะเมื่อก่อนตอนมัธยมพลอยจะเป็นคนเงิบและขี้อายมาก ไม่กล้าพูด ไม่กล้าทำ ถึงอยากทำอะไรก็ไม่กล้าบอก ไม่กล้าตัดสินใจ เพื่อนชวนให้ทำอะไรก็ทำ หรืออาจารย์อยากให้เราทำอะไรก็ทำ อยากให้มันง่ายกับคนอื่น เลยยอมทำในสิ่งที่คนอื่นอยากให้เราทำ แต่พอเรามีความกล้ามากขึ้นแล้วต้องตัดสินใจเลือกเรียนในมหาวิทยาลัย มันคือการตัดสินใจครั้งแรกในชีวิตที่สำคัญกับเรามาก เพราะมันจะกำหนดเส้นทางชีวิตเรา เมื่อเราเลือกไปแล้ว เราก็มีความสุขกับสิ่งที่เราได้เลือกไปแล้ว คือเมื่อเราเริ่มตัดสินใจเลือกสิ่งที่เราทำไปแล้วมันสำเร็จ เรามีความสุขมาก มีความสุขที่ได้ทำ ได้มาเรียน เมื่อเทียบกับเมื่อก่อนที่ต้องทำในสิ่งที่เราไม่มีความสุขที่จะต้องทำมันต่างกันมาก”

(นางสาวพลอย นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2562)

การเรียนในมหาวิทยาลัยสำหรับพลอยเป็นการปรับตัวครั้งสำคัญอีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากพลอยเป็นนักศึกษาตาบอดเพียงคนเดียวในเพื่อนนักศึกษาคนอื่นๆ ซึ่งทำให้การตัดสินใจเกี่ยวกับการเลือกเรียนรายวิชาต่างๆ และการเข้าร่วมกิจกรรม พลอยต้องตัดสินใจด้วยตัวเองว่าสิ่งใดจะเหมาะสมกับตัวเองมากที่สุด รวมทั้งต้องพัฒนาตัวเองในหลายๆ ด้านทั้งการเดินทางจากบ้านไปเรียน การเดินทางระหว่างตึกเรียนอาคารเรียนต่าง ๆ และฝึกการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์สนับสนุนการเรียนรู้สำหรับคนตาบอดให้มากขึ้น เพื่อจะได้เรียนด้วยตนเองให้มากที่สุดและพึ่งพาคนอื่นให้น้อยที่สุด

“ตอนเรียนมหาวิทยาลัยพลอยมีคอมพิวเตอร์ไม่ต้องให้คนมาช่วยอ่านข้อสอบสามารถใช้คอมพิวเตอร์อ่านแทนได้ เวลาเรามาถึงห้องสอบ อาจารย์ก็ให้ไฟล์แล้วเราก็พิมพ์ข้อสอบให้ทัน ซึ่งอาจารย์จะอ่านเบรลล์ไม่ได้ต้องเอาไปแปลงเป็นไฟล์อักษรปกติก่อน อาจารย์ส่วนใหญ่จะเข้าใจ มีบ้างที่บางคนอาจไม่ให้ไฟล์ แต่เขาจะอนุญาตให้คนมาอ่านให้ฟังแทน ซึ่งเราต้องแยกห้องสอบ แต่เขาก็ ค่อนข้างรับฟังเรา ขึ้นอยู่กับตัวเราเองด้วย ที่ต้องชัดเจนว่าเราต้องการอะไร เพราะอะไร แล้วก็พูดคุยกันให้เรียบร้อยก่อน เพราะอาจารย์ส่วนใหญ่เขาจะไม่รู้ว่าจะต้องช่วยอะไร อย่างไรก็ตาม แต่เขารอรับฟัง”

(นางสาวพลอย นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2562)

การเรียนในระดับอุดมศึกษาของพลอยเป็นไปได้ด้วยดี พลอยสามารถเรียนรู้และปรับตัวกับรูปแบบการเรียนในมหาวิทยาลัยได้ดีและมีผลการเรียนดีมาก ส่วนเรื่องการทำกิจกรรมในมหาวิทยาลัยนั้น พลอยเห็นว่าอยากให้มีการปรับปรุงรูปแบบหรือกิจกรรมบางอย่างเพื่อให้คนพิการแต่ละประเภทเข้าร่วมด้วยได้ให้มากขึ้น เพราะคนพิการทุกคนล้วนอยากมีส่วนร่วมไปกับกิจกรรมทุกอย่าง แต่ก็ขึ้นอยู่กับว่าจะมีการปรับปรุงรูปแบบของกิจกรรมที่เอื้ออำนวยให้ทั้งนักศึกษาพิการและนักศึกษาปกติได้ทำกิจกรรมร่วมกันได้มากน้อยเพียงใด พลอยให้ความเห็นเรื่องนี้ว่า

“การทำกิจกรรมในมหาวิทยาลัย อยากให้เราได้มีส่วนร่วมให้มากที่สุด สิ่งที่ดีที่สุด คือ เราทุกคนได้ทำในกิจกรรมเดียวกัน ในบางกิจกรรมที่เราไม่สามารถทำได้ แต่อาจหาวิธีอื่นหรือปรับวิธีการบางอย่างเพื่อให้เราได้มีส่วนร่วมให้มากที่สุด ซึ่งมันจะต้องผ่านกระบวนการที่ต้องคิดเยอะว่าปกติ คิดเผื่อคนพิการด้วย แต่มันสำคัญ มันแสดงถึงความเข้าใจ และเขาต้องเชื่อในตัวเราด้วย นั่นคือการทำให้สิ่งที่ไม่ปกติ มันเป็นเรื่องปกติ ”

(นางสาวพลอย นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2562)

เมื่อสอบถามเกี่ยวกับระบบของมหาวิทยาลัยที่จะช่วยเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษาพิการ พลอยเห็นว่าปัจจุบันมหาวิทยาลัยมีทุนอุดหนุนการศึกษาจาก สกอ.ให้กับนักศึกษาพิการและมีการจัดบริการที่เน้นไปที่การจัดสภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่เป็นส่วนมาก เช่น ทางลาด ราวจับ มีลิฟต์ที่มีอักษรเบรลล์และมีเสียงสำหรับนักศึกษาพิการเป็นบางอาคาร แต่ปัจจุบันยังไม่มีระบบความช่วยเหลือหรือจัดบริการด้านสื่อ อุปกรณ์หรือบริการเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภทโดยเฉพาะ ซึ่งสิ่งสนับสนุนเหล่านี้จะช่วยให้นักศึกษาพิการสามารถช่วยเหลือตนเองได้ดีขึ้นได้ พลอยเสนอแนะเรื่องนี้ว่า

“ถ้าไม่มีระบบที่มีเครื่องมือ อุปกรณ์รองรับ หรือสิ่งอำนวยความสะดวกให้คนพิการสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ ทุกอย่างมันจะย้อนกลับมาเป็น Charity Model หรือแนวคิดการกุศลอีก ซึ่งแนวคิดแบบนี้ก็จะขึ้นอยู่กับคนอื่นว่าจะช่วยหรือไม่ช่วยเราอีก เราต้องรบกวนคนอื่นเพื่อให้มาช่วยเรา เรา รู้สึกว่าเป็นภาระ แต่ถ้ามีระบบหรืออุปกรณ์ให้เราสามารถทำด้วยตนเองได้ ก็คือการคำนึงถึงสิทธิของคนพิการ เห็นความสำคัญและเข้าใจเรา มันเป็นเรื่องของแนวคิดและความเชื่อ เช่น ความเชื่อที่ว่า

สาขานี้เราเรียนได้หรือเรียนไม่ได้ ที่มหาวิทยาลัยนี้เปิดรับคนพิการเข้ามาเรียนหรือไม่ เปิด ซึ่งมันเป็นการจำกัดสิทธิ์ภายใต้แนวคิดที่ว่า เขาไม่เชื่อในความสามารถของเรา มันควรเป็นการพัฒนาระบบการเรียนการสอน และการสอบที่มีเกณฑ์ที่ยืดหยุ่น ทั้งเรื่องวิธีการ เวลา และเครื่องมือ เพื่อเปิดโอกาสที่เท่าเทียมให้คนพิการ มากกว่ามาจำกัดสิทธิ์ในด้านต่าง ๆ ว่าคนพิการทำได้หรือทำไม่ได้”

(นางสาวพลอย นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2562)

เมื่อกกล่าวถึงการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกให้นักศึกษาพิการ พลอยเห็นว่าการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกเป็นเรื่องที่ต้องพัฒนาทั้งสองด้านควบคู่กันคือพัฒนาทั้งความคิด ความเชื่อและความสามารถของตัวนักศึกษาพิการเองและพัฒนาระบบบริการต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการเรียนและการใช้ชีวิตด้วยตนเองให้มากที่สุด

“พลอยไม่เห็นด้วยกับ *Charity Model* แต่พลอยเข้าใจนะ เพราะตอนที่อยู่โรงเรียนสอนคนตาบอด แนวคิดแบบนี้มันสอนให้เราคิดว่าเราเป็นผู้รับ และมันยากที่จะดึงตัวเองออกมาจากแนวคิดนี้ แล้วมาสร้าง *Self - esteem* ของตัวเองขึ้นมาใหม่ คนจะมองว่า *Charity* มันดีแล้วแต่จริง ๆ มันทำลายความตั้งใจที่เราต้องการแสดงศักยภาพของเรา ถ้ามันเป็นแบบนี้บ่อย ๆ มันก็ทำลายความทุ่มเทและความตั้งใจต่าง ๆ *Charity* ที่เราอยากได้ คือ การที่สังคมยอมรับในความแตกต่างของกันที่มันไม่ได้ทำให้เรารู้สึกด้อยกว่าคนอื่น คือ เราแตกต่างแต่เราทำได้ ถึงแม้จะไม่เหมือนกัน เช่น ในการทำงานงานกลุ่มพลอยทำ *Power Point* ไม่ได้แต่พลอยเขียนเก่งนะ เวลาที่ทำด้วยกันมันลงตัว แต่ *Charity Model* ที่เกิดขึ้นในสังคมมันไม่ได้ทำให้เป็นอย่างนี้ ถ้าเราพิการตาบอดแต่เขาเรายังดี คนเราต้องไม่โฟกัสที่ส่วนที่ด้อยของกัน เพราะมันไม่ใช่ทั้งหมดของคนพิการ มันก็แค่ทุกคนที่ไม่สมบูรณ์แบบ ถ้าเรามาแล้วโฟกัสแต่สิ่งที่เราทำไม่ได้ มันก็จะเจอแต่ปัญหา พอคิดอย่างนี้ก็ลงท้ายด้วยการ...เดี๋ยวฉันช่วยเธอเองนะ *Charity* ก็เกิดขึ้นอีก และไม่ใช่แค่สังคมที่จะต้องปรับตัว คนคนตาบอด คนที่มองไม่เห็นก็ต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจคนมองเห็นด้วยเช่นกัน การปรับตัวต้องปรับทั้งคู่ เราต้องเรียนรู้ที่จะอยู่ด้วยกัน ต้องเรียนรู้ความแตกต่างซึ่งกันและกัน”

(นางสาวพลอย นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2562)

นอกจากนี้พลอยยังอธิบายเกี่ยวกับวิธีการสร้างอัตลักษณ์หรือสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของคนที่การไว้ว่า

“ความลำบากที่สุดไม่ใช่การใช้ชีวิตจากความบกพร่องของเรา แต่มันคือการต่อสู้กับทัศนคติที่คนในสังคมมองว่าเราด้อยกว่าคนอื่น บางครั้งก็จะมีรู้สึกที่ว่า “เอ๊ะหรือเราด้อยกว่าจริง ๆ นะ” คนพิการบางคนอาจสร้างความมั่นใจด้วยการปฏิเสธความช่วยเหลือเหลือจากคนอื่นไปเลย หรือบางคนก็เลือกที่จะเป็นผู้รับอย่างเดียว เช่น การขึ้นรถไฟฟ้า บางคนอาจเดินไปเลยไม่ถามใครเลย บางคนอาจจะเลือกที่จะเดินนิ่ง ๆ รอจนกว่าจะมีคนมาช่วย บางคนก็เลือกที่จะสังเกตว่าคนรอบข้างเค้าเดินไปทางไหน บางคนก็จะไปถามเจ้าหน้าที่หรือคนอื่นเพื่อสอบถามทาง สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ขึ้นอยู่กับทัศนคติที่เรามองตัวเอง ศักยภาพตัวเองและเรามองสังคมด้วย ซึ่งมันมีสิ่งมากระทบและพิสูจน์เราอยู่เสมอ ถ้าเราคิดและมองสังคมในแง่ร้าย ก็ไม่ส่งผลดีกับมุมมองที่ดีกับตัวเราด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นกระบวนการที่ต้องค่อย ๆ สร้าง เช่น พลอยเริ่มจากการไปกินข้าวคนเดียวได้ เดินเล่นได้ หรือการขึ้นรถได้ด้วยตนเอง ก็ยิ่งใหญ่มากแล้ว มันเป็นการสร้างความมั่นใจที่ต้องค่อย ๆ สร้าง ค่อย ๆ เพิ่มด้วยตนเองและมีระบบคอยเป็นส่วนเสริม”

(นางสาวพลอย นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2562)

ตอนที่ 2 สรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการ

จากข้อมูลการสัมภาษณ์นักศึกษาพิการที่มีอัตลักษณ์เชิงบวกทั้ง 12 คน สามารถสรุปข้อมูลของนักศึกษาพิการที่มีอัตลักษณ์เชิงบวก ได้ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความพิการ ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาพิการที่มีอัตลักษณ์เชิงบวก แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาพิการมีความพิการที่แตกต่างกัน โดยจากข้อมูลพบว่ามีนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหวมากที่สุด จำนวน 6 คน รองลงมาคือนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็นจำนวน 5 คน และนักศึกษาที่มีความพิการซ้ำซ้อน คือบกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหวและบกพร่องทางการพูดและภาษา จำนวน 1 คน

นอกจากนี้ยังพบว่านักศึกษาพิการแต่ละคนมีสาเหตุที่ทำให้เกิดความพิการที่แตกต่างกัน โดยพบว่ามีนักศึกษาพิการที่มีสาเหตุจากโรคและปัญหาทางสุขภาพ จำนวน 6 คน มีสาเหตุความพิการที่มาจากอุบัติเหตุ จำนวน 2 คน และมีนักศึกษาพิการอีกจำนวน 4 คน ที่ไม่ทราบสาเหตุความพิการที่แน่ชัด โดยโรคและความเจ็บป่วยที่เป็นสาเหตุให้เกิดความพิการ เช่น การที่พบว่าการป่วยเป็นเยื่อหุ้ม

สมองอักเสบ การมีความดันตาที่เป็นต้อหิน และมะเร็งที่จอประสาท ที่เป็นสาเหตุทำให้เกิดการบกพร่องทางการเห็น ส่วนอุบัติเหตุที่ทำให้เกิดความบกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหวนั้นพบว่าเกิดจากอุบัติเหตุทางรถยนต์และอุบัติเหตุจากเครื่องมือเครื่องจักร และในการศึกษาครั้งนี้ยังพบว่าพันธุกรรมและความผิดปกติของเลือดก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความบกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหว และส่งผลต่อภาษาและการพูดได้

จากข้อมูลพื้นฐานที่ได้ยังพบว่านักศึกษาพิการเหล่านี้ได้รับความพิการในช่วงอายุที่แตกต่างกัน คือ มีนักศึกษาที่ได้รับความพิการตั้งแต่กำเนิด จำนวน 7 คน ได้รับความพิการในช่วงปฐมวัย(แรกเกิดถึง 6 ปี) จำนวน 3 คน ได้รับความพิการในช่วงวัยเด็กตอนกลาง คืออายุ 9 ปี จำนวน 1 คน และ ได้รับความพิการในช่วงวัยรุ่นตอนต้น คือ อายุ 15 ปี จำนวน 1 คน

2. การศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่านักศึกษาพิการที่มีอัตลักษณ์เชิงบวก ทั้ง 12 คน ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่แตกต่างกัน ทั้งการศึกษาในระดับอนุบาล ระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ซึ่งพบว่านักศึกษาพิการส่วนใหญ่จะเริ่มต้นเข้าสู่ระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานช้าว่าเด็กปกติ และส่วนใหญ่ไม่ได้เข้าเรียนในระดับอนุบาล จึงทำให้ส่วนใหญ่เริ่มเข้าสู่ระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานครั้งแรกในระดับประถมศึกษา และพบว่าการเรียนในสถานศึกษาของแต่ละคนมีรูปแบบการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน โดยมีรายละเอียดของการศึกษาขั้นพื้นฐานสรุปได้ดังนี้

ในระดับประถมศึกษานักศึกษาพิการที่มีอัตลักษณ์เชิงบวกเข้าศึกษาทั้งในรูปแบบของการเรียนร่วมในโรงเรียนร่วมกับเด็กปกติ และเรียนในโรงเรียนเฉพาะความพิการ โดย พบว่ามีนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมในโรงเรียนร่วมกับเด็กปกติจำนวน 8 คน เรียนในโรงเรียนเฉพาะความพิการอย่างเดียว จำนวน 1 คน และพบว่ามีนักศึกษาพิการจำนวน 3 คน ที่ต้องเรียนทั้งในโรงเรียนร่วมกับเด็กปกติและโรงเรียนเฉพาะความพิการในระดับประถมศึกษา โดยนักศึกษากลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ต้องเปลี่ยนสถานที่เรียนย้ายจากที่หนึ่งมายังอีกที่หนึ่งด้วยสาเหตุที่ต่างกัน ทั้งสาเหตุจากการย้ายถิ่นฐานของครอบครัว สาเหตุจากการประสบปัญหาในการเรียนร่วมแบบปกติ และสาเหตุมาจากการได้รับข้อมูลหรือการประสานงานให้เปลี่ยนสถานที่เรียนให้เหมาะสมกับลักษณะความพิการของแต่ละคน

จากการศึกษายังพบว่านักศึกษาพิการที่เรียนร่วมในโรงเรียนร่วมกับเด็กปกติจำนวน 8 คนนี้ แบ่งออกเป็น เรียนร่วมในโรงเรียนของรัฐ จำนวน 6 คนและเรียนร่วมในโรงเรียนเอกชน จำนวน 2 คน ซึ่งการเรียนร่วมกับเด็กปกติในสถานศึกษาทั้ง 2 รูปแบบเป็นการเรียนร่วมที่ไม่ได้มีครูการศึกษาพิเศษ และไม่มีการจัดทำหลักสูตรการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการขึ้นมาโดยเฉพาะ เป็นการเรียนที่ผู้เรียนต้องช่วยเหลือและดูแลตนเองตามอัตภาพของแต่ละคน ซึ่งส่งผลให้เด็กพิการจำนวนหนึ่งจึงต้องย้ายที่เรียน ทั้งที่ยังไม่จบชั้นประถมศึกษาเพื่อไปเรียนในโรงเรียนเฉพาะความพิการ(โรงเรียนสอนคนตาบอด) ที่มีครูผู้สอน รูปแบบการเรียน และสื่ออุปกรณ์ ที่เอื้ออำนวยมากกว่า ถึงจำนวน 3 คนจากทั้งหมด 8 คน

การเรียนในระดับมัธยมศึกษาชั้นแบ่งออกเป็น 2 ระดับคือระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยพบว่าในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมในโรงเรียนร่วมกับเด็กปกติ จำนวน 11 คน และเรียนในโรงเรียนเฉพาะความพิการ(โรงเรียนสอนคนตาบอด) จำนวน 1 คน ซึ่งนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมในโรงเรียนร่วมกับเด็กปกตินี้ยังแบ่งออกเป็น เรียนร่วมในโรงเรียนของรัฐจำนวน 6 คน เรียนร่วมในโรงเรียนของวัดหรือโรงเรียนสอนศาสนา จำนวน 3 คน และเรียนร่วมในโรงเรียนเอกชน จำนวน 2 คน

ส่วนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมในโรงเรียนร่วมกับเด็กปกติจำนวน 10 คน เรียนในโรงเรียนเฉพาะความพิการ(โรงเรียนสอนคนตาบอด) จำนวน 1 คน และเรียนการศึกษานอกระบบ (เรียนการศึกษานอกระบบควบคู่กับเรียนในศูนย์พัฒนาศักยภาพและอาชีพคนพิการ) จำนวน 1 คน ซึ่งในจำนวนนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมในโรงเรียนกับเด็กปกติ จำนวน 10 คนนี้ยังแบ่งออกเป็น เรียนร่วมในโรงเรียนของรัฐจำนวน 5 คน เรียนร่วมในโรงเรียนของวัดหรือโรงเรียนสอนศาสนา จำนวน 3 คน และเรียนร่วมในโรงเรียนเอกชน จำนวน 2 คน

3. การเรียนในสถาบันอุดมศึกษา เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วนักศึกษาพิการที่มีอัตลักษณ์เชิงบวกได้เลือกเข้าศึกษาในคณะและสาขาวิชาที่แตกต่างกันตามความชอบ ความสนใจและความถนัดของแต่ละคน โดยพบว่าจากนักศึกษาพิการที่มีอัตลักษณ์เชิงบวกทั้งหมด 12 คน มีนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์มากที่สุด คือมีจำนวน 4 คน รองลงมาคือคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 3 คน คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์จำนวน 2 คน ที่เหลือศึกษาอยู่ในคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะวิศวกรรมศาสตร์ และคณะจิตวิทยา คณะละ 1 คน เท่ากัน

โดยในคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่มีนักศึกษาพิการที่มีอัตลักษณ์เชิงบวกเรียนอยู่มากที่สุดนั้น แบ่งออกเป็นสาขาวิชาการสอนภาษาไทย สาขาวิชาสังคมศึกษา สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา และสาขาวิชาการศึกษาพิเศษและคอมพิวเตอร์ สาขาวิชาละ 1 คน ส่วนในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีนักศึกษาพิการที่มีอัตลักษณ์เชิงบวกเรียนอยู่ในสาขาวิชาพัฒนาชุมชน สาขาวิชาดนตรี สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา สาขาวิชาละ 1 คน นอกนั้นในคณะอื่นๆ พบว่ามีนักศึกษาพิการที่มีอัตลักษณ์เชิงบวกเรียนอยู่ในสาขาวิชารัฐศาสตร์ สาขาวิชานิติศาสตร์สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ สาขาวิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์และ สาขาวิชาจิตวิทยา สาขาวิชาละ 1 คน

4. บุคคลสำคัญในการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวก พบว่าบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการว่า นักศึกษาพิการที่มีอัตลักษณ์เชิงบวกทั้ง 12 คน มีคนในครอบครัว ซึ่งได้แก่ พ่อ แม่ พี่ หรือย่า เป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษาพิการ นอกจากนี้ยังพบว่ามีนักศึกษาพิการอีกจำนวนหนึ่งที่มีครูอาจารย์และเพื่อนในระดับ

มัธยมศึกษาที่มีส่วนสำคัญในการช่วยให้นักศึกษาพิการข้ามผ่านช่วงของการค้นพบตัวเองและเห็นคุณค่าของตนเองมาจนมีอัตลักษณ์เชิงบวกได้

5. การเลี้ยงดูจากครอบครัว เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากเกี่ยวกับการเลี้ยงดูจากครอบครัวของนักศึกษาพิการ พบว่านักศึกษาที่มีอัตลักษณ์เชิงบวกได้รับการเลี้ยงดูจากครอบครัวด้วยวิธีการที่ต่างกัน 3 รูปแบบ คือ

- 1) เปิดโอกาสและให้อิสระในการคิดและการกระทำ
- 2) ฝึกฝนให้ช่วยเหลือและดูแลตัวเองในชีวิตประจำวันให้ได้มากที่สุด
- 3) พ่อแม่และครอบครัวเป็นผู้ทำทุกอย่างแทนคนพิการ ไม่เปิดโอกาสให้ช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

โดยพบว่ารูปแบบการเลี้ยงดูที่แตกต่างกันนี้ส่งผลให้นักศึกษาพิการแต่ละคนได้รับการปลูกฝังวิธีคิด วิธีแก้ปัญหา และการปรับตัวกับสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังพบข้อมูลที่น่าสนใจคือ จากนักศึกษาพิการที่มีอัตลักษณ์เชิงบวกจำนวน 12 คน มีนักศึกษาพิการ จำนวน 11 คน ที่มีความสนิทสนมกับครอบครัว ได้รับความรัก ความอบอุ่น และมีการพูดคุยปรึกษาหารือกับครอบครัวในทุกเรื่อง และพบว่าครอบครัวจะเป็นส่วนสำคัญที่ร่วมแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาพิการในแต่ละเรื่องอยู่เสมอ

6. ช่วงอายุที่พัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวก นักศึกษาที่มีอัตลักษณ์เชิงบวกมีการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวก คือ มีการค้นพบความถนัด ความสนใจ ความเชื่อมั่น และเห็นคุณค่าในตนเอง ในช่วงอายุที่แตกต่างกัน โดยพบว่า นักศึกษาพิการทั้ง 12 คน มีการค้นพบความถนัด ความสนใจ และเห็นคุณค่าในตนเอง จนเกิดเป็นอัตลักษณ์เชิงบวกต่อความพิการของตนเอง ในช่วงที่อยู่มัธยมศึกษาตอนปลายเป็นช่วงที่นักศึกษาพิการมีอายุอยู่ระหว่าง 15-18 ปี นอกจากนี้ยังพบว่าก่อนจะค้นพบอัตลักษณ์เชิงบวกของตนเองนักศึกษาพิการแต่ละคนจะต้องผ่านช่วงวิกฤติที่จะประสบกับความสับสน ว้าวุ่นใจ มีความยากลำบากในการปรับตัว เป็นช่วงชีวิตที่นักศึกษาพิการแต่ละคนกำลังค้นหาตัวเอง จุดยืนเอกลักษณ์ ข้อดีและทำความเข้าใจกับข้อด้อยของตนเอง ซึ่งในช่วงนี้หากคนพิการได้รับการเอาใจใส่ ยอมรับ และให้ออกสาคนพิการได้ค้นหาตัวเองจะสามารถช่วยให้คนพิการแต่ละคนค้นพบตัวตนของตัวเอง และพัฒนามาเป็นอัตลักษณ์เชิงบวกได้ในเวลาต่อมา

จากข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกทั้งหมดเมื่อนำข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาพิการที่มีอัตลักษณ์เชิงบวกทั้งหมดสามารถนำมาสรุปได้ดังแสดงในตารางที่ 19

ตารางที่ 19 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาพิการที่มีอัตลักษณ์เชิงบวก

ที่	ประเภทความพิการ	สาเหตุความพิการ	อายุที่ได้รับ ความพิการ	การศึกษาขั้นพื้นฐาน		การเรียนใน สถาบันอุดมศึกษา	บุคคลสำคัญ ในการพัฒนา อัตลักษณ์เชิง บวก	การเลี้ยงดู	ช่วงอายุที่ พัฒนา อัตลักษณ์ เชิงบวก
				ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา				
1	- บกพร่อง ทางการเห็น ป ร ะ เ ภ ท สายตาเลือน ราง	- ป่วยเป็นเชื้อ หุ้มสมอง อักเสบส่งผล ใ เส้นประสาท ตาจรับภาพ มีปัญหา	- อายุ 9 ปี	- เรียนร่วมใน โรงเรียนรัฐ (ป.1-ป.2) - โรงเรียน สอนคนตา บอด (ป.3- ป.6)	- เรียนร่วมใน โรงเรียน ราษฎร์ของ วัดเพื่อการ กุศล(ม.1-ม. 6)	- ชั้นปีที่ 5 สาขา ก า ร ส อ น ภาษาไทย คณะ ครุศาสตร์ - ฝึกสอนเสร็จแล้ว	- แม่และพี่สาว - เพื่อนจาก โรงเรียนสอน คนตาบอด -เจ้าหน้าที่ศูนย์ DSS	- ให้ความอบอุ่น สนิทสนม - ฝึกให้ช่วยเหลือ ตนเองใน ชีวิตประจำวัน	- มัธยมปลาย (ช่วงอายุ 16-18 ปี)
2	- บกพร่อง ทางการเห็น ป ร ะ เ ภ ท สายตาเลือน ราง	- ความดันตา ผิดปกติ	- พักการตั้งแต่ กำเนิด	- เรียนร่วมใน โรงเรียนรัฐ (ป.1-ป.5) - โรงเรียน สอนคนตา บอด (ป.6)	- เรียนร่วมใน โรงเรียน ราษฎร์ของ วัดเพื่อการ กุศล(ม.1-ม. 6)	- ชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาพัฒนา ชุมชน คณะ มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์	- แม่และพี่สาว - เพื่อนจาก โรงเรียนสอน คนตาบอด	- ไม่สนิทกับที่ บ้าน - ให้ดูแล ช่วยเหลือตัวเอง ตัดสินใจเอง	- มัธยมปลาย (ช่วงอายุ 16-18 ปี)
3	- บกพร่องทาง ร่างกายและ ก า ร	- ได้รับอุบัติเหตุ	- อายุ 15 ปี	- เรียนใน โรงเรียนรัฐ (ป.1-ป.6)	- เรียนใน โรงเรียนรัฐ (ม.1-ม.3)	- ชั้นปีที่ 2 สา ข า วิ ช า การศึกษาพิเศษ	- พ่อและแม่ - รุ่นพี่คนพิการ ที่มี	- ให้ความรัก อบอุ่น เป็น กำลังใจและ	- ช่วงอายุ 16-18 ปี

ที่	ประเภทความพิการ	สาเหตุความพิการ	อายุที่ได้รับความพิการ	การศึกษาขั้นพื้นฐาน		การเรียนในสถาบันอุดมศึกษา	บุคคลสำคัญในการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวก	การเลี้ยงดู	ช่วงอายุที่พัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวก
				ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา				
	เคลื่อนไหว(ขาขาด)			<ul style="list-style-type: none"> ศูนย์พัฒนาเด็กอายุ ๖-๗ ปี โรงเรียนอนุบาล โรงเรียนประถม โรงเรียนมัธยมศึกษา 	และคอมพิวเตอร์ คณะครุศาสตร์	อัครลักษณ์เชิงบวก	เชื่อมั่นในตัวลูก		
4	บกพร่องทางการเห็น	ไม่ทราบสาเหตุ	<ul style="list-style-type: none"> พิการตั้งแต่นาน กำเนิด 	<ul style="list-style-type: none"> เรียนร่วมในโรงเรียนรัฐ (ป.1-ป.6) โรงเรียนสอนคนตาบอด (ม.1-ม.6) 	<ul style="list-style-type: none"> ชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์ 	<ul style="list-style-type: none"> พ่อและแม่ เพื่อนจากโรงเรียนสอนคนตาบอด 	<ul style="list-style-type: none"> พ่อแม่ทำทุกอย่างใน ชีวิตประจำวันให้หมด คาดหวัง กตัญญู และ ตั้งใจ ความหวังสูง 	<ul style="list-style-type: none"> มัธยมปลาย (ช่วงอายุ 15-18 ปี) 	
5	บกพร่องทางร่างกายและเคลื่อนไหว	ไม่ทราบสาเหตุ	<ul style="list-style-type: none"> พิการตั้งแต่นาน กำเนิด 	<ul style="list-style-type: none"> เรียนร่วมในโรงเรียนรัฐ เอกชน (ป.1-ป.6) เรียนในโรงเรียนรัฐ (ม.1-ม.6) 	<ul style="list-style-type: none"> ชั้นปีที่ 2 สาขาวิชา รัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐศาสตร์และ 	แม่	<ul style="list-style-type: none"> ให้ความอบอุ่น สนับสนุน เป็นที่ปรึกษา 	<ul style="list-style-type: none"> มัธยมปลาย (ช่วงอายุ 16-18 ปี) 	

ที่	ประเภทความพิการ	สาเหตุความพิการ	อายุที่ได้รับ	การศึกษาชั้นพื้นฐาน		การเรียนในสถาบันอุดมศึกษา	บุคคลสำคัญในการพัฒนาบัณฑิตเกษมเบงบว	การเลี้ยงดู	ช่วงอายุที่พัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวก
				ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา				
6	(นิ้วมือนิ้วเท้าบิดเก) และบกพร่องทางการได้ยิน (เล็กน้อย)	- ไม่ทราบสาเหตุ	- พิกัดตั้งแต่นักคณิตศาสตร์	- เรียนร่วมในโรงเรียนรัฐ (ม.1- ม.3)	- เรียนร่วมในโรงเรียนขยายโอกาส	- ชั้นปีที่ 4 สาขาวิชา คณะมนุษยศาสตร์	- ยา	- สนับสนุนให้มีความรักความอบอุ่น	- มัธยมปลาย (ช่วงอายุ 16-18 ปี)
7	- พิกัดซ้ำซ้อน	- มีสาเหตุจาก	- พิกัดหลัง	- เรียนร่วมใน	- เรียนร่วมในโรงเรียนรัฐ (ม.4- ม.6)	ชั้นปีที่ 4 สาขาวิชา	- พ่อและแม่	- สนับสนุนให้	- มัธยมปลาย

ที่	ประเภทความพิการ	สาเหตุความพิการ	อายุที่ได้รับ ความพิการ	การศึกษาชั้นพื้นฐาน		การเรียนใน สถาบันอุดมศึกษา	บุคคลสำคัญ ในการพัฒนา อัตลักษณ์เชิง บวก	การเลี้ยงดู	ช่วงอายุที่ พัฒนา อัตลักษณ์ เชิงบวก
				ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา				
	คือบกพร่องทางร่างกายและกล้ามเนื้อไหล่ (ร่างกายซีกขวาอ่อนแรง) และบกพร่องทางภาษาและก ารพูด (กล้ามเนื้อที่ปากบังคับไม่ได้,ลิ้นแข็ง)	อาการเยื่อหุ้มสมองอักเสบ	ตลอด 15 วัน	โรงเรียนประถมศึกษ (อนุบาล-ป.6)	โรงเรียนรัฐ (ม.1- ม.6)	วิทยากรคอมพิวเตอร์ คณิศ วิชาศาสตร์และเทคโนโลยี	- ครูมัธยม	ความรักความอบอุ่น - พ่อแม่คิดและแก้ปัญหาแทน ไม่เปิดโอกาสให้แสดงความ คิดเห็น	(ช่วงอายุ 16-18 ปี)
8	- บกพร่องทางร่างกายและกล้ามเนื้อไหล่ (แขนซ้ายขาด)	- อุบัติเหตุ	- อายุ 2 ขวบครึ่ง	- เรียนร่วมในโรงเรียนรัฐ (ป.1-ป.6)	- เรียนร่วมในโรงเรียนรัฐ (ม.1- ม.6)	- ชั้นปีที่ 5 สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์	- พ่อแม่และพี่สาว	- สนับสนุนให้ ความรักความ อบอุ่น - ผูกให้ช่วยเหลือตนเองใน ชีวิตประจำวัน	- มัธยมปลาย (ช่วงอายุ 16-18 ปี)

ที่	ประเภทความพิการ	สาเหตุความพิการ	อายุที่ได้รับความพิการ	การศึกษาชั้นพื้นฐาน		การเรียนในสถาบันอุดมศึกษา	บุคคลสำคัญในการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวก	การเลี้ยงดู	ช่วงอายุที่พัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวก
				ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา				
9	- บกพร่องทางร่างกายและเคลื่อนไหว (ผิวหนังมีความผิดปกติ)	- พันธุกรรมและความผิดปกติของเลือด	- พิการตั้งแต่กำเนิด	- เรียนร่วมในโรงเรียนรัฐ (ป.1-ป.6)	- เรียนร่วมในโรงเรียนรัฐ (ม.1- ม.6)	ชั้นปีที่ 5 สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณิตศาสตร์ คณิตศาสตร์ คณิตศาสตร์	- พ่อและแม่ - เพื่อน	- เชื่อมมั่นในตัวลูก - สนับสนุนให้มีความรักความอบอุ่น - เป็นกำลังใจและเชื่อมั่นในตัวลูก - เปิดโอกาสให้ทำกิจกรรมและใช้ชีวิตอิสระตามที่ต้องการ	- มัธยมปลาย (ช่วงอายุ 16-18 ปี)
10	- บกพร่องทางร่างกายและเคลื่อนไหว (ขาสองข้างสั้นและไม่เท่ากัน, มีความสูงเพียง	- ไม่ทราบสาเหตุ	- พิการตั้งแต่กำเนิด	- เรียนร่วมในโรงเรียนรัฐ (ป.1-ป.6)	- เรียนร่วมในโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม (ม.1- ม.6)	ชั้นปีที่ 4 สาขาวิชานิติศาสตร์ คณิตศาสตร์	- พ่อและแม่ - เพื่อน	- สนับสนุนให้มีความรักความอบอุ่น - เป็นกำลังใจและเชื่อมั่นในตัวลูก - เปิดโอกาสให้คิดตัดสินใจด้วยตนเอง	- มัธยมปลาย (ช่วงอายุ 16-18 ปี)

ที่	ประเภทความพิการ	สาเหตุความพิการ	อายุที่ได้รับ ความพิการ	การศึกษาชั้นพื้นฐาน		การเรียนในสถาบันอุดมศึกษา	บุคคลสำคัญในการพัฒนา อัจฉริยะเชิงบวก	การเลี้ยงดู	ช่วงอายุที่พัฒนา อัจฉริยะเชิงบวก
				ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา				
11	บกพร่องทางการเห็น	- เป็นต้อหิน	- พิกัดตั้งแต่กำเนิด	- เรียนด้วยตนเองที่บ้าน (อายุ 5-9 ปี)	- เรียนร่วมในโรงเรียน โดยไม่มีครูจากมูลนิธิช่วยคนตาบอดมาช่วยในการผลิตสื่อสำหรับคนตาบอด (ม.1-ม.6)	- ชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ ค ฃ ฅ วิศวกรรมศาสตร์	- พ่อและแม่ เพื่อนจากโรงเรียนสอนคนตาบอด	- สนับสนุนให้ ความรักความอบอุ่น เป็นกำลังใจและเชื่อมั่นในตัวลูก	- มัธยมปลาย (ช่วงม.4-ม.5)
				- อายุ 9 ปี เริ่มเรียน ป.1 ในโรงเรียนรัฐ จนถึงป.4	- พักการเรียน 3 ปี (อายุ 12-15 ปี)			- ช่วยสอนหนังสือ อ่านหนังสือให้ และสนับสนุนการเรียน	

ที่	ประเภทความพิการ	สาเหตุความพิการ	อายุที่ได้รับความพิการ	การศึกษาชั้นพื้นฐาน		การเรียนในสถาบันอุดมศึกษา	บุคคลสำคัญในการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวก	การเลี้ยงดู	ช่วงอายุที่พัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวก
				ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา				
12	- บกพร่องทางการเห็น	- เป็นมะเร็งที่จอประสาทตา	- อายุประมาณ 1-2 ขวบ	- โรงเรียนรัฐ (อนุบาล) - โรงเรียนสอนคนตาบอด (ป.1-ป.6)	- เรียนร่วมในโรงเรียนเอกชน โดยมีครูจากมูลนิธิช่วยคนตาบอดมาช่วยในการผลิตสื่อสำหรับคนตาบอด (ม.1-ม.6)	- ปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ - กำลังศึกษาชั้นปีที่ 2 ระดับปริญญาโท คณะจิตวิทยา	- พ่อแม่และพี่สาว - เพื่อนจากโรงเรียนสอนคนตาบอด - ครูมัธยม	- สนิทสนมให้ความอบอุ่น - เป็นกำลังใจและเชื่อมั่นในตัวลูก - ช่วยสอนหนังสือ อ่านหนังสือ และการเรียน	- มีวัยมปลาย (ม.4-ม.5)

จากข้อมูลทั้งหมดแสดงให้เห็นถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการได้ โดยพบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการ 2 ส่วน คือ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก โดยปัจจัยภายในเป็นปัจจัยที่เกิดจากตัวนักศึกษาพิการ เช่น ปัจจัยเกี่ยวกับสภาพความพิการ สาเหตุของความพิการ และช่วงเวลาที่เกิดความพิการ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพิการที่เกิดขึ้นกับคนพิการแต่ละคน ส่วนปัจจัยภายนอกนั้นเป็นปัจจัยที่เกิดจากบุคคลหรือสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อมุมมองแนวคิดที่คนภายนอกที่ต่อคนพิการ ซึ่งสามารถจำแนกรายละเอียดของปัจจัยภายในและภายนอกออก ได้ดังนี้

1. ปัจจัยภายใน ปัจจัยที่เกิดจากตัวนักศึกษาพิการหรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพิการหรือแนวคิดของนักศึกษาเกี่ยวกับตนเองจากการศึกษาพบปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ ได้แก่

1) ประเภทความพิการ พบว่านักศึกษาพิการที่มีอัตลักษณ์เชิงบวก มีประเภทมีความพิการที่แตกต่างกัน เมื่อวิเคราะห์ตามประเภทความพิการของนักศึกษาพิการแต่ละคนพบว่า ความพิการแต่ละประเภทจะส่งผลให้คนพิการแต่ละคนมีพฤติกรรมและการแสดงออก บุคลิกภาพ วิธีการเรียนรู้ และความต้องการที่แตกต่างกัน

พฤติกรรมและการแสดงออก บุคลิกภาพ วิธีการเรียนรู้ และความต้องการที่แตกต่างกันนี้ส่งผลต่อมุมมองที่คนพิการมีต่อความสามารถและความสำเร็จของตนเอง เช่น นักศึกษาที่บกพร่องทางการเห็นจะถูกมองว่าไม่สามารถมองเห็นสิ่งใด ๆ ได้ ไม่สามารถอ่านหนังสือได้นอกจากอักษรเบรลล์ ไม่สามารถทำกิจกรรมหรือเล่นกับเพื่อนได้ นักศึกษาที่บกพร่องทางร่างกายจะถูกมองว่าไม่สามารถเคลื่อนไหวร่างกายหรือทำกิจกรรมทางกาย เช่น เล่นกีฬา ได้เท่าเทียมกับคนทั่วไป เป็นต้น

โดยประเภทความพิการจะสัมพันธ์กับมุมมองเกี่ยวกับความสามารถของคนพิการในด้านที่บกพร่องเป็นหลักโดยไม่ได้พิจารณาถึงความสามารถในด้านอื่นๆ ของคนพิการ เช่น คนตาบอดจะถูกมองว่าด้อยความสามารถเกี่ยวกับการมองเห็นจึงทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้สายตาไม่ได้ คนที่บกพร่องทางร่างกายแขนขาตมักถูกมองว่าไม่สามารถหยิบจับหรือทำกิจกรรมที่ต้องใช้มือและแขนได้เท่ากับคนอื่น คนที่บกพร่องทางร่างกายขาขาดจะไม่สามารถเดิน วิ่ง เล่นกีฬา หรือขับซีรี่ย์ยนต์หรือรถจักรยานยนต์ได้ เป็นต้น ซึ่งมุมมองเกี่ยวกับความสามารถที่สัมพันธ์กับประเภทความพิการนี้อาจเป็นได้ทั้งมุมมองที่คนพิการมีต่อตนเองและมุมมองที่คนอื่นมีต่อคนพิการ ซึ่งทั้งสองมุมมองนี้ที่จะส่งผลต่อการพัฒนาอัตลักษณ์ของคนพิการว่าจะสามารถพัฒนาไปสู่การมีอัตลักษณ์เชิงบวกได้หรือไม่

2) ระดับความพิการ นักศึกษาพิการแต่ละคนจะมีระดับอาการของความพิการแตกต่างกันทั้งในด้านลักษณะอาการและความรุนแรงของอาการ แม้แต่ในนักศึกษาพิการ ประเภทเดียวกันก็มีระดับอาการของความพิการที่แตกต่างกัน กล่าวคือในประเภทความพิการแต่ละประเภทจะมีระดับอาการของความบกพร่องแตกต่างกันไปและระดับอาการที่แตกต่างกันนี้ส่งผลต่ออัตลักษณ์ของ

นักศึกษาพิการแต่ละคนทั้งในมุมมองที่นักศึกษามองตนเอง และมุมมองที่นักศึกษาคิดว่าคนอื่นคิดเห็นอย่างไรกับตนเอง

ตัวอย่างเช่น นักศึกษาพิการที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น จำนวน 6 คน แต่ละคนมีระดับอาการที่แตกต่างกัน โดยพบว่ามี 3 คนเป็นผู้ที่มีสายตาเลือนรางที่ใช้แว่นสายตาที่สั่งทำเป็นพิเศษที่ช่วยให้สามารถมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ได้ แต่ไม่ชัดเจนมากหรือมีความผิดปกติของสี เป็นต้น ส่วนอีก 2 คน เป็นผู้ที่สามารถมองเห็นในระยะใกล้ ๆ ได้เห็นเป็นเงาเลือนรางที่ต้องใช้เครื่องมือเฉพาะ เช่น กล้องที่มีกำลังขยายสูงเพื่อช่วยในการมองเห็น และพบว่ามีเพียง 1 คนเท่านั้นที่ตาบอดสนิท

ระดับอาการของความพิการที่แตกต่างกันนี้ส่งผลต่อวิถีการใช้ชีวิตที่แตกต่างกัน คือ นักศึกษาที่สามารถมองเห็นได้แต่เลือนรางจะสามารถสวมแว่นสายตาที่สั่งทำเป็นพิเศษที่ช่วยให้สามารถมองเห็นในระยะใกล้ ๆ ได้และสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันด้วยตนเองได้เกือบทั้งหมด ยกเว้นกิจกรรมที่ต้องอาศัยการมองเห็นที่ต้องละเอียด ชัดเจน หรือรวดเร็ว ส่วนนักศึกษาที่มองเห็นเลือนรางเป็นเงาจะสามารถมองเห็นคน สัตว์ สิ่งของ ในระยะใกล้ ๆ เป็นเงาๆ เห็นได้ว่าผู้คนหรือสิ่งของนั้นเคลื่อนไหวหรือทำท่าทางอะไร อยู่ตำแหน่งใด แต่ไม่สามารถบอกรายละเอียดของสิ่งที่เห็นได้ ต้องใช้การอธิบายภาพ การฟังเสียงหรือการสัมผัสเข้าช่วย ส่วนคนที่ตาบอดสนิทนั้นจะไม่สามารถมองเห็นภาพต่าง ๆ ได้เลยต้องอาศัยการอธิบายภาพ การฟังเสียงหรือการสัมผัสเท่านั้น และทั้งนักศึกษาที่ตาบอดสนิทและมองเห็นเลือนรางเป็นเงาจะใช้ไม่เท่าช่วยในการช่วยนำทางประกอบกับความจำและการคำนวณระยะทางของแต่ละสถานที่ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังพบว่าระดับอาการของความพิการที่แตกต่างกันส่งผลต่อวิธีการเรียนรู้ของนักศึกษาแต่ละคน โดยนักศึกษาที่สามารถมองเห็นได้เลือนรางที่สวมแว่นสายตาที่สั่งทำเป็นพิเศษจะสามารถมองเห็นตัวอักษร มองกระดานและอ่านหนังสือด้วยตนเองได้ แต่ต้องมองในระยะใกล้ ๆ และจะอ่านได้ช้ากว่าคนทั่วไปเล็กน้อย สามารถทำกิจกรรมในชั้นเรียนร่วมกับเพื่อนคนอื่น ๆ ได้ด้วยตนเองเกือบทุกอย่างยกเว้นบางกิจกรรมที่ต้องอาศัยความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้าง เช่น กิจกรรมการทดลอง ส่วนนักศึกษาที่ตาบอดสนิทและมองเห็นเลือนรางเป็นเงาจะไม่สามารถมองเห็นตัวอักษร มองกระดานและอ่านหนังสือด้วยตนเองได้จะต้องอาศัยอักษรเบรลล์ หนังสือเสียงหรือแอปพลิเคชัน (Application) ช่วยอ่านต่าง ๆ มาช่วย โดยนักศึกษาจะทำการขอเอกสารจากผู้สอนมาอ่านก่อน เมื่อเข้าไปฟังในห้องเรียนแล้วไม่เข้าใจก็จะยกมือถามอาจารย์ หรือถามเพื่อนร่วมชั้น หรือใช้วิธีการมาถามอาจารย์ผู้สอนหลังเลิกเรียนแทน ในการสอบถามนอกเวลาเรียนนี้มีนักศึกษาพิการบางคนใช้การถามผ่านแอปพลิเคชัน (Application) ในมือถือที่เป็นระบบเสียง หรือใช้การถามอาจารย์หรือเพื่อนในโซเชียลมีเดีย (Social Media) เช่น เฟสบุ๊ก (facebook) หรือไลน์ (Line) ซึ่งเป็นวิธีที่นิยมเพราะสะดวกมาก

หรือในกรณีของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจากการสอบถามเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องพบว่า สามารถแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ตามระดับของการสูญเสียการได้ยิน คือ นักศึกษาที่หูตึงเล็กน้อยที่สามารถได้ยินเสียงส่วนใหญ่แต่อาจได้ยินเสียงพูดที่ไม่ดังมากได้ไม่ถนัด นักศึกษาที่หูตึงปานกลางซึ่งอาจทำให้ฟังเสียงพูดของคนทั่วไปได้ลำบาก หากไม่ได้ใช้เครื่องช่วยฟัง นักศึกษาที่หูตึงรุนแรงที่ต้องใช้เครื่องช่วยฟังร่วมกับการอ่านปากหรือใช้ภาษามือในการสื่อสาร ส่วนนักศึกษาที่หูหนวกนั้นพบได้น้อยมาก ซึ่งนักศึกษากลุ่มนี้ต้องใช้วิธีการสื่อสารด้วยการอ่านปากและใช้ภาษามือหรืออาจใช้การผ่าตัดเพื่อฝังประสาทหูเทียมเพื่อช่วยในการสื่อสาร เป็นต้น

จากตัวอย่างที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าระดับอาการของความพิการนั้นส่งผลต่อพฤติกรรมวิธีการเรียนรู้ และความต้องการที่แตกต่างกันของนักศึกษาพิการแต่ละคนที่แตกต่างกัน และทำให้อัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการแต่ละคนมีลักษณะต่างกัน การพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการจึงต้องคำนึงถึงระดับอาการของความพิการประกอบกับปัจจัยอื่น ๆ ในการนำไปวางแผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาอัตลักษณ์อย่างเหมาะสม

3) สาเหตุของความพิการ นักศึกษาพิการแต่ละคนมีสาเหตุที่ทำให้เกิดความพิการแตกต่างกัน บางคนได้รับความพิการตั้งแต่กำเนิดจากสาเหตุที่แตกต่างกันไป บางคนพิการเนื่องจากการเกิดโรค อาการป่วยหรือมีอาการความผิดปกติทางร่างกายแล้วส่งผลกระทบให้เกิดความพิการหรือบางคนพิการจากอุบัติเหตุ ซึ่งสาเหตุของความพิการที่แตกต่างกันนี้ส่งผลต่อระดับอาการประเภทความพิการ พฤติกรรมการแสดงออก ความต้องการและอัตลักษณ์ของนักศึกษาด้วย

เช่นในกรณีของนักศึกษาที่บกพร่องทางการเห็นที่เกิดจากที่มีสาเหตุมาจากการเป็นเยื่อหุ้มสมองอักเสบส่งผลให้เส้นประสาทตาผิดปกติ จอรับภาพมีปัญหา เห็นภาพซ้อน เขาต้องทำการรักษาอาการป่วยและอาการชัก ไปพร้อม ๆ กับการรักษาอาการผิดปกติทางการมองเห็นมาตลอดจนทุกวันนี้อาการดีขึ้นมองเห็นเลือนราง เห็นภาพวัตถุดีขึ้นและเริ่มมองเห็นสีได้มากขึ้นแต่ไม่ชัดมาก แต่ยังไม่สามารถมองเห็นตัวอักษรเล็กๆ ได้แต่ยังไม่สามารถมองเห็นตัวอักษรเล็กๆ ได้ ต้องไปพบแพทย์ทุกๆ 3 เดือนเพื่อตรวจเช็คโดยรวมและต้องพบแพทย์ทันทีเมื่อมีอาการผิดปกติ แต่ในกรณีของนักศึกษาที่บกพร่องทางร่างกายจากอุบัติเหตุ ฆาตกร เมื่อเขาได้รับการรักษาจนหายดี ทำกายภาพบำบัดและฝึกฝนร่างกายจนสามารถใช้ร่างกายส่วนอื่น ๆ และเคลื่อนไหวด้วยขาเทียมจนคล่องแคล่วแล้วเขาก็สามารถใช้ชีวิตได้ปกติ

สาเหตุของความพิการที่แตกต่างกันจึงส่งผลต่อพฤติกรรม การแสดงออก วิธีการเรียนรู้ และสัมพันธ์กับการดูแลสุขภาพอนามัยในชีวิตประจำวันด้วย นักศึกษาพิการที่มีความพิการประเภทเดียวกันก็อาจมาจากสาเหตุความพิการที่แตกต่างกัน สาเหตุความพิการที่แตกต่างกันจึงเป็นอีกปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการแต่ละคน

4) อายุที่ได้รับความพิการ พบว่า นักศึกษาพิการแต่ละคนได้รับความพิการในช่วงอายุที่แตกต่างกัน โดยพบว่าอายุที่ได้รับความพิการส่งผลต่อการปรับตัว ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคมของแต่ละคนแตกต่างกันไป ตัวอย่างเช่น นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นที่ได้รับความพิการในวัย 9 ปี จะมีภาพความทรงจำและมีประสบการณ์การมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ทั้งรูปร่าง สี ประเภทของคน สัตว์ สิ่งของ พื้นฐานในชีวิตประจำวัน ที่สามารถนำมาเชื่อมโยงกับเสียง กลิ่นและรสที่ได้รับในปัจจุบัน จนสามารถสร้างภาพของสิ่งที่มีปฏิสัมพันธ์ด้วยได้ใกล้เคียงหรือเหมือนกับสิ่งนั้นจริง ๆ

การได้รับความพิการในวัยเด็กนั้นแตกต่างจากผู้ที่ได้รับคามพิการตั้งแต่แรกเกิด เช่น ในกรณีของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นตั้งแต่แรกเกิดที่จะไม่สามารถสร้างภาพจากความทรงจำได้ แต่จะใช้การสร้างภาพจากประสาทสัมผัส ทั้งการสัมผัส ตมกลิ่น ชิมรส แล้วสร้างภาพของสิ่งนั้นขึ้นมาแทน ลักษณะการเรียนรู้ที่ต่างกันของคณาพิการสองกลุ่มนี้ส่งผลต่อวิธีการสื่อสารและการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการแต่ละคน เช่น นักศึกษาพิการที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นตั้งแต่แรกเกิดอาจต้องการคำอธิบายที่ค่อนข้างละเอียดที่ทำให้เกิดภาพหรือต้องการกิจกรรมที่ได้สัมผัส ลูบคลำสิ่งของต่าง ๆ เพื่อช่วยสร้างภาพของสิ่งนั้น ๆ จึงจะนำไปสู่การเรียนรู้ที่เข้าใจมากขึ้น ในขณะที่นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นในวัยเด็กตอนต้นจะรู้จักสี รูปร่าง และชื่อของสิ่งของต่าง ๆ บ้างแล้ว เมื่อครูอาจารย์อธิบายในห้องเรียนก็จะสามารถนึกภาพของอุปกรณ์หรือสิ่งของนั้นได้ทันทีเป็นต้น

หรือในกรณีของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางร่างกายที่ได้รับอุบัติเหตุ ทำให้เสียแขนไปหนึ่งข้างตอนอายุ 2 ขวบครึ่ง เมื่อหายดีกลับมาอยู่บ้านพ่อแม่ก็ให้ปฏิบัติตนทำกิจวัตรต่าง ๆ และช่วยเหลืองานที่บ้านเป็นปกติ ทำให้ปฏิบัติตนเหมือนเดิม ทำทุกอย่างด้วยตนเองเหมือนเดิม ทำให้ช่วงแรกเกิดความน้อยเนื้อต่ำใจมาก ไม่เข้าใจว่าตนเองพิการแล้วทำไมพ่อแม่ยังต้องให้ทำงานแบบนี้อีกในระยะแรกจึงเสียใจ เศร้าใจและน้อยใจอยู่ตลอดที่ตนเองเป็นคนพิการ ต่อมาจึงค่อยๆ เข้าใจว่าสิ่งที่พ่อแม่ให้ทำนั้นก็เพื่อฝึกให้นักศึกษาเองช่วยเหลือและดำรงชีวิตด้วยตนเองให้มากที่สุดก็เมื่อย่างเข้าสู่ช่วงมัธยมที่ตนเองเริ่มเคยชินกับการใช้ชีวิตเหมือนคนปกติและสามารถทำทุกอย่างได้อย่างคล่องแคล่วแล้ว การพิการตั้งแต่วัยเด็กจึงทำให้เกิดการปรับตัวและค่อยๆ เรียนรู้และฝึกการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันได้ดีขึ้นเรื่อย ๆ

แต่ในกรณีของนักศึกษาศึกษาพิการบางคนที่ได้รับคามพิการในช่วงวัยรุ่นนั้น กลับมีการปรับตัวที่ค่อนข้างยากกว่า เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่กำลังสร้างอัตลักษณ์ของตนเองเมื่อได้รับความพิการจึงปรับตัวยอมรับกับความพิการที่เกิดขึ้นได้ยากกว่า เช่นในกรณีของนักศึกษาที่ได้รับความพิการในช่วงวัยรุ่นอายุ 15 ปี จากอุบัติเหตุซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและการเรียนรู้ของนักศึกษาทำให้นักศึกษาไม่สามารถไปเรียนได้ตามปกติ เก็บตัวพักพิงอยู่ที่บ้านและทำกายภาพบำบัดเพื่อฟื้นฟูตนเองในช่วงนั้นนักศึกษามีสภาพจิตใจที่ไม่ดีและไม่สามารถยอมรับความจริง

ที่เกิดขึ้นกับตนเองได้ในช่วงแรกๆที่พิการ ทำให้อารมณ์ไม่มั่นคง เศร้า เสียใจ หงุดหงิดง่าย คิดวนไปวนมาว่าทำไมเหตุการณ์นี้ต้องเกิดขึ้นกับตนเองซ้ำไปซ้ำมา และในด้านสังคมก็มักเก็บตัวไม่ยอมออกไปพบปะผู้คนข้างนอกได้ ความรู้สึกอาย รับไม่ได้ที่ตนเองพิการทำให้ปิดตัวเองและขังตัวเองจากเพื่อน และสังคมข้างนอก นักศึกษาต้องใช้เวลาปรับตัวเกือบหนึ่งปีเต็มจึงเริ่มทำใจยอมรับความพิการได้ แล้วเริ่มออกไปฝึกฝนพัฒนาตนเอง และเริ่มออกไปสู่สังคมข้างนอกเพื่อเข้าสู่ระบบการเรียนอีกครั้งในฐานะคนพิการ

จากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าอายุที่ได้รับความพิการส่งผลต่อการปรับตัวและการยอมรับความพิการที่เกิดขึ้นกับตนเอง และส่งผลต่อการมีอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษา อายุที่ได้รับความพิการที่แตกต่างกันย่อมทำให้นักศึกษามีอัตลักษณ์ที่ต่างกัน ผู้ที่ได้รับความพิการในวัยเด็กจะมีการปรับตัว ปรับใจ ปรับอารมณ์กับสภาพความพิการที่เกิดขึ้นได้มากกว่าช่วงวัยรุ่น ประกอบกับปัจจัยอื่นๆ รอบตัวที่ส่งผลให้นักศึกษาพิการใช้เวลาในการปรับตัวได้เร็วขึ้นเช่น ครอบครัวและเพื่อน

2. ปัจจัยภายนอก เป็นปัจจัยที่เกิดจากบุคคลอื่นหรือเป็นปัจจัยเกี่ยวกับบุคคล หน่วยงาน หรือองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและดูแลนักศึกษาพิการ แบ่งออกเป็น 6 ปัจจัย ได้แก่

1) วิธีการเลี้ยงดูจากครอบครัว วิธีการเลี้ยงดูจากครอบครัวมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ บทบาทของครอบครัวและวิธีการเลี้ยงดูจากครอบครัวจะส่งผลต่อการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการแต่ละคนที่แตกต่างกัน กล่าวคือ

การเลี้ยงดูที่ปฏิบัติกับเด็กพิการเหมือนคนปกติทั่วไป ให้ช่วยเหลือตนเองและทำกิจวัตรประจำวันทุกอย่างเหมือนคนทั่วไป ปฏิบัติกับเด็กพิการเหมือนเด็กทั่วไป ไม่มีเงื่อนไขพิเศษ และมุ่งเน้นการให้ช่วยเหลือและดูแลตนเองในชีวิตประจำวันให้ได้ บางรายผู้ปกครองนอกจากจะฝึกให้ดูแลตนเองแล้วยังฝึกให้ช่วยเหลืองานบ้านและช่วยงานพ่อแม่ด้วย ตั้งแต่งงานบ้านเล็กน้อย เช่น ล้างจาน หุงข้าว กวาดบ้าน ถูบ้าน ไปจนถึงช่วยงานอื่น ๆ เช่น ช่วยงานในไร่ในสวน ขับรถเกี่ยวข้าว ฆีดยาฆ่าหญ้า เป็นต้น การปฏิบัติกับลูกที่พิการด้วยการพยายามปลุกฝังให้เขาช่วยเหลือและดูแลตนเองเป็นการถ่ายทอดความเชื่อมั่นที่มีอยู่ในตัวลูกส่งผ่านการเลี้ยงดูโดยการให้เขาทำกิจวัตรประจำวันด้วยตัวเอง ให้รับผิดชอบการเรียน ให้เรียนร่วมกับเด็กปกติและรู้จักปรับตัว มอบหมายให้ช่วยเหลืองานบ้านเริ่มจากงานเล็ก ๆ น้อยๆ ไปจนถึงการฝึกทักษะอาชีพให้หาเลี้ยงตนเองได้

ส่วนการเลี้ยงดูที่เข้าใจและแสดงความเชื่อมั่นในตัวลูก ให้กำลังใจให้คนพิการ ให้ได้ฝึก ได้ทดลอง ได้เรียนรู้ ถึงแม้ในระยะแรกคนพิการอาจไม่ยอมทำ ยังอายในการจะออกสู่สังคม และไม่เชื่อมั่นว่าตนเองจะสามารถพัฒนาได้ แต่คนพิการจะรับรู้ในความเชื่อมั่นที่พ่อแม่มีต่อตัวเขา ในที่สุดเมื่อเขาได้ลองออกมาสู่โลกภายนอกและฝึกฝนตนเอง เขาจะค้นพบว่าตนเองพัฒนาได้จริงๆ วิธีการเลี้ยงดูแบบนี้จะทำให้คนพิการรู้สึกเหนื่อยยาก ลำบาก และไม่เข้าใจในช่วงแรก แต่เมื่อฝึกทำสิ่งต่าง ๆ

ด้วยตนเองจนเคยชิน จนช่วยเหลือตนเองและทำทุกอย่างด้วยตนเองได้อย่างคล่องแคล่ว คุณแลตัวเองได้ และทำสิ่งต่าง ๆ ได้เหมือนเพื่อนคนอื่น ๆ ในวัยเดียวกัน คนพิการจะเริ่มมองย้อนกลับมาว่าการที่ผู้ปกครองฝึกให้ช่วยเหลือตนเองมาตลอดเป็นสิ่งที่ช่วยให้คุณได้ฝึกฝน อดทน และสามารถใช้ชีวิตได้เหมือนคนปกติทั่วไป ความรู้สึกว่าคุณสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้ใกล้เคียงกับที่เพื่อนวัยเดียวกันจะช่วยให้คนพิการมีความภูมิใจและมั่นใจในตนเองมากขึ้นและใช้ชีวิตร่วมกับคนอื่นได้อย่างไม่รู้สึกแตกต่างและไม่รู้สึกว่าความพิการที่เกิดขึ้นเป็นปัญหา

การเลี้ยงดูอีกแบบที่พบคือการที่ผู้ปกครองจะคอยประคบประหม่อม คอยช่วยเหลือและทำสิ่งต่าง ๆ แทนเด็กพิการ อาจเพราะกลัวว่าเขาจะทำได้ไม่ดี ทำช้า กลัวจะลำบาก กลัวคนอื่นดูถูกดูตนเอง จึงแก้ปัญหาด้วยการจัดการดูแลทุกเรื่องหรือทำให้ลูก เมื่อคนพิการเกิดปัญหาก็จะให้คำปรึกษาในลักษณะของการหนีปัญหา หลบเลี่ยงที่จะเกิดปัญหา ให้อดทนอดกลั้นยอมรับกับสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นให้ได้ การเลี้ยงดูแบบนี้จะทำให้คนพิการไม่รู้จักช่วยเหลือและแก้ปัญหาด้วยตนเองเพราะผู้ปกครองจะเป็นคนทำให้ตลอด ผู้ปกครองมีบทบาทเป็นผู้ปกป้องคุ้มครอง เด็กบางคนอยากช่วยและทำด้วยตนเอง แต่เมื่อลองทำแล้วทำได้ไม่ดีหรือช้า ผู้ปกครองก็จะเข้าไปทำแทนทันที หรือผู้ปกครองกลัวลูกลำบากจึงเข้ามาดูแลและจัดการแทนให้ทุกอย่าง จากการสัมภาษณ์พบว่านักศึกษาพิการที่ในวัยเด็กผู้ปกครองคอยช่วยเหลือและทำสิ่งต่าง ๆ ให้ตลอด เมื่อโตขึ้นเข้ามาอยู่ในสังคม เช่นในมหาวิทยาลัยนักศึกษาพิการคนนั้นมักจะช่วยเหลือตนเองหรือปรับตัวในสังคมมหาวิทยาลัยได้ยากลำบากมากกว่านักศึกษาที่พ่อแม่ฝึกให้เขาช่วยเหลือตนเองมาอย่างสม่ำเสมอ

นอกจากนี้ยังพบวิธีการเลี้ยงดูที่ผู้ปกครองใช้การผลักดันลูกด้วยการเปรียบเทียบกับคนพิการคนอื่น ๆ ผู้ปกครองลักษณะนี้มักจะใช้คำพูดเปรียบเทียบกับคนพิการคนอื่น ๆ การเปรียบเทียบกับคนอื่นอยู่บ่อยครั้งแทนที่จะให้แรงเสริมในด้านที่เขาถนัดหรือทำได้ดีเป็นสิ่งที่ทำให้คนพิการรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจ เครียด กัดฟัน เศร้าเสียใจ มากกว่าเป็นแรงขับหรือแรงจูงใจที่จะทำให้นักศึกษาพิการอยากพัฒนาตนเอง

วิธีการเลี้ยงดูของผู้ครองและวิธีปฏิบัติต่อคนพิการของคนในครอบครัวเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญและมีส่วนในการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการให้สามารถปรับตัวในสังคม ยอมรับและเข้าใจความพิการที่เกิดขึ้นกับตัวเอง สามารถค้นหาและพัฒนาศักยภาพของตัวเองได้อย่างมีความสุขได้หรือไม่

2) ประสบการณ์ในชีวิตที่ได้รับ นักศึกษาพิการที่แต่ละคนจะมีประสบการณ์ในชีวิตที่แตกต่างกันส่งผลต่ออัตลักษณ์ของแต่ละคนที่แตกต่างกัน ประสบการณ์ในชีวิตนี้เกี่ยวพันกับพื้นฐานชีวิต รูปแบบการดำรงชีวิตและบริบทรอบข้างของคนพิการแต่ละคนที่แตกต่างกัน

ประสบการณ์ในชีวิตที่ได้รับนี้ส่งผลต่อการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษา หากเป็นประสบการณ์ที่ดีและนักศึกษารู้จักนำมาปรับความคิดเพื่อใช้พัฒนาตนเองจะทำให้นักศึกษาพิการคน

นั้นสามารถค้นพบศักยภาพของตนเอง จนเกิดเป็นอัตลักษณ์เชิงบวกขึ้นได้ เช่นในกรณีของนักศึกษาหญิงคนหนึ่งที่มีความพิการซ้ำซ้อนคือมีความบกพร่องทางร่างกายและความบกพร่องทางภาษาและการพูด เธอมักถูกเพื่อนล้อเลียน ไม่เล่นด้วย ไม่กินข้าวด้วย ทำให้เธอแยกตัวเองออกจากสังคมจนไม่รับประทานอาหารเช้ากลางวันโรงเรียนเลยจนเธอได้พบกับครูที่เป็นแรงบันดาลใจให้เธอเห็นคุณค่าของตัวเองและเริ่มต้นเปลี่ยนแปลงตัวเอง ครูให้เธอไปรับประทานอาหารเช้ากลางวันกับครูทุกวัน สนับสนุนให้เธอออกไปทำกิจกรรมกับคนอื่น ๆ โดยมีครูคอยเป็นกำลังใจอยู่ใกล้ ๆ ครูมักมีคำพูดที่ปลุกใจให้เธอเห็นคุณค่าในตัวเอง รักตัวเอง ไม่ให้มองเห็นตัวเองว่าด้อยกว่าคนอื่น และครูได้ให้เธอสอนคอมพิวเตอร์ให้ซึ่งเป็นสิ่งที่เธอถนัด คำพูดของครูที่บอกว่า “เห็นไหม แพนสอนครูได้ แพนเป็นครูคอมพิวเตอร์ของครูเลยนะ” คำพูดประโยคนี้ของครู ทำให้เธอเห็นคุณค่าในตัวเอง คิดอยากเป็นครู และส่งผลให้เธอตัดสินใจมาเรียนต่อเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์เมื่อเข้ามาเรียนในมหาวิทยาลัย ประสบการณ์ในชีวิตที่เธอได้พบกับครูท่านนี้ทำให้เธอมีมุมมองเกี่ยวกับตนเองที่เปลี่ยนไป มั่นใจและเห็นคุณค่าในตนเองมากขึ้น และพัฒนามาสู่กับฝึกฝนในด้านที่ตนเองถนัดจนเป็นผู้มีอัตลักษณ์เชิงบวกได้

หรือในกรณีของนักศึกษาชายคนหนึ่งที่มีความบกพร่องทางร่างกายที่ได้รับอุบัติเหตุตอนอายุ 15 หลังจากเกิดอุบัติเหตุเขารับกับความพิการที่เกิดขึ้นไม่ได้ หมดกำลังใจ ไม่อยากจะทำอะไร เก็บตัว ไม่อยากออกไปพบปะ จนเมื่อวันหนึ่งเริ่มคลุกคลีกับคนพิการคนอื่น ๆ ศูนย์พัฒนาศักยภาพและอาชีพคนพิการ เขาก็เริ่มรู้สึกว่าคุณค่าของตัวเองมีศักยภาพและสามารถพัฒนาต่อไปได้ ประกอบกับการได้รู้จักกับรุ่นพี่คนพิการที่เป็นสร้างแรงบันดาลใจให้เขาเห็นตัวอย่างของคนพิการที่สามารถทำทุกอย่างและสามารถประสบความสำเร็จในชีวิตได้ตามที่ตนต้องการ จึงทำให้เขาเห็นคุณค่าในตนเองมากขึ้นมีความสุขกับการใช้ชีวิตและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ จนสามารถเป็นตัวแทนไปแข่งขันคอมพิวเตอร์ทั้งในระดับชาติและนานาชาติได้

การได้รับประสบการณ์ในชีวิตที่มีความหมายกับคนพิการ เป็นประสบการณ์ที่ตรงจุดและตรงกับประเด็นที่คับข้องใจ หากเป็นประสบการณ์ที่ดีและเกิดในช่วงเวลาสำคัญในการพัฒนาอัตลักษณ์ของบุคคล จะสามารถให้แนวคิดและแรงจูงใจให้คนพิการเห็นคุณค่าในตนเองจนสามารถลุกขึ้นมาปรับเปลี่ยนตนเองให้เริ่มพัฒนาศักยภาพเพื่อเสริมคุณค่าของตนเองได้ จนในที่สุดก็สามารถเปลี่ยนมุมมองที่มีต่อความพิการที่เกิดขึ้นกับตนเองและมีอัตลักษณ์เชิงบวกได้

3) รูปแบบการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับ นักศึกษาพิการที่เรียนในระดับอุดมศึกษาแต่ละคนมาจากการเรียนในการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยรูปแบบที่ต่างกัน บางคนจบมาจากโรงเรียนประถมและมัธยมศึกษาโดยเรียนร่วมกับเด็กปกติในชั้นเรียนปกติทั่วไป บางคนจบมาจากโรงเรียนเฉพาะคนพิการ เช่น โรงเรียนสอนคนตาบอด โรงเรียนโสตศึกษา บางคนเรียนการศึกษานอกระบบหรือเรียนในศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการ เป็นต้น ซึ่งรูปแบบการศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ละแบบจะส่งผลต่อการพัฒนาอัต

ลักษณะของนักศึกษาพิการแตกต่างกันไป โดยพบว่านักศึกษาพิการมีรูปแบบการศึกษาขั้นพื้นฐานแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ การเรียนร่วมในโรงเรียนทั่วไป การเรียนในโรงเรียนเฉพาะทางสำหรับคนพิการ และการศึกษานอกระบบ(กศน.)

จากข้อมูลจะเห็นได้ว่าการเรียนร่วมในโรงเรียนประถมและมัธยมศึกษาส่วนใหญ่เป็นการเรียนการสอนที่ครูผู้สอนไม่ได้มีความรู้เกี่ยวกับการศึกษาพิเศษหรือการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ครูส่วนใหญ่จึงให้ความช่วยเหลือกับเด็กพิการตามความเข้าใจของตนเอง เช่น หากเด็กพิการทางภาษาและการพูด ครูจะยกเว้นไม่让孩子คนนั้นนำเสนองานหน้าห้อง เมื่อทำงานกลุ่มก็จะให้เพื่อนทำแทน หรือในกรณีเด็กตาบอดครูไม่ทราบว่าช่วยเหลืออย่างไรจึงอนุญาตให้เด็กไม่ต้องเขียน หรือทำการบ้านหรือทำงานส่งใด ๆ เลย การจัดการเรียนการสอนหรือการช่วยเหลือแบบนี้ไม่สอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กพิการ ไม่สอดคล้องกับความต้องการของเด็กพิการแต่ละประเภท และไม่สามารถช่วยแก้ปัญหาในการเรียนรู้ของเด็กพิการได้ อีกทั้งยังเป็นการทำให้เด็กพิการถูกแปลกแยกออกจากสังคม เป็นการแยกเด็กออกมาภายใต้ความหวังดีหรือความเพิกเฉยที่จะแก้ปัญหาอย่างเหมาะสม เด็กพิการที่อยู่ในระบบการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมระหว่างเด็กพิการกับเด็กปกติในชั้นเรียนปกติในโรงเรียนทั่วไป ส่วนใหญ่จึงต้องอาศัยทักษะการปรับตัว การช่วยเหลือตนเอง และแก้ปัญหาในการเรียนด้วยตนเอง

นอกจากการเรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียนประถมและมัธยมศึกษาแล้ว ยังมีนักศึกษาอีกส่วนหนึ่งที่จบมาจากโรงเรียนเฉพาะความพิการ โดยเฉพาะนักศึกษาที่บกพร่องทางการเห็นที่ส่วนใหญ่จบมาจากโรงเรียนสอนคนตาบอด การเรียนในโรงเรียนเฉพาะความพิการส่วนใหญ่จะเป็นการจัดการศึกษาที่ควบคู่กับการฝึกทักษะพื้นฐานในการสื่อสารและทักษะการดูแลช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันให้แก่เด็กพิการ เช่น โรงเรียนสอนคนตาบอดจะสอนให้เด็กบกพร่องทางการเห็นทุกคนเรียนรู้อักษรเบรลล์ทั้งอ่านและเขียนและสอนวิธีการใช้อุปกรณ์ช่วยเหลือสำหรับคนตาบอดและโปรแกรมช่วยเหลือต่าง ๆ ส่วนโรงเรียนโสตศึกษาจะสอนภาษามือเพื่อให้เด็กพิการสามารถสื่อสารและใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับคนอื่นได้ โดยจะมีทั้งการเรียนแบบประจำและไป-กลับแต่นักเรียนที่อยู่ประจำจะได้รับการฝึกให้ช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันมากกว่า นักเรียนในโรงเรียนเฉพาะความพิการจะต้องดูแลและช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน มีตารางกิจวัตรประจำวันที่แน่นอน ต้องช่วยเหลือตนเองทุกอย่างโดยมีรุ่นพี่เป็นผู้ดูแลรุ่นน้องและเพื่อนช่วยเพื่อน นักศึกษาพิการที่จบมาจากโรงเรียนเฉพาะความพิการจึงสามารถดูแลและช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันได้ดี มีพื้นฐานการสื่อสารกับผู้อื่น สามารถใช้อุปกรณ์สนับสนุนการเรียนรู้ได้ดี และสามารถช่วยเหลือตนเองในการเรียน อ่านหนังสือ และทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้ แต่จากข้อมูลการวิจัยพบว่า นักศึกษาพิการที่จบมาจากโรงเรียนเฉพาะความพิการเมื่อเข้ามาเรียนในระดับอุดมศึกษาจะยังยึดติดกับกลุ่มเพื่อนคนพิการจากโรงเรียนเก่า แม้จะไม่ได้เรียนสาขาวิชาเดียวกันก็จะเกาะกลุ่มกันเวลาไปทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งไปทาน

อาหารด้วยกัน ไปห้องสมุด อยู่หอพักด้วยกัน อยู่ชมรมหรือทำกิจกรรมเดียวกัน ซึ่งทำให้เพื่อนสนิทของนักศึกษาพิการกลุ่มนี้จะเป็นเพื่อนสนิทจากโรงเรียนเดิมและเป็นคนพิการด้วยกัน ที่นักศึกษากลุ่มนี้จะรู้สึกมั่นใจในตนเอง ค่อนข้างและปลอดภัยมากกว่า นักศึกษาพิการกลุ่มนี้จึงไม่ค่อยเข้าสังคมกับนักศึกษาอื่นมากนักอาจเนื่องมาจากความไม่มั่นใจในตนเองที่จะเป็นที่ยอมรับในการเข้าสังคมในระยะแรกจึงควรมีการส่งเสริมให้มีการทำกิจกรรมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างนักศึกษาพิการและนักศึกษาอื่นเป็นประจำเพื่อให้ปรับตัวเข้าหากัน

ส่วนการเรียนในการศึกษานอกระบบ(กศน.) ของคนพิการนั้นเป็นการเรียนที่เหมาะสมกับคนพิการที่ไม่สามารถเข้าสู่ระบบการเรียนตามปกติได้ เช่น ประสบปัญหาทางสุขภาพ ร่างกายหรือจิตใจ ต้องพักฟื้นหรือทำกายภาพบำบัด หรือคนพิการที่จำเป็นต้องทำงานหารายได้ไม่สามารถเรียนในระบบตามปกติหรือเรียนตามเกณฑ์ได้ ซึ่งส่วนใหญ่พบว่าครอบครัวจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้เริ่มต้นเข้าเรียน ส่งเสริมให้คนพิการหมั่นฝึกฝน เรียนรู้และทบทวน หากคนพิการคนใดไม่มีความรับผิดชอบหรือไม่มีความขยันก็อาจจะไม่สามารถสอบผ่านในแต่ละระดับชั้น โดยเฉพาะคนพิการที่ยังไม่ค้นพบอัตลักษณ์ของตนเอง ยังไม่มีอัตลักษณ์เชิงบวก มักจะประสบกับปัญหาความคับข้องใจ ไม่มั่นใจ จากข้อจำกัดทางสภาพร่างกายและจิตใจที่ยากลำบาก ซึ่งต้องอาศัยความเข้มแข็งและอดทนอย่างสม่ำเสมอจึงจะนำตัวเองผ่านระบบการศึกษานอกระบบไปสู่ระดับอุดมศึกษาได้

ส่วนการเรียนในศูนย์พัฒนาศักยภาพและอาชีพคนพิการ เป็นการศึกษานอกระบบอีกรูปแบบหนึ่งที่มีคนพิการสนใจเข้าเรียนเนื่องจากเป็นการฝึกทักษะเกี่ยวกับอาชีพและสมรรถนะของคนพิการเพื่อเข้าสู่การทำงาน คนพิการบางคนไม่พร้อมที่จะเข้าใจในระบบการศึกษาทั่วไปหรือบางคนเห็นว่าการฝึกอาชีพอาจเหมาะสมกับความต้องการหรือความจำเป็นของตัวเองมากกว่าจึงเลือกมาเรียนเพื่อฝึกฝนอาชีพที่ตนสนใจจะไปทำงานในอนาคต

การศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ละรูปแบบส่งผลให้นักศึกษาพิการแต่ละคนมีความสามารถ ความถนัด และมีแนวคิดเกี่ยวกับตนเองที่แตกต่างกัน การศึกษาขั้นพื้นฐานที่แต่ละคนผ่านมาจะสอนให้คนพิการแต่ละคนเป็นผู้ที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ดี หรือช่วยเหลือตนเองไม่ได้ สามารถเรียนหรือร่วมกิจกรรมกับผู้อื่นได้มากน้อยเพียงใด หรือช่วยบ่มเพาะมุมมองเกี่ยวกับตนเองและสังคมอย่างไรให้กับคนพิการ สิ่งต่างๆ เหล่านี้จะส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองและความมั่นใจในตนเองของนักศึกษาพิการเมื่อเข้ามาเรียนร่วมกับนักศึกษาอื่น ๆ ในมหาวิทยาลัย หากนักศึกษาพิการไม่สามารถค้นหาตัวตนและคุณค่าของตนเองในการอยู่ร่วมกับคนอื่นได้ก็อาจประสบกับความสับสน คับข้องใจ และแยกตัวออกมาในที่สุด รูปแบบการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงมีความสัมพันธ์กับอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการในฐานะของการเป็นแหล่งปลูกฝังและส่งเสริมการสร้างภาพเกี่ยวกับตนเองและการเห็นคุณค่าในตนเองของคนพิการในเบื้องต้น

4) สวัสดิการและความช่วยเหลือจากรัฐและหน่วยงานต่าง ๆ การทำบัตรประจำตัวคนพิการเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญในการขอรับบริการและสวัสดิการจากรัฐ จากนักศึกษาพิการที่มีอัตลักษณ์เชิงบวกจำนวน 12 คนพบว่า มีนักศึกษาพิการที่มีบัตรประจำตัวคนพิการตั้งแต่แรกเริ่มที่ได้รับความพิการจำนวน 9 คน และมีนักศึกษาพิการอีกจำนวน 3 คนที่ไม่เคยมีบัตรประจำตัวคนพิการมาก่อน และเพิ่งมาทำบัตรประจำตัวคนพิการเพื่อขอรับสิทธิ์ต่าง ๆ เมื่อมาเข้าเรียนระดับอุดมศึกษาแล้ว โดยมีเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยแจ้งสิทธิ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบัตรให้ การไม่ทำบัตรประจำตัวคนพิการนี้มาจากหลายสาเหตุทั้งการขาดความรู้เกี่ยวกับสิทธิ์ของคนพิการและความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการทำบัตรประจำตัวคนพิการ ไม่ทราบความสำคัญของบัตรประจำตัวคนพิการและบางคนสับสนระหว่างสิทธิ์การรักษาพยาบาลของคนพิการกับสิทธิ์ของบัตร 30 บาทรักษาทุกโรครจึงไม่ทำบัตรประจำตัวคนพิการ เป็นต้น

เมื่อไม่มีบัตรประจำตัวคนพิการ ครอบครัวของนักศึกษาพิการเหล่านี้จึงต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เอง ทั้งการรักษาพยาบาล ค่าเล่าเรียน ค่าทำกายภาพบำบัด การฟื้นฟูสมรรถภาพ และการค่าอุปกรณ์สนับสนุนการเรียนรู้ต่างๆ ปัญหาคือนักศึกษาพิการส่วนใหญ่ครอบครัวมีฐานะยากจนคือ ร้อยละ 58.59 (ของนักศึกษาพิการที่ตอบแบบสอบถามในบทที่ 4) มีรายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่ำกว่า 100,000 บาทต่อปี แต่นักศึกษาพิการบางคนมีโรคประจำตัวต้องไปพบแพทย์เป็นประจำเมื่อไม่มีกำลังทรัพย์เพียงพอทั้งค่ารักษาพยาบาล ค่ายา และค่าเดินทางจึงเลือกที่จะไม่ไปพบแพทย์ทำให้อาการป่วยกำเริบ หรือบางคนครอบครัวไม่เคยรู้ว่าตนมีสิทธิ์ที่จะได้รับสิทธิ์เรียนฟรีเมื่อมาทราบข้อมูลในภายหลังจึงเกิดการร้องเรียนและเป็นปัญหาระหว่างสถานศึกษากับครอบครัวของนักศึกษาพิการ

การมีบัตรประจำตัวคนพิการทำให้คนพิการสามารถเข้าสู่ระบบความช่วยเหลือจากรัฐทั้งได้รับสิทธิ์เรียนโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายในการศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 ปี และหากเข้าเรียนในระดับปริญญาตรีก็สามารถขอรับทุนอุดหนุนการศึกษาจาก สกอ.ได้ นอกจากนี้รัฐยังให้เบี้ยยังชีพคนพิการเป็นรายเดือน ได้รับการรักษาพยาบาลและฟื้นฟูสมรรถภาพ 26 รายการ เช่น การตรวจวินิจฉัย การศัลยกรรมกายภาพบำบัด กิจกรรมบำบัด การแก้ไขการพูด จิตบำบัด การฟื้นฟูสมรรถภาพการมองเห็น เป็นต้น ซึ่งสวัสดิการและความช่วยเหลือจากรัฐและหน่วยงานต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้นักศึกษาพิการแต่ละคนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีโอกาสทางการศึกษา และสามารถเข้าถึงการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นได้ตามความต้องการของแต่ละคนมากขึ้น

สวัสดิการและความช่วยเหลือจากรัฐและหน่วยงานต่าง ๆ จึงมีความสัมพันธ์กับการดูแลสุขภาพสุขภาพ การเข้าถึงการศึกษา และการพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาพิการแต่ละคนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สิทธิ์การรักษาพยาบาลและฟื้นฟูสมรรถภาพจะช่วยให้เด็กพิการมีสุขภาพดีขึ้น แข็งแรงขึ้น และออกไปเรียนและทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้มากขึ้น สิทธิ์การเรียนฟรีในการศึกษาขั้น

พื้นฐานจะช่วยให้เด็กพิการที่ครอบครัวยากจนจะสามารถได้เรียนในระดับการศึกษาที่สูงขึ้นตามความสนใจและความสามารถของแต่ละคนและมาเป็นนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาได้ในที่สุด การเข้าถึงสวัสดิการของรัฐและการมีรัฐสวัสดิการที่มีคุณภาพจะช่วยให้การพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการเกิดขึ้นได้อย่างมั่นคง ไม่ยากลำบาก และไม่ใช่ว่าการต่อสู้ของครอบครัวคนพิการเพียงลำพังอีกต่อไป

5) ระบบความช่วยเหลือและส่งเสริมการเรียนรู้ใน รัฐได้กำหนดนโยบายให้สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาระบบความช่วยเหลือและส่งเสริมการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษาแก่นักศึกษาพิการ เริ่มตั้งแต่การออกประกาศสำนักคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2553 และมีการปรับปรุงเป็นแนวทางการส่งเสริมการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2560 ประกอบกับประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ อัตรา และรายการที่ใช้การอุดหนุนทางการศึกษาสำหรับคนพิการในระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2560 ซึ่งนโยบายเหล่านี้ส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งได้เริ่มพัฒนาระบบการจัดการสนับสนุนนักศึกษาพิการ (Disability Support Service: DSS) ที่มีรูปแบบที่แตกต่างกันตามความพร้อมของแต่ละสถาบัน โดยมีการจัดบริการพื้นฐาน เช่น การขออนุญาตอุดหนุนการศึกษาจากสกอ. บริการให้คำปรึกษาในการจัดแผนการเรียนที่เหมาะสมกับนักศึกษาพิการแต่ละคน บริการประสานงานกับหน่วยงานและบุคลากรภายในสถาบันเกี่ยวกับการจัดสอบ แยกสอบหรือขอเอกสารประกอบการเรียนการสอน บริการจัดทำหนังสืออักษรเบรลล์ บริการปริ้นต์อักษรเบรลล์ บริการล่ามภาษามือ บริการให้ยืมหรือจัดหาอุปกรณ์สนับสนุนการเรียนอื่น ๆ เช่น เครื่องช่วยฟัง คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก เครื่องบรรทุกลำโพง รวมไปถึงการปรับสภาพแวดล้อมทางกายภาพให้เอื้ออำนวยกับนักศึกษาพิการ เช่น ทางลาด ราวจับ ลิฟต์ที่มีระบบเสียง เป็นต้น

ระบบความช่วยเหลือและส่งเสริมการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษาเหล่านี้มีส่วนสำคัญที่ช่วยให้นักศึกษาพิการที่มาจากการศึกษาขั้นพื้นฐานที่แตกต่างกันทั้งการเรียนร่วม เรียนในโรงเรียนเฉพาะความพิการ และเรียนในการศึกษานอกระบบ สามารถปรับตัวกับสภาพแวดล้อมในสถานที่เรียนใหม่ได้ดีขึ้น เช่น ทุนอุดหนุนการศึกษาช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายของครอบครัว บริการให้คำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาและการศึกษาพิเศษช่วยให้นักศึกษาพิการมีที่พึ่ง ที่ปรึกษา เมื่อเกิดปัญหา บริการประสานงานเกี่ยวกับการเรียนการสอนช่วยให้ครูอาจารย์ท่านอื่นเข้าใจความต้องการและความจำเป็นในการจัดการศึกษาที่เหมาะสมให้กับนักศึกษาพิการแต่ละคนได้มากขึ้น สื่ออุปกรณ์ช่วยลดข้อจำกัดจากความพิการให้คนพิการสามารถใช้ชีวิตอิสระด้วยตนเองได้ดีขึ้น และสภาพแวดล้อมทางกายภาพจะช่วยให้การใช้ชีวิต การเดินทางไปทำกิจกรรมหรือไปเรียนในอาคารเรียนต่าง ๆ สะดวกมากขึ้น สิ่งเหล่านี้จะทำให้นักศึกษาพิการรู้สึกว่าการเป็นภาระกับคนอื่น

น้อยลง สามารถช่วยเหลือและทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองได้ เรียนและทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนได้ ส่งผลต่อทั้งมุมมองที่นักศึกษาพิการมีต่อตนเองและคนอื่นมีต่อนักศึกษาพิการ ระบบความช่วยเหลือและส่งเสริมการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษาจึงมีส่วนสำคัญในการดำรงอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการให้เป็นเชิงบวกและแข็งแกร่งขึ้นได้

6) แนวคิดการพัฒนาอัตลักษณ์คนพิการของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง แนวคิดของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือบุคคลแวดล้อมมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการ แนวคิดเกี่ยวกับความพิการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนี้มีความสัมพันธ์กับความเชื่อ ค่านิยม และเชื่อมโยงไปยังการปฏิบัติและความรู้สึกที่มีต่อคนพิการอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือบุคคลแวดล้อม ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษา เจ้าหน้าที่ของศูนย์ DSS เจ้าหน้าที่ของคณะและมหาวิทยาลัยที่ทำหน้าประสานงานระหว่างอาจารย์นักศึกษาพิการและศูนย์ DSS นักจิตวิทยาหรือที่ปรึกษาด้านจิตวิทยา ครอบครัวและเพื่อนร่วมสถาบัน มีแนวคิดหรือมุมมองเกี่ยวกับการพัฒนาอัตลักษณ์ของคนพิการเป็นแบบใดก็จะส่งผลต่อความเชื่อ วิธีการปฏิบัติตัว และวิธีการพัฒนา ส่งเสริม คนพิการให้เป็นไปตามแนวคิดนั้น

ด้วยเหตุผลนี้ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวคิดในการพัฒนาอัตลักษณ์ของคนพิการขึ้น จากแนวคิดการพัฒนาอัตลักษณ์ของคนพิการ (Disability Identity Development Model) 6 รูปแบบ ได้แก่ 1) รูปแบบการกุศล (Charity Model) 2) รูปแบบทางการแพทย์ (Medical Model) 3) รูปแบบทางสังคม (Social Model) 4) รูปแบบสิทธิเป็นฐาน (The Rights-based Model) 5) รูปแบบทางจิตวิทยา (Psychological Model) และ 6) รูปแบบบูรณาการ (Bio-Psychosocial Model) โดยแจกให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับคนพิการจำนวน 120 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา อาจารย์และเจ้าหน้าที่ในศูนย์ DSS อาจารย์ผู้สอน เจ้าหน้าที่ของคณะ/สถาบันนักจิตวิทยาหรือที่ปรึกษาด้านจิตวิทยา และเจ้าหน้าที่ในสถานพยาบาลของสถาบัน

จากผลการสรุปข้อมูลจากแบบสอบถามแสดงให้เห็นว่าบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักศึกษาพิการส่วนใหญ่เชื่อในแนวคิดทางจิตวิทยา (Psychological Model) รองลงมาคือแนวคิดสิทธิเป็นฐาน (The Rights-based Model) และแนวคิดทางสังคม (Social Model) ตามลำดับ ส่วนแนวคิดการพัฒนาอัตลักษณ์คนพิการที่มีคะแนนประเมินน้อยที่สุดคือ แนวคิดการกุศล (Charity Model) นอกจากนี้ผลการศึกษายังแสดงให้เห็นว่าเมื่อจำแนกรายละเอียดของแต่ละแนวคิดแล้วพบว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับคนพิการเห็นด้วยกับการเสริมสร้างกำลังใจและจิตใจที่สดชื่นแจ่มใสจะช่วยให้คนพิการทำกิจกรรมและเรียนรู้ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุขมากขึ้น และการให้โอกาสคนพิการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมเป็นสิทธิและหน้าที่ทางสังคมที่ทุกคนควรปฏิบัติ รองลงมาคือเห็นด้วยกับแนวคิดการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน และคิดว่าคนพิการมีสิทธิและมีความเท่าเทียมกับคนอื่นในสังคม, คิดว่าการเสริมสร้างทักษะสังคมและความฉลาดทางการแสดงออกของ

อารมณ์ของคนพิการจะช่วยให้คนพิการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขมากขึ้น, คิดว่าการเสริมสร้างทักษะสังคมและความฉลาดทางการแสดงออกของอารมณ์ของคนพิการจะช่วยให้คนพิการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขมากขึ้น และคิดว่าควรมีการประสานงานของหน่วยงานพัฒนาคนพิการในด้านสุขภาพอนามัย การฟื้นฟูสมรรถภาพ สิทธิเสรีภาพและความเท่าเทียมในสังคม และหน่วยงานเกี่ยวกับการพัฒนาสุขภาพจิตคนพิการ

จากข้อมูลของแบบสอบถามที่ได้แสดงให้เห็นว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับคนพิการ ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษา เจ้าหน้าที่ของศูนย์ DSS เจ้าหน้าที่ของคณะและมหาวิทยาลัยที่ทำหน้าประสานงานระหว่างอาจารย์นักศึกษาพิการและศูนย์ DSS นักจิตวิทยาหรือที่ปรึกษาด้านจิตวิทยา ครอบครัวและเพื่อนร่วมสถาบัน เชื่อในแนวคิดทางจิตวิทยา (Psychological Model) ซึ่งเป็นแนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างกำลังใจและจิตใจของคนพิการให้สดชื่นแจ่มใส ส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองเพื่อช่วยให้คนพิการทำกิจกรรมและเรียนรู้ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุขมากขึ้น รองลงมาคือเชื่อในแนวคิดสิทธิเป็นฐาน (The Rights-based Model) ที่เชื่อเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนและความเท่าเทียม เป็นสิทธิที่คนพิการควรได้รับจากรัฐและสังคมในฐานะเป็นส่วนหนึ่งในสังคม และแนวคิดทางสังคม (Social Model) ที่เชื่อเกี่ยวกับการจัดสื่ออุปกรณ์ ขนส่งสาธารณะ และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตอิสระด้วยตนเองและบริหารจัดการเลือกปฏิบัติที่มีต่อคนพิการให้ได้มากที่สุด

แนวคิดการพัฒนาอัตลักษณ์คนพิการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องส่งผลต่อการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการในด้านมุมมองที่คนอื่นมีต่อคนพิการ ผ่านการปฏิบัติ ความรู้สึกและความเชื่อที่มีต่อคนพิการ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะสะท้อนกลับไปยังคนพิการในการพัฒนาอัตลักษณ์และสร้างภาพเกี่ยวกับตัวตนของคนพิการ เช่น หากคนรอบข้างที่เชื่อในแนวคิดทางจิตวิทยา (Psychological Model) จะเน้นการให้กำลังใจ ให้คำปรึกษาเพื่อให้นักศึกษาพิการมีกำลังใจ และมีความสุขมากขึ้น เห็นคุณค่าในตัวเองมากขึ้น พ่อแม่ ครูอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ที่เชื่อในแนวคิดนี้จะพยายามให้กำลังใจ ให้คำปรึกษา และช่วยส่งเสริมให้คนพิการเห็นคุณค่าในตนเอง เชื่อมั่นในตนเอง เพื่อให้คนพิการมีความสุขมากที่สุด โดยเชื่อว่าหากคนพิการมีกำลังใจที่ดี จิตใจที่สดชื่น มีความสุขในชีวิตมากขึ้นจะช่วยพัฒนานักศึกษาพิการได้ หรือหากคนรอบข้างคนพิการเชื่อในแนวคิดสิทธิเป็นฐาน (The Rights-based Model) ก็จะช่วยพยายามพาคนพิการเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพ และพยายามหาข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิและสวัสดิการขั้นพื้นฐานที่คนพิการควรได้รับ รวมทั้งบริการทางการแพทย์และบริการทางสังคมของรัฐและหน่วยงานอื่น ๆ ด้วย และหากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับคนพิการเชื่อในแนวคิดทางสังคม (Social Model) จะมุ่งส่งเสริมให้คนพิการได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมมากขึ้น จะผลักดันให้สถานศึกษาหรือสถานที่ต่าง ๆ ปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อคนพิการ และผลักดันให้มีการปรับปรุงรูปแบบการจัดสวัสดิการทางสังคมสำหรับคนพิการให้เป็นไปตามความต้องการของคนพิการมากขึ้น เป็นต้น

ซึ่งจากข้อมูลการสัมภาษณ์นักศึกษาศึกษาพิการที่มีอัตลักษณ์เชิงบวกทั้ง 12 คน ข้อมูลที่ได้รับก็สอดคล้องกับผลที่ได้จากแบบสอบถาม แสดงให้เห็นว่านักศึกษาที่มีอัตลักษณ์เชิงบวกจะมีคนรอบข้างหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่หลากหลายแตกต่างกันไป โดยส่วนใหญ่จะเชื่อในแนวคิดทางจิตวิทยา (Psychological Model) แนวคิดสิทธิเป็นฐาน (The Rights-based Model) และแนวคิดทางสังคม (Social Model) โดยพบว่าบางส่วนเชื่อว่าควรบูรณาการแนวคิดทั้ง 3 เข้าด้วยกันเพื่อช่วยให้นักศึกษาศึกษาพิการสามารถพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของตนให้แข็งแกร่งมากขึ้น

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ผลการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาศึกษาพิการและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

จากสรุปผลข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาศึกษาพิการ 2 ส่วน คือ ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอกนั้น เมื่อนำมาวิเคราะห์จะเห็นได้ว่าทั้งปัจจัยภายในและภายนอก ล้วนส่งผลต่อการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาศึกษาพิการแต่ละคน กล่าวคือ ปัจจัยทั้ง 2 ส่วน จะเชื่อมโยงและสัมพันธ์กันระหว่างภายใน (Internal) และภายนอก (External) หลอมรวมให้คนพิการแต่ละคนสร้างภาพเกี่ยวกับ “เราเห็นตนเองอย่างไร”(The I) และจินตนาการว่า “คนอื่นเห็นเราอย่างไร”(The Me) อัตลักษณ์ของคนพิการจึงเป็นส่วนผสมที่เกิดขึ้นจากบริบททางสังคม แต่จะต้องผ่านขั้นตอนการคิดและมุมมองของตัวปัจเจกบุคคลด้วย การพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่คนพิการจึงต้องทำการพัฒนาผ่านปัจจัยทั้งภายในและภายนอกเพื่อให้เกิดภาพเกี่ยวกับตนเองที่สมดุล

การพัฒนาผ่านปัจจัยภายในซึ่งเป็นปัจจัยที่เกิดจากตัวนักศึกษาศึกษาพิการหรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพิการของนักศึกษาศึกษาพิการแต่ละคน เช่น ประเภทความพิการ ระดับความพิการ สาเหตุของความพิการและอายุที่ได้รับความพิการ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะไม่สามารถควบคุมการเกิดขึ้นของความพิการได้แต่เมื่อความพิการได้เกิดขึ้นแล้ว สามารถฟื้นฟู รักษาและพัฒนาให้มีศักยภาพที่ดีขึ้นได้ด้วยการดูแลทางการแพทย์และการใช้อุปกรณ์ช่วยเหลือต่าง ๆ ผ่านระบบสวัสดิการที่มีประสิทธิภาพ ส่วนปัจจัยภายนอกนั้นเป็นปัจจัยที่ส่วนใหญ่สามารถวางแผน การจัด การพัฒนา หรือปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาศึกษาพิการได้ โดยต้องเป็นการพัฒนาที่ต้องทำงานประสาน เชื่อมโยงและสอดคล้องกันจากทุกฝ่าย ทั้งตัวคนพิการเองและคนรอบข้างทั้งครอบครัว เพื่อน และบุคลากรในสถาบันการศึกษา ทั้งผู้บริหาร ครูอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ในสถาบันการศึกษา ทั้งการศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษา เพื่อสร้างเป็นแก่นของอัตลักษณ์ หรือ Core Identity ของคนพิการ ซึ่งแก่นของอัตลักษณ์นี้มีความสำคัญต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง การวางเป้าหมายในการพัฒนาตนเอง และเป้าหมายในชีวิตด้วย

การพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่เริ่มก่อตัวจากวัยเด็กไปสู่การค้นหาอัตลักษณ์ของตนเองในวัยรุ่นตอนต้น (Early Adolescence) ช่วงอายุ 13-15 ปี หรือระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และส่วนใหญ่จะค้นพบอัตลักษณ์หรือตัวตนของตนเองในช่วงวัยรุ่นตอนกลาง (Middle Adolescence) คืออายุ 15-18 ปี หรือระดับมัธยมศึกษาปลาย จากนั้นจะเข้าสู่กระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์ของตนเองให้เป็นผู้ที่มีคุณค่ามากขึ้น พัฒนาความเชื่อมั่นของตนเองขึ้นทีละขั้น จนกลายเป็นอัตลักษณ์เชิงบวกที่มีความชัดเจน แข็งแกร่งขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย (Late Adolescence) ช่วงอายุระหว่าง 18-21 ปี หรือระดับอุดมศึกษา โดยจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยแสดงให้เห็นว่า กระบวนการในการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่แบ่งออกเป็น 5 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 ค้นหาบทบาททางสังคมของตนเอง เป็นขั้นเริ่มต้นของการค้นหาตัวเอง คนพิการจะค้นหาความถนัด ความชอบ ความสนใจ และบทบาทของตนในสังคมว่าอยู่ในบทบาทใดและควรมีหน้าที่อย่างไร เพื่อนำมาสร้างเป็นภาพเกี่ยวกับ (The I) “เราเห็นตนเองอย่างไร” และจินตนาการว่า “คนอื่นเห็นเราอย่างไร” (The Me) ในช่วงนี้คนพิการจะทดลองทำ เรียนรู้ และฝึกฝนตนเองด้วยการลองทำกิจกรรมหรือเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพื่อค้นหาความชอบ ความสนใจของตนเอง กลุ่มเพื่อน ครอบครัว และคนรอบข้างรวมทั้งสภาพแวดล้อมที่มีสื่อการเรียนรู้ที่เอื้อให้ได้เรียนรู้และฝึกฝนจะช่วยให้คนพิการค้นหาตัวเองได้เร็วขึ้น

ขั้นที่ 2 ทำความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน ขั้นนี้คนพิการจะค้นพบบทบาทหน้าที่ของตนเองในสังคมแล้วและเริ่มที่จะทดลองสวมบทบาทนั้น ในขั้นนี้จะมีการพัฒนา The Me หรือ “คนอื่นเห็นเราอย่างไร” ไปพร้อม ๆ กับพัฒนาศักยภาพในด้านที่ถนัดหรือสนใจ เพื่อให้บทบาทหน้าที่ในสังคมที่ตนได้รับประสบความสำเร็จหรือได้รับการยอมรับ

ขั้นที่ 3 ผสานตนเองกับสังคมกลุ่มเล็กที่ใกล้ชิดที่สุด จึงเป็นการเริ่มต้นหลอมรวม The I กับ The Me เข้าด้วยกันเพื่อสร้างเป็นภาพอัตลักษณ์ของตนเอง ทดลองสวมบทบาททางสังคมตามภาพอัตลักษณ์ เกี่ยวกับ (The I) ที่สร้างขึ้น แต่เป็นในกลุ่มเล็ก ที่ตนเองมั่นใจ เชื่อใจและรู้สึกปลอดภัยมากที่สุดก่อน หากประสบความสำเร็จก็จะขยายไปสู่กลุ่มอื่นๆ ให้กว้างขึ้นในขั้นต่อไป จากงานวิจัยพบว่านักศึกษาพิการที่อยู่ในขั้นนี้ถึงแม้จะพบอัตลักษณ์เชิงบวกแล้วแต่หากพบกับวิกฤติของอัตลักษณ์ก็อาจกลับไปสู่ขั้นเริ่มต้นของการพัฒนาอัตลักษณ์และทิ้งปมในใจไว้ให้กับคนพิการได้

ขั้นที่ 4 ขยายตัวสู่สังคมกลุ่มใหญ่และกว้างขึ้น ขั้นนี้คนพิการจะมีความมั่นใจในตัวตนและอัตลักษณ์ของตนเองมากขึ้นเกิดจากการพัฒนาตัวตนและบทบาทที่ได้รับให้สอดคล้องกัน ในขั้นนี้คนพิการจะมีการปรับอัตลักษณ์ในส่วนของ The I ให้สอดคล้องสมดุลกับ The Me ที่คนรอบข้างมองมากขึ้น จะประมวลความเหมาะสมของบทบาททางสังคมของตนเองว่าควรปรับปรุงอย่างไรให้พอดีและอยู่ในจุดที่เหมาะสมกับตนเองและได้รับการยอมรับมากที่สุด เมื่อพบจุดที่เหมาะสมแล้วจึงเป็นตัว

ของตัวได้ดีขึ้น มีความกดดันน้อยลง อັตลักษณ์เชิงบวกเริ่มแข็งแกร่งและไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงได้ง่าย มั่นใจมากขึ้น ขั้นนี้จึงเริ่มขยายสังคมไปสู่กลุ่มอื่นที่ไม่คุ้นเคยมากขึ้นได้ นอกจากเห็นคุณค่าในตนเอง และเข้าใจความสามารถที่แท้จริงของตนเองแล้ว ยังเริ่มมีแนวคิดที่จะทำประโยชน์เพื่อสังคมหรือคนอื่นด้วย

ขั้นที่ 5 เห็นคุณค่าในตนเองและมีจิตสำนึกที่อยากทำประโยชน์แก่ตนเองและสังคม ในขั้นนี้คนพิการจะเข้าใจตนเองตามความเป็นจริง ค้นพบตัวตนและมีอັตลักษณ์เชิงบวกที่แข็งแกร่ง The I กับ The Me มีความสอดคล้องและสมดุลกัน มีมุมมองเกี่ยวกับตนเองตามความเป็นจริงของศักยภาพที่แท้จริงของตนเอง เข้าใจว่าความพิการเป็นอีกความแตกต่างหนึ่งที่เป็นเรื่องธรรมดาของมนุษย์ เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองในฐานะเป็นสมาชิกหนึ่งของสังคม ต้องการทำประโยชน์เพื่อคนอื่นเพราะทำให้รู้สึกว่าคุณค่ามากขึ้น จึงพยายามเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมทั้งที่เกี่ยวกับการพัฒนาคนพิการและคนทั่วไปอยู่เสมอ

เมื่อคนพิการค้นพบตนเองและพัฒนาเป็นผู้มีอັตลักษณ์เชิงบวกแล้ว อັตลักษณ์เชิงบวกนั้นต้องอาศัยการพัฒนาตนเองและปัจจัยเสริมจากสภาพแวดล้อมที่จะต้องส่งเสริมให้อັตลักษณ์เชิงบวกนั้นพัฒนาระดับขึ้นจากการพัฒนาตนเองทำเพื่อสร้างตัวตนและเห็นคุณค่าตนเอง ไปสู่การนำความรู้ความสามารถ และความถนัดของตนเองออกไปช่วยคนอื่นและสังคมต่อไป ในกระบวนการพัฒนาอັตลักษณ์เชิงบวกของคนพิการจะต้องผ่านช่วงวิกฤติของอັตลักษณ์ (Identity Crisis) โดยในแต่ละขั้นจะทำให้เกิดวิกฤติบางอย่างเอาไว้ในชีวิต ที่จะต้องยอมรับและปรับตัวกับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับตนเองให้ได้ ค้นหาความชอบ ความสนใจและพัฒนาศักยภาพของตนเองทั้งทางความสามารถและสภาพจิตใจ สามารถยอมรับและเข้าใจในความต้องการของตนเองและมีมุมมองที่เห็นคุณค่าของตนเอง พัฒนาการรับรู้เกี่ยวกับตัวเอง (Sense of Self) จนกระทั่งเริ่มที่จะลงมือที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเอง และมีแนวคิดที่สร้างความสำเร็จให้ตนเอง จนไปถึงสร้างประโยชน์ให้คนรอบข้างและสังคมได้ ถ้าบุคคลสามารถก้าวผ่านช่วงวิกฤติของอັตลักษณ์ได้สำเร็จ สิ่งที่เกิดขึ้นจะกลายเป็นประสบการณ์ที่ดี คนพิการจะเกิดความรู้สึกทางบวกกับตนเองและสังคม แต่ถ้าล้มเหลวก็จะเกิดความรู้สึกที่ตรงกันข้าม คนพิการจึงจำเป็นต้องผ่านกระบวนการพัฒนาอັตลักษณ์ในขั้นต่างๆ ให้ได้ก่อนจะพัฒนาเป็นอັตลักษณ์เชิงบวกของตนเองในขั้นต่อไป

หากนำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์ตามแนวคิดทางสังคมวิทยาของ Johan Galtung (1969) จะเห็นได้ว่าการพัฒนาอັตลักษณ์เชิงบวกของคนพิการนี้เป็นกระบวนการต่อสู้ของคนพิการที่ต้องฟันฝ่าอุปสรรคปัญหาต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดวิกฤติของอັตลักษณ์ (Identity Crisis) ซึ่งวิกฤติเหล่านี้เป็นความรุนแรงที่ส่งผลต่อคนพิการในแง่ของ “อิทธิพล” (Influence) ต่อการพัฒนาอັตลักษณ์ของคนพิการในหลายรูปแบบเช่น ความรุนแรงเชิงกายภาพ (Physical Violence) ที่อาจเกิดขึ้นทั้งในรูปแบบของการทำร้ายร่างกายให้ได้รับความเจ็บปวดทรมานโดยตรงหรือความรุนแรงทางอ้อม คือ การไม่ให้โอกาส

หรือสิทธิในการเข้าถึงสวัสดิการทางการแพทย์ตามสิทธิที่พึงได้ทำให้เกิดความเจ็บป่วย ไม่สบาย หรือมี ปัญหาสุขภาพและส่งผลต่อศักยภาพของคนพิการ เป็นต้น ความรุนแรงทางวาจา (Verbal Violence) เป็นความรุนแรงที่เกิดจากการใช้คำพูดเพื่อลดคุณค่าของคนพิการว่าด้อยกว่าคนอื่น ทั้งการพูด ล้อเลียน ดุฎ การใช้คำพูดเพื่อกีดกัน แบ่งแยก หรือใช้คำพูดที่ไม่ให้เกียรติคนพิการ และความรุนแรง ทางจิตใจ (Psychological Violence) เป็นความรุนแรงที่เกี่ยวข้องกับการทำร้ายความรู้สึกทางจิตใจ ซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นผลมาจากความรุนแรงทางกายภาพและทางวาจาซึ่งจะส่งผลให้เกิดความรุนแรง ทางจิตใจ หรือบางครั้งความรุนแรงทางจิตใจก็อาจไม่ได้ส่งผ่านทางกรกระทำหรือการพูดแต่ส่งผ่าน ท่าที การแสดงอารมณ์หรือความรู้สึกบางอย่างในทางอ้อมที่ทำให้รู้สึกได้ว่าไม่เชื่อมั่น ไม่เห็นคุณค่า ไม่ให้เกียรติหรือไม่ยอมรับคนพิการ แล้วคนพิการสามารถรับรู้ความรู้สึกหรือความคิดเหล่านั้นได้ว่า กำลังถูกลดคุณค่าความเป็นมนุษย์ให้รู้สึกที่ไม่เท่าเทียม ด้อยหรือแตกต่างจากคนอื่นในสังคมอยู่

ความรุนแรงมีลักษณะเป็นกระบวนการซึ่งประกอบไปด้วยผู้กระทำความรุนแรง วิธีการหรือการ กระทำ และผู้ถูกระทำในฐานะของเป้าหรือเหยื่อของความรุนแรงที่ได้รับผลของความรุนแรงนั้น จาก ผลการวิจัยแสดงให้เห็นได้ว่าความรุนแรงทั้งทางกาย ทางวาจา และทางจิตใจที่เกิดขึ้นกับคนพิการนี้ ส่งผลกระทบต่อคนพิการที่อยู่ในฐานะผู้ถูกระทำ เช่น การถูกล้อเลียนด้วยคำพูด เช่น “ไอ้ยี้ด ไอ้แอ่อ ไอ้ง่อย” ซึ่งถือเป็นการกระทำความรุนแรงทางวาจาที่สร้างความเจ็บปวดในจิตใจให้กับคนพิการ หรือการ ปฏิบัติของครูอาจารย์บางคนทีละเว้นไม่ให้คนพิการออกมาพูดนำเสนอหน้าห้องเรียนหรือไม่ให้ทำ กิจกรรมกลุ่มร่วมกับเพื่อน ให้เพื่อทำแทน ถือเป็นการกีดกัน แบ่งแยกคนพิการ ที่อยู่บนฐานคิดของ ความไม่เชื่อมั่น ไม่ให้เกียรติและลดทอนคุณค่าของคนพิการภายใต้ความคิดที่ว่า “ความหวังดี” ซึ่ง ถือเป็นการกระทำทางกายที่สามารถสร้างความรุนแรงทางจิตใจต่อคนพิการเป็นอย่างมาก ความ รุนแรงที่เกิดขึ้นทำให้คนพิการรู้สึกสับสนในบทบาทหน้าที่ของตนในสังคม สงสัย ไม่แน่ใจใน ความสามารถของตนเอง ว่าเป็นจริงอย่างคำพูดของคนอื่นหรือไม่ จึงไม่กล้าที่จะค้นหาตัวเอง ไม่เห็น ความสำคัญของตัวเอง ไม่กล้าคิดว่าตนเองจะสามารถทำสิ่งต่างๆ ได้สำเร็จเหมือนคนอื่นและส่งผลต่อ การค้นหาศักยภาพที่แท้จริงที่มีอยู่ในตัวเองของคนพิการ

ความรุนแรงทั้งทางกาย ทางวาจา และทางจิตใจ เหล่านี้จะแทรกอยู่ในปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของคนพิการทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกทั้ง 10 ปัจจัย ในช่วงที่ คนพิการกำลังค้นหาตัวตนและสร้างภาพเกี่ยวกับตัวเองหากมีปัจจัยใดสร้างความรุนแรงทั้งทางกาย ทางวาจา และทางจิตใจกับคนพิการแล้วตัวคนพิการมีอัตลักษณ์เชิงบวกที่ไม่เข้มแข็งพอก็จะทำให้ กระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกในขั้นนั้นไม่ประสบความสำเร็จ หยุดชะงักหรือถดถอย และต้อง เริ่มต้องพัฒนาขึ้นมาใหม่ ซึ่งเมื่อเกิดขึ้นซ้ำ ๆ กับหลายปัจจัยรอบตัวคนพิการก็จะส่งผลให้คนพิการให้ ไม่สามารถบรรลุถึงศักยภาพและความสามารถที่แท้จริงของตนเองได้และไม่สามารถพัฒนาอัตลักษณ์ ให้เป็นเชิงบวกได้ในที่สุด

ความรุนแรงที่เกิดขึ้นจึงมีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของคนพิการ ซึ่งหากวิเคราะห์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในภาพรวมของสังคมจะเห็นว่ามีความรุนแรงที่เกิดขึ้นทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและความรุนแรงเชิงโครงสร้าง (Structural Violence) ซึ่งหากเป็นความรุนแรงระดับปัจเจกบุคคล ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบของ เช่น ความรุนแรงเชิงกายภาพ (Physical Violence) และความรุนแรงทางวาจา (Verbal Violence) จะสามารถปรับแก้ได้ง่ายกว่า แต่ความรุนแรงเชิงโครงสร้างนั้นซับซ้อนและฝังรากลึกในสังคมมากกว่า จึงอาจแก้ไขหรือปรับปรุงได้ยากกว่าเพราะเกี่ยวข้องกับระบบในสังคมที่กว้างกว่า

ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง (Structural Violence) เป็นความรุนแรงที่ไม่ได้เกิดขึ้นกับคนพิการโดยตรงแต่แฝงตัวอยู่ภายใต้โครงสร้างทางสังคม เช่น ความคิด ความเชื่อ บรรทัดฐานและค่านิยมเกี่ยวกับคนพิการที่สอดแทรกในนโยบายของรัฐ นโยบายการพัฒนาคนพิการ การจัดสวัสดิการ การจัดการศึกษา และวิธีที่คนในสังคมปฏิบัติต่อคนพิการ ความรุนแรงเชิงโครงสร้างเป็นความรุนแรงทางอ้อมที่ส่งผลกระทบต่อคนพิการมากกว่าความรุนแรงทางกายภาพและความรุนแรงทางวาจา เช่น การเปิดโอกาสให้คนพิการเข้าไปเรียนร่วมแต่สถานศึกษาไม่มีบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ ไม่มีอุปกรณ์ช่วยเหลือ และไม่มีการจัดทำหลักสูตรสำหรับการเรียนร่วมที่เหมาะสม จึงทำให้คนพิการที่เข้าไปเรียนไม่ได้มีส่วนร่วมในการศึกษาและไม่ได้พัฒนาศักยภาพของตนเองตามความเหมาะสม จนมีนักศึกษาพิการบางคนเรียนจบชั้นประถมศึกษาโดยไม่สามารถเขียนหนังสือได้เลยหรือบางคนก็ลาออกแล้วย้ายไปเรียนในโรงเรียนเฉพาะความพิการแทน การเรียนร่วมเช่นนี้จึงเป็นการเรียนร่วมที่อยู่บนฐานคิดของการไม่ให้ความสำคัญ ไม่เชื่อมั่นในความสามารถ ไม่คำนึงถึงสิทธิ์และความเท่าเทียมของคนพิการ เป็นความคิด ความเชื่อ ที่แฝงอยู่กับผู้เกี่ยวข้องกับคนพิการจนเกิดเป็นความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่ถูกทำให้เคยชิน และยอมรับกันเองจนคนในสังคมไม่รู้ว่าเกิดขึ้นแล้ว

ความรุนแรงเชิงโครงสร้างจึงเป็นรากเหง้าของปัญหาที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม ความเชื่อ จารีต ประเพณีกับความรุนแรงทางสังคมที่อาจเรียกว่าเป็นความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมที่เป็นเครื่องมือในการสร้างมายาคติ (Mythology) ในการทำให้คนในสังคมเชื่อว่าสิ่งที่ตนพบเห็นหรือสิ่งที่กำลังกระทำอยู่เหล่านั้นเป็นสิ่งถูกต้อง ยกตัวอย่างเช่น ความเชื่อที่ว่าคนตาบอดจะเรียนรู้ได้ด้อยกว่าคนตาดี คนพิการทางกายจะเล่นกีฬาได้ไม่เท่าคนปกติ การที่เมื่อคนในสังคมคิดว่าคนตาบอดหมายความว่าเขาไม่สามารถมองเห็นได้เลยการมองเห็นเป็นศูนย์ การที่ครูอาจารย์ที่เห็นนักศึกษาพิการเข้าห้องแล้วใช้คะแนนของนักศึกษาพิการเป็นฐานถ้าใครได้น้อยกว่าจะให้สอบตก หรือการที่โรงเรียนไม่รับเด็กพิการเข้าเรียนเพราะคิดว่าจะเรียนได้ด้อยกว่า มีปัญหามากกว่าหรือต้องจัดการศึกษาให้ยากลำบากกว่าปกติ เป็นต้น การกระทำเหล่านี้เป็นการกระทำที่ล้วนอยู่บนฐานของความเชื่อ ความคิดและค่านิยมที่สร้างมายาคติเกี่ยวกับคนพิการที่ไม่ถูกต้องทั้งสิ้น สิ่งสำคัญที่ทำให้ความรุนแรงที่มีต่อคนพิการทั้งความรุนแรงระดับปัจเจกบุคคลและความรุนแรงเชิงโครงสร้าง (Structural Violence) เกิดขึ้นในสังคม ก็

เนื่องจากการสร้างภาพลวงตาเกี่ยวกับความสามารถและความสำเร็จของคนพิการที่ผูกติดกับความพิการหรือความบกพร่องว่าเป็นเพียงด้านเดียวของศักยภาพคนพิการ ซึ่งภาพลวงตาเหล่านี้สั่งสมและถ่ายทอดให้คนในสังคมผ่าน “ชุดความรู้” ที่สังคมเชื่อว่าถูกต้อง เหมาะสม ซึ่งเห็นได้จากชุดความรู้ของสังคมที่สอดแทรกอยู่ในแนวคิด ความเชื่อ และค่านิยมของสังคมเกี่ยวกับคนพิการแล้วถ่ายทอดส่งต่อกันมา หากจะพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกให้เกิดกับคนพิการได้สำเร็จจะต้องขจัดความรุนแรงที่เกิดขึ้นทั้งในระดับปัจเจกและระดับโครงสร้างให้ได้มากที่สุด ซึ่งเครื่องมือสำคัญที่จะสามารถช่วยขจัดความรุนแรงที่เกิดกับคนพิการให้หมดไปให้คนพิการสามารถพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของตนเองได้ตามศักยภาพของแต่ละคน จึงจำเป็นต้องใช้วิธีการสร้างชุดความรู้ที่ถูกต้องเหมาะสม ผ่านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับคนพิการและคำนึงถึงหลักความเท่าเทียมให้สังคมได้รับรู้ให้มากที่สุด

การที่คนพิการจะสามารถผ่านวิกฤติของอัตลักษณ์ที่มีทั้งความรุนแรงระดับปัจเจกและความรุนแรงเชิงโครงสร้างเหล่านี้แล้วกลายมาเป็นนักศึกษาพิการที่มีอัตลักษณ์เชิงบวกได้จะต้องอาศัยการส่งเสริมที่เหมาะสมในปัจจัยทั้งภายในและภายนอกเพื่อช่วยนักศึกษาพิการก้าวผ่านวิกฤติและค้นพบความสามารถและศักยภาพของตนเองจนเป็นผู้มีอัตลักษณ์เชิงบวกได้ ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้จำเป็นที่จะต้องมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกัน หากมีปัจจัยใดที่ไม่เอื้อกับนักศึกษาพิการ ปัจจัยอื่นที่เข้มแข็งพอจะสามารถมีบทบาทที่ทดแทนและช่วยส่งเสริมอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการได้ ขึ้นอยู่กับระดับความสำคัญและบทบาทของปัจจัยนั้นที่มีต่อนักศึกษาพิการ

การพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการจึงแสดงให้เห็นถึงขั้นตอนการต่อสู้เพื่อดำรงอัตลักษณ์ความพิการและสร้างพื้นที่ทางสังคมของนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษาโดยทำควบคู่กันทั้งในมุมมองที่มีต่อตนเอง (The I) และในมุมมองที่ผู้อื่นมีต่อตน (The Me) อย่างเป็นขั้นตอนดังนี้

1. การสร้างการยอมรับ เพื่อปรับเปลี่ยนความหมายของ “ความพิการ” จากเชิงลบให้เป็นเชิงบวก สร้างอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการที่มีศักยภาพ ด้วยการพัฒนาตนเองในด้านการเรียนและการทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้ผู้อื่นเห็นว่านักศึกษาพิการไม่ใช่ผู้บกพร่องที่ไม่สามารถดูแลช่วยเหลือ เรียนหนังสือหรือทำกิจกรรมเหมือนนักศึกษาอื่นได้ เพื่อสร้างการยอมรับและดำรงอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการให้คงอยู่ในสังคมอย่างเท่าเทียม

2. ถ่ายทอดอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการที่มีศักยภาพและมีความสามารถออกไปให้คนอื่นรับรู้ เพื่อปรับเปลี่ยนมุมมองการรับรู้ของสังคม ปรับเปลี่ยนการให้ความหมายเกี่ยวกับนักศึกษาพิการให้ผู้อื่นตระหนักในศักยภาพของคนพิการที่สามารถประสบความสำเร็จได้และเป็นการเริ่มต้นสร้างพื้นที่ทางสังคมสำหรับตนเอง ในขั้นนี้การเปิดโอกาสทางสังคมจึงเป็นเรื่องสำคัญ

3. สร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและระดับกลุ่ม โดยเริ่มจากกลุ่มย่อย ใกล้ตัวแล้วค่อยๆ ขยายออกไปในกลุ่มที่กว้างขึ้นเพื่อสร้างพื้นที่ทางสังคมสำหรับนักศึกษาพิการใน สถาบันอุดมศึกษา เป็นการสร้างความสัมพันธ์ทั้งในระหว่างการเรียนรู้และการทำกิจกรรมร่วมกัน ใน ขั้นตอนการสร้างการมีส่วนร่วมของนักศึกษาพิการกับบุคคลอื่นในสถาบันอุดมศึกษาจะมีอิทธิพลต่อการ มองตนเองและอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ

4. การพัฒนาตนเองไปสู่ผู้มีประโยชน์ต่อสังคม ในขั้นนี้ นักศึกษาพิการที่สามารถสร้างการ ยอมรับเกี่ยวกับศักยภาพของตนเองได้สำเร็จและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นรอบตัวได้ดีแล้ว จะ ขยายการสร้างพื้นที่ทางสังคมของตนเองด้วยการแสดงให้เห็นสังคมรับรู้ว่ามีนักศึกษาพิการมิได้เป็นผู้ที่ สามารถสร้างความสำเร็จให้กับตนเองได้เท่านั้นแต่ยังสามารถทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น ในขั้นการทำ กิจกรรมเพื่อสังคม การรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์หรือกิจกรรมจิตอาสาจะช่วยส่งเสริม ให้นักศึกษาพิการรู้สึกว่าคุณค่าต่อสังคมมากขึ้นได้

ในช่วงของการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกในสถาบันอุดมศึกษา สถาบันอุดมศึกษาจึงเป็น “สถานที่จำลอง” ให้นักศึกษาพิการได้สร้างพื้นที่ทางสังคมของตนเองก่อนที่จะออกไปทำงานร่วมกับ สังคมที่กว้างขึ้นด้วยบทบาทหน้าที่และการปรับตัวที่เพิ่มขึ้นในอนาคต หากนักศึกษาพิการสามารถ พัฒนาตนเองเป็นผู้มีอัตลักษณ์เชิงบวกและสามารถดำรงตนและสร้างพื้นที่ทางสังคมใน สถาบันอุดมศึกษาได้สำเร็จ ย่อมเพิ่มความมั่นใจและพร้อมที่จะออกไปถ่ายทอดอัตลักษณ์ของ คนพิการที่มีศักยภาพในที่ทำงานและสังคมอื่นต่อไป

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการนี้ไม่ได้เกิดจาก คนพิการเพียงฝ่ายเดียวแต่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องล้วนมีบทบาทที่ช่วยเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษาพิการได้ในบทบาทหน้าที่ที่ต่างกัน ฉะนั้นทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการดูแล ช่วยเหลือและจัด การศึกษาให้แก่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจึงจำเป็นต้องหาแนวทางที่เหมาะสมในการ เสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการเพื่อพัฒนานักศึกษาพิการให้พร้อมที่จะออกไป ดำรงอัตลักษณ์เชิงบวกของตนเองและสร้างการยอมรับในสังคมข้างหน้าต่อไป

ด้วยเหตุนี้งานวิจัยนี้จึงได้นำเสนอการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการเพื่อเป็นแนวทางให้สถาบันอุดมศึกษาและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำชุดความรู้ที่ถูกต้องไปใช้ในการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อจะได้นำไปใช้ในการส่งเสริมอัตลักษณ์เชิงบวกให้กับนักศึกษาพิการได้อย่างเหมาะสม

บทที่ 6

วิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้นักศึกษาพิการ

การวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้นักศึกษาพิการเป็นการศึกษาเกี่ยวกับระบบการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้นักศึกษาพิการ จากนั้นวิเคราะห์เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้นักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษากลุ่มตัวอย่าง แล้วสรุปเป็นร่างแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้นักศึกษาพิการ

ทำการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในสถาบันอุดมศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ได้ทำการคัดเลือกไว้แล้ว 6 สถาบัน ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี และมหาวิทยาลัยทักษิณ ดำเนินการเก็บข้อมูลวิจัยด้วยการสัมภาษณ์ (Interview) และการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและการดูแลช่วยเหลือสำหรับนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถาบัน อาจารย์และเจ้าหน้าที่ในศูนย์ DSS อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ผู้สอน เจ้าหน้าที่ของคณะ/สถาบัน นักจิตวิทยาหรือที่ปรึกษาด้านจิตวิทยา เจ้าหน้าที่ในสถานพยาบาลของสถาบัน นักศึกษาพิการและเพื่อน จำนวนทั้งหมด 44 คน โดยมีประเด็นในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้นักศึกษาพิการ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ระบบการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้นักศึกษาพิการ

- 1) ข้อมูลพื้นฐานของสถาบันอุดมศึกษา
- 2) นโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ
- 3) ระบบกลไกในการดำเนินงานเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้นักศึกษาพิการ
- 4) กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้นักศึกษาพิการ
- 5) อุปสรรคและปัญหาในการดำเนินงาน

ตอนที่ 2 วิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้นักศึกษาพิการเป็นการวิเคราะห์กระบวนการเรียนที่เป็นอยู่ กระบวนการเรียนรู้ที่คาดหวังและปัจจัยความสำเร็จ ใน 6 ด้าน

- 1) ด้านจุดมุ่งหมาย
- 2) ด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
- 3) ด้านเนื้อหาและสาระการเรียนรู้
- 4) ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้

- 5) ด้านสื่อและอุปกรณ์
- 6) ด้านวิธีการประเมินผล

ตอนที่ 1 ระบบการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ

1. ภาคเหนือ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

1) ข้อมูลพื้นฐานของสถาบันอุดมศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวที่มีประชากรจำนวนมาก มีพื้นที่ในการให้บริการครอบคลุมจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง เชียงราย แพร่ น่าน และแม่ฮ่องสอน มีนักศึกษาทั้งจากในตัวเมืองเชียงใหม่ จังหวัดใกล้เคียง และชาวเขา

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่เป็นสถาบันการศึกษาที่พัฒนามาจากการเป็นโรงเรียนฝึกหัดครูกรรมประจำมณฑลพายัพที่สถาปนาขึ้นเมื่อ พ.ศ.2467 และต่อมาได้มีการพัฒนาและปรับเปลี่ยนสถาบันมาโดยลำดับ เริ่มจากเป็น “โรงเรียนฝึกหัดครูกรรมประจำมณฑลพายัพจังหวัดเชียงใหม่” ที่เริ่มก่อสร้างขึ้นเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2467 ด้วยเงินทุนที่ยืมมาจากเงินรายได้ของโรงเรียนรัฐบาลประจำมณฑลพายัพ เปิดรับนักเรียนเข้าอยู่ประจำตามกำหนดตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ.2467 จากนั้นได้เริ่มมีการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนตามแนวของโรงเรียนฝึกหัดครูกรรมอย่างแท้จริงในปี พ.ศ.2468 โดยได้เปิดสอนตามหลักสูตรครูมูลกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติงานกรรมอย่างจริงจังเรื่อยมาทำให้มีผลผลิตทางการเกษตรออกจำหน่ายแก่ประชาชนทั่วไปเป็นประจำ

ต่อมาในปี พ.ศ.2470 ได้มีการปรับเปลี่ยนจากการเป็นโรงเรียนฝึกหัดครูกรรมประจำมณฑลพายัพเป็นโรงเรียนฝึกหัดครูประกาศนียบัตรมณฑลพายัพเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในขณะนั้นและมีการรวมเอาการฝึกหัดครูสามัญชั้นต่ำประจำมณฑลแผนกชายไว้ที่โรงเรียนฝึกหัดครูกรรมประจำมณฑลที่ตำบลช้างเผือกแห่งนี้ และได้เปลี่ยนชื่อใหม่เรียกว่า "โรงเรียนฝึกหัดครูประกาศนียบัตรมณฑลพายัพ" แต่นักเรียนทั้งหมดก็ยังเป็นชายและสอนเน้นหนักด้านการเกษตร จึงทำให้คนทั่วไปเรียกกันติดปากว่า "โรงเรียนกรรมช้างเผือก" จนถึงพ.ศ.2480 โรงเรียนฝึกหัดครูประกาศนียบัตรมณฑลพายัพยังคงเป็นการผลิตครูทั้งสายครูสามัญและสายครูกรรมควบคู่กันไป โรงเรียนได้เจริญก้าวหน้าขึ้นเป็นลำดับจนเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปทั้งมณฑลพายัพและทั่วภาคเหนือ มีนักเรียนจากจังหวัดต่าง ๆ เช่น ลำพูน ลำปาง เชียงราย แพร่ น่าน แม่ฮ่องสอน และเชียงใหม่ เข้าศึกษาเป็นจำนวนมาก ทางราชการก็เริ่มเห็นความสำคัญของการฝึกหัดครูมากขึ้นจนในปีการศึกษา 2485 กระทรวงศึกษาธิการได้ปรับปรุงการเรียนการสอนของโรงเรียนฝึกหัดครูประกาศนียบัตรมณฑลพายัพโดยเน้นการผลิตครูในสายสามัญให้มากยิ่งขึ้นเพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนครูสายสามัญ

ของมณฑล โดยแยกการผลิตครูออกเป็น 3 ประเภท คือ ฝึกหัดครูมูลสามัญ ฝึกหัดครูประกาศนียบัตรจังหวัดและฝึกหัดครูมูลสามัญ ฝึกหัดครูประกาศนียบัตรจังหวัดและฝึกหัดครูประชาบาล จึงใช้ชื่อใหม่เป็น "โรงเรียนฝึกหัดครูมูลจังหวัดเชียงใหม่" และในปีการศึกษา 2490 ได้เปลี่ยนชื่อโรงเรียนใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับงานผลิตครูที่ดำเนินการอยู่ เรียกว่า "โรงเรียนฝึกหัดครูเชียงใหม่" ซึ่งก็เป็นที่ยอมรับของบุตรหลานเข้ามาเรียนเป็นจำนวนมาก จากนั้นได้เริ่มใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา(ป.กศ.) เป็นปีแรกในปี พ.ศ.2498 และได้ใช้หลักสูตรนี้มาจนถึง พ.ศ. 2521 และในปีการศึกษา 2499 ได้รวมแผนกฝึกหัดครูสตรีของโรงเรียนสตรีประจำจังหวัดเชียงใหม่ และรวมแผนกฝึกหัดครูการเรือนของโรงเรียนคำเที่ยงอนุสรณ์ มาจัดเป็นโรงเรียนฝึกหัดครูแบบสหศึกษา แต่ยังคงเรียก "โรงเรียนฝึกหัดครูเชียงใหม่" เหมือนเดิม

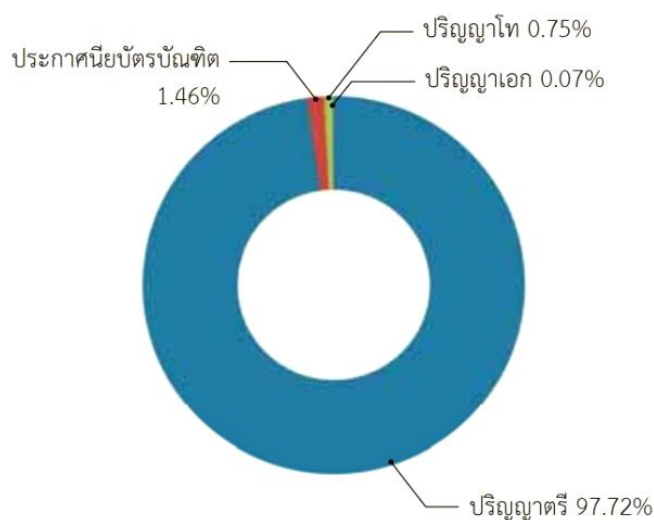
จนในปีการศึกษา 2503 ได้ยกฐานะของโรงเรียนให้เปิดถึงชั้นประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง (ป.กศ.สูง) ซึ่งเทียบเท่ากับประโยคครูมัธยมเดิมและอนุปริญญาและเรียกชื่อสถานศึกษาใหม่ว่า "วิทยาลัยครูเชียงใหม่" โดยวิทยาลัยครูเชียงใหม่ได้เริ่มงานตามโครงการฝึกหัดครูชนบท โดยได้ส่งนักศึกษาใน ระดับ ป.กศ. ออกฝึกสอนในโรงเรียนประถมศึกษา 5 โรงเรียน ในท้องที่อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

ปีการศึกษา 2517 วิทยาลัยครูเชียงใหม่ได้เปิดสอนระดับปริญญาตรี โดยใช้หลักสูตรของวิทยาลัยวิชาการศึกษา 3 วิชาเอก คือ ภาษาอังกฤษ เคมีและวิทยาศาสตร์ทั่วไปโดยมุ่งหวังให้ได้รับวุฒิประกาศนียบัตรประโยคครูอุดมศึกษา (ป.อ.) และในปี พ.ศ.2518 เมื่อมีการประกาศใช้ "พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2518" ที่กำหนดให้การบริหารงานของวิทยาลัยครูทุกแห่งขึ้นอยู่กับสภาการฝึกหัดครู" ในปีต่อมาสภาการฝึกหัดครูได้ประกาศใช้ "หลักสูตรการฝึกหัดครูของสภาการฝึกหัดครู พ.ศ.2519" โดยแบ่งการศึกษาออกเป็นสองระดับคือ ระดับป.กศ.ชั้นสูง และระดับ ค.บ. (หลักสูตร 2 ปี) ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ต่อเนื่องกัน ได้เริ่มรับนักศึกษา ค.บ.2 ปี วิชาเอกภาษาไทยเป็นรุ่นแรกในปีการศึกษา 2520 และได้ปรับหลักสูตรการเรียนการสอนของนักศึกษาปริญญาตรี 3 วิชาเอกที่ได้รับไว้ก่อนหน้านั้นให้สำเร็จการศึกษาตาม หลักสูตร ค.บ.ที่ประกาศใช้ใหม่นี้ ปีการศึกษา 2521 วิทยาลัยเปิดรับนักศึกษา ค.บ.อีก 3 วิชาเอก คือ เกษตรศาสตร์ สังคมศึกษาและคณิตศาสตร์

จนเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2535 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามวิทยาลัยครูทั่วประเทศว่า "สถาบันราชภัฏ" และมีประกาศใช้พระราชบัญญัติสถาบันราชภัฏ พ.ศ.2538 ขึ้น ต่อมาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมลงพระปรมาภิไธ ในพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ.2547 เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2547 มีผลให้สถาบันราชภัฏเชียงใหม่เปลี่ยนชื่อเป็น "มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่" และมีสถานะภาพเป็นนิติบุคคลโดยสมบูรณ์และในวันที่ 14 มิถุนายน 2547 พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราช

พ.ศ.2547 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว (มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, ออนไลน์: 2558)

ในปีการศึกษา 2561 มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เปิดทำการเรียนการสอนทั้งหมด 9 คณะ คือ คณะครุศาสตร์, คณะเทคโนโลยีการเกษตร, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, คณะวิทยาการจัดการ, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, วิทยาลัยนานาชาติ, วิทยาลัยแม่ฮ่องสอน, บัณฑิตวิทยาลัย และวิทยาลัยพัฒนาเศรษฐกิจและเทคโนโลยีชุมชนแห่งเอเชีย โดยมีจำนวนหลักสูตรที่เปิดสอนทั้งหมด 77 สาขาวิชา แบ่งออกเป็น ระดับปริญญาตรี 68 สาขา, ประกาศนียบัตรบัณฑิต 1 สาขา, ปริญญาโท 7 สาขาและปริญญาเอก 1 สาขา มีจำนวนนักศึกษาทั้งหมด 19,672 คน เป็นนักศึกษาใหม่จำนวน 5,549 คน แบ่งออกเป็นปริญญาตรี จำนวน 19,224 คน (ร้อยละ 97.72), ประกาศนียบัตรบัณฑิต จำนวน 287 คน (ร้อยละ 1.46), ปริญญาโท จำนวน 147 คน (ร้อยละ 0.75) และปริญญาเอก จำนวน 14 คน (ร้อยละ 0.07) (มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, ออนไลน์: 2561) ซึ่งสามารถแสดงอัตราส่วนของจำนวนนักศึกษาทั้งหมดได้ดัง ภาพที่ 10

ภาพที่ 10 อัตราส่วนจำนวนนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ในปีการศึกษา 2561
ที่มา: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (ออนไลน์: 2561)

2) นโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ

ในอดีตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่มีนักศึกษาพิการที่เรียนรวมอยู่บ้างแต่มีจำนวนไม่มากนักและยังไม่มี การดูแลและช่วยเหลือนักศึกษาพิการอย่างเป็นระบบ ยังไม่มีเจ้าหน้าที่หรือนักวิชาการเข้ามาดูแลนักศึกษาพิการโดยเฉพาะ นักศึกษาพิการส่วนใหญ่จึงมีจำนวนไม่มาก แต่เมื่อมีประกาศใช้พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551 และการออกระเบียบ

คณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ว่าด้วยการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา สำหรับคนพิการ พ.ศ.2552 และประกาศสำนักคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่อง แนวทางการ ส่งเสริมการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับคนพิการ ลงวันที่ 13 มกราคม พ.ศ.2553 จากนั้น สภามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่จึงได้มีการพัฒนาระบบในการสนับสนุนและช่วยเหลือนักศึกษา พิการโดยออกเป็นประกาศสภามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เรื่อง นโยบาย หลักเกณฑ์ วิธีการ และ เงื่อนไขการรับนักศึกษาพิการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ พ.ศ.2553 ที่กำหนดให้ มหาวิทยาลัยมีหน้าที่รับคนพิการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยในสัดส่วนหรือจำนวนที่เหมาะสม จัดทำ แผนการรับนักศึกษาพิการ พร้อมทั้งแผนงบประมาณ เงินอุดหนุนการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ โดยให้จัดทำเป็นประกาศของมหาวิทยาลัย รวมถึงจัดทำหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการรับ นักศึกษาพิการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยซึ่งต้องประกอบด้วยเป้าหมาย จำนวนรับ หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการรับคนพิการเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย ประเภทความพิการที่จะรับเข้าศึกษา คณะ/ สาขาวิชาที่จะเปิดรับ วิธีการคัดเลือก หลักเกณฑ์เงื่อนไข และรายการค่าใช้จ่ายต่าง ๆ และให้จัดทำ เป็นประกาศของมหาวิทยาลัยโดยความเห็นชอบของสภามหาวิทยาลัย

นอกจากนี้ประกาศฉบับนี้ยังได้ระบุเกี่ยวกับการบริการสำหรับนักศึกษาพิการโดยให้ มหาวิทยาลัยจัดให้มีการบริการต่าง ๆ สำหรับคนพิการตามความเหมาะสม และจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา สำหรับคนพิการอย่างเหมาะสม เพียงพอและสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักศึกษา พิการแต่ละประเภทความพิการ โดยมหาวิทยาลัยจะมอบหมายให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานของ มหาวิทยาลัยทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการให้บริการทางการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ พร้อมทั้ง จัดให้มีบุคลากรปฏิบัติงานที่มีทักษะพื้นฐานในการให้บริการสนับสนุนคนพิการในสัดส่วนที่เหมาะสม กับจำนวนนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัย ซึ่งการจัดบริการดังกล่าวมหาวิทยาลัยใช้วิธีการขอรับการ สนับสนุนด้านงบประมาณในการดำเนินการจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาหรือจาก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือจากคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการหรือ แหล่งงบประมาณอื่นตามความเหมาะสม

หลังจากประกาศฉบับนี้ของมหาวิทยาลัยประกอบกับพระราชบัญญัติการจัดการศึกษา สำหรับคนพิการ พ.ศ.2551 และนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา(สกอ.) ส่งผลให้ เกิดการดำเนินงานสนับสนุนและช่วยเหลือนักศึกษาพิการอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยการ ดำเนินงานในระยะแรกทางสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) เริ่มต้นด้วยการให้ งบประมาณในการจัดสร้างตึกการศึกษาพิเศษและอุปกรณ์เครื่องมือในการช่วยเหลือและดูแล นักศึกษาพิการกับทางมหาวิทยาลัยเพื่อให้เปิดทำการสอนในสาขาวิชาการศึกษาพิเศษที่สอนคนพิการ และพัฒนาระบบในการสนับสนุนและช่วยเหลือนักศึกษาพิการขึ้นมาโดยจะได้รับการสนับสนุนสิ่ง

อำนวยความสะดวกทั้งอาคาร สถานที่ เครื่องมือ อุปกรณ์และเจ้าหน้าที่อย่างครบครันจากทางสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่จึงเป็นสถาบันอุดมศึกษานำร่องในการรับนักศึกษาพิการเข้ามาเรียนร่วมกับนักศึกษาปกติ โดยได้จัดตั้งศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการ (Disability and Human Development Centre-DHDC) ที่มีฝ่ายงานที่ให้บริการสนับสนุนทางการศึกษา (Disability Support Services-DSS) ที่ช่วยให้นักศึกษาที่มีความพิการสามารถเข้าถึงระบบการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยได้อย่างเท่าเทียมกับนักศึกษาทั่วไป

ศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (DSS) เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการที่เข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่โดยตรง ซึ่งศูนย์ฯ ได้วางเป้าหมายและนโยบายในการดำเนินงานไว้เพื่อให้เป็นหน่วยงานให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาปกติ นักศึกษาที่มีความพิการ คณาจารย์ผู้สอน และผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความพิการและครอบครัวโดยเตรียมความพร้อมให้เด็กที่มีความพิการและจัดประสบการณ์ส่งเสริมพัฒนาเด็กทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ภาษษตามศักยภาพของแต่ละคน รวมทั้งพัฒนาระบบการจัดบริการ อุปกรณ์ สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสำหรับนักศึกษาที่มีความพิการเพื่อให้บริการตามความต้องการจำเป็นและความเหมาะสมของนักศึกษาพิการ รวมไปถึงการพัฒนาทักษะการใช้สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ อุปกรณ์ เทคโนโลยีให้แก่ศึกษาในสาขาวิชาการศึกษาพิเศษ นักศึกษาปกติ นักศึกษาที่มีความพิการและคณาจารย์ โดยศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการ (DSS) ได้พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาพิเศษและระบบบริการด้านอาสาศาสตร์เพื่อช่วยเหลือนักศึกษาที่มีความพิการทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย

ปัจจุบันศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ได้เป็นสถานที่สำหรับศึกษา สังเกต ทดลอง วิจัย ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพิเศษและการบริการสำหรับบุคคลที่มีความพิการของนักศึกษา ครูอาจารย์ ผู้เกี่ยวข้องและผู้สนใจทั่วไป และเป็นหน่วยงานสำคัญในการดำเนินงานพัฒนาบุคลากรด้านการศึกษาพิเศษและผู้เกี่ยวข้องให้มีความรู้ มีความสามารถและทักษะในการช่วยเหลือบุคคลที่มีความพิการ

การดำเนินงานของศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (DSS) แบ่งการบริหารงานออกเป็น 3 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายสำนักงาน, ฝ่ายพัฒนาเด็กพิการระยะแรกเริ่ม (EI) และฝ่ายบริการสนับสนุนคนพิการ โดยฝ่ายบริการสนับสนุนทางการศึกษา หรือ DSS ย่อมาจาก Disability Support Service เป็นฝ่ายงานที่ดูแลเกี่ยวกับการจัดบริการสนับสนุนทางการศึกษาเพื่อช่วยให้นักศึกษาพิการสามารถเข้าถึงระบบการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ได้อย่างเท่าเทียมกับนักศึกษาทั่วไป ช่วยลดอุปสรรคซึ่งจำกัดโอกาสของนักศึกษาพิการและจัดหาบริการสนับสนุนให้ได้มากที่สุด เพื่อให้นักศึกษาพิการสามารถบรรลุเป้าหมายทางการศึกษา ซึ่ง

บริการที่จัดให้นั้นจะพิจารณาจากลักษณะเฉพาะของแต่ละความพิการและความต้องการจำเป็นของนักศึกษาแต่ละคนเป็นสำคัญ

ต่อมาเมื่อสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้ออกประกาศ เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับคนพิการ ลงวันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ.2560 และประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสำหรับคนพิการ เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ อัตรา และรายการที่ใช้การอุดหนุนทางการศึกษาสำหรับคนพิการในระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2560 ส่งผลให้ทางสภามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่จึงทำการปรับปรุง กฎ ระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐ โดยในการประชุมครั้งที่ 20/2561 เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน พ.ศ.2561 ที่กำหนดนโยบาย หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการรับคนพิการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ โดยได้มีการเพิ่มเติมเกี่ยวกับนโยบาย หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการรับคนพิการเข้าศึกษาต่อไว้ ส่งผลให้มีการปรับนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการโดยเฉพาะการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการให้กับกลุ่มบุคลากร คณาจารย์ที่เกี่ยวข้องให้สามารถจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภทได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และทำงานประสานงานกับทางศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการได้ดียิ่งขึ้น จนกระทั่งวันที่ 3 เมษายน 2561 จึงมีการย้ายสังกัดของศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการมาอยู่ภายใต้การกำกับของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่อย่างเป็นทางการ และได้มีพิธีเปิด "ศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่" และแต่งตั้งหัวหน้าศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการเป็นผู้ทำให้งานการพัฒนาและดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ โดยมีการพัฒนาระบบ กลไก เครื่องมืออุปกรณ์และสถานที่ทำงานที่สะดวกและเป็นรูปธรรมชัดเจน และสะดวกกับการติดต่อ ประสานงานมากขึ้น

การดำเนินงานอย่างมีเป้าหมาย ร่วมวางแผนการดำเนินงานร่วมกันจากทุกฝ่ายดังกล่าวส่งผลให้ทางมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่สามารถเปิดรับนักศึกษาพิการเข้ามาเรียนร่วมในสถาบันได้อย่างหลากหลายคณะ หลากหลายสาขาวิชา และหลากหลายประเภทความพิการมากขึ้น ในปีการศึกษา 2561 มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่มีนักศึกษาพิการทั้งหมดจำนวน 65 คน คิดเป็น ร้อยละ 0.33 ของจำนวนนักศึกษาทั้งหมด แบ่งเป็นนักศึกษาชาย จำนวน 38 คน และนักศึกษาหญิง จำนวน 27 คน โดยนักศึกษาพิการทั้งหมดศึกษาอยู่ใน 5 คณะ จากทั้งหมด 9 คณะ ได้แก่ คณะครุศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, คณะวิทยาการจัดการ, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และวิทยาลัยนานาชาติ

3) ระบบกลไกในการดำเนินงานเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่มีการดำเนินงานเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษาพิการภายใต้ระบบกลไกตั้งแต่ระบบการรับเข้าศึกษา การคัดกรองเพื่อขอรับบริการ ระบบ

การจัดบริการให้ความช่วยเหลือนักศึกษาพิการ การจัดสื่อ อุปกรณ์ สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนานักศึกษาพิการจากทั้งหน่วยงานภายในและภายนอกสถาบัน

ระบบการรับคนพิการเข้าศึกษาเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญในการเปิดโอกาสทางการศึกษาให้แก่คนพิการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่มีระบบการรับเข้าศึกษา 4 รูปแบบ คือ การรับด้วยแฟ้มสะสมผลงาน การรับแบบโควตา การรับตรงร่วมกัน และรับตรงอิสระ ซึ่งรูปแบบที่มีผู้พิการให้ความสนใจสมัครเข้าศึกษาจะมีอยู่ 3 รูปแบบคือ การรับด้วยแฟ้มสะสมผลงาน การรับแบบโควตา และรับตรงอิสระ โดยแต่ละรูปแบบจะมีเกณฑ์การรับที่แตกต่างกัน

การรับด้วยแฟ้มสะสมผลงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ได้ออกประกาศ เรื่อง การรับสมัครบุคคลเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ กำหนดให้ผู้สมัครที่มีความพิการตามประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่อง ประเภทและหลักเกณฑ์ความพิการ พ.ศ. 2552 ที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสม GPAX ตั้งแต่ 2.20 ขึ้นไปสามารถสมัครเข้าศึกษาโดยการใช้แฟ้มสะสมผลงานได้ โดยผู้พิการสามารถยื่นสมัครได้ทุกหลักสูตร ไม่จำกัดจำนวนในการคัดเลือก โดยมีเงื่อนไขคือผู้สมัครเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ทุกประเภทความพิการจะต้องเป็นไปตามหลักสูตร ระดับ สาขาวิชาที่เปิดรับ และคุณสมบัติเฉพาะที่สาขาวิชาที่ได้กำหนดไว้ท้ายประกาศที่แจ้งไว้ในแต่ละปีการศึกษา ซึ่งการรับสมัครเข้าศึกษาโดยใช้แฟ้มสะสมงานนี้ จะเป็นการพิจารณาคัดเลือกเบื้องต้นจากสถานศึกษาที่ผู้สมัครสังกัดอยู่เป็นผู้คัดเลือกผู้สมัครจากระบบการรับสมัคร ดังนั้น การคัดเลือกผู้สมัครจะต้องได้รับการคัดเลือกจากสถานศึกษาที่กำลังศึกษาและเป็นผู้ที่กำลังศึกษาอยู่เท่านั้น

การรับแบบโควตานั้นได้กำหนดคุณสมบัติและพื้นความรู้ของผู้สมัคร ไว้ 2 แบบ คือ คุณสมบัติและพื้นความรู้ของผู้สมัครเข้าศึกษา หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตซึ่งจะมีคุณสมบัติเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับความเป็นครูเป็นข้อกำหนดไว้ และคุณสมบัติและพื้นความรู้ของผู้สมัครเข้าศึกษา หลักสูตรอื่นนอกเหนือจากหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ซึ่งการรับแบบโควตาจะเปิดรับสมัครเฉพาะบางหลักสูตรเท่านั้น โดยทั้งหมดจะมีการกำหนดสาขาวิชาที่เปิดรับ จำนวนที่เปิดรับ คุณสมบัติการรับสมัครและคะแนนที่ใช้ในการคัดเลือกจากตารางแนบท้ายประกาศของแต่ละปี

ส่วนการสมัครในรูปแบบที่ 3 คือ การรับตรง (รอบที่ 3 การรับตรงร่วมกัน) เป็นรูปแบบที่มีผู้พิการให้ความสนใจสมัครเข้าศึกษามากที่สุด โดยมหาวิทยาลัยได้กำหนดคุณสมบัติและพื้นความรู้ของผู้สมัครไว้ 2 แบบ คือ ผู้สมัครเข้าศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต และผู้สมัครเข้าศึกษาหลักสูตรอื่นนอกเหนือจากหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ซึ่งผู้สมัครเข้าศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต จะต้องมีความรู้ที่กำหนดไว้เฉพาะ เช่น ต้องมีผลการเรียนเฉลี่ยสะสม 2.70 ขึ้นไป และมีความรู้ด้านคุณลักษณะความเป็นครูตามที่กำหนด เช่น มีความประพฤติเรียบร้อย มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู มีจิตใจมุ่งพัฒนาทั้งตนเอง ครอบครัว และสังคม ไม่เคยมีประวัติเป็นโรคจิต โรค

ประสาทขั้นรุนแรง และไม่เคยมีประวัติเป็นผู้มีบุคลิกภาพผิดปกติซึ่งจะเป็นอุปสรรคและก่อให้เกิดความเสียหายในการประกอบอาชีพครู เป็นต้น

เมื่อนักศึกษาผ่านการคัดเลือกเข้ามาเป็นนักศึกษาในสังกัดของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่แล้ว ทางสำนักทะเบียนและประมวลผลจะนำข้อมูลประวัติแรกเข้าของนักศึกษาพิจารณาส่งให้กับทางศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการ จากนั้นทางศูนย์ DSS จะทำการคัดกรองนักศึกษาพิจารณาตามข้อมูลประวัติแรกเข้าว่านักศึกษาเป็นผู้พิการจริงหรือไม่ เป็นความพิการในประเภทใดและมีลักษณะความพิการอย่างไร หากพบว่านักศึกษาเป็นผู้พิการจริงก็จะทำการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความพิการ ระดับความพิการ บริการที่ต้องการ และขอเอกสารเพิ่มเติมจากนักศึกษาพิจารณาเพื่อจัดใส่แฟ้มประจำตัวของนักศึกษาแต่ละคน โดยนักศึกษาต้องเตรียมเอกสารสำหรับมายื่นพร้อมแบบฟอร์มขอรับบริการเพื่อจัดเข้าแฟ้มประจำตัวและเป็นข้อมูลประกอบการขอเข้ารับบริการจากศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการ

จากนั้นทางศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการจะจัดประชุมเพื่อจัดทำแผนการช่วยเหลือเฉพาะบุคคลของนักศึกษาพิจารณาแต่ละคน โดยจะจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อชี้แจงความเข้าใจสิทธิประโยชน์ สวัสดิการ และความช่วยเหลือต่าง ๆ ที่นักศึกษาพิจารณาแต่ละคนจะได้รับรวมทั้งทางศูนย์ฯ และผู้ปกครองจะทำการหารือร่วมกันเพื่อพิจารณาการให้ช่วยเหลืออย่างเหมาะสมกับความต้องการของนักศึกษาพิจารณาแต่ละคน เมื่อเจ้าหน้าที่ทางศูนย์จัดทำแผนการช่วยเหลือเฉพาะบุคคลของนักศึกษาพิจารณาแต่ละคนเสร็จก็จะแจ้งผลการจัดทำแผนและบริการต่างๆที่ทางศูนย์จัดไว้ให้นักศึกษาทราบ เช่น ด้านวิชาการ จะมีการจัดบริการสอนเสริม ล่ามภาษามือ Note taker และบริการช่วยอ่านข้อสอบ ด้านสื่ออำนวยความสะดวก เช่น มีเครื่องอัดเสียง ไมค์เท้าขาว แวนขยาย CCTV ไว้บริการเพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิตและเรียนหนังสือ ซึ่งการรับบริการจากศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการนั้น เจ้าหน้าที่ดำเนินการจัดบริการตามที่นักศึกษาแจ้งในแบบฟอร์มของแต่ละคนเป็นสำคัญในส่วนของการทำงานศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการนั้น ทางศูนย์จะทำงานประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยในการดำเนินการช่วยเหลือและสนับสนุนนักศึกษาพิจารณา

การติดต่อประสานงานกับอาจารย์ผู้สอนจะเป็นติดต่อประสานงานเพื่อชี้แจงข้อมูลและประวัติของนักศึกษาพิจารณา รวมถึงชี้แจงถึงลักษณะความพิการของนักศึกษาพิจารณาในความดูแลของอาจารย์แต่ละคน ขอให้อาจารย์ให้ความร่วมมือและทำงานประสานความช่วยเหลือกับทางศูนย์ฯ อย่างต่อเนื่อง โดยทางศูนย์ฯ จะเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการกับอาจารย์ผู้สอนเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนการสอน วิธีการใช้อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาพิจารณาแต่ละประเภทให้กับอาจารย์แต่ละคนได้ทราบและอาจารย์สามารถมาขอรับบริการยืมอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ได้ ส่วนในด้านการสอบและการวัดและประเมินผล อาจารย์

ผู้สอนสามารถมาขอคำปรึกษาเกี่ยวกับวิธีการประเมินผลการเรียนรู้และการสอบที่เหมาะสมกับนักศึกษาพิการแต่ละประเภทได้ รวมทั้งขอรับบริการให้ความช่วยเหลือในการสอบได้ เช่น บริการล่ามภาษามือสำหรับนักศึกษาที่บกพร่องทางการได้ยิน หรือบริการอ่านข้อสอบสำหรับนักศึกษาที่บกพร่องทางการเห็นนอกจากประสานงานกับอาจารย์ผู้สอนจากคณะต่าง ๆ แล้ว ศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการยังทำการประสานงานกับหน่วยงานภายในกับหน่วยงานที่สำคัญอีก 2 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักทะเบียนและประมวลผลโดยทางศูนย์จะประสานงานกับสำนักทะเบียนและประมวลผลตั้งแต่แรกเริ่มที่รับนักศึกษาพิการเข้าสู่ระบบของมหาวิทยาลัย ทำการขอข้อมูลประวัติส่วนตัวของนักศึกษาพิการแต่ละคนเพื่อเข้าสู่ระบบคัดกรองเพื่อขอรับบริการจากศูนย์ฯ และเมื่อนักศึกษาเข้าสู่ระบบการรับบริการจากศูนย์แล้วก็จะมีการประสานงานเกี่ยวกับแผนการเรียน และหลักสูตรที่นักศึกษาพิการแต่ละคนศึกษาอยู่เพื่อนำข้อมูลมาวางแผนการเรียนและวางแผนการลงทะเบียนเรียนให้นักศึกษาแต่ละคนร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาและตัวนักศึกษาพิการเอง การประสานงานกับสำนักทะเบียนและประมวลผลนี้จะเป็นอย่างต่อเนื่องจนเมื่อนักศึกษาเรียนครบหลักสูตรและเข้าสู่กระบวนการขอสำเร็จการศึกษา ส่วนการประสานงานกับกองพัฒนานักศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นการประสานงานเกี่ยวกับกิจกรรมและโครงการพัฒนานักศึกษาต่าง ๆ เพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับกิจกรรมที่เหมาะสมกับนักศึกษาพิการแต่ละคน ข้อจำกัดที่ควรระวัง รวมทั้งร่วมกันวางแผนการทำกิจกรรมของนักศึกษาตลอดระยะเวลาที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย

ในด้านของการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกจะเป็นการประสานงานเพื่อชี้แจงการรับผู้พิการเข้ามาศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย คุณสมบัติ จำนวนที่เปิดรับของแต่ละสาขาวิชา และประสานขอข้อมูลจากหน่วยงานภายนอกในการคัดเลือกหรือส่งต่อนักศึกษาที่มีคุณสมบัติตรงกับที่มหาวิทยาลัยเปิดรับสมัคร เช่น ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขต 8 และโรงเรียนเฉพาะทางสำหรับคนพิการ เพื่อให้หน่วยงานภายนอกช่วยคัดเลือกผู้เรียนที่เหมาะสม เตรียมผู้เรียน และประชาสัมพันธ์ข้อมูลต่าง ๆ เป็นต้น

4) การเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่มีนโยบายเกี่ยวกับการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ โดยใช้การดำเนินงานใน 3 รูปแบบ คือ การจัดบริการบริการช่วยเหลือและสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการที่ตอบสนองต่อความต้องการของประเภทความพิการที่หลากหลาย การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนานักศึกษาพิการ และการอบรมและให้ความรู้กับอาจารย์และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาพิการ

4.1) การจัดบริการบริการช่วยเหลือและสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการ เป็นการจัดบริการด้วยเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ตอบสนองต่อความต้องการของประเภทความพิการที่หลากหลาย ซึ่งศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่เป็น

สถาบันอุดมศึกษานำร่องในการจัดบริการช่วยเหลือและดูแลนักศึกษาพิการที่ สกอ. ใ้ทั้งงบประมาณ สนับสนุนการจัดซื้ออุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ของนักศึกษา พิการมาอย่างต่อเนื่องหลายปี ศูนย์ฯ จึงสามารถจัดบริการช่วยเหลือและสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับ นักศึกษาพิการได้อย่างเป็นระบบ มีบริการและเครื่องมืออุปกรณ์สำหรับนักศึกษาพิการหลายประเภท โดยมีรายละเอียดของบริการที่จัดให้สำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท ดังนี้

(1) บริการที่จัดให้แก่นักศึกษาที่บกพร่องทางการเห็น

(1.1) บริการทำหนังสือเบรลล์สำหรับนักศึกษาที่ตาบอดหรือสายตา เลือนราง เช่น การนำซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์สำหรับคนตาบอดต่าง ๆ มาทำงานร่วมกับเครื่องพิมพ์ อักษรเบรลล์ (Printer for Blind) เพื่อให้บริการขยายขนาดตัวอักษร หรือบริการจัดทำเอกสารอักษร เบรลล์ ทั้งการจัดทำเป็นหนังสือหรือทำเป็นเอกสารประกอบการเรียนการสอน ตัวอย่างซอฟต์แวร์ และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการให้บริการทำหนังสือเบรลล์สำหรับนักศึกษาที่ตาบอดหรือสายตาเลือน ราง เช่น โปรแกรม TBTW หรือ Thai Braille translation for windows, โปรแกรม DBT หรือ Duxbury Braille Translator for Windows ซึ่งซอฟต์แวร์ทั้งสองจะเป็นโปรแกรมหลักที่นำมาใช้ในการ แปลงไฟล์เอกสารทั้งจากไฟล์ PDF และไฟล์ words แล้วทำการเชื่อมต่อกับเครื่องพิมพ์อักษร เบรลล์เพื่อผลิตเป็นเอกสารให้สำหรับนักศึกษาตาบอดหรือสายตาเลือนราง และหากในเอกสารนั้นมี รูปภาพก็จะมีบริการจัดทำภาพนูนเพื่ออธิบายรูปร่างลักษณะของภาพให้นักศึกษาตาบอดหรือสายตา เลือนรางได้เข้าใจมากยิ่งขึ้น

(1.2) บริการเครื่องมือสำหรับจดบันทึกและเขียนเพื่อแสดงผลการ เรียนรู้สำหรับนักศึกษาที่ตาบอดหรือสายตาเลือนราง เช่น เครื่องแสดงผลและจดบันทึกอักษรเบรลล์ เครื่องเขียนอักษรเบรลล์ (Braille matchterail) และเครื่องพิมพ์ดีดอักษรเบรลล์ อุปกรณ์เหล่านี้ นักศึกษาสามารถไปทำเรื่องขอยืมอุปกรณ์มาใช้ได้กับทางเจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ โดยตรงตามกระบวนการ ขึ้นตอนที่ศูนย์ฯ กำหนดไว้

(2) บริการที่จัดให้แก่นักศึกษาที่บกพร่องทางการได้ยินหรือการสื่อความหมาย

(2.1) บริการล่ามภาษามือ เป็นบริการสำหรับนักศึกษาที่บกพร่อง ทางการได้ยินหรือการสื่อความหมายและอาจารย์ผู้สอนที่มีความต้องการล่ามในการเป็นตัวกลางช่วย แปลและสื่อสารทั้งในการพูดคุยสื่อสารหรือการสอบ ซึ่งทางศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความ พิการมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มีเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ล่ามภาษามือนี้นี้จำนวน 2 คน ทำหน้าที่ ล่ามภาษามือในการพูดคุยสื่อสารหรือการสอบระหว่างนักศึกษาที่บกพร่องทางการได้ยินหรือการสื่อ ความหมายและอาจารย์ผู้สอน

(2.2) ผู้ช่วยจดคำบรรยาย ทางศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความ พิการมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ให้บริการใน 2 รูปแบบ คือให้เจ้าหน้าที่ของศูนย์ฯ ได้รับการร้อง

ขอจากนักศึกษาพิการหรืออาจารย์ผู้สอนเข้าไปช่วยจดคำบรรยายระหว่างการเรียนการสอน และอีกวิธีหนึ่งก็คือให้นักศึกษาปกติที่เป็นอาสาสมัครมาช่วยจดคำบรรยายระหว่างการเรียนการสอนให้นักศึกษาที่บกพร่องทางการได้ยินหรือการสื่อความหมายแทน

(2.3) บริการการสอนเสริม เป็นบริการสำหรับนักศึกษาที่บกพร่องทางการได้ยินที่ไม่สามารถเข้าใจเนื้อหาที่เรียนในชั้นเรียนได้ทั้งหมด ต้องการให้ศูนย์ช่วยเหลือด้วยการสอนเสริม ทางศูนย์จะทำเรื่องขอเอกสารหรือตำราเรียนจากอาจารย์ผู้สอนและขออนุญาตในการนำเอกสารเหล่านี้มาสอนเสริมให้กับนักศึกษาเป็นรายบุคคล ซึ่งบริการนี้จะเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างอาจารย์ผู้สอนกับเจ้าหน้าที่ของศูนย์เพื่อให้นักศึกษาที่บกพร่องทางการได้ยินสามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ

(2.4) บริการบันทึกเทปการเรียนการสอน เป็นบริการที่เมื่อทางศูนย์ได้คำร้องขอรับบริการจากนักศึกษาพิการ ศูนย์จะทำหน้าที่เป็นดั่งกลางในการทำเรื่องส่งไปยังอาจารย์ผู้สอนและขออนุญาตบันทึกเทปเสียงหรือวิดีโอการจัดการเรียนการสอน แล้วทำเทปที่บันทึกแล้วเหล่านั้นมาอธิบายด้วยภาษามือให้นักศึกษาที่บกพร่องทางการได้ยินเข้าใจอีกครั้ง

นอกจากนี้ยังมีบริการ สื่อ อุปกรณ์ เพื่อช่วยในการเรียนรู้ให้นักศึกษาพิการเข้ามาขอยืมเพื่อนำไปใช้อำนวยความสะดวกในการเรียนได้ เช่น เครื่องช่วยฟัง โน้ตบุ๊ก

(3) บริการที่จัดให้แก่นักศึกษาที่บกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว

(3.1) การปรับสภาพแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัย เช่น ทางลาด ลิฟต์ ราวจับและห้องน้ำสำหรับคนพิการ ซึ่งมีการประสานงานกับฝ่ายอาคารสถานที่ในการพัฒนารูปแบบของทางลาด ราวจับและห้องน้ำคนพิการที่เหมาะสมกับการใช้งานจริงของนักศึกษาพิการ ส่งผลให้มีทางลาด ลิฟต์ ราวจับและห้องน้ำสำหรับนักศึกษาพิการพิการตามอาคารเรียนต่างๆ ของมหาวิทยาลัย

(3.2) บริการให้ยืมรถ wheelchair ที่นักศึกษาพิการสามารถมาทำเรื่องยืมได้ที่ศูนย์ฯ ทางลาด ลิฟต์ ราวจับและห้องน้ำสำหรับคนพิการ

(4) บริการที่จัดให้แก่นักศึกษาพิการทุกประเภท

(4.1) การจัดทำแผนการบริการเฉพาะบุคคล (Individualized Service Plan: ISP) ซึ่งจะมีการประชุมร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการ อาจารย์ที่ปรึกษา นักศึกษาพิการและผู้ปกครอง เพื่อหาแนวทางร่วมกัน

(4.2) บริการให้คำปรึกษารายบุคคลหรือแบบกลุ่ม ในกรณีที่นักศึกษามีข้อสงสัย คำถาม หรือต้องการขอคำปรึกษา สามารถเข้ามาขอรับบริการได้ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

(4.3) บริการอำนวยความสะดวกในการสอบ เป็นบริการที่จัดตามความต้องการของนักศึกษาหรืออาจารย์ผู้สอน หากมีการทำเรื่องขอรับบริการทางศูนย์ฯ จะจัดเจ้าหน้าที่ไปให้บริการ อาจเป็นการสอบทั้งในห้องสอบ หรือแยกห้องสอบออกมาสอบนักศึกษาพิการเป็นรายบุคคลขึ้นอยู่กับความเห็นชอบและการอนุญาตของอาจารย์เจ้าของรายวิชา บริการนี้ส่วนใหญ่จะเป็นการขอรับบริการของนักศึกษาที่บกพร่องทางการเห็นและนักศึกษาที่บกพร่องทางการได้ยิน เช่น นักศึกษาที่บกพร่องทางการเห็นที่ต้องการให้เจ้าหน้าที่ไปอ่านข้อสอบให้และขอยืมอุปกรณ์เขียนอักษรเบรลล์ไปใช้ในการสอบเพื่อเขียนคำตอบ หรือนักศึกษาที่บกพร่องทางการได้ยินที่มีปัญหาในการตีความข้อสอบหรือการสื่อสารกับอาจารย์คุมสอบจึงขอให้เจ้าหน้าที่ของศูนย์ฯ ไปเป็นล่ามช่วยแปลความหมายในการสอบ เป็นต้น

(4.4) บริการผู้ช่วยนักศึกษา(Buddy) ในกรณีที่มิมีนักศึกษาที่มีความลำบากในการช่วยเหลือตนเองในการใช้ชีวิตประจำวัน ทางศูนย์ฯ จะจัดบริการบริการผู้ช่วยนักศึกษา (Buddy) ให้ นักศึกษาพิการ 1 คนต่อบัณฑิต 1 คน เช่น บัณฑิตของนักศึกษาบกพร่องทางการได้ยิน และนักศึกษาบกพร่องทางการเห็นจะคอยเป็นผู้ช่วยในการสื่อสาร แปลความสื่อความหมาย หรือช่วยในการเดินทาง ทั้งในระหว่างการเรียนรู้และการใช้ชีวิตประจำวันในมหาวิทยาลัย

(4.5) หอพัก สำหรับนักศึกษาพิการที่ต้องการพักภายในมหาวิทยาลัยซึ่งเจ้าหน้าที่จะประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของหอพักเพื่อขอห้องพักที่เหมาะสมกับการเดินทางและสะดวกต่อการใช้ชีวิตของนักศึกษาพิการให้

(4.6) ที่จอดรถสำหรับคนพิการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ค่อนข้างมีพื้นที่จอดรถจำกัด จึงได้มีการจัดที่จอดรถสำหรับคนพิการเอาไว้ในบริเวณใต้ตึกการศึกษาพิการ และตามอาคารต่างๆ ภายในมหาวิทยาลัย

(4.7) สถานที่สำหรับการทำกิจกรรมนันทนาการ ฯลฯ มีทั้งการจัดสถานที่บริเวณอาคารการศึกษาพิเศษ และลานทำกิจกรรมสำหรับการพบปะพูดคุยกัน

การจัดบริการช่วยเหลือและสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่เป็นการจัดบริการที่ครอบคลุมความพิการเกือบทุกประเภท ใช้การจัดหาอุปกรณ์ เครื่องมือและอาคารสถานที่ที่เอื้อต่อการเรียนรู้เป็นแนวคิดสำคัญในการดำเนินงาน ส่งผลให้มีจำนวนนักศึกษาพิการเข้ามาเรียนเป็นจำนวนมาก และมีหลายประเภทความพิการมากขึ้น

4.2) การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนานักศึกษาพิการ

เมื่อนักศึกษาพิการเริ่มเข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่แล้ว นอกจากการให้บริการช่วยเหลือและสนับสนุนในด้านการจัดการเรียนการสอนแล้ว ทางศูนย์ฯ พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการก็ยังมีกิจกรรมพัฒนานักศึกษาพิการด้วย โดยกิจกรรมที่จัดขึ้นสำหรับนักศึกษา

พิการนี้มีหลายประเภทขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของแต่ละกิจกรรม ซึ่งกิจกรรมพัฒนานักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่มีรายละเอียดของแต่ละประเภท ดังนี้

1) กิจกรรมปฐมนิเทศและประชุมประจำปีนักศึกษาพิการและผู้ปกครอง เพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจนักศึกษาพิการและผู้ปกครองให้เข้าใจระบบในการดูแลและช่วยเหลือนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัย และนำเสนอข้อมูลผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการในด้านต่างๆ เช่น การบริการสื่อสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการ การลงทะเบียนเรียน กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การใช้ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัย กฎระเบียบข้อปฏิบัติ การขอรับเงินอุดหนุนทางการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ และข้อมูลงานสนับสนุนนักศึกษาพิการในระดับอุดมศึกษา ซึ่งกิจกรรมปฐมนิเทศและประชุมประจำปีนักศึกษาพิการและผู้ปกครองนี้จะจัดในรูปแบบของการประชุมทำความเข้าใจประกอบการบรรยายให้ความรู้เบื้องต้น ตัวอย่างเช่น

- การบรรยายเกี่ยวกับ "การใช้ชีวิตของการเป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัย"
- การบรรยาย เรื่อง “แนวทางการจัดการศึกษาและแนวทางการช่วยเหลือนักศึกษาพิการในมหาวิทยาลัย”
- การบรรยายเรื่อง “ การส่งเสริมศักยภาพนักศึกษาพิการและการจัดบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่”

2) กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างนักศึกษาพิการและนักศึกษาอื่นในมหาวิทยาลัย มีการดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำกิจกรรมและการอยู่ร่วมกันระหว่างนักศึกษาพิการและนักศึกษาอื่นของมหาวิทยาลัย เน้นการสร้าง ความเข้าใจ ทักษะที่ดี และเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ตัวอย่างเช่น

- โครงการสร้างเข้าใจในการอยู่ร่วมกันระหว่างบุคคลทั่วไปและบุคคลที่มีความพิการในสังคมซึ่งจัดขึ้นเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและทัศนคติต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษร่วมกันระหว่างบุคคลทั่วไปทั้งในและภายนอกมหาวิทยาลัย โดยมีผู้ปกครองและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ พร้อมด้วยนักวิชาการด้านการศึกษาพิเศษ คณาจารย์ บุคลากร และนักศึกษา ภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ร่วมกิจกรรมจำนวนมาก

- กิจกรรมสร้างการขับขีที่ปลอดภัยในรั้วมหาวิทยาลัยเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของคนรุ่นใหม่ให้รู้จักมีน้ำใจให้ผู้พิการและเพื่อนร่วมทางคนอื่นๆ โดยให้ศิษย์เก่าที่เป็นผู้พิการ มาถ่ายทอดประสบการณ์ชีวิตและเชิญชวนให้ทุกคนมีน้ำใจต่อผู้พิการและผู้ไร้ถิ่นคน เน้นย้ำนักศึกษารุ่นใหม่ไม่ประมาท ป้องกันตนเองจากการเกิดอุบัติเหตุ เพื่อลดอัตราการเกิดผู้พิการรายใหม่จากอุบัติเหตุ เป็นต้น

4.3) การอบรมและให้ความรู้กับอาจารย์และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาพิการ เนื่องจากศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ แบ่งการ

บริหารงานออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ฝ่ายสำนักงาน, ฝ่ายพัฒนาเด็กพิการระยะแรกเริ่ม (EI) และฝ่ายบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการจึงมีทั้งภาระงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาพิเศษและการจัดบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ ประกอบกับศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการนั้นเดิมอยู่ในสังกัดของภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ และเปิดการเรียนการสอนสาขาวิชาการศึกษาพิเศษมาก่อน จึงมีบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษทำหน้าที่จัดโครงการอบรมให้ความรู้ทั้งกับบุคลากรในมหาวิทยาลัยและบริการวิชาการกับบุคคลภายนอก เช่น โครงการให้ความรู้ทั้งเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กพิการในระยะแรกเริ่ม และการจัดการศึกษาพิเศษในแต่ละระดับการศึกษา เช่น ในปี 2560 ได้จัดโครงการอบรม (คูปองครู) และหลักสูตรการพัฒนาครูเกี่ยวกับ “สื่อ Big Book สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ”, หลักสูตรอบรม EF (Executive Function) กับการพัฒนาการสมองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ, หลักสูตรอบรมการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และหลักสูตรอบรมวิจัยทางการศึกษาพิเศษ เป็นต้น (ศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, ออนไลน์: 2017) กิจกรรมเหล่านี้เป็นการให้ความรู้กับหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดูแลและจัดการศึกษาสำหรับคนพิการตั้งแต่วันแรกเริ่ม จึงส่งผลให้ศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ต้องประสานงานกับหน่วยงานภายในและภายนอกสถาบันมากมายเพื่อทำงานพัฒนาและจัดการศึกษาสำหรับคนพิการร่วมกัน รวมถึงการส่งต่อนักเรียนพิการจากโรงเรียนและสถาบันต่างๆ เพื่อเข้ามาเรียนระดับอุดมศึกษาที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ด้วย

นอกจากนี้มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่มีการจัดกิจกรรมพัฒนาความรู้ความเข้าใจของคณาจารย์และบุคลากรภายในมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาและระบบดูแลช่วยเหลือสำหรับนักศึกษาพิการอย่างต่อเนื่องมาหลายปี ตัวอย่างเช่น

- การประชุมของผู้บริหารและบุคลากรจากศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการร่วมกับ ผู้บริหาร อาจารย์ บุคลากร และผู้แทนจากแต่ละคณะ เรื่อง “หลักการส่งเสริมนักศึกษาพิการเรียนร่วมในอุดมศึกษาและหลักอารยะสถาปัตยกรรม (UD)”

- การประชุมเกี่ยวกับ “แนวทางการจัดการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับนักศึกษาพิการในระดับอุดมศึกษา” เพื่อหารือร่วมกันถึงแนวทางการช่วยเหลือสนับสนุนนักศึกษาพิการและแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับบุคคลที่มีความพิการ

- การประชุมอาจารย์ผู้สอนนักศึกษาที่มีความพิการมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เรื่อง “แนวทางการจัดการศึกษาและแนวทางการช่วยเหลือนักศึกษาพิการในมหาวิทยาลัย”

กิจกรรมหรือโครงการเหล่านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้อาจารย์ผู้สอนสามารถปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนนักศึกษาพิการได้ถูกต้อง พัฒนาองค์ความรู้แก่อาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัยให้เข้าใจระบบบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการทุกประเภท เพื่อให้เกิดผลลัพธ์คือ

นักศึกษาพิการในมหาวิทยาลัยได้รับการบริการทางการศึกษาจากอาจารย์ผู้สอนที่มีเหมาะสมมากขึ้น รวมทั้งได้รับการส่งเสริมการเข้าถึงทางวิชาการอย่างทัดเทียมกับนักศึกษาปกติ

โดยการดำเนินงานต่างๆ ของศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มีการประสานงาน ขอความร่วมมือซึ่งกันและกันทั้งกับหน่วยงานใน มหาวิทยาลัยและหน่วยงานภายนอกอยู่เสมอ ทั้งความร่วมมือเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษและการดูแลช่วยเหลือสำหรับนักศึกษาพิการ ตัวอย่างกิจกรรมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือต่างๆ เช่น

- การเป็นสถานศึกษาต้นแบบ ให้แก่คณะอาจารย์และนักศึกษาจากสาขาสถาปัตยกรรม คณะศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ที่เข้ามาศึกษาปฏิบัติงานภายในศูนย์ฯ โดยมีวัตถุประสงค์ศึกษาปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการและการจัดบริการพื้นที่ของศูนย์ฯ เพื่อใช้เป็นข้อมูลและแนวทางประกอบการเรียนการสอนในรายวิชา "สถาปัตยกรรมเพื่อคนทั้งมวล" (Architecture for All)

- การนำคณะอาจารย์และเจ้าหน้าที่ของศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ไปศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการให้บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการกับศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ(DSS) มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

กิจกรรมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเกี่ยวกับการจัดการศึกษาและระบบดูแลช่วยเหลือสำหรับนักศึกษาพิการดังกล่าวส่งผลให้คณาจารย์และเจ้าหน้าที่ของศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้พัฒนาองค์ความรู้ด้านการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการและได้เรียนรู้การนำนวัตกรรมต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการมาปรับใช้ในการดำเนินงานของศูนย์ฯ และถ่ายทอดองค์ความรู้เหล่านี้ไปยังอาจารย์และบุคลากรภายในสถาบันได้มากขึ้น

การดำเนินงานเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ เน้นการสร้างความเท่าเทียมระหว่างนักศึกษาพิการและบุคคลอื่นในมหาวิทยาลัย สร้างเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างนักศึกษาพิการและนักศึกษาทั่วไปให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันด้วยความเข้าใจซึ่งกันและกัน ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการด้วยเครื่องมือ อุปกรณ์ และสถานที่เพื่อช่วยในการเรียนรู้และอำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย มีการพัฒนาองค์ความรู้เพื่อสร้างเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษกับผู้เกี่ยวข้องทั้งคณาจารย์และบุคลากรในมหาวิทยาลัย รวมทั้งแสวงหาความร่วมมือจากบุคลากรและหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในภายนอกสถาบันเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายการดำเนินงานของศูนย์ฯ ทั้งผู้ปกครอง ผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ การดำเนินงานเกี่ยวกับการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ

ดังกล่าวส่งให้มีผู้พิการสนใจสมัครเข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยจำนวนมาก และมีนักศึกษาพิการที่สามารถสำเร็จการศึกษาและออกไปทำงานหาเลี้ยงดูแลตัวเองได้สำเร็จทุกปี

5) อุปสรรคและปัญหาในการดำเนินงาน

ถึงแม้ทางศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่จะมี กิจกรรม มีโครงการ การจัดบริการ อุปกรณ์ และเครื่องมือต่างๆ เพื่อช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ และส่งเสริมอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษาพิการอย่างสม่ำเสมอ แต่ในการดำเนินงานก็ยังคงประสบกับปัญหาและอุปสรรคบางประการที่ต้องการแก้ไขและปรับปรุงให้ดีขึ้น เช่น

(1) ปัญหาเกี่ยวกับการขาดความรู้ของบุคลากรบางส่วน ถึงแม้ทางมหาวิทยาลัยจะมีกิจกรรมและโครงการเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ของอาจารย์และบุคลากรของมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการเป็นประจำทุกปี แต่ก็ยังไม่สามารถทำให้อาจารย์และเจ้าหน้าที่ทั้งหมด 100% เข้าร่วมกิจกรรมได้ เพราะภาระงานที่หนักและบางคนก็ขาดความตระหนักใน ความสำคัญ ทำให้ยังมีอาจารย์และบุคลากรอีกบางส่วนที่ยังขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาและวิธีการดูแลความช่วยนักศึกษาพิการ การขาดความรู้ที่ถูกต้องทำให้อาจารย์ บุคลากร และนักศึกษาบางส่วนไม่เข้าใจว่าควรจะต้องปฏิบัติตนหรือให้ความช่วยเหลือกับนักศึกษาพิการอย่างไร รวมถึงการขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการใช้อุปกรณ์ช่วยเหลือนักศึกษาพิการบางประเภทด้วย ทางศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่จึงพยายามที่จะขยายกลุ่มเป้าหมายในการจัดโครงการอบรม ประชุมหรือสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันให้มากขึ้น และเสนอกับผู้บริหารมหาวิทยาลัยให้มีมาตรการเพื่อให้อาจารย์และเจ้าหน้าที่เข้าร่วมให้มากขึ้น เพราะการพัฒนาองค์ความรู้เป็นปัจจัยสำคัญต่อการประสบความสำเร็จในการเรียนและการใช้ชีวิตของนักศึกษาพิการทุกคน

(2) ปัญหาเกี่ยวกับทัศนคติ จากการทำงานในศูนย์ฯ มาหลายปี อาจารย์และเจ้าหน้าที่ของศูนย์ฯ พบว่ายังคงมีบุคลากรและนักศึกษาของมหาวิทยาลัยบางส่วนที่ยังมีทัศนคติที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับความพิการ เช่น มองว่านักศึกษาพิการมีความแตกต่าง มองว่านักศึกษาพิการด้อยความสามารถกว่าคนปกติ หรือบางคนยังมองว่านักศึกษาพิการเป็นภาระ โดยทัศนคติที่เกิดขึ้นเหล่านี้ ตัดสินจากลักษณะความพิการภายนอกที่เห็นเท่านั้น ทางศูนย์ฯ จึงได้พยายามจัดโครงการเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกันระหว่างนักศึกษาพิการและบุคคลอื่นในมหาวิทยาลัยเพื่อให้คนทั่วไปเห็นว่า นักศึกษาพิการเหล่านี้สามารถประสบความสำเร็จได้เช่นเดียวกับนักศึกษาคนอื่น ๆ ซึ่งแม้จะสามารถสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องได้มากขึ้น แต่ก็ยังต้องจัดโครงการเหล่านี้ต่อไปอย่างสม่ำเสมอเพื่อขจัดทัศนคติที่ไม่ถูกต้องนี้ให้หมดไป

(3) ปัญหาเกี่ยวกับการขาดงบประมาณ งบประมาณในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการ มาจาก 2 ช่องทางคือ การเขียนโครงการเพื่อขอของบประมาณ

เพื่อจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาพิการจากสกอ. และงบประมาณเกี่ยวกับบริหารจัดการอื่นๆ และเงินเดือนของเจ้าหน้าที่ในศูนย์ฯ จากมหาวิทยาลัย ที่ผ่านมาบในการจัดซื้ออุปกรณ์ เครื่องมือต่างๆ เป็นงบประมาณจากสกอ.เป็นหลัก เนื่องจากเป็นศูนย์นำร่อง จึงทำให้สามารถทำโครงการจัดซื้ออุปกรณ์และเครื่องมือที่จำเป็นมาได้เพียงพอต่อจำนวนนักศึกษาพิการ และส่งผลให้มิ้นักศึกษาพิการเข้ามาเรียนจำนวนมากขึ้นและมีหลากหลายความพิการมากขึ้น จนปัจจุบันเมื่อนักศึกษาพิการมีจำนวนมากขึ้นแต่จำนวนเจ้าหน้าที่กลับไม่สอดคล้องกัน และมีอีกหลายตำแหน่งที่ขาดแคลน จำนวนเจ้าหน้าที่มีน้อยเมื่อเทียบอัตราส่วนต่อจำนวนนักศึกษาพิการ จึงเกิดปัญหาต่อการให้บริการช่วยเหลือ และดูแลนักศึกษาพิการที่บางครั้งไม่สามารถทำได้ทั่วถึง เช่น ในช่วงสอบที่มีนักศึกษาบกพร่องทางการเห็นหลายคนจากต่างสาขาวิชาต้องการเจ้าหน้าที่ไปอ่านข้อสอบให้ แต่จำนวนเจ้าหน้าที่ไม่พอ จึงต้องหาวิธีการแก้ปัญหาอื่นเพื่อให้การสอบผ่านพ้นไปได้ด้วยดี ปัญหาการขาดงบประมาณจึงเป็นเรื่องเกี่ยวกับการจัดสรรเจ้าหน้าที่มาเพิ่มและงบประมาณในด้านการจัดโครงการอบรมพัฒนาความรู้ของอาจารย์และบุคลากรที่ต้องการการจัดสรรเพิ่ม

2. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

1) ข้อมูลพื้นฐานของสถาบันอุดมศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดอุบลราชธานี ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดที่เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจสำคัญของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างซึ่งมีสถาบันการศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่ง มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีจัดการศึกษาและบริการวิชาการแก่ชุมชนในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ยโสธร อำนาจเจริญ ศรีสะเกษ (บางส่วน) และบุคลากรในจังหวัดและประเทศใกล้เคียง

ปัจจุบันเปิดสอนระดับอนุปริญา ปริญญาตรี และระดับปริญญาโท โดยเป็นการจัดการศึกษาและบริการวิชาการแก่ชุมชนในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ยโสธร อำนาจเจริญ ศรีสะเกษ (บางส่วน) และบุคลากรในจังหวัดและประเทศใกล้เคียง มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ได้พัฒนาและยกฐานะมาเป็นลำดับ โดยได้ก่อตั้งเป็นโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นต่ำขึ้นในโรงเรียนตัวอย่างประจำมณฑลและโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดอุบลราชธานี ในปี พ.ศ.2458 โดยมณฑลอุบลราชธานี จากนั้นจึงเปิดเป็นโรงเรียนฝึกหัดครูอุบลราชธานีขึ้น ในปี พ.ศ.2490 ต่อมาในปี พ.ศ.250 จึงยกฐานะเป็นวิทยาลัยครูอุบลราชธานี เปิดสอนถึงระดับ ป.กศ.สูง จนปี พ.ศ.2535 จึงได้ใช้นามพระราชทานว่า "สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี" เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครูและหลักสูตรปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา ระยะเวลาจึงได้เปิดเพิ่มอีก 2 สาขา คือ สาขาพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน และสาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา จนในปีการศึกษา 2547 ได้ยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีเป็นสถาบันอุดมศึกษาของจังหวัดอุบลราชธานีที่มีคณาจารย์และนักศึกษาจำนวนมาก เป็นสถาบันที่กำลังพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่องสู่การเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ในการบริหารจัดการได้มีการเปลี่ยนสถานภาพเป็นนิติบุคคล และได้มีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา การพัฒนาอาจารย์ การพัฒนาการเรียนการสอนในทุกสาขาที่เปิดสอน

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีได้เปิดสอนหลักสูตรปริญญาโท 7 หลักสูตร 11 สาขา ได้แก่ ครุศาสตรมหาบัณฑิตศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บริหารธุรกิจมหาบัณฑิตวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (สาขาวิทยาศาสตร์ศึกษา) วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (สาขาการผลิตสัตว์) สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต และครุศาสตรมหาบัณฑิต

ในปีการศึกษา 2561 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีมีจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนทั้งหมด จำนวน 12,594 คน เป็นเพศชาย 3,838 คน เพศหญิง 8,756 คน ในจำนวนนี้เป็นนักศึกษาในชั้นปีที่ 1 จำนวน 3,517 คน ซึ่งแบ่งเป็นเพศชายจำนวน 973 คน และเพศหญิงจำนวน 2,544 คน (มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ออนไลน์: 2561)

1) นโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการโดยมีการนำประกาศและนโยบายต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาและการจัดบริการสำหรับนักศึกษาพิการของรัฐบาลมาเป็นแนวทางในการดำเนินงาน เช่น พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551 และระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ว่าด้วยการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2552 ประกอบกับประกาศจากสำนักคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2553

การดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีเริ่มต้นจากการเปิดการเรียนการสอนในหลักสูตรการศึกษาพิเศษและคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะครุศาสตร์ ที่เป็นการเปิดรับสมัครผู้สนใจเข้าศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษซึ่งสาขาวิชานี้มีคณาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษ การเรียนร่วม และความรู้เกี่ยวกับประเภทความพิการทำงานด้านการบริการวิชาการ อบรมให้ความรู้ และผลิตงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษเป็นเบื้องต้นอยู่แล้ว ระยะเวลาต่อมาจึงเริ่มมีนักเรียนพิการตามศูนย์การศึกษาพิเศษ และโรงเรียนเฉพาะคนพิการที่เป็นเครือข่ายความร่วมมือกับในพื้นที่สนใจที่จะส่งผู้พิการเข้ามาเรียนในสาขาวิชาการศึกษาพิเศษ และมีการส่งนักเรียนพิการมาสมัครสอบและเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในสาขาวิชาการศึกษาพิเศษ

ในระยะต่อมาทางผู้บริหารและคณาจารย์ในสาขาการศึกษาพิเศษเห็นว่าเริ่มมีผู้พิการสนใจสมัครเข้ามาเรียนในสาขาวิชาและคณะอื่นเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับนโยบายของสกอ.เกี่ยวกับ จิงหารีหรือร่วมกับผู้บริหารคณะและผู้บริหารมหาวิทยาลัยเพื่อขอเปิดเป็นศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ(DSS) โดยมีโครงสร้างการบริหารงาน อาคารสถานที่ นักวิชาการการศึกษาพิเศษประจำศูนย์ มีอุปกรณ์และเครื่องมือเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการแต่ละประเภทไว้ เพื่อเป็นเครื่องมือในการสอนรายวิชาในสาขาวิชาการศึกษาพิเศษและเพื่อรองรับการขอใช้บริการของนักศึกษาพิการที่เข้ามาเรียนทั้งในสาขาวิชาการศึกษาพิเศษและคอมพิวเตอร์ศึกษาหรือนักศึกษาพิการที่เรียนในสาขาวิชาหรือคณะอื่นด้วย ด้วยเหตุดังกล่าวศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ(DSS) ศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ(DSS) จึงเป็นหน่วยงานหลักเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ต่อมาเมื่อมีประกาศจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2560 และประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ อัตรา และรายการที่ใช้การอุดหนุนทางการศึกษาสำหรับคนพิการในระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2560 จึงส่งผลให้มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีได้มีการจัดทำแผนการรับนักศึกษาพิการเข้าศึกษา กำหนดเงื่อนไข เกณฑ์ คุณสมบัติและจำนวนการรับเพื่อออกเป็นประกาศการรับสมัครรับศึกษาพิการเข้าเรียนอย่างเป็นทางการทั้งในระบบการสอบทั่วไป การเปิดรับแบบโควตา และรับตรงโดยวิธีพิเศษ ซึ่งในประกาศมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เรื่อง หลักเกณฑ์และการรับนักเรียนผู้พิการเข้าศึกษา โดยวิธีพิเศษ ประจำปีการศึกษา 2561 นั้นได้ระบุเหตุผลและที่มาของการออกประกาศว่า “มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้คนพิการได้มีโอกาสศึกษาในระดับอุดมศึกษา การกระจายโอกาสทางการศึกษาและการสร้างความเท่าเทียมกันทางการศึกษาสำหรับคนพิการให้เข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษา” ข้อความดังกล่าว แสดงถึงการนำแนวคิดเกี่ยวกับความเท่าเทียมและความเสมอภาคทางการศึกษามาเป็นแนวทางสำคัญในการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการในสถาบัน และจุดเริ่มต้นของการเข้าสู่การศึกษาระดับอุดมศึกษาของคนพิการในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีและพื้นที่ใกล้เคียง

จากนโยบายที่กล่าวมาส่งผลให้ในปีการศึกษา 2561 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีมีนักศึกษาพิการทั้งหมดจำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 0.28 ของจำนวนนักศึกษาทั้งหมด

2) ระบบกลไกในการดำเนินงานเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ

ศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ(DSS) มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มีการจัดบริการเพื่อสนับสนุนและช่วยเหลือนักศึกษาพิการอย่างเป็นระบบตั้งแต่ระบบรับสมัครเข้าศึกษา ระบบการช่วยเหลือและสนับสนุนการเรียนรู้ระหว่างที่กำลังศึกษาอยู่ และมีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมศักยภาพของนักศึกษาพิการ โดยคนพิการสามารถสมัครเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ได้ 5 รูปแบบ คือ สมัครโดยใช้แฟ้มสะสมงาน สมัครด้วยโควตาเครือข่ายพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สมัครด้วยวิธีการรับตรงร่วมกันโดยที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย(ทปอ.) เป็นผู้รับสมัคร การสอบ Admission การรับตรงอิสระโดยมหาวิทยาลัยเป็นผู้รับสมัคร โดยในวิธีการสมัครทั้งหมดนี้มี 3 รูปแบบที่มีนักศึกษาพิจารณาสมัครเข้ามาทุกปี ได้แก่ การรับแบบโควตา การสอบคัดเลือกทั่วไป (Admission) และการรับตรง(นักศึกษาพิจารณา) ซึ่งแต่ละรูปแบบมีการกำหนดรายละเอียด วิธีการ และคุณสมบัติที่แตกต่างกัน

การรับประเภทโควตาเป็นการรับสมัครที่ประกอบด้วย โควตาเรียนดีและทุนเรียนดี โควตาดิจิทัลพิเศษ ด้านกีฬา ด้านดนตรี ด้านผู้นำ/องค์กรนักเรียน ด้านคุณธรรมจริยธรรม และ โควตานักเรียนพิการ โดยฝ่ายงานรับเข้าศึกษาและทะเบียนนักศึกษาจะทำหนังสือแจ้งจำนวนรับนักศึกษาประเภทโควตาและคุณสมบัติของผู้สมัครแต่ละสาขาวิชาและประกาศของมหาวิทยาลัยในการเปิดรับสมัครและสอบไปยังโรงเรียนเครือข่าย 6 จังหวัด 460 โรงเรียน เพื่อให้ผู้สมัครกรอกใบสมัครผ่านระบบสมัครนักศึกษาและพิมพ์ใบสมัคร และนำส่งอาจารย์แนะแนวเสนอ ให้ผู้อำนวยการสถานศึกษารับรองข้อมูลใบสมัคร จากนั้นอาจารย์แนะแนวรวบรวมใบสมัครและนำมาจัดส่งที่สำนักงานส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบใบสมัครเพื่อความถูกต้องและยืนยันในระบบ และออกประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิ์สอบและผู้สมัครพิมพ์บัตรผู้เข้าสอบในระบบรับสมัคร ส่วนการสอบและการพิจารณาตัดสินผลนั้นมีวิธีการคือ ทางคณะกรรมการออกข้อสอบและจัดทำข้อสอบความรู้พื้นฐานทั่วไป ข้อสอบวัดแววครูและข้อสอบพื้นฐานวิชาชีพพยาบาล จากนั้นผู้สมัครสอบจะต้องเข้าสอบข้อเขียน สอบภาคปฏิบัติและสัมภาษณ์ ตามข้อกำหนดของสาขาวิชานั้น และหลังจากคณะกรรมการตรวจสอบข้อสอบและประมวลผลการสอบแล้ว ทางฝ่ายงานรับเข้าศึกษาและทะเบียนนักศึกษาจะส่งคะแนนสอบของผู้สมัครไปยังโรงเรียน จากนั้นจึงให้โรงเรียนดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการคัดเลือกนักเรียนแล้วโรงเรียนจัดส่งผลการพิจารณาโควตานักศึกษามายังมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีเพื่อจัดทำประกาศรายชื่อผู้ผ่านการคัดเลือกเพื่อเข้าศึกษาต่อไป (มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ออนไลน์: 2563)

นอกจากการรับสมัครด้วยโควตาพิเศษแล้ว ยังมีวิธีการศึกษาจำนวนมากทุกปี คือการรับตรงเฉพาะผู้พิการ ซึ่งจะมีการกำหนดสาขาวิชา จำนวนการรับและคุณสมบัติของแต่ละสาขาวิชาเอาไว้ และเป็นอีกวิธีหนึ่งที่ผู้พิการจากการศึกษาในระบบและนอกระบบสนใจสมัครเข้าศึกษาเป็นประจำทุกปี ซึ่งในประกาศของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ระบุว่ามหาวิทยาลัยมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้คนพิการได้มีโอกาสทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษา การกระจายโอกาสทางการศึกษา และการสร้างความเท่าเทียมกันทางการศึกษาสำหรับคนพิการให้เข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีโดยได้ดำเนินการรับสมัครคัดเลือกนักเรียนผู้พิการเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นการรับนักเรียนผู้พิการเข้าศึกษาโดยวิธีพิเศษ ตัวอย่างเช่น ใน

ประกาศมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เรื่อง หลักเกณฑ์และการรับนักเรียนผู้พิการเข้าศึกษาโดยวิธีพิเศษ ประจำปีการศึกษา 2561 ที่กำหนด จำนวนรับนักเรียนผู้พิการไว้จำนวน 24 คน โดยไม่จำกัดประเภทความพิการ เพศและอายุ ยกเว้นผู้พิการที่บกพร่องทางการเห็นและบกพร่องทางการได้ยินคือ หากเป็นผู้บกพร่องทางการเห็นที่ต้องฟังและพูดภาษาไทยได้ และอ่านเขียนโดยใช้อักษรเบรลล์ได้ส่วนผู้บกพร่องทางการได้ยินต้องเขียนอ่านภาษาไทยและสามารถสื่อสารด้วยภาษามือไทยได้ระดับดี และคนพิการทุกคนที่มาสมัครต้องเป็นผู้จดทะเบียนเป็นคนพิการและมีเลขบัตรประจำตัวคนพิการที่มีความสามารถช่วยเหลือตนเองในการเดินทาง การขับถ่ายและเรียนร่วมกับนักศึกษาปกติได้และต้องให้คำรับรองว่าจะตั้งใจเล่าเรียนจนสำเร็จการศึกษา ประพฤติปฏิบัติตามระเบียบของมหาวิทยาลัยและคำแนะนำของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ ผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของมหาวิทยาลัยและคำแนะนำของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการอาจถูกสั่งพักการเรียนและถูกตัดสิทธิ์การรับเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายทางการศึกษาสำหรับคนพิการ

ส่วนผู้พิการที่สมัครเข้าเรียนในสาขาวิชาที่สังกัดคณะครุศาสตร์และคณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ จะต้องทดสอบความรู้พื้นฐานและทักษะที่จำเป็น กรณีที่คณะกรรมการของคณะมีความเห็นว่าไม่เหมาะสมจะต้องเลือกเรียนในสาขาวิชาอื่นและการพิจารณาของสาขาถือเป็นสิ้นสุด

ในปีการศึกษา 2561 สาขาวิชาและประเภทความพิการที่มหาวิทยาลัยเปิดรับสมัคร มีจำนวนทั้งหมด 24 คน แยกเป็น 7 คณะ 15 สาขาวิชา

การสอบผ่านระบบ Admission นอกจากการรับสมัครด้วยโควตาพิเศษและการรับตรงเฉพาะคนพิการแล้ว คนพิการบางคนที่มีคุณสมบัติไม่ตรงกับที่รับสมัครด้วยแบบโควตาหรือต้องการเรียนในสาขาวิชาที่ไม่ได้ประกาศไว้ในรอบการรับตรงเฉพาะคนพิการ ผู้พิการสามารถใช้วิธีการสอบผ่านระบบ Admission คือ ยื่นคะแนน O-NET, GAT, PAT เพื่อยื่นคะแนนเข้าคณะหรือสาขาวิชาที่ต้องการได้ ซึ่งการสมัครวิธีนี้มีคนพิการให้ความสนใจมาสมัครทุกปีแต่มีจำนวนน้อยที่จะสามารถสอบผ่านเข้ามาได้ เนื่องจากเป็นการสอบที่ต้องใช้คะแนนแข่งกับนักเรียนปกติอื่นๆ ประกอบกับข้อจำกัดเรื่องวิธีการสอบและเวลาที่ใช้ในการสอบที่ไม่เอื้อต่อคนพิการ โดยเฉพาะนักศึกษابกพร่องทางการเห็น

เมื่อผู้พิการได้ผ่านระบบการสมัครเข้าศึกษาและเริ่มเข้ามาเป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัยแล้ว ศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ(DSS) มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีจะมีระบบกลไกในการคัดกรองนักศึกษาพิการเพื่อเข้าสู่การช่วยเหลือ โดยหลังจากนักศึกษาพิการเข้ามารายงานตัวเป็นนักศึกษาทางฝ่ายทะเบียนจะให้กรอกข้อมูลลงในแบบลงทะเบียนแรกรับซึ่งจะมีข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับประวัติส่วนตัวและข้อมูลเกี่ยวกับความพิการเบื้องต้นอยู่ จากนั้นฝ่ายทะเบียนจะแจ้งข้อมูลนี้มายังศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ(DSS) เพื่อให้ไปสัมภาษณ์เพื่อทำการคัดกรองอีกครั้ง และมีบางกรณีที่พบว่ามียังนักศึกษาพิการบางคนที่ไม่กรอกข้อมูลความพิการหรือกรอกไม่ถูกต้อง เมื่อไปรายงาน

ตัวเข้าเรียนแล้วทางคณะหรืออาจารย์ที่ปรึกษาจะเป็นผู้แจ้งมายังศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ (DSS) แทน เมื่อทางศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ(DSS) ได้รับข้อมูลว่ามีนักศึกษาพิการเข้ามาเรียนจะทาการติดต่อไปยังนักศึกษาพิการให้เข้ามาพูดคุยเบื้องต้นเพื่อทาการคัดกรองอีกครั้ง จากนั้นจะทาการสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนตัว ประวัติครอบครัว ประวัติการศึกษา ประวัติทางการแพทย์ ประกอบกับข้อมูลในแบบลงทะเบียนแรกรับ สอบถามเกี่ยวกับบริการที่ต้องการให้ช่วยเหลือ อุปกรณ์ที่ต้องการ รวมทั้งสัมภาษณ์ผู้ปกครอง หากผู้ปกครองบางครอบครัวไม่สะดวกมาให้สัมภาษณ์ก็จะทาการขอสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์แทน จากนั้นเจ้าหน้าที่จะนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้มาจัดทำแฟ้มประวัติของนักศึกษาแต่ละคน และนำไปเป็นข้อมูลประกอบการจัดทำแผนการสอนรายบุคคลต่อไป

4) การเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ

การเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีใช้การดำเนินงาน 4 รูปแบบ คือ การจัดบริการช่วยเหลือและสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการ การดำเนินงานด้านการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการกับผู้เกี่ยวข้อง การส่งเสริมให้นักศึกษาพิการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม และการส่งเสริมให้นักศึกษาพิการได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพของแต่ละคน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.1) บริการช่วยเหลือและสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีพยายามจัดบริการและจัดสรรอุปกรณ์เพื่อช่วยเหลือและสนับสนุนการเรียนรู้และการใช้ชีวิตของนักศึกษาพิการแต่ละประเภท ดังนี้

(1) บริการที่จัดให้แก่นักศึกษาที่บกพร่องทางการเห็น

- บริการช่วยเหลือในการเรียน โดยเมื่อมีบันทึกข้อความจากอาจารย์ผู้สอนหรือนักศึกษาที่บกพร่องทางการเห็นเข้ามาขอความช่วยเหลือ ซึ่งในบันทึกจะแจ้งรายละเอียดว่าต้องการเครื่องมือ อุปกรณ์หรือวิธีการช่วยเหลืออย่างไร ซึ่งทางศูนย์มีบริการเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษาที่บกพร่องทางการเห็นหลายรูปแบบ เช่น บริการให้ยืมเครื่องบันทึกเสียงเพื่อใช้บันทึกเสียงในขณะอาจารย์สอน บริการเครื่องเขียนอักษรเบรลล์ บริการแปลงไฟล์ Word หรือ PDF เป็นอักษรเบรลล์สำหรับแปลงไฟล์หนังสือ ตำราเรียน หรือเอกสารประกอบการเรียนการสอน บริการลงโปรแกรมเสียง และบริการให้ยืมโน้ตบุ๊ก (notebook) ที่มีโปรแกรมเสียง เป็นต้น

- บริการช่วยเหลือในการสอบของนักศึกษาบพร่องทางการเห็น ทั้งบริการอ่านข้อสอบ บริการปรี้นต์ข้อสอบเป็นอักษรเบรลล์ และจัดอุปกรณ์ในการเขียนคำตอบ สำหรับนักศึกษาบพร่องทางการเห็นหากต้องการให้เจ้าหน้าที่ของศูนย์ฯ ไปอ่านข้อสอบให้จะต้องทำเรื่องเพื่อขออนุญาตอาจารย์เจ้าของวิชาและมายื่นคำร้องกับทางศูนย์ฯ ซึ่งขึ้นอยู่กับอาจารย์เจ้าของวิชาว่าสะดวกให้แยกห้องออกมาสอบเป็นรายบุคคลหรือให้สอบในห้องเดียวกับนักศึกษาคนอื่น ส่วนวิธีการสอบนั้นอาจใช้การให้เจ้าหน้าที่ของศูนย์ฯ เข้าไปอ่านข้อสอบให้ หรือบางวิชาอาจารย์ผู้สอนอาจจะส่ง

ไฟล์ข้อสอบมาให้ทางศูนย์ฯ ปริ้นต์เป็นอักษรเบรลล์เพื่อแจกให้นักศึกษาในวันสอบ ส่วนการเขียนคำตอบนั้นนักศึกษาอาจใช้ 2 วิธี ขึ้นอยู่กับอาจารย์เจ้าของรายวิชาจะอนุญาต วิธีแรกคือให้เจ้าหน้าที่ศูนย์อ่านคำถามให้ แล้วนักศึกษาเป็นผู้บอกคำตอบแล้วให้เจ้าหน้าที่เขียนคำตอบลงในกระดาษคำตอบ หรืออีกหนึ่งวิธีคือเมื่อเจ้าหน้าที่อ่านคำถามเสร็จแล้วให้นักศึกษาใช้เครื่องเขียนอักษรเบรลล์เขียนไปก่อนหนึ่งครั้ง จากนั้นเจ้าหน้าที่จึงจะเขียนคำตอบลงในกระดาษคำตอบให้อีกครั้ง ซึ่งวิธีนี้จะทำให้ใช้เวลาในการสอบมากกว่า และยุ่งยากมากกว่าโดยเฉพาะการสอบที่เป็นข้อสอบอัตนัย

- บริการจัดหาเพื่อนหรือบัดดี้ เมื่อมีนักศึกษาบกพร่องทางการเห็นเข้ามารายงานตัว ทางศูนย์จะเปิดรับสมัครบัดดี้ และใช้วิธีการจับสลากเพื่อเลือกบัดดี้ บัดดี้สำหรับนักศึกษาบกพร่องทางการเห็นจะมีหน้าที่ช่วยเหลือนักศึกษาพิการในการเดินทาง การเรียนหรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ

(2) บริการที่จัดให้แก่นักศึกษาที่บกพร่องทางการได้ยิน

- บริการเพื่ออาสา(บัดดี้)สำหรับนักศึกษาบกพร่องทางการได้ยินหรือการสื่อความหมาย บัดดี้จะเป็นนักศึกษาปกติที่สามารถใช้ภาษามือได้ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นนักศึกษาที่เรียนในสาขาวิชาการศึกษาพิเศษและคอมพิวเตอร์ที่เคยเรียนรายวิชาเกี่ยวกับภาษามือมาแล้ว บัดดี้สำหรับนักศึกษาบกพร่องทางการได้ยินนี้จะเป็นตัวกลางคอยช่วยเหลือในการแปลความหมายผ่านภาษามือระหว่างนักศึกษาพิการกับอาจารย์ผู้สอน หรือกับเพื่อน รุ่นพี่รุ่นน้องคนอื่นๆ ทั้งในเวลาเรียนและตอนทำกิจกรรมในขณะที่อยู่ที่มหาวิทยาลัย

- บริการล่ามภาษามือสำหรับนักศึกษาบกพร่องทางการได้ยินหรือการสื่อความหมาย ซึ่งศูนย์ฯ มีล่ามภาษามือจำนวน 2 คน ซึ่งจบมาทางสาขาการศึกษาพิเศษโดยตรงได้คอยให้บริการ ซึ่งการขอรับบริการล่ามภาษามือของทางศูนย์นี้ส่วนใหญ่จะเป็นการขอความช่วยเหลือในกรณีของการสอบหรือกรณีที่มีความไม่เข้าใจในการสื่อความหมายระหว่างอาจารย์ผู้สอน เจ้าหน้าที่หรือบุคลากรอื่น กับนักศึกษาที่บกพร่องทางการได้ยินแล้วต้องการให้ล่ามภาษามือเป็นตัวกลางในการสื่อสารเพื่อช่วยอธิบายคำสั่ง คำถาม หรือข้อความบางประการให้เข้าใจง่ายมากยิ่งขึ้น

(3) บริการที่จัดให้แก่นักศึกษาที่บกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว

นักศึกษาบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวที่มาเรียนที่มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มที่สามารถดูแลและช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันได้ดี บางคนพิการแขน ขา จะมีเครื่องมือหรืออุปกรณ์ช่วยเหลือประจำตัวมาแล้ว หากบางคนมีอุปกรณ์ชั่วคราวทางศูนย์ฯ จะทำเรื่องเพื่อขออุปกรณ์ให้ใหม่ได้ บริการส่วนใหญ่ที่จัดให้จึงเป็นเรื่องของกายภาพ เช่น การทำทางลาด ราวจับ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางให้แก่ศึกษาพิการ

(4) บริการที่จัดให้แก่ นักศึกษาพิการทุกประเภท

เมื่อมีนักศึกษาพิการเข้ามารายงานตัว ทางศูนย์ฯ จะมีการวางแผนการจัดบริการให้แก่ นักศึกษาพิการทุกคนตามความเหมาะสม โดยมีบริการบางประเภทที่จัดให้กับนักศึกษาพิการทุกคน เช่น

- บริการจัดทำแผนการสอนรายบุคคล (IEP) โดยจะเป็นการวางแผนร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของศูนย์ฯ นักศึกษาพิการ และอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อร่วมกันวางแผนการเรียนและการพัฒนานักศึกษาพิการให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน
- บริการให้คำปรึกษาในกรณีที่นักศึกษามีปัญหาหรือต้องการคำปรึกษาทั้งเรื่องเรียนและเรื่องส่วนตัวสามารถเข้ามาพบกับเจ้าหน้าที่ทั้งเพื่อพูดคุยและขอคำปรึกษาได้ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ
- บริการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ นักศึกษาพิการ

4.2) การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการกับผู้เกี่ยวข้อง

เป็นการให้ความรู้กับ 3 ฝ่ายด้วยกันคือ ให้ความรู้และสร้างความเข้าใจกับอาจารย์และบุคลากรภายในมหาวิทยาลัย นักศึกษาพิการ และผู้ปกครอง

- ให้ความรู้และสร้างความเข้าใจกับอาจารย์และบุคลากรภายในมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ ความต้องการ และวิธีการดูแลช่วยเหลือ นักศึกษาพิการแต่ละประเภทเบื้องต้น
- การให้ความรู้และสร้างความเข้าใจกับนักศึกษาพิการเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ และการรับบริการความช่วยเหลือต่างๆ จากศูนย์ นักศึกษาพิการบางคนเคยใช้อุปกรณ์ช่วยเหลือบางอย่างมาก่อนก็จะสามารถใช้อุปกรณ์ต่างๆ ได้คล่องแคล่ว แต่มีนักศึกษาพิการบางคนที่ไม่รู้จักหรือไม่เคยใช้อุปกรณ์ช่วยเหลือบางอย่างมาก่อนจึงต้องมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้งานอุปกรณ์แต่ละประเภท เช่น การใช้เครื่องบันทึกเสียง เครื่องเขียนอักษรเบรลล์ การลงโปรแกรมเสียง และการใช้คอมพิวเตอร์พกพา (Notebook) ที่มีโปรแกรมเสียง รวมทั้งสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการรับบริการความช่วยเหลือบางอย่าง เช่น บริการล่ามภาษามือของนักศึกษาที่บกพร่องทางการได้ยิน หรือบริการขอใช้บริการแปลงไฟล์ Word หรือ PDF เป็นอักษรเบรลล์สำหรับแปลงไฟล์หนังสือหรือเอกสารประกอบการเรียนการสอน หรือบริการอ่านข้อสอบของนักศึกษาที่บกพร่องทางการเห็น เป็นต้น
- การให้ความรู้และสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการและการดำเนินงานและบริการของศูนย์ DSS เริ่มตั้งแต่เมื่อนักศึกษา

ผ่านระบบคัดกรองมาแล้ว จากนั้นทางศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ(DSS) จะจัดประชุมร่วมกับผู้ปกครองเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ เป้าหมายและแนวทางการดำเนินงาน จากนั้นจะจัดประชุมร่วมกันเป็นประจำทุกปีซึ่งโดยปกติจะจัดประชุมขึ้นปีละครั้ง เพื่อรายงานสรุปผลการดำเนินงานประจำปี และพูดคุยปรึกษาหารือเกี่ยวกับแนวทางในการดำเนินงานในปีต่อไปร่วมกัน หรือในบางครั้งหากนักศึกษาพิการมีปัญหาหรือต้องการหารือเร่งด่วนเจ้าหน้าที่จะโทรศัพท์หาผู้ปกครองเพื่อพูดคุยปรึกษากับผู้ปกครองทันที

4.3) ส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของนักศึกษาพิการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีส่งเสริมให้นักศึกษาพิการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมกับนักศึกษาปกติและกับกลุ่มนักศึกษาพิการอยู่เสมอ โดยมีบัดดี้และเพื่อนในสาขาวิชา การศึกษาพิเศษและคอมพิวเตอร์ศึกษาเป็นตัวกลางเชื่อมโยงนักศึกษาพิการกับนักศึกษาอื่น นำนักศึกษาพิการเข้าไปร่วมกิจกรรมและใช้ชีวิตร่วมกับนักศึกษาอื่น ช่วยสื่อสาร นำทาง และเป็นพี่ที่ปรึกษาซึ่งกันและกัน จากข้อมูลการศึกษาพบว่าทั้งนักศึกษาพิการและนักศึกษาที่มาเป็นบัดดี้เองมักจะอาศัยพึ่งพาและขอคำปรึกษาซึ่งกันและกันอยู่ เช่น ในกรณีของนักศึกษาที่บกพร่องทางการเห็นที่เรียนในสาขาวิชาดนตรี นักศึกษาปกติคอยช่วยบอกนำทางเป็นตาแทนในบางเรื่อง แต่นักศึกษาที่บกพร่องทางการเห็นมีการได้ยินที่ดีและมีพรสวรรค์ในการเล่นเครื่องดนตรีที่ดี ทั้งสองจึงมักจะแลกเปลี่ยนเรื่องเกี่ยวกับการเล่นเครื่องดนตรีกันอยู่เสมอ รวมทั้งชักชวนกันไปทำกิจกรรมกับเพื่อนในกลุ่มหรือในคณะอื่น การมีบัดดี้จึงเหมือนเป็นการสร้างตัวกลางในการนำนักศึกษาพิการออกมาสู่การทำกิจกรรมร่วมกับนักศึกษาอื่นได้เป็นอย่างดีโดยเฉพาะนักศึกษาพิการบางคนที่เคยเรียนในโรงเรียนเฉพาะทางสำหรับคนพิการมาก่อนซึ่งจะไม่คุ้นเคยกับการใช้ชีวิตร่วมกับคนอื่น บัดดี้จะช่วยให้เกิดความมั่นใจและอุ่นใจมากขึ้น

4.4) ส่งเสริมให้นักศึกษาพิการได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพของแต่ละคน

จากการศึกษาพบว่านักศึกษาพิการในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีนี้ จะได้รับการส่งเสริมให้ทำกิจกรรมตามความสนใจและศักยภาพของแต่ละคนเสมอ โดยมหาวิทยาลัยและเจ้าหน้าที่ของศูนย์ DSS จะช่วยประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย เพื่อหาเวทีในการแสดงความสามารถให้กับนักศึกษา เช่น นักศึกษาบกพร่องทางการเห็นที่มีความสามารถทางดนตรีมหาวิทยาลัยก็จะหาเวทีในการแสดงหรือเวทีการแข่งขันให้เข้าไปร่วมเสมอ หรือนักศึกษาที่บกพร่องทางร่างกายที่มีความสามารถเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ก็จะได้รับการส่งเสริมให้ไปแข่งขันทั้งในระดับประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งการส่งนักศึกษาพิการเข้าไปแข่งในกีฬาคคนพิการด้วย

3) อุปสรรคและปัญหาในการดำเนินงาน

จากการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีดังกล่าวมา แม้จะมีระบบกลไกและการดำเนินงานที่หลากหลายแต่ก็ยังพบอุปสรรคและปัญหาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานด้วยเช่นกัน

(1) ปัญหาเกี่ยวกับระบบคัดกรองนักศึกษาพิการในตอนแรกเข้า ซึ่งระบบคัดกรองจะเกี่ยวข้องกับระบบในการรับสมัคร ในกรณีที่ผู้พิการมาสมัครสอบแบบโควตาหรือรับตรงเฉพาะคนพิการ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทะเบียนจะสามารถนำข้อมูลประวัติความพิการของนักศึกษาส่งต่อมาให้กับศูนย์ DSS ได้ แต่หากผู้พิการมาสมัครแข่งขันกับคนทั่วไปในรอบ Admission และนักศึกษาไม่ระบุว่าเป็นผู้พิการในใบสมัครสอบจะทำให้นักศึกษาในกลุ่มนี้หลุดออกจากระบบคัดกรองในรอบการรายงานตัวกับศูนย์ฯ ได้ เนื่องจากนักศึกษาพิการส่วนใหญ่ที่มาเรียนในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีเป็นผู้มีความพิการระดับน้อย บางคนหากไม่สังเกตอาจไม่ทราบว่า เป็นผู้พิการ หรือบางคนมีความพิการประเภทที่สังเกตได้ยากหากไม่มีความรู้หรือประสบการณ์

(2) ปัญหาการขาดความรู้ ความเข้าใจของอาจารย์และบุคลากรภายในมหาวิทยาลัย จากข้อมูลพบว่าอาจารย์และบุคลากรส่วนใหญ่ที่ประสบความยากลำบากในการช่วยเหลือและดูแลนักศึกษาพิการในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีนั้นเกิดจากการขาดความรู้เกี่ยวกับคนพิการส่งผลให้เกิดความไม่เข้าใจเกี่ยวกับลักษณะพฤติกรรม ความต้องการ และวิธีการให้ความช่วยเหลือ การขาดความรู้ที่ถูกต้องทำให้อาจารย์บางท่านแก้ปัญหาตามความคิดเห็นส่วนตัวซึ่งอาจเป็นวิธีการที่ไม่ส่งผลดีต่อนักศึกษาพิการหรือบางคนอาจใช้การละเลยปัญหาและให้นักศึกษาพิการช่วยเหลือตนเองแทน ซึ่งปัญหานี้ทางศูนย์ DSS ตระหนักในปัญหามาตลอดและพยายามจัดโครงการอบรมให้ความรู้กับอาจารย์และบุคลากรเป็นระยะๆ ซึ่งในระยะหลังก็ค่อยๆ ได้รับความร่วมมือมากขึ้นจากการประชาสัมพันธ์ทั้งในระดับผู้บริหารมหาวิทยาลัยและในการประชุมคณาจารย์

(3) ปัญหาเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อนักศึกษาพิการ ปัญหาเกี่ยวกับทัศนคติที่ไม่ดีหรือไม่เหมาะสมของอาจารย์และบุคลากรในมหาวิทยาลัยนี้มีสาเหตุมาจาก 2 ส่วนคือ การขาดความรู้จึงทำให้เกิดความไม่เข้าใจและคิดว่ายุ่งยากและเป็นภาระส่งผลให้เกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อนักศึกษาพิการอีกส่วนหนึ่งเกิดจากมุมมองและทัศนคติส่วนตัวที่มองว่าคนพิการด้อยกว่าคนปกติ ไม่สามารถพัฒนาได้เท่าเทียมกับคนอื่นจึงทำให้มีการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมกับนักศึกษาพิการ

(4) ปัญหาเกี่ยวกับจำนวนเจ้าหน้าที่ของศูนย์มีจำนวนไม่เพียงพอต่อการทำงาน เช่น ปัจจุบันศูนย์ DSS มีล่ามจำนวน 2 คนที่ต้องให้บริการนักศึกษาที่บกพร่องทางการได้ยินทั้งหมดวิทยาลัย ทั้งการช่วยเหลือในการเรียนและการสอบ โดยเฉพาะช่วงการสอบที่มีนักศึกษาขอความช่วยเหลือให้ไปช่วยอ่านข้อสอบหรือสื่อสารกับอาจารย์ประจำวิชาให้หลายคนพร้อมกัน ทำให้การทำงานประสบปัญหาและไม่สามารถช่วยเหลือนักศึกษาพิการทั้งหมดได้ตามที่ต้องการ

(5) ปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารงานที่อยู่ในสังกัดของคณะครุศาสตร์แต่ การปฏิบัติงานจริงต้องดูแลนักศึกษาพิการและประสานงานกับอาจารย์และบุคลากรทั้งมหาวิทยาลัย โครงสร้างการบริหารงานและการภาระงานจึงไม่สอดคล้องกัน การอยู่ในสังกัดของคณะครุศาสตร์จึง ทำให้ในระยะแรกของการทำงานไม่เป็นที่รู้จักของอาจารย์และบุคลากรนอกคณะเท่าที่ควร อาจารย์ บางท่านไม่ทราบมาก่อนว่ามีศูนย์DSS และมีระบบให้ความช่วยเหลือแก่นักศึกษาพิการจนกระทั่งมี นักศึกษายื่นคำร้องขอความช่วยเหลือและมีเจ้าหน้าที่ของศูนย์ฯ ไปประสานงานกับอาจารย์ผู้สอน ปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารงานนี้ส่งผลต่อการออกนโยบาย การวางแผนการดำเนินงาน การ ขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ และการประชาสัมพันธ์การทำงานและให้ความรู้ความเข้าใจกับ อาจารย์และบุคลากรภายในมหาวิทยาลัยไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

(6) ปัญหาเกี่ยวกับการปรับปรุงอาคารสถานที่ด้านกายภาพที่เอื้ออำนวยต่อการ การเรียนและการใช้ชีวิตของนักศึกษาพิการ ถึงแม้จะมีการปรับปรุงทางลาด ราวจับ ป้ายสัมผัส และ ระบบอาคารบางแห่งแล้วแต่ก็ยังไม่ทั่วถึง และส่วนใหญ่ยังไม่สอดคล้องกับระบบ Universal Design ที่เหมาะสมกับคนพิการ

3. ภาคกลาง : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1) ข้อมูลพื้นฐานของสถาบันอุดมศึกษา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งแรกของประเทศไทยถือกำเนิดจาก โรงเรียนสำหรับฝึกหัดวิชาข้าราชการฝ่ายพลเรือน โดยได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้ตั้งขึ้น ณ ตึกยาวข้างประตูพิมานชัยศรีใน พระบรมมหาราชวัง เมื่อพ.ศ.2442 และได้รับพระบรมราชานุญาตให้เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนมหาดเล็ก เมื่อ 1 เมษายน พ.ศ.2445 เพื่อผลิตบุคลากรให้รับราชการ

จากนั้นเมื่อ พ.ศ.2425 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระบรมราชโองบาย ให้ปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดินทำให้มีความต้องการบุคลากรไปทำงานในสาขาวิชาต่างๆ ทั้งรัฐ และเอกชนมากขึ้น และในสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงเห็นสมควรให้ ขยายการจัดการศึกษาเพื่อสนองความต้องการของกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ให้มากขึ้น จึงทรงพระ กรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาโรงเรียนมหาดเล็กเป็นสถาบันอุดมศึกษา และพระราชทานนามว่า "โรงเรียนข้าราชการพลเรือนของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว" เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2453

ในช่วงแรกโรงเรียนข้าราชการพลเรือนเปิดสอน 8 แผนกวิชา ได้แก่ การปกครอง กฎหมาย การชุต การคลัง การแพทย์การช่าง การเกษตร และวิชาครู จัดการศึกษาใน 5 โรงเรียน คือ โรงเรียนรัฐศาสตรบัณฑิต ตั้งอยู่ในพระบรมมหาราชวัง โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ ต่อมา

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีพระราชดำริที่จะขยายการศึกษาในโรงเรียนข้าราชการพลเรือนฯ ให้กว้างขวางยิ่งขึ้นไม่เฉพาะสำหรับผู้ที่จะได้เรียนเพื่อรับราชการเท่านั้น แต่จะรับผู้ซึ่งประสงค์จะศึกษาขั้นสูงให้เข้าเรียนได้ทั่วถึงกัน จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประดิษฐานโรงเรียนข้าราชการพลเรือนฯ ขึ้นเป็น "จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" เมื่อ 26 มีนาคม พ.ศ.2459

ในช่วงแรกจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีการจัดการศึกษาเป็น 4 คณะ ได้แก่ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ โดยในระหว่าง พ.ศ.2459-2465 มีการปรับปรุงมาตรฐานการศึกษาระดับประกาศนียบัตร และการเตรียมการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญา และในระหว่างปี พ.ศ.2481-2490 เริ่มเน้นการเรียนการสอนอันเป็นพื้นฐานของวิชาชีพในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีการจัดเตรียมมหาวิทยาลัยคือนักเรียนจะต้องเลือกเรียนตามคณะต่างๆ ที่มหาวิทยาลัยเปิดสอนทำให้มีโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยขึ้น

ต่อมาในช่วง พ.ศ. 2491- 2503 เป็นระยะเวลาของการขยายการจัดการศึกษาออกไปในศาสตร์และศิลปวิทยาการต่างๆ โดยเน้นระดับปริญญาตรีเป็นหลัก และตั้งแต่ พ.ศ.2504 จนถึงปัจจุบันเป็นช่วงเวลาของการขยายการศึกษาระดับปริญญาตรีเพิ่มขึ้น และเริ่มพัฒนาการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาส่งเสริมการค้นคว้า วิจัย การอนุรักษ์และสนับสนุนศิลปวัฒนธรรมและการบริการทางวิชาการให้แก่สังคม มีการจัดตั้งสถาบันวิจัยสถาบันบริการและศูนย์ต่างๆ เพื่อให้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการวิจัยและพัฒนาตนเอง (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ออนไลน์: 2557)

ปัจจุบันจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีจัดการเรียนการสอน 19 คณะ 1 สำนักวิชา มีวิทยาลัย 3 แห่ง บัณฑิตวิทยาลัย 1 แห่ง สถาบัน 14 แห่ง และสถาบันสมทบอีก 2 สถาบัน มีจำนวนหลักสูตรรวมทั้งสิ้น 506 หลักสูตร ประกอบด้วย หลักสูตรระดับปริญญาตรี 113 หลักสูตร หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา 393 หลักสูตร ในจำนวนนี้เป็นหลักสูตรนานาชาติและหลักสูตรภาษาอังกฤษจำนวน 87 หลักสูตร

ในปีการศึกษา 2561 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีนิสิตทุกระดับจำนวนทั้งสิ้น 37,280 คน แบ่งเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี จำนวน 25,643 คน ปริญญาโท 8,213 คนปริญญาเอก 2,636 คน ประกาศนียบัตรบัณฑิตและประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง 788 คน

2) นโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตพิการตามแนวนโยบายของรัฐคือ พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551 ระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ว่าด้วยการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2552 และประกาศสำนักคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่อง แนวทางการ

ส่งเสริมการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2553 ซึ่งมหาวิทยาลัยน่านนโยบายของ รัฐเหล่านี้มาเป็นแนวทางในการจัดบริการสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนิสิตพิการ โดยเป็นการ ดำเนินงานที่เน้นความเท่าเทียมและเสมอภาคทางการศึกษา โดยจัดบริการตามความต้องการ ประสานงาน และอำนวยความสะดวกตามคำร้องขอของนิสิตพิการเพื่อให้นิสิตพิการสามารถเรียนรู้ และร่วมกิจกรรมตามความต้องการได้อย่างเต็มที่ แต่เนื่องจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีนโยบายการ รับคนพิการเข้าเรียนเช่นเดียวกับการรับผู้เรียนปกติทั่วไป คือ การรับแบบโควตา การรับด้วยแฟ้ม สะสมผลงาน และระบบการสอบ Admission โดยไม่แบ่งแยกระหว่างเด็กปกติหรือเด็กพิการจึงทำให้ มีคนพิการที่สามารถสอบเข้ามาเรียนได้มีจำนวนไม่มากนักในแต่ละปี การดำรงรักษารูปแบบการสอบ แบบนี้อยู่บนฐานแนวคิดเพื่อคงไว้ซึ่งความภาคภูมิใจและ Self-Esteem ของนิสิตพิการแต่ละคนที่ สามารถสอบเข้ามาเรียนได้ ซึ่งทำให้นโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตพิการของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ผ่านมาเป็นการดำเนินงานในเชิงรับเป็นส่วนใหญ่

ต่อมาเมื่อมีประกาศสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่อง แนวทางการส่งเสริม การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2560 และประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการ จัดสำหรับคนพิการ เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ อัตรา และรายการที่ใช้การอุดหนุนทางการศึกษาสำหรับ คนพิการในระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2560 จึงทำให้มหาวิทยาลัยน่านแนวทางของรัฐเหล่านี้มาปรับปรุงการ ดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตพิการให้เป็นเชิงรุกมากขึ้น เช่น

การแต่งตั้งคณะกรรมการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตพิการเพื่อดูแลเกี่ยวกับสิ่ง สนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนิสิตพิการตามความต้องการของนิสิตพิการแต่ละคน โดยมีสำนักบริหาร กิจการนิสิตเป็นผู้รับผิดชอบหลักและเป็นผู้ประสานงานการนำนโยบายไปปฏิบัติของแต่ละคณะและแต่ละ หน่วยงาน

การพัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้ออำนวยต่อการดำรงชีวิตอิสระของนิสิตพิการ แต่ละคน โดยมอบให้ หน่วยปฏิบัติการวิจัยสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุและคนพิการ คณะ สถาปัตยกรรมศาสตร์ เป็นแกนนำในการประชุมและออกแบบสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสม สำหรับนิสิตพิการตามหลัก Universal Design เช่น การทำทางลาดและราวจับตามอาคารและตึก เรียนต่างๆ ห้องน้ำสำหรับนิสิตพิการ และทางเดินสำหรับคนตาบอดหรือเบรลล์บล็อก (Braille Block) เป็นต้น

การดำเนินการดังกล่าวทำควบคู่กับการส่งคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับนิสิต พิการไปเข้าร่วมอบรม ศึกษาดูงาน ตามสถาบันอุดมศึกษาต้นแบบด้านการจัดบริการสนับสนุนการ เรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการแล้วมาถ่ายทอดในสถาบันอย่างต่อเนื่องซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อม ด้านความรู้ความเข้าใจของบุคลากรให้สามารถจัดการศึกษาสำหรับนิสิตพิการได้เหมาะสมมากขึ้น

นอกจากนี้มหาวิทยาลัยยังมีการมอบนโยบายให้แต่ละคณะและแต่ละสาขาวิชาที่มีนิตพิการเข้ามาเรียนมีการพัฒนารูปแบบการจัดบริการ โครงการหรือกิจกรรมพัฒนานิตพิการที่เหมาะสมและตรงกับความต้องการของแต่ละสาขาวิชา เช่น สาขาวิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ที่มีนิตพิการพร้อมทางารเห็นทางสาขาวิชาได้ทำการตั้งคณะกรรมการขึ้นมาเพื่อร่วมกันออกแบบห้องเรียนสำหรับผู้พิการทางสายตา โดยให้นิตพิการร่วมเป็น Live Case Study เพื่อร่วมกันออกแบบวิชาเรียน ห้องเรียน ห้องสมุด และสภาพแวดล้อมทางกายภาพของคณะวิศวกรรมศาสตร์และอาคารเรียนอื่น ๆ ให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของคนตาบอดให้มากที่สุด

ในปีการศึกษา 2561 พบว่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีนิตพิการทั้งหมดจำนวน 8 คน แบ่งเป็นปริญญาตรีจำนวน 7 คน ปริญญาโท 1 คน มีจำนวนนิตพิการคิดเป็นร้อยละ 0.019 ของจำนวนนิตพิการทั้งหมด

3) ระบบกลไกในการดำเนินงานเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ

การดำเนินงานเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นิตพิการของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีฝ่ายทุนการศึกษาและบริการนิตพิการ สำนักบริหารกิจการนิตพิการเป็นผู้รับผิดชอบในการดูแลและประสานงานเกี่ยวกับการจัดบริการสนับสนุนทางการศึกษาสำหรับนิตพิการ โดยฝ่ายทุนการศึกษาและบริการนิตพิการจะทำหน้าที่ประสานกับฝ่ายงานอื่นๆ ในสำนักบริหารกิจการนิตพิการในการจัดบริการสนับสนุนนิตพิการ เช่น ประสานเกี่ยวกับปฐมนิเทศนิตพิการที่เป็นนิตพิการเพื่อแจ้งเกี่ยวกับบริการที่มหาวิทยาลัยจัดให้ ประสานเกี่ยวกับการจัดหาทุนการศึกษาจากองค์กรภายนอก บริการแนะแนว และจัดหางานหรือการจ้างนิตพิการที่ต้องการทำงานพิเศษ เป็นต้น

ระบบกลไกในการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นิตพิการเริ่มขึ้นหลังจากการรับนิตพิการเข้าศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยซึ่งมีรูปแบบการรับคนพิการเข้าศึกษา 2 แบบ คือการรับด้วยโควตาพิเศษกับการสอบเข้าแข่งขันกับเด็กปกติ เมื่อนิตพิการสามารถสอบแข่งขันหรือผ่านกระบวนการสัมภาษณ์จากการสมัครด้วยโควตาพิเศษแล้ว นิตพิการจะเข้าสู่ระบบการคัดกรองนิตพิการของมหาวิทยาลัย ซึ่งระบบคัดกรองนิตพิการนี้มี 2 วิธีคือ นิตพิการเข้ามาพบและรายงานตัวด้วยตนเองที่ cu student corner หรือทางคณะเป็นผู้คัดกรองเบื้องต้นแล้วเป็นตัวกลางในการแจ้งข้อมูลมายังฝ่ายทุนการศึกษาและบริการนิตพิการ สำนักบริหารกิจการนิตพิการ เพื่อให้เข้ามาทำการคัดกรองและสอบถามประวัตินิตพิการอย่างละเอียดอีกครั้งเพื่อนำนิตพิการเข้าสู่ระบบความช่วยเหลืออย่างเป็นทางการ จากนั้นเจ้าหน้าที่ฝ่ายทุนการศึกษาและบริการนิตพิการจะแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับบริการที่ทางมหาวิทยาลัยจัดไว้สำหรับนิตพิการ เพื่อให้นิตพิการสามารถเข้ามาใช้บริการหรือยื่นคำร้องขอความช่วยเหลือตามความต้องการของแต่ละคนได้ที่ CU Student Corner

เมื่อนิตพิการผ่านระบบคัดกรองและเข้าสู่ระบบความช่วยเหลือแล้วเจ้าหน้าที่ฝ่ายทุนการศึกษาและบริการนิตพิการ จากสำนักบริหารกิจการนิตพิการที่มีศูนย์กลางในการให้บริการอยู่ที่ CU

Student Corner ที่ตั้งอยู่ใต้อาคารศาลาพระเกี้ยวเป็นศูนย์บริการสำหรับนิสิตพิการและนิสิตทั่วไปจะเป็นผู้ให้บริการคำปรึกษาแก่นิสิต และยังทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานในสังกัดสำนักบริหารกิจการนิสิตหน่วยงานอื่น เพื่อให้บริการสนับสนุนหรือดูแลช่วยเหลือนิสิตพิการ เช่น หน่วยส่งเสริมสุขภาพนิสิตที่มีนักจิตวิทยาไว้คอยให้บริการด้านคำปรึกษา ฝ่ายพัฒนานิสิตจะคอยดูแลการจัดกิจกรรมและเข้าร่วมกิจกรรมของนิสิตพิการ เป็นต้น

เมื่อนิสิตพิการเกิดปัญหาหรือต้องการความช่วยเหลือทางกิจการนิสิตของแต่ละคณะจะเป็นผู้ส่งเรื่องมายังฝ่ายทุนการศึกษาและบริการนิสิตและหารือร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาและนิสิตพิการเพื่อวางแผนการแก้ปัญหาาร่วมกัน โดยการวางแผนแก้ปัญหาของนิสิตพิการนี้จะมีอาจารย์ที่ปรึกษาอาจารย์ประจำคณะ สาขาวิชาและทางคณะเข้าร่วมวางแผนการแก้ปัญหาและช่วยเหลือนิสิตพิการกับฝ่ายทุนการศึกษาและบริการนิสิต โดยใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญของแต่ละสาขาวิชาสามารถร่วมทดลอง ศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกให้แก่นิสิตพิการได้ เช่น หน่วยวิจัยสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุและคนพิการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ที่ได้ร่วมออกแบบสภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในสถาบันให้เหมาะสมกับการใช้ชีวิตของนิสิตพิการ และได้เผยแพร่ความรู้เรื่องการปรับปรุงอาคาร สถานที่ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้สำหรับคนพิการ และได้พัฒนาเป็นศูนย์เชี่ยวชาญเฉพาะทางการออกแบบสภาพแวดล้อมเพื่อทุกคน (Center of Excellence in Universal Design) ที่ให้บริการทางวิชาการกับหน่วยงานภายนอกด้วย

4) การเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยดำเนินการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นิสิตพิการ โดยใช้ 4 รูปแบบ คือ การจัดบริการช่วยเหลือและสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนิสิตพิการ การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตพิการกับผู้เกี่ยวข้อง ส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของนิสิตพิการ และการส่งเสริมให้นิสิตพิการได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพของแต่ละคน ซึ่งมีรายละเอียดของการดำเนินงาน ดังนี้

4.1) บริการช่วยเหลือและสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการ

บริการช่วยเหลือและสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนิสิตพิการเป็นการจัดบริการด้านสื่อ อุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ทำความคุ้นกับบริการทางการแพทย์และการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยา โดยบริการสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นิสิตพิการที่ทางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจัดไว้สำหรับนิสิตพิการ ได้แก่

(1) บริการสำหรับนิสิตที่บกพร่องทางการเห็น บริการที่จัดให้ ได้แก่ บริการจัดทำหนังสือหรือตำราเอกสารประกอบการเรียนการสอนเป็นอักษรเบรลล์ บริการเครื่องสแกนไฟล์ บริการให้ยืมเครื่องบันทึกเสียง และคอมพิวเตอร์ การติดตั้งระบบในลิฟต์ที่มีอักษรเบรลล์และมีระบบเสียงใน

บางอาคาร และบริการลงโปรแกรมอ่านเสียงในคอมพิวเตอร์ เช่น โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับคนตาบอดหรือสายตาเลือนราง เครื่องบันทึกเสียง และอุปกรณ์การเขียนและพิมพ์อักษรเบรลล์

(2) บริการสำหรับนิสิตที่บกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหว ได้แก่ บริการให้ยืมคอมพิวเตอร์สำหรับใช้ในการเรียน บริการให้ยืมเครื่องบันทึกเสียง บริการปรับปรุงอาคารสถานที่สำหรับนิสิตที่บกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหว เช่นการปรับปรุงทางลาด ราวจับ และห้องน้ำคนพิการโดยเริ่มจากอาคารที่มีนิสิตพิการใช้บริการ

(3) บริการที่จัดให้แก่นักศึกษาพิการทุกประเภท ได้แก่

- บริการด้านทุนการศึกษา ทั้งทุนอุดหนุนการศึกษาจาก สกอ. และทุนการศึกษาจากหน่วยงานอื่น
- บริการด้านจิตวิทยา โดยหน่วยส่งเสริมสุขภาวะนิสิตที่มีนักจิตวิทยาอยู่ 3 ท่านไว้คอยให้บริการด้านคำปรึกษาแก่นิสิตที่ต้องการคำปรึกษา
- บริการด้านสุขภาพ โดยศูนย์บริการสุขภาพแห่งจุฬาฯ ที่ให้บริการสุขภาพแก่นิสิต มีแพทย์มาให้บริการตรวจโรคทั่วไปและตรวจโรคเฉพาะทาง ในวันจันทร์- ศุกร์ รวมทั้งให้บริการเกี่ยวกับการทำกายภาพบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพด้วย
- บริการจัดหาหอพักในมหาวิทยาลัย เพื่อความสะดวกในการเดินทางของนิสิตพิการ
- บริการรถโดยสารภายในมหาวิทยาลัย (CU POP BUS) เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางในมหาวิทยาลัยซึ่งมีการติดตั้งระบบเสียงไว้อำนวยความสะดวกสำหรับนิสิตที่บกพร่องทางการเห็น
- บริการสารสนเทศสำหรับสืบค้นข้อมูลในห้องสมุดคณะและสำนักงานวิทยทรัพยากร(หอสมุดกลาง) สำหรับนิสิตที่บกพร่องทางการเห็น
- บริการแนะแนวอาชีพและการศึกษาต่อสำหรับนิสิตพิการ รวมทั้งนิสิตพิการที่ต้องการหารายได้เสริม ทำงานพิเศษขณะเรียนด้วย

4.2) การให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการกับผู้เกี่ยวข้อง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอยู่ระหว่างเตรียมความพร้อมเพื่อพัฒนาระบบดูแลและช่วยเหลือนิสิตพิการ(DSS) เพื่อการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกของนิสิตพิการ จึงมีความพยายามในการส่งคณาจารย์และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับนิสิตพิการเข้าร่วมการอบรม ศึกษาดูงานตามสถาบันอุดมศึกษาต้นแบบด้านการจัดการศึกษาพิเศษและการจัดบริการสนับสนุนสำหรับนิสิตพิการอย่างต่อเนื่อง เริ่มต้นจากการส่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายทุนการศึกษาและบริการนิสิต และเจ้าหน้าที่จากฝ่ายงานอื่นของสำนักบริหารกิจการนิสิตไปอบรม จากนั้นจึงได้ประสานส่งคณาจารย์ที่เกี่ยวข้องกับนิสิตพิการทั้งอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ผู้สอน และอาจารย์ที่ทำหน้าที่ในฝ่ายกิจการนิสิตของคณะที่มีนิสิต

พิการเรียนอยู่แล้วกลับมาถ่ายทอดให้กับบุคลากรอื่นในมหาวิทยาลัย เช่น การดำเนินงานศูนย์ DSS ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ การเข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับการจัดบริการสนับสนุนนิสิตพิการของ สกอ. เป็นต้น

การให้ความรู้นี้เป็นแนวทางเบื้องต้นที่ทางผู้บริหารมหาวิทยาลัยต้องการให้ใช้ความรู้และประสบการณ์จากการดูแลเพื่อช่วยในการปรับเปลี่ยนทัศนคติและมุมมองที่คณาจารย์และบุคลากรมีต่อนิสิตพิการ ให้ความรู้เป็นเครื่องมือช่วยให้เกิดความเข้าใจและยอมรับนิสิตพิการมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้การเรียนการสอนและการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของนิสิตพิการมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อให้การดำเนินงานของสำนักบริหารกิจการนิสิตเกี่ยวกับการจัดบริการต่างๆ สำหรับนิสิตพิการราบรื่นและได้รับความร่วมมือดีขึ้น ซึ่งที่ผ่านมาผลตอบรับที่ได้รับก็เป็นไปในทางที่ดี

4.3) การส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของนักศึกษาพิการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีแนวคิดหลักในการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตพิการ คือ เน้นแนวคิดเรื่องความเท่าเทียมและการยอมรับในความแตกต่างของกันและกัน จึงมีความพยายามในการส่งเสริมการทำร่วมกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันระหว่างนิสิตพิการและนิสิตปกติทั้งในการเรียนและการทำกิจกรรมอื่นๆ

ส่งเสริมการทำร่วมกิจกรรมร่วมกันระหว่างนิสิตพิการและนิสิตปกติเป็นการเปิดโอกาสให้นิสิตพิการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ได้ตามความต้องการ ความสนใจอย่างอิสระ โดยจะมีเจ้าหน้าที่ของฝ่ายกิจการนิสิตเป็นผู้ให้การประสานงานกับคณะและอาจารย์ที่ปรึกษาให้คอยเป็นผู้สนับสนุนและดูแลหากนิสิตต้องการความช่วยเหลือสามารถขอให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทุนการศึกษาและบริการนิสิต และเจ้าหน้าที่จากฝ่ายงานอื่นของสำนักบริหารกิจการนิสิตเข้าไปช่วยประสานงานหรือชี้แจงทำความเข้าใจกับฝ่ายต่างๆ ได้

4.4) การส่งเสริมให้นักศึกษาพิการได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพของแต่ละคน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยส่งเสริมให้นิสิตพิการได้รับพัฒนาตนเองตามความสนใจ ความต้องการและศักยภาพของแต่ละคน โดยเชื่อเรื่องหลักความเท่าเทียมและความแตกต่างระหว่างบุคคลของนิสิตแต่ละคนว่าสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตามความสนใจและความต้องการของแต่ละคน เห็นได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย ทั้งกิจกรรมการอบรม กิจกรรมพัฒนานิสิตของคณะ ชมรม หรือสโมสรนิสิต ที่นิสิตพิการจะสามารถเข้าร่วมเป็นหนึ่งในสมาชิกหรือบางครั้งก็เข้าร่วมมีบทบาทสำคัญในกิจกรรมต่าง ๆ ในฐานะตัวแทนนิสิตอยู่เสมอ เช่น การให้นิสิตพิการเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในโครงการพัฒนาอัจฉริยะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสำหรับเด็กและเยาวชน หรือการสนับสนุนให้นิสิตที่บกพร่องทางการเห็นที่ได้ร่วมระดมความคิดเห็นเพื่อออกแบบห้องเรียน ห้องสมุด และสภาพแวดล้อมของคณะวิศวกรรมศาสตร์ให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของคนตาบอดเพื่อใช้เป็นต้นแบบสำหรับหน่วยงานอื่น ๆ ต่อไป หรือการที่นิสิตที่บกพร่องทางร่างกายได้เข้าร่วม

อัญเชิญพระเกี้ยวในงานฟุตบอลประเพณีจุฬา-ธรรมศาสตร์ หรือการที่นิสิตที่จบปริญญาตรีจากคณะอักษรศาสตร์ที่สามารถสมัครเข้าเรียนต่อระดับปริญญาโทในคณะจิตวิทยาตามความสนใจของตนเองได้สำเร็จ เป็นต้น

5) อุปสรรคและปัญหาในการดำเนินงาน

เนื่องจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอยู่ระหว่างการเตรียมความพร้อมเพื่อพัฒนาระบบดูแลและช่วยเหลือนิสิตพิการ(DSS) จึงทำให้ระหว่างการพัฒนาาระบบนี้พบกับอุปสรรคและปัญหาจากการจัดบริการสำหรับนิสิตพิการ หลายข้อด้วยกัน ได้แก่

(1) ปัญหาที่เกิดจากการยังไม่มีระบบในการคัดกรองนิสิตพิการตั้งแต่แรกเข้า ต้องใช้วิธีการสำรวจของคณะเพื่อส่งรายชื่อนิสิตพิการและสำรวจความต้องการของนิสิตพิการเพื่อส่งต่อมายังฝ่ายทุนการศึกษาและบริการนิสิต จึงทำให้มีนิสิตพิการที่ตกหล่นการสำรวจในครั้งแรกได้

(2) ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรที่เป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษสำหรับนิสิตพิการแต่ละด้าน เช่น ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการศึกษาและการใช้อุปกรณ์สำหรับนิสิตที่บกพร่องทางการเห็น การขาดล่ามภาษามือ หรือขาดนักจิตวิทยาที่ดูแลและให้คำปรึกษากับนิสิตออทิสติก เป็นต้น

(3) ปัญหาเกี่ยวกับการใช้นโยบายเชิงรับ ทำให้เมื่อมีนิสิตพิการประเภทใหม่ๆ เข้ามาทางสถาบันจึงไม่มีอุปกรณ์และเครื่องมือเฉพาะทางไว้รองรับความต้องการได้ทันทั่วถึง ทำให้นิสิตต้องพึ่งตนเองและจัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ช่วยเหลือด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่

(4) ปัญหาการขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษและการใช้อุปกรณ์เครื่องมือเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนิสิตพิการแต่ละประเภทของอาจารย์และบุคลากรในสถาบันทำให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมหรือการเรียนการสอนที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนของนิสิตพิการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(5) ปัญหาเกี่ยวกับการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับบริการที่สถาบันจัดไว้ให้สำหรับนิสิตพิการที่ยังไม่มีช่องทางที่สามารถเข้าถึงนิสิตพิการและคนใกล้ชิดได้ มากพอ ทำให้นิสิตพิการไม่ทราบข้อมูลและบริการที่มีที่ถูกต้องและไม่ได้เข้ามาขอรับบริการ

(6) ปัญหาเกี่ยวกับการบูรณาการระบบการจัดบริการทั้งบริการด้านสื่ออุปกรณ์ บริการด้านจิตวิทยาและบริการทางการแพทย์ ทั้งที่สถาบันมีบุคลากรและมีบริการที่ครอบคลุมแต่ยังไม่สามารถบูรณาการทุกระบบเข้าเป็นบริการแบบ One stop service สำหรับนิสิตพิการโดยเฉพาะได้ ทำให้เมื่อนิสิตพิการต้องการใช้บริการไม่ได้รับความสะดวกและเจ้าหน้าที่ฝ่ายทุนการศึกษาและบริการนิสิตไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับการรับนิสิตของนิสิตแต่ละคน

4. ภาคตะวันออก : มหาวิทยาลัยบูรพา

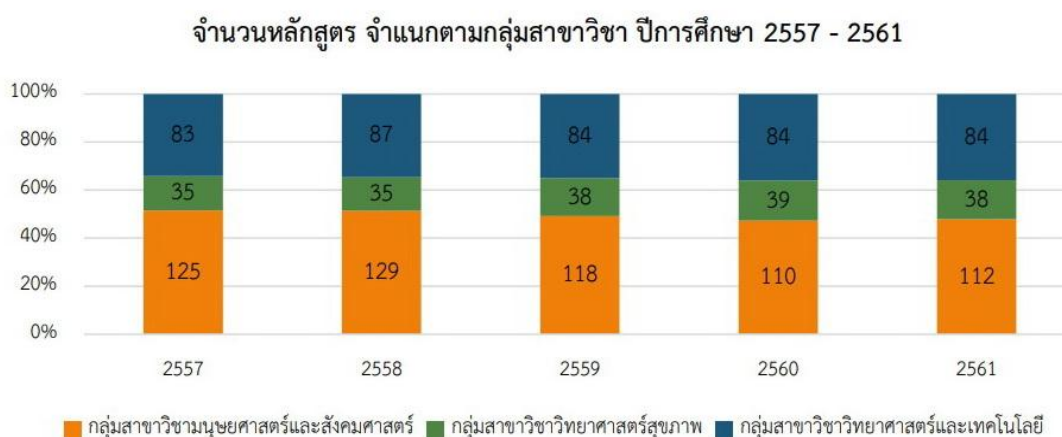
1) ข้อมูลพื้นฐานของสถาบันอุดมศึกษา

มหาวิทยาลัยบูรพาพัฒนามาจากวิทยาลัยวิชาการศึกษาบางแสนเป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งแรกของประเทศไทยที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค เริ่มก่อตั้งเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ.2498 ต่อมาได้รับการยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2517 ยกฐานะขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยบูรพา เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ.2533 และเปลี่ยนสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เมื่อวันที่ 9 มกราคม พ.ศ.2551

ในปี พ.ศ.2492 ได้จัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงขึ้นที่ซอยประสานมิตรอำเภอพระโขนง จังหวัดพระนคร ต่อมาในปี พ.ศ.2497 ได้รับการยกฐานะเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษา ชื่อว่า วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร และในปี พ.ศ.2498 ได้ขยายวิทยาเขตออกไปอีก 2 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยวิชาการศึกษาปทุมวัน ตั้งอยู่ที่จังหวัดพระนคร และวิทยาลัยวิชาการศึกษาบางแสน ตั้งอยู่ที่จังหวัดชลบุรี จนในวันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ.2517วิทยาลัยวิชาการศึกษาจึงได้รับการยกฐานะเป็น “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” วิทยาเขตบางแสน โดยพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและโอนสังกัดจากกระทรวงศึกษาธิการมาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยบูรพาได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทั้งด้านกายภาพ บุคลากร และการพัฒนาระบบบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ มีการจัดตั้งหน่วยงานใหม่เพิ่มขึ้นและมีการขยายงาน โดยในปี พ.ศ.2539 ได้จัดตั้งวิทยาเขตจันทบุรี และในปี พ.ศ.2540 ได้จัดตั้งวิทยาเขตสระแก้ว และได้ผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก ด้านสังคมศาสตร์ ด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ และด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (มหาวิทยาลัยบูรพา, ออนไลน์: 2559)

ในปีการศึกษา 2561 มหาวิทยาลัยบูรพามีการจัดการเรียนการสอนทั้งหมด 235 หลักสูตร จำแนกเป็นระดับปริญญาตรี 109 หลักสูตร ปริญญาโท 83 หลักสูตร และปริญญาเอก 43 หลักสูตร และเป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาร่วมกับต่างประเทศ 13 หลักสูตร มีนิสิตทั้งหมด จำนวน 35,674 คน จำแนกเป็นระดับปริญญาตรี 31,700 คน (ร้อยละ 88.86) ระดับปริญญาโท 2,941 คน (ร้อยละ 8.24) ระดับปริญญาเอก 1,033 คน (ร้อยละ 2.90) และนิสิตทั้งหมดร้อยละ 55.59 อยู่ในกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 19,832 คน รองลงมาอยู่ในกลุ่ม สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพจำนวน 5,090 คน คิดเป็นร้อยละ 30.14 และอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจำนวน 10,752 คน คิดเป็นร้อยละ 14.27

ภาพที่ 11 จำนวนหลักสูตรของมหาวิทยาลัยบูรพา ที่เปิดสอนในปีการศึกษา 2557 - 2561 จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา

ที่มา: มหาวิทยาลัยบูรพา(ออนไลน์: 2561)

ด้านนิสิตใหม่ในปีการศึกษา 2561 มหาวิทยาลัยบูรพามีการรับเข้านิสิตใหม่ จำนวน 7,848 คน จำแนกเป็นระดับปริญญาตรี 7,489 คน (ร้อยละ 95.43) ระดับปริญญาโท 325 คน (ร้อยละ 4.14) ระดับปริญญาเอก 34 คน (ร้อยละ 0.43) และ นิสิตใหม่ร้อยละ 52.01 อยู่ในกลุ่มสาขาวิชา มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 4,082 คน รองลงมาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจำนวน 2,473 คน คิดเป็นร้อยละ 31.51 และอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ สุขภาพ จำนวน 1,293 คน คิดเป็นร้อยละ 16.48 (มหาวิทยาลัยบูรพา, ออนไลน์: 2561)

2) นโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ

มหาวิทยาลัยบูรพามีนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการโดยนำนโยบายของรัฐ 4 นโยบายสำคัญมาเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ ได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2534 พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2551 และพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2556 ประกอบกับพันธกิจของมหาวิทยาลัย ที่ให้ความสำคัญกับการดำเนินการจัดการศึกษาอย่างเสมอภาคเท่าเทียม ควบคู่กับการเสริมสร้างเสรีภาพทางวิชาการและการไม่เรียนรู้ตลอดชีวิตบนพื้นฐานของหลักคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ การพัฒนาคุณภาพงานวิจัยเพื่อสร้างและพัฒนางานความรู้ในศาสตร์แขนงต่าง ๆ และดำเนินการให้บริการทางวิชาการและการถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อการพัฒนา ศักยภาพของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนสังคมชุมชนให้สามารถรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่มีความเป็นพลวัตสูงได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมสาธารณะในรูปแบบต่าง ๆ โดยครอบคลุมการทำนุบำรุงศิลปะ วัฒนธรรม ศาสนา และการกีฬา รวมทั้งแสดงบทบาทนำในการพัฒนาสังคมชุมชน และสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง

จากนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในระดับอุดมศึกษาของภาครัฐ ประกอบกับพันธกิจของมหาวิทยาลัยดังกล่าว มหาวิทยาลัยบูรพาจึงได้เริ่มต้นจัดตั้งศูนย์บริการการศึกษาพิเศษ(DSS) ขึ้น เพื่อดำเนินงานเกี่ยวกับการดูแลและช่วยเหลือนักศึกษาพิการ โดยศูนย์บริการการศึกษาพิเศษมหาวิทยาลัยบูรพานี้ สังกัดกองกิจการนิสิต สำนักงานอธิการบดี อยู่ใต้การบริหารงานของ รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต โดยมีผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต และผู้อำนวยการกองกิจการนิสิตเป็นผู้บริหารระดับรองลงมา ซึ่งกองกิจการนิสิตนี้ มี 4 ฝ่ายงาน ได้แก่

1. งานกิจกรรมและพัฒนานิสิต ซึ่งจะแบ่งเป็นฝ่ายงานย่อยต่าง ๆ เช่น หน่วยสารบรรณ กิจการนิสิต หน่วยกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม หน่วยกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์และรักษาสิ่งแวดล้อม หน่วยพัฒนานิสิต เป็นต้น

2. งานบริการและสวัสดิการ แบ่งออกเป็นฝ่ายงานที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการและจัดสวัสดิการประเภทต่าง ๆ สำหรับนิสิต เช่น หน่วยทะเบียนราษฎร หน่วยกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา หน่วยทุนส่งเสริมการศึกษา หน่วยกิจกรรมเสริมสร้างจิตอาสา หน่วยบริการให้การปรึกษานิสิตซึ่งจะมีศูนย์บริการให้การปรึกษานิสิต (COUNSELING CENTER) ตั้งอยู่ หน่วยบริการนิสิตพิการ ซึ่งเป็นที่ตั้งของศูนย์บริการนิสิตพิการ (DSS CENTER) นอกจากนี้ยังมีฝ่ายงานเกี่ยวกับการแนวทางด้านอาชีพและการศึกษาด้วยคือ หน่วยแนะแนวการศึกษาและหน่วยบริการจัดหางานและส่งเสริมอาชีพ

3. งานหอพักนิสิต เช่น หน่วยหอพัก และหน่วยอาคารและสถานที่

4. งานบริหารทั่วไป เช่น หน่วยผลิตเอกสาร หน่วยการเงิน/พัสดุ และหน่วยประชาสัมพันธ์

จากการบริหารงานของกองกิจการนิสิตดังกล่าวทำให้ฝ่ายงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานิสิตและสวัสดิการต่างๆ มาอยู่ภายใต้โครงสร้างการบริหารงานเดียวกัน และทำงานอยู่ในอาคารสถานที่เดียวกัน ลักษณะดังกล่าวทำให้เกิดการประสานงานกันทั้งในด้านบทบาทหน้าที่ การปฏิบัติงาน และการปรึกษาหารือ การดำเนินงานที่เกิดขึ้นจึงครอบคลุมทั้งระบบ ด้วยนโยบายของรัฐ พันธกิจของมหาวิทยาลัย และโครงสร้างการบริหารงานด้านกิจการนิสิต ทั้งหมดส่งผลให้มหาวิทยาลัยบูรพาสามารถพัฒนาระบบในการดูแลและช่วยเหลือนิสิตพิการจนจัดตั้งเป็นศูนย์บริการนิสิตพิการ (DSS Center) ได้สำเร็จและได้เปิดรับนักศึกษาพิการเข้ามาเรียนในระดับอุดมศึกษาอย่างเป็นทางการ ภายใต้ชื่อ “โครงการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ มหาวิทยาลัยบูรพา” โดยระบุความจำเป็นและที่มาของโครงการว่า “เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการกระจายโอกาสทางการศึกษาและการสร้างความเท่า

เทียบทางการศึกษาสำหรับคนพิการ มหาวิทยาลัยบูรพาจึงประกาศคัดเลือกบุคคล เข้าศึกษาระดับปริญญาตรี โครงการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ มหาวิทยาลัยบูรพา”

นอกจากนี้มหาวิทยาลัยบูรพายังมีการพัฒนาระบบในการจัดบริการต่างๆ เพื่อรองรับนิสิตพิการแต่ละประเภทได้มากขึ้นโดยพบว่าในปีการศึกษา 2561 มหาวิทยาลัยบูรพามีนิสิตพิการทั้งหมดจำนวน 32 คน ศึกษาอยู่ใน 11 คณะ คิดเป็นร้อยละ 0.09 ของจำนวนนักศึกษาทั้งหมดโดยเป็นนิสิตที่มีความพิการ ใน 4 ประเภท ได้แก่ ความบกพร่องทางการเห็น ความบกพร่องทางการได้ยิน ความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ และความบกพร่องทางพฤติกรรมหรือจิตใจ

3) ระบบกลไกในการดำเนินงานเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ

มหาวิทยาลัยบูรพามีระบบกลไกในการดำเนินงานเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษาพิการ ตั้งแต่ระบบการรับนักศึกษาพิการเข้าเรียน ระบบคัดกรองและระบบการให้ความช่วยเหลือ ดูแล พัฒนาศักยภาพ จนระบบการฝึกอาชีพและจัดหางานเมื่อจบการศึกษา ระบบกลไกต่าง ๆ มีรายละเอียดดังนี้

ระบบการรับสมัครคนพิการเข้าศึกษาของมหาวิทยาลัยบูรพา แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือการเข้าศึกษาตามระบบปกติเช่นเดียวกับนักศึกษาทั่วไป(TCAS) และการเข้าศึกษาตามโครงการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ซึ่งนักศึกษาพิการสามารถเลือกสมัครเข้าศึกษาได้ทั้ง 2 รูปแบบตามคุณสมบัติที่ประกาศกำหนด

การเข้าศึกษาตามระบบปกติ (TCAS) ส่วนใหญ่ นักศึกษาพิการจะสมัครโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) ซึ่งแบ่งออกเป็นโครงการย่อย 14 โครงการ ตัวอย่างเช่น โครงการรับบุคคลที่มีความสามารถพิเศษทางด้านกีฬา ศิลปะและดนตรีไทยคณะศึกษาศาสตร์ โครงการส่งเสริมนักเรียนที่มีคุณธรรมและจริยธรรม โครงการนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทั่วประเทศ โครงการรับบุคคลเข้าศึกษาตามข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ (โครงการ MOU) โครงการพัฒนากีฬาสู่ความเป็นเลิศ และโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาในท้องถิ่น เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการเปิดรับตรงโควตาที่เป็นอีกช่องทางหนึ่งสำหรับผู้พิการที่มีความสามารถพิเศษต่าง ๆ สามารถยื่นใบสมัครมาตามโครงการย่อยที่เหมาะสมกับตนเองได้

ส่วนรูปแบบการสมัครเข้าศึกษาที่เปิดรับผู้พิการโดยเฉพาะคือ “โครงการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ มหาวิทยาลัยบูรพา” ซึ่งจะมีการระบุสาขาวิชาที่เปิดรับ มีการกำหนดจำนวนคนพิการและประเภทความพิการที่สามารถรับได้ เช่น ในปีการศึกษา 2561 โครงการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ เปิดรับคนพิการเข้าศึกษาในระดับปริญญาตรีจำนวน 16 คน โดยมีการระบุประเภทความพิการและจำนวนที่รับของแต่ละสาขาวิชาไว้ เช่น คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์จะรับผู้สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากทุกแผนการเรียนแต่จะรับเฉพาะผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพที่สามารถดูแลตัวเองได้และไม่เป็นอุปสรรคในการเขียนตอบข้อสอบกฎหมาย หรือในส่วน

ของคณะวิทยาศาสตร์ สาขาวิชาเทคโนโลยีชีวภาพ (ภาคปกติ) จะรับผู้ที่สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่จบจากแผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ และรับเฉพาะผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ จำนวน 2 คน หรือในโครงการจัดตั้ง “คณะพาณิชยศาสตร์และบริหารธุรกิจ” วิทยาเขตสระแก้ว จะรับผู้ที่สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากทุกแผนการเรียน แต่ต้องมีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 2.00 โดยรับเฉพาะผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ และรับจำนวน 1 คน (มหาวิทยาลัยบูรพา, ออนไลน์: 2561)

เมื่อผ่านการสอบและเข้ามารายงานตัวเป็นนิสิตของมหาวิทยาลัยบูรพาแล้วทางมหาวิทยาลัยจะมีระบบในการคัดกรองโดยมีศูนย์บริการนิสิตพิการ (DSS Center) เป็นหน่วยงานหลักในการดูแลนิสิตพิการ โดยเริ่มตั้งแต่เมื่อนิสิตเริ่มมารายงานตัวจะมีแบบฟอร์มการลงทะเบียนเรียนซึ่งจะมีช่องให้กรอกข้อมูลว่าเป็นคนพิการหรือไม่ และเป็นคนประเภทใด จากนั้นเมื่อฝ่ายทะเบียนพบว่ามีนิสิตพิการเข้ามาเรียนก็จะประสานมายังศูนย์ DSS เพื่อแจ้งข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับความพิการ สาขาวิชาและคณะที่นิสิตสังกัดแล้วทางเจ้าหน้าที่ของศูนย์ DSS จะทำการติดต่อประสานงานกับนิสิต เช่น การโทรศัพท์ไปสอบถามข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับความพิการเพื่อคัดกรองว่าเป็นผู้พิการจริงพร้อมแจ้งสิทธิ์และสวัสดิการต่างๆ ให้ทราบเบื้องต้นจากนั้นจะนัดหมายให้นิสิตมารายงานตัวและยื่นเอกสารประกอบเพื่อยืนยันความพิการกับทางศูนย์

เมื่อนิสิตเข้าสู่กระบวนการดูแลของศูนย์ DSS แล้ว ศูนย์จะจัดการปฐมนิเทศนิสิตพิการ โดยเชิญอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ปกครอง และนิสิตพิการ มาปฐมนิเทศเพื่อชี้แจงสิทธิ์ สวัสดิการและแนวทางในการช่วยเหลือของมหาวิทยาลัยให้ทุกฝ่ายทราบรวมทั้ง ชี้แจงให้แต่ละฝ่ายทราบขั้นตอนการดำเนินงาน และวิธีการขอรับความช่วยเหลือในกรณีต่างๆ ให้เข้าใจตรงกัน ซึ่งในกรณีของอาจารย์ที่ปรึกษาทางศูนย์ DSS จะชี้แจงเพิ่มเติมเกี่ยวกับลักษณะความพิการ เครื่องมือ อุปกรณ์ที่จำเป็น หรือข้อจำกัดบางประการของนิสิตในความดูแลเพื่อให้อาจารย์ทราบข้อมูลที่จำเป็นเพื่อจะได้ป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต จากนั้นทางศูนย์ DSS จะจัดทำแผนการรับบริการเฉพาะบุคคล (Individualized Services Plan : ISP) ของนิสิตแต่ละคน และแผนการลงทะเบียนเรียนในแต่ละภาคเรียน เพื่อช่วยวางแผนการเรียนที่เหมาะสมกับนิสิตแต่ละคน

4) กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ

การดำเนินงานเกี่ยวกับกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยบูรพานั้นมีรูปแบบการดำเนินงาน ดังนี้

4.1) การจัดบริการและอุปกรณ์ เครื่องมือ อาคารสถานที่ ที่ช่วยในการเรียนรู้และการใช้ชีวิตของนิสิตพิการ ซึ่งเป็นการจัดบริการที่สอดคล้องกับความพิการแต่ละประเภทของนิสิตพิการ ดังนี้

(1) บริการสำหรับนิสิตที่บกพร่องทางการเห็น โดยจะมีแบบฟอร์มขอรับบริการที่นิสิตสามารถเข้าไปดาวน์โหลดมากรอกข้อมูลเพื่อยื่นขอรับบริการได้ด้วยตนเอง หรือหากไม่สามารถมาติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของศูนย์ DSS ได้โดยตรง บริการที่จัดให้ ได้แก่ บริการผลิตอักษรเบรลล์ บริการผลิตหนังสืออิสระระบบเดซี บริการขยายตัวอักษร บริการอ่านข้อสอบ มีบริการให้ยืมหรือจัดหาอุปกรณ์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ ต่างๆ เช่น โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับคนตาบอดหรือสายตาลีอนราง เครื่องบันทึกเสียงชนิดพกพา อุปกรณ์การเขียนและพิมพ์อักษรเบรลล์ รวมทั้งจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหวสำหรับนิสิตตาบอด

(2) บริการสำหรับนิสิตที่บกพร่องทางการได้ยิน ได้แก่ บริการจัดหาเครื่องช่วยฟัง บริการให้ยืมเครื่องบันทึกเสียง บริการผู้ช่วยจดบันทึกคำบรรยาย บริการจัดทำเอกสารประกอบการบรรยายหรือประกอบการเรียนการสอน และการสอนเสริม

(3) บริการสำหรับนิสิตที่บกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหว ได้แก่ บริการให้ยืมคอมพิวเตอร์พกพาสำหรับใช้ในการเรียน บริการเครื่องบันทึกเสียง บริการจัดหาไม้เท้าขาวและวีลแชร์ บริการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เช่น ทางลาด ราวจับและห้องน้ำสำหรับผู้พิการ

(4) บริการที่จัดให้แก่ นิสิตพิการทุกประเภท ได้แก่

- บริการจัดสอบนิสิตพิการ โดยจะมีแบบฟอร์มขอรับบริการจัดสอบนิสิตพิการออนไลน์ในเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยให้นิสิตสามารถดาวน์โหลดออกมาเพื่อกรอกข้อมูลขอรับบริการได้ด้วยตนเอง โดยทางศูนย์ DSS จะเป็นตัวกลางในการประสานงานกับฝ่ายวิชาการของแต่ละคณะและอาจารย์ประจำวิชาให้นิสิตแยกสอบเป็นรายบุคคลเพื่อสะดวกต่อการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ช่วยสอบ หรือวิธีการสอบของนิสิตพิการแต่ละประเภท

- บริการจัดหาทุนการศึกษาและทุนอุดหนุนอื่นๆ ทั้งทุนอุดหนุนทางการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ จากโครงการสนับสนุนเงินอุดหนุนทางการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษาพิการระดับปริญญาและระดับปริญญาตรีของสกอ และทุนจากหน่วยงานอื่นๆ เช่น ทุนการศึกษาลเอก ดร.วันชัย เรื่องตระกูล และคณะ

- บริการจัดหาห้องพักในมหาวิทยาลัยที่เหมาะสมและช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ นิสิตพิการ เช่น นิสิตที่บกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหว ทางมหาวิทยาลัยจะจัดห้องพักในหอในมหาวิทยาลัยให้อยู่ชั้นล่างของตึกเพื่อความสะดวกปลอดภัย

นอกจากนี้ยังมีบริการให้คำปรึกษาแนะแนวการเรียนการสอนแต่ละรายวิชา ช่วยจัดหาอาสาสมัครช่วยเหลือเป็นรายบุคคลในกรณีที่นิสิตมีความจำเป็นด้วย

4.2) การพัฒนาศักยภาพของนิสิตพิการ เช่น บริการสอนเสริมในรายวิชาที่นิสิตร้องขอความช่วยเหลือ โครงการอบรมภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน อบรมคอมพิวเตอร์เบื้องต้น เป็นต้น

4.3) การอบรมทักษะอาชีพและบริการจัดหางาน โดยเชิญวิทยากรจากภายนอก เข้ามาอบรมเสริมทักษะเพื่อเตรียมพร้อมต่อการประกอบอาชีพ รวมทั้งร่วมมือกับบริษัท ห้างร้าน และ กรมการจัดหางานจังหวัดในการจัดบริการจัดหางานสำหรับนิสิตพิการในมหาวิทยาลัย

4.4) การให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาการให้คำปรึกษา เป็นการให้คำปรึกษาโดย นักวิชาการจากหน่วยบริการให้การปรึกษานิสิตศูนย์บริการให้การปรึกษานิสิต (Counseling Center) ของมหาวิทยาลัยโดยตรง

4.5) การดูแลทางการแพทย์ของมหาวิทยาลัย เพื่อดูแลสุขภาพอนามัยและส่งต่อ เพื่อทำการรักษาตามความต้องการจำเป็นของนิสิตนักศึกษาพิการแต่ละคนด้วย

4.6) การส่งเสริมให้นิสิตพิการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของมหาวิทยาลัย ทั้งจิต กรรมจิตอาสา กิจกรรมชมรม สโมสรต่างๆ ทั้งของคณะและของมหาวิทยาลัย เปิดโอกาสให้นิสิตพิการ ได้เรียนรู้และร่วมกิจกรรมในมหาวิทยาลัยได้อย่างเต็มที่ จะลดข้อบกพร่องและข้อจำกัดของนิสิตแต่ละ คนให้ได้มากที่สุด อีกทั้งการสนับสนุนให้นิสิตพิการร่วมกิจกรรมทางสังคมกับนิสิตอื่นให้ได้มากที่สุด ตามศักยภาพของนิสิตแต่ละคน วิธีการในการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นิสิตพิการของ มหาวิทยาลัยบูรพาจึงเป็นการปรับเปลี่ยนการรับรู้ทั้งภายในตัวคนพิการและมุมมองการรับรู้ของคน อื่นสร้างความเข้าใจและการยอมรับ ทำให้ไม่รู้สึกแปลกแยกและแตกต่าง

5) อุปสรรคและปัญหาในการดำเนินงาน

แม้การดำเนินงานเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นิสิตพิการของมหาวิทยาลัยบูรพาจะ เป็นระบบแล้วแต่ก็ยังพบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานบางประการ เช่น

(1) ปัญหาเกี่ยวกับระบบคัดกรองแรกเข้าของนิสิตพิการ ที่พบว่ายังไม่สามารถ พัฒนาระบบที่เชื่อมโยงข้อมูลจากฝ่ายทะเบียนมายังศูนย์ DSS ได้ ทำให้มีนิสิตพิการหลุดจากระบบคัด กรองเบื้องต้น ทางศูนย์จะได้รับการประสานงานว่า มีนิสิตพิการเข้ามาเรียนหลังจากเปิดภาคเรียนและ นิสิตได้เริ่มมาเรียนแล้วมีอาจารย์หรือเจ้าหน้าที่ของคณะพบ จึงแจ้งมายังศูนย์ให้เข้าไปทำการตรวจคัด กรองแล้วนำนิสิตเข้าสู่ระบบความช่วยเหลือของมหาวิทยาลัย นิสิตกลุ่มนี้จึงพลาดกิจกรรมบางอย่างที่ จัดขึ้นในช่วงเริ่มต้นไป

(2) ปัญหาด้านความรู้ความเข้าใจของอาจารย์และบุคลากรในมหาวิทยาลัย จาก การศึกษาพบว่าอาจารย์ในมหาวิทยาลัยบูรพาส่วนใหญ่มีความเข้าใจและยอมรับในสิทธิของนิสิตพิการ ที่เข้ามาเรียนดี แต่อาจารย์บางคนไม่ทราบว่าต้องปรับการเรียนการสอนอย่างไรจึงจะเหมาะสมกับ นิสิตพิการแต่ละคน ทำให้อาจารย์บางคนเลือกที่จะปฏิบัติตามที่ตนเองคิดว่าถูกต้องแต่วิธีการสอน หรือการปฏิบัติบางอย่างกลับไปสร้างความรู้สึกอึดอัดให้กับนิสิตพิการและนิสิตอื่นๆ

(3) ปัญหาเกี่ยวกับการประสานงาน ทางเจ้าหน้าที่จากศูนย์ DSS พยายามเข้าไป ประสานในทุกฝ่ายทั้งกับอาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษานิสิตพิการ และบุคลากรจากหน่วยงาน

ภายในต่างๆ เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนการเรียนการสอนนิสิตพิการ ซึ่งการทำงานที่ผ่านมายังเป็นการดำเนินเชิงรุกที่เจ้าหน้าที่จะเข้าไปพบกับอาจารย์และบุคลากรเป็นรายกรณีเป็นส่วนใหญ่ ทำให้บางครั้งการประสานงานก็ประสบความสำเร็จ บางครั้งก็ยังไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร เนื่องจากอาจารย์หรือเจ้าหน้าที่บางคนยังไม่เข้าใจหรือขาดความตระหนักในความสำคัญ

(4) ปัญหาจำนวนเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอต่อการทำหน้าที่ เจ้าหน้าที่ของศูนย์ DSS ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ในสังกัดของกองกิจการนิสิตที่ต้องดูแลทั้งนิสิตปกติและนิสิตพิการ ทำให้ไม่สามารถให้ความช่วยเหลือนิสิตพิการได้ทั่วถึง รวมทั้งยังขาดแคลนเจ้าหน้าที่เฉพาะทาง เช่น ล่ามภาษามือ หรือนักวิชาการการศึกษาพิเศษด้านคนตาบอดโดยเฉพาะด้วย

5. ภาคตะวันตก : มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

1) ข้อมูลพื้นฐานของสถาบันอุดมศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีซึ่งเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ใหญ่ที่สุดในภาคตะวันตก และมีอาณาเขตติดต่อกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีเมื่อแรกก่อตั้งมีชื่อว่า “วิทยาลัยครูกาญจนบุรี” สังกัดกรมการฝึกหัดครูกระทรวงศึกษาธิการ ได้เริ่มตั้งขึ้นตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2516 พร้อมกับวิทยาลัยครูอีก 6 แห่ง ในปีการศึกษา 2519 เปิดรับนักเรียนรุ่นแรกในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.) ต่อมาได้ขยายการจัดการเรียนการสอนในระดับที่สูงขึ้น จนในปีการศึกษา 2521 จึงได้เปิดสอนหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ป.กศ.สูง) จำนวน 6 สาขา

ต่อมาในปีการศึกษา 2523 ได้เปิดสอนหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ระดับปริญญาตรี (2 ปี หลังอนุปริญญา) ปีการศึกษา 2524 เปิดสอนหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ระดับปริญญาตรี 4 ปี หลักสูตรแรกที่เปิดสอนคือภาษาอังกฤษ ต่อมามีการแก้ไข พ.ร.บ.วิทยาลัยครู (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2527) จึงได้เปิดสอนหลักสูตรระดับปริญญาตรีและอนุปริญญาในสาขาวิชาอื่น ๆ และในปีการศึกษา 2528 จึงเปิดสอนหลักสูตรระดับปริญญาตรีและอนุปริญญาในสาขาวิชาชีพอื่นและสาขาวิชาชีพครู รวม 3 สาขา คือ สาขาวิชาการศึกษาศาสาชีววิทยาศาสตร์ และสาขาวิชาศิลปศาสตร์ ภายใต้การดำเนินงานของ 3 คณะวิชา คือ คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์และคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

จนเมื่อปีการศึกษา 2535 จึงได้เปลี่ยนเป็น “สถาบันราชภัฏ” แทนชื่อ “วิทยาลัยครู” และต่อมามีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสถาบันราชภัฏ เมื่อวันที่ 24 มกราคม พ.ศ. 2538 มีผลให้เปลี่ยนชื่อเป็นสถาบันราชภัฏกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ (สรภ.) และเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2547 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร ทรงพระ

กรุณาโปรดเกล้าฯ ทรงลงพระปรมาภิไธยในพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 121 ตอนพิเศษ 23 ก ลงวันที่ 14 มิถุนายน 2547 จากพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 มีผลให้สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี มีฐานะเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีตั้งแต่วันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2547 หลังจากนั้นมหาวิทยาลัยจึงได้พัฒนาการจัดการเรียนการสอน จัดการศึกษาทั้งในระดับปริญญาตรีภาคปกติและภาคพิเศษมาอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพและเป็นไปตามกรอบมาตรฐานการอุดมศึกษาตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด (มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, ออนไลน์: 2560)

ในปีการศึกษา 2561 มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีมีการจัดการเรียนการสอน 5 คณะ โดยจำนวนหลักสูตรที่เปิดสอนระดับปริญญาตรี จำนวน 34 หลักสูตรได้แก่ คณะครุศาสตร์ จำนวน 8 หลักสูตร คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 8 หลักสูตร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 7 หลักสูตร คณะวิทยาการจัดการ จำนวน 7 หลักสูตร และคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม จำนวน 4 หลักสูตร (มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, ออนไลน์: 2561)

2) นโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ

หลังจากมีระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาสำหรับคนพิการ ว่าด้วยการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2552 และประกาศของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2553 มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีจึงเริ่มมีนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่ชัดเจนมากขึ้น โดยเริ่มมีการส่งเจ้าหน้าที่ไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาและการพัฒนาระบบสนับสนุนนักศึกษาพิการ (DSS) ในมหาวิทยาลัยดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการตามมหาวิทยาลัยต้นแบบต่าง ๆ รวมทั้งเข้าร่วมกับอบรมกับทาง สกอ. เกี่ยวกับการดูแลและช่วยเหลือนักศึกษาพิการแต่ละประเภทอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำข้อมูลทั้งหมดมาเตรียมความพร้อมในการวางระบบดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการในมหาวิทยาลัย

หน่วยงานที่ทำหน้าที่ดูแลและช่วยเหลือนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี คือ กองพัฒนานักศึกษา ซึ่งอยู่ในสังกัดของสำนักงานอธิการบดี โดยจะมีเจ้าหน้าที่ในฝ่ายงานแนะแนวและเจ้าหน้าที่ที่ดูแลเกี่ยวกับทุนและสวัสดิการนักศึกษาเป็นให้การดูแลนักศึกษาพิการที่สามารถสอบคัดเลือกเข้ามาได้ ซึ่งจะเป็นการสอบคัดเลือกเข้ามาพร้อมกับบุคคลทั่วไปในระบบ TCAS ยังไม่มีการเปิดรับตรง นักศึกษาพิการโดยเฉพาะ

การดูแลและช่วยเหลือนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีเน้นการจัดบริการและความช่วยเหลือเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาและช่วยเหลือเกี่ยวกับการให้ทุนอุดหนุนการศึกษา หอพักและสวัสดิการช่วยเหลือต่าง ๆ เป็นเบื้องต้นก่อนโดยยังไม่ได้มีการจัดบริการหรืออุปกรณ์ช่วยเหลือนักศึกษาพิการแต่ละประเภทอย่างเป็นระบบ

จนในปี พ.ศ.2560 มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีจึงได้ออกระเบียบว่าด้วย แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการพ.ศ.2560 เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนด้านการศึกษาแก่นักศึกษาพิการที่มีความสามารถในการเรียนรู้ให้ได้รับสิทธิทางการศึกษาเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป โดยให้สอดคล้องกับระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาสำหรับคนพิการ ว่าด้วยการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2552 และประกาศสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับคนพิการพ.ศ.2553 โดยความเห็นชอบของสภามหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ในการประชุมครั้งที่ 11/2560 เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2560 ซึ่งได้วางระเบียบที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ โดยกำหนดว่า นักศึกษาพิการอาจมีลักษณะความพิการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างประกอบกัน ได้แก่ ความพิการทางการเห็น ความพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย ความพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรมหรือออทิสติก ความพิการทางสติปัญญา หรือความพิการทางการเรียนรู้ ทั้งนี้ นักศึกษาพิการที่จะเข้ามาศึกษาในสถาบัน ต้องมีความสามารถในการเรียนร่วมกับนักศึกษาปกติได้โดยอยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการฝ่ายจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัย

ในประกาศฉบับนี้มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีได้ระบุให้ คณะกรรมการฝ่ายจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ เป็นผู้ทำหน้าที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาและดูแลนักศึกษาพิการ โดยมีอำนาจและหน้าที่ คือ

- (1) กำหนดจำนวนนักศึกษาพิการและสาขาวิชาที่เหมาะสมที่มหาวิทยาลัยจะเปิดรับนักศึกษาพิการเข้าเรียนในแต่ละปีการศึกษา
- (2) จัดทำประกาศมหาวิทยาลัย เรื่อง การรับคนพิการเข้าเรียน โดยกำหนดจำนวนหลักเกณฑ์ เงื่อนไข วิธีการรับนักศึกษาพิการและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ
- (3) เสนอแนวทางการจัดหาหรือจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อการดำรงชีวิตประจำวันของนักศึกษาพิการต่อมหาวิทยาลัย
- (4) เสนอแนวทางการจัดหาเทคโนโลยีอำนวยความสะดวกเพื่อให้นักศึกษาพิการแต่ละประเภทเข้าถึงข้อมูลทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกับนักศึกษาปกติต่อมหาวิทยาลัย
- (5) พัฒนาและส่งเสริมนักศึกษาพิการให้ก้าวหน้าเพิ่มคุณค่า ศักยภาพและเป็นประโยชน์ต่อสังคมยิ่งขึ้น
- (6) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามอำนาจของคณะกรรมการ
- (7) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมายจากมหาวิทยาลัย

นอกจากนี้ยังกำหนดหลักเกณฑ์ในการรับนักศึกษาพิการเข้าศึกษาว่าต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติเป็นผู้พิการที่มีบัตรประจำตัวคนพิการตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ และต้องไม่เคยได้รับการอุดหนุนทางการศึกษาตามประกาศของคณะกรรมการการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในหลักสูตรระดับปริญญาตรีมาก่อนและไม่ศึกษาเป็นปริญญาที่สอง (มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, ออนไลน์ : 2560)

ประกาศฉบับนี้นำมาสู่การแต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่มีหน้าที่ในการดูแลและช่วยเหลือนักศึกษาพิการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยคณะกรรมการฝ่ายจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ มีอำนาจและหน้าที่ที่จะต้องประสานงานกับคณะและสาขาวิชาต่างๆ ในการกำหนดจำนวนนักศึกษาพิการและสาขาวิชาที่จะเปิดรับเข้าเรียนในแต่ละปีการศึกษาเพื่อจัดทำประกาศมหาวิทยาลัยอย่างเป็นทางการ รวมทั้งศึกษาหาข้อมูลต่าง ๆ เพื่อเสนอแนวทางการจัดหาหรือจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกหรือเทคโนโลยีอำนวยความสะดวกเพื่อการดำรงชีวิตประจำวันของนักศึกษาพิการต่อมหาวิทยาลัย

จากอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการฝ่ายจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่ประกาศฉบับนี้ระบุไว้ นำมาสู่การเริ่มต้นจัดทำแผนการรับนักศึกษาพิการเพื่อเข้ามาศึกษาระดับอุดมศึกษาอย่างเป็นทางการ ซึ่งเป็นการจัดทำแผนร่วมกันของคณะกรรมการฝ่ายจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ สังกัดกองพัฒนานักศึกษา ร่วมกับคณะและสาขาวิชาต่างๆ เพื่อจัดทำแผนการรับนักศึกษาพิการ ประเภทและวงเกณฑ์คุณสมบัติของนักศึกษาที่จะเข้ามาศึกษาที่เหมาะสมเพื่อนำไปสู่การออกประกาศรับสมัครนักศึกษาพิการอย่างเป็นระบบมากขึ้น

ในปีการศึกษา 2561 มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีมีนักศึกษาพิการเข้าศึกษาจำนวน 3 คน ใน 3 คณะ คิดเป็นร้อยละ 0.28 ของจำนวนนักศึกษาทั้งหมด และนักศึกษาพิการทั้ง 3 คนเป็นนักศึกษาชั้นปีที่สุดท้ายที่กำลังออกฝึกงานและฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาทั้งสิ้น

3) ระบบกลไกในการดำเนินงานเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีได้พัฒนาระบบในการสนับสนุนและช่วยเหลือนักศึกษาพิการโดยเริ่มจากการจัดทำแผนการรับนักศึกษาพิการเพื่อเข้ามาศึกษาระดับอุดมศึกษา จากนั้นจึงออกประกาศรับนักศึกษาพิการเข้าศึกษา และเริ่มวางระบบการจัดบริการเพื่อช่วยเหลือสนับสนุนนักศึกษาพิการ ดังนี้

การรับนักศึกษาพิการเข้าศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี เดิมใช้วิธีการสมัครสอบแข่งขันรอบปกติกับเด็กทั่วไป (Admission) ซึ่งนักศึกษาพิการสามารถเข้าร่วมสอบแข่งขันโดยการเข้าระบบ TCAS และเลือกคณะและสาขาวิชาที่ตนเองสนใจเพื่อของสมัครเข้าศึกษาได้ตามปกติ ต่อมาเมื่อมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีได้ออกระเบียบว่าด้วยแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2560 ขึ้น ส่งผลให้มีการออกประกาศ เรื่อง การรับ

สมัครบุคคลพิการเพื่อคัดเลือกเข้าศึกษาภาคปกติระดับปริญญาตรีขึ้นในปีการศึกษา 2561 และพัฒนาพัฒนาระเบียบในการรับสมัครให้ชัดเจนมากขึ้น โดยจะนักศึกษาพิการสามารถทำการสมัครเข้าศึกษาผ่านระบบออนไลน์ หลังจากนั้นจะมีการประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิ์สอบคัดเลือก โดยในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ จะต้องมีการสอบวัดแววครู สอบวิชาเฉพาะทาง และสอบสัมภาษณ์เพิ่มเติม ส่วนหลักสูตรในสาขาวิชาอื่น ๆ จะใช้วิธีการสอบสัมภาษณ์เพียงอย่างเดียว

นอกจากการรับสมัครเข้าศึกษาโดยวิธีการรับตรงนักศึกษาพิการแล้ว มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรียังมีประกาศรับตรงในรูปแบบอื่นอีก 3 ประเภทที่นักศึกษาพิการสามารถสมัครเข้ามาได้ คือ ประเภทรับตรงหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ประเภททุนความสามารถพิเศษ และประเภททุนเพชรราชภัฏกาญจนบุรี

การรับตรงและโควตาพิเศษที่กล่าวมานี้ที่เป็นการสมัครที่จำกัดแค่บางคณะและบางสาขาวิชา ทำให้มีนักศึกษาพิการที่ต้องการเรียนในสาขาวิชาหรือคณะอื่นบางคนเลือกที่จะสมัครเข้าศึกษาโดยวิธีการสอบ Admission แข่งขันกับบุคคลอื่นในรอบปกติ ซึ่งทำให้ช่องทางในการรับนักศึกษาพิการเข้ามาศึกษาที่มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีนี้ แบ่งออกเป็น 3 ช่องทางคือ การสอบ Admission การคัดเลือกแบบโควตาพิเศษ และการรับตรงนักศึกษาพิการ

เมื่อนักศึกษาพิการที่ผ่านการสมัครสอบทั้ง 3 ช่องทางคือ การสอบ Admission การคัดเลือกแบบโควตาพิเศษ และการรับตรงนักศึกษาพิการมาแล้ว ทางมหาวิทยาลัยโดยนักศึกษาพิการโดยคณะกรรมการฝ่ายจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ จะดำเนินการคัดกรองนักศึกษาพิการเพื่อเข้าสู่การช่วยเหลือ

การคัดกรองนักศึกษาพิการเพื่อเข้าสู่การช่วยเหลือของมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีใช้วิธีการในการคัดกรอง 2 รูปแบบคือ

- 1) ให้นักศึกษาพิการเข้ามายื่นคำร้องขอรับบริการกับทางกองพัฒนานักศึกษาเพื่อขอรับบริการความช่วยเหลือด้วยตนเองโดยตรง ซึ่งวิธีการนี้นักศึกษาจะต้องนำบัตรประจำตัวคนพิการเข้ามายื่นเพื่อขอรับสิทธิ์ในสวัสดิการต่าง ๆ และขอรับทุนอุดหนุนการศึกษา เจ้าหน้าที่จะตรวจสอบข้อมูล สัมภาษณ์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับประวัติส่วนตัว ประเภทความพิการ และระดับอาการ เพื่อทำแฟ้มประวัติของแต่ละคนและสอบถามถึงความต้องการความช่วยเหลือที่นักศึกษาต้องการ เช่น ทุนอุดหนุนการศึกษา หอพัก จากนั้นเจ้าหน้าที่จะทำการประสานงานไปยังคณะที่นักศึกษาสังกัดอยู่รวมทั้งอาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ผู้สอนแต่ละรายวิชาเพื่อให้ทราบข้อมูลเบื้องต้นของนักศึกษาพิการและชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะความพิการของนักศึกษาพิการแต่ละคนเพื่อที่ทางคณะอาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ผู้สอนจะได้วางแผนการจัดกิจกรรมหรือการเรียนการสอนที่เหมาะสมให้กับนักศึกษาพิการแต่ละคนต่อไป

2) คณะทำหน้าที่คัดกรองแล้วส่งเรื่องมายังกองพัฒนานักศึกษา วิธีการนี้จะเกิดขึ้นในกรณีที่นักศึกษาพิการไม่ทราบสิทธิ์ของตนเองหรือบางคนไม่ต้องการขอรับบริการความช่วยเหลือจึงไม่มารายงานตัวกับทางกองพัฒนานักศึกษา แต่ทางคณะพบว่ามือนักศึกษาพิการเข้ามาเรียนจึงแจ้งมายังกองพัฒนานักศึกษา โดยคณะกรรมการฝ่ายจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการจะเข้าไปพบนักศึกษาเพื่อขอสัมภาษณ์และคัดกรองเบื้องต้นว่ามีความพิการจริง ขอตรวจสอบหลักฐาน เช่น ใบรับรองแพทย์หรือบัตรประจำตัวคนพิการ จากนั้นทางเจ้าหน้าที่จะสัมภาษณ์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับประวัติส่วนตัว ประเภทความพิการ และระดับอาการ เพื่อทำแฟ้มประวัติของแต่ละคน แจ้งสิทธิ์เกี่ยวกับสวัสดิการต่างๆ ที่นักศึกษาจะได้รับ เช่น ทุนอุดหนุนการศึกษา หอพัก หรือการขอรับบริการให้อื่นๆ รวมทั้งสอบถามถึงความต้องการความช่วยเหลือที่นักศึกษาต้องการเพื่อนำไปสู่การจัดบริการที่เหมาะสมกับแต่ละคนต่อไป

ซึ่งการคัดกรองทั้ง 2 รูปแบบนี้จะมีข้อดีข้อเสียที่แตกต่างกันคือ

1) ให้นักศึกษาพิการเข้ามายื่นคำร้องขอรับบริการกับทางกองพัฒนานักศึกษาเพื่อขอรับบริการความช่วยเหลือด้วยตนเองโดยตรง ข้อเสียคือหากนักศึกษาพิการไม่ทราบสิทธิ์ของตนเองว่าสามารถขอรับบริการความช่วยเหลือได้ จะทำให้เจ้าหน้าที่ในกองพัฒนานักศึกษาไม่ทราบว่ามือนักศึกษาพิการเข้ามาเรียนในมหาวิทยาลัย ทำให้เกิดการตกหล่น นักศึกษาพิการไม่ได้รับสิทธิ์ต่างๆ ที่ควรได้ และหากมาทราบในภายหลังจะเกิดความยุ่งยากในการดำเนินการช่วยเหลือ รวมทั้งเมื่อนักศึกษามาเรียนแล้วทางคณะหรืออาจารย์ผู้สอนไม่ทราบข้อมูลเบื้องต้นของนักศึกษาออกมาก็จะไม่ทราบว่าควรจัดการเรียนการสอนหรือดูแลนักศึกษาพิการอย่างไร เกิดปัญหาทั้งกับตัวอาจารย์และนักศึกษาพิการ

2) คณะทำหน้าที่คัดกรองแล้วส่งเรื่องมายังกองพัฒนานักศึกษา วิธีการนี้จะเกิดขึ้นในกรณีที่นักศึกษาพิการไม่ทราบสิทธิ์ของตัวเองจึงไม่มารายงานตัวกับทางกองพัฒนานักศึกษา เมื่อทางคณะพบว่ามือนักศึกษาเข้ามาเรียนก็จะแจ้งให้กองพัฒนานักศึกษาเข้าไปคัดกรองเบื้องต้น ซึ่งวิธีการนี้หากเจ้าหน้าที่คณะไม่สังเกตหรือใส่ใจก็จะไม่พบนักศึกษาพิการ ทำให้เกิดการตกหล่นได้เช่นกัน

ภายหลังจึงได้มีการพยายามจะวางแนวทางในการแก้ปัญหาการคัดกรองที่ป้องกันการตกหล่นนี้ โดยการออกประกาศรับสมัครนักศึกษาพิการเข้ามาเรียนแบบรับตรง ประกอบกับการประสานงานกับทางสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียนของทางมหาวิทยาลัยเพื่อให้พัฒนาระบบให้นักศึกษารอกข้อมูลเกี่ยวกับความพิการตั้งแต่เริ่มแรกรับสมัครเพื่อเป็นการคัดกรองนักศึกษาพิการเบื้องต้นก่อน จากนั้นทางกองพัฒนานักศึกษาจะนำประวัติและข้อมูลเบื้องต้นที่ได้จากสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียนมาเพื่อประกอบการสัมภาษณ์เพื่อคัดกรองอย่างละเอียดเพื่อจัดทำแฟ้มประวัติของนักศึกษาพิการต่อไป ซึ่งจะทำให้จำนวนนักศึกษาที่ตกหล่นมีจำนวนน้อยลงและสามารถจัดบริการและความช่วยเหลือต่างๆ ให้นักศึกษาได้อย่างครอบคลุมมากขึ้น

จากนักศึกษาพิการที่เข้ามาที่ผ่านมาทางมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรียังไม่ได้เปิดการรับสมัครนักศึกษาพิการเข้ามาเรียนโดยตรง นักศึกษาพิการที่เข้ามาจึงเป็นนักศึกษาพิการที่สอบแข่งขัน Admission เข้ามาได้เหมือนนักศึกษาทั่วไป ส่งผลให้นักศึกษาพิการในมหาวิทยาลัยมีจำนวนไม่มาก แต่ละปีมีจำนวนไม่เกิน 5 คน กระจายอยู่ในสาขาวิชาและคณะต่างๆ ประกอบกับเป็นนักศึกษาที่มีความพิการไม่รุนแรง ช่วยเหลือตนเองได้ดีและสามารถร่วมกิจกรรมกับผู้อื่นได้ ทางมหาวิทยาลัยจึงใช้การให้นักศึกษาร่วมทำกิจกรรมกับนักศึกษาอื่นๆ ให้มากที่สุดโดยไม่มีโครงการหรือกิจกรรมพัฒนานักศึกษาพิการโดยเฉพาะ ทั้งกิจกรรมชมรม กิจกรรมจิตอาสา หรือกิจกรรมการอบรมสัมมนาต่างๆ เพียงแต่ในระหว่างการทำกิจกรรมทางอาจารย์ที่ปรึกษาและเจ้าหน้าที่กิจการนักศึกษาของแต่ละคณะจะประสานมายังเจ้าหน้าที่ของกองพัฒนานักศึกษาเพื่อวางแผนการเข้าร่วมกิจกรรมที่เหมาะสมให้นักศึกษาพิการแต่ละคน ฝ้าระวัง และดูแลอยู่ห่างๆ เมื่อเกิดปัญหาหรือต้องการความช่วยเหลือจึงจะไปช่วยหรือไปประสานงานฝ่ายต่างๆ ในการช่วยเหลือ

4) กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ

ในปัจจุบันมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีมีการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ 4 แนวทาง คือ

4.1) การจัดบริการช่วยเหลือและสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการ

เนื่องจากนักศึกษาพิการที่เข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีความพิการเพียงเล็กน้อยและมีจำนวนไม่มาก การจัดบริการช่วยเหลือและสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยจึงมีการจัดบริการให้ 5 ส่วนด้วยกันคือ

(1)บริการด้านการให้ทุนการศึกษา ปกตินักศึกษาพิการที่ผ่านระบบคัดกรองและตรวจสอบหลักฐานความพิการเรียบร้อยแล้วทางมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีจะมีการทำเรื่องส่งไปยัง สกอ.เพื่อทำเรื่องขอเงินอุดหนุนทางการศึกษาให้กับนักศึกษาพิการทุกคนตามสิทธิ์ คือ นักศึกษาพิการจะได้เรียนฟรีไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียนอยู่แล้ว นอกจากนี้ทางมหาวิทยาลัยจะมีทุนที่ให้กับนักศึกษาทุกกลุ่มรวมทั้งนักศึกษาพิการด้วย ซึ่งทางเจ้าหน้าที่ฝ่ายทุนของกองพัฒนานักศึกษาจะพิจารณาดูความจำเป็นและเหมาะสมของนักศึกษาพิการแต่ละคนเพื่อทำเรื่องขอทุนให้เป็นรายบุคคลเช่น ทุนการศึกษาที่ผู้มีจิตศรัทธา เช่น มูลนิธิ ธนาคาร บริษัท ห้างร้าน บุคคลทั่วไปมอบเงินเพื่อจัดสรรให้เป็นทุนการศึกษาแก่นักศึกษาในแต่ละปีการศึกษา หรือขอให้มหาวิทยาลัยเป็นผู้ดำเนินการคัดเลือกนักศึกษาเพื่อเข้ารับทุนการศึกษา โดยมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขตามที่เจ้าของทุนการศึกษาระบุไว้ ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับเจ้าของทุนการศึกษาจะพิจารณามอบให้ (มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, ออนไลน์: 2561) ที่ผ่านมามีการขอทุนให้แก่นักศึกษาพิการเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายรายเดือนในการยังชีพระหว่างศึกษาอยู่บ้างตามความจำเป็นของแต่ละคน

(2)บริการให้คำปรึกษา ในปีการศึกษา 2561 ทางกองพัฒนานักศึกษาได้จัดห้องสำหรับให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาพิการไว้ เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นในการดำเนินงานเกี่ยวกับการดูแลและช่วยเหลือนักศึกษาพิการ และรองรับการจัดหาวัสดุอุปกรณ์เพื่อช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการเพื่อจัดตั้งเป็นศูนย์ DSS ในขั้นต่อไป ซึ่งบริการให้คำปรึกษานักศึกษาจะมาขอนัดหมายเพื่อเข้ามาพูดคุย ปรึกษา เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้ ที่ผ่านมารีบบอกที่นักศึกษาพิการเข้ามาขอรับคำปรึกษามีทั้งเรื่องเกี่ยวกับการเรียน การร่วมกิจกรรมในมหาวิทยาลัย เรื่องส่วนตัว หรือเกี่ยวกับการฝึกงาน เป็นต้น นอกจากนี้ห้องให้คำปรึกษานี้ยังถือเป็นสัญลักษณ์ในการกลุ่มของนักศึกษาพิการแต่ละคณะแต่ละสาขาที่จะเข้ามาพบปะพูดคุยกันอีกด้วย

(3)บริการให้การประสานงานกับฝ่ายต่างๆ บริการนี้จะเป็นการจัดบริการของเจ้าหน้าที่ของกองพัฒนานักศึกษาในการประสานงานหรือขอความร่วมมือกับฝ่ายต่างๆ ในมหาวิทยาลัยเพื่ออำนวยความสะดวก หรือชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การสอบ การวัดประเมินผล และการร่วมกิจกรรมของนักศึกษาพิการ จะเป็นการขอประสานในกรณีต่างๆ เช่น ไปชี้แจงกับอาจารย์ผู้สอนเพื่อขอเลื่อนส่งงานให้นักศึกษาออทิสติกที่ไม่สามารถส่งงานได้ทันอันเนื่องมาจากความคลาดเคลื่อนในการฟังคำสั่งหรือการสื่อสาร การขอคำปรึกษาเกี่ยวกับการฝึกงานของนักศึกษาที่ควรจะไปฝึกงานในสถานที่ใดจึงจะเหมาะสมและเจ้าหน้าที่จะทำการประสานชี้แจงกับทั้งกับอาจารย์ที่ปรึกษาและสถานฝึกงานเพื่อให้มีความเข้าใจที่ตรงกัน นอกจากนี้ยังมีการช่วยประสานงานทั้งเรื่องการเรียนรู้และเรื่องการทำกิจกรรม เช่น เรื่องการทำกิจกรรมของมหาวิทยาลัยจะมีข้อกำหนดว่านักศึกษาทุกคนจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมตามที่มหาวิทยาลัยกำหนดให้ครบจึงจะสำเร็จการศึกษาได้ แต่นักศึกษาพิการบางคนไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมบางกิจกรรมได้อันเนื่องมาจากขีดจำกัดของร่างกายบางประการ ทางเจ้าหน้าที่ของกองพัฒนานักศึกษาก็จะแจ้งไปยังผู้จัดกิจกรรมให้เข้าใจและอนุโลมให้นักศึกษาได้เข้าร่วมทำกิจกรรมที่สอดคล้องกับศักยภาพของแต่ละคน เช่น ในกรณีของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางภาษาและการพูดจึงจะขออนุโลมไม่ต้องทำกิจกรรมบางอย่างที่จะต้องใช้การพูดสื่อสารแต่ใช้วิธีการอื่นในการร่วมกิจกรรมแทน

(4)บริการห้องพัก บริการด้านห้องพักภายในมหาวิทยาลัยนี้เป็นบริการที่จัดให้กับนักศึกษาทุกคนในการทำเรื่องขอพักในห้องพักของมหาวิทยาลัย แต่นักศึกษาพิการบางคนที่มีความจำเป็นและมีขีดจำกัดทางร่างกายที่จำเป็นจะต้องพักในหอในเพื่อความสะดวกในการเดินทาง ทางกองพัฒนานักศึกษาจะทำเรื่องยื่นให้เป็นที่พิเศษ เช่น นักศึกษาที่พิการทางร่างกายและการเคลื่อนไหวที่บ้านอยู่ต่างจังหวัด ทางเจ้าหน้าที่จึงทำเรื่องขอห้องพักให้เป็นที่พิเศษเพื่อจะได้สะดวกในการเดินทางมาเรียนและเจ้าหน้าที่จะคอยเข้าไปดูแลสอบถามความเรียบร้อยเป็นระยะๆ ด้วย

(5)รักษาพยาบาลเบื้องต้น ห้องพยาบาลจะตั้งอยู่ในตึกของกองพัฒนานักศึกษา เจ้าหน้าที่ของกองพัฒนานักศึกษาจึงขอความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ห้องพยาบาลในการดูแลและ

ช่วยเหลือนักศึกษาพิการเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพเบื้องต้น เนื่องจากนักศึกษาพิการส่วนใหญ่จะมีโรคประจำตัว หรือมีการรักษา ฟันฟูร่างกายที่ต้องดูแลสุขภาพอนามัยอย่างสม่ำเสมอ เมื่อนักศึกษาพิการมีความเจ็บป่วยหรือมีปัญหาสุขภาพ เจ้าหน้าที่ของกองพัฒนานักศึกษาทราบเรื่องก็จะประสานงานมายังเจ้าหน้าที่ห้องพยาบาลในการให้ความช่วยเหลือเบื้องต้น นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ทั้งสองฝ่ายยังมีการปรึกษาหารือเพื่อวางแผนการดูแลเกี่ยวกับสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจของนักศึกษาพิการร่วมกันด้วย

4.2) การเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เรียนและเข้าร่วมกิจกรรมกับนักศึกษาอื่นอย่างเต็มที่ เติบโตความสามารถ ทั้งในการเรียน และการทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งโครงสร้างการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาของนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีจะเหมือนกับโครงสร้างการทำกิจกรรมของนักศึกษาปกติ คือมีกิจกรรม/โครงการของมหาวิทยาลัยที่นักศึกษาต้องเข้าร่วม และกิจกรรม/โครงการของคณะและสาขาวิชาที่นักศึกษาต้องเข้าร่วม ทั้งกิจกรรมการพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ของนักศึกษา กิจกรรมบริการวิชาการ จิตอาสา กีฬา กิจกรรมชมรม และกิจกรรมด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งทั้งหมดนอกจากจะเป็นการพัฒนานักศึกษาในด้านต่าง ๆ ตามกรอบการพัฒนาที่มหาวิทยาลัยกำหนดแล้วยังเป็นการส่งเสริมให้นักศึกษาพิการได้ใช้ชีวิตร่วมกับนักศึกษาอื่นเพื่อทำความเข้าใจและเรียนรู้ซึ่งกันและกันด้วย

การเปิดโอกาสและปฏิบัติกับนักศึกษาพิการเหล่านี้อย่างปกติ จะทำให้นักศึกษาเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่รู้สึกแปลกแยก และสามารถพัฒนาตนเองขึ้นได้ตามศักยภาพของแต่ละคน โดยจะมีเจ้าหน้าที่ของกองพัฒนานักศึกษาเป็นผู้ให้คำปรึกษาและคอยดูแลอย่างใกล้ชิดเป็นรายบุคคล ตัวอย่างเช่น การออกฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษาที่บกพร่องทางร่างกายที่สามารถทำการฝึกสอนและพิสูจน์ความสามารถของตนเองว่าสามารถทำหน้าที่ครูฝึกสอนที่ดีได้จนได้รับคำชื่นชมมาจากสถานศึกษา หรือการฝึกงานของนักศึกษาที่บกพร่องทางการได้ยิน(หูตึง)ที่เรียนวิชาเอกภาษาจีนและมีโอกาสได้ไปฝึกงานที่สถานประกอบการที่ประเทศจีนจึงถือเป็นประสบการณ์ที่มีคุณค่าของนักศึกษาพิการ เป็นการสร้างความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองของนักศึกษาพิการและเป็นการพิสูจน์ให้ผู้อื่นเห็นถึงความสามารถของนักศึกษาพิการด้วย ผลจากการดำเนินการดังกล่าวส่งผลให้นักศึกษาพิการในรุ่นต่อมาเกิดแรงบันดาลใจและรู้สึกมั่นใจในตนเองมากขึ้นด้วย

4.3) การทำความเข้าใจกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับลักษณะความพิการแต่ละประเภท และชี้แจงให้ทุกฝ่ายเข้าใจและยอมรับในความสามารถของนักศึกษาพิการแต่ละคน เป็นการชี้แจงทำความเข้าใจทั้งกับอาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษา และบุคลากรที่เกี่ยวข้องว่าเป็นผู้มีความรู้สามารถดูแลและช่วยเหลือตนเองได้ดีและพร้อมเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ได้ตามปกติ

4.4) การพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาและการจัดบริการสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการ เป็นการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการของ

เจ้าหน้าที่ในกองพัฒนานักศึกษา ด้วยการส่งไปอบรมหรือดูงานเกี่ยวกับระบบการช่วยเหลือและสนับสนุนนักศึกษาพิการจากหน่วยงานหรือสถาบันการศึกษาต้นแบบอื่นๆ อยู่เสมอ จากนั้นนำองค์ความรู้ที่ได้มาส่งต่อให้กับเจ้าหน้าที่บุคลากรอื่นๆ เพื่อเป็นการวางแนวทางในการพัฒนาระบบของศูนย์ DSSต่อไปในอนาคต

5) อุปสรรคและปัญหาในการดำเนินงาน

เนื่องจากมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีอยู่ในระยะเริ่มต้นของการพัฒนาระบบในการดูแลและช่วยเหลือนักศึกษาพิการ จึงทำให้พบอุปสรรคและปัญหาในการดำเนินงาน ดังนี้

(1) นโยบายของมหาวิทยาลัยยังไม่มีแนวทางในการดำเนินงานด้านคนพิการที่ชัดเจน เนื่องจากเป็นระยะเริ่มต้นของการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนานักศึกษาพิการ ที่ผ่านมาเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีความพยายามในการผลักดันงานด้านนี้ไปสู่การออกนโยบายอย่างเป็นทางการเพื่อให้แต่ละฝ่ายเห็นความสำคัญของนักศึกษาพิการ และเร่งให้เกิดโครงการหรือกิจกรรมพัฒนานักศึกษาพิการทั้งด้านการจัดการเรียนการสอน การจัดหาอุปกรณ์สนับสนุนช่วยเหลือนักศึกษาพิการแต่ละประเภท และการปรับปรุงทางกายภาพทั้งอาคาร สถานที่ต่างๆ เพื่อให้เอื้อต่อการดำรงชีวิตของนักศึกษาพิการ ผลจากความพยายามผลักดันนี้ส่งผลให้เกิดการจัดทำแผนการรับนักศึกษาพิการ จัดทำเกณฑ์ในการรับที่ชัดเจน และออกประกาศรับนักศึกษาพิการเข้ามาศึกษาอย่างเป็นทางการ รวมทั้งการตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการที่เป็นตัวแทนจากแต่ละเข้ามาเพื่อเป็นตัวกลางถ่ายทอดข้อมูลต่างๆ ไปยังอาจารย์และบุคลากรแต่ละคณะได้ดีขึ้น ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีที่ทำให้ทุกฝ่ายทั้งที่เกี่ยวข้องตระหนักในความสำคัญและค่านึงถึงสิทธิ์ของนักศึกษาพิการมากขึ้น

(2) ปัญหาเกี่ยวกับการขาดระบบการดูแลนักศึกษาที่เป็นระบบและมีโครงสร้างการทำงานที่ชัดเจน ปัจจุบันงานเกี่ยวกับการดูแลนักศึกษาพิการเป็นความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ในกองพัฒนานักศึกษาดำเนินการเองอย่างขาดทิศทาง เจ้าหน้าที่แต่ละคนพยายามช่วยเหลือนักศึกษาพิการตามความสามารถที่ตนเองทำได้ เช่น การพยายามผลักดันให้มีห้องให้คำปรึกษาของนักศึกษาพิการ เพื่อให้นักศึกษาพิการมีจุดที่สามารถเข้ามาพบปะพูดคุยกันได้ และมีความพยายามในการขออนุมัติงบประมาณเพื่อใช้ในการดูแลนักศึกษาพิการ ซึ่งก็ได้มาแต่มีจำนวนไม่มากพอที่จะช่วยเหลือหรือจัดหาอุปกรณ์ได้มาก แต่ทั้งหมดก็เป็นความพยายามในการเริ่มพัฒนาระบบในการดูแลและช่วยเหลือนักศึกษาพิการให้เกิดขึ้นได้จริงในอนาคต

(3) ปัญหาขาดความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมและการจัดการศึกษาพิเศษสำหรับนักศึกษาพิการ การขาดความรู้เกี่ยวกับลักษณะอาการของความพิการแต่ละประเภทและวิธีการดูแลช่วยเหลือที่เหมาะสม ทำให้อาจารย์และบุคลากรบางคนรู้สึกกังวลว่าจะปฏิบัติตนไม่ถูกต้อง หรือไม่เหมาะสม หรือบางคนก็เห็นว่ายากเกินไปรู้สึกเป็นภาระ จนทำให้บางคนเลี้ยงที่จะเข้าหานักศึกษาพิการ ซึ่งปัญหานี้ทางเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้พยายามพัฒนาตนเองโดยการหมั่นเข้าร่วม

การอบรม สัมมนา และดูงานในหรือดูงานเกี่ยวกับระบบการช่วยเหลือและสนับสนุนนักศึกษาพิการ จากหน่วยงานหรือสถาบันการศึกษาต้นแบบอื่น ๆ อยู่เสมอ แต่เจ้าหน้าที่ก็เห็นว่าควรมีการจัดอบรม ให้ความรู้กับอาจารย์และบุคลากรอื่นในมหาวิทยาลัยร่วมด้วยซึ่งจะทำให้การจัดการเรียนการสอน เป็นไปอย่างเหมาะสมกับนักศึกษาพิการแต่ละประเภทมากขึ้น

(4) ปัญหาการไม่ทราบสิทธิ์ของตนเองทั้งสิทธิ์เกี่ยวกับการรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ และการศึกษา พบทั้งกรณีที่นักศึกษาไม่มีบัตรประจำตัวคนพิการหรือนักศึกษาบางคนมีบัตรประจำตัว คนพิการแต่ไม่ทราบว่าตัวเองมีสิทธิ์อะไรบ้าง และไม่เคยขอรับสิทธิ์มาก่อน รวมทั้งผู้ปกครองนักศึกษา พิการบางคนก็ไม่ทราบข้อมูลเหล่านี้ด้วย ทำให้เมื่อเข้าสู่มหาวิทยาลัยแล้วมาทราบสิทธิ์ในภายหลังจึง เกิดปัญหาขึ้นทั้งปัญหาเกี่ยวกับความซ้ำซ้อนของการขอทุน ทั้ทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษาและทุนอุดหนุน การศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ เป็นต้น

(5) ปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำฐานข้อมูลและการเชื่อมต่อข้อมูลเกี่ยวกับประวัติส่วนตัว และความพิการของนักศึกษา ปัจจุบันระบบในการคัดกรองนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยยังเป็ นการตั้งรับให้นักศึกษาพิการเข้ามารายงานตัวเองหรือให้เจ้าหน้าที่ขณะที่พบมาแจ้งกับทางกองพัฒนา นักศึกษาจึงจะทราบว่ามึนักศึกษาพิการเข้ามาเรียน วิธีการคัดกรองเช่นนี้ทำให้ที่ผ่านมามีนักศึกษา พิการตกหล่นจากการคัดกรอง ปัญหาเหล่านี้เกิดจากการไม่มีการจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับประวัติ ส่วนตัวและประวัติความพิการที่สามารถจำแนกนักศึกษาพิการออกจากนักศึกษาปกติและส่งต่อข้อมูล ไปยังเจ้าหน้าที่ของกองพัฒนานักศึกษาและคณะได้ จึงต้องใช้ระบบให้นักศึกษาพิการหรือทางคณะ เข้ามายื่นเรื่องขอรับสิทธิ์ด้วยตนเองได้จึงเกิดการตกหล่นของข้อมูล

6. ภาคใต้ : มหาวิทยาลัยทักษิณ

1) ข้อมูลพื้นฐานของสถาบันอุดมศึกษา

มหาวิทยาลัยทักษิณ เป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งแรกๆ ในพื้นที่ภาคใต้ ถือกำเนิดขึ้น ภายหลังจากการสถาปนาเป็น “วิทยาลัยวิชาการศึกษา” ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการขึ้นแทน โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ณ ถนนประสานมิตร อำเภอพระโขนง จังหวัดพระนคร ในปีพุทธศักราช 2497 เพื่อพัฒนาปรัชญาและแนวคิดทางด้านการศึกษสมัยใหม่ให้สอดคล้องผสมผสานสัมพันธ์กับสังคม ประชาธิปไตย รวมทั้งการพัฒนาการศึกษาศาสตร์ให้เป็นวิชาชีพที่มีระบบแบบแผนมากขึ้นทำให้ วิทยาลัยวิชาการศึกษาได้พัฒนาและเจริญก้าวหน้ามาโดยลำดับ พร้อมกับการขยายการจัดการศึกษา ไปยังภูมิภาคต่าง ๆ และมีการบริหารงานแบบหลายวิทยาเขต ประกอบด้วย วิทยาเขตปทุมวัน (ปี พุทธศักราช 2498) วิทยาเขตบางแสน จังหวัดชลบุรี (ปีพุทธศักราช 2498) วิทยาเขตพิษณุโลก (ปี พุทธศักราช 2510) วิทยาเขตมหาสารคาม (ปีพุทธศักราช 2511) วิทยาเขตสงขลา (ปีพุทธศักราช

2511) วิทยาเขตพระนคร (ปีพุทธศักราช 2512) และวิทยาเขตพลศึกษา (ปีพุทธศักราช 2513) โดยมี วิทยาเขตประสานมิตรเป็นศูนย์กลางการบริหาร

ส่วนวิทยาลัยวิชาการศึกษาสงขลา ได้รับการสถาปนาขึ้นอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2511 ณ ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ตามมติสภาวิทยาลัยวิชาการศึกษา ในการขยายการศึกษาระดับอุดมศึกษาไปยังพื้นที่ภาคใต้ วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2511 และได้เปิดการเรียนการสอนเป็นครั้งแรกเมื่อปีการศึกษา 2512 ในหลักสูตรปริญญาการศึกษาบัณฑิต เฉพาะหลักสูตร 2 ปี และในปีการศึกษา 2517 จึงเริ่มรับนิสิตเข้าเรียนในหลักสูตรปริญญาการศึกษาบัณฑิต หลักสูตร 4 ปี และได้ดำเนินการจัดการศึกษาและผลิตบัณฑิตโดยมีความเจริญก้าวหน้ามาอย่างต่อเนื่อง เมื่อวิทยาลัยวิชาการศึกษาได้รับการยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในปีพุทธศักราช 2517 วิทยาลัยวิชาการศึกษาสงขลาจึงเป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภายใต้ชื่อ “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตสงขลา”

ในระหว่างปีพุทธศักราช 2532 – 2533 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตสงขลา ได้เริ่มวางแผนขยายงานไปยังพื้นที่จังหวัดพัทลุง เนื่องด้วยพื้นที่เดิมที่เมืองสงขลามีพื้นที่ค่อนข้างจำกัด ไม่เพียงพอต่อการรองรับการจัดตั้งคณะใหม่ๆ และการขยายงานในอนาคต โดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติในหลักการให้มหาวิทยาลัยขยายงานไปยังพื้นที่จังหวัดพัทลุง เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม พ.ศ. 2533 และให้บรรจุโครงการดังกล่าวไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535 - 2539) ต่อมาเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ.2535 สภามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จึงได้มีมติกำหนดชื่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒสงขลาใหม่เป็น “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตภาคใต้” ทั้งนี้ให้คำนึงถึงภารกิจของมหาวิทยาลัยอันเกี่ยวข้องกับภาคใต้โดยรวม ไม่จำเพาะแต่จังหวัดใด จังหวัดหนึ่ง

จนเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ.2539 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตภาคใต้ ได้รับการยกฐานะเป็น “มหาวิทยาลัยทักษิณ” ซึ่งเป็นนิติบุคคล ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยทักษิณ พ.ศ. 2539 จากนั้นมหาวิทยาลัยทักษิณได้พัฒนาเจริญก้าวหน้ามาโดยลำดับจนในปีการศึกษา 2547 เริ่มเปิดการเรียนการสอนอย่างเป็นทางการในพื้นที่ของมหาวิทยาลัยที่จังหวัดพัทลุง และสภามหาวิทยาลัยทักษิณได้มีมติให้มหาวิทยาลัยทักษิณมีการบริหารงานแบบ 2 วิทยาเขต ประกอบด้วย วิทยาเขตสงขลาและวิทยาเขตพัทลุง เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ.2548

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยทักษิณได้พัฒนาไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการแต่อยู่ในกำกับของรัฐด้วยการบริหารจัดการที่เป็นอิสระและมีความคล่องตัวสามารถจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยทักษิณ พ.ศ.2551 และภายใต้ปรัชญาของมหาวิทยาลัย “ปัญญา จริยธรรม นำการพัฒนา”

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยทักษิณมี 2 วิทยาเขต คือวิทยาเขตสงขลาและวิทยาเขตพัทลุง โดยมีรายละเอียดของคณะต่างๆ ดังนี้

1. วิทยาเขตสงขลา มี 8 คณะ ได้แก่ คณะศึกษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยการจัดการเพื่อการพัฒนา(TSU-MDC) และวิทยาลัยนานาชาติ (International Collegde)

2. วิทยาเขตพัทลุง มี 7 คณะ ได้แก่ คณะวิทยาศาสตร์ คณะวิทยาการสุขภาพและการกีฬา คณะเทคโนโลยีและการพัฒนาชุมชน คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะอุตสาหกรรมเกษตรและชีวภาพ และคณะนิติศาสตร์

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยทักษิณมีจำนวนนิสิตทั้งหมดจำนวน 12,940 คน เป็นนิสิตปริญญาตรีจำนวน 12,144 คน นิสิตประกาศนียบัตรบัณฑิต 103 คน นิสิตปริญญาโท 590 คน และนิสิตปริญญาเอก 796 คน (มหาวิทยาลัยทักษิณ, ออนไลน์: 2561)

2) นโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ

การดำเนินงานเกี่ยวกับการดูแลและช่วยเหลือนิสิตพิการของมหาวิทยาลัยทักษิณอยู่ในความดูแลของฝ่ายกิจการนิสิต ซึ่งเป็นกลุ่มงานที่มีภารกิจพัฒนานิสิต ประกอบด้วยภารกิจต่างๆ คือ การให้บริการหอพักนิสิต การให้บริการไปรษณีย์ภัณฑ์ การให้บริการทุนการศึกษา และการให้บริการแนะแนว เป็นต้น

หลังจากได้รับการยกฐานะขึ้นเป็น“มหาวิทยาลัยทักษิณ” เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2539 งานที่เกี่ยวข้องกับกิจการนิสิต 3 งานเดิมของกองธุรการ จึงรวมเป็นภาระงาน “กลุ่มงานกิจการนิสิต”

จนในปี พ.ศ.2551 มหาวิทยาลัยทักษิณ ได้ปรับเปลี่ยนสถานภาพจากมหาวิทยาลัยที่เป็นส่วนราชการ เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยทักษิณจึงได้ออกประกาศมหาวิทยาลัยทักษิณ เรื่อง การจัดตั้งส่วนงานของมหาวิทยาลัย พ.ศ.2552 ตามข้อ 2(3) โดยให้แบ่งส่วนงานของสำนักงาน ออกเป็นวิทยาเขตสงขลาและวิทยาเขตพัทลุง โดยฝ่ายกิจการนิสิตวิทยาเขตสงขลามี 4 กลุ่มภารกิจ และ 1 ศูนย์ปฏิบัติการ ได้แก่ กลุ่มภารกิจกิจกรรมนิสิต กลุ่มภารกิจบริหารงานทั่วไป กลุ่มภารกิจบริการและสวัสดิการนิสิต ศูนย์ปฏิบัติการหลักสูตรพัฒนานิสิต ส่วนฝ่ายกิจการนิสิตวิทยาเขตพัทลุง จัดกลุ่มภารกิจออกเป็น 5 กลุ่มภารกิจ คือ กลุ่มภารกิจบริหารงานทั่วไป กลุ่มภารกิจกิจกรรมนิสิต กลุ่มภารกิจบริการและสวัสดิการนิสิต กลุ่มภารกิจหอพักนิสิต และกลุ่มภารกิจหลักสูตรพัฒนานิสิตนอกชั้นเรียน

ภารกิจทั้งหมดมีเป้าหมายเดียวกัน คือ สนับสนุน ส่งเสริม การจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อร่วมกันพัฒนานิสิตไทยเป็นบัณฑิตที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยและสังคม

จากโครงสร้างองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานิสิตพิการในฝ่ายกิจการนิสิตมหาวิทยาลัยทักษิณที่แบ่งเป็น 4 กลุ่มงาน กลุ่มงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลและช่วยเหลือนักศึกษาพิการโดยตรงคือ กลุ่มภารกิจบริการและสวัสดิการนิสิต ซึ่งมีภารกิจคือ

- 1) ภารกิจหอพัก
- 2) ภารกิจทุนการศึกษา
- 3) ภารกิจทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา
- 4) ภารกิจราชการทหาร
- 5) ภารกิจบริการอนามัย
- 6) ภารกิจงานสวัสดิการนิสิต
- 7) ภารกิจงานทะเบียนราษฎร
- 8) ภารกิจงานแนะแนวและจัดหางาน
- 9) ภารกิจงานให้คำปรึกษา
- 10) ภารกิจวินัยนิสิต
- 11) ภารกิจส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนิสิต

เจ้าหน้าที่ที่ดูแลรับผิดชอบนิสิตพิการโดยตรง คือ ภารกิจบริการและสวัสดิการนิสิตจะครอบคลุมจึงทำให้การดูแลและช่วยเหลือนิสิตพิการ เน้นด้านการจัดบริการและสวัสดิการต่างๆ โดยภาพรวม ทั้งการให้ทุนอุดหนุนการศึกษา(จากสกอ.) การให้ทุนการศึกษาอื่น ๆ เพื่อช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน บริการด้านการประสานงานกับอาจารย์ผู้สอนและประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ในขณะทีนิสิตศึกษาอยู่

ในปี 2561 มหาวิทยาลัยทักษิณได้มีนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตพิการโดยมอบให้ฝ่ายกิจการนิสิตของแต่ละวิทยาเขตเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดบริการให้ความช่วยเหลือและดูแลนิสิตพิการ โดยในการประชุมคณะกรรมการนโยบายและการพัฒนามหาวิทยาลัย ครั้งที่ 12/2561 เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2561 ที่มีการเสนอให้จัดตั้งหน่วยบริการนิสิตพิการ(DSS) สังกัดฝ่ายกิจการนิสิตวิทยาเขตพัทลุงขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของสกอ. ที่ให้สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งที่จะรับนักศึกษาพิการเข้าศึกษา รวมถึงสถาบันที่มีนักศึกษาพิการศึกษาอยู่แล้วให้จัดตั้งศูนย์/หน่วยบริการนักศึกษาพิการในสถาบัน(DSS) โดยทำหน้าที่บริการนักศึกษาพิการ ดังนี้

1. เป็นศูนย์ข้อมูลด้านคนพิการของสถาบัน
2. บริการให้คำปรึกษา
3. จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล(ISP)
4. ให้บริการด้านการจัดสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

การศึกษา

5. ประสานงานกับคณะที่มีนักศึกษาเรียนร่วมและเป็นเครือข่ายให้บริการกับสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ

ประกอบกับประกาศมหาวิทยาลัยทักษิณ เรื่อง นโยบาย หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข เกี่ยวกับการรับนิสิตพิการเข้าศึกษาในระดับปริญญาตรี พ.ศ.2561 ประกาศ ณ วันที่ 23 มิถุนายน 2561 ข้อ 6 ที่กำหนดให้มหาวิทยาลัยจัดตั้งหน่วยบริการนิสิตพิการเพื่อช่วยจัดบริการและอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงการศึกษาของคนพิการอย่างมีคุณภาพ และข้อ 9(3) ให้ฝ่ายกิจการนิสิต เป็นหน่วยงานดำเนินการเกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตพิการ ปฏิบัติหน้าที่ธุรการ ติดต่อประสานงานกับส่วนงานที่เกี่ยวข้องและส่งเสริมบริการสนับสนุนการศึกษานิสิตพิการในด้านต่างๆ ตามความเหมาะสม

จากนโยบายดังกล่าวส่งผลให้เกิดการจัดตั้งหน่วยบริการนิสิตพิการ(DSS) สังกัดฝ่ายกิจการนิสิตวิทยาเขตพัทลุงซึ่งมีการกำหนดแผนการรับนิสิตพิการเข้าศึกษาที่ชัดเจนและหลากหลาย สาขาวิชามากขึ้น มีการพัฒนาความรู้ ส่งบุคลากรไปศึกษาดูงานและอบรมเกี่ยวกับการจัดตั้งและพัฒนางานของศูนย์DSS ตามหน่วยงานต่างๆ รวมไปถึงเริ่มมีการพัฒนาอาคารสถานที่ต่างๆในมหาวิทยาลัย เช่น ทางลาด ราวจับ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับดูแลนักศึกษาพิการ จากนโยบายทั้งหมด ส่งผลให้ในปีการศึกษา 2561 มีนิสิตพิการเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยทักษิณทั้งหมดจำนวน 10 คน แบ่งเป็นวิทยาเขตสงขลา 6 คน วิทยาเขตพัทลุง 4 คน คิดเป็นร้อยละ 0.077 ของจำนวนนิสิตทั้งหมด

3) ระบบกลไกในการดำเนินงานเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ

ระบบกลไกในการดำเนินงานเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นิสิตพิการของมหาวิทยาลัยทักษิณ จะมีกลุ่มภารกิจบริการและสวัสดิการนิสิต ฝ่ายกิจการนิสิตของแต่ละวิทยาเขต เป็นผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการดูแลและช่วยเหลือนิสิตพิการ ตั้งแต่วางระบบการรับเข้าศึกษา ไปจนถึงการจัดบริการให้ความช่วยเหลือต่างๆ

การรับนิสิตเข้าศึกษาของมหาวิทยาลัยทักษิณ แบ่งออกเป็น 5 รูปแบบ คือ การรับด้วย PORTFOLIO, การรับด้วยวิธีโควตา, การรับตรงร่วมกัน, การสอบ ADMISSIONS และการรับตรงอิสระ ซึ่งนิสิตพิการสามารถเข้าศึกษาโดยใช้ ทั้ง 5 รูปแบบ โดยแต่ละรูปแบบจะมีเงื่อนไขในการเข้าศึกษาที่ต่างกัน จากผลการศึกษาข้อมูลพบว่ารูปแบบที่นิสิตพิการส่วนใหญ่ของมหาวิทยาลัยทักษิณเข้ามาศึกษามากที่สุดคือ การสอบ ADMISSIONS และการรับด้วยวิธีโควตา ใน “โครงการรับนักเรียนผู้พิการเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยทักษิณ” ซึ่งเป็นการรับเข้าศึกษาที่เปิดรับสมัครเฉพาะนิสิตพิการโดยเฉพาะ

การสอบ Admission นั้นนิสิตพิการคนใดที่ไม่ได้สมัครในรอบโควตาก็ใช้วิธีการสอบ Admission แข่งขันกับนักเรียนทั่วไปแทน ซึ่งในการสมัครด้วยวิธีนี้นิสิตขจะสาขาเลือกสาขาวิชาและคณะที่สนใจได้ตามความต้องการ

ส่วนการรับด้วยวิธีโควตา ในโครงการรับนักเรียนผู้พิการเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยทักษิณ นี้เป็นการรับนิสิตพิการเข้าศึกษาเฉพาะบางประเภทความพิการเท่านั้น และมีการกำหนดคณะ สาขาวิชา จำนวนที่เปิดรับและประเภทของความพิการที่รับได้ไว้ เช่น ในประกาศมหาวิทยาลัยทักษิณ เรื่อง การรับนิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ภาคปกติ การรับด้วยวิธีโควตา โครงการรับนักเรียนผู้ พิการเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยทักษิณ ที่กำหนดคุณสมบัติทั่วไปของผู้สมัครว่าต้องเป็นผู้พิการทางการ เคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย ที่สามารถช่วยเหลือตัวเองในชีวิตประจำวันและเรียนร่วมกับนิสิตปกติได้ และต้องจดทะเบียนเป็นคนพิการและมีบัตรประจำตัวคนพิการแล้ว โดยได้กำหนดคณะ สาขาวิชา และจำนวนในการรับ ไว้ เช่น ที่วิทยาเขตพัทลุง รับคนพิการจำนวน 9 คน แบ่งเป็น คณะวิทยาศาสตร์ จำนวน 3 คน คณะเทคโนโลยีและการพัฒนาชุมชน จำนวน 6 คน ส่วนที่วิทยาเขตสงขลา รับเข้าเรียน ในคณะนิติศาสตร์จำนวน 3 คน เป็นต้น

เมื่อนิสิตผ่านการสอบเข้าและมารายงานตัวเป็นนิสิตของมหาวิทยาลัยทักษิณแล้ว จะเข้าสู่ การคัดกรองนิสิตพิการเพื่อเข้ารับการช่วยเหลือของมหาวิทยาลัยทักษิณ ใช้ระบบการส่งต่อข้อมูลของ นิสิตพิการจากฝ่ายทะเบียนมายังฝ่ายกิจการนิสิต จากนั้นเจ้าหน้าที่ของกลุ่มภารกิจบริการและ สวัสดิการนิสิตจะให้นิสิตเข้ามาพบเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มเพื่อสัมภาษณ์เกี่ยวกับประวัติส่วนตัว เพื่อจัดทำแฟ้มประวัติ และสอบถามเกี่ยวกับความต้องการความช่วยเหลือในเรื่องการเรียนเช่น ต้องการให้ช่วยประสานงานกับคณะ อาจารย์ที่ปรึกษา หรืออาจารย์ผู้สอนรายวิชาใดเรื่องใด หรือเรื่อง เกี่ยวกับการดำรงชีวิต เช่น ทุนการศึกษา หอพัก หรืออุปกรณ์ความช่วยเหลืออื่น ๆ

4) กิจกรรมการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ

ในปัจจุบันมหาวิทยาลัยทักษิณมีการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ 4 แนวทาง คือ

4.1) การจัดบริการช่วยเหลือและสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการ

เนื่องจากมหาวิทยาลัยทักษิณอยู่ระหว่างการพัฒนากระบวนการจัดบริการช่วยเหลือและสนับสนุนการ เรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการ การจัดบริการช่วยเหลือและสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการ จึงเป็นการจัดบริการเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาและจัดหาความช่วยเหลือด้านทุนการศึกษาและการ ปรับปรุงอาคารสถานที่ให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนและการใช้ชีวิตของนิสิตพิการเป็นส่วนใหญ่โดยมี รายละเอียดดังนี้

(1)บริการด้านการให้ทุนการศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณจะมีการขอทุนอุดหนุน การศึกษาให้กับนิสิตพิการทั้งทุนจาก สกอ. ทุนจากองค์กรภายนอกอื่นๆ โดยเจ้าหน้าที่จากฝ่ายกิจการ นิสิตจะเป็นผู้จัดหาให้แก่นิสิตพิการในแต่ละปีการศึกษา โดยมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขตามที่เจ้าของ ทุนการศึกษาระบุไว้ ซึ่งที่ผ่านมามีการขอทุนให้กับนักศึกษาพิการเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายรายเดือนในการยัง

ชี้พระหว่างศึกษาอยู่บ้างตามความจำเป็นของแต่ละคนหรือเป็นทุนที่มอบวัสดุ อุปกรณ์ หนังสือ ตำรา เรียนให้เพื่อทุนค่าใช้จ่ายในการเรียน เป็นต้น

(2) บริการให้คำปรึกษา เป็นการให้คำปรึกษาทั้งเรื่องเรียนและเรื่องส่วนตัว เช่น บริการช่วยเหลือในการวางแผนการเรียน การลงทะเบียนและประสานงานกับอาจารย์ผู้สอน เป็นต้น โดยนิสิตพิการจะสามารถเข้ามาขอคำปรึกษากับเจ้าหน้าที่ฝ่ายกิจการนิสิตได้โดยตรงเพื่อพูดคุยปรึกษาเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้

(3) บริการให้การประสานงานกับฝ่ายต่างๆ โดยเจ้าหน้าที่ของฝ่ายกิจการนิสิตจะทำหน้าที่ประสานงานหรือขอความร่วมมือกับฝ่ายต่างๆ ในมหาวิทยาลัยเพื่ออำนวยความสะดวก หรือชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การสอบ การวัดประเมินผล และการร่วมกิจกรรมของนักศึกษาพิการ จะเป็นประสานเป็นรายกรณีตามคำร้องขอของนิสิตพิการแต่ละคน ทั้งในเรื่องการเรียนการสอนหรือการช่วยประสานงานเรื่องการทำกิจกรรม เช่น ในกรณีของนิสิตที่บกพร่องทางร่างกายเป็นโรคเด็กตกแต่ที่ต้องระมัดระวังเรื่องการถูกแดดหรือการระคายเคืองทางผิวหนัง ทางเจ้าหน้าที่ของฝ่ายกิจการนิสิตจะแจ้งไปยังผู้จัดกิจกรรมให้เข้าใจและอนุโลมให้นิสิตได้เข้าร่วมทำกิจกรรมที่สอดคล้องกับข้อจำกัดของแต่ละคน เป็นต้น

(4) บริการหอบกั บริการด้านหอบกัภายในมหาวิทยาลัยนี้เป็นบริการที่จัดนิสิตพิการบางคนที่มีความจำเป็นและมีขีดจำกัดทางร่างกายที่จำเป็นจะต้องพักในหอในเพื่อความสะดวกในการเดินทาง ทางฝ่ายกิจการนิสิตจะทำเรื่องยื่นให้เป็นกรณีพิเศษ เช่น นิสิตที่พิการทางร่างกายและการเคลื่อนไหวที่บ้านอยู่ต่างจังหวัดไม่สะดวกต่อการเดินทางกลับไปกลับ ทางเจ้าหน้าที่จึงทำเรื่องขอหอบกัให้เป็นกรณีพิเศษเพื่อจะได้สะดวกในการเดินทางมาเรียนและประหยัดค่าใช้จ่าย และสะดวกกับเจ้าหน้าที่ในการเข้าไปช่วยดูแลได้อย่างใกล้ชิด

(5) บริการสอนเสริม ในการเรียนการสอนถ้านิสิตพิการคนใดมีผลการเรียนต่ำ จะมีเจ้าหน้าที่และอาจารย์ผู้สอนบางท่านจัดบริการสอนเสริมให้เรียกว่า “คลินิกสอนเสริม” ให้ ซึ่งจะเป็นการสอนให้กับนิสิตปกติที่มีผลการเรียนต่ำรวมทั้งนิสิตพิการที่ต้องการต้องการเรียนเสริมเพื่อเพิ่มความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนด้วย เช่น กรณีของนิสิตพิการชั้นปีที่ 4 ที่เรียนรู้ช้า หรือบางกรณีที่พิการสายตา มีสายตามองเห็นเพียงเลือนราง ก็จะมีการสอนเสริมให้เป็นรายกลุ่มและรายบุคคลด้วย

(6) บริการจัดหาเพื่อนช่วยเพื่อน(บัดดี้) เริ่มจากที่ทางฝ่ายกิจการนิสิตได้ระบบเพื่อนช่วยเพื่อนหรือบัดดี้ขึ้นมา โดยรับสมัครนิสิตที่สมัครใจเป็นบัดดี้ของนิสิตพิการ ให้มาลงชื่อเข้าร่วม จากนั้นเจ้าหน้าที่จะอบรมวิธีการเพื่อช่วยเหลือเพื่อนนิสิตพิการแต่ละประเภทว่ามีวิธีการอย่างไร ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างนิสิตปกติ นิสิตพิการ และเจ้าหน้าที่จากฝ่ายกิจการนิสิต

(6) บริการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นิสิตพิการ โดยเริ่มมีปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพเพื่อคนพิการบ้างแล้ว โดยเฉพาะในอาคารเรียนที่

เป็นตึกใหม่ เช่น จัดทำทางลาดสำหรับวีลแชร์ ราวจับ และห้องน้ำสำหรับคนพิการในอาคารเรียนต่างๆ เหลือแต่อาคารเก่าบางตึกที่กำลังอยู่ในระหว่างการปรับปรุงทำทางลาดเพิ่มทั้งตึกเรียนและหอพัก

4.2) การเปิดโอกาสให้นิสิตพิการได้เข้าร่วมกิจกรรมกับนักศึกษาอื่น เป็นการเปิดโอกาสให้นิสิตพิการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ได้ตามความต้องการ ความสนใจอย่างอิสระทั้งในการเรียนและการทำงานกิจกรรมต่างๆ โดยจะมีเจ้าหน้าที่ของฝ่ายกิจการนิสิตเป็นผู้ให้การประสานงานและคอยเป็นผู้สนับสนุนหากนิสิตต้องการความช่วยเหลือ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ยังพยายามผลักดันให้นิสิตพิการพัฒนาศักยภาพของตนเองในเวทีการแข่งขันหรือการเข้าร่วมประกวดเวทีต่าง ๆ เพื่อช่วยเพิ่มความมั่นใจ เห็นคุณค่าในตนเองของนิสิตพิการแต่ละคน จนทำให้มีนิสิตพิการของมหาวิทยาลัยทักษิณที่ได้รับการคัดเลือกเป็นคณิศรต้นแบบของสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการปี พ.ศ. 2558 และได้รับรางวัลคนพิการดีเด่นของจังหวัดสงขลา ประจำปี พ.ศ.2559

4.3) การพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาและการจัดบริการสนับสนุนการเรียนรู้อำนาจสำหรับนิสิตพิการ เป็นการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการของเจ้าหน้าที่ในฝ่ายกิจการนิสิต ด้วยการไปเข้าอบรมหรือศึกษาดูงานเกี่ยวกับระบบการช่วยเหลือและสนับสนุนนักศึกษาพิการจากหน่วยงานหรือสถาบันการศึกษาต้นแบบอื่นๆ อยู่เสมอ จากนั้นนำองค์ความรู้ที่ได้มาส่งต่อให้กับเจ้าหน้าที่บุคลากรอื่นๆ เพื่อเป็นเตรียมความพร้อมสำหรับการจัดตั้งเป็นหน่วยบริการนิสิตพิการ(DSS) ที่เป็นระบบมากขึ้น

5) อุปสรรคและปัญหาในการดำเนินงาน

เนื่องจากมหาวิทยาลัยทักษิณอยู่ระหว่างการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนิสิตพิการ จึงประสบกับปัญหาในการดำเนินงาน ดังนี้

(1) ปัญหาเกี่ยวกับฐานข้อมูลนิสิตพิการ ที่ยังไม่มีมีการเชื่อมโยงฐานข้อมูลตั้งแต่ระบบรับสมัครนิสิตพิการเข้าเรียน และระบบคัดกรองที่สามารถเชื่อมต่อและส่งข้อมูลให้คณะและฝ่ายกิจการนิสิตได้ทำให้นิสิตพิการที่หลุดจากระบบคัดกรองทุกปี

(2) ปัญหาเกี่ยวกับความไม่ชัดเจนของนโยบายและแนวทางในการปฏิบัติงานของหน่วยงานแต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนิสิตพิการ เนื่องจากมหาวิทยาลัยทักษิณอยู่ระหว่างการพัฒนากระบวนการสนับสนุนนิสิตพิการจึงยังไม่มีแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการช่วยเหลือและสนับสนุนนิสิตพิการที่ชัดเจน ผู้เกี่ยวข้องแต่ละฝ่ายจึงไม่มีความเข้าใจที่ไม่ตรงกันในหลายประเด็นเกิดความสับสนในการปฏิบัติงาน เช่น แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดสอบสำหรับนิสิตพิการแต่ละประเภท เป็นต้น

3) ปัญหาการยังไม่มีแผนงานที่ชัดเจนเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนิสิตพิการ จึงส่งผลต่อแนวทางการดำเนินงานที่ไร้ทิศทางและยังไม่มีเป้าหมายในการพัฒนานิสิตพิการที่ชัดเจน

(4) ปัญหาเกี่ยวกับการขาดความรู้ของบุคลากรและเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการดูแลและช่วยเหลือนิสิตพิการ ทำให้ช่วยเหลือนิสิตไม่ตรงความต้องการหรือยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

(5) ปัญหาการขาดแคลนอุปกรณ์และเครื่องมือที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของนิสิตพิการ เช่น ยังไม่มีเครื่องมือสำหรับทำหนังสือหรือตำราเรียนที่เป็นอักษรเบรลล์หรือไม่มีคอมพิวเตอร์ที่ลงโปรแกรมเสียงสำหรับให้นิสิตที่บกพร่องทางการเห็น เป็นต้น การแคลนอุปกรณ์และเครื่องมือที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนิสิตพิการนี้ส่งผลกระทบต่อ การรับนิสิตพิการเข้าเรียนทำให้ยังไม่รับนิสิตที่บกพร่องทางการเห็นหรือบกพร่องทางการได้ยินเข้ามาเรียนได้

จากข้อมูลในตอนต้นที่ 1 ระบบระบบการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ แสดงให้เห็นว่าสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งมีระบบการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ศึกษาพิการที่แตกต่างกัน เป็นไปตามความพร้อมของแต่ละสถาบัน ระบบการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ศึกษาพิการของสถาบันอุดมศึกษาทั้ง 6 แห่ง สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 20 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ ของสถาบันอุดมศึกษากลุ่มตัวอย่าง และตารางที่ 21 วิเคราะห์ระบบการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ศึกษาพิการ

ตารางที่ 20 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ ของสถาบันอุดมศึกษากลุ่มตัวอย่าง

ประเด็น / สถาบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่	มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี	จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยบูรพา	มหาวิทยาลัยราชภัฏ กาญจนบุรี	มหาวิทยาลัยทักษิณ
1. ความเป็นมา	<ul style="list-style-type: none"> - ตั้งอยู่ในตัวเมืองในจังหวัดที่มีประชากรจำนวนมาก - มีพื้นที่ในการให้บริการครอบคลุมจังหวัดเชียงใหม่ ลำปาง เชียงราย แพร่ น่าน และแม่ฮ่องสอน - มีนักศึกษาทั้งจากในตัวเมืองเชียงใหม่ จังหวัดใกล้เคียง และชาวเขาใกล้เคียง - มีความเจริญทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว - เป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏที่พัฒนามาจากวิทยาลัยครู 	<ul style="list-style-type: none"> - ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดที่เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจสำคัญของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มีสถาบัน การศึกษาและสถาบัน อุดมศึกษาหลายแห่ง - เป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏที่มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ - จัดการศึกษาและ บริการวิชาการแก่ชุมชนในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ยโสธร อำนาจเจริญ ศรีสะเกษ (บางส่วน) และบุคลากร 	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นสถาบัน อุดมศึกษาแห่งแรกของประเทศไทย ที่ถือกำเนิดจาก "โรงเรียนสำหรับฝึกหัดวิชาข้าราชการฝ่ายพลเรือน" ที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งขึ้น - ตั้งอยู่ในพื้นที่ของกรุงเทพมหานครที่เป็นเมืองหลวงและเป็นเมืองใหญ่ 	<ul style="list-style-type: none"> - ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดชลบุรีที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจและมีสถาน ที่องเที่ยวสำคัญของประเทศ มีสถาน ประกอบการและสถานศึกษาในพื้นที่จำนวนมาก - ตั้งอยู่ในจังหวัดระยอง เศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor) หรือ ECC ที่ครอบคลุมพื้นที่ 3 จังหวัดภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง - เป็นสถาบัน อุดมศึกษา 	<ul style="list-style-type: none"> - ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ใหญ่ที่สุดในภาคตะวันตก และ มีอาณาเขตติดต่อกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา - เดิมเป็นวิทยาลัยครู กาญจนบุรี 	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นสถาบัน อุดมศึกษาแห่งแรกๆ ในภาคใต้ - มีการบริหารงานแบบ 2 วิทยาเขต ประกอบด้วย วิทยาเขต เขตสงขลา และ วิทยาเขตพัทลุง - วิทยาเขตสงขลา ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดสงขลาที่เป็นจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นเมืองท่าและเมืองชายทะเลที่สำคัญของประเทศ ไทย มีการคมนาคมขนส่งขนาดใหญ่ทั้งทางบก เช่น ทาง

ประเด็น / สถาบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่	มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยบูรพา	มหาวิทยาลัยราชภัฏ กาญจนบุรี	มหาวิทยาลัยทักษิณ
	ในจังหวัดและประเทศใกล้เคียง	 <p>จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย CHULALONGKORN UNIVERSITY</p>	<p>ที่มีประชากรจำนวนมาก</p> <ul style="list-style-type: none"> - ตั้งแต่ พ.ศ.2504 จนถึงปัจจุบัน เป็นช่วงเวลาของการขยายการศึกษา ระดับปริญญาตรีเพิ่มขึ้น และเริ่มพัฒนาการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา 	<p>แห่งแรกของประเทศไทยที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค</p> <ul style="list-style-type: none"> - เริ่มมาจากการเป็นโรงเรียนฝึกหัดครู จึงมีฐานะเป็น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒวิทยาเขตบางแสน และเป็นมหาวิทยาลัยบูรพาในปัจจุบัน -ปีพ.ศ. 2539 มีการขยายงานจัดตั้งวิทยาเขตจันทบุรี และในปี พ.ศ. 2540 ได้จัดตั้งวิทยาเขตสระแก้ว ทำให้มีพื้นที่ให้บริการในจังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี สระแก้วและพื้นที่ใกล้เคียง 		<p>หลวงแผ่นดินและทางรถไฟเชื่อมต่อกับมาเลเซียและสิงคโปร์ ทางน้ำ เช่น ท่าเรือน้ำลึกส่งขลา และ ทางอากาศ เช่น สนามบินพาณิชย์ที่อำเภอหาดใหญ่ และเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลา</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประชากรมีหลายเชื้อชาติทั้งจีน มาเลย์และไทยทำให้นักชนบธรรรมนิยมประเพณีและภาษาที่หลากหลาย

ประเด็น / สถาบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่	มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยบูรพา	มหาวิทยาลัยราชภัฏ กาญจนบุรี	มหาวิทยาลัยทักษิณ
			สถาบันวิจัย สถาบันบริการ และศูนย์ เพื่อให้ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัยเป็น มหาวิทยาลัยเพื่อ การวิจัย			
2. คณะและสาขาวิชาที่เปิดสอน						
2.1 คณะและ สาขาวิชา ที่เปิด สอน ทั้งหมด	- เปิดทำการเรียนการสอน ทั้งหมด 9 คณะ คือ คณะครุศาสตร์, คณะเทคโนโลยี การเกษตร, คณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์, คณะ วิทยาการจัดการ, คณะ วิทยาศาสตร์ และ เทคโนโลยี, วิทยาลัย นานาชาติ, วิทยาลัย แม่ฮ่องสอน, บัณฑิต วิทยาลัย และวิทยาลัย	- คณะที่จัดการศึกษา มี ทั้งหมด 12 คณะ ได้แก่ คณะครุศาสตร์, คณะ เทคโนโลยีอุตสาหกรรม , คณะเกษตรศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์, คณะ บริหารธุรกิจและการ จัดการ, คณะแพทย แผนไทยและแพทย์ ทางเลือก, คณะ วิทยาศาสตร์, คณะ	จัดการเรียนการสอน 19 คณะวิชา 1 สำนักวิชา วิทยาลัย 3 แห่ง บัณฑิต วิทยาลัย 1 แห่ง สถาบัน 14 แห่ง และสถาบันสมทบ อีก 2 สถาบัน มี จำนวนหลักสูตรรวม ทั้งหมด 506 หลักสูตร ประกอบด้วย ระดับปริญญาตรี 113	- ระดับปริญญาตรีและ บัณฑิตศึกษา มีการ จัดการเรียนการสอน ทั้งหมด 235 หลักสูตร ปริญญาตรี 109 หลักสูตร ปริญญาโท 83 หลักสูตร และปริญญา เอก 43 หลักสูตร และเป็นหลักสูตรที่จัด การศึกษา ร่วมกับ ต่างประเทศ 13	- มีการจัดการเรียน การสอน 5 คณะ 34 หลักสูตร ได้แก่ คณะ ครุศาสตร์ 8 หลักสูตร, คณะ วิทยาศาสตร์และ สังคมศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ และบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ คณะศิลปกรรม ศาสตร์ บัณฑิต วิทยาลัย วิทยาลัย การจัดการเพื่อ	- วิทยาเขตสงขลา มี 8 คณะ ได้แก่ คณะศึกษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ และบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ คณะศิลปกรรม ศาสตร์ บัณฑิต วิทยาลัย วิทยาลัย การจัดการเพื่อ

ประเด็น / สถาบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่	มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี	จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยบูรพา	มหาวิทยาลัยราชภัฏ กาญจนบุรี	มหาวิทยาลัยทักษิณ
	พัฒนาเศรษฐกิจและ เทคโนโลยีชุมชนแห่ง เอเชีย - มีจำนวนหลักสูตรที่เปิดสอนทั้งหมด 77 สาขาวิชา แบ่งออกเป็น ระดับปริญญาตรี 68 สาขา, ประกาศนียบัตรบัณฑิต 1 สาขา, ปริญญาโท 7 สาขาและ ปริญญาเอก 1 สาขา	นิติศาสตร์, คณะสาธารณสุขศาสตร์, คณะพยาบาลศาสตร์, คณะวิทยาศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย - จำนวนสาขาวิชาที่เปิดสอนทั้งหมด 74 สาขาวิชาแบ่งเป็น ระดับปริญญาตรี 58 สาขาวิชา, ประกาศนียบัตรบัณฑิต 1 สาขา, ปริญญาโท 12 สาขา และปริญญาเอก 3 สาขา	หลักสูตร ระดับบัณฑิตศึกษา 393 บัณฑิตศึกษา ในจำนวนนี้เป็นหลักสูตรนานาชาติและหลักสูตร ภาษาอังกฤษ 87 หลักสูตร	หลักสูตร ระดับบัณฑิตศึกษา 393 หลักสูตร	หลักสูตร แล คณะ เทคโนโลยี อุตสาหกรรม 4 หลักสูตร	พัฒนา(TSU-MDC) และวิทยาลัยนานาชาติ - วิทยาเขตพัทลุงมี 7 คณะ ได้แก่ คณะวิทยาศาสตร์ คณะวิทยาการ สุขภาพและการ กีฬา คณะ เทคโนโลยีและการ พัฒนาชุมชน คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะ แพทยศาสตร์ คณะอุตสาหกรรม การเกษตรและ ชีวภาพ และคณะ นิติศาสตร์
3. จำนวนนักศึกษา						

ประเด็น / สถาบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่	มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยบูรพา	มหาวิทยาลัยราชภัฏ กาญจนบุรี	มหาวิทยาลัยทักษิณ
3.1 จำนวน นักศึกษา ทั้งหมด	- จำนวน นักศึกษา ทั้งหมดคือ 19,672 คน	- นักศึกษาทั้งหมด 12,594 คน เป็นเพศ ชาย 3,838 คน เพศ หญิง 8,756 คน	- มีนิติตทุกระดับ จำนวนทั้งสิ้น 37,280 คน แบ่งเป็นนิติตระดับปริญญาตรี จำนวน 25,643 คน ปริญญาโท 8,213 คน ปริญญาเอก 2,636 คนประกาศนียบัตรบัณฑิต และประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง 788 คน	- มีนิติตทั้งหมด 35,674 คน จำแนกเป็น ปริญญาตรี 31,700 คน ปริญญาโท 2,941 คน ปริญญาเอก 1,033 คน	- มีนักศึกษารวม 1,050 คน	- มีจำนวนนิติตทั้งหมด 12,940 คน แบ่งเป็น วิทยาเขตสงขลา จำนวน 10,190 คน และวิทยาเขตพัทลุง 2,750 คน เป็นนิติตปริญญาตรี 12,144 คน ประกาศนียบัตรบัณฑิต 103 คน ปริญญาโท 590 คน และปริญญาเอก 796 คน
3.2 จำนวน นักศึกษา พิการ	- มีนักศึกษาพิการ 65 คน - คิดเป็น ร้อยละ 0.33 ของจำนวนนักศึกษา ทั้งหมด	- มีนักศึกษาพิการ 35 คน - คิดเป็น ร้อยละ 0.28 ของจำนวนนักศึกษา ทั้งหมด	- มีนิติตพิการทั้งหมด จำนวน 8 คน แบ่งเป็นปริญญาตรี จำนวน 7 คน ปริญญาโท 1 คน - คิดเป็น ร้อยละ 0.019 ของจำนวน	- มีนิติตพิการ 32 คน - คิดเป็น ร้อยละ 0.09 ของจำนวนนักศึกษา ทั้งหมด	- นักศึกษา พิการ จำนวน 3 คน - คิดเป็น ร้อยละ 0.28 ของจำนวนนักศึกษา ทั้งหมด	- มีนิติตพิการในวิทยาเขตสงขลา 6 คน วิทยาเขตพัทลุง 4 คน รวมทั้งหมด จำนวน 10 คน - คิดเป็น ร้อยละ 0.077 ของจำนวน

ประเด็น / สถาบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่	มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยบูรพา	มหาวิทยาลัยราชภัฏ กาญจนบุรี	มหาวิทยาลัยทักษิณ
			นิติทั้งหมด			นิติทั้งหมด
4. ระบบดูแลและช่วยเหลือนักศึกษาพิการ	<ul style="list-style-type: none"> มีศูนย์พัฒนามาตรฐานบุคคลที่มีความพิการ โดยมีฝ่ายงานที่ให้บริการสนับสนุนทางการศึกษา (DSS) ทำหน้าที่ดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการ 	<ul style="list-style-type: none"> หน่วยงานที่รับผิดชอบคือ ศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ (DSS) อยู่ในสังกัดของคณะครุศาสตร์ ได้ทำโครงการของรองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา และมีผู้อำนวยการศูนย์เป็นผู้ดูแล 	<ul style="list-style-type: none"> สำนักบริหารกิจการนิสิต โดยฝ่ายทุนการศึกษาและบริการนิสิตเป็นผู้รับผิดชอบในการดูแลช่วยเหลือนิสิตพิการทุกคณะในมหาวิทยาลัย 	<ul style="list-style-type: none"> มีศูนย์บริการนิสิตพิการ (DSS CENTER) เป็นผู้รับผิดชอบในการดูแลช่วยเหลือนิสิตพิการทุกคณะในมหาวิทยาลัย 	<ul style="list-style-type: none"> กองพัฒนานักศึกษา สังกัดสำนักงานอธิการบดี ทำหน้าที่ดูแลและช่วยเหลือนักศึกษาพิการ มีเจ้าหน้าที่ฝ่ายงานแนะแนวและเจ้าหน้าที่ดูแลเกี่ยวกับทุนและสวัสดิการนักศึกษาคือ เป็นให้การดูแลสวัสดิการนักศึกษาคือ เป็นให้การดูแลนักศึกษาคือ เป็นให้การดูแล 	<ul style="list-style-type: none"> ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับ การดูแล และ ช่วยเหลือ นิสิตพิการ คือ กลุ่มภารกิจ บริการ และ สวัสดิการ นิสิต ฝ่ายกิจการ นิสิตของคณะวิทยาศาสตร์ อยู่ภายใต้การบริหารของรองอธิการบดีฝ่ายกิจการ นิสิต และ ผู้ช่วยอธิการบดี โดยมีหัวหน้าฝ่ายกิจการ นิสิต เป็นผู้บริหารฝ่ายงาน ปีพ.ศ. 2561 เริ่มจัดตั้งหน่วยบริการ

ประเด็น / สถาบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่	จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยบูรพา	มหาวิทยาลัยราชภัฏ กาญจนบุรี	มหาวิทยาลัยทักษิณ
				ช่วยเหลือเกี่ยวกับกา รให้ทุนอุดหนุน การศึกษา หอพักและ สวัสดิการช่วยเหลือ ต่าง ๆ เป็นเบื้องต้น ก่อน -ยังมีศูนย์ DSS และ ระบบการจัดบริการ หรืออุปกรณ์ ช่วยเหลือนักศึกษา พิการแต่ละประเภท	นิสิตพิการ (DSS) สังกัดฝ่ายกิจการ นิสิตวิทยาเขตพัทลุง ชั้น โดยทำหน้าที่ บริการนักศึกษา พิการ

ตารางที่ 21 วิเคราะห์ระบบการส่งเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่การศึกษาของสถาบันอุดมศึกษากลุ่มตัวอย่าง

ประเด็น/สถาบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่	มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยบูรพา	มหาวิทยาลัยราชภัฏ กาญจนบุรี	มหาวิทยาลัยทักษิณ	
นโยบายในปัจจุบัน							
1.1 นโยบายรัฐที่เกี่ยวข้อง	-พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551 -ระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ว่าด้วยการจัด การศึกษาสำหรับคน พิการ พ.ศ.2552	-พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551 -ระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ว่าด้วยการจัด การศึกษาสำหรับคน พิการ พ.ศ.2552	-พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551 -ระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ว่าด้วยการจัด การศึกษาสำหรับคน พิการ พ.ศ.2552	-พระราชบัญญัติ การส่งเสริมและพัฒนา คุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2534 -พระราชบัญญัติ ส่งเสริมและพัฒนา คุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 -พระราชบัญญัติ ส่งเสริมและพัฒนา คุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2552	-ระเบียบของคณะกรรมการส่งเสริม การศึกษาสำหรับคน พิการ ว่าด้วยการจัด การศึกษาสำหรับคน พิการ พ.ศ.2551 -ประกาศของ เรื่อง แนวทางการส่งเสริม การจัดการศึกษา ระดับ อุดมศึกษา สำหรับคนพิการ พ.ศ.2553 -ประกาศสำนักงาน คณะกรรมการ	-พระราชบัญญัติ การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551 -ระเบียบ คณะ กรรมการส่งเสริม การจัดการศึกษา ระดับ อุดมศึกษา สำหรับคนพิการ พ.ศ.2552 -ประกาศ เรื่อง แนวทางการส่งเสริม การจัดการศึกษา ระดับ อุดมศึกษา สำหรับคนพิการ พ.ศ.2553 -ประกาศสำนักงาน คณะกรรมการ	-พระราชบัญญัติ การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551 -ระเบียบ คณะ กรรมการส่งเสริม การจัดการศึกษา ระดับ อุดมศึกษา สำหรับคน พิการ พ.ศ.2552 -ประกาศ เรื่อง แนวทางการส่งเสริม การจัดการศึกษา ระดับ อุดมศึกษา สำหรับคนพิการ พ.ศ.2553 -ประกาศสำนักงาน คณะกรรมการ

ประเด็น/ สถาบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่	มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยบูรพา	มหาวิทยาลัยราชภัฏ กาญจนบุรี	มหาวิทยาลัยทักษิณ
	2553 - ประกาศสำนักงาน คณะกรรมการการ อุดมศึกษา เรื่อง แนว ทางการส่งเสริมการจัด กา ร ส ี ก ษ า ระดับอุดมศึกษา สำหรับคนพิการ ลง วันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ. 2560 - ประกาศคณะกรรมการ ส่งเสริมการจัดสำหรับ คนพิการ เรื่อง กำหนด หลักเกณฑ์ อัตรา และ รายการที่ใช้การอุดหนุน ทางการศึกษาสำหรับ คน พิ ก า ร ไ น ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2560	2553 - ประกาศสำนักงาน คณะกรรมการการ อุดมศึกษา เรื่อง แนว ทางการส่งเสริมการจัด กา ร ส ี ก ษ า ระดับอุดมศึกษา สำหรับคนพิการ ลง วันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ. 2560 - ประกาศของคณะ กรรมการส่งเสริมการ จัดสำหรับคนพิการ เรื่อง กำหนด หลักเกณฑ์ อัตรา และ รายการที่ใช้การ อุดหนุนทางการศึกษา สำหรับคนพิการใน ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2560	คณะกรรมการการ อุดมศึกษา เรื่อง แนว ทางการส่งเสริมการจัด กา ร ส ี ก ษ า ร ะ ดับ อุดมศึกษาสำหรับคน พิการ พ.ศ.2560 -ประกาศคณะกรรมการ ส่งเสริมการจัดสำหรับ คนพิการ เรื่อง กำหนด หลักเกณฑ์ อัตรา และ รายการที่ใช้การอุดหนุน ทางการศึกษาสำหรับ คน พิ ก า ร ไ น ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2560		อุดมศึกษา เรื่อง แนวทางการส่งเสริม การจัดการศึกษา ระดับ อุดมศึกษา สำหรับคนพิการ พ.ศ.2560 - ประ ก า ศ คณะ กรรมการส่งเสริม การจัดสำหรับคน พิการ เรื่อง กำหนด หลักเกณฑ์ อัตรา และรายการที่ใช้การ อุดหนุน ทางการ การศึกษาสำหรับคน พิการ ใน ระดับ อุดมศึกษา พ.ศ. 2560	สำหรับคนพิการ พ.ศ.2553 - ประกาศสำนักงาน คณะกรรมการการ อุดมศึกษา เรื่อง แนวทางการส่งเสริม การจัดการศึกษา ระดับ อุดมศึกษา พ.ศ.2560 - ประ ก า ศ คณะ กรรมการส่งเสริม การจัดสำหรับคน พิการ เรื่อง กำหนด หลักเกณฑ์ อัตรา และรายการที่ใช้การ อุดหนุนทางการ ศึกษาสำหรับคน พิการ ใน ระดับ อุดมศึกษา พ.ศ. 2560

ประเด็น/ สถาบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่	มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยบูรพา	มหาวิทยาลัยราชภัฏ กาญจนบุรี	มหาวิทยาลัยทักษิณ
1.2) นโยบาย สถาบัน	- ประ ก า ศ ส ภ า มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่ เรื่อง นโยบาย หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข การรับนักศึกษาพิการ เข้า ศ ก ษา ต่อ ใน มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่ พ.ศ.2553	- ประ ก า ศ ส ภ า มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่ เรื่อง นโยบาย หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข การรับนักศึกษาพิการ เข้า ศ ก ษา ต่อ ใน มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่ พ.ศ.2553	- มีนโยบายการแจ้งรับที่ เน้นความเท่าเทียมและ เสมอภาคทางการศึกษา โดยจัด บริการตาม ความต้องการ และ ประสานงาน และ อำนวยความสะดวก แก่นักศึกษาพิการ ตามคำร้องขอของนิติ พิการเพื่อให้นิติพิการ สามารถเรียนรู้และร่วม กิจกรรมตามความ ต้องการได้อย่างเต็มที่ - ใช้นโยบายแจ้งรับคือ จัดบริการตามความ ต้องการหรือคำร้องขอ ของนิติพิการแต่ละปี และ เริ่ม มี ก า ร เตรียมการเพื่อปรับ แนวทางเป็นเชิงรุกมาก	- ประกาศมหาวิทยาลัย บูรพา เรื่อง การ คัดเลือกบุคคลเข้า ศึกษาในระดับปริญญา ตรี โครงการจัด การศึกษาสำหรับคน พิการ มหาวิทยาลัย บูรพา	- สภามหาวิทยาลัย ราชภัฏกาญจนบุรี ออกระเบียบ เรื่อง แนวทางการส่งเสริม และสนับสนุนการ จัดการศึกษาสำหรับ คนพิการ พ.ศ.2560 - ระเบียบว่าด้วย แนว ทางการส่งเสริมและ สนับสนุนการจัด การศึกษาสำหรับคน พิการ พ.ศ.2560	อุดมศึกษาพ.ศ.2560 - ประ ก า ศ ส ภ า มหาวิทยาลัยทักษิณ เรื่อง นโยบาย หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับ การรับนิติพิการ เข้าศึกษาในระดับ ปริญญาตรี พ.ศ. 2561 กำหนดให้ มหาวิทยาลัยจัดตั้ง หน่วยบริการนิสิต พิการ และให้ฝ่าย กิจการนิสิต เป็น หน่วย ย ัง ก า น ดำเนินการเกี่ยวกับ การส่งเสริมการจัด การศึกษาสำหรับ นิติพิการ ปฏิบัติ หน้าที่ธุรการ ติดต่อ

ประเด็น/ สถาบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่	มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยบูรพา	มหาวิทยาลัยราชภัฏ กาญจนบุรี	มหาวิทยาลัยทักษิณ
	เรียนสามารถเข้าได้ 3 วิธีการรับด้วยแฟ้ม สะสมผลงาน การรับ แบบโควตา และ รูปแบบที่ 3 คือ การ รับตรง (รอบที่ 3 การ รับตรงร่วมกัน)	นักเรียนผู้พิการเข้า ศึกษา โดยวิธีพิเศษ ประจำปีการศึกษา 2561 รับสมัครจำนวน 24 คน แบ่งเป็น 3 ประเภทความพิการ คือ บกพร่องทางการ เห็น บกพร่องทางการ ได้ยิน และบกพร่อง ทางร่างกายหรือ สุขภาพ	ขึ้นโดยการแต่งตั้งคณะ กรรมเกี่ยวกับการจัด การศึกษาสำหรับนิสิต พิการและส่งอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ ทำ เกี่ยวข้องกับการ ไปเข้าร่วมการอบรม ศึกษาดูงานตามสถาบัน อุดมศึกษาต้นแบบ อย่างต่อเนื่อง - มีนโยบายการรับคน พิการเข้าเรียน เช่นเดียวกับกรรับ ผู้เรียนปกติทั่วไปคือ การรับแบบโควตา การ รับด้วยแฟ้มสะสม ผลงาน และระบบการ สอบ Admission โดย ไม่แบ่งแยกเพื่อคงไว้ ซึ่งความภาคภูมิใจและ		รับสมัครบุคคล พิการเพื่อคัดเลือก เข้าศึกษาภาคปกติ ระดับปริญญาตรี ประจำปีการศึกษา 2563 - คนพิการสามารถ สอบเข้าเรียนได้ 2 ช่องทางคือ การ สอบ Admission และการคัดเลือก แบบโควตาพิเศษ	ประสานงานกับส่วน งานที่เกี่ยวข้องและ ส่งเสริมบริการ สนับสนุนการศึกษา นิสิตพิการในด้าน ต่าง ๆ ตามความ เหมาะสม - ปีพ.ศ.2561 เริ่ม จัดตั้งหน่วยบริการ นิสิตพิการ (DSS) สังกัดฝ่ายกิจการ นิสิตวิทยาเขตพัทลุง ขึ้น โดยทำหน้าที่ บริการนักรศึกษา พิการ ดังนี้ 1) เป็นศูนย์ข้อมูล ด้านคนพิการ ของสถาบัน 2) บริการให้ คำปรึกษา

ประเด็น/ สถาบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่	มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยบูรพา	มหาวิทยาลัยราชภัฏ กาญจนบุรี	มหาวิทยาลัยทักษิณ
		 <p>จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย CHULALONGKORN UNIVERSITY</p>	Self-Esteem ของนิสิต พิการแต่ละคน			3) จัดทำแผนการเรียน จัดการศึกษา เฉพาะบุคคล (ISP) 4) ให้บริการด้าน การจัดสื่อ สิ่ง อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือใน ทางการศึกษา 5) ประสานงานกับ คณาจารย์ มี นักศึกษาเรียน ร่วมและเป็น เครือข่าย ให้บริการกับ สถาบันอุดม ศึกษาอื่นๆ
กลไกในปัจจุบัน						
	- นำนโยบายของรัฐมา	- นำนโยบายของรัฐมา	- ฝ่ายทุนการศึกษาและ	- ศูนย์บริการนิสิตพิการ	- ออกระเบียบ เรื่อง	- กลุ่มภารกิจบริการ

ประเด็น/สถาบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่	มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยบูรพา	มหาวิทยาลัยราชภัฏ กาญจนบุรี	มหาวิทยาลัยทักษิณ
	<p>จัดทำเป็นนโยบายและประกาศของสถาบัน</p> <ul style="list-style-type: none"> - จัดตั้งศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการ) - ศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการ อยู่ในความดูแลของรองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา โดยตรง - มีฝ่ายงานที่ให้บริการสนับสนุนทางการศึกษา (DSS) ที่ทำหน้าที่ดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการ โดยเฉพาะ - สรรหาและแต่งตั้งผู้บริหารและบุคลากรของศูนย์ DSS พร้อม 	<p>จัดทำเป็นนโยบายและประกาศของมหาวิทยาลัย</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ (DSS) สังกัดคณะครุศาสตร์ อยู่ในกำกับของรองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา และมีผู้อำนวยการศูนย์เป็นผู้ดูแล - ใช้พื้นที่อาคารการศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์เป็นที่ตั้งในการปฏิบัติงานร่วมกับเป็นสถานที่จัดการเรียนการสอนรายวิชาในสาขาวิชาการศึกษาพิเศษ และ - คอมพิวเตอร์ 	<p>บริการนิสิต สำนักบริหารกิจการนิสิต เป็นผู้รับผิดชอบในการดูแลและประสานงานเกี่ยวกับการจัดบริการสนับสนุนทางการศึกษาสำหรับนิสิตพิการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - มี CU Student Corner ที่ตั้งอยู่ต่ออาคารศาลาพระแก้ว เป็นศูนย์บริการสำหรับนิสิตพิการและนิสิตทั่วไป โดยมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายทุนการศึกษาและ บริการนิสิต คอยประจำการ เพื่อให้บริการคำปรึกษาแก่นิสิต - เจ้าหน้าที่ฝ่ายทุนการศึกษาและ 	<p>(DSS CENTER) สังกัดกองกิจการนิสิต สำนักงานอธิการบดี อยู่ใต้การบริหารงานของรองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต และ มีผู้อำนวยการกองผู้อำนวยการนิสิตเป็นผู้บริหาร</p> <ul style="list-style-type: none"> - ศูนย์บริการนิสิตพิการ (DSS CENTER) สังกัดฝ่ายงานบริการและสวัสดิการ - ศูนย์บริการนิสิตพิการ (DSS) เชื่อมโยงกับหน่วยงานอื่น ๆ ในฝ่ายงานเดียวกัน ได้แก่ 1) หน่วยงานทะเบียน 	<p>แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2560 ให้แต่ละจังหวัด คณะกรรมการฝ่ายจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - คณะกรรมการฝ่ายจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการมีอำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับ - กำหนดจำนวนนักศึกษาพิการและสาขาวิชาที่จะเปิดรับในแต่ละปี การศึกษา - จัดทำประกาศ มหาวิทยาลัย เรื่อง 	<p>และสวัสดิการนิสิต ฝ่ายกิจการนิสิตของแต่ละวิทยาเขต เป็นผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับ การดูแล และช่วยเหลือนิสิตพิการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - อยู่ภายใต้การบริหารของรองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต และผู้ช่วยอธิการบดี โดยมีหัวหน้าฝ่ายกิจการนิสิตเป็นผู้บริหารฝ่ายงาน - การรับนิสิตเข้าศึกษา มีการรับด้วยวิธีโควตา โครงการรับนักเรียนผู้พิการเข้าศึกษา ในมหาวิทยาลัยทักษิณ ซึ่งจะกำหนด

ประเด็น/ สถาบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่	มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยบูรพา	มหาวิทยาลัยราชภัฏ กาญจนบุรี	มหาวิทยาลัยทักษิณ
	ระบุบทบาทหน้าที่ - ศูนย์จัดทําอุปกรณ์และ เครื่องมีอที่จําเป็น สำหรับนักศึกษาพิการ แต่ละประเภท - ศูนย์ดําเนินการ ประสานงาน - ศูนย์จัดโครงการอบรม ให้ความรู้ทั้งกับ นักศึกษาพิการ ผู้ปกครอง อาจารย์ และบุคลากรใน มหาวิทยาลัย	- ศูนย์บริการสนับสนุน นักศึกษาพิการ(DSS) ให้บริการกับนักศึกษา พิการทั้งคณะครู ศาสตร์และคณะอื่น ๆ - ศูนย์ดําเนินการ ประสานงานทั้งภายใน และภายนอก - ศูนย์จัดโครงการ อบรมให้ความรู้ทั้งกับ นักศึกษาพิการ ผู้ปกครอง อาจารย์ และบุคลากรใน มหาวิทยาลัย	บริการนิสิตจะ ประสานงานกับคณะที่ มีนิติตพิการศึกษายู่ เพื่อแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับ บริการที่ทาง มหาวิทยาลัยจัดการให้ สำหรับนิติตพิการให้ คณะประสานกับนิติต พิการเพื่อเข้ามารับ บริการหรือยื่นคำร้อง ขอความช่วยเหลือได้ที่ CU Student Corner - เจ้าหน้าที่ฝ่าย ทุนการศึกษาและ บริการนิสิตจะ ประสานงานกับ หน่วยงานในสังกัด หน่วยงานในสังกัด สำนักบริหารกิจการ นิติตเพื่อให้บริการ สนับสนุนหรือดูแล	ราษฎร 2) หน่วยงานกองทุนเงิน ให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา 3) หน่วยงานส่งเสริม การศึกษา 4) หน่วยงานกิจกรรม เสริมสร้างจิตอาสา 5) หน่วยงานบริการให้ การบริการนิติตซึ่งจะ มีศูนย์บริการให้การ ปรึกษา นิสิต (COUNSELING CENTER) หน่วยงาน แนวการศึกษา และ หน่วยบริการจัดหา งานและส่งเสริมอาชีพ อยู่ใฝ่อย่างเดียวกัน - มีการเปิดรับผู้พิการ โดย เฉพาะ คือ “โครงการจัด	การรับคนพิการเข้า เรียน กำหนดจำนวน หลักเกณฑ์ เงื่อนไข วิธีการรับนักศึกษา พิการและค่าใช้จ่าย ต่าง ๆ - เสนอแนวทางการ จัดหาหรือจัดทําสິง อำนวยความสะดวก สะดวกเพื่อการ ดำรงชีวิตประจำวัน ของนักศึกษาพิการ ต่อมหาวิทยาลัย - เสนอแนวทางการ จัดหาเทคโนโลยี อำนวยความสะดวกให้ นักศึกษาพิการแต่ ละประเภทเข้าถึง ข้อมูลต่าง	จำนวน ประเภท ความพิการ และ สาขาวิชาที่เป็รับไว้ - จัดตั้งหน่วยบริการ นิติตพิการ (DSS) สังกัดฝ่ายกิจการ นิติตวิทยาเขตพัลล่ง ชั้น โดยทําหน้าทึ บริการนักศึกษา พิการ - มีการกำหนด แผนการรับนิติต พิการเข้าศึกษาที่ ชัดเจน และ หลากหลาย สาขาวิชามากขึ้น

ประเด็น/ สถาบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่	มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยบูรพา	มหาวิทยาลัยราชภัฏ กาญจนบุรี	มหาวิทยาลัยทักษิณ
		 <p>จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย CHULALONGKORN UNIVERSITY</p>	<p>ช่วยเหลือนิสิตพิการ เช่น หน่วยงานส่งเสริมสุขภาพ ะ นิ สิต ที่มี นักจิตวิทยาไว้คอย ให้ บริการ ด้ำน คำปรึกษา ฝ่ยพัฒนา นิสิตจะคอยดูแลการจัด กิจกรรมและเข้าร่วม กิจกรรมของนิสิตพิการ เป็นต้น</p> <p>- เมื่อนิสิตพิการเกิด ปัญหาหรือต้องการ ความช่วยเหลือกิจการ นิสิตของคณะจะเป็นผู้ ส่งเรื่องมายังฝ่าย ทุนการศึกษาและ บริการนิสิตและหรือ ร่วมกับอาจารย์ที่ ปรึกษาและนิสิตพิการ เพื่อวางแผนการ</p>	<p>การศึกษาสำหรับคน พิการ มหาวิทยาลัย บูรพา” ที่กำหนด จำนวนคนพิการและ ประเภทความพิการ และสาขาวิชาที่ สามารถรับได้</p> <p>- มีแบบฟอร์มขอรับ บริการต่าง ๆ สำหรับ นิสิตพิการ ให้บริการ ออนไลน์ในเว็บไซต์ ของมหาวิทยาลัย ทำ ให้นิสิตสามารถดาวน์โหลด ออกมาเพื่อ กรอกข้อมูลขอรับ บริการได้สะดวกมาก ขึ้น</p>	<p>การศึกษาย่างเท่า เทียมกับนักศึกษา ป ก ตี ต่ อ มหาวิทยาลัย - พัฒนาและส่งเสริม นักศึกษาพิการให้ ก้าวหน้าเพิ่มคุณค่า ศักยภาพและเป็น ประโยชน์ต่อสังคม ยิ่งขึ้น</p> <p>- แ่ ต้ ง ต้ ง ค ณ ะ อนุกรรมการหรือ คณะทำงานเพื่อ ปฏิบัติหน้าที่ตาม อำนาจของคณะ กรรมการ</p> <p>2) คณะอนุกรรมการที่ รับผิดชอบการจัด การศึกษาสำหรับ นักศึกษาพิการ</p>	

ประเด็น/ สถาบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่	มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยบูรพา	มหาวิทยาลัยราชภัฏ กาญจนบุรี	มหาวิทยาลัยทักษิณ	
		 <p>จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย CHULALONGKORN UNIVERSITY</p>	<p>แก้ปัญหาร่วมกัน</p> <ul style="list-style-type: none"> - อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ประจำคณะ สาขาวิชาและทางคณะ สามารถร่วมวางแผนการแก้ปัญหาและช่วยเหลือนิสิตพิการกับฝ่ายทุนการศึกษาและบริการนิสิต โดยให้ความรู้ความเชี่ยวชาญของแต่ละสาขาวิชา สามารถร่วมทดลองศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกให้กับนิสิตพิการได้ เช่น หน่วยงานวิจัยสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ และคนพิการ คณะ 		<p>ประกอบ ด้วย เจ้าหน้าที่จากฝ่ายงานแนะแนวทุนและสวัสดิการ นักศึกษา กองพัฒนานักศึกษา 3) คณะอนุกรรมการฝ่ายจัดการศึกษา สำหรับนักศึกษาพิการร่วมกับคณะและสาขาวิชาต่าง ๆ เพื่อกำหนดจำนวนนักศึกษาพิการและสาขาวิชาที่จะเปิดรับเข้าเรียนในแต่ละปี การศึกษา เพื่อจัดทำแผนการรับนักศึกษาพิการ ประเมินและวาง</p>		

ประเด็น/ สถาบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่	มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยบูรพา	มหาวิทยาลัยราชภัฏ กาญจนบุรี	มหาวิทยาลัยทักษิณ
		 <p>จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย CHULALONGKORN UNIVERSITY</p>	<p>สถาปัตยกรรมศาสตร์ที่ ได้ร่วมออกแบบ สภาพแวดล้อมทาง กายภาพภายในสถาบัน ให้เหมาะสมกับการใช้ ชีวิตของนิสิตพิการ และได้เผยแพร่ความรู้ เรื่องการปรับปรุง อาคาร สถานที่ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้สำหรับคน พิการ และได้พัฒนา เป็นศูนย์เชี่ยวชาญ เฉพาะทางการ ออกแบบ บ สภาพแวดล้อมเพื่อทุก คน (Center of Excellence in Universal Design) ที่ ให้บริการทางวิชาการ</p>		<p>เกณฑ์คุณสมบัติ ของนักศึกษาที่จะ เข้ามาศึกษา</p>	

ประเด็น/ สถาบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่	มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยบูรพา	มหาวิทยาลัยราชภัฏ กาญจนบุรี	มหาวิทยาลัยทักษิณ
	เชียงใหม่		กับหน่วยงานภายนอก ด้วย			
บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการ						
1)บริการที่จัด ให้แก่ นักศึกษาที่ บกพร่อง ทางการเห็น	<ul style="list-style-type: none"> - บริการทำหนังสือ เบรลล์ - บริการเครื่องมือ สำหรับจุดบันทึกและ เขียนเบรลล์ - บริการจัดหา อาสาสมัครช่วยเหลือ นักศึกษา(Buddy) 	<ul style="list-style-type: none"> - บริการให้ยืมเครื่อง บันทึกเสียงเพื่อใช้ บันทึกเสียงในขณะ อาจารย์สอน - บริการเครื่องเขียน อักษรเบรลล์ - บริการแปลงไฟล์ Word หรือPDF เป็น อักษรเบรลล์สำหรับ แปลงไฟล์หนังสือ ตำราเรียนหรือเอกสาร ประกอบการเรียนการ สอน - บริการลงโปรแกรม เสียง - บริการให้ยืม คอมพิวเตอร์พกพา 	<ul style="list-style-type: none"> - บริการจัดทำหนังสือหรือ ตำรา เอกสาร ประกอบการเรียนรู้การ สอนเป็นอักษรเบรลล์ - บริการเครื่องสแกนไฟล์ - บริการลงโปรแกรมอ่าน เสียงในคอมพิวเตอร์ - บริการให้ยืมเครื่อง บันทึกเสียง และ คอมพิวเตอร์ - ลิฟต์ที่มีอักษรเบรลล์และมี ระบบเสียง (บางคณะ) เช่น ดิทมอลล์ - มีบริการรถบัสรับระบบ เสียงเพื่ออำนวยความสะดวก สะดวกในการเดินทางใน มหาวิทยาลัยสำหรับนิสิต 	<ul style="list-style-type: none"> - บริการผลิตอักษร เบรลล์ - บริการขยายตัวอักษร - บริการลงโปรแกรม คอมพิวเตอร์สำหรับ คนตาบอดหรือสายตา เลือนราง - บริการผลิตหนังสือ อิสระระบบเดซี - เครื่องบันทึกเสียงชนิด พกพา - บริการให้ยืมอุปกรณ์ การเขียนและพิมพ์ อักษรเบรลล์ - บริการอ่านข้อสอบ - การสอนเสริม 		

ประเด็น/ สถาบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่	มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยบูรพา	มหาวิทยาลัยราชภัฏ กาญจนบุรี	มหาวิทยาลัยทักษิณ
		(notebook)	ที่บกพร่องทางการเห็น - บริการสารสนเทศ สำหรับสืบค้นข้อมูลใน ห้องสมุดสำหรับนิสิตที่ บกพร่องทางการเห็น			
2) บริการที่ จัดให้แก่ นักศึกษาที่ บกพร่อง ทางการได้ ยินหรือ การสื่อ ความหมา ย	- บริการล่ามภาษามือ - ผู้ช่วยจดคำบรรยาย - บริการการสอนเสริม - บริการบันทึกเทปการ เรียนการสอน	- บริการล่ามภาษามือ - บริการเพื่อนอาสา (บัดดี้) - บริการผู้ช่วยจดบันทึก คำบรรยาย		- จัดหาเครื่องช่วยฟัง - บริการเครื่อง บันทึกเสียง - บริการผู้ช่วยจดบันทึก คำบรรยาย - บริการจัดทำเอกสาร ประกอบการบรรยาย หรือประกอบการเรียน การสอน - การสอนเสริม		
3) บริการที่จัด ให้แก่ นักศึกษาที่ บกพร่อง ทางร่างกาย	- ก ร ร ปร ิ บ ปร ุ ง สภาพแวดล้อมภายใน มหาวิทยาลัย เช่น ทาง ลาด ลิฟต์ ราวจับและ ห้องน้ำ สำหรับคน	- การปรับปรุงอาคาร สถานที่เช่น บันได ทาง ลาด ราวจับ เพื่อให้ สะดวกต่อการเดินทาง	- การปรับปรุงอาคาร สถานที่เช่น ทางลาด ราวจับ และห้องนำคน พิการ (บางอาคารที่มี นิสิตพิการใช้บริการ)	- บริการให้ยืม คอมพิวเตอร์สำหรับใช้ ในการเรียน - บริการจัดหาไม้เท้า ช ว า แ ล ะ ข ว ะ	ปรับปรุงอาคาร สถานที่ให้เหมาะสม กับการเดินทางและใช้ ชีวิตในมหาวิทยาลัย ทั้งการทำทางลาด ราว	ปรับปรุงอาคาร สถานที่ให้เหมาะสม กับการเดินทางและใช้ ชีวิตในมหาวิทยาลัย ทั้งการทำทางลาด ราว

ประเด็น/ สถาบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่	มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยบูรพา	มหาวิทยาลัยราชภัฏ กาญจนบุรี	มหาวิทยาลัยทักษิณ
หรือการ เคลื่อนไหว	พิการ - บริการให้ยืม wheelchair			wheelchair - ปรับปรุงสิ่งแวดล้อม ทางกายภาพ เช่น ทาง ลาด ราวจับ และ ห้องน้ำสำหรับผู้พิการ	จับ และห้องนำคน พิการ	จับ ห้องนำคนพิการ และฟุตบอล(อาคาร ใหม่)
4) บริการ สำหรับบัณฑิต ที่บกพร่อง ทางการ เรียนรู้	- บริการให้คำปรึกษา - บริการสอนเสริม	- บริการให้คำปรึกษา - บริการสอนเสริม	- บริการให้คำปรึกษา	- บริการให้ยืมเครื่อง บันทึกเสียง - บริการให้ยืม คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก - บริการจัดทำเอกสาร ประกอบเอกสารบรรยาย - การสอนเสริม	- บริการให้คำปรึกษา	- บริการให้คำปรึกษา
5) บริการอื่น ๆ	- บริการจัดสอบนิสิต พิการ - จัดหาทุนการศึกษาและ ทุนอุดหนุนอื่น ๆ - จัดหาหอพักใน มหาวิทยาลัย	- บริการจัดทำ แผนการสอน รายบุคคล (IEP) - บริการให้คำปรึกษา ในกรณีที่นักศึกษา มีปัญหาหรือต้องการ คำปรึกษาทั้งเรื่อง เรียนและเรื่อง	-บริการจัด ทุนการศึกษา -บริการด้านจิตวิทยา โดยนักจิตวิทยาจาก หน่วยส่งเสริมสุขภาพ นิสิต -บริการด้านสุขภาพ การ ทำกายภาพบำบัดและ	-บริการจัดสอบนิสิต พิการ - จัดหาทุนการศึกษา และทุนอุดหนุนอื่น ๆ - จัดหาหอพักใน มหาวิทยาลัย	- บริการด้านการให้ ทุนการศึกษา ทั้ง ทุนอุดหนุนทาง การศึกษามาจากสกอ. และทุนจากแหล่งอื่น - บริการให้คำปรึกษา ทั้งเรื่องส่วนตัวหรือ การเรียนเกี่ยวกับ	- บริการช่วยเหลือใน การวางแผนการ เรียน การ ลงทะเบียน และ ประสานงานกับ อาจารย์ผู้สอน - บริการให้คำปรึกษา ทั้งเรื่องเรียนและ

ประเด็น/ สถาบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่	มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยบูรพา	มหาวิทยาลัยราชภัฏ กาญจนบุรี	มหาวิทยาลัยทักษิณ
	เชียงใหม่	ส่วนตัว - บริการประสานงาน กับหน่วยงานต่าง ๆ	ฟื้นฟูสมรรถภาพโดยมี ศูนย์บริการสุขภาพแห่ง จุฬาฯ - บริการจัดหาห้องพักใน มหาวิทยาลัย - บริการแนะแนวอาชีพ และการศึกษาต่อ		การฝึกงาน - บริการช่วย ประสานงานหรือขอ ความร่วมมือกับฝ่าย ต่าง ๆ - บริการจัดหาห้องพัก สำหรับนักศึกษา พิการ - บริการด้านสุขภาพ อนามัยโดยเจ้าหน้าที่ ห้องพยาบาล	เรื่องส่วนตัว - โครงการเพื่อนช่วย เพื่อน(บัดดี้) - บริการช่วยเหลือใน การสอบ - บริการสอนเสริม - จัดหาทุนการศึกษา - จัดหาหอพักใน มหาวิทยาลัย
การเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ						
	- สร้างความเท่าเทียม ระหว่างนักศึกษาพิการ และบุคลากรอื่นใน มหาวิทยาลัย - สร้างเข้าใจอันดีต่อกัน ระหว่างนักศึกษาพิการ และนักศึกษาทั่วไปให้ สามารถใช้ชีวิตอยู่	- จัดบริการและสื่อ อุปกรณ์ที่เอื้ออำนวย และสนับสนุนการ เรียนรู้สำหรับ นักศึกษาพิการ - ให้ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัด การศึกษาสำหรับ	- ส่งเสริมการทำร่วม กิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันระหว่างนิสิต พิการและนิสิตปกติ เน้นแนวคิดเรื่องความ เท่าเทียมและการ ยอมรับในความ	- จัดบริการและ อุปกรณ์ เครื่องมือ อาคารสถานที่ที่ช่วย ในการเรียนรู้และ การใช้ชีวิตของนิสิต พิการ - พัฒนาศักยภาพของ	- จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก ให้นักศึกษาพิการตาม คำร้องขอ - เปิดโอกาสให้ นักศึกษาได้เรียน และเข้าร่วม	- พัฒนาความรู้ ส่ง บุคลากรไปศึกษาดู งานและอบรม เกี่ยวกับการจัดตั้ง และพัฒนางาน ของศูนย์DSS ตาม หน่วยงานต่าง ๆ

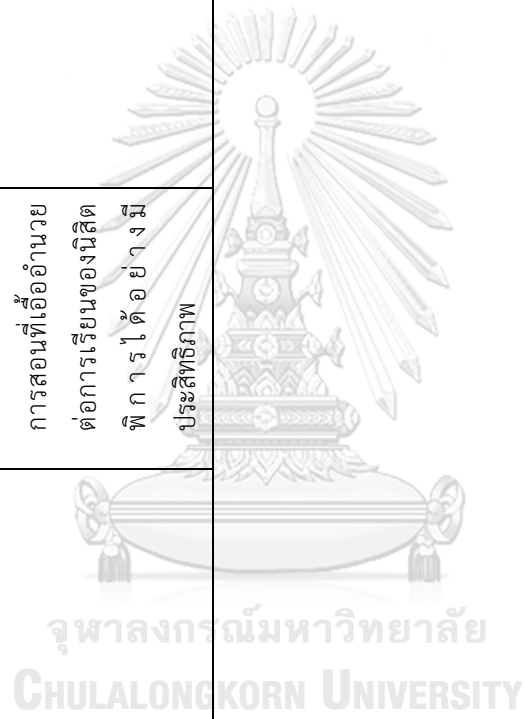
ประเด็น/ สถาบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่	มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยบูรพา	มหาวิทยาลัยราชภัฏ กาญจนบุรี	มหาวิทยาลัยทักษิณ
	<p>ร่วมกันด้วยความเข้าใจ ซึ่งกันและกัน</p> <p>- ส่งเสริมการเรียนรู้ของ นักศึกษาการด้วย เครื่องมือ อุปกรณ์ และสถานที่เพื่อช่วยใน การเรียนรู้และอำนวยความสะดวก ความสะดวกในการใช้ ชีวิตในมหาวิทยาลัย</p> <p>- พัฒนาองค์ความรู้เพื่อ สร้างเข้าใจเกี่ยวกับการ จัดการศึกษาพิเศษ การเรียนรู้ร่วมและ ประเภทของความ พิการกับผู้เกี่ยวข้องทั้ง คณาจารย์และ บุคลากรใน มหาวิทยาลัย</p> <p>- สร้างความร่วมมือจาก บุคลากรและหน่วยงาน</p>	<p>นักศึกษาพิการกับ ผู้เกี่ยวข้อง</p> <p>- ส่งเสริมให้นักศึกษา พิการเข้าร่วมกิจกรรม ทางสังคมกับนักศึกษา ปกติด้วยความเข้าใจ และยอมรับซึ่งกันและ กัน</p> <p>- ส่งเสริมให้นักศึกษา พิการได้พัฒนาตนเอง ตามศักยภาพของแต่ละ คน</p>	<p>แตกต่างกัน</p> <p>- ส่งเสริมให้ผลิตพิการ ได้รับการพัฒนาตาม ความสนใจ ความ ต้องการและศักยภาพ ของแต่ละคน</p> <p>- จัดบริการด้านสื่อ อุปกรณ์ และ สภาพแวดล้อมทาง กายภาพควบคู่กับ บริการทางการแพทย์ และการให้คำปรึกษา ทางจิตวิทยา</p> <p>- พัฒนาความรู้ของ อาจารย์และเจ้าหน้าที่ ทำเกี่ยวข้องกับผลิต พิการโดยสนับสนุนให้</p>	<p>นิสิตพิการ เช่น บริการสอนเสริม โครงการอบรม ภาษาอังกฤษ กิจกรรมสร้าง ความคุ้นเคยกับ สภาพแวดล้อมและ การเคลื่อนไหว สำหรับนิสิตขาด - ส่งเสริมให้นิสิต พิการมีส่วนร่วมใน กิจกรรมต่าง ๆ ของ มหาวิทยาลัย ทั้ง กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมชมรม สโมสรต่าง ๆ ทั้ง ของคณะและของ มหาวิทยาลัย</p>	<p>กิจกรรมกับ นักศึกษาอื่นอย่าง เต็มที่ทั้งในการ เรียน และการทำ กิจกรรมต่าง ๆ</p> <p>- ชี้แจงทำความเข้าใจ แก่ใจและให้ ความรู้เกี่ยวกับการ ดูแลและช่วยเหลือ นักศึกษาพิการแต่ ละประเภท</p>	<p>- พัฒนาอาคาร สถานที่ต่าง ๆ ใน มหาวิทยาลัย เช่น ทางลาด ราวจับ เพื่อเตรียมพร้อม สำหรับดูแล นักศึกษาพิการ</p> <p>- สนับสนุนการร่วม กิจกรรมกับนิสิต อื่นและการใช้ชีวิต อิสระด้วยตนเอง ให้มากที่สุด</p> <p>- สนับสนุนด้าน ทุนการศึกษาและ การทำงานพิเศษ เพื่อให้นิสิตพิการมี รายได้ - สนับสนุนให้นิสิต</p>

ประเด็น/สถาบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยบูรพา	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี	มหาวิทยาลัยทักษิณ
	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยบูรพา	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี	มหาวิทยาลัยทักษิณ
ประเด็น/สถาบัน	เชียงใหม่	อุบลราชธานี				
	ต่าง ๆ ทั้งภายในภายนอกสถาบันเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายการดำเนินงานของศูนย์ ทั้งผู้ประกอบการ ผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่		เข้าร่วมการอบรมศึกษาดูงานตามสถาบันอุดมศึกษาต้นแบบด้านการจัดการศึกษาพิเศษและการจัดบริการสนับสนุนสำหรับนิสิตพิการอย่างต่อเนื่อง	- ฝึกอบรมทักษะอาชีพและบริการจัดทำงาน - ให้คำปรึกษาทางจิตวิทยา - ให้คำปรึกษาและดูแลทางการแพทย์		พัฒนาวิทยานิพนธ์ ศึกษาภาพของตนเองและเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแสดงความสามารถต่าง ๆ
ปัญหาที่พบ	- ปัญหาเกี่ยวกับการขาดความรู้ของบุคลากร - ปัญหาเกี่ยวกับทัศนคติ - ปัญหาเกี่ยวกับการขาดงบประมาณ	- ปัญหาเกี่ยวกับระบบคัดกรองนักศึกษาพิการในตอนแรกเข้า - ปัญหาการขาดความรู้ ความเข้าใจของอาจารย์และบุคลากรในมหาวิทยาลัย - ปัญหาเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัย - ปัญหาเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อ	- ปัญหาที่เกิดจากการยังไม่มีการคัดกรองนิสิตพิการตั้งแต่แรกเข้า ต้องใช้วิธีการสำรวจของคณะเพื่อส่งรายชื่อนิสิตพิการและสำรวจความต้องการของนิสิตพิการเพื่อส่งต่อมายังฝ่ายทุนการศึกษาและ	- ปัญหานิสิตหลุดจากระบบคัดกรอง - ปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจของอาจารย์และบุคลากรในมหาวิทยาลัย - ปัญหาเกี่ยวกับการประสานงานเจ้าหน้าที่ยังต้องทำเชิงรุกเข้าไปพบกับ	- ยังไม่มีระบบรองรับทำให้การจัดการบริการความช่วยเหลือที่เกิดขึ้นเป็นเชิงรับคือติดตามความต้องการหรือคำร้องขอของนักศึกษาพิการทำให้ไม่สามารถมีอุปกรณ์หรือเครื่องมื่อไว้	- ปัญหาเกี่ยวกับฐานข้อมูลนิตินิติการที่ยังไม่มีการเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างฝ่ายทะเบียนและฝ่ายกิจการนิสิต - ปัญหาเกี่ยวกับความไม่ชัดเจนของนโยบายและ

ประเด็น/ สถาบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่	มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยบูรพา	มหาวิทยาลัยราชภัฏ กาญจนบุรี	มหาวิทยาลัยทักษิณ
	นักศึกษาพิการของ อาจารย์และบุคลากร ในมหาวิทยาลัย - ปัญหาเกี่ยวกับ จำนวนเจ้าหน้าที่ ของศูนย์มีจำนวนไม่ เพียงพอต่อการ ทำงาน - ปัญหาเกี่ยวกับการ ปรับปรุงอาคาร สถานที่ด้าน กายภาพที่ เอื้ออำนวยต่อการ การเรียนและการใช้ ชีวิตของนักศึกษา พิการที่ยังไม่ ครอบคลุมทุกพื้นที่	บริการนิสิต จึงทำให้มี นิสิตพิการที่ตกหล่น การสำรวจในครั้งแรก - ปัญหาการขาดแคลน บุคลากรที่เป็น ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการ จัดการศึกษาพิเศษ สำหรับนิสิตพิการแต่ละ ด้าน เช่น ผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับกาจัด การศึกษาและการใช้ อุปกรณ์สำหรับนิสิตที่ บกพร่องทาง การเห็น การขาดล่ามภาษามือ หรือขาดนักจิตวิทยาที่ ดูแลและให้คำปรึกษา กับนิสิตออทิสติก เป็น ต้น - ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ นโยบายเชิงรับ ทำให้	อาจารย์และบุคลากร - ปัญหา จำนวน เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ ต่อการทำหน้าที่ เจ้าหน้าที่บางคนต้อง ดูแลทั้งนิสิตปกติและ นิสิตพิการ - ขาดแคลนเจ้าหน้าที่ เฉพาะทาง เช่น ล่าม ภาษา มี อ หรือ นักวิชาการการศึกษา พิเศษด้านคนตาบอด	แก้ไขหรือช่วยเหลือ ได้ทั้งหมดที่ - ปัญหาการขาด แคลนเจ้าหน้าที่ เฉพาะทางด้านคน พิการและการจัด การศึกษาพิเศษ โดยเฉพาะส่งผลให้ ขาดความมั่นใจใน การให้ ความ ช่วยเหลือแก่นักศึกษา พิการ - ยังไม่มีระบบ ฐาน ข้อมูล ที่ เชื่อมต่อกับสำนัก ทะเบียนจึงทำให้มี นักศึกษาหลุดจาก ระบบคัดกรองได้ ง่าย - ปัญหาการขาด	แนวทางในการ ปฏิบัติงานของ หน่วยงานแต่ละฝ่าย ที่เกี่ยวข้องกับการ ดูแลช่วยเหลือนิสิต พิการ - ปัญหาการขาด แผนงานที่ชัดเจน เกี่ยวกับกาการ ดูแลช่วยเหลือนิสิต พิการ จึงทำให้การ ดำเนินงานที่ไร้ ทิศทาง และ ไม่ ชัดเจน - ปัญหาเกี่ยวกับกา ขาดความรู้ของ บุคลากร และ เจ้าหน้าที่ในการ ดูแลและช่วยเหลือ นิสิตพิการ ทำให้	

ประเด็น/ สถาบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่	มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยบูรพา	มหาวิทยาลัยราชภัฏ กาญจนบุรี	มหาวิทยาลัยทักษิณ
	 <p>จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย CHULALONGKORN UNIVERSITY</p>		<p>เมื่อมีนิสิตพิการประเภทใหม่ๆ เข้ามาทางสถาบันจึงไม่มีอุปกรณ์และเครื่องมือเฉพาะทางไว้รองรับความต้องการได้ทันที ทำให้นิสิตต้องพึ่งตนเองและจัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ช่วยเหลือด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่</p> <p>- ปัญหาการขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษและการใช้อุปกรณ์เครื่องมือเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนิสิตพิการแต่ละประเภทของอาจารย์และ</p>		<p>ความรู้เกี่ยวกับกา ดูแลและช่วยเหลือ นักศึกษาพิการแต่ ละประเภทของ อาจารย์และ เจ้าหน้าที่ภายใน มหาวิทยาลัย</p>	<p>ช่วยเหลือนิสิตได้ไม่ตรงความต้องการหรือยังไม่มีประสิทธิภาพตามต้องการ</p> <p>- ปัญหาการขาดแคลนอุปกรณ์และเครื่องมือที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของนิสิตพิการให้ครบทุกประเภท</p> <p>ความพิการ</p>

ประเด็น/ สถาบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่	มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยบูรพา	มหาวิทยาลัยราชภัฏ กาญจนบุรี	มหาวิทยาลัยทักษิณ
			บุคลากรในสถาบันทำ ให้ไม่สามารถจัด กิจกรรมหรือการเรียน การสอนที่เอื้ออำนวย ต่อการเรียนของนิสิต พิการได้อย่างมี ประสิทธิภาพ			

จากตารางที่ 20 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ ของสถาบันอุดมศึกษากลุ่มตัวอย่าง และตารางที่ 21 วิเคราะห์ระบบการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้นักศึกษาพิการ แสดงให้เห็นว่า สถาบันอุดมศึกษาทั้ง 6 แห่ง มีการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้นักศึกษาพิการดังนี้

1. การปรับปรุงนโยบายการรับคนพิการเข้าศึกษาเพื่อเปิดโอกาสให้คนพิการเข้าเรียนในช่องทางพิเศษเฉพาะคนพิการมากขึ้น เนื่องจากข้อจำกัดของของพิการแต่ละประเภทที่ไม่เหมือนกันจึงทำให้คนพิการเสียเปรียบคนปกติในการสอบทั้งในด้านเวลาและวิธีการสอบที่ไม่เอื้ออำนวยให้คนพิการได้ใช้ความสามารถของตนได้เต็มที่ แต่ละสถาบันจึงพยายามปรับนโยบายการรับคนพิการเข้าเรียนโดยเปิดสอบด้วยวิธีพิเศษต่าง ๆ ทั้งในรูปแบบของการรับตรงนักศึกษาพิการ โครงการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการหรือโครงการรับนักเรียนผู้พิการเข้าศึกษา แต่การปรับปรุงนโยบายการรับคนพิการเข้าเรียนนี้ยังมีข้อจำกัดในเรื่องการกำหนดสาขาวิชา คณะ และประเภทความพิการที่สามารถรับได้อยู่ ทำให้คนพิการที่ต้องการเรียนในสาขาวิชาอื่นต้องใช้วิธีการสอบ Admission แข่งขันกับคนปกติเหมือนเดิม

2. การจัดบริการด้านสื่อและอุปกรณ์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการแต่ละประเภท ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการจัดบริการสื่อและอุปกรณ์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาที่บกพร่องทางการเห็น บกพร่องทางการได้ยิน และบกพร่องทางร่างกาย ส่วนนักศึกษาพิการประเภทอื่นนั้นแต่ละสถาบันจะใช้วิธีการเชิงรับในการจัดบริการคือ จัดบริการตามคำร้องขอของนักศึกษาพิการที่เข้ามาเรียนในแต่ละปี ซึ่งทำให้บางครั้งไม่สามารถจัดหาอุปกรณ์และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ได้ตรงกับที่นักศึกษาพิการร้องขอ

3. การให้ทุนการศึกษาเพื่อลดค่าใช้จ่าย การให้ทุนจัดเป็นบริการพื้นฐานที่ทุกสถาบันสามารถจัดให้กับนักศึกษาพิการได้ทั้งทุนอุดหนุนการศึกษาจาก สกอ. และทุนการศึกษา จากภาคส่วนอื่น ทุนการศึกษามีความสำคัญกับนักศึกษาพิการโดยเฉพาะนักศึกษาพิการที่ครอบครัวมีฐานะยากจน เนื่องจากนักศึกษาพิการส่วนใหญ่ต้องใช้อุปกรณ์บางอย่างเพื่อช่วยในการเรียนรู้เป็นพิเศษหรือบางคนต้องเข้าพบแพทย์เพื่อทำการรักษาหรือฟื้นฟูสมรรถภาพอย่างต่อเนื่องซึ่งทั้งหมดจำเป็นต้องมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มมากขึ้นกว่านักศึกษาปกติ ซึ่งการให้ทุนการศึกษาจะเป็นอีกวิธีหนึ่งที่ช่วยแบ่งเบาภาระของครอบครัวให้นักศึกษาสามารถเข้ารับบริการทั้งด้านการเรียน สื่ออุปกรณ์และการดูแลสุขภาพได้ครบถ้วนตามความต้องการจำเป็นของทุกคน

4. การให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาทั้งเรื่องเรียนและเรื่องส่วนตัว การให้คำปรึกษาเป็นอีกหนึ่งบริการพื้นฐานที่ทุกสถาบันจัดให้กับนักศึกษาพิการทั้งการให้คำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ด้านจิตวิทยาการให้คำปรึกษาโดยตรง หรือเป็นการให้คำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ที่ดูแลเกี่ยวกับสวัสดิการนักศึกษาของกองพัฒนานักศึกษาหรือฝ่ายกิจการนิสิต วิธีการให้คำปรึกษามีทั้งการพูดคุยขอคำปรึกษาแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการทั้งเรื่องเรียนและเรื่องปัญหาส่วนตัว การให้คำปรึกษาเป็นบริการที่จำเป็นสำหรับ

นักศึกษาพิการเนื่องจากการเข้ามาเรียนในสถาบันอุดมศึกษาเป็นการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม นักศึกษาพิการต้องมีการปรับตัวกับสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ เพื่อนใหม่ สังคมใหม่และวิธีการเรียนที่แตกต่างจากตอนเรียนในการศึกษาขั้นพื้นฐานที่บางคนอาจมาจากโรงเรียนเฉพาะความพิการ มาจากการเรียนร่วมในโรงเรียนทั่วไป หรือมาจากการศึกษานอกระบบ นักศึกษาพิการจึงต้องการคนรับฟัง เข้าใจและให้คำปรึกษาทั้งเรื่องเรียน และเรื่องส่วนตัวเพื่อให้เขาสามารถปรับตัวได้อย่างอุ่นใจ สบายใจ และเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขอย่างที่เขาต้องการ

5. การสนับสนุนให้เข้าร่วมกิจกรรมกับนักศึกษาอื่น จากข้อมูลการศึกษาพบว่า สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งสนับสนุนให้นักศึกษาพิการเข้าร่วมทำกิจกรรมกับนักศึกษาอื่นๆ เพื่อให้ นักศึกษาพิการรู้จักการปรับตัวและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติที่สุด

6. การพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาพิการ หลายสถาบันใช้วิธีการพัฒนาศักยภาพของ นักศึกษาพิการเพื่อให้มีทักษะและองค์ความรู้รอบตัวที่กว้างขึ้น ด้วยการสอนเสริมและการฝึกอบรม ทักษะต่าง ๆ ทั้งทักษะภาษาอังกฤษ ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ และทักษะอาชีพ เพื่อให้นักศึกษาได้ หมั่นฝึกฝนและพัฒนาตนเองให้มีทักษะที่หลากหลายและมีความมั่นใจในความสามารถของตนเองมาก ขึ้น

7. การพัฒนาความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการกับผู้เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนบุคลากรของสถาบัน ผู้ปกครองและนักศึกษาอื่น โดยแต่ละสถาบันหวังว่าการจัดการประชุม อบรมให้ความรู้ และสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจะช่วยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัด การศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการแต่ละฝ่ายมีความรู้ที่ถูกต้อง การจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม เปิดโอกาสให้นักศึกษาพิการได้เรียนอย่างเต็มศักยภาพของแต่ละคน และเป้าหมายสูงสุดคือต้องการ ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายเกิดความเข้าใจ และปรับเปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อคนพิการให้เป็นไปใน ทางบวก คือไม่ปิดกั้น ไม่เห็นว่าเป็นภาระ และมีความเชื่อมั่นในตัวนักศึกษาพิการมากขึ้น

การเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการที่กล่าวมาเมื่อวิเคราะห์กับแนวคิดในการ พัฒนาอัตลักษณ์ของคนพิการ (Disability Identity Development Model) จะเห็นได้ว่าแต่ละ วิธีการแสดงถึงแนวคิดในการพัฒนาอัตลักษณ์ของคนพิการที่ต่างกันไป กล่าวคือ การปรับปรุง นโยบายในการรับนักศึกษาพิการเพื่อเปิดโอกาสทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้มากขึ้น การส่งเสริม ให้นักศึกษาพิการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม การปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพให้เอื้ออำนวย ต่อคนพิการ และการจัดบริการด้านสื่ออุปกรณ์และสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการ เป็นการ ดำเนินงานที่สอดคล้องกับแนวคิดทางสังคม (Social Model) และแนวคิดแบบสิทธิเป็นฐาน (The Rights-based Model) ส่วนสถาบันอุดมศึกษาที่ให้บริการเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาและการพัฒนา ศักยภาพของนักศึกษาพิการแสดงถึงการใช้แนวคิดทางจิตวิทยา (Psychological Model) ที่เน้นการ เสริมการเห็นคุณค่าในตนเอง ให้คนพิการรู้สึกดีกับตนเอง เชื่อมั่นในความสามารถและความสำเร็จ

ของตัวเองมากขึ้น ส่วนแนวคิดทางการแพทย์ (Medical Model) เช่น การจัดการบริการทางการแพทย์ของบางสถาบันที่มีคณะแพทยศาสตร์ หรือมีหน่วยบริการด้านสุขภาพไว้คอยให้บริการตรวจเช็คสุขภาพและฟื้นฟูสมรรถภาพสำหรับนักศึกษาพิการ และพบว่าหลายสถาบันใช้แนวคิดแบบบูรณาการ (Bio-Psycho-social Model) ทั้งแนวคิดเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ แนวคิดทางจิตวิทยาและแนวคิดทางสังคมประกอบกัน นอกจากนี้ยังพบว่าไม่มีการดำเนินการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้กับนักศึกษาพิการที่เป็นแนวคิดการกุศล (Charity Model) เนื่องจากเป็นแนวคิดที่ไม่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐและไม่สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน ความเท่าเทียมและความเสมอภาคของคนพิการจึงไม่มีการนำมาเป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินงานพัฒนานักศึกษาพิการในปัจจุบัน

ผลที่ได้จากการศึกษาเกี่ยวกับการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการนอกจากแสดงให้เห็นแนวคิดการพัฒนาอัตลักษณ์ของคนพิการ (Disability Identity Development Model) ของแต่ละสถาบันแล้ว เมื่อนำมาวิเคราะห์กับแนวคิดของจอร์จ เฮอร์เบิร์ต มีด (George Herbert Mead, 1934) ที่อธิบายเกี่ยวกับการพัฒนาอัตลักษณ์ของบุคคลผ่านการวิเคราะห์ The I และ The me จะเห็นว่ากระบวนการที่แต่ละสถาบันนำมาใช้ในการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ศึกษาพิการเป็นกระบวนการที่ช่วยพัฒนาทั้ง The I และ The me กล่าวคือ การพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาพิการด้วยการสอนเสริมการอบรมทักษะที่จำเป็น การส่งเสริมให้นักศึกษาพิการเข้าร่วมกิจกรรมกับผู้อื่น การบริการให้คำปรึกษา รวมทั้งการจัดการด้านสื่ออุปกรณ์สนับสนุนการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมทางกายภาพจะช่วยให้นักศึกษาพิการสามารถเรียนและทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเองได้ ดำรงชีวิตอิสระด้วยตนเองได้ทั้งในการเรียนและการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างไม่รู้สึกแปลกแยก ซึ่งจะทำให้นักศึกษาพิการรู้สึกดีกับตนเองมากขึ้น เป็นการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้คนพิการรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม นั่นคือการพัฒนา The I มุมมองที่คนพิการมองว่าตนเองเป็นอย่างไรให้เป็นไปในเชิงบวกมากขึ้น ส่วนการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจของผู้มีเกี่ยวข้องเป็นการพัฒนามุมมองที่คนอื่นมองคนพิการ The me ให้เป็นไปในเชิงบวกโดยใช้การพัฒนาองค์ความรู้เพื่อสร้างความเข้าใจและการยอมรับ หากการพัฒนาทั้ง 2 ส่วนนี้ทำควบคู่กัน เป็นไปในทิศทางเดียวกันจะทำให้การส่งเสริมอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ศึกษาพิการเกิดการพัฒนาทั้งภายใน (Internal) และภายนอก (External) อย่างสมดุล และสามารถพัฒนามาสู่การมีอัตลักษณ์เชิงบวกที่แข็งแกร่งมากขึ้นได้

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ

เป็นการวิเคราะห์กระบวนการเรียนที่เป็นอยู่ กระบวนการเรียนรู้ที่คาดหวัง และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ใน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านจุดมุ่งหมาย ด้านเนื้อหาและสาระการเรียนรู้ ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อและอุปกรณ์ ด้านวิธีการประเมินผล และด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งจากจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและการดูแลช่วยเหลือสำหรับนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถาบัน อาจารย์และเจ้าหน้าที่ในศูนย์ DSS อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ผู้สอน เจ้าหน้าที่ของคณะ/สถาบัน นักจิตวิทยาหรือที่ปรึกษาด้านจิตวิทยา เจ้าหน้าที่ในสถานพยาบาลของสถาบัน นักศึกษาพิการและเพื่อน สามารถวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่ง

จากการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของสถาบันอุดมศึกษากลุ่มตัวอย่าง พบว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านจุดมุ่งหมาย ด้านเนื้อหาและสาระการเรียนรู้ ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อและอุปกรณ์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านวิธีการประเมินผล และด้านบุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งมีรูปแบบและระบบกลไกในการดำเนินงานจัดการศึกษาและจัดบริการสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการของแต่ละสถาบันที่แตกต่างกัน กล่าวคือ

(1) สถาบันอุดมศึกษาที่มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการหรือมีศูนย์ DSS ที่อยู่ในรูปแบบของศูนย์ DSS ที่ขึ้นตรงกับรองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา มีกระบวนการเรียนรู้ในปัจจุบันตั้งจุดประสงค์ในการดำเนินงานเน้นการจัดบริการสื่อ อุปกรณ์และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้เพื่ออำนวยความสะดวกให้นักศึกษาพิการสามารถเรียนรู้และทำกิจกรรมกับผู้อื่นได้อย่างเต็มที่ตามศักยภาพของแต่ละคน จึงมีจุดประสงค์ที่ต้องการจัดบริการให้ครอบคลุมทั้งการจัดสื่ออุปกรณ์ สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ และการให้คำปรึกษาเพื่อลดความตึงเครียดและสร้างความอบอุ่นสบายใจให้แก่นักศึกษาพิการให้มากที่สุด ควบคู่กับการให้ความรู้กับอาจารย์ และบุคลากรภายในและผู้ปกครองเพื่อเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับความพิการแต่ละประเภทและเข้าใจแนวทางการจัดการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท

สถาบันอุดมศึกษารูปแบบนี้จะมีระบบกลไกในการบริหารงาน แผนงาน และการกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน มีความเข้าใจและมีความพร้อมสูงในการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ กระบวนการเรียนรู้ที่คาดหวังของสถาบันอุดมศึกษารูปแบบนี้จึงเป็นการสรรหาบุคลากรเฉพาะด้านมาเพิ่มเติมหรือการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่มีอยู่เพื่อจะได้จัดบริการสนับสนุนการเรียนรู้ให้แก่ศึกษาพิการได้อย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุมมากขึ้น ซึ่งจะทำให้สถาบันสามารถเปิดรับนักศึกษาพิการเข้าศึกษาได้มากขึ้นและหลากหลายประเภท

มากขึ้น รวมถึงสามารถพัฒนาระบบการสอบเข้าที่เอื้ออำนวยให้แก่ นักศึกษาพิการได้สำเร็จ ศูนย์ DSS ของสถาบันอุดมศึกษาเหล่านี้จึงสามารถพัฒนาองค์ความรู้ของตนเองไปสู่การพัฒนาเป็นงานวิจัยหรือเผยแพร่วิธีการดำเนินงานของตนเพื่อเป็นต้นแบบให้กับศูนย์บริการนักศึกษาพิการของสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ ได้

(2) สถาบันอุดมศึกษาที่มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการหรือมีศูนย์ DSS ที่อยู่ในรูปแบบของศูนย์บริการนักศึกษาพิการ(ศูนย์การศึกษาพิเศษ) ในสังกัดของคณะครุศาสตร์ ศูนย์บริการนักศึกษาพิการรูปแบบนี้พัฒนามาจากการมีสาขาวิชาการศึกษาพิเศษ สังกัดคณะครุศาสตร์ จึงมีจุดเด่นคือมีอาจารย์ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษ การเรียนร่วม และจิตวิทยาการศึกษาพิเศษเป็นอย่างดี รวมทั้งยังเปิดสอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องให้กับนักศึกษาอื่นด้วย จึงทำให้มีบุคลากรที่พร้อมในการให้ความรู้กับบุคลากรอื่น ๆ ทั้งในสถาบันและให้ความรู้กับหน่วยงานภายนอก และมีนักศึกษาที่เรียนในสาขาวิชาการศึกษาพิเศษที่จะได้นำความรู้ที่ตนศึกษาอยู่มาช่วยเหลือหรือเป็นอาสาสมัครให้เพื่อนนักศึกษาพิการ

กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นอยู่ของสถาบันอุดมศึกษาแบบนี้ยังมีลักษณะการตั้งจุดประสงค์และการดำเนินงานคล้ายกับสถาบันอุดมศึกษารูปแบบแรก คือ เพื่อจัดบริการสื่อ อุปกรณ์และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้เพื่ออำนวยความสะดวกให้นักศึกษาพิการสามารถเรียนรู้และทำกิจกรรมกับผู้อื่นได้อย่างเต็มที่ตามศักยภาพของแต่ละคน โดยจัดบริการให้ครอบคลุมทั้งการจัดสื่อ อุปกรณ์ สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ และการให้คำปรึกษา รวมทั้งการให้ความรู้กับอาจารย์และบุคลากรในสถาบันเพื่อเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับความพิการแต่ละประเภทและเข้าใจแนวทางการจัดการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับนักศึกษาพิการจากทุกคณะทุกสาขาวิชา แต่ระบบกลไกการบริหารงานของศูนย์เป็นการบริหารภายใต้สังกัดของคณะครุศาสตร์จึงมีความล่าช้าและมีข้อจำกัดทั้งในด้านงบประมาณและการขอความร่วมมือระหว่างคณะ ระบบกลไกการบริหารงานจึงไม่สอดคล้องกับภาระงานด้านการจัดบริการสำหรับนักศึกษาพิการทั้งสถาบัน

เนื่องจากความพร้อมด้านความรู้ของบุคลากรในสาขาวิชาการศึกษาพิเศษกระบวนการเรียนรู้ที่คาดหวังของสถาบันอุดมศึกษารูปแบบนี้จึงเป็นการพัฒนางานวิจัยและผลงานวิชาการเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ การจัดบริการและการใช้สื่อ อุปกรณ์สำหรับสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการให้กับบุคลากรภายในและหน่วยงานอื่น ๆ

(3) สถาบันอุดมศึกษาที่กำลังอยู่ระหว่างการเตรียมการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการหรือ ศูนย์DSS ที่ใช้นโยบายเชิงรับ สถาบันอุดมศึกษารูปแบบนี้มีกระบวนการเรียนรู้ในปัจจุบัน คือ มุ่งการเตรียมการไปสู่การจัดตั้งเป็นศูนย์ DSS ในอนาคต และเริ่มมีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่ดูแลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาและดูแลนักศึกษาพิการโดยเฉพาะ เริ่มมีการเปิดรับคนพิการเข้าศึกษาในรอบพิเศษหรือโครงการพิเศษแล้ว (ส่วนใหญ่เริ่มปี 2561) ส่งผลให้เริ่มมีคนพิการเข้า

มาเรียนมากขึ้น สถาบันจึงมีการเตรียมสถานที่และบุคลากรไว้รองรับ แต่เนื่องจากยังขาดงบประมาณสนับสนุนและขาดบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะทางด้านการศึกษาพิเศษหรือความรู้เกี่ยวกับการใช้สื่ออุปกรณ์และสิ่งสนับสนุนการเรียนของนักศึกษาพิการแต่ละประเภทจึงยังไม่สามารถจัดบริการได้ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพมากนัก กระบวนการเรียนรู้ที่คาดหวังของสถาบันอุดมศึกษารูปแบบนี้คือการสรรหางบประมาณและบุคลากรที่เป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเข้ามาเพิ่มเติมหรือใช้วิธีการพัฒนาความรู้ของบุคลากรที่มีอยู่ด้วยการส่งไปอบรมเพิ่มเติมหรือศึกษาดูงานในศูนย์ต้นแบบต่าง ๆ เพื่อนำความรู้ที่ได้มาจัดทำเป็นแผนการดำเนินงานและเสนอต่อผู้บริหารต่อไป

(4) สถาบันอุดมศึกษาที่กำลังอยู่ระหว่างการเตรียมการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการหรือ ศูนย์ DSS ที่ใช้นโยบายในเชิงรับ สถาบันอุดมศึกษารูปแบบนี้จะมีการจัดบริการตามคำร้องขอของนักศึกษาพิการที่เข้ามาแต่ละปี และมีหน่วยงานและบุคลากรที่ดูแลจัดบริการสำหรับนิสิตพิการและนิสิตปกติร่วมกัน ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในสังกัดของกองกิจการนักศึกษาของมหาวิทยาลัย บริการที่จัดให้สำหรับนักศึกษาพิการส่วนใหญ่จึงเป็นการจัดบริการสำหรับนักศึกษาสำหรับนักศึกษาบกพร่องทางการเห็นและบกพร่องทางร่างกาย คือบริการจัดทำเอกสารอักษรเบรลล์ เครื่องบันทึกเสียง คอมพิวเตอร์พกพา (Notebook) การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เช่น ทางลาดราวจับ การจัดหาหอพักและทุนการศึกษา กระบวนการเรียนรู้ที่คาดหวังของสถาบันรูปแบบนี้จึงเป็นการจัดหาอุปกรณ์ และเครื่องมือสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการที่หลากหลายสามารถจัดบริการให้นักศึกษาพิการหลากหลายประเภทมากขึ้น รวมถึงการพัฒนาความรู้ของบุคลากรภายในสถาบันเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษ การจัดบริการและ การใช้สื่ออุปกรณ์สนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการให้มากขึ้น เพื่อให้บุคลากรทั้งอาจารย์และเจ้าหน้าที่สามารถจัดการเรียนการสอนและส่งเสริมให้นักศึกษาพิการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมมากขึ้น

โดยร่างแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกของแต่ละแห่งสถาบันอุดมศึกษาที่พัฒนาขึ้นนอกจากจะต้องเหมาะสมกับรูปแบบการดำเนินงานและระบบกลไกของแต่ละสถาบันแล้ว ก็จะเป็นร่างแนวทางที่ต้องสอดคล้องกับการพัฒนามุมมองที่นักศึกษาพิการมีต่อตนเอง (The I) และในมุมมองที่ผู้อื่นมีต่อนักศึกษาพิการ (The Me) ดังนี้

1. พัฒนาในส่วนมุมมองของนักศึกษาพิการที่มีต่อตนเองโดยจัดโครงการหรือกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาให้เหมาะสมกับความถนัด ความสนใจและความต้องการของแต่ละคนอย่างสม่ำเสมอ พร้อมๆ กับจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความคิด ความสามารถ อารมณ์และจิตใจ และทักษะสังคมควบคู่กันเพื่อเสริมศักยภาพและความมั่นใจให้กับนักศึกษาพิการ

2. เปิดโอกาสทางสังคมทั้งในการเรียนและการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ให้นักศึกษาพิการได้มีโอกาสแสดงความสามารถ ศักยภาพ

3. สร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความสามารถและศักยภาพของนักศึกษาพิการที่ถูกต้องให้กับผู้เกี่ยวข้องทั้งอาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษา บุคลากร นักศึกษาอื่นในสถาบัน รวมทั้งครอบครัวของนักศึกษาพิการ

4. ประสานงานและสร้างความเชื่อมโยงระหว่างสถาบันอุดมศึกษา นักศึกษาพิการและครอบครัวให้ทุกฝ่ายมีความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการพัฒนานักศึกษาพิการและมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และการทำงานของแต่ละฝ่าย เพื่อจะได้สร้างเป้าหมายในการพัฒนานักศึกษาพิการที่ตรงกันและดำเนินงานได้อย่างประสบความสำเร็จ

จากที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงนำข้อมูลเหล่านี้ไปใช้ในการร่างแนวทางการพัฒนาระบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการให้เหมาะสมกับการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละรูปแบบและสามารถช่วยเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ผลการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ
 ดังแสดงในตารางที่ 22

ตารางที่ 22 การวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ			
สถาบัน	กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นอยู่	กระบวนการเรียนรู้ที่คาดหวัง	ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง
1. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่	<p>1) ด้านจุดมุ่งหมาย</p> <ul style="list-style-type: none"> - ให้บริการตามความต้องการจำเป็นและความเหมาะสมของนักศึกษาพิการ - พัฒนาระบบการจัดการบริการ อุปกรณ์ สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสำหรับนักศึกษาพิการ - พัฒนาทักษะการใช้สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีสำหรับนักศึกษาพิการ ให้แก่นักศึกษาพิการ นักศึกษา ปกติและคณาจารย์ - จัดทำแผนพัฒนาบุคลากรเพื่อวางแผนการสรรหา และคัดเลือกบุคลากรของศูนย์ DSS ให้สอดคล้องกับภาระงานและบริบริการสำหรับนักศึกษาพิการที่ครอบคลุมนักเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - ให้บริการตามความต้องการจำเป็นและความเหมาะสมของนักศึกษาพิการทุกประเภท - พัฒนาระบบการจัดการบริการ อุปกรณ์ สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกที่ครอบคลุมกับความต้องการของนักศึกษาพิการทุกประเภท - พัฒนาทักษะการใช้สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีสำหรับนักศึกษาพิการ ให้แก่นักศึกษาพิการ นักศึกษา ปกติและคณาจารย์ - พัฒนาระบบคัดกรองนักศึกษาพิการให้สามารถเชื่อมต่อข้อมูลระหว่างสำนักทะเบียนและประมวลผลกับศูนย์ DSS ได้ - สรรหาบุคลากรให้เพียงพอตามแผนพัฒนาบุคลากรของศูนย์ DSS เพื่อจะให้บริการนักศึกษาพิการได้อย่างครบถ้วนและทั่วถึงตามเป้าหมายที่วางไว้ - ร่วมมือกับหน่วยงานด้านเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาพิเศษ 	<ul style="list-style-type: none"> - นโยบายของผู้บริหารในการจัดสรรงบประมาณสำหรับจัดจ้างบุคลากรเฉพาะทางเพิ่มเติม - การประสานงานกับหน่วยงานด้านเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศ - ความร่วมมือของอาจารย์และบุคลากรในสถาบัน - องค์ความรู้ของอาจารย์และบุคลากรของศูนย์DSS

กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ			
สถาบัน	กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นอยู่	กระบวนการเรียนรู้ที่คาดหวัง	ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง
		<p>เพื่อช่วยให้การจัดการบริการสำหรับนักศึกษาพิการมีประสิทธิภาพมากขึ้น</p> <ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาคำแนะนำของอาจารย์และบุคลากรในสถาบันให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษและการจัดการบริการสำหรับนักศึกษาพิการ - เป็นศูนย์กลางเกี่ยวกับการศึกษา สังเกต ทดลอง และวิจัย เกี่ยวกับการศึกษาพิเศษและการจัดการบริการสำหรับนักศึกษาพิการของนักศึกษา ครู อาจารย์ ผู้เกี่ยวข้องและผู้สนใจทั่วไป 	
2) ด้านเนื้อหาและ สาระการเรียนรู้	<ul style="list-style-type: none"> - รูปแบบการจัดการที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษาพิการ - วิธีการใช้สื่ออำนวยความสะดวก สื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีสำหรับนักศึกษาพิการ 	<ul style="list-style-type: none"> - การศึกษาพิเศษและการจัดการบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษาพิการแต่ละประเภท - การใช้สื่ออำนวยความสะดวก สื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีสำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท - การพัฒนาระบบฐานข้อมูลประวัติและระบบคัดกรองนักศึกษาพิการ - การพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาพิเศษ - การทดลอง และวิจัย เกี่ยวกับการศึกษาพิเศษและการจัดการบริการสำหรับนักศึกษาพิการ 	

กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ			
สถาบัน	กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นอยู่	กระบวนการเรียนรู้ที่คาดหวัง	ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง
3) ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้	<ul style="list-style-type: none"> - การประชุม - การอบรม สัมมนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น - การศึกษาดูงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - การประชุม - การอบรม สัมมนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น - การศึกษาดูงาน - การสาธิต ทดลอง 	
4) ด้านสื่อและอุปกรณ์	<ul style="list-style-type: none"> - สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี สำหรับนักศึกษาพิการ - เอกสารทางวิชาการประกอบการประชุม อบรม สัมมนาเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษและการจัดบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษาพิการ 	<ul style="list-style-type: none"> - สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีสำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท - เอกสารทางวิชาการประกอบการประชุม อบรม สัมมนาเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษและการจัดบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษาพิการแต่ละประเภท - ฐานข้อมูลสารสนเทศออนไลน์ 	
5) ด้านการวัดและประเมินผล	<ul style="list-style-type: none"> - ประเมินความพึงพอใจต่อบริการที่ได้ให้ของนักศึกษาพิการและคณาจารย์ - ประเมินการจัดบริการได้ตรงตามความต้องการที่นักศึกษาและอาจารย์ร้องขอ - ประเมินจากจำนวนอาจารย์และบุคลากรที่เข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา เกี่ยวกับการศึกษาพิเศษและการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีสำหรับนักศึกษาพิการ 	<ul style="list-style-type: none"> - ระบบการประเมินความสอดคล้องระหว่างความต้องการในการขอใช้บริการและความพึงพอใจในการใช้บริการของนักศึกษาพิการและคณาจารย์ - ประเมินจำนวนร้อยละของนักศึกษาพิการที่ขอรับบริการต่อจำนวนนักศึกษาพิการทั้งหมด - ประเมินจำนวนร้อยละของนักศึกษาพิการที่สำเร็จการศึกษาต่อจำนวนนักศึกษาพิการทั้งหมด - ประเมินจำนวนร้อยละของนักศึกษาพิการที่มีงานทำหลังสำเร็จการศึกษาต่อจำนวนนักศึกษา 	

กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ			
สถาบัน	กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นอยู่	กระบวนการเรียนรู้ที่คาดหวัง	ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง
		<p>พิจารณาทั้งหมดที่จบการศึกษา</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประเมินความรู้และความเข้าใจของอาจารย์และบุคลากรเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษและการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี สำหรับนักศึกษาพิการ - ประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยและทดลองเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษและการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี สำหรับนักศึกษาพิการของอาจารย์และบุคลากร 	
6) ด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารสถาบัน - ผู้บริหาร อาจารย์และบุคลากรของศูนย์ DSS - อาจารย์และบุคลากรในสถาบัน - นักศึกษาพิการและผู้ปกครอง 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารสถาบัน - ผู้บริหาร อาจารย์และบุคลากรของศูนย์ DSS - สำนักทะเบียนและประมวลผล - สำนักดิจิทัลเพื่อการศึกษา - กองพัฒนานักศึกษา - อาจารย์และบุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถาบัน - นักศึกษาพิการและผู้ปกครอง - นักศึกษาปกติ 	
2. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี			
1) ด้านผู้ดูแลฝ่าย	<ul style="list-style-type: none"> - เปิดโอกาสทางการศึกษาดำเนินการรับสมัครนักศึกษา 	<ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาระบบการสอบเข้าศึกษาให้นักศึกษา 	<ul style="list-style-type: none"> - นโยบายของผู้บริหารสถาบันในการสรรหา

สถาบัน	กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นอยู่	กระบวนการเรียนรู้ที่คาดหวัง	ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง
<p>ฝึกการเข้าศึกษาต่อ โดยวิธีพิเศษ</p> <ul style="list-style-type: none"> - จัดสื่อ อูกรณ์ และเครื่องอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท - จัดสภาพแวดล้อมและระบบการเดินทางภายในสถาบันให้เหมาะสมกับการใช้ชีวิตของนักศึกษาพิการ - จัดบริการช่วยเหลือ หน่วยงานและสนับสนุนทางการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ปกครอง - ให้คำปรึกษาและให้ความช่วยเหลือกับนักศึกษาพิการ ผู้ปกครองและอาจารย์ที่มีปัญหาทั้งเรื่องการเรียนและการทำกิจกรรมต่าง ๆ - เปิดโอกาสให้นักศึกษาพิการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของสถาบันตามความต้องการและความสนใจ 	<p>ฝึกการแต่ละประเภทสามารถสอบเข้าศึกษา ร่วมกับนักศึกษาปกติได้อย่างเป็นธรรมภายใต้ข้อกำหนดทางความพิการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - พัฒนารูปแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความสามารถของนักศึกษาพิการแต่ละประเภทผลักดันไปสู่การเป็นเสนอนโยบายระดับสถาบันเพื่อบังคับใช้อย่างทั่วถึง - สรรหาและคัดเลือกบุคลากรของศูนย์ DSS เพิ่มเติมให้สอดคล้องกับจำนวนนักศึกษาพิการที่มีอยู่ - พัฒนาระบบคัดกรองแรกเข้าที่มีประสิทธิภาพ - พัฒนาความรู้เกี่ยวกับการศึกษาพิเศษและการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภทของอาจารย์และเจ้าหน้าที่ - พัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ อาคาร สถานที่ ตามหลัก Universal Design สำหรับนักศึกษาพิการให้ครอบคลุมพื้นที่ต่าง ๆ ในสถาบันมากขึ้น - ปรับทัศนคติและความคิดของนักศึกษาอื่น 	<p>บุคลากรเฉพาะทางเพิ่มเติม</p> <ul style="list-style-type: none"> - นโยบายของผู้บริหารสถาบันในออกคำสั่งและแนวทางในการประสานงานระหว่างศูนย์ DSS กับสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียนและสำนักวิทยบริการ และเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาระบบฐานข้อมูลการคัดกรองและการจัดสวัสดิการสำหรับนักศึกษาพิการ - องค์ความรู้ของอาจารย์และบุคลากรของศูนย์DSS - การจัดสรรงบประมาณให้ฝ่ายงานสถานที่ในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ อาคาร สถานที่ ตามหลัก Universal Design สำหรับนักศึกษาพิการให้ครอบคลุมพื้นที่ในสถาบัน - ความร่วมมือของศูนย์DSSกับหน่วยงานภายนอก เช่น โรงเรียนเฉพาะความพิการ ศูนย์การศึกษาพิเศษที่เป็นเครือข่าย - ความร่วมมือของอาจารย์และบุคลากรในสถาบัน 	

กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ			
สถาบัน	กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นอยู่	กระบวนการเรียนรู้ที่คาดหวัง	ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง
2) ด้านเนื้อหาและ สาระการเรียนรู้	<ul style="list-style-type: none"> - วิธีการกำหนด เกณฑ์ เงื่อนไข และคุณสมบัติของนักศึกษาพิการที่รับเข้าศึกษาต่อ โดยวิธีพิเศษ ที่เหมาะสมกับแต่ละสาขาวิชา - วิธีการใช้สื่อ อุปกรณ์ และเครื่องอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท - วิธีการจัดสภาพแวดล้อมและระบบการเดินทางภายในสถาบันให้เหมาะสมกับการใช้ชีวิตของนักศึกษาพิการ - การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษ 	<p>อาจารย์และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้เข้าใจและยอมรับในความสามารถของนักศึกษาพิการตามความเป็นจริง</p> <ul style="list-style-type: none"> - จัดกิจกรรม/โครงการเพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาพิการ รวมทั้งหาเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเวทีการแข่งขันที่เหมาะสมกับศักยภาพของนักศึกษาพิการแต่ละคน <ul style="list-style-type: none"> - วิธีการสอบวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความสามารถของนักศึกษาพิการแต่ละประเภท - วิธีการพัฒนาระบบคัดกรองนักศึกษาพิการที่มีการเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงานในสถาบัน - การคัดเลือกบุคลากรของศูนย์ DSS ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านการศึกษาพิเศษแต่ละประเภทความพิการ - การศึกษาพิเศษและการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท 	<ul style="list-style-type: none"> - ความร่วมมือของนักศึกษาพิการและผู้ปกครอง - ความร่วมมือของนักศึกษาปกติในการเรียนรู้ความรู้ความแตกต่างและการอยู่ร่วมกันกับนักศึกษาพิการ

กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ			
สถาบัน	กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นอยู่	กระบวนการเรียนรู้ที่คาดหวัง	ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง
		<ul style="list-style-type: none"> - การจัดส่งสภาพแวดล้อมทางกายภาพ อาคาร สถานที่ ตามหลัก Universal Design สำหรับนักศึกษาพิการ - กิจกรรม/โครงการที่เหมาะสมในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาพิการแต่ละประเภท 	
3) ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้	<ul style="list-style-type: none"> - การประชุม - การอบรมให้ความรู้ - การสัมมนา และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น - การศึกษา ดูงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - การประชุม - การอบรมให้ความรู้ - การสัมมนา และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น - การศึกษา ดูงาน - การทดลอง และวิจัยเพื่อพัฒนาและแก้ปัญหา 	
4) ด้านสื่อและอุปกรณ์	<ul style="list-style-type: none"> - สื่อ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการ - เอกสารทางวิชาการประกอบการประชุม อบรม สัมมนาเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษและการจัดบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษาพิการ 	<ul style="list-style-type: none"> - สื่อ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการ - สภาพแวดล้อมทางกายภาพ อาคาร สถานที่ ตามหลัก Universal Design สำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท - เอกสารทางวิชาการประกอบการประชุม อบรม สัมมนาเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษและการจัดบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษาพิการ 	

กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ			
สถาบัน	กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นอยู่	กระบวนการเรียนรู้ที่คาดหวัง	ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง
5) ด้านการวัดและประเมินผล	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนและประเภทของนักศึกษาพิการที่เข้าศึกษาต่อ โดยวิธีพิเศษ - จำนวนสื่อ อุปกรณ์ และเครื่องอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท - จำนวนและความทั่วถึงของสภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในสถาบันที่เหมาะสมกับการใช้ชีวิตของนักศึกษาพิการ - ความพึงพอใจในการรับบริการช่วยเหลือและสนับสนุนทางการศึกษาที่ได้ให้แก่นักศึกษาพิการ - อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ปกครอง - ความพึงพอใจในการรับบริการคำปรึกษาและให้ความช่วยเหลือกับนักศึกษาพิการ ผู้ปกครองและอาจารย์ผู้สอน - การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของนักศึกษาพิการ 	<ul style="list-style-type: none"> - งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพิเศษและการจัดบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษาพิการ - ประเมินจากการมีระบบการสอบเข้าศึกษาที่เหมาะสมและเป็นธรรมกับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท - การมีรูปแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความบกพร่องของนักศึกษาพิการที่บังคับใช้อย่างทั่วถึงทุกคณะ ทุกสาขาวิชาที่มีนักศึกษาพิการเรียนรู้ - การมีจำนวนบุคลากรของศูนย์ DSS ที่เพียงพอต่อการจัดบริการสำหรับนักศึกษาพิการที่มีอยู่ - พัฒนาระบบคัดกรองแรกเข้าที่มีความรู้ความเข้าใจ - อาจารย์และเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษและการใช้เครื่องมืออุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภทมากขึ้น - จำนวนสภาพแวดล้อมทางกายภาพ อาคารสถานที่ ที่ได้รับการปรับปรุงตามหลัก Universal Design สำหรับนักศึกษาพิการ 	

กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ			
สถาบัน	กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นอยู่	กระบวนการเรียนรู้ที่คาดหวัง	ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง
		<ul style="list-style-type: none"> - อาจารย์และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจและยอมรับในความสามารถของนักศึกษาพิการมากขึ้น - จำนวนกิจกรรม/โครงการที่ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาพิการ - จำนวนนักศึกษาพิการที่เข้าร่วมกิจกรรมหรือรับรางวัลตามเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือเวทีการแข่งขันทั้งในระดับสถาบัน ระดับชาติ และนานาชาติ 	
6) ด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารสถาบัน - ผู้บริหาร อาจารย์และบุคลากรของศูนย์ DSS - อาจารย์และบุคลากรในสถาบัน - นักศึกษาพิการและผู้ปกครอง 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารสถาบัน - ผู้บริหาร อาจารย์และบุคลากรของศูนย์ DSS - สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน - สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ - กองพัฒนานักศึกษา - ฝ่ายงานสถานที่ - อาจารย์และบุคลากรภายในสถาบัน - หน่วยงานภายนอก เช่น โรงเรียนเฉพาะความพิการ ศูนย์การศึกษาพิเศษที่เป็นเครือข่าย - นักศึกษาพิการและผู้ปกครอง - นักศึกษาปกติ 	

สถาบัน	กระบวนกรเรียนรู้ที่เป็นอยู่	กระบวนกรเรียนรู้ที่คาดหวัง	ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง
3. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	จัดบริการและอำนวยความสะดวกตามคำร้องขอของนิสิตเพื่อการให้นิสิตพิการสามารถเรียนรู้และร่วมกิจกรรมตามความต้องการได้อย่างเต็มที่จัดบริการด้านสื่อ อุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมทางกายภาพควบคู่กับบริการทางการแพทย์และการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยา	เตรียมสื่อ อุปกรณ์และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ของนิสิตพิการให้ครอบคลุมประเภทความพิการมากขึ้นเพื่อรองรับความต้องการของนิสิตพิการที่หลากหลายและสามารถใช้งานได้ทั้งที่แต่ตั้งคณะกรรมาธิการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตพิการที่เป็นตัวแทนจากฝ่ายกิจการนิสิตของคณะแต่ละคณะ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษและนักจิตวิทยา พร้อมทั้งกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการเพื่อให้ร่วมกันจัดทำเป็นแผนงานที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม	นโยบายของผู้บริหารในการแต่งตั้งคณะกรรมาธิการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตพิการที่เป็นตัวแทนจากฝ่ายกิจการนิสิตของคณะแต่ละคณะ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษและนักจิตวิทยา พร้อมทั้งกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการเพื่อให้ร่วมกันจัดทำเป็นแผนงานที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม - การจัดสรรงบประมาณสำหรับจัดจ้างบุคลากรเฉพาะทางเพิ่มเติม - ความร่วมมือระหว่างสำนักบริหารกิจการนิสิต กับหน่วยงานด้านเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศ - นโยบายของสถาบันในการพัฒนาระบบบริการแบบ One stop service สำหรับนิสิตพิการ โดยบูรณาการการจัดการบริการทั้งบริการด้านสื่ออุปกรณ์ บริการด้านจิตวิทยาและบริการทางการแพทย์เพื่อการจัดบริการที่ครอบคลุม - ความร่วมมือของอาจารย์และบุคลากรใน
1) ด้านจุดมุ่งหมาย	จัดบริการและอำนวยความสะดวกตามคำร้องขอของนิสิตเพื่อการให้นิสิตพิการสามารถเรียนรู้และร่วมกิจกรรมตามความต้องการได้อย่างเต็มที่จัดบริการด้านสื่อ อุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมทางกายภาพควบคู่กับบริการทางการแพทย์และการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยา	เตรียมสื่อ อุปกรณ์และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ของนิสิตพิการให้ครอบคลุมประเภทความพิการมากขึ้นเพื่อรองรับความต้องการของนิสิตพิการที่หลากหลายและสามารถใช้งานได้ทั้งที่แต่ตั้งคณะกรรมาธิการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตพิการที่เป็นตัวแทนจากฝ่ายกิจการนิสิตของคณะแต่ละคณะ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ และนักจิตวิทยาพร้อมทั้งกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการเพื่อให้ร่วมกันจัดทำเป็นแผนงานที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม	จัดบริการและอำนวยความสะดวกตามคำร้องขอของนิสิตเพื่อการให้นิสิตพิการสามารถเรียนรู้และร่วมกิจกรรมตามความต้องการได้อย่างเต็มที่จัดบริการด้านสื่อ อุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมทางกายภาพควบคู่กับบริการทางการแพทย์และการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยา

กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ			
สถาบัน	กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นอยู่	กระบวนการเรียนรู้ที่คาดหวัง	ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง
สถาบัน		<p>ประเภทที่ได้ เข้ามาเป็นหนึ่งในทีมงานที่ช่วยดูแล</p> <p>นิสิตพิการ</p> <p>พัฒนาความรู้ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้</p> <p>ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนิสิต</p> <p>พิการแต่ละประเภทและสามารถใช้อุปกรณ์</p> <p>และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้อย่าง</p> <p>คล่องแคล่ว</p> <p>ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับบริการด้านสื่อ อุปกรณ์</p> <p>การปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ บริการ</p> <p>ทางการแพทย์และการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยา</p> <p>ที่สถาบันจัดเตรียมไว้สำหรับนิสิตพิการให้เข้าถึง</p> <p>ผ่านช่องทางที่หลากหลายเพื่อให้ให้นิสิตพิการ</p> <p>ผู้ปกครอง และบุคลากรแต่ละคณะทราบข้อมูล</p> <p>เกี่ยวกับบริการมากขึ้น</p>	<p>สถาบัน</p> <p>- ความร่วมมือระหว่างสำนักบริหารกิจการ</p> <p>นิสิตกับสำนักงานการทะเบียนและสำนัก</p> <p>บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนา</p> <p>ระบบคัดกรองนิสิตพิการแรกเข้า</p> <p>- องค์ความรู้ของอาจารย์และบุคลากรของ</p> <p>ศูนย์DSS</p>
2) ด้านเนื้อหาและ สาระการเรียนรู้	<p>การจัดบริการและอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม</p> <p>สำหรับนิสิตพิการแต่ละประเภท</p> <p>การจัดการศึกษาสำหรับนิสิตพิการ</p> <p>การดูแลสุขภาพอนามัยและฟื้นฟูสมรรถภาพของคน</p> <p>พิการแต่ละประเภทเบื้องต้น</p> <p>จิตวิทยาคนพิการ, จิตวิทยาการให้คำปรึกษา</p>	<p>การพัฒนาแผนการดำเนินงานและระบบกลไกใน</p> <p>การจัดบริการสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนิสิต</p> <p>พิการที่มีประสิทธิภาพ</p> <p>การจัดบริการและอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม</p> <p>สำหรับนิสิตพิการแต่ละประเภท</p> <p>การจัดการศึกษาสำหรับนิสิตพิการ</p>	

กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ			
สถาบัน	กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นอยู่	กระบวนการเรียนรู้ที่คาดหวัง	ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง
		การดูแลสุขภาพอนามัยและฟื้นฟูสมรรถภาพของ คนพิการแต่ละประเภทเบื้องต้น จิตวิทยาคนพิการ, จิตวิทยาการให้คำปรึกษา การพัฒนาช่องทางทางการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดบริการสนับสนุน การเรียนรู้สำหรับนิสิตพิการ	
3) ด้านวิธีการจัดการ เรียนรู้	<ul style="list-style-type: none"> - การประชุม - การอบรม สัมมนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การศึกษาดูงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - การประชุม - การอบรม สัมมนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การศึกษาดูงาน - การสาธิต ทดลอง 	
4) ด้านสื่อและอุปกรณ์	<ul style="list-style-type: none"> - สื่อ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับ นิสิตพิการ - เอกสารทางวิชาการประกอบการประชุม อบรม สัมมนาเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ การจัดการ สำหรับนิสิตพิการ 	<ul style="list-style-type: none"> - สื่อ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับ นิสิตพิการ - เอกสารเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมทาง กายภาพ อาคาร สถานที่ ตามหลัก Universal Design สำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท - เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การศึกษาพิเศษ การจัดการที่ตอบสนองต่อ ความต้องการของนักศึกษาพิการแต่ละประเภท 	
5) ด้านการวัดและ ประเมินผล	มีบริการและอำนวยความสะดวกที่สามารถตอบสนอง ต่อความต้องการของนิสิตพิการได้ตามคำร้องขอ	มีสื่อ อุปกรณ์และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ของนิสิต พิการที่ครอบคลุมประเภทความพิการมากขึ้น	

กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ		
สถาบัน	กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นอยู่	กระบวนการเรียนรู้ที่คาดหวัง
	<p>มีบริการด้านสื่อ อุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ดำเนินการตามคู่มือบริการทางการแพทย์และการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยา</p> <p>มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่เป็นตัวแทนจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง</p> <p>อาจารย์และเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษและสามารถใช้อุปกรณ์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการได้</p>	<p>และสามารถใช้งานเพื่อช่วยเหลือหรือสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการได้ทันทั่วทั้งมีคณะกรรมการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่เป็นตัวแทนจากฝ่ายกิจการนิสิตของคณะและผู้เกี่ยวข้องด้านการศึกษาพิเศษและจิตวิทยาพร้อมทั้งกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการมีแผนงานเกี่ยวกับบริหารจัดการสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมมีระบบกลไก แนวทางการดำเนินงาน และมีระบบประเมินผลความสำเร็จและความพึงพอใจของนักศึกษาและผู้เกี่ยวข้องอยู่เสมอ</p> <p>มีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาพิเศษที่สามารถให้คำแนะนำด้านการจัดการศึกษาพิเศษและการใช้อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภทได้</p> <p>บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท และสามารถใช้อุปกรณ์และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว</p>
		ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

กระบวนกรเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ			
สถาบัน	กระบวนกรเรียนรู้ที่เป็นอยู่	กระบวนกรเรียนรู้ที่คาดหวัง	ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง
6) ด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารสถาบัน - ผู้บริหาร และบุคลากรของสำนักบริหารกิจการนิสิต - อาจารย์และบุคลากรในสถาบัน - นิสิตพิการและผู้ปกครอง 	<p>มีช่องทาง การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับบริการด้านสื่อ อุปกรณ์ การปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ บริการทางการแพทย์และการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาที่สถาบันจัดเตรียมไว้สำหรับนิสิตพิการให้ทั่วถึง หลากหลายช่องทาง และเข้าถึงนิสิตพิการ100%</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารสถาบัน - ผู้บริหาร และบุคลากรของสำนักบริหารกิจการนิสิต - ฝ่ายทุนการศึกษาและบริการนิสิต สำนักบริหารกิจการนิสิต - หน่วยส่งเสริมสุขภาพะนิสิต สำนักบริหารกิจการนิสิต - คณะกรรรมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตพิการ - สำนักงานการทะเบียน - ศูนย์บริการสุขภาพแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย - สำนักบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ - ฝ่ายปฏิบัติการอาคารสถานที่ 	

กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ			
สถาบัน	กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นอยู่	กระบวนการเรียนรู้ที่คาดหวัง	ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง
		<ul style="list-style-type: none"> - ฝ่ายกิจการนิสิตและฝ่ายวิชาการของแต่ละคณะ - บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาพิเศษ - อาจารย์และบุคลากรภายในสถาบัน - นิสิตพิการและผู้ปกครอง 	
4. มหาวิทยาลัยบูรพา			
1) ด้านจุดมุ่งหมาย	<ul style="list-style-type: none"> - เปิดโอกาสทางการศึกษาดำเนินการมี “โครงการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ มหาวิทยาลัยบูรพา” ที่เปิดรับสมัครคนพิการเข้าเรียนในสาขาวิชาต่าง ๆ - จัดบริการและอุปกรณ์ เครื่องมือ อาคารสถานที่ที่ช่วยในการเรียนรู้และการใช้ชีวิตของนิสิตพิการโดยมีแบบฟอร์มขอรับบริการออนไลน์เพื่ออำนวยความสะดวก - พัฒนาศักยภาพของนิสิตพิการ เช่น บริการสอนเสริม โครงการอบรมภาษาอังกฤษ กิจกรรมสร้างความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหวสำหรับนิสิตตาบอด - ส่งเสริมให้นิสิตพิการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย ทั้งกิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมชมรม สโมสรต่าง ๆ ทั้งของคณะและของมหาวิทยาลัย 	<ul style="list-style-type: none"> - เปิดโอกาสทางการศึกษาดำเนินการมี “โครงการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ มหาวิทยาลัยบูรพา” ที่เปิดรับสมัครคนพิการเข้าเรียนในสาขาวิชาต่าง ๆ ควบคู่กับการพัฒนาระบบการสอบเข้าที่เอื้ออำนวยต่อความบกพร่องของคนที่พิการแต่ละประเภท - เปิดรับคนพิการเข้ามาเรียนหลากหลายประเภทมากขึ้น - เพิ่มจำนวนสื่อ อุปกรณ์ เครื่องมือ และบริการที่ช่วยในการเรียนรู้และการใช้ชีวิตของนิสิตพิการให้ตอบสนองต่อความต้องการที่ความหลากหลายได้มากขึ้น - ขยายขอบเขตพื้นที่ในการปรับปรุงอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมทางกายภาพสำหรับ 	<ul style="list-style-type: none"> - นโยบายของผู้บริหารสถาบันในการจัดจ้างบุคลากรเฉพาะทางเพิ่มเติม (เช่น ลำปางภาษามือ เจ้าหน้าที่อักษรเบรลล์) - นโยบายของผู้บริหารสถาบันในการออกคำสั่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันพัฒนาระบบการสอบเข้าที่เอื้ออำนวยต่อความบกพร่องของคนพิการแต่ละประเภท - งบประมาณในการจัดซื้อสื่อ อุปกรณ์ เครื่องมือที่ช่วยในการเรียนรู้ของนิสิตพิการที่ครอบคลุมหลายประเภทความพิการมากขึ้น - ความร่วมมือของศูนย์ DSS กับสำนักทะเบียนและประมวลผลการศึกษากับสำนักวิทยบริการ และเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อ

สถาบัน	กระบวนกรเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ	กระบวนกรเรียนรู้ที่คาดหวัง	กระบวนกรเรียนรู้ที่คาดหวัง	ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง
สถาบัน	<ul style="list-style-type: none"> - จัดโครงการฝึกอบรมทักษะอาชีพ ต่าง ๆ และ บริการแนะแนวอาชีพสำหรับนักศึกษาพิการ - จัดบริการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาโดยผู้เชี่ยวชาญ - ให้แก่นิสิตพิการ อาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ผู้สอน - จัดบริการให้คำปรึกษาและดูแลทางการแพทย์เมื่อ นิสิตพิการมีปัญหาทางสุขภาพ 	<ul style="list-style-type: none"> - นิสิตพิการแต่ละประเภทให้มากขึ้น - พัฒนาโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมศักยภาพให้ตอบสนองต่อความต้องการของนิสิตพิการมากขึ้น - ส่งเสริมให้นิสิตพิการเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งของคณะ มหาวิทยาลัยหรือกิจกรรมชมรม สโมสรต่าง ๆ มากขึ้น - เพิ่มจำนวนนิสิตพิการที่ปฏิบัติงานโดยพัฒนาโครงการฝึกอบรมทักษะอาชีพต่าง ๆ และบริการแนะแนวอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการและความสามารถของนิสิตพิการแต่ละคน - จัดบริการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาให้แก่ นิสิตพิการโดยดำเนินการเชิงรุกมากขึ้น - สำรวจความต้องการตั้งแต่แรกเข้าและรายปี เพื่อจัดบริการดูแลสุขภาพทางการแพทย์ที่ตรงกับความต้องการของนิสิตพิการ - เพิ่มจำนวนบุคลากรของศูนย์ DSS โดยเน้นการสรรหาผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางด้าน การจัด การศึกษาพิเศษ - การกำหนดกฎเกณฑ์ เงื่อนไขและคุณสมบัติในการรับคนพิการเข้า “โครงการจัดการศึกษาสำหรับคน 	<ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับประวัติและการคัดกรองนิสิตพิการ - ความร่วมมือของอาจารย์และบุคลากรในสถาบันในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้เอื้ออำนวยกับนิสิตพิการมากขึ้น - องค์กรความรู้ของอาจารย์และบุคลากรของศูนย์DSS - ความร่วมมือของศูนย์ DSS กับหน่วยงานภายนอก เช่น ศูนย์ฝึกอาชีพสมาคมคนพิการภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อการพัฒนาคนพิการ, ศูนย์บริการคนพิการจังหวัดชลบุรีในการประชาสัมพันธ์การรับสมัครเข้าเรียน การฝึกอบรมและการจัดทำให้นิสิตพิการ - ความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาของศูนย์ DSS กับหน่วยงานทางการแพทย์ของสถาบันในการให้คำแนะนำด้านสุขภาพและส่งต่อ นิสิต พิการเพื่อรับการดูแล 	
2) ด้านเนื้อหาและสาระการเรียนรู้	<ul style="list-style-type: none"> - การกำหนดกฎเกณฑ์ เงื่อนไขและคุณสมบัติในการรับคนพิการเข้า “โครงการจัดการศึกษาสำหรับคน 	<ul style="list-style-type: none"> - การกำหนดกฎเกณฑ์ เงื่อนไขและคุณสมบัติในการรับคนพิการเข้า “โครงการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ 		

กระบวนกรเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่กักขังศึกษา		
สถาบัน	กระบวนกรเรียนรู้ที่เป็นอยู่	กระบวนกรเรียนรู้ที่คาดหวัง
สถาบัน	<p>พิการ มหาวิทยาลัยบูรพา”</p> <ul style="list-style-type: none"> - การจัดบริการและอุปกรณ์ เครื่องมือ อาคารสถานที่ ที่ช่วยในการเรียนรู้ของนิสิตพิการ - โครงการ/กิจกรรมที่สามารถพัฒนาศักยภาพของ นิสิตพิการได้ - รูปแบบของกิจกรรมทางสังคมสำหรับนิสิตพิการ - โครงการฝึกอบรมทักษะอาชีพและบริการแนะแนว อาชีพสำหรับนิสิตพิการ - การจัดบริการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาสำหรับนิสิต พิการ อาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ผู้สอน - การจัดบริการทางการแพทย์สำหรับนิสิตพิการที่มี ปัญหาทางสุขภาพ 	<p>กระบวนกรเรียนรู้ที่คาดหวัง</p> <ul style="list-style-type: none"> - การพัฒนาระบบการสอบเข้าที่เอื้ออำนวยต่อ ความบกพร่องของคนพิการแต่ละประเภท - การจัดบริการและอุปกรณ์ เครื่องมือที่ช่วยใน การเรียนรู้และการใช้ชีวิตของนิสิตพิการแต่ละ ประเภท - การปรับปรุงอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม ทางกายภาพที่เหมาะสมกับนิสิตพิการแต่ละ ประเภท - รูปแบบของโครงการ/กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริม ศักยภาพของนิสิตพิการแต่ละประเภท - รูปแบบของกิจกรรมทางสังคมที่เหมาะสมกับ การมีส่วนร่วมของนิสิตพิการแต่ละประเภท - การพัฒนาโครงการ/กิจกรรมฝึกอบรมทักษะ และแนะแนวอาชีพที่เหมาะสมกับนิสิตพิการแต่ละ ประเภท - การจัดบริการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาที่ เหมาะสมกับนิสิตพิการแต่ละประเภท - รูปแบบการจัดบริการดูแลสุขภาพทางการ แพทย์ที่เหมาะสมกับความต้องการของนิสิตพิการ - การประชุม
3) ด้านวิธีการจัดการ	- การประชุม	

กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ			
สถาบัน	กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นอยู่	กระบวนการเรียนรู้ที่คาดหวัง	ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง
เรียนรู้อ	<ul style="list-style-type: none"> - การอบรมให้ความรู้ - การสัมมนา และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น - การศึกษา ดูงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - การอบรมให้ความรู้ - การสัมมนาและจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ - การศึกษา ดูงาน - การวิจัยและพัฒนา 	
4) ด้านสื่อและอุปกรณ์	<ul style="list-style-type: none"> - สื่อ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนิสิตพิการ - เอกสารทางวิชาการประกอบการประชุม อบรม สัมมนาเกี่ยวกับ - การศึกษาพิเศษ การจัดการสำหรับนิสิตพิการ โครงการ/กิจกรรมที่สามารถพัฒนาศักยภาพของนิสิตพิการได้ รูปแบบของกิจกรรมทางสังคมสำหรับนิสิตพิการและโครงการฝึกอบรมทักษะอาชีพและบริการแนะแนวอาชีพสำหรับนิสิตพิการ 	<ul style="list-style-type: none"> - สื่อ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนิสิตพิการ - เอกสารเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ อาคาร สถานที่ ตามหลัก Universal Design สำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท - เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพิเศษ การจัดการที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษาพิการ รูปแบบของกิจกรรมทางสังคมที่เหมาะสมกับนิสิตพิการ และพัฒนาโครงการ/กิจกรรมฝึกอบรมทักษะและแนะแนวอาชีพสำหรับนิสิตพิการ 	
5) ด้านการวัดและประเมินผล	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนของนิสิตพิการที่เข้าศึกษาต่อใน “โครงการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ มหาวิทยาลัยบูรพา” - จำนวนสื่อ อุปกรณ์ และเครื่องอำนวยความสะดวกสำหรับนิสิตพิการแต่ละประเภท 	<ul style="list-style-type: none"> - การมีระบบการสอบเข้าศึกษาที่เหมาะสมและเป็นธรรมกับนิสิตพิการทุกประเภท - การมีจำนวนบุคลากรของศูนย์ DSS ที่เพียงพอต่อการจัดการบริการสำหรับนิสิตพิการที่มีอยู่ 	

กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ		
สถาบัน	กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นอยู่	กระบวนการเรียนรู้ที่คาดหวัง
	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนสิ่งแวดล้อมทางกายภาพสำหรับการใช้ชีวิตของนิสิตพิการ - ความพึงพอใจในการบริการของศูนย์ DSS ที่จัดให้แก่ นิสิตพิการ อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ปกครอง - ความพึงพอใจในการใช้บริการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาของนิสิตพิการ - จำนวนนิสิตพิการที่เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของสถาบัน 	<p>กระบวนการเรียนรู้ที่คาดหวัง</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีจำนวนสื่อ อุปกรณ์ เครื่องมือที่ช่วยในการเรียนรู้ของนิสิตพิการที่เพียงพอต่อความต้องการ - มีระบบคัดกรองแรกเข้าที่มีประสิทธิภาพและมีระบบฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงกันทั่วทั้ง - อาจารย์และเจ้าหน้าที่ในสถาบันมีความรู้เกี่ยวกับการศึกษาพิเศษและการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการมากขึ้น - มีการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ อาคารสถานที่ ตามหลัก Universal Design สำหรับนิสิตพิการที่ครอบคลุมพื้นที่ต่าง ๆ ในสถาบันมากขึ้น - อาจารย์และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจและยอมรับในความสามารถของนิสิตพิการมากขึ้น - นิสิตพิการแต่ละคนสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้ตามศักยภาพ รวมทั้งสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเข้าร่วมการแข่งขันที่เหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละคนได้
6) ด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	- ผู้บริหารสถาบัน	- ผู้บริหารสถาบัน

กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ			
สถาบัน	กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นอยู่	กระบวนการเรียนรู้ที่คาดหวัง	ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง
	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหาร และบุคลากรของศูนย์ DSS - อาจารย์และบุคลากรในสถาบัน - นิสิตพิการและผู้ปกครอง 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหาร และบุคลากรของศูนย์ DSS - สำนักทะเบียนและประมวลผลการศึกษา - สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ - กองกิจการนิสิต - อาคารสถานที่ - ฝ่ายกิจการนิสิตและฝ่ายวิชาการของแต่ละคณะ - อาจารย์และบุคลากรภายในสถาบัน - นิสิตพิการและผู้ปกครอง - นิสิตปกติ - หน่วยงานภายนอก เช่น ศูนย์ฝึกอาชีพสมาคมคนพิการภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อการพัฒนาคนพิการจังหวัดชลบุรี 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหาร และบุคลากรของศูนย์ DSS - สำนักทะเบียนและประมวลผลการศึกษา - สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ - กองกิจการนิสิต - อาคารสถานที่ - ฝ่ายกิจการนิสิตและฝ่ายวิชาการของแต่ละคณะ - อาจารย์และบุคลากรภายในสถาบัน - นิสิตพิการและผู้ปกครอง - นิสิตปกติ - หน่วยงานภายนอก เช่น ศูนย์ฝึกอาชีพสมาคมคนพิการภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อการพัฒนาคนพิการจังหวัดชลบุรี
5. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี			
1) ด้านจุดมุ่งหมาย	<ul style="list-style-type: none"> - ให้บริการตามคำร้องของนักศึกษาพิการในแต่ละปี การศึกษา - จัดบริการเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการ เช่น บริการจัดหาทุนการศึกษา บริการให้คำปรึกษา บริการจัดหาที่พัก บริการด้านสุขภาพ อำนวย และบริการประสานงานกับฝ่ายต่าง ๆ 	<ul style="list-style-type: none"> - เตรียมการพัฒนาระบบเพื่อพัฒนาเป็น ศูนย์ DSS - จัดทำแผนการรับคนพิการเข้าศึกษาร่วมกับ คณะและสาขาวิชาต่าง ๆ เพื่อกำหนดเกณฑ์ เงื่อนไข และคุณสมบัติที่เหมาะสมที่เปิดโอกาสให้ คนพิการเข้าศึกษาได้หลากหลายสาขารวมทั้งขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> - นโยบายของผู้บริหารในการ 1) การจัดตั้งศูนย์ DSS และแต่งตั้งบุคลากรประจำศูนย์ 2) จัดสรรงบประมาณสำหรับจัดจ้างบุคลากรเฉพาะทางด้านการศึกษาพิเศษเพิ่มเติม

สถาบัน	กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษา	กระบวนการเรียนรู้ที่คาดหวัง	ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง
<p>จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกให้นักศึกษาปฏิบัติตามคำร้องขอ</p> <p>เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เรียนและเข้าร่วมกิจกรรมกับนักศึกษาอื่นอย่างเต็มที่ เพิ่มความสามารถ ทั้งในการเรียน และการทำงานกิจกรรมต่าง ๆ</p> <p>แต่งตั้งคณะกรรมการและอนุกรรมการฝ่ายจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการเพื่อรับผิดชอบการจัดการศึกษาและดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการ</p> <p>จัดทำแผนการรับคนพิการเข้าศึกษาพร้อมกำหนดเกณฑ์ เงื่อนไข และคุณสมบัติที่เหมาะสมในการเข้าศึกษาของแต่ละสาขาวิชา</p> <p>ส่งบุคลากรในที่เกี่ยวข้องกับจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการเข้าอบรม ศึกษาดูงานกับศูนย์ DSS ที่เป็นต้นแบบ</p>	<p>พัฒนาระบบฐานข้อมูลการคัดกรองนักศึกษาพิการแรกเข้าที่เชื่อมต่อกับสำนักทะเบียน และคณะต่าง ๆ</p> <p>เตรียมสถานที่สำหรับให้บริการด้านคำปรึกษาแก่นักศึกษาพิการโดยเฉพาะ และเพื่อเตรียมจัดตั้งเป็น ศูนย์ DSS ในอนาคต</p> <p>ประชาสัมพันธ์พันธกิจและเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับบริการจัดการเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการในช่องทางออนไลน์และเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยให้มากขึ้น</p> <p>ทำแผนการจัดหาอุปกรณ์ เครื่องมือและบุคลากรผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการศึกษาพิเศษเพื่อเสนอต่อผู้บริหาร</p> <p>จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกให้ตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษาพิการทุกประเภท</p> <p>ความพึงใจมากขึ้น</p> <p>ชี้แจงทำความเข้าใจและประสานงานกับทุกฝ่ายเพื่อช่วยให้นักศึกษาพิการได้เรียนและเข้าร่วมกิจกรรมกับนักศึกษาอื่นอย่างเต็มที่ เต็มความสามารถ</p>	<p>3) จัดสรรงบประมาณสำหรับจัดซื้ออุปกรณ์ เครื่องมือและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการที่ครอบครัวหรือครอบครัวประสบความยากลำบาก</p> <p>4) การเปิดรับสมัครนักศึกษาพิการเข้าเรียนด้วยวิธีพิเศษได้หลากหลายสาขาวิชามากขึ้น</p> <p>- ความร่วมมือกับหน่วยงานต้นทางและระบบเพื่อพัฒนาระบบฐานข้อมูลประวัติและระบบคัดกรองนักศึกษาพิการแรกเข้า</p> <p>- ความพร้อมด้านบุคลากรและอาคารสถานที่สำหรับจัดตั้งเป็นศูนย์ DSS</p> <p>- ความร่วมมือของอาจารย์และบุคลากรในสถาบันในการปรับการเรียนการสอนให้เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการ</p> <p>- องค์ความรู้ของอาจารย์และบุคลากรของศูนย์DSS เกี่ยวกับบริหารจัดการศึกษาพิเศษและการใช้สื่อ อุปกรณ์ เครื่องมือสำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท</p>	

กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ			
สถาบัน	กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นอยู่	กระบวนการเรียนรู้ที่คาดหวัง	ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง
		<ul style="list-style-type: none"> - แต่งตั้งคณะกรรมการและอนุกรรมการฝ่ายจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการโดยมีบุคลากรฝ่ายวิชาการ และตัวแทนจากคณะต่าง ๆ เข้าร่วม - ส่งบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการเข้าอบรม ศึกษาดูงานกับศูนย์ DSS ที่เป็นต้นแบบ 	
2) ด้านเนื้อหาและสาระการเรียนรู้	<ul style="list-style-type: none"> - รูปแบบการจัดการบริการเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการ - รูปแบบของสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการ - การจัดการศึกษาและดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการ - การพัฒนาระบบในการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการและการพัฒนาระบบของศูนย์ DSS 	<ul style="list-style-type: none"> - รูปแบบการจัดบริการเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท - ประเภทของ สื่อ อุปกรณ์ เครื่องมือและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภทความพิการ - การจัดการศึกษาและดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการ - การพัฒนาระบบของศูนย์ DSS ในระยะเริ่มต้น 	
3) ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้	<ul style="list-style-type: none"> - การประชุม - การอบรมให้ความรู้ - การสัมมนา และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น - การศึกษา ดูงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - การประชุม - การอบรมให้ความรู้ - การสัมมนาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ - การศึกษา ดูงาน 	
4) ด้านสื่อและอุปกรณ์	เอกสารทางวิชาการประกอบการประชุม อบรม	<ul style="list-style-type: none"> - สื่อ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับ 	

กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ			
สถาบัน	กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นอยู่	กระบวนการเรียนรู้ที่คาดหวัง	ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง
	<p>สัมพันธ์เกี่ยวกับ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การจัดการศึกษาพิเศษ 2) การจัดการสำหรับนักศึกษาพิการ 3) การพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาพิการ 4) สื่อ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการ 	<p>นักศึกษาพิการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - เอกสารทางวิชาการประกอบการประชุม อบรม สัมมนาเกี่ยวกับ <ol style="list-style-type: none"> 1) การจัดการศึกษาพิเศษ 2) การจัดการสำหรับนักศึกษาพิการ 3) การพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาพิการ 4) สื่อ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท 5) การพัฒนาระบบกลไกในการจัดบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ(DSS) 	
5) ด้านการวัดและประเมินผล	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนของนักศึกษาพิการที่เข้าศึกษาในแต่ละปี - การศึกษา - จำนวนสื่อ อุปกรณ์ และเครื่องอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการ - ความพึงพอใจในการบริการของนักศึกษาพิการ - อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ปกครอง - จำนวนนักศึกษาพิการที่จบการศึกษาตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด 	<ul style="list-style-type: none"> - มีแผนการรับคนพิการเข้าศึกษาพร้อมทั้งกำหนดเกณฑ์ เงื่อนไข และคุณสมบัติที่เหมาะสมที่เปิดโอกาสให้คนพิการเข้าศึกษาได้หลากหลายสาขาวิชามากขึ้น - มีระบบฐานข้อมูลการคัดกรองนักศึกษาพิการแรกเข้าที่เชื่อมต่อกับสำนักทะเบียน และคณะต่าง ๆ 	

กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ		
สถาบัน	กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นอยู่	กระบวนการเรียนรู้ที่คาดหวัง
		<p>ปัจจุบันที่เกี่ยวข้อง</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีสถานที่ที่เป็นศูนย์ให้บริการด้านคำปรึกษาแก่นักศึกษาพิการโดยเฉพาะ และเพื่อเตรียมจัดตั้งเป็น ศูนย์ DSS ในอนาคต - มีช่องทางในการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดบริการเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการทั้งในช่องทางสื่อออนไลน์และเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยมากขึ้น - มีแผนการจัดทำอุปกรณ์ เครื่องมือและแผนการสรรหาบุคลากรผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการศึกษาพิเศษเพื่อเสนอต่อผู้บริหาร - มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษาพิการทุกประเภท - มีความพึงปรารถนา - มีคณะกรรมการและอนุกรรมการฝ่ายจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการโดยมีบุคลากรฝ่ายวิชาการ และตัวแทนจากคณะต่าง ๆ เข้าร่วม - มีบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการเข้าอบรม ศึกษาดูงานกับศูนย์ DSS ที่เป็นต้นแบบแล้วนำความรู้ที่ได้มาถ่ายทอดและเผยแพร่ในสถาบันมากขึ้น

กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ			
สถาบัน	กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นอยู่	กระบวนการเรียนรู้ที่คาดหวัง	ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง
6) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารสถาบัน - ผู้บริหารและบุคลากรของกองพัฒนานักศึกษา - คณะกรรมการและอนุกรรมการฝ่ายจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ - อาจารย์และบุคลากรในสถาบัน - นักศึกษาพิการและผู้ปกครอง 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารสถาบัน - ผู้บริหารและบุคลากรของกองพัฒนานักศึกษา - สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน - คณะกรรมการและอนุกรรมการฝ่ายจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ - ฝ่ายวิชาการของแต่ละคณะ - อาจารย์และบุคลากรในสถาบัน - นักศึกษาพิการและผู้ปกครอง 	
6. มหาวิทยาลัยทักษิณ			
1) ด้านจุดมุ่งหมาย	<ul style="list-style-type: none"> - เริ่มพัฒนาระบบการให้บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ โดยมอบให้กลุ่มภารกิจบริการและสวัสดิการนิสิต ฝ่ายกิจการนิสิตของแต่ละวิทยาเขตเป็นผู้รับผิดชอบ - ตั้งหน่วยบริการนิสิตพิการ(DSS) สังกัดฝ่ายกิจการนิสิต วิทยาเขตพัทลุงขึ้น ในปีพ.ศ.2561 ทำหน้าที่บริการนักศึกษาพิการ ดังนี้ - เป็นศูนย์ข้อมูลด้านคนพิการของสถาบัน - บริการให้คำปรึกษา - จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล(ISP) - ให้บริการด้านการจัดซื้อ สิ่งอำนวยความสะดวกและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดทำนโยบายและแนวทางในการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนิสิตพิการ - มีแผนงานเกี่ยวกับ การดูแลช่วยเหลือนิสิตพิการ ที่ระบบบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน - จัดตั้งหน่วยบริการนิสิตพิการ(DSS) ทั้งในวิทยาเขตสงขลาและวิทยาเขตพัทลุง - พัฒนาระบบฐานข้อมูลนิสิตพิการที่เชื่อมโยงระหว่างคณะ ฝ่ายทะเบียน และฝ่ายกิจการนิสิต ที่ระบบปรับนิสิตพิการเข้าเรียนและระบบ 	<ul style="list-style-type: none"> - นโยบายของผู้บริหารสถาบันในการจัดสรรงบประมาณสำหรับจัดจ้างบุคลากรเฉพาะทางและจัดซื้อ อุปกรณ์สำหรับนิสิตพิการเพิ่มเติม - แผนงานและระบบกลไกในการดำเนินงานของหน่วยบริการนิสิตพิการ(DSS) - ความร่วมมือกับหน่วยงานด้านเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับการรับสมัครนิสิตพิการเข้าเรียน และระบบคัดกรองนิสิตพิการ

กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ			
สถาบัน	กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นอยู่	กระบวนการเรียนรู้ที่คาดหวัง	ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง
	<p>ประสานงานกับคณะที่มีนักศึกษาเรียนรวมและเป็นเครือข่ายให้บริการกับสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ</p> <ul style="list-style-type: none"> - กำหนดนโยบาย หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับกรรับนิสิตพิการเข้าศึกษาในระดับปริญญาตรี แล้วออกเป็นประกาศอย่างเป็นทางการ - เปิดรับนิสิตพิการเข้าศึกษาด้วยวิธีโควตา “โครงการรับนักเรียนผู้พิการเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยทักษิณ” ให้ครอบคลุมประเภทความพิการมากขึ้น - จัดหาอุปกรณ์และเครื่องมือสนับสนุนการเรียนรู้ของนิสิตพิการให้ครอบคลุมประเภทความพิการมากขึ้น - พัฒนาคำแนะนำของคณาจารย์และบุคลากรเกี่ยวกับ 	<p>คัดกรองนิสิตพิการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - เปิดรับนิสิตพิการเข้าศึกษาด้วยวิธีโควตา “โครงการรับนักเรียนผู้พิการเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยทักษิณ” ให้ครอบคลุมประเภทความพิการมากขึ้น - จัดหาอุปกรณ์และเครื่องมือสนับสนุนการเรียนรู้ของนิสิตพิการให้ครอบคลุมประเภทความพิการมากขึ้น - พัฒนาคำแนะนำของคณาจารย์และบุคลากรเกี่ยวกับ <ol style="list-style-type: none"> 1) การจัดการศึกษาพิเศษสำหรับนิสิตพิการแต่ละประเภท 2) การใช้สื่อ อุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวกสำหรับนิสิตพิการแต่ละประเภท 3) การจัดตั้งและพัฒนาระบบกลไกของศูนย์ DSS 	<ul style="list-style-type: none"> - ความร่วมมือของอาจารย์และบุคลากรในสถาบันเกี่ยวกับการปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของนิสิตพิการแต่ละประเภท - องค์กรความรู้ของอาจารย์และบุคลากรของศูนย์DSS เกี่ยวกับกรจัดการศึกษาพิเศษและทักษะการใช้การจัดตั้งสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนิสิตพิการ
2) ด้านเนื้อหาและสาระการเรียนรู้	<ul style="list-style-type: none"> - ปรับปรุงอาคารสถานที่ในมหาวิทยาลัยเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนิสิตพิการ เช่น ทางลาด ราวจับ - สนับสนุนด้านทุนการศึกษาและการทำงานพิเศษ เพื่อให้ให้นิสิตพิการมีรายได้ - จัดโครงการ/กิจกรรมเพื่อพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพของนิสิตพิการ 	<ul style="list-style-type: none"> - หลักการจัดทำนโยบายและแนวทางการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนิสิตพิการ - การพัฒนาแผนงานเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนิสิตพิการและบทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง 	

กระบวนกรเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ			
สถาบัน	กระบวนกรเรียนรู้ที่เป็นอยู่	กระบวนกรเรียนรู้ที่คาดหวัง	ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง
	<p>ปริญญาตรี</p> <ul style="list-style-type: none"> - การจัดการศึกษาสำหรับนิสิตพิการ - การปรับปรุงอาคารสถานที่ในมหาวิทยาลัยเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนิสิตพิการ - การจัดโครงการ/กิจกรรมเพื่อพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพของนิสิตพิการ 	<ul style="list-style-type: none"> - การจัดทำหน่วยบริการนิสิตพิการ(DSS) - การพัฒนาระบบและเชื่อมโยงฐานข้อมูลเกี่ยวกับการรับสมัครนิสิตพิการเข้าเรียน และระบบคัดกรองนิสิตพิการ - วิธีการวัดและประเมินผลเพื่อรับสมัครนิสิตพิการเข้าศึกษาที่เหมาะสมกับข้อบกพร่องของนิสิตพิการแต่ละประเภท - อุปกรณ์และเครื่องมือสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนิสิตพิการแต่ละประเภทและวิธีใช้งาน - การจัดการศึกษาพิเศษสำหรับนิสิตพิการแต่ละประเภท 	
3) ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้	<ul style="list-style-type: none"> - การประชุม - การอบรมให้ความรู้ - การสัมมนา และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น - การศึกษา ดูงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - การประชุม - การอบรมให้ความรู้ - การสัมมนาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ - การศึกษา ดูงาน 	
4) ด้านสื่อและอุปกรณ์	<p>เอกสารทางวิชาการประกอบการประชุม อบรม สัมมนาเกี่ยวกับ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การจัดการศึกษาพิเศษ 2) การจัดการสำหรับนักศึกษาพิการ 	<p>เอกสารทางวิชาการประกอบการประชุม อบรม สัมมนาเกี่ยวกับ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การจัดการศึกษาพิเศษ 2) การจัดการสำหรับนักศึกษาพิการ 	

กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ			
สถาบัน	กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นอยู่	กระบวนการเรียนรู้ที่คาดหวัง	ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง
5) ด้านการวัดและประเมินผล	<p>3) การพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาพิการ</p> <p>4) สื่อ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการ</p> <p>- การจัดตั้งหน่วยบริการนิสิตพิการ(DSS) และมีระบบการให้บริการสนับสนุนนิสิตพิการ(DSS)</p> <p>- มีนโยบาย หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการรับนิสิตพิการเข้าศึกษาในระดับปริญญาตรี แล้วออกเป็นประกาศ</p> <p>- จำนวนนิสิตพิการที่เข้าศึกษาด้วยวิธีโควตา</p> <p>“โครงการรับนักเรียนผู้พิการเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยทักษิณ”</p> <p>- จำนวนบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตพิการ และการจัดตั้งและพัฒนางานของหน่วยบริการนิสิตพิการ(DSS)</p> <p>- ความครอบคลุมของการปรับปรุงอาคารสถานที่ในมหาวิทยาลัยเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนิสิตพิการ</p> <p>- จำนวนโครงการ/กิจกรรมเพื่อพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพของนิสิตพิการ</p>	<p>3) การพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาพิการ</p> <p>4) สื่อ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการ</p> <p>5) การพัฒนาระบบกลไกในการจัดบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ(DSS)</p> <p>- มีนโยบายและแนวทงในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับ การดูแลช่วยเหลือนิสิตพิการ</p> <p>- จัดตั้งหน่วยบริการนิสิตพิการ(DSS) ทั้ง 2 วิทยาเขตพร้อมระบบบทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน</p> <p>- มีแผนงานเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนิสิตพิการ</p> <p>- มีระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับการรับสมัครนิสิตพิการเข้าเรียนและระบบคัดกรองนิสิตพิการที่เชื่อมโยงจากฝ่ายทะเบียนมายังหน่วยบริการนิสิตพิการ(DSS)</p> <p>- วิธีการวัดและประเมินผลเพื่อรับสมัครนิสิตพิการเข้าศึกษาที่เหมาะสมกับข้อบกพร่องของนิสิตพิการแต่ละประเภท</p> <p>- อุปกรณ์และเครื่องมือสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนิสิตพิการแต่ละประเภทและวิธีใช้ใช้งาน</p>	

กระบวนกรเรียนรูเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ		
สถาบัน	กระบวนกรเรียนรูที่เป็นอยู่	กระบวนกรเรียนรูที่คาดหวัง
6) ด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารสถาบัน - ผู้บริหารและบุคลากรของฝ่ายกิจการนิสิตของคณะวิทยาเขต - บุคลากรและเจ้าหน้าที่ในหน่วยบริการนิสิตพิการ (DSS) - อาจารย์และบุคลากรในสถาบัน - นักศึกษาพิการ 	<p>การจัดการศึกษาพิเศษสำหรับนิสิตพิการแต่ละประเภท</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารสถาบัน - ผู้บริหารและบุคลากรของฝ่ายกิจการนิสิตของแต่ละวิทยาเขต - กลุ่มภารกิจทะเบียนนิสิตและบริการการศึกษาของแต่ละวิทยาเขต - กลุ่มภารกิจธุรการและสวัสดิการของแต่ละวิทยาเขต - กลุ่มภารกิจพัฒนาอาคารสถานที่ของแต่ละวิทยาเขต - บุคลากรและเจ้าหน้าที่ในหน่วยบริการนิสิตพิการ (DSS) ของแต่ละวิทยาเขต - ฝ่ายวิชาการของแต่ละคณะ - อาจารย์และบุคลากรในสถาบัน - นักศึกษาพิการและผู้ปกครอง
สถาบัน		ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 7

แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษา พิการ

ในการพัฒนาร่างแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษาพิการ ผู้วิจัยนำข้อมูลจากวิธีดำเนินการวิจัยขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนที่ 2 และขั้นตอนที่ 3 มาสรุปและวิเคราะห์ผลเพื่อสร้างข้อสรุปในการนำไปพัฒนาเป็นร่างแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษาพิการ โดยในการศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของ นักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษาเป็นการศึกษาสภาพทั่วไปของนักศึกษาพิการ ระดับและลักษณะของอัตลักษณ์และบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแต่ละฝ่าย เป็นการนำข้อมูลแต่ละส่วนมาวิเคราะห์ เพื่อสร้างข้อสรุปเกี่ยวกับสภาพที่เป็นอยู่ของนักศึกษาพิการในแต่ละด้าน จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งจะช่วยให้เข้าใจปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการ และกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการได้ชัดเจนมากขึ้น ส่วนการวิเคราะห์ กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษาพิการของสถาบันอุดมศึกษาเป็น ขั้นตอนการศึกษาเกี่ยวกับระบบกลไกที่สถาบันอุดมศึกษาใช้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษาพิการและกระบวนการที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน จากนั้นจึงนำข้อมูลทั้งหมดมาสรุปและ วิเคราะห์เพื่อพัฒนาเป็นร่างแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวก ให้แก่นักศึกษาพิการ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาพิการ จากข้อมูลพื้นฐานที่แยกเป็น 4 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบเกี่ยวกับตัวนักศึกษาพิการ องค์ประกอบเกี่ยวกับครอบครัว องค์ประกอบเกี่ยวกับการศึกษา และองค์ประกอบเกี่ยวกับสังคมแวดล้อม พบข้อมูลที่สำคัญ คือ

1) องค์ประกอบเกี่ยวกับตัวนักศึกษาพิการ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นปี ประเภท ความพิการ ช่วงอายุที่ได้รับความพิการ และการดูแลสุขภาพอนามัย แสดงให้เห็นว่านักศึกษาพิการมี หลายประเภทความพิการ และมีระดับความพิการหลายระดับ จึงต้องการการดูแลช่วยเหลือทั้งด้าน อุปกรณ์สนับสนุนการเรียนรู้ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพและการดูแลด้านสุขภาพอนามัยที่ต่างกัน ดังนั้น การจัดการศึกษาและระบบบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการในมหาวิทยาลัยจึงควรตอบสนองให้

ครอบคลุมความพิการที่หลากหลาย เช่น การรับเข้าศึกษา ควรเปิดโอกาสให้คนพิการหลายประเภทเข้ามาเรียนมากขึ้น

ในปัจจุบันนักศึกษาพิการจะเป็นกลุ่มนักศึกษาที่บกพร่องทางการได้ยินที่นักศึกษาที่บกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหวเป็นส่วนใหญ่ ประกอบกับข้อมูลเกี่ยวกับคณะที่ศึกษาและสาขาวิชาที่นักศึกษาพิการกำลังศึกษาอยู่แสดงว่ามีสาขาวิชาและคณะที่นักศึกษาพิการกำลังเรียนแค่บางสาขา การเปิดโอกาสทางการศึกษาด้วยการประกาศรับนักศึกษาพิการเข้าศึกษาจึงควรขยายการเปิดรับให้หลากหลายประเภท มีประกาศรับที่มีเกณฑ์การรับที่ชัดเจน และมีรูปแบบการรับเข้าศึกษาที่เอื้ออำนวยกับคนพิการแต่ละประเภททั้งในด้านอุปกรณ์ วิธีการสอบและเจ้าหน้าที่ที่คอยอำนวยความสะดวกให้เป็นไปตามมาตรฐานในการสอบของคนพิการในระดับสากล หรือในการจัดบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ(DSS) ควรสามารถตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของนักศึกษาพิการแต่ละประเภท และแต่ละระดับความพิการ ทั้งบริการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลการเรียนรู้ สื่ออุปกรณ์สนับสนุนการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เช่น ทางเดิน ลิฟท์ ห้องน้ำ บันได ป้ายบอกทาง ระบบเสียงบอกทาง ระบบขนส่งในมหาวิทยาลัย เป็นต้น

2) องค์ประกอบเกี่ยวกับครอบครัว ได้แก่ สถานภาพครอบครัว รายได้เฉลี่ยต่อปีของครอบครัว ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ปกครองและอาชีพของผู้ปกครอง จากผลวิจัยแสดงให้เห็นว่าครอบครัวของนักศึกษาพิการส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้มีรายได้น้อย ส่วนใหญ่มีการศึกษาสูงสุดคือ ประถมศึกษาและการมีอาชีพเกษตรกรรม ทำให้กองทุนการศึกษาหรือการรับสวัสดิการต่างๆ ทั้งจากรัฐและหน่วยงานอื่นๆ มีส่วนสำคัญที่จะช่วยสนับสนุนการเรียนและการใช้ชีวิตในสถาบันอุดมศึกษาของนักศึกษาพิการให้มีคุณภาพมากขึ้นได้ และช่วยลดปัญหาเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายต่างๆ ทางการศึกษาลงได้นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่าหากทางสถาบันต้องการขอความร่วมมือหรือประสานงานกับผู้ปกครองทั้งการอบรม ประชุมชี้แจงหรือให้ความรู้กับผู้ปกครองของนักศึกษาพิการ ควรเป็นกิจกรรมที่เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน มีเนื้อหาสาระตรงกับความสนใจ ความต้องการ และสอดคล้องกับบริบทสภาพครอบครัวของนักศึกษาพิการความร่วมมือจึงจะเกิดผล

3) องค์ประกอบเกี่ยวกับการศึกษา พบว่านักศึกษาพิการที่อยู่ในระดับอุดมศึกษาส่วนใหญ่ มี 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่มาจากโรงเรียนเฉพาะความพิการ และเรียนรวมในโรงเรียนรัฐร่วมกับนักเรียนทั่วไปโดยไม่ได้มีการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการโดยเฉพาะ ซึ่งทั้งสองกลุ่มมีพื้นฐานเกี่ยวกับการเรียนรู้ทั้งวิธีการเรียนและการใช้สิ่งสนับสนุนการเรียนที่ต่างกัน รวมทั้งต้องการความช่วยเหลือและสิ่งสนับสนุนต่างกัน สถาบันอุดมศึกษาจึงจำเป็นต้องนำข้อมูลเหล่านี้ไปใช้พิจารณาในการจัดบริการต่างๆ ให้เอื้อกับนักศึกษาพิการทุกกลุ่ม ให้สามารถปรับตัวได้ดีทั้งในการเรียน การใช้ชีวิตและการเข้าสังคม

2. อัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ จากการวิเคราะห์อัตลักษณ์ตามแนวคิดของ Jennifer Gibson(2006) ที่อธิบายเกี่ยวกับพัฒนาการของอัตลักษณ์คนพิการ 3 ขั้น พบว่านักศึกษาพิการที่อยู่ในสถาบันอุดมศึกษาในปัจจุบันมีทั้ง 3 กลุ่มกลุ่มคือ ขั้นที่ 1 Passive Awareness Stage ขั้นที่ 2 Realization Stage และขั้นที่ 3 Acceptance Stage ซึ่งทั้ง 3 กลุ่มนี้มีมุมมองแนวคิดเกี่ยวกับความพิการแตกต่างกัน ทำให้มีพฤติกรรม การแสดงออกและความต้องการที่ต่างกัน ส่งผลให้การออกแบบกิจกรรมสำหรับดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการจึงต้องจัดให้ตอบสนองต่อนักศึกษาพิการทั้ง 3 กลุ่มแตกต่างกันไป

นักศึกษาพิการที่อยู่ในขั้นที่ 3 Acceptance Stage ที่เข้าใจความพิการที่เกิดขึ้นกับตัวเองแล้ว ตนเองมีความสำคัญไม่น้อยกว่าคนอื่น ๆ สามารถสร้างความสัมพันธ์กับคนอื่นทั้งคนพิการด้วยกันและคนปกติทั่วไปได้ และมองว่าความพิการที่เกิดขึ้นเป็นอีกความแตกต่างระหว่างบุคคลที่สามารถเกิดขึ้นได้กับมนุษย์ทั่วไป จึงพร้อมที่จะรวมกลุ่มกับคนอื่น ๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีความเข้าใจซึ่งกันและกันช่วยเหลือกัน มองตนเองว่าสามารถสร้างประโยชน์และมีคุณค่าต่อตนเองและสังคมได้และชอบเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมต่าง ๆ ทั้งกับคนพิการและคนทั่วไปอยู่เสมอ นักศึกษาพิการกลุ่มนี้จึงต้องการการส่งเสริมให้ร่วมกิจกรรมประเภทกิจกรรมเพื่อสังคม กิจกรรมจิตอาสา หรือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งภายใน ภายนอกสถาบันที่เน้นการใช้ความรู้ความสามารถของตนเองเพื่อสร้างประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคมเพื่อให้นักศึกษาได้ส่งเสริมอัตลักษณ์เชิงบวกที่มีอยู่แล้วให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น

นักศึกษาพิการที่อยู่ในขั้น Passive Awareness Stage ซึ่งเป็นขั้นเริ่มต้นของการปรับตัวกับความพิการ ที่แสดงให้เห็นว่านักศึกษาพิการกลุ่มนี้ยังไม่ยอมรับกับความพิการที่เกิดขึ้นกับตนเอง ยังปฏิเสธความพิการที่เกิดขึ้นกับตนเอง และมีหลีกเลี่ยงที่จะพูดถึงความพิการและไม่ชอบที่จะพูดถึงผลกระทบจากความพิการที่เกิดขึ้นกับตนเอง นักศึกษาพิการกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นผู้มีความพิการในระดับน้อยที่ไม่ต้องอาศัยเครื่องมือหรืออุปกรณ์สนับสนุนการเรียนรู้ เช่น กลุ่มที่บกพร่องทางร่างกาย ในระดับน้อยหรือออทิสติกที่มีความสามารถระดับสูง (High-Functioning Autism) ซึ่งการไม่ยอมรับหรือไม่ต้องการกล่าวถึงความพิการของตนเองนี้อาจเกิดขึ้นจากความต้องการของนักศึกษาพิการเองหรือเกิดจากความต้องการของผู้ปกครองที่ต้องการให้นักศึกษาพิการดำรงชีวิตและทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่นเดียวกับนักศึกษาปกติ นักศึกษาพิการกลุ่มนี้จึงควรได้รับการจัดกิจกรรมประเภทที่ช่วยส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเอง ส่งเสริมความมั่นใจในตนเอง ให้มีการรับรู้เกี่ยวกับความพิการของตนที่ถูกต้อง และได้รับการยอมรับและการปฏิบัติที่เหมาะสมจากสังคมแวดล้อมและมีผู้ให้คำปรึกษาที่เป็นผู้เชี่ยวชาญหรือนักจิตวิทยาการศึกษาพิเศษมาดูแลช่วยเหลือโดยเฉพาะเพื่อสามารถพัฒนาตนเองไปขั้นที่ 2 Realization Stage และขั้นที่ 3 Acceptance Stage ได้

ส่วนนักศึกษาพิการที่อยู่ในขั้นที่ 2 Realization Stage เป็นกลุ่มคนที่เริ่มยอมรับว่าตัวเองเป็นคนพิการ สามารถปรับตัวและช่วยเหลือตนเองจากความพิการได้แล้ว แต่ก็ยังตั้งคำถามกับตัวเองว่าทำไมต้องเป็นตัวเองที่พิการ ยังมีความกังวลเกี่ยวกับสิ่งที่คนอื่นมองตัวเอง กังวลกับความพิการที่เกิดขึ้นกับตนเอง รู้สึกไม่มั่นใจและมีความกังวลที่จะปรากฏตัวหรือออกไปพบปะหรือร่วมกิจกรรมกับผู้อื่นจึงหลีกเลี่ยงที่จะเข้าร่วมกิจกรรมกับคนอื่น นักศึกษาพิการกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ต้องการการส่งเสริมให้ทำกิจกรรมทางสังคมเริ่มจากกลุ่มเล็กที่ใกล้ชิดและนักศึกษาไว้วางใจมากที่สุดก่อน ควรเป็นกิจกรรมที่ให้นักพิการได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งทักษะ ความรู้ และประสบการณ์ร่วมกับผู้อื่น เพื่อช่วยในการปรับเปลี่ยนแนวคิดที่มีต่อตนเอง พร้อมๆ กับพัฒนาศักยภาพด้านต่างๆ ของนักศึกษาเพื่อเพิ่มความมั่นใจในตนเองให้มากขึ้น ทั้งหมดจะช่วยให้นักศึกษาพิการสามารถเรียนหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้สะดวกขึ้น มั่นใจในตนเอง และมีมุมมองการรับรู้เกี่ยวกับความพิการของตนเองที่ดีมากขึ้นด้วย

3. บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ จากการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ แสดงให้เห็นว่า ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายล้วนมีบทบาทต่อการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการที่แตกต่างกันไป โดยบุคคลสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษาพิการ ได้แก่ พ่อแม่ อาจารย์ และเพื่อน

พ่อแม่จะเป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการโดยภาพรวมมากที่สุด ทั้งการพัฒนาอัตลักษณ์เฉพาะบุคคล ช่วยให้นักศึกษาพิการรู้สึกมั่นใจและกล้าแสดงออกในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ส่งเสริมให้นักศึกษาพิการพัฒนาบุคลิกภาพและการวางตัวของตนเอง และการให้กำลังใจให้นักศึกษาพิการรู้สึกมั่นใจในการปรากฏตัวต่อหน้าคนอื่นในสังคม นอกจากนี้พ่อแม่ยังช่วยในการพัฒนาอัตลักษณ์ด้านสังคมโดยเป็นผู้คอยส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นและแสดงออกของนักศึกษาพิการและคอยให้คำปรึกษาและช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับการคบเพื่อน

อาจารย์จะมีบทบาทในการพัฒนาอัตลักษณ์ด้านการดำเนินชีวิต โดยให้ความช่วยเหลือและพัฒนาการศึกษาพิการเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในสถาบันอุดมศึกษา และคอยสนับสนุนให้นักศึกษาพิการรู้จักวางแผนการใช้ชีวิตของตนเอง คอยให้การสนับสนุนให้นักศึกษาพิการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีของตนเอง และให้คำแนะนำนักศึกษาพิการเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมเพื่อการประกอบอาชีพ

ส่วนเพื่อนจะมีบทบาทในการเป็นผู้ที่คอยชักนำนักศึกษาพิการออกไปทำกิจกรรมทางวัฒนธรรมและประเพณีสำคัญต่าง ๆ และให้คำแนะนำในการปฏิบัติตนในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เป็นผู้ที่คอยชักชวนนักศึกษาพิการให้ออกไปทำกิจกรรมจิตอาสาหรือกิจกรรมจิตสาธารณะ และ

ช่วยเหลือให้นักศึกษาพัฒนาทักษะการสื่อสารกับผู้อื่นและคอยสนับสนุนให้นักศึกษาพัฒนาการได้รับการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่องมากที่สุด

ดังนั้นการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพัฒนาจึงเป็นการพัฒนาที่ต้องอาศัยการทำงานประสาน เชื่อมโยงและสอดคล้องกันจากทุกฝ่าย การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษาพัฒนาจึงควรเป็นแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักศึกษาทั่วไป นักศึกษาพัฒนาและครอบครัว ซึ่งล้วนเป็นบุคคลที่มีส่วนในการเสริมสร้างอัตลักษณ์ให้แก่ นักศึกษาพัฒนาในบทบาทที่ต่างกัน เช่น

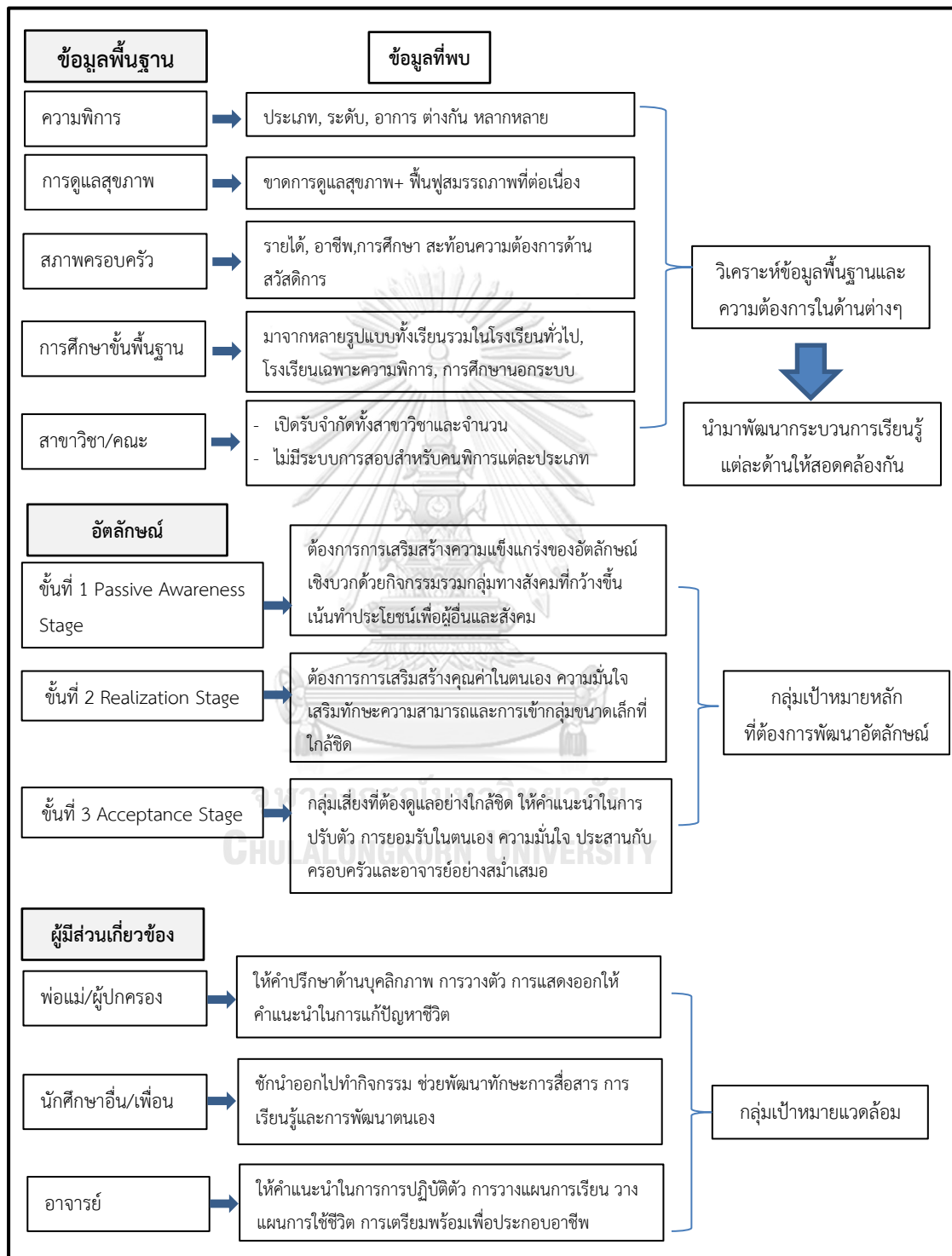
พ่อแม่หรือครอบครัวมีบทบาทในการพัฒนาอัตลักษณ์ส่วนบุคคลให้นักศึกษาพัฒนาทั้งความรู้ที่มั่นใจ กล้าแสดงออก บุคลิกภาพ การแสดงความคิดเห็น และการแสดงออกของนักศึกษาพัฒนา จึงควรให้ความรู้ความเข้าใจกับผู้ปกครองให้เข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตนที่เหมาะสมในการปลูกฝังหรือส่งเสริมความมั่นใจและการกล้าแสดงออกให้นักศึกษาพัฒนาอย่างถูกวิธี

อาจารย์เป็นผู้มีบทบาทในการพัฒนาอัตลักษณ์ด้านการดำเนินชีวิต ทั้งการปฏิบัติตนในสถาบันอุดมศึกษา สนับสนุนให้นักศึกษาพัฒนา รู้จักวางแผนการใช้ชีวิตของตนเอง สนับสนุนให้นักศึกษาพัฒนาพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีของตนเอง และให้คำแนะนำนักศึกษาพัฒนาเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมเพื่อการประกอบอาชีพ จึงควรพัฒนาความรู้ความเข้าใจให้แก่อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาให้สามารถให้คำแนะนำ ปรีกษา และสนับสนุนนักศึกษาพัฒนาอย่างเหมาะสมซึ่งจะช่วยให้ นักศึกษาพัฒนาสามารถปรับตัวได้ดีมากขึ้น

ส่วนเพื่อนถือเป็นผู้ที่ใกล้ชิดและใช้เวลาในสถาบันอุดมศึกษากับนักศึกษาพัฒนามากที่สุดมีบทบาทในการเป็นผู้ที่คอยชักนำนักศึกษาพัฒนาออกไปทำกิจกรรมต่าง ๆ และให้คำแนะนำในการปฏิบัติตนในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งกิจกรรมจิตอาสาหรือกิจกรรมจิตสาธารณะ ช่วยเหลือให้นักศึกษาพัฒนาพัฒนาทักษะการสื่อสารกับผู้อื่นและคอยสนับสนุนให้นักศึกษาพัฒนาได้รับการเรียนรู้ของตนเองได้มากที่สุด จึงควรมีการอบรมให้ความรู้และความเข้าใจให้กับนักศึกษาอื่นรอบตัว นักศึกษาพัฒนา ทั้งนักศึกษาที่เป็นเพื่อนอาสาหรือบัดดี้ เพื่อนในสาขาวิชาหรือคณะเดียวกัน และนักศึกษาอื่นๆ ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนักศึกษาพัฒนาว่าความพิการเป็นเพียงข้อจำกัดบางด้าน แต่นักศึกษาพัฒนา ยังมีความสามารถและศักยภาพด้านอื่นที่มีความสามารถไม่ต่างจากคนอื่น นักศึกษาพัฒนาสามารถเรียนและทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับผู้อื่นได้เพียงแต่ต้องเปิดโอกาสและเข้าใจ

ทั้งหมดนี้จะช่วยให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถนำไปใช้ในการวางแผนการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษาพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้นได้ทั้งในแนวทางสำหรับกลุ่มผู้ปฏิบัติการในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เช่น อาจารย์และเจ้าหน้าที่ในศูนย์ DSS หรือกองพัฒนานักศึกษา และกลุ่มเป้าหมายในการจัด

กิจกรรมกลุ่มอื่น ๆ เช่น อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษา นักศึกษาทั่วไป นักศึกษาพิการและครอบครัว รายละเอียดของข้อมูลที่ได้จากการวิจัยขั้นตอนที่ 1 ดังแสดงในภาพที่ 12

ภาพที่ 12 สรุปผลข้อมูลจากขั้นตอนการวิจัยขั้นที่ 1

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการ

จากผลวิจัยพบข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการ 2 ส่วน คือ ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอกนั้น เมื่อนำมาวิเคราะห์จะเห็นได้ว่าทั้งปัจจัยภายในและภายนอก ล้วนส่งผลต่อการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการแต่ละคน กล่าวคือ ปัจจัยทั้ง 2 ส่วน จะเชื่อมโยงและสัมพันธ์กันระหว่างภายใน (Internal) และภายนอก (External) หลอมรวมให้คนพิการแต่ละคนสร้างภาพเกี่ยวกับ “เราเห็นตนเองอย่างไร”(The I) และจินตนาการว่า “คนอื่นเห็นเราอย่างไร”(The Me) อัตลักษณ์ของคนพิการจึงเป็นส่วนผลสมที่เกิดขึ้นจากบริบททางสังคม แต่จะต้องผ่านขั้นตอนการคิดและมุมมองของตัวปัจเจกบุคคลด้วย การพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่คนพิการจึงต้องทำการพัฒนาผ่านปัจจัยทั้งภายในและภายนอกเพื่อให้เกิดภาพเกี่ยวกับตนเองที่สมดุล

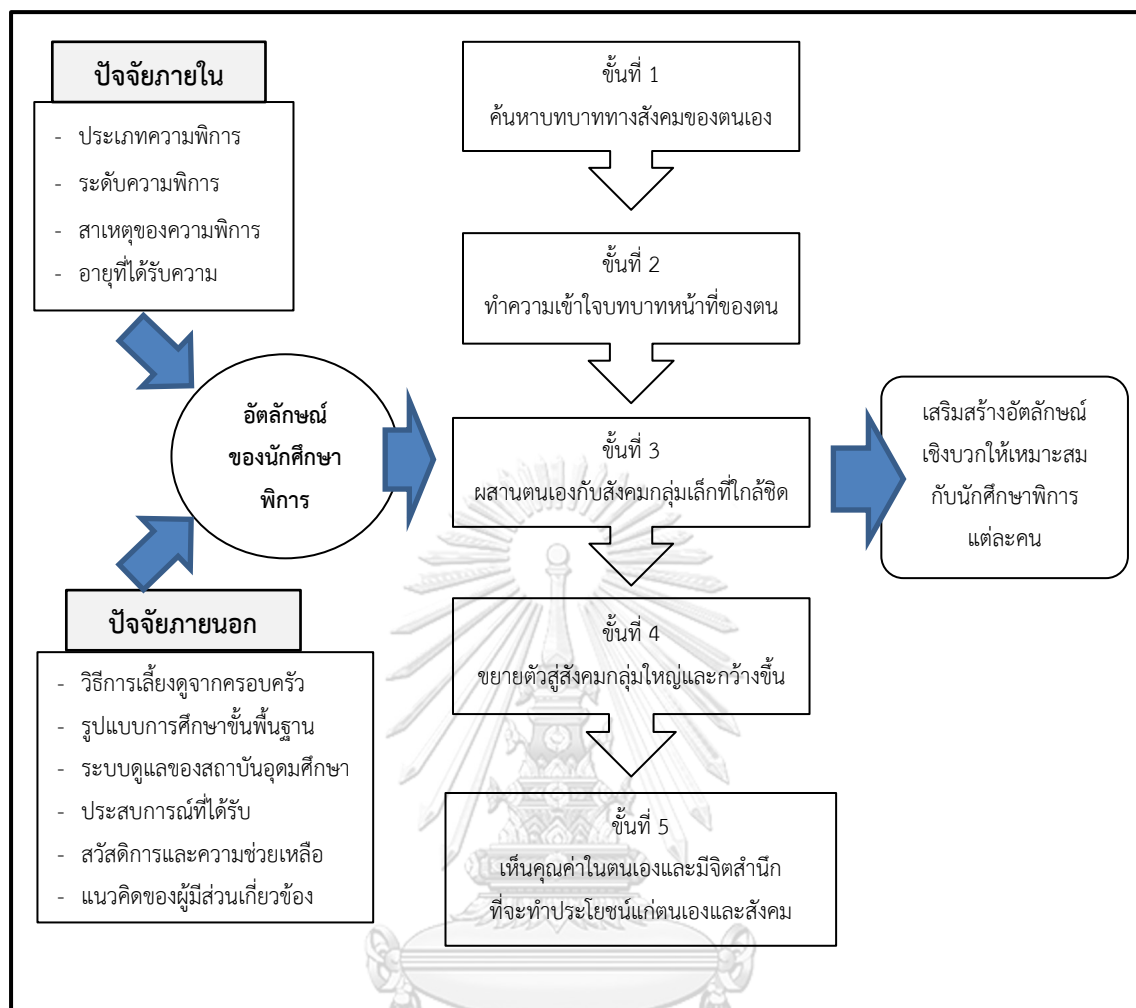
ปัจจัยภายใน เป็นปัจจัยที่เกิดจากตัวนักศึกษาพิการหรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพิการของนักศึกษาพิการแต่ละคน เช่น ประเภทความพิการ ระดับความพิการ สาเหตุของความพิการและอายุที่ได้รับ ความพิการ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะไม่สามารถควบคุมการเกิดขึ้นของความพิการได้ แต่เมื่อความพิการได้เกิดขึ้นแล้วสามารถพัฒนา ฟันฟู และรักษาให้มีศักยภาพที่ดีขึ้นได้ด้วยการดูแลทางการแพทย์ และการใช้อุปกรณ์ช่วยเหลือต่าง ๆ ผ่านระบบสวัสดิการทางการแพทย์ที่มีประสิทธิภาพ

ปัจจัยภายนอก ได้แก่ วิธีการเลี้ยงดูจากครอบครัว, รูปแบบการศึกษาชั้นพื้นฐานที่ได้รับ, ระบบความช่วยเหลือและส่งเสริมการเรียนรู้ในสถานอุดมศึกษา, สวัสดิการและความช่วยเหลือจากรัฐและหน่วยงานต่าง ๆ และแนวคิดการพัฒนาอัตลักษณ์คนพิการของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เป็นปัจจัยที่ส่วนใหญ่สามารถวางแผน การจัด การพัฒนา หรือปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการได้ โดยต้องเป็นการพัฒนาที่ต้องทำงานประสาน เชื่อมโยง และสอดคล้องกันจากทุกฝ่าย ทั้งตัวคนพิการเองและคนรอบข้างทั้งครอบครัว เพื่อน และบุคลากรในสถาบันการศึกษา ทั้งผู้บริหาร ครูอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ในสถาบันการศึกษา ทั้งการศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษา เพื่อสร้างเป็นแก่นของอัตลักษณ์ หรือ Core Identity ของคนพิการ ซึ่งแก่นของอัตลักษณ์นี้มีความสำคัญต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง การวางเป้าหมายในการพัฒนาตนเอง และเป้าหมายในชีวิตด้วย

ซึ่งปัจจัยทั้งภายในและภายนอกนั้นจะส่งผลต่อการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของคนพิการในแต่ละขั้น ซึ่งจากการวิจัยพบว่าการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการส่วนใหญ่จะค้นพบอัตลักษณ์หรือตัวตนของตนเองมาแล้วในช่วงวัยรุ่นตอนกลาง (Middle Adolescence) คืออายุ 15-18 ปี หรือระดับมัธยมศึกษาปลาย จากนั้นจะเข้าสู่กระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์ของตนเองให้เป็นคนที่มีคุณค่ามากขึ้น พัฒนาความเชื่อมั่นของตนเองขึ้นทีละขั้น จนกลายเป็นอัตลักษณ์เชิงบวกที่มีความ

ชัดเจน แข็งแกร่งขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย (Late Adolescence) คือช่วงอายุระหว่าง 18–21 ปี หรือในช่วงที่เรียนในระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีกระบวนการในการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาเป็นการเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่แบ่งออกเป็น 5 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 ค้นหาบทบาททางสังคมของตนเอง, ขั้นที่ 2 ทำความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน, ขั้นที่ 3 ผสานตนเองกับสังคมกลุ่มเล็กที่ใกล้ชิดที่สุด, ขั้นที่ 4 ขยายตัวสู่สังคมกลุ่มใหญ่และกว้างขึ้น และขั้นที่ 5 เห็นคุณค่าในตนเองและมีจิตสำนึกที่อยากทำประโยชน์แก่ตนเองและสังคม

โดยทั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้องและกระบวนการในการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการนี้แสดงให้เห็นว่าในช่วงที่นักศึกษาพิการอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาเป็นช่วงเวลาสำคัญในการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ ทั้งในกลุ่มที่มีอัตลักษณ์เชิงบวกอยู่แล้วให้มีอัตลักษณ์ในระดับที่สูงขึ้น แข็งแกร่งขึ้น และขยายการทำประโยชน์ต่อตนเองไปสู่การสร้างประโยชน์ต่อสังคมรอบข้างได้มากขึ้น โดยเน้นการวางแนวทางการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการให้สอดคล้องกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกและสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการแต่ละคน เช่น นักศึกษาพิการที่อยู่ในระหว่างค้นหาบทบาททางสังคมของตนเองจะต้องการกิจกรรมที่สนับสนุนให้ทดลองทำกิจกรรมต่าง ๆ ต้องการโอกาสในการค้นคว้าหรือฝึกฝนตนเองและต้องการการเสริมแรง ให้กำลังใจจากคนรอบข้างเพื่อให้มีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น หรือนักศึกษาพิการที่อยู่ระหว่างการผสานตนเองกับสังคมกลุ่มเล็กที่ใกล้ชิดที่สุดจะต้องการการสนับสนุนให้ทำกิจกรรมที่หลากหลายกับกลุ่มเพื่อนใกล้ชิด ยิ่งเพิ่มโอกาสในการร่วมกิจกรรม หรือได้ฝึกการสร้างความสัมพันธ์และร่วมมือกับเพื่อนรอบตัวได้มากเท่าไรยิ่งช่วยให้นักศึกษาพิการเกิดความมั่นใจที่จะขยายความสัมพันธ์ไปยังกลุ่มอื่นได้เร็วขึ้น เป็นต้น

ภาพที่ 13 สรุปผลข้อมูลจากขั้นตอนการวิจัยขั้นที่ 2

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาฝึกการ

จากการศึกษาวิจัยพบว่าแนวทางที่สถาบันอุดมศึกษากลุ่มตัวอย่างทั้ง 6 แห่งใช้ในการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาฝึกการเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับการพัฒนามุมมองที่นักศึกษาฝึกการมีต่อตนเอง (The I) และในมุมมองที่ผู้อื่นมีต่อนักศึกษาฝึกการ (The Me) ดังนี้

1. **พัฒนามุมมองที่นักศึกษาฝึกการมีต่อตนเอง (The I)** โดยจัดโครงการหรือกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาให้เหมาะสมกับความถนัด ความสนใจและความต้องการของแต่ละคนอย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้ง จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความคิด ความสามารถ อารมณ์และจิตใจ และทักษะสังคมควบคู่กันเพื่อเสริมศักยภาพและความมั่นใจให้กับนักศึกษาฝึกการ เช่น

- กิจกรรมพัฒนาศักยภาพนักศึกษาพิการตามความถนัดและความสนใจของแต่ละคน เช่น กิจกรรมอบรมทักษะภาษาอังกฤษ กิจกรรมอบรมทักษะการใช้เทคโนโลยี การสอนเสริมในรายวิชาที่อ่อน กิจกรรมฝึกทักษะกีฬา ทักษะคอมพิวเตอร์

- กิจกรรมพัฒนาด้านจิตใจและอารมณ์ของนักศึกษาพิการ ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบของกิจกรรมที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ เช่น การพูดคุยขอคำปรึกษาจากนักจิตวิทยาหรืออาจารย์แนะแนว การทำชมรมของนักศึกษาพิการเพื่อให้ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูลและปรึกษาหารือกัน หรือกิจกรรมการอบรมเพื่อฝึกควบคุมอารมณ์และพัฒนาจิตใจจากผู้เชี่ยวชาญ หรือกิจกรรมประเภทดนตรี ศิลปะหรือการแสดงเพื่อให้นักศึกษาพิการได้ผ่อนคลาย เป็นต้น

- กิจกรรมการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการเข้าสังคม โดยเบื้องต้นควรเป็นทักษะพื้นฐานเพื่อให้นักศึกษาพิการสามารถใช้ชีวิตประจำวันร่วมกับผู้อื่น เดินทาง พูดคุยสื่อสาร ได้สะดวกมากขึ้น เช่น การอบรมทักษะการสื่อสาร อบรมภาษามือ อบรมการใช้โปรแกรมเสียงและอ่านเบรลล์ สำหรับคนตาบอด ซึ่งอาจเป็นการอบรมที่นักศึกษาพิการหรืออาจารย์ บุคลากรและนักศึกษาอื่นที่สนใจสามารถเข้าร่วมได้

- การดูแลสุขภาพและฟื้นฟูสมรรถภาพนักศึกษาพิการ เช่น การประสานกับหน่วยพยาบาลของสถาบัน คณะหรือสาขาวิชาทางการแพทย์และสาธารณสุขของสถาบันเพื่อมาให้บริการตรวจสุขภาพ วินิจฉัย รักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพของนักศึกษาพิการให้แข็งแรงขึ้น หรือการจัดให้มีศูนย์บริการด้านสุขภาพที่คนพิการสามารถเข้าไปขอรับบริการหรือขอรับคำปรึกษาด้านสุขภาพได้สะดวก

โดยกิจกรรมหรือโครงการทั้งหมดควรมีการสำรวจความต้องการหรือความสนใจของนักศึกษาพิการและผู้เกี่ยวข้องก่อนเพื่อนำมาวางแผนการจัดกิจกรรมหรือโครงการในแต่ละปี เพื่อให้กิจกรรมที่จัดขึ้นตรงกับความต้องการของนักศึกษาพิการและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2. การพัฒนามุมมองที่ผู้อื่นมีต่อนักศึกษาพิการ (The Me) โดยการสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความสามารถและศักยภาพของนักศึกษาพิการที่ถูกต้องให้กับผู้เกี่ยวข้องทั้งอาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษา บุคลากร นักศึกษาอื่นในสถาบัน รวมทั้งครอบครัวของนักศึกษาพิการ โดยจัดเป็นโครงการหรือกิจกรรม 2 รูปแบบ คือ

- กิจกรรมพัฒนาความรู้ เป็นกิจกรรมพัฒนาความรู้ที่จำเป็นเกี่ยวกับคนพิการ เช่น การอบรมหรือให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท วิธีการใช้สื่อและอุปกรณ์สนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท จิตวิทยาการศึกษาพิเศษและการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาพิการ รวมถึงให้ความรู้กับผู้ปกครองและเพื่อนนักศึกษาอื่นเกี่ยวกับ

ประเภทและลักษณะของนักศึกษาพิการแต่ละประเภท กฎหมายเกี่ยวกับสิทธิคนพิการเบื้องต้น รวมทั้งวิธีการปฏิบัติตัวและการอยู่ร่วมกันกับนักศึกษาพิการอย่างมีความสุข เป็นต้น

- กิจกรรมพัฒนาทัศนคติ เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมทัศนคติที่ดี เชื่อมมั่นในคุณค่าความสามารถ และความสำเร็จของนักศึกษาพิการซึ่งสามารถจัดได้ทั้งการพัฒนาทัศนคติให้กับนักศึกษาพิการ นักศึกษาทั่วไป ผู้ปกครอง อาจารย์หรือเจ้าหน้าที่ เช่น กิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจให้นักศึกษาพิการโดยการเชิญนักศึกษาพิการต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการเรียน การใช้ชีวิตหรือการทำงานมาบรรยายเล่าประสบการณ์ให้กับนักศึกษาพิการในปัจจุบันและนักศึกษาอื่นฟัง หรือการสัมมนาแลกเปลี่ยนกันระหว่างนักศึกษาพิการและนักศึกษาอื่นเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดและทัศนคติซึ่งกันและกัน รวมทั้งการเชิญผู้ปกครองเข้ามารับฟังผู้ปกครองของนักศึกษาพิการที่จบการศึกษาและประสบความสำเร็จในชีวิตเพื่อเล่าถึงประสบการณ์และความเป็นไปได้ที่นักศึกษาพิการจะประสบความสำเร็จ กิจกรรมเหล่านี้จะช่วยให้นักศึกษาพิการ ผู้ปกครองและคนอื่นๆ ได้เกิดทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับนักศึกษาพิการและเห็นภาพความเป็นไปได้ในการประสบความสำเร็จของนักศึกษาพิการได้ชัดเจนมากขึ้น ซึ่งจะช่วยสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองของคนพิการได้ดี

3. การสร้างจุดเชื่อม คือ การสร้างพื้นที่ทางสังคมและเวลาสำหรับการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยการ

3.1 เปิดโอกาสทางสังคม ทั้งในการเรียนและการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นให้นักศึกษาพิการได้มีโอกาสแสดงความสามารถและศักยภาพของแต่ละคน เน้นการเปิดโอกาสที่เท่าเทียมเพื่อสร้างพื้นที่ทางสังคมร่วมกันระหว่างนักศึกษาพิการ นักศึกษาอื่นและบุคคลอื่นในสถาบันอุดมศึกษาดังนี้

- การเรียนในห้องเรียนอาจารย์ควรให้นักศึกษาพิการได้เรียนและร่วมกิจกรรมกับนักศึกษาอื่น ให้โอกาสได้แสดงความสามารถและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักศึกษาอื่นให้เท่าเทียมกันมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ทั้งในงานกลุ่มและงานเดี่ยว เช่น การปรับเปลี่ยนกฎ กติกา หรือวิธีการเรียนหรือการทำกิจกรรมบางอย่างให้เอื้อให้นักศึกษาทุกคนได้ทำกิจกรรมร่วมกันตามความต้องการของแต่ละฝ่ายให้มากที่สุด โดยทั้งหมดต้องอยู่ภายใต้การยึดหยุ่นเรื่องวิธีการและเวลาเพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะความพิการของนักศึกษาแต่ละคน ไม่ไปละเมิดสิทธิของนักศึกษาพิการที่ต้องการการยอมรับในความสามารถเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป

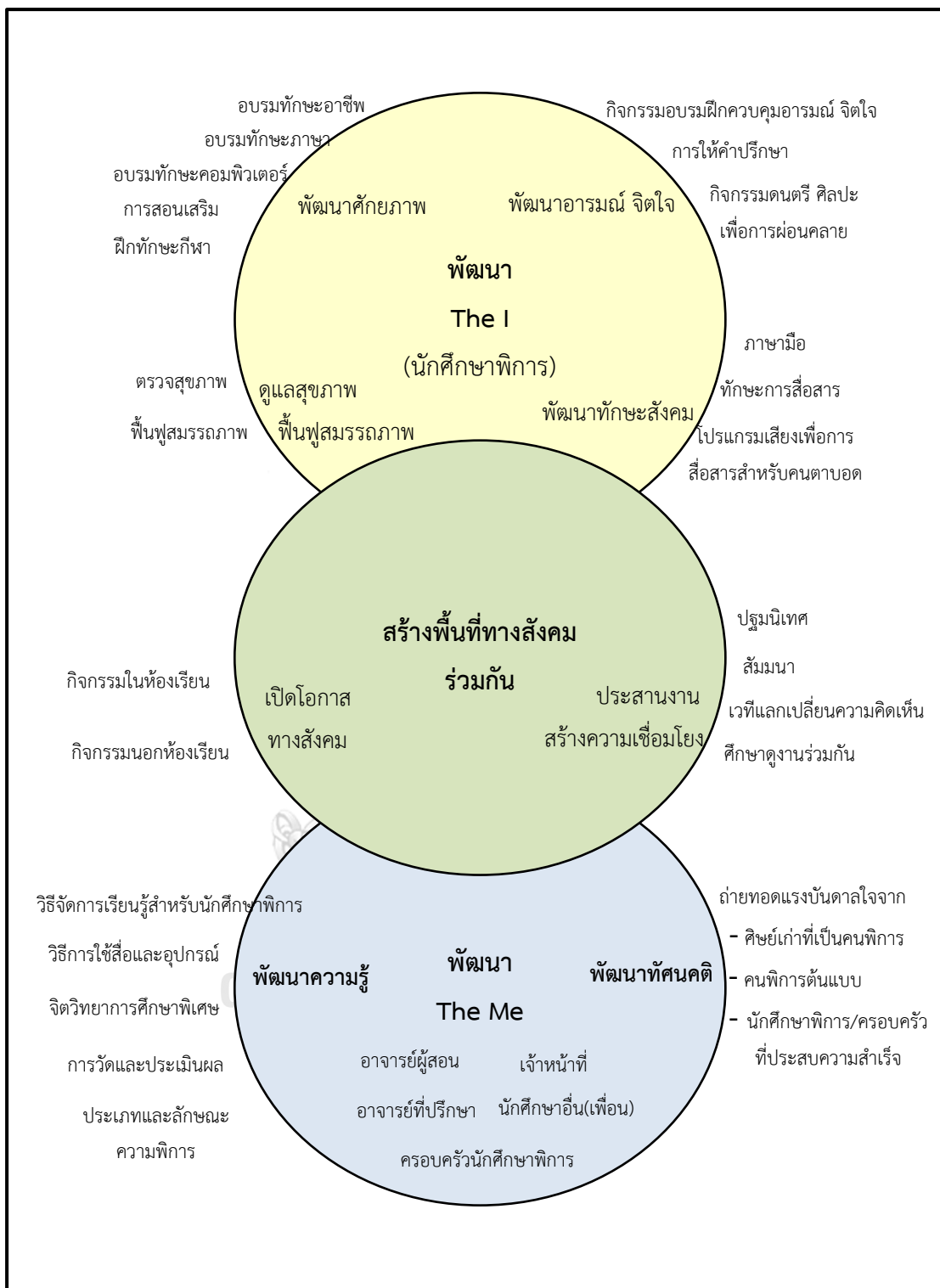
- การทำกิจกรรมนอกห้องเรียน ผู้เกี่ยวข้องทั้งอาจารย์และเจ้าหน้าที่ควรสนับสนุนให้นักศึกษาพิการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ได้ตามความสนใจและความสามารถของแต่ละคน โดยอาจารย์และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมเหล่านั้นจะต้องเป็นผู้คอยดูแล ประสานงานและให้

คำปรึกษาเพื่อให้ทั้งนักศึกษาพิการและนักศึกษาอื่นสามารถร่วมกิจกรรมด้วยกันได้อย่างเท่าเทียมและเหมาะสมกับทุกฝ่าย

นอกจากนี้ยังสามารถสร้างพื้นที่ทางสังคมที่เป็นรูปธรรมมากขึ้นโดยการจัดตั้งเป็นชมรมนักศึกษาพิการ(อาจมีนักศึกษาอื่นร่วมด้วย) หรือกลุ่มกิจกรรมทางสังคมแบบต่างๆ เพื่อให้กลุ่มทางสังคมเหล่านี้เป็นพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้และเรื่องราวต่างๆ ร่วมกัน สร้างความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยเป็นที่ปรึกษาซึ่งกันและกัน รวมไปถึงออกไปทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ทั้งกิจกรรมจิตอาสาเพื่อสังคม กิจกรรมเสริมทักษะคนพิการในด้านต่างๆ ทั้งหมดนี้จะเป็นการสร้างพื้นที่ทางสังคมของนักศึกษาพิการที่ทำให้กลุ่มนักศึกษาพิการมีความเข้มแข็งมากขึ้น เสริมคุณค่าในตนเองและคุณค่าของกลุ่มได้มากขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อการรวมตัวเพื่อเสนอความต้องการในด้านต่างๆ ที่จะสามารถขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นได้มากกว่าข้อเรียกร้องเป็นรายบุคคล

3.2 ประสานงานและสร้างความเชื่อมโยง ระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับครอบครัวและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ทุกฝ่ายมีความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการพัฒนานักศึกษาพิการและมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และการทำงานของแต่ละฝ่าย เพื่อสร้างเป้าหมายในการพัฒนานักศึกษาพิการที่ตรงกันและดำเนินงานได้อย่างประสบความสำเร็จ เช่น

- กิจกรรมปฐมนิเทศแรกเข้านักศึกษาพิการและผู้ปกครองเพื่อชี้แจงระบบในการดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการของสถาบัน วิธีการจัดการเรียนการสอน การวัดประเมินการเรียน การฝึกงาน สื่อและสิ่งสนับสนุนสำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท เป็นต้น
- การประชุมเพื่อรับฟังปัญหาและสรุปผลการพัฒนานักศึกษาพิการทุกภาคเรียน เพื่อนำข้อคิดเห็นของแต่ละฝ่ายมาปรับปรุงแผนการดำเนินงานเป็นระยะๆ
- การจัดสัมมนาร่วมกันระหว่างนักศึกษาพิการและผู้ปกครองให้เข้ามาแลกเปลี่ยนกับอาจารย์ผู้สอนและเจ้าหน้าที่ของสถาบันเพื่อรับฟังและแลกเปลี่ยนหาแนวทางในการพัฒนาร่วมกัน
- การศึกษาดูงานในสถาบันอุดมศึกษาต้นแบบด้านการดูแลช่วยเหลือหรือจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการร่วมกันระหว่างนักศึกษาพิการ ผู้ปกครอง อาจารย์ผู้สอนและเจ้าหน้าที่ของสถาบันเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวางแผนพัฒนานักศึกษาพิการร่วมกัน
- ประสานงานกับหน่วยงานเกี่ยวกับการพัฒนาคนพิการในด้านอื่นๆ เช่น พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด หน่วยงานทางการแพทย์หรือสาธารณสุขในพื้นที่ หรือองค์กรคนพิการในพื้นที่เพื่อหารือแลกเปลี่ยนข้อมูล วิธีการ วิทยากร หรือสถานที่ ที่สามารถนำมาจัดกิจกรรมพัฒนาและเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้นักศึกษาพิการร่วมกัน

ภาพที่ 14 สรุปผลข้อมูลจากขั้นตอนการวิจัยขั้นที่ 3

จากนั้นทำการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษา พิจารณาของสถาบันอุดมศึกษา พบว่าสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งมีรูปแบบและระบบกลไกในการ ดำเนินงานเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษา พิจารณาที่แตกต่างกันตามศักยภาพและความ พร้อมของแต่ละแห่ง โดยจากการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษา พิจารณาทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านจุดมุ่งหมาย ด้านเนื้อหาและสาระการเรียนรู้ ด้านวิธีการจัดการ เรียนรู้ ด้านสื่อและอุปกรณ์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านวิธีการประเมินผล และด้านบุคลากรผู้มีส่วน เกี่ยวข้อง พบว่ากระบวนการเรียนรู้ทั้ง 6 ด้านมีลักษณะดังนี้

(1) สถาบันอุดมศึกษาที่มีระบบการดูแลช่วยเหลือ นักศึกษา พิจารณาหรือมีศูนย์ DSS ที่อยู่ใน รูปแบบของศูนย์ DSS ที่ขึ้นตรงกับรองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา มีกระบวนการเรียนรู้ในปัจจุบัน ตั้งจุดประสงค์ในการดำเนินงานเน้นการจัดบริการสื่อ อุปกรณ์และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้เพื่ออำนวยความสะดวกให้นักศึกษา พิจารณาสามารถเรียนรู้และทำกิจกรรมกับผู้อื่นได้อย่างเต็มที่ตามศักยภาพของแต่ละคน จึงมีจุดประสงค์ที่ต้องการจัดบริการให้ครอบคลุมทั้งการจัดสื่ออุปกรณ์ สิ่งสนับสนุนการ เรียนรู้ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ และการให้คำปรึกษาเพื่อลดความตึงเครียดและสร้างความอบอุ่น สบายใจให้แก่ นักศึกษา พิจารณาให้มากที่สุดทั้งการทำชมรมนักศึกษา พิจารณา ชมรมจิตอาสา จัดกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษา พิจารณาให้เหมาะสมกับลักษณะอัตลักษณ์ของแต่ละกลุ่ม ควบคู่กับการพัฒนาความรู้และทัศนคติของอาจารย์ บุคลากรภายใน ผู้ปกครองของนักศึกษา พิจารณา และนักศึกษาอื่น เพื่อให้ทุกฝ่ายเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับความ พิจารณาแต่ละประเภทและเข้าใจ แนวทางการจัดการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับนักศึกษา พิจารณาแต่ละประเภท สถาบันอุดมศึกษารูปแบบ นี้จะมีระบบกลไกในการบริหารงาน แผนงาน และการกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง อย่างชัดเจน มีความเข้าใจและความพร้อมสูงในการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษา พิจารณา กระบวนการเรียนรู้ที่คาดหวังของสถาบันอุดมศึกษารูปแบบนี้จึงเป็นการสรรหาคูคนเฉพาะ ด้านมาเพิ่มเติมหรือการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่มีอยู่เพื่อจะได้จัดบริการสนับสนุนการเรียนรู้ ให้แก่นักศึกษา พิจารณาได้อย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุมมากขึ้น จัดพื้นที่ทางสังคมให้กับนักศึกษา พิจารณาให้ชัดเจน เป็นรูปธรรมทั้งในด้านสถานที่และโอกาส ให้ นักศึกษา พิจารณาได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ทั้งในและนอกห้องเรียนให้มากขึ้น รวมทั้งปรับปรุงรูปแบบการสมัครเข้าศึกษาให้ นักศึกษา พิจารณาสามารถเข้าเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและเหมาะสมมากขึ้น รวมถึงสามารถพัฒนาระบบการสอบ เข้าที่เอื้ออำนวยให้นักศึกษา พิจารณาได้สำเร็จ ศูนย์ DSS ของสถาบันอุดมศึกษาเหล่านี้จึงมีความ พร้อมและสามารถพัฒนาองค์ความรู้ของตนเองไปสู่การพัฒนาเป็นศูนย์วิจัยหรือเผยแพร่ผลงานด้าน การจัดการศึกษาพิเศษหรือการจัดบริการสำหรับนักศึกษา พิจารณาเพื่อเป็นต้นแบบให้กับศูนย์บริการ นักศึกษา พิจารณาของสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ ได้

(2) สถาบันอุดมศึกษาที่มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการหรือมีศูนย์ DSS ที่อยู่ในรูปแบบของศูนย์บริการนักศึกษาพิการ(ศูนย์การศึกษาพิเศษ) ในสังกัดของคณะครุศาสตร์ ศูนย์บริการนักศึกษาพิการรูปแบบนี้พัฒนามาจากการมีสาขาวิชาการศึกษาพิเศษ สังกัดคณะครุศาสตร์ จึงมีจุดเด่นคือมีอาจารย์ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษ การเรียนร่วม และจิตวิทยาการศึกษาพิเศษเป็นอย่างดี รวมทั้งยังเปิดสอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องให้กับนักศึกษาอื่นด้วย จึงทำให้มีบุคลากรที่พร้อมในการให้ความรู้กับบุคลากรอื่น ๆ ทั้งในสถาบันและให้ความรู้กับหน่วยงานภายนอก และมีนักศึกษาที่เรียนในสาขาวิชาการศึกษาพิเศษที่จะได้นำความรู้ที่ตนศึกษาอยู่มาช่วยเหลือหรือเป็นอาสาสมัครให้เพื่อนนักศึกษาพิการ กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นอยู่ของสถาบันอุดมศึกษาแบบนี้ยังมีลักษณะการตั้งจุดประสงค์และการดำเนินงานคล้ายกับสถาบันอุดมศึกษารูปแบบแรก คือ เพื่อจัดบริการสื่อ อุปกรณ์และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้เพื่ออำนวยความสะดวกให้นักศึกษาพิการสามารถเรียนรู้และทำกิจกรรมกับผู้อื่นได้อย่างเต็มที่ตามศักยภาพของแต่ละคน โดยจัดบริการให้ครอบคลุมทั้งการจัดสื่อ อุปกรณ์ สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ และการให้คำปรึกษา จัดพื้นที่ทางสังคม การรวมกลุ่ม ชมรมนักศึกษาพิการให้เป็นรูปธรรม รวมทั้งให้ความรู้กับอาจารย์และบุคลากรในสถาบันเพื่อเกิดความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับความพิการแต่ละประเภทและเข้าใจแนวทางการจัดการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับนักศึกษาพิการจากทุกคณะทุกสาขาวิชา แต่ระบบกลไกการบริหารงานของศูนย์เป็นการบริหารภายใต้สังกัดของคณะครุศาสตร์จึงมีความล่าช้าและมีข้อจำกัดทั้งในด้านงบประมาณและการขอความร่วมมือระหว่างคณะ ระบบกลไกการบริการงานจึงไม่สอดคล้องกับภาระงานด้านการจัดบริการสำหรับนักศึกษาพิการทั้งสถาบัน เนื่องจากความพร้อมด้านความรู้ของบุคลากรในสาขาวิชาการศึกษาพิเศษกระบวนการเรียนรู้ที่คาดหวังของสถาบันอุดมศึกษารูปแบบนี้จึงเป็นการพัฒนางานวิจัยและผลงานวิชาการเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ การจัดบริการและการใช้สื่อ อุปกรณ์สำหรับสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการให้กับบุคลากรภายในและหน่วยงานอื่น ๆ โดยใช้จุดเด่นด้านศักยภาพของบุคลากรในสาขาวิชาการศึกษาพิเศษในการพัฒนานวัตกรรม เครื่องมือ อุปกรณ์ หรืองานวิจัยด้านการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการให้มากขึ้น ชัดเจนขึ้น และสามารถนำร่องกิจกรรมทางสังคมที่เป็นความร่วมมือระหว่างนักศึกษาพิการและนักศึกษาทั่วไปในการทำพัฒนานวัตกรรมสำหรับนักศึกษาพิการหรือคนพิการอื่นร่วมกันได้

(3) สถาบันอุดมศึกษาที่กำลังอยู่ระหว่างการเตรียมการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการหรือ ศูนย์DSS ที่ใช้นโยบายเชิงรับ สถาบันอุดมศึกษารูปแบบนี้มีกระบวนการเรียนรู้ในปัจจุบัน คือ มุ่งการเตรียมการไปสู่การจัดตั้งเป็นศูนย์ DSS ในอนาคต และเริ่มมีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่ดูแลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาและดูแลนักศึกษาพิการโดยเฉพาะ เริ่มมีการเปิดรับคนพิการเข้าศึกษาในรอบพิเศษหรือโครงการพิเศษแล้ว (ส่วนใหญ่เริ่มปี 2561) ส่งผลให้เริ่มมีคนพิการเข้า

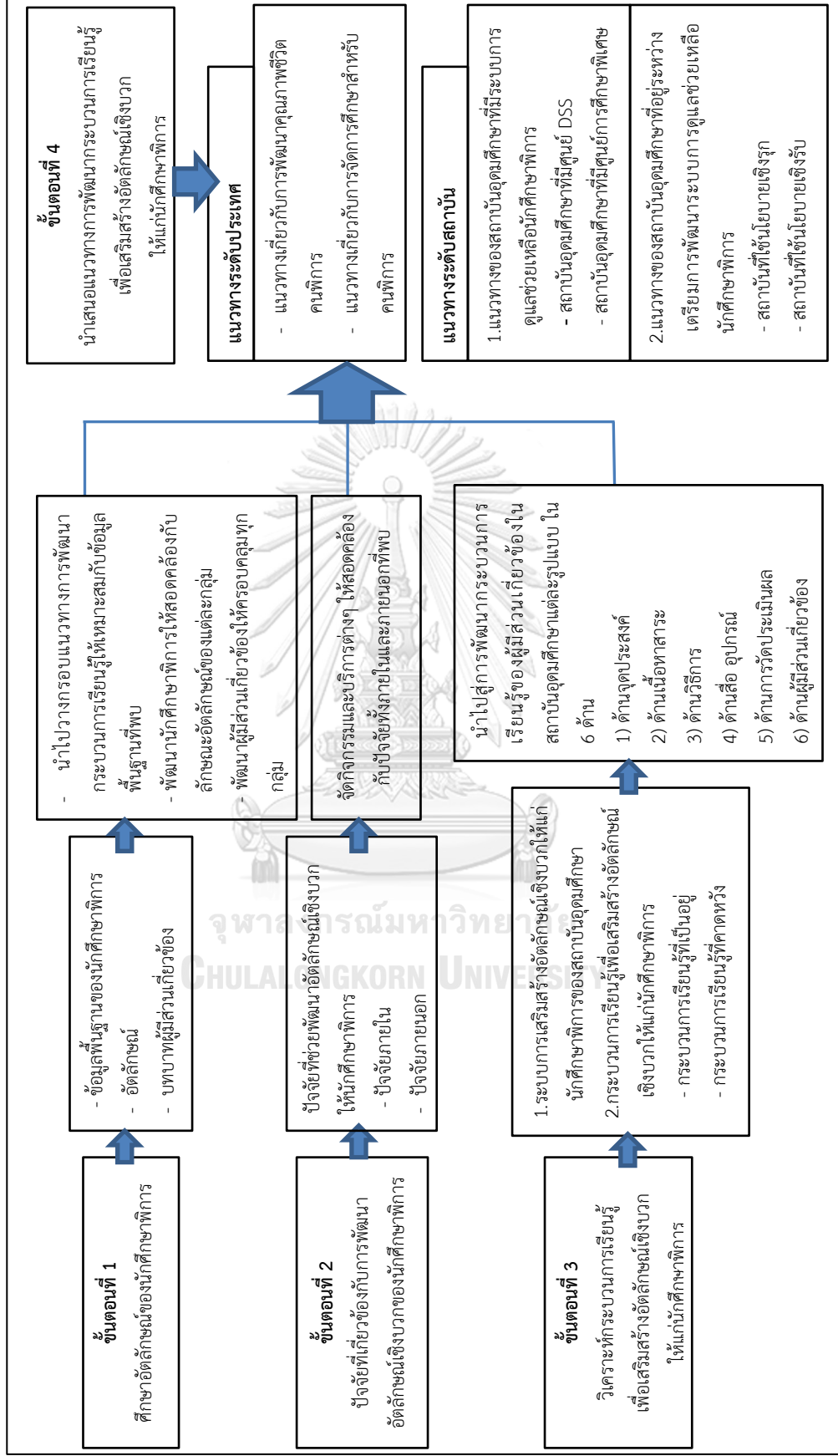
มาเรียนมากขึ้น สถาบันจึงมีการเตรียมสถานที่และบุคลากรไว้รองรับ แต่เนื่องจากยังขาดงบประมาณสนับสนุนและขาดบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะทางด้านการศึกษาพิเศษหรือความรู้เกี่ยวกับการใช้สื่ออุปกรณ์และสิ่งสนับสนุนการเรียนของนักศึกษาพิการแต่ละประเภทจึงยังไม่สามารถจัดบริการได้ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพมากนัก กระบวนการเรียนรู้ที่คาดหวังของสถาบันอุดมศึกษารูปแบบนี้ คือ การสรรหางบประมาณและบุคลากรที่เป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเข้ามาเพิ่มเติมหรือใช้วิธีการพัฒนาความรู้ของบุคลากรที่มีอยู่ด้วยการส่งไปอบรมเพิ่มเติมหรือศึกษาดูงานในศูนย์ต้นแบบต่าง ๆ เพื่อนำความรู้ที่ได้มาจัดทำเป็นแผนการดำเนินงานและเสนอต่อผู้บริหารต่อไป รวมทั้งสามารถเริ่มต้นวางแนวทางในการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการด้วยการจัดหาพื้นที่ทำกิจกรรมทางสังคม เช่น ชมรม สมาคม สโมสรนักศึกษาพิการ หรือเป็นการรวมกลุ่มกับนักศึกษาอื่นเพื่อทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาพิการหรือกลุ่มคนอื่นในสังคมร่วมกัน เช่น ชมรมนักศึกษาจิตอาสาพัฒนาท้องถิ่น จิตอาสาเพื่อเพื่อนนักศึกษาพิการ หรือรวมตัวกันไปทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาสังคมด้านอื่นๆ เป็นต้น

(4) สถาบันอุดมศึกษาที่กำลังอยู่ระหว่างการเตรียมการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการหรือ ศูนย์ DSS ที่ขึ้นนโยบายในเชิงรับ สถาบันอุดมศึกษารูปแบบนี้จะมีการจัดบริการตามคำร้องขอของนักศึกษาพิการที่เข้ามาแต่ละปี และมีหน่วยงานและบุคลากรที่ดูแลจัดบริการสำหรับนิสิตพิการและนิสิตปกติร่วมกัน ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในสังกัดของกองกิจการนักศึกษาของมหาวิทยาลัย บริการที่จัดให้สำหรับนักศึกษาพิการส่วนใหญ่จึงเป็นการจัดบริการสำหรับนักศึกษาสำหรับนักศึกษาบกพร่องทางการเห็นและบกพร่องทางร่างกาย คือบริการจัดทำเอกสารอักษรเบรลล์ เครื่องบันทึกเสียง คอมพิวเตอร์พกพา (Notebook) การจัดหาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เช่น ทางลาด รวจับ การจัดหาหอพักและทุนการศึกษา กระบวนการเรียนรู้ที่คาดหวังของสถาบันรูปแบบนี้จึงเป็นการจัดหาอุปกรณ์ และเครื่องมือสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการที่หลากหลายสามารถจัดบริการให้นักศึกษาพิการหลากหลายประเภทมากขึ้น ซึ่งควรเริ่มการจัดบริการต่างๆ ด้วยการสำรวจความคิดเห็น ความต้องการของนักศึกษาพิการและผู้ปกครองเพื่อรับฟังปัญหาและหาแนวทางในการพัฒนาที่ตรงกัน รวมถึงการเตรียมความพร้อมของบุคลากรภายในด้วยการพัฒนาความรู้ของบุคลากรเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษ การจัดบริการและการใช้สื่ออุปกรณ์สนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการให้มากขึ้น เพื่อให้บุคลากรทั้งอาจารย์และเจ้าหน้าที่สามารถจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้นักศึกษาพิการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งประสานงานกับนักศึกษาพิการและครอบครัวได้อย่างเหมาะสมมากขึ้น

ข้อมูลที่ได้นำมาสรุปผลจากขั้นตอนการวิจัยทั้ง 3 ขั้นตอน นำมาสังเคราะห์ข้อมูลกับผลการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ ได้ข้อมูลดังแสดงใน

ภาพที่ 15 สรุปผลข้อมูลจากขั้นตอนการวิจัยมาสู่การนำเสนอร่างแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ

ภาพที่ 15 สรุปผลข้อมูลจากขั้นตอนการวิจัยการนำเสนอร่างแนวทางการพัฒนาระบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้นักศึกษาศึกษา

จากนั้นผู้วิจัยทำการสรุปผลข้อมูลจากขั้นตอนการวิจัยทั้ง 3 ขั้นตอน แล้วสังเคราะห์ข้อมูลกับผลการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้นักศึกษาพิการเพื่อพัฒนาเป็นร่างแนวทางการกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้นักศึกษาพิการ โดยแยกออกเป็นแนวทางระดับประเทศและแนวทางระดับสถาบัน ดังแสดงในตารางที่ 23 ร่างแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้นักศึกษาพิการ (แนวทางระดับประเทศ) และตารางที่ 24 ร่างแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้นักศึกษาพิการ (แนวทางระดับสถาบัน)

ตารางที่ 25 ร่างแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่บัณฑิตศึกษาธิการ (แนวทางการระดับประเทศ)

แนวทางการหลัก	กระบวนการเรียนรู้		ผู้รับผิดชอบ
<p>นโยบายด้านคุณภาพชีวิตและสวัสดิการของคณาธิการ</p> <p>เผยแพร่นโยบายเกี่ยวกับสวัสดิการและการจัดการศึกษาสำหรับคณาธิการให้ทั่วถึงระดับท้องถิ่น</p>	<p>ด้านจุดมุ่งหมาย</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เผยแพร่นโยบายเกี่ยวกับสวัสดิการและการจัดการศึกษาสำหรับคณาธิการไปทั่วถึงกับเจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่นและประชาชนระดับพื้นที่ เผยแพร่ข้อมูลไปสู่ประชาชนระดับท้องถิ่นให้ได้มากที่สุด 	<ul style="list-style-type: none"> - กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ - พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (มอบหน้าที่ พม.จังหวัด) - สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (มอบหน้าที่ อบต.)
<p>ด้านเนื้อหาและสาระ</p>	<p>เนื้อหาสาระเกี่ยวกับสวัสดิการและการจัดการศึกษาสำหรับคณาธิการ เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - การทำบัตรประจำตัวคณาธิการ - การขอรับสิทธิในการรักษาพยาบาลและฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ - สิทธิในการศึกษา(เรียนฟรีตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานถึงระดับปริญญาตรีทั้งในโรงเรียนรัฐและโรงเรียนเฉพาะความพิการ) 	<ul style="list-style-type: none"> - กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข (มอบหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หรือ อสม.) 	
<p>ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้</p>	<ul style="list-style-type: none"> - การประชุมเพื่อสอบถามข้อมูล แจ้งข่าวสาร - การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับสวัสดิการและการจัดการศึกษาสำหรับคณาธิการ - การสัทธิวิธี การดูแลช่วยเหลือคณาธิการและขั้นตอนการขอรับบริการเบื้องต้น 		
<p>ด้านสื่อและอุปกรณ์</p>	<ul style="list-style-type: none"> - สื่อแผ่นพับ คู่มือที่สั้นและเข้าใจง่าย 		

แนวทางหลัก	กระบวนการเรียนรู้		ผู้รับผิดชอบ
<p>นำคนพิการเข้าสู่ระบบสวัสดิการของรัฐให้มากที่สุด โดยการสแกนหาและดึงคนพิการในพื้นที่เข้าสู่ระบบการรับสวัสดิการของรัฐให้มากที่สุด เพื่อนำคนพิการเข้าสู่กระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิต พี่นฟู สรรภภาพ และมีโอกาสทางการศึกษามากขึ้น เพื่อเพิ่มจำนวนคนพิการที่มีโอกาสทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้มากขึ้น</p>	<p>ด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - สื่อวีดิทัศน์ - สังเกตการณ์ตอบสนองด้านความรู้ความเข้าใจและทักษะการปฏิบัติในขั้นตอนการขอรับบริการต่างๆ - สอบถามความเข้าใจหลังการให้ความรู้ - บุคลากรในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล - อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) - องค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.) - ผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน - ประชาชนในท้องถิ่น - คนพิการและครอบครัว 	<ul style="list-style-type: none"> - กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ - สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (มอบหน้าที่ พม.จังหวัด) - สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (มอบหน้าที่ อบต.)
	<p>ด้านเจ้าหน้าที่</p>	<ul style="list-style-type: none"> - นำคนพิการเข้าสู่ระบบสวัสดิการของรัฐให้มากที่สุด - สนับสนุนคนพิการในแต่ละชุมชนเข้าสู่ระบบการศึกษาให้มากขึ้น - ส่งเสริมให้คนพิการเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพและมีทักษะอาชีพให้เต็มที่ที่สุด 	<ul style="list-style-type: none"> - กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข (มอบหน้าที่ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หรือ อสม.)
	<p>ด้านเนื้อหาและสาระ</p>	<p>เนื้อหาสาระเกี่ยวกับสวัสดิการและการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์สำหรับคนพิการ - สิทธิในการศึกษา(เรียนฟรีตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานถึงระดับปริญญาตรีทั้งในโรงเรียนรัฐและ 	

แนวทางการหลัก	กระบวนการเรียนรู้	ผู้รับผิดชอบ
	<p>โรงเรียนพาณิชยการ)</p> <ul style="list-style-type: none"> - การขอรับการพัฒนาทักษะอาชีพและข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการในพื้นที่ - การแนะนำแนวอาชีพสำหรับคนพิการแต่ละประเภท - การประชุมเพื่อสอบถามความต้องการในการรับการศึกษา พัฒนาศักยภาพและการศึกษา - การอบรมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาและการฝึกอาชีพสำหรับคนพิการ - สื่อแผ่นพับ - คู่มือการขอรับบริการต่างๆ - สื่อวีดิทัศน์ - สังเกตการตอบสนองด้านความรู้ความเข้าใจ - สอบถามความเข้าใจหลังการให้ความรู้ - สัดส่วนจำนวนของคนพิการในพื้นที่เข้าสู่ระบบสวัสดิการ พัฒนาศักยภาพและการศึกษา - องค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.) - เจ้าหน้าที่จากทพ.จังหวัด - เจ้าหน้าที่จากศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการในพื้นที่ - ผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน - ประชาชนในท้องถิ่น 	

แนวทางการหลัก	กระบวนการเรียนรู้	ผู้รับผิดชอบ
<p>การให้ความรู้กับผู้บริหาร อาจารย์และบุคลากรในสถานศึกษาทั้งระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาเพื่อให้เข้าใจสิทธิและสวัสดิการของคนพิการ และสามารถเป็นผู้ช่วยเหลือหรือประสานงานกับหน่วยงานรัฐอื่น ๆ เพื่อให้คนพิการได้รับการติดต่อเองและครอบครัวให้มากที่สุด</p>	<p>ด้านจุดมุ่งหมาย</p> <ul style="list-style-type: none"> - ให้ความรู้กับผู้บริหาร อาจารย์และบุคลากรในสถานศึกษาทั้งระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาเกี่ยวกับสิทธิและสวัสดิการของคนพิการ - ส่งเสริมให้ผู้บริหาร อาจารย์และบุคลากรในสถานศึกษาเป็นผู้ช่วยเหลือเบื้องต้นหรือผู้ประสานงานกับหน่วยงานรัฐอื่น ๆ เกี่ยวกับกรอบความช่วยเหลือของเด็กพิการในสถานศึกษา <p>ด้านเนื้อหาและสาระ</p> <ul style="list-style-type: none"> - กฎหมาย นโยบายของรัฐ เช่น พระราชบัญญัติต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ - สิทธิในการศึกษา(เรียนฟรีตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานถึงระดับปริญญาตรีทั้งในโรงเรียนรัฐและโรงเรียนพาณิชยกรรมศึกษา) - การขอรับการพัฒนากิจกรรมและข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการในพื้นที่การแนะแนว 	<ul style="list-style-type: none"> - สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม - กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ - สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (มอบหน้าที่ พม.จังหวัด)
	<p>คนพิการและครอบครัว</p>	

แนวทางการหลัก	กระบวนการเรียนรู้	ผู้รับผิดชอบ
	<p>อาชีพสำหรับคนพิการแต่ละประเภท</p> <ul style="list-style-type: none"> - การทำบัตรประชาชนประจำตัวคนพิการ - การขอรับสิทธิในการรักษาพยาบาลและฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ <p>ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้</p> <ul style="list-style-type: none"> - การประชุมเพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจ - การอบรมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาและการฝึกอาชีพสำหรับคนพิการ - การสัมมนาแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น <p>ด้านสื่อและอุปกรณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> - สื่อแผ่นพับ - คู่มือการขอรับบริการต่างๆ - เอกสารประกอบการอบรมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาและการพัฒนาคนพิการ - สื่อวีดิทัศน์ <p>ด้านวิธีการประเมินผล</p> <ul style="list-style-type: none"> - สังเกตการตอบสนองด้านความรู้ความเข้าใจ - สอบถามความเข้าใจหลังการใช้ความรู้ - สักส่วนจำนวนของคนพิการในพื้นที่ที่เข้าสู่ระบบสวัสดิการ พัฒนาศักยภาพและการศึกษา <p>ด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหาร อาจารย์และบุคลากรในสถานศึกษาทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษา - เจ้าหน้าที่จากพม. จังหวัด 	

แนวทางการหลัก	กระบวนการเรียนรู้	ผู้รับผิดชอบ
	ภาระหน้าที่จากศูนย์ฝึกอบรมที่ - เจ้าหน้าที่จากศูนย์ฝึกอบรมที่ - ประชาชนในท้องถิ่น - คนพิการและครอบครัว	

ตารางที่ 26 ร่างแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่บัณฑิตศึกษาธิการ (แนวทางการระดับสถาบัน)

สถาบัน/กระบวนการเรียนรู้	แนวทาง	ผู้รับผิดชอบ
สถาบันอุดมศึกษาที่มีระบบการดูแลช่วยเหลือบัณฑิตศึกษาธิการหรือมีศูนย์ DSS		
1.1 สถาบันอุดมศึกษาที่มีศูนย์ DSS		
1) ด้านจุดมุ่งหมาย		
	(1) เปิดโอกาสทางการศึกษาดูด้วย การเปิดรับสมัครคนพิการเข้าเรียนในสาขาวิชาต่าง ๆ ในรอบพิเศษควบคู่กับการพัฒนาระบบการสอบเข้าที่อำนวยความสะดวกต่อข้อจำกัดของคนพิการแต่ละประเภท	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารสถาบัน - ศูนย์ DSS - สำนักทะเบียนและประมวลผลการศึกษา
	(2) พัฒนาระบบคัดกรองนักศึกษาพิการให้สามารถเชื่อมต่อข้อมูลระหว่างสำนักทะเบียนและประมวลผลกับศูนย์ DSS ได้	<ul style="list-style-type: none"> - ศูนย์ DSS - สำนักทะเบียนและประมวลผลการศึกษา
	(3) ร่วมมือกับหน่วยงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและฝ่ายทะเบียนเพื่อพัฒนาระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับนักศึกษาพิการเพื่อช่วยให้การจัดบริการสำหรับนักศึกษาพิการมีประสิทธิภาพมากขึ้น	<ul style="list-style-type: none"> - ศูนย์ DSS - สำนักทะเบียนและประมวลผลการศึกษา - สำนักวิทยบริการ และเทคโนโลยีสารสนเทศ
	(4) พัฒนาระบบการจัดบริการและเพิ่มจำนวนสื่อ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกที่สามารถตอบสนองความต้องการจำเป็นของนักศึกษาพิการให้ครอบคลุมทุกประเภทความพิการมากขึ้น	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารสถาบัน - ศูนย์ DSS
	(5) จัดทำแผนพัฒนาบุคลากรของศูนย์ DSS และสรรหาบุคลากรให้เพียงพอ โดยเน้นการสรรหาผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านการจัดการจัดการศึกษาพิเศษเพื่อให้บริการนักศึกษาพิการได้อย่างถูกต้องและทั่วถึงมากขึ้น	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารสถาบัน - ศูนย์ DSS
	(6) พัฒนาความรู้ของอาจารย์และบุคลากรในสถาบันให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ	<ul style="list-style-type: none"> - ศูนย์ DSS

สถาบัน/กระบวนการเรียนรู้	แนวทาง	ผู้รับผิดชอบ
	<p>การจัดศึกษาพิเศษและการจัดบริการสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการ</p> <p>(7) พัฒนากลยุทธ์การใช้สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีสำหรับนักศึกษาพิการให้แก่นักศึกษาพิการและคณาจารย์ผู้สอน ให้สามารถเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีต่าง ๆ ในการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ</p> <p>(8) จัดบริการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาให้แก่นักศึกษาพิการควบคู่กับการบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการและบริการทางการแพทย์</p> <p>(9) ประสานงานกับฝ่ายพยาบาลหรือสถานพยาบาลในพื้นที่เพื่อจัดบริการดูแลสุขภาพอนามัยให้แก่นักศึกษาพิการอย่างสม่ำเสมอ</p> <p>(10) พัฒนาโครงการ/กิจกรรมที่สามารถช่วยส่งเสริมศักยภาพของนักศึกษาพิการให้ตรงกับความต้องการและความสนใจที่หลากหลายมากขึ้น</p> <p>(11) สร้างพื้นที่ทางสังคมให้นักศึกษาพิการโดยการส่งเสริมให้นักศึกษาพิการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งของคณะ มหาวิทยาลัย หรือกิจกรรมชมรม สโมสรต่าง ๆ ตามความสนใจมากขึ้น</p> <p>(12) พัฒนาโครงการฝึกอบรมทักษะอาชีพต่าง ๆ และบริการแนะแนวอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการและความสามารถของนักศึกษาพิการแต่ละคน</p> <p>(13) ให้ความรู้กับผู้ประกอบการและครอบครัวของนักศึกษาพิการเกี่ยวกับการช่วยเหลือและการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการ และนำผู้ประกอบการเข้ามาส่วนร่วมกับการ</p>	<p>- อาจารย์และบุคลากรภายในสถาบัน</p> <p>- ศูนย์ DSS</p> <p>- อาจารย์และบุคลากรภายในสถาบัน</p> <p>- ศูนย์ DSS</p> <p>- หน่วยงานทางการแพทย์ของ สถาบัน</p> <p>- ศูนย์ DSS</p> <p>- หน่วยงานทางการแพทย์ของ สถาบัน</p> <p>- ศูนย์ DSS</p> <p>- กองกิจการนักศึกษา</p> <p>- ศูนย์ DSS</p> <p>- กองกิจการนักศึกษาของคณะและของสถาบัน</p> <p>- ศูนย์ DSS</p> <p>- หน่วยงานภายนอก เช่น ศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการ , ศูนย์บริการคนพิการจังหวัด และเอกชนในพื้นที่</p> <p>- ศูนย์ DSS</p> <p>- กองกิจการนักศึกษาของคณะและของ</p>

สถาบัน/กระบวนกรเรียนรู้อ	แนวทาง	ผู้รับผิดชอบ
	<p>วางแผนการจัดกิจกรรมและการประเมินผลความสำเร็จของกิจกรรมพัฒนา นักศึกษาพิการ</p> <p>(14) พัฒนาตนเองไปสู่การเป็นศูนย์กลางเกี่ยวกับการศึกษา สังเกต ทดลองและวิจัย เกี่ยวกับการศึกษาพิเศษและการจัดการบริการสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษา พิการให้แก่สถาบันอื่นและผู้สนใจทั่วไป</p>	<p>สถาบัน</p> <ul style="list-style-type: none"> - อาจารย์ที่ปรึกษาของนักศึกษาพิการ - ศูนย์ DSS - สำนักวิจัยของสถาบัน - อาจารย์และบุคลากรภายในสถาบัน
<p>2) ด้านเนื้อหาและสาระการเรียนรู้</p>	<p>(1) การจัดการศึกษาพิเศษ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เลือกอำนวยความสะดวก บกพร่องของนักศึกษาพิการแต่ละประเภท</p> <p>(2) การจัดการบริการและวิธีการใช้สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี สำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท</p> <p>(3) การพัฒนาระบบฐานข้อมูลประวัติและระบบคัดกรองนักศึกษาพิการ</p> <p>(4) การทดลอง และวิจัย เกี่ยวกับการศึกษาพิเศษและการจัดการสำหรับนักศึกษา พิการ</p> <p>(5) การปรับปรุงอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสมกับนักศึกษา พิการแต่ละประเภท ตามหลัก Universal Design</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ศูนย์ DSS - ศูนย์ DSS - ศูนย์ DSS - สำนักทะเบียนและประมวลผลการศึกษา - สำนักวิทยบริการ และเทคโนโลยีสารสนเทศ - ศูนย์ DSS - สำนักวิจัยของสถาบัน - อาจารย์และบุคลากรภายในสถาบัน - ศูนย์ DSS - ฝ่ายอาคารสถานที่

สถาบัน/กระบวนกรเรียนรูู้	แนวทาง	ผู้รับผิดชอบ
	<p>(6) รูปแบบของโครงการ/กิจกรรมทางสังคมที่ช่วยส่งเสริมศักยภาพของนักศึกษาพิการแต่ละประเภท</p> <p>(7) รูปแบบของโครงการ/กิจกรรมฝึกอบรมทักษะและแนะแนวอาชีพที่เหมาะสมกับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท</p> <p>(8) รูปแบบของกิจกรรมทางสังคมของนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา</p> <p>(9) การจัดการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาที่เหมาะสมกับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท</p> <p>(10) รูปแบบการจัดบริการดูแลสุขภาพทางการแพทย์ที่เหมาะสมกับความต้องการของนักศึกษาพิการแต่ละประเภท</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ศูนย์ DSS - ฝ่ายกิจการนักศึกษาของคณะและของสถาบัน - ศูนย์ DSS - ฝ่ายกิจการนักศึกษาของคณะและของสถาบัน - ศูนย์ DSS - ฝ่ายกิจการนักศึกษาของคณะและของสถาบัน - ศูนย์ DSS - ศูนย์ DSS - หน่วยงานทางการแพทย์ของ สถาบัน
3) ด้านการจัดการจัดการเรียนรูู้		
	<p>(1) การประชุม</p> <p>(2) การอบรมให้ความรู้</p> <p>(3) การสัมมนาและจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ</p> <p>(4) การศึกษา ดูงาน ในหน่วยงานต้นแบบด้านการดูแลและเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ</p> <p>(5) การวิจัยและพัฒนา</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ศูนย์ DSS - ฝ่ายวิชาการของคณะและของสถาบัน - ฝ่ายกิจการนักศึกษาของคณะและของสถาบัน

สถาบัน/กระบวนกรเรียนรู้	แนวทาง	ผู้รับผิดชอบ
4) ด้านสื่อและอุปกรณ์	<p>(1) สื่อ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครอบคลุมทุกประเภทความพิการ</p> <p>(2) เอกสารเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ อาคาร สถานที่ ตามหลัก Universal Design สำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท</p> <p>(3) เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพิเศษ การจัดการที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษาพิการ รูปแบบของกิจกรรมทางสังคมที่เหมาะสมกับนักศึกษาพิการ และการพัฒนาโครงการ/กิจกรรมฝึกอบรมทักษะและแนะแนวอาชีพสำหรับนิสิตพิการ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ศูนย์ DSS - ศูนย์ DSS - ฝ่ายอาคารสถานที่ - ศูนย์ DSS - ฝ่ายวิชาการของคณะและของสถาบัน - สำนักวิจัยของสถาบัน
5) ด้านการวัดและประเมินผล	<p>(1) การมีระบบการสอบเข้าศึกษาที่เหมาะสมและเป็นธรรมกับนักศึกษาพิการทุกประเภท</p> <p>(2) การมีจำนวนบุคลากรของศูนย์ DSS ที่เพียงพอต่อการจัดการสำหรับนักศึกษาพิการที่มีอยู่</p> <p>(3) มีจำนวนสื่อ อุปกรณ์ เครื่องมือที่ช่วยในการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการที่เพียงพอต่อความต้องการ</p> <p>(4) มีระบบคัดกรองแรกเข้าที่มีประสิทธิภาพและมีระบบฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงทั้งหมดที่</p> <p>(5) อาจารย์และเจ้าหน้าที่ในสถาบันมีความรู้เกี่ยวกับการศึกษาพิเศษและการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการมากขึ้น</p> <p>(6) มีการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ อาคาร สถานที่ ตามหลัก Universal Design สำหรับนักศึกษาพิการที่ครอบคลุมพื้นที่ต่าง ๆ ในสถาบันมากขึ้น</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ศูนย์ DSS - สำนักทะเบียนและประมวลผลการศึกษา - สำนักวิทยบริการ และเทคโนโลยีสารสนเทศ

สถาบัน/กระบวนกรเรียนรู้	แนวทาง	ผู้รับผิดชอบ
	<p>(7) อาจารย์และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจและยอมรับในความสามารถของนิสิต พิจารณาเพิ่มขึ้น</p> <p>(8) นักศึกษาพิจารณาพัฒนาคุณภาพของตนเองได้ตามศักยภาพ รวมทั้งสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเข้าร่วมเวทีการแข่งขันที่เหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละคนได้</p>	
6) ด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	<p>(1) ผู้บริหารสถาบัน</p> <p>(2) ผู้บริหาร อาจารย์และบุคลากรของศูนย์ DSS</p> <p>(3) สำนักทะเบียนและประมวลผล</p> <p>(4) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ เช่น สำนักจัดซื้อเพื่อการศึกษา สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น</p> <p>(5) กองพัฒนานักศึกษา</p> <p>(6) ฝ่ายอาคารสถานที่</p> <p>(7) ฝ่ายกิจการนักศึกษาและฝ่ายวิชาการของแต่ละคณะ</p> <p>(8) อาจารย์และบุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถาบัน</p> <p>(9) นักศึกษาพิการและผู้ปกครอง</p> <p>(10) นักศึกษาปกติ</p>	- ศูนย์ DSS(ประสานงานแต่ละฝ่าย)
1.2 สถาบันอุดมศึกษาที่มีศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดคณะครุศาสตร์		
1) ด้านจุดมุ่งหมาย		- ศูนย์การศึกษาพิเศษ

สถาบัน/กระบวนการเรียนรู้	แนวทาง	ผู้รับผิดชอบ
	<p>การศึกษาพิเศษและการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักเรียนพิการแต่ละประเภทให้กับอาจารย์และเจ้าหน้าที่ภายในสถาบันโดยให้อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาเป็นแกนนำในการให้ความรู้</p> <p>(2) อาจารย์และบุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษร่วมกันพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้และวัดประเมินผลการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความต้องการของนักศึกษาพิการแต่ละประเภท ผลักดันไปสู่การเสนอเป็นนโยบายระดับสถาบันและให้ผู้บริหารของสถาบันออกประกาศบังคับใช้อย่างทั่วถึง</p> <p>(3) ผู้บริหารสถาบันให้การสนับสนุนและอาจารย์และบุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษในการพัฒนาเอกสารทางวิชาการ บทความหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพิเศษและการจัดบริการสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการ เพื่อเผยแพร่ทั้งในและนอกสถาบัน</p> <p>(4) จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างอาจารย์และบุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษกับคณาจารย์และเจ้าหน้าที่อื่น ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับความสามารถและวิธีการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการแต่ละประเภทเพื่อสร้างความเข้าใจและการยอมรับในความสามารถของนักศึกษาพิการตามความเป็นจริง</p> <p>(5) ให้ความรู้กับผู้ประกอบการและครอบครัวของนักศึกษาพิการเกี่ยวกับการช่วยเหลือและการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการ และนำผู้ประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมกับการวางแผนการจัดกิจกรรมและการประเมินผลความสำเร็จของกิจกรรมพัฒนา นักศึกษาพิการ</p>	<p>- ศูนย์การศึกษาพิเศษ</p> <p>- ผู้บริหารสถาบัน</p> <p>- ศูนย์การศึกษาพิเศษ</p> <p>- สำนักวิจัยของสถาบัน</p> <p>- ฝ่ายวิชาการของสถาบันและของคณะ</p> <p>- ศูนย์การศึกษาพิเศษ</p> <p>- ศูนย์ DSS</p> <p>- กองกิจการนักศึกษาของคณะและของสถาบัน</p> <p>- อาจารย์ที่ปรึกษาของนักศึกษาพิการ</p>

สถาบัน/กระบวนกรเรียนรูู้	แนวทาง	ผู้รับผิดชอบ
	<p>(5) พัฒนาระบบการสอบเข้าศึกษาให้นักศึกษาให้การสามารถเลือกสอบเข้าศึกษา ร่วมกับนักศึกษาก่อนได้ได้อย่างเป็นธรรมภายใต้ข้อจำกัดทางความพิการแต่ละประเภท</p> <p>(6) สรรหาและคัดเลือกบุคลากรผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านการศึกษาพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับจำนวนนักศึกษาศึกษาที่มีอยู่</p> <p>(7) พัฒนาระบบข้อมูลและระบบคัดกรองแรกเข้าที่มีประสิทธิภาพและสามารถเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานต้นทางเป็นต้น และศูนย์การศึกษาพิเศษได้</p> <p>(8) พัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ อาคาร สถานที่ ตามหลัก Universal Design สำหรับนักศึกษาพิการให้ครอบคลุมพื้นที่ต่าง ๆ ในสถาบันมากขึ้น</p> <p>(9) จัดกิจกรรม/โครงการเพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาพิการ รวมทั้งหาเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเวทีการแข่งขันทักษะที่เหมาะสมกับศักยภาพของนักศึกษาพิการแต่ละคน</p> <p>(10) จัดพื้นที่ในการทำกิจกรรมสำหรับนักศึกษาพิการให้รวมกลุ่มกัน เช่น พื้นที่ในการทำชมรมหรือสโมสรนักศึกษาพิการ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ศูนย์การศึกษาพิเศษ - สำนักทะเบียนและประมวลผล <ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารสถาบัน - ศูนย์การศึกษาพิเศษ - ฝ่ายบริหารงานบุคคล <ul style="list-style-type: none"> - ศูนย์การศึกษาพิเศษ - สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน - สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ <ul style="list-style-type: none"> - ศูนย์การศึกษาพิเศษ - ฝ่ายงานสถานที่ <ul style="list-style-type: none"> - ศูนย์การศึกษาพิเศษ - กองพัฒนานักศึกษา <ul style="list-style-type: none"> - กองพัฒนานักศึกษา
2) ด้านเนื้อหาและสาระการเรียนรู้		
	(1) วิธีการสอบวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความบกพร่องของ	<ul style="list-style-type: none"> - ศูนย์การศึกษาพิเศษ

สถาบัน/กระบวนกรเรียนรู้	แนวทาง	ผู้รับผิดชอบ
	<p>นักศึกษาพิการแต่ละประเภท</p> <p>(2) วิธีการพัฒนาระบบคัดกรองนักศึกษาพิการที่มีการเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงานในสถาบัน</p> <p>(3) การศึกษาพิเศษและการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท</p> <p>(4) การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ อาคาร สถานที่ ตามหลัก Universal Design สำหรับนักศึกษาพิการ</p> <p>(5) รูปแบบของกิจกรรม/โครงการที่เหมาะสมในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาพิการแต่ละประเภท</p>	
3) ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้	<p>(1) การประชุม</p> <p>(2) การอบรมให้ความรู้</p> <p>(3) การสัมมนา และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น</p> <p>(4) การศึกษา ดูงาน</p> <p>(5) การทดลอง และวิจัยเพื่อพัฒนาและแก้ปัญหา</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ศูนย์การศึกษาพิเศษ - ฝ่ายวิชาการของสถาบัน - ฝ่ายวิจัยของสถาบัน
4) ด้านสื่อและอุปกรณ์	<p>(1) สื่อ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท</p> <p>(2) อาคารและสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ปรับปรุงพัฒนาตามหลัก Universal Design สำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท</p> <p>(3) เอกสารประกอบการประชุม อบรม สัมมนาเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ การจัดการ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ศูนย์การศึกษาพิเศษ - ฝ่ายอาคารสถานที่ - ศูนย์การศึกษาพิเศษ

สถาบัน/กระบวนกรเรียนรู	แนวทาง	ผู้รับผิดชอบ
	<p>ที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษาพิการ รูปแบบการจัดการเรียนรู้และวัด และประเมินผลการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความสามารถของนักศึกษาพิการแต่ละประเภท</p> <p>(4) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพิเศษและการจัดการสนับสนุนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษาพิการแต่ละประเภท</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ฝ่ายวิชาการของสถาบัน - ศูนย์การศึกษาพิเศษ - ฝ่ายวิชาการของสถาบัน - ฝ่ายวิจัยของสถาบัน
5) ด้านการวัดและประเมินผล	<p>(1) การมีระบบการสอบเข้าศึกษาที่เหมาะสมและเป็นธรรมกับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท</p> <p>(2) การมีรูปแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของนักศึกษาพิการที่บังคับใช้อย่างทั่วถึงทุกคณะ ทุกสาขาวิชาที่มีนักศึกษาพิการเรียนรู้</p> <p>(3) การมีจำนวนบุคลากรของศูนย์ DSS ที่เพียงพอต่อการจัดการสำหรับนักศึกษาพิการที่มีอยู่</p> <p>(4) การมีระบบคัดกรองแรกเข้าที่มีประสิทธิภาพ สามารถคัดกรองนักศึกษาพิการจากระบบได้ดี</p> <p>(5) อาจารย์และเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษและการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภทมากขึ้น</p> <p>(6) อาจารย์และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจและยอมรับในความสามารถของนักศึกษาพิการมากขึ้น</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ศูนย์การศึกษาพิเศษ - สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน - สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ

สถาบัน/กระบวนกรเรียนรู้	แนวทาง	ผู้รับผิดชอบ
	<p>(7) การมีจำนวนสภาพแวดล้อมทางกายภาพ อาคาร สถานที่ ที่ได้รับการปรับปรุงตามหลัก Universal Design สำหรับนักศึกษาพิการ</p> <p>(8) จำนวนกิจกรรม/โครงการที่ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาพิการ</p> <p>(9) จำนวนนักศึกษาพิการที่เข้าร่วมกิจกรรมหรือรับรางวัลตามเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือเวทีการแข่งขันทั้งในระดับสถาบัน ระดับชาติ และนานาชาติ</p> <p>(10) จำนวนโครงการ/กิจกรรมเพื่อให้ความรู้หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษและการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท</p>	
6) ด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง		
	<p>(1) ผู้บริหารสถาบัน</p> <p>(2) ผู้บริหาร อาจารย์และบุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษ</p> <p>(3) สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน</p> <p>(4) สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ</p> <p>(5) กองพัฒนานักศึกษา</p> <p>(6) ฝ่ายงานอาคารสถานที่</p> <p>(7) อาจารย์และบุคลากรภายในสถาบัน</p> <p>(8) หน่วยงานภายนอก เช่น โรงเรียนเฉพาะความพิการ ศูนย์การศึกษาพิเศษและศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการในพื้นที่ เป็นต้น</p> <p>(9) นักศึกษาพิการและผู้ปกครอง</p> <p>(10) นักศึกษาปกติ</p>	<p>- ศูนย์การศึกษาพิเศษ(ประสานงานกับแต่ละฝ่าย)</p>

สถาบัน/กระบวนกรเรียนรู้	แนวทาง	ผู้รับผิดชอบ
สถาบันอุดมศึกษาที่อยู่ระหว่างการพัฒนาหรือเตรียมการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการหรือศูนย์DSS		
สถาบันอุดมศึกษาที่ใช้นโยบายเชิงรุก		
1) ด้านจุดมุ่งหมาย		
	(1) จัดทำแผนการรับคนพิการเข้าศึกษา ร่วมกับคณะและสาขาวิชาต่าง ๆ เพื่อกำหนดเกณฑ์ เงื่อนไข และคุณสมบัติที่เหมาะสมที่เปิดโอกาสให้คนพิการเข้าศึกษาได้หลากหลายสาขาวิชามากขึ้น	- คณะกรรมการและอนุกรรมการฝ่ายจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ
	(2) พัฒนาระบบฐานข้อมูลการคัดกรองนักศึกษาพิการแรกเข้าที่เชื่อมต่อกับสำนักทะเบียน และคณะต่าง ๆ	- หน่วยบริการนักศึกษาพิการ(DSS) - สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน - สำนักวิทยบริการ และเทคโนโลยีสารสนเทศ
	(3) เตรียมสถานที่สำหรับให้บริการด้านคำปรึกษาแก่นักศึกษาพิการโดยเฉพาะ และเพื่อเตรียมจัดตั้งเป็น ศูนย์ DSS ในอนาคต	- หน่วยบริการนักศึกษาพิการ(DSS)
	(4) เตรียมการพัฒนาองค์ความรู้ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการโดยการส่งเข้าอบรม ศึกษาดูงานกับศูนย์ DSS ที่เป็นต้นแบบ	- หน่วยบริการนักศึกษาพิการ(DSS)
	(5) ชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับกรดำเนินการดำเนินงานของหน่วยงานบริการนักศึกษาพิการ และประสานงานกับทุกฝ่ายทั้งอาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษา นักศึกษาพิการและครอบครัวเพื่อช่วยให้นักศึกษาพิการได้เรียนและเข้าร่วมกิจกรรมกับนักศึกษาอื่นอย่างเต็มที่ ได้ความสามารถ	- หน่วยบริการนักศึกษาพิการ(DSS)
	(6) ปฐมนิเทศและประชุมผู้ปกครองและนักศึกษาพิการเป็นประจำอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้งเพื่อสอบถามความต้องการ อุปสรรคปัญหา วางแผนการเรียน	- หน่วยบริการนักศึกษาพิการ(DSS) - อาจารย์บริการนักศึกษาพิการ

สถาบัน/กระบวนการเรียนรู้	แนวทาง	ผู้รับผิดชอบ
	<p>และพัฒนาบัณฑิตศึกษาและประเมินผลความสำเร็จร่วมกัน</p> <p>(7) แต่งตั้งคณะกรรมการและอนุกรรมการฝ่ายจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการโดยมีบุคลากรฝ่ายวิชาการ และตัวแทนจากคณะต่าง ๆ เข้าร่วม</p> <p>(8) ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดบริการเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการในช่องทางออนไลน์และเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยใหม่มากขึ้น</p> <p>(9) จัดทำแผนการจัดการจัดทําอุปกรณ์ เครื่องมือและสรรหาบุคลากรผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน การศึกษาพิเศษเพื่อเสนอต่อผู้บริหาร</p> <p>(10) จัดทำสื่อ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษาพิการแต่ละประเภทความพิการให้มากขึ้น</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารสถาบัน - ฝ่ายวิชาการและกิจการนักศึกษาของคณะ - หน่วยบริการนักศึกษาพิการ(DSS) - สำนักวิทยบริการ และเทคโนโลยีสารสนเทศ - คณะกรรมการและอนุกรรมการฝ่ายจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ - หน่วยบริการนักศึกษาพิการ(DSS) - หน่วยบริการนักศึกษาพิการ(DSS)
2) ด้านเนื้อหาและสาระการเรียนรู้		
	<p>(1) การจัดการศึกษาและดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการ</p> <p>(2) รูปแบบการจัดบริการเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท</p> <p>(3) ประเภทของ สื่อ อุปกรณ์ เครื่องมือและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภทความพิการ</p> <p>(4) การพัฒนาศูนย์ DSS และระบบกลไกการทำงานในระยะเวลาเริ่มต้น</p>	<ul style="list-style-type: none"> - คณะกรรมการและอนุกรรมการฝ่ายจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ - หน่วยบริการนักศึกษาพิการ(DSS)
3) ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้		
	(1) การประชุม	<ul style="list-style-type: none"> - คณะกรรมการและอนุกรรมการฝ่ายจัดการศึกษา

สถาบัน/กระบวนการเรียนรู้	แนวทาง	ผู้รับผิดชอบ
4) ด้านสื่อและอุปกรณ์	<p>(2) การอบรมให้ความรู้</p> <p>(3) การสัมมนาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ</p> <p>(4) การศึกษา ดูงาน</p> <p>- สื่อ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการ</p> <p>- เอกสารทางวิชาการประกอบการประชุม อบรม สัมมนาเกี่ยวกับ</p> <p>(1) การจัดการศึกษาพิเศษ</p> <p>(2) การจัดการสำหรับนักศึกษาพิการ</p> <p>(3) การพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาพิการ</p> <p>(4) สื่อ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการ</p> <p>(5) การพัฒนาระบบกลไกในการจัดการสนับสนุนนักศึกษาพิการ(DSS)</p>	<p>การศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ</p> <p>- หน่วยงานบริการนักศึกษาพิการ(DSS)</p> <p>- คณะกรรมการและอนุกรรมการฝ่ายจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ</p> <p>- หน่วยงานบริการนักศึกษาพิการ(DSS)</p>
5) ด้านการจัดและประเมินผล	<p>(1) มีการตั้งคณะกรรมการและอนุกรรมการฝ่ายจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการโดยมีบุคลากรฝ่ายวิชาการ และตัวแทนจากคณะต่าง ๆ เข้าร่วมเพื่อรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการศึกษาและจัดการบริการสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการ</p> <p>(2) มีแผนการรับคนพิการเข้าศึกษาพร้อมทั้งกำหนดเกณฑ์ เงื่อนไข และคุณสมบัติที่เหมาะสม และเปิดโอกาสให้คนพิการเข้าศึกษาได้หลากหลายสาขาวิชามากขึ้น</p> <p>(3) มีแผนการจัดทำอุปกรณ์ เครื่องมือและแผนแผนการสรรหาบุคลากรผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการศึกษาพิเศษเพื่อเสนอต่อผู้บริหาร</p>	<p>- คณะกรรมการและอนุกรรมการฝ่ายจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ</p> <p>- หน่วยงานบริการนักศึกษาพิการ(DSS)</p>

สถาบัน/กระบวนกรเรียนรู้	แนวทาง	ผู้รับผิดชอบ
	<p>(4) มีระบบฐานข้อมูลการคัดกรองนักศึกษาพิการแรกเข้าที่เชื่อมต่อกับสำนักงานทะเบียนและคณะต่าง ๆ</p> <p>(5) มีสถานที่ที่เป็นศูนย์ให้บริการด้านคำปรึกษาแก่นักศึกษาพิการโดยเฉพาะ และเพื่อเตรียมจัดตั้งเป็น ศูนย์ DSS ในอนาคต</p> <p>(6) มีช่องทางในการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดบริการเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการทั้งในช่องทางสื่อออนไลน์และเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยมากขึ้น</p> <p>(7) มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษาพิการทุกประเภทความพิการมากขึ้น</p> <p>(8) มีโครงการ/กิจกรรมที่ให้ความรู้หรือส่งบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการเข้าอบรม ศึกษาดูงานกับศูนย์ DSS ที่เป็นต้นแบบ เพื่อนำความรู้ที่ได้มาถ่ายทอดและเผยแพร่ในสถาบัน</p>	
6) ด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง		
	<p>(1) ผู้บริหารสถาบัน</p> <p>(2) ผู้บริหารและบุคลากรของกองพัฒนานักศึกษา</p> <p>(3) สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน</p> <p>(4) คณะกรรมการและอนุกรรมการฝ่ายจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ</p> <p>(5) ฝ่ายอาคารและสถานที่</p> <p>(6) ฝ่ายวิชาการของแต่ละคณะ</p> <p>(7) อาจารย์และบุคลากรในสถาบัน</p>	<p>- คณะกรรมการและอนุกรรมการฝ่ายจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ</p> <p>- หน่วยบริการนักศึกษาพิการ(DSS)</p>

สถาบัน/กระบวนการเรียนรู้	แนวทาง	ผู้รับผิดชอบ
	(8) นักศึกษาฝึกงานและผู้ปกครอง	
สถาบันอุดมศึกษาที่ใช้นโยบายเชิงรับ		
1) ด้านจุดมุ่งหมาย		
	(1) แต่งตั้งคณะกรรมการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่เป็นตัวแทนจากฝ่ายกิจการนักศึกษาของแต่ละคณะผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษและจิตวิทยา พร้อมทั้งกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการเพื่อให้ร่วมกันจัดทำเป็นแผนงานที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารสถาบัน - ฝ่ายวิชาการและฝ่ายกิจการนักศึกษาของสถาบัน
	(2) เตรียมสื่อ อุปกรณ์และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการให้ครอบคลุมประเภทความพิการมากขึ้นเพื่อรองรับความต้องการของนักศึกษาพิการที่หลากหลายและสามารถใช้งานได้ทันที	<ul style="list-style-type: none"> - ฝ่ายบริการนักศึกษาพิการ
	(3) จัดทำแผนงานด้านการจัดบริการสำหรับนักศึกษาพิการที่มีเป้าหมาย ระบบกลไก แนวทางการดำเนินงาน การประเมินผลที่ชัดเจน และมีผลการประเมินผลความสำเร็จและความพึงพอใจของนักศึกษาพิการและผู้เกี่ยวข้องอยู่เสมอ	<ul style="list-style-type: none"> - คณะกรรมการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ - ฝ่ายบริการนักศึกษาพิการ
	(4) ชี้แจงทำความเข้าใจและประสานงานกับทุกฝ่ายทั้งอาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษานักศึกษาพิการและครอบครัวเพื่อช่วยให้นักศึกษาพิการได้เรียนและเข้าร่วมกิจกรรมกับนักศึกษาอื่นอย่างเต็มที่ เด็ดความสามารถ	<ul style="list-style-type: none"> - หน่วยบริการนักศึกษาพิการ(DSS)
	(5) ปฐมนิเทศและประชุมผู้ปกครองและนักศึกษาพิการเป็นประจำอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้งเพื่อสอบถามความต้องการ อุปสรรคปัญหา วางแผนการเรียนและพัฒนา นักศึกษาและประเมินผลความสำเร็จร่วมกัน	<ul style="list-style-type: none"> - หน่วยบริการนักศึกษาพิการ(DSS) - อาจารย์บริการนักศึกษาพิการ
	(5) สรรหาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาพิเศษที่สามารถให้	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารสถาบัน

สถาบัน/กระบวนการเรียนรู้	แนวทาง	ผู้รับผิดชอบ
	<p>คำแนะนำด้านการจัดการศึกษาพิเศษและการใช้สื่ออุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภทได้ เข้ามาเป็นหนึ่งในทีมงานที่ช่วยดูแลนิสิตพิการ</p> <p>(6) พัฒนาความรู้ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภทและสามารถเลือกใช้ อุปกรณ์และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว</p> <p>(7) ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับบริการด้านสื่อ อุปกรณ์ การปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ บริการทางการแพทย์และการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาที่สถาบันจัดเตรียมไว้สำหรับนักศึกษาพิการให้ทั่วถึง ผ่านช่องทางที่หลากหลายเพื่อให้ นิสิตพิการ ผู้ปกครอง และบุคลากรแต่ละคณะทราบข้อมูลเกี่ยวกับบริการมากขึ้น</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ฝ่ายพัฒนากุศลากร - ฝ่ายกิจการนักศึกษาของสถาบัน - คณะกรรมการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ - ฝ่ายบริการนักศึกษาพิการ - ฝ่ายบริการนักศึกษาพิการ - สำนักบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ
<p>2) ด้านเนื้อหาและสาระการเรียนรู้</p>		
	<p>(1) การพัฒนาแผนการดำเนินงานและระบบกลไกในการจัดการสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการที่มีประสิทธิภาพ</p> <p>(2) การจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาพิการแต่ละประเภท</p> <p>(3) การจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ</p> <p>(4) การดูแลสุขภาพอนามัยและฟื้นฟูสมรรถภาพของคนที่พิการแต่ละประเภทเบื้องต้น</p> <p>(5) จิตวิทยาคนพิการ, จิตวิทยาการให้คำปรึกษา</p> <p>(6) การพัฒนาช่องทางทางประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดบริการสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - คณะกรรมการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ - ฝ่ายบริการนักศึกษาพิการ

สถาบัน/กระบวนกรเรียนรู้	แนวทาง	ผู้รับผิดชอบ
3) ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้	<p>(1) การประชุม</p> <p>(2) การอบรม สัมมนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น</p> <p>(3) การศึกษาดูงาน</p> <p>(4) การสาธิต ทดลอง วิจัย</p>	<p>- คณะกรรมการเกี่ยวกับการจัดการศึกษา สำหรับนักศึกษาพิการ</p> <p>- ฝ่ายบริการนักศึกษาพิการ</p>
4) ด้านสื่อและอุปกรณ์	<p>(1) สื่อ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการ</p> <p>(2) เอกสารเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ อาคาร สถานที่ ตามหลัก Universal Design สำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท</p> <p>(3) เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพิเศษ การจัดการที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษาพิการแต่ละประเภท</p>	<p>- คณะกรรมการเกี่ยวกับการจัดการศึกษา สำหรับนักศึกษาพิการ</p> <p>- ฝ่ายบริการนักศึกษาพิการ</p>
5) ด้านการจัดและประเมินผล	<p>(1) มีสื่ออุปกรณ์และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการที่ครอบคลุมประเภท ความพิการมากขึ้น และสามารถใช้งานเพื่อช่วยเหลือหรือสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการได้ทั้งหมด</p> <p>(2) มีคณะกรรมการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่เป็นตัวแทนจากฝ่ายกิจการนิสิตของแต่ละคณะผู้เกี่ยวข้องด้านการศึกษาพิเศษและจิตวิทยา พร้อมทั้งกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ</p> <p>(3) มีแผนงานเกี่ยวกับการจัดการสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม</p>	<p>- คณะกรรมการเกี่ยวกับการจัดการศึกษา สำหรับนักศึกษาพิการ</p> <p>- ฝ่ายบริการนักศึกษาพิการ</p>

สถาบัน/กระบวนการเรียนรู้	แนวทาง	ผู้รับผิดชอบ
	<p>(4) มีระบบกลไก แนวทางการดำเนินงาน และมีระบบประเมินผลความสำเร็จและความพึงพอใจของนักศึกษาพี่การและผู้เกี่ยวข้องอยู่เสมอ</p> <p>(5) มีบุคคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาพิเศษที่สามารถให้คำแนะนำด้านการจัดการศึกษาพิเศษและการใช้สื่ออุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภทได้</p> <p>(6) บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภทและสามารถเลือกใช้สื่อ อุปกรณ์และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว</p> <p>(7) มีช่องทางการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับบริการด้านสื่อ อุปกรณ์ การปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ บริการทางการแพทย์และการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาที่สถาบันจัดเตรียมไว้สำหรับนักศึกษาพิการให้ทั่วถึง หลากหลายช่องทาง และเข้าถึงนักศึกษาพิการ 100%</p>	
6) ด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	<p>(1) ผู้บริหารสถาบัน</p> <p>(2) ผู้บริหาร และบุคลากรของฝ่ายกิจการนักศึกษา</p> <p>(3) ฝ่ายทุนการศึกษาและบริการนักศึกษา ฝ่ายกิจการนักศึกษา</p> <p>(4) หน่วยส่งเสริมสุขภาพนิสิต ฝ่ายกิจการนักศึกษา</p> <p>(5) คณะกรรมการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ</p> <p>(6) สำนักงานการทะเบียน</p> <p>(7) ศูนย์บริการสุขภาพ</p>	<p>- คณะกรรมการเกี่ยวกับจัดการการศึกษา สำหรับนักศึกษาพิการ</p> <p>- ฝ่ายกิจการนักศึกษา</p>

สถาบัน/กระบวนกรเรียนรู้	แนวทาง	ผู้รับผิดชอบ
	(8) สำนักบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ (9) ฝ่ายปฏิบัติการอาคารสถานที่ (10) ฝ่ายกิจการนักศึกษาและฝ่ายวิชาการของแต่ละคณะ (11) บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาพิเศษ (12) อาจารย์และบุคลากรภายในสถาบัน (13) นักศึกษาฝึกการและผู้ปกครอง	

ทำการยกร่างแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษาพิการเพื่อนำเสนอร่างแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวก ให้แก่นักศึกษาพิการให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 11 ท่าน ตรวจสอบ โดยสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ร่าง แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้นักศึกษาพิการจาก ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ดังนี้

แนวทางระดับประเทศ

1. หน่วยงานรัฐด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสวัสดิการของคนพิการ

1) นำนโยบายเกี่ยวกับสวัสดิการและการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการไปเผยแพร่ให้ทั่วถึงกับเจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่นและประชาชนระดับพื้นที่ เพื่อให้ช่วยเป็นกระบอกเสียงในการเผยแพร่ ข้อมูลไปสู่ประชาชนระดับท้องถิ่นให้มากขึ้น

จากการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญทั้ง 11 ท่าน เห็นด้วยที่จะให้หน่วยงานรัฐที่ทำงาน เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสวัสดิการของคนพิการ เช่น กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต คนพิการ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข ทำหน้าที่เป็นผู้รับผิดชอบและประสานงานกัน ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้นักศึกษาพิการ โดยหน่วยงาน เหล่านี้จะมีบทบาทเป็นผู้นำนโยบายเกี่ยวกับสวัสดิการและการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการไป เผยแพร่ให้ทั่วถึงกับประชาชนระดับท้องถิ่นเกี่ยวกับรัฐสวัสดิการสำหรับคนพิการให้ประชาชนรู้และ เข้าใจข้อมูลที่ถูกต้องมากขึ้นมากขึ้น เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิของคนพิการที่จะได้จากหน่วยงานต่างๆ ทั้งการรักษาพยาบาล การเรียนฟรี การขอฟื้นฟูสมรรถภาพ และการฝึกทักษะอาชีพ ซึ่งกระบวนการ ในการนำนโยบายไปเผยแพร่กับประชาชนระดับท้องถิ่นนี้จะต้องอาศัยการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ และผู้นำชุมชนที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลเชิงลึกและช่วยประสานงานมายังหน่วยงานรัฐในแต่ละท้องถิ่นให้ ทราบข้อมูลเกี่ยวกับคนพิการที่ถูกต้องและรวดเร็ว

2) ควรหาวิธีนำคนพิการเข้าสู่ระบบสวัสดิการของรัฐให้มากที่สุด โดยการสแกนหาและ ดึงคนพิการในพื้นที่เข้าสู่ระบบการรับสวัสดิการของรัฐให้มากที่สุด เพื่อนำคนพิการเข้าสู่ กระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิต ฟื้นฟูสมรรถภาพ และมีโอกาสทางการศึกษามากขึ้น เพื่อเพิ่มจำนวน คนพิการที่มีโอกาสทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้มากขึ้น โดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 11 ท่าน เห็นว่า ผู้นำระดับท้องถิ่นที่สำคัญ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) โดยเฉพาะ อสม. ซึ่งผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า เป็นบุคลากรสำคัญที่จะช่วยในการค้นหาคนพิการในท้องถิ่นได้ ตั้งแต่ระยะเริ่มต้นที่ได้รับความพิการ แล้วดึงคนพิการเหล่านั้นเข้าสู่ระบบการให้ความช่วยเหลือและ ดูแลได้ดีที่สุด การนำคนพิการเข้าสู่ระบบการดูแลและช่วยเหลือได้เร็วจะช่วยเพิ่มโอกาสในการฟื้นฟู

สมรรถภาพให้ดีขึ้นได้เร็วขึ้น และเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้กับคนพิการ แล้วนำมาสู่การสามารถจบการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้มากขึ้นด้วย

2. หน่วยงานด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษา

แนวทางสำหรับหน่วยงานด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษา ได้แก่

1) บังคับใช้นโยบายต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่ได้ออกมาแล้วให้ได้ผลและเน้นการรักษาสิทธิของนักศึกษาพิการในสังคมให้มากที่สุด ผลักดันให้สถาบันอุดมศึกษาออกนโยบายหรือแนวทางที่สอดคล้องกันให้ครอบคลุมทุกด้าน ซึ่งผู้เชี่ยวชาญเห็นพ้องกันว่าทางกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม หรือ สกอ.เดิม ได้มีการดำเนินการตรงส่วนนี้อยู่แล้ว แต่ผลการดำเนินงานและประสิทธิผลที่ได้ของแต่ละสถาบันไม่เหมือนกัน เนื่องจากความพร้อมและข้อจำกัดของแต่ละสถาบันที่ต่างกัน

2) ควรมีการจำแนกประเภทของศูนย์ DSS ในสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งตามศักยภาพ เช่น ศูนย์ระดับดีมาก ดี ปานกลาง หรือจำแนกตามขนาดของศูนย์จากจำนวนนักศึกษาพิการ โดยกำหนดหลักเกณฑ์ คุณสมบัติและเงื่อนไขของศูนย์แต่ละประเภทไว้ ให้สอดคล้องกับการให้เงินอุดหนุนโครงการต่างๆ เช่น ศูนย์ที่มีจำนวนนักศึกษาพิการมากและมีการดำเนินการระดับดีมาก อาจจะได้รับงบประมาณเพื่อสนับสนุนที่มากกว่าศูนย์ระดับดีหรือปานกลาง เป็นต้น นอกจากนี้ควรกำหนดวิธีการในการเลื่อนระดับ และเกณฑ์การประเมินต่างๆ ไว้ให้ชัดเจน เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานด้านการสนับสนุนและดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ

ซึ่งผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นด้วยกับแนวทางนี้ แต่เห็นว่าแต่ควรปรับจากการใช้เกณฑ์ในระดับดีมาก ดี ปานกลาง ควรปรับเป็นใช้คำว่า “เกณฑ์มาตรฐาน” โดยใช้จำนวนนักศึกษาพิการที่ศึกษาอยู่ในสถาบัน จำนวนบุคลากรที่ดูแลนักศึกษาพิการ และจำนวนสื่ออุปกรณ์และเครื่องมือในการสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการ ในการพิจารณามาตรฐานของแต่ละสถาบันแทน และควรมีการให้แรงเสริมจากระทรวงในการผลักดันให้แต่ละสถาบันพัฒนาตนเองมากขึ้นในแต่ละชั้น

3) หน่วยงานของรัฐที่ดูแลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาควรแต่งตั้งหรือกำหนดสถาบันอุดมศึกษาที่สามารถเป็นต้นแบบในการดำเนินงานดูแลและสนับสนุนนักศึกษาพิการ ประจำภูมิภาคที่สามารถเป็นต้นแบบและแกนนำให้กับสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ ในพื้นที่ได้ไปศึกษา ดูงาน เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการจัดการศึกษาและการจัดบริการสำหรับนักศึกษาพิการได้ ซึ่งในแต่ละภูมิภาคอาจมีต้นแบบได้หลายศูนย์กระจายในแต่ละพื้นที่เพื่อเป็นต้นแบบที่สอดคล้องกับบริบทที่แตกต่างของแต่ละพื้นที่ แต่ละรูปแบบ เช่น ต้นแบบของสถาบันที่มีศูนย์ DSS สถาบันที่มีศูนย์

การศึกษาพิเศษเป็นผู้รับผิดชอบหลัก หรือสถาบันที่อยู่ระหว่างการเตรียมการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการทั้งที่ใช้นโยบายเชิงรุกและเชิงรับ เป็นต้น

ในแนวทางนี้ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับการมีต้นแบบระบบภูมิภาคที่มีบริบทพื้นที่ใกล้เคียงกัน และอาจแต่งตั้งศูนย์ที่สามารถเป็นต้นแบบที่ดีในการจัดระบบบริการสำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท เพราะแต่ละสถาบันมีความถนัดและมีศักยภาพในการจัดบริการที่ต่างกัน เช่น ต้นแบบในการจัดบริการสำหรับนักศึกษาที่บกพร่องทางการได้ยิน ต้นแบบที่ดีในการจัดบริการสำหรับนักศึกษาที่บกพร่องทางการเห็น เป็นต้น ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาต้นแบบที่ได้รับการรับรองจาก กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม จะช่วยให้สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งมีความมั่นใจและความชัดเจนในแนวทางการดำเนินงานพัฒนาศูนย์ DSS ของตนมากขึ้น

4) ให้ความรู้กับผู้บริหาร อาจารย์และบุคลากรในสถานศึกษาทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษาเพื่อให้เข้าใจสิทธิและสวัสดิการของคนพิการ และสามารถเป็นผู้ช่วยเหลือหรือประสานงานกับหน่วยงานรัฐอื่นๆ เพื่อให้คนพิการได้รับบริการที่ต่อเนื่องและครอบคลุมให้มากที่สุด

ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับการให้ความรู้กับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพราะส่งผลต่อความพร้อมของนักศึกษาเมื่อเข้ามาเรียนในระดับอุดมศึกษา และเห็นว่าควรเน้นไปที่การให้ความรู้กับผู้บริหารสถานศึกษาก่อน เพราะมีส่วนสำคัญกับการวางนโยบายและดำเนินการอื่นๆ

แนวทางระดับสถาบัน

แนวทางระดับสถาบันจำแนกตามรูปแบบการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการของแต่ละสถาบัน ซึ่งสถาบันแต่ละรูปแบบจะมีจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระการเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้ สื่อและอุปกรณ์ การวัดและประเมินผล และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่แตกต่างกัน โดยแนวทางในด้านอื่นๆ เช่น ด้านเนื้อหาและสาระการเรียนรู้ ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่ออุปกรณ์ ด้านการวัดและประเมินผล และด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จะสอดคล้องกับแนวทางในด้านจุดมุ่งหมายของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละรูปแบบที่วางไว้ ดังนี้

1. แนวทางของสถาบันอุดมศึกษาที่มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการหรือมีศูนย์

DSS

สถาบันอุดมศึกษาที่มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการสามารถจำแนกออกเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ (DSS) ที่สังกัดสำนักงานอธิการบดีที่ขึ้นตรงในการบริหารงานของรองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา และสถาบันอุดมศึกษาที่มีศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดคณะครุศาสตร์เป็นผู้รับผิดชอบหลัก ซึ่งแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของทั้ง 2 รูปแบบมีแนวทางที่แตกต่างกัน ดังนี้

1.1 สถาบันอุดมศึกษาที่มีศูนย์ DSS ซึ่งผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าควรปรับเป็น “สถาบันอุดมศึกษาที่มีศูนย์ DSS และไม่มีสาขาวิชาการศึกษาพิเศษ” จะได้ชัดเจนมากขึ้น

1) ด้านจุดมุ่งหมาย

(1) เปิดโอกาสทางการศึกษาด้วยการเปิดรับสมัครคนพิการเข้าเรียนในสาขาวิชาต่าง ๆ ในรอบพิเศษควบคู่กับการพัฒนาระบบการสอบเข้าที่อำนวยความสะดวกต่อข้อจำกัดของคนพิการแต่ละประเภท

ปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาที่มีระบบการจัดบริการศูนย์ DSS จะมีนโยบายเปิดสอบพิเศษสำหรับกลุ่มคนพิการแล้ว ซึ่งส่วนใหญ่การจัดสอบรอบพิเศษนี้จะมีการจัดบริการสอบ เช่น การมีเจ้าหน้าที่มาช่วยอ่านข้อสอบและมีอุปกรณ์ช่วยเขียนเบรลล์ไว้บริการสำหรับคนตาบอด เป็นต้น แต่การเปิดสอบรอบพิเศษนี้ยังจำกัดสาขาวิชาและประเภทความพิการที่สามารถรับเข้าได้ หากคนพิการต้องการเข้าศึกษาในสาขาวิชาอื่น ต้องใช้วิธีการสมัครสอบเข้าในสาขาวิชานั้นแข่งกับผู้สมัครคนอื่นในรอบปกติซึ่งก็ทำให้มีข้อเสียเปรียบอันเนื่องมาจากความพิการที่มีข้อจำกัดบางเรื่องอยู่ แนวทางนี้จึงนำเสนอให้มีการเปิดรับสมัครคนพิการเข้าเรียนในสาขาวิชาต่าง ๆ ในรอบพิเศษและดำเนินการควบคู่กับการพัฒนาระบบการสอบเข้าที่อำนวยความสะดวกต่อข้อจำกัดของคนพิการแต่ละประเภท เพื่อให้ในที่สุดสถาบันอุดมศึกษาสามารถพัฒนาการจัดบริการอำนวยความสะดวกให้คนพิการได้ครบทุกประเภทความพิการ และขยายไปสู่การให้คนพิการสามารถสมัครสอบเข้าเรียนได้ทุกสาขาวิชาที่ต้องการภายใต้การจัดบริการอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาที่พร้อมให้บริการกับนักศึกษาได้ทุกประเภท

ในแนวทางนี้ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นด้วยและเสนอให้เพิ่มเรื่องการกำหนดเกณฑ์ของบริการในการสอบเข้าที่จัดให้นักศึกษาพิการแต่ละประเภทให้ชัดเจน เช่น เกณฑ์เรื่องเวลา que ที่เพิ่มให้กับนักศึกษากบพร่องทางการเห็นหรือบกพร่องทางการได้ยินที่ต้องเพิ่มให้ 1.5 เท่าของนักศึกษาปกติ เกณฑ์เกี่ยวกับวิธีการสอบของนักศึกษาพิการแต่ละประเภทด้วยเพื่อให้มีรูปแบบการสอบและออกเป็นระเบียบที่ชัดเจน

(2) พัฒนาระบบคัดกรองนักศึกษาพิการให้สามารถเชื่อมต่อข้อมูลระหว่างสำนักทะเบียนและประมวลผลกับศูนย์ DSS ได้

จากข้อมูลการวิจัยพบว่าแต่ละสถาบันยังคงพบปัญหาจากการที่มีนักศึกษาหลุดจากระบบคัดกรองแรกเข้าในระยะแรก โดยเฉพาะกลุ่มนักศึกษาที่มีความพิการที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้ชัดเจน เช่น นักศึกษาออทิสติก นักศึกษาที่บกพร่องทางร่างกายเพียงเล็กน้อย นักศึกษาบกพร่องทางการเรียนรู้ หรือสภาพจิตใจ ทำให้นักศึกษากลุ่มนี้และผู้ปกครองไม่ได้รับการปฐมนิเทศชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับการจัดบริการความช่วยเหลือและสนับสนุนการเรียนรู้ต่างๆ หรือบางคนไม่ได้รับ

คำปรึกษาเรื่องการวางแผนการเรียนและลงทะเบียนเรียนที่เหมาะสมหรือบางคนไปทำเรื่องทุนกู้ยืม การศึกษามาแล้ว เป็นต้น ซึ่งการหลุดจากระบบคัดกรองนี้ทำให้เกิดปัญหาตามมาหลายประการทั้ง กับตัวนักศึกษาพิการและกับเจ้าหน้าที่ของศูนย์ฯ

ปัจจุบันแต่ละสถาบันพยายามจัดทำระบบข้อมูลแรกเข้าของนักศึกษาที่มีส่วน ให้กรอกเกี่ยวกับลักษณะความพิการแล้ว แต่ระบบนี้ไม่สามารถเชื่อมต่อกับศูนย์ DSS หรืออาจารย์ ที่ปรึกษาของนักศึกษาได้ ผู้วิจัยจึงได้เสนอแนวทางนี้ขึ้นมา จากการสนทนากลุ่มผู้ร่วมประชุมเห็นว่า ควรมีการพัฒนาาระบบคัดกรองนักศึกษาพิการที่มีการเชื่อมต่อฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงานภายใน ต่างๆ โดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยพัฒนาระบบให้รวดเร็ว ถูกต้องและแม่นยำมากขึ้น ซึ่งระบบคัด กรองนี้ควรเริ่มตั้งแต่คนพิการมาสมัครเรียนอาจทำในรูปแบบการกรอกข้อมูลในแบบฟอร์มออนไลน์ที่ ให้ผู้สมัครระบุเกี่ยวกับประเภทความพิการ ระดับความพิการ และความช่วยเหลือที่ต้องการจากทาง มหาวิทยาลัย เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการวางแผนการจัดบริการให้แก่นักศึกษาพิการต่อไป

(3) ร่วมมือกับหน่วยงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและฝ่ายทะเบียนเพื่อพัฒนา ระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับนักศึกษาพิการเพื่อช่วยให้การจัดบริการสำหรับนักศึกษาพิการมี ประสิทธิภาพมากขึ้น โดยผู้เข้าร่วมประชุมเห็นว่าฝ่ายเทคโนโลยีของสถาบันควรเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ ในการพัฒนาระบบที่มีข้อมูลส่วนกลางที่ศูนย์ DSS สามารถเข้าถึงข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษาพิการได้

(4) พัฒนาระบบการจัดบริการและเพิ่มจำนวนสื่อ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก สะดวกที่สามารถตอบสนองความต้องการจำเป็นของนักศึกษาพิการให้ครอบคลุมทุกประเภทความ พิการมากขึ้น

ในประเด็นนี้ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าการจัดหาสื่อ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก นี้ขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถาบันในการจัดสรรงบประมาณ หากผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญหรือไม่ มีงบประมาณจัดสรรให้ ทางศูนย์ DSS ก็จัดสรรไม่ได้ และมีผู้เสนอว่าทางกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ควรเข้ามาช่วยเหลือเรื่องงบประมาณของศูนย์ให้มากขึ้นและควร ผลักดันหรือให้แรงจูงใจกับผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาให้เห็นความสำคัญกับการจัดบริการสำหรับ นักศึกษาพิการมากขึ้น

(5) จัดทำแผนพัฒนาบุคลากรของศูนย์ DSS และสรรหาบุคลากรให้เพียงพอ โดยเน้นการสรรหาผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านการจัดการศึกษาพิเศษเพื่อให้บริการนักศึกษาพิการได้ อย่างถูกต้องและทั่วถึงมากขึ้น

ซึ่งแม้ประเด็นเรื่องบุคลากรจะเป็นเรื่องสำคัญแต่ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ามีข้อจำกัด อยู่ด้วยคือ การจัดหาบุคลากรขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างทั้งนโยบายผู้บริหาร งบประมาณประเภท ความพิการและจำนวนนักศึกษาพิการด้วยซึ่งต้องเริ่มต้นด้วยการให้ผู้บริหารเห็นความสำคัญก่อน

(6) พัฒนาความรู้ของอาจารย์และบุคลากรในสถาบันให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดศึกษาพิเศษและการจัดบริการสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการ

แนวทางนี้เกิดจากการศึกษาที่พบว่าการจัดอบรมแต่ละครั้งมีอาจารย์เข้าร่วมน้อย ยกเว้นมีหนังสือคำสั่งจากผู้บริหารมีคำสั่งลงมาโดยตรง ซึ่งควรมีการปรับปรุงระบบกลไกในเรื่องนี้ให้อาจารย์และบุคลากรเข้าร่วมอบรมให้มากขึ้น และมีผู้เสนอให้เริ่มจากอบรมให้กับกลุ่มอาจารย์ที่ปรึกษาหรือ อาจารย์ผู้สอนนักศึกษาพิการก่อนแล้วค่อยขยายไปยังกลุ่มอื่นๆ

(7) พัฒนาทักษะการใช้สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีสำหรับนักศึกษาพิการให้นักศึกษาพิการและคณาจารย์ผู้สอน ให้สามารถใช้สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีต่างๆ ในการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในประเด็นนี้ผู้เข้าร่วมประชุมเห็นว่าการพัฒนาทักษะเหล่านี้ควรเริ่มจากการให้ความรู้หรือจัดอบรมให้กับกลุ่มอาจารย์ที่ปรึกษาหรืออาจารย์ผู้สอนของนักศึกษาพิการก่อน เนื่องจากเป็นกลุ่มที่น่าจะเห็นความสำคัญของการนำความรู้ไปใช้มากที่สุด จากนั้นจึงค่อยขยายไปสู่กลุ่มอื่นๆ มากขึ้น และมีผู้เสนอให้ศูนย์ DSS จัดทำเป็นคู่มืออย่างง่ายเกี่ยวกับวิธีการใช้สื่ออุปกรณ์ในการเรียนการสอนแต่ละประเภทแจก พร้อมแนบช่องทางในการติดต่อสอบถามเพิ่มเติมหากพบปัญหาไว้ในเอกสารแจกให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักศึกษาพิการทั้งอาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษาและบุคลากรอื่นๆ ด้วยซึ่งวิธีนี้จะช่วยแก้ปัญหาในกลุ่มของอาจารย์บางท่านที่ไม่เข้ารับการอบรมได้

(8) จัดบริการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาให้นักศึกษาพิการควบคู่กับการบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการและบริการทางการแพทย์

ในประเด็นเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยานี้ ผู้ร่วมประชุมส่วนใหญ่เห็นว่านักจิตวิทยาจำเป็นและมีความสำคัญต่อการให้ความช่วยเหลือแก่นักศึกษาพิการทั้งในด้านการเรียนและเรื่องส่วนตัว แต่การจัดสรรอัตรากำลังที่เป็นนักจิตวิทยาโดยเฉพาะต้องขึ้นอยู่กับนโยบายของผู้บริหารด้วย วิธีการหนึ่งที่สามารถแก้ปัญหาเรื่องนี้ในเบื้องต้นจึงเสนอให้ใช้การส่งเจ้าหน้าที่ที่มีอยู่ไปอบรมด้านจิตวิทยาและการให้คำปรึกษาสำหรับนักศึกษาพิการแทน

(9) ประสานงานกับฝ่ายพยาบาลหรือสถานพยาบาลในพื้นที่เพื่อจัดบริการดูแลสุขภาพพออนามัยให้นักศึกษาพิการอย่างสม่ำเสมอ

ซึ่งผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าเรื่องการดูแลสุขภาพของนักศึกษาพิการเป็นเรื่องสำคัญอีกประเด็นหนึ่ง จึงเสนอให้มีการประสานงานระหว่างศูนย์ DSS และฝ่ายพยาบาลหรือสถานพยาบาลของสถาบันในการตรวจสุขภาพประจำปีและดูแลสุขภาพนักศึกษาพิการให้สม่ำเสมอ

(10) พัฒนาโครงการ/กิจกรรมที่สามารถช่วยส่งเสริมศักยภาพของนักศึกษาพิการให้ตรงกับตามความต้องการและความสนใจที่หลากหลายมากขึ้น

ในแนวทางนี้ผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีการสำรวจความต้องการ ความสนใจ ความถนัดของนักศึกษาพิการแต่ละคนตั้งแต่แรกเข้าเพื่อเก็บเข้าแฟ้มประวัติและนำไปวางแผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการที่เหมาะสมมากขึ้น

(11) ส่งเสริมให้นักศึกษาพิการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งของคณะ มหาวิทยาลัย หรือกิจกรรมชมรม สโมสรต่าง ๆ ตามความสนใจมากขึ้น

ในประเด็นนี้ส่วนใหญ่เห็นว่าการส่งเสริมให้นักศึกษาพิการเข้าร่วมกิจกรรมของ มหาวิทยาลัยเป็นสิ่งสำคัญและจะช่วยให้เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งของสังคม จึงเห็นด้วยที่จะให้มีการสร้างความเข้าใจกับอาจารย์ เจ้าหน้าที่และนักศึกษาอื่นให้เข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับนักศึกษาพิการแต่ละคนรวมทั้งเข้าใจเกี่ยวกับข้อจำกัดของนักศึกษาพิการแต่ละคนเพื่อให้ นักศึกษาพิการได้เข้าร่วมกิจกรรมกับผู้อื่นให้มากที่สุด

(12) พัฒนาโครงการฝึกอบรมทักษะอาชีพต่าง ๆ และบริการแนะแนวอาชีพที่ สอดคล้องกับความต้องการและความสามารถของนักศึกษาพิการแต่ละคน

ซึ่งผู้ร่วมประชุมเห็นว่าปัจจุบันบางสถาบันได้มีการดำเนินการแล้ว แต่อาจเพิ่ม ในประเด็นของการสำรวจความต้องการด้านทักษะอาชีพของนักศึกษาพิการก่อน เพื่อนำมาวางแผนการจัดกิจกรรมการอบรมให้ตรงกับความต้องการและนักศึกษาพิการสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

(13) พัฒนาตนเองไปสู่การเป็นศูนย์กลางเกี่ยวกับการศึกษา สังเกต ทดลอง และวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษและการจัดบริการสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการให้แก่ สถาบันอื่นและผู้สนใจทั่วไป

ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาที่มีระบบศูนย์ DSS แล้วส่วนใหญ่จะมีความพร้อมในการ จัดบริการสำหรับนักศึกษาพิการและมีบุคลากรและทรัพยากรแล้วส่วนหนึ่ง ซึ่งสามารถพัฒนาตนเอง ไปอีกขั้นให้เป็นศูนย์กลางเกี่ยวกับการศึกษา สังเกต โดยเฉพาะการทดลองและวิจัยเกี่ยวกับการศึกษา พิเศษและการจัดบริการสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการให้แก่สถาบันอื่นและผู้สนใจทั่วไป

2) ด้านเนื้อหาและสาระการเรียนรู้ ซึ่งเป็นเนื้อหาและสาระการเรียนรู้ที่ใช้ ประกอบการดำเนินงานตามแนวทางและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่วางไว้ โดยในแนวทางการพัฒนา กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ศึกษาพิการของสถาบันอุดมศึกษาที่มี ศูนย์ DSS และไม่มีสาขาวิชาการศึกษาพิเศษนั้นได้แก่ เนื้อหาสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับ

(1) การจัดการศึกษาพิเศษ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวย ต่อความบกพร่องของนักศึกษาพิการแต่ละประเภท

(2) การจัดบริการและวิธีการใช้สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีสำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท

(3) การพัฒนาระบบฐานข้อมูลประวัติและระบบคัดกรองนักศึกษาพิการ

(4) การทดลอง และวิจัย เกี่ยวกับการศึกษาพิเศษและการจัดบริการสำหรับนักศึกษาพิการ

(5) การปรับปรุงอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสมกับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท ตามหลัก Universal Design

(6) รูปแบบของโครงการ/กิจกรรมทางสังคมที่ช่วยส่งเสริมศักยภาพของนักศึกษาพิการแต่ละประเภท

(7) รูปแบบของโครงการ/กิจกรรมฝึกอบรมทักษะและแนะแนวอาชีพที่เหมาะสมกับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท

(8) การจัดบริการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาที่เหมาะสมกับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท

(9) รูปแบบการจัดบริการดูแลสุขภาพทางการแพทย์ที่เหมาะสมกับความต้องการของนักศึกษาพิการแต่ละประเภท

3) ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ของสถาบันอุดมศึกษาที่มีศูนย์ DSS และไม่มีสาขาวิชาการศึกษาพิเศษที่ทำให้สถาบันบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ การประชุม การอบรมให้ความรู้ การสัมมนาและจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ การศึกษา ดูงาน และการวิจัยและพัฒนา

ซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่เห็นด้วยกับวิธีจัดการเรียนรู้อย่างกล่าว และเสนอว่าอาจเพิ่มวิธีการจัดทำเป็นเอกสาร คู่มือ หรือแผ่นพับที่มีเนื้อหากระชับ เข้าใจง่ายแก่ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอีกทางหนึ่ง เพื่อไว้สำหรับผู้ที่ไม่สะดวกในการมาร่วมประชุมหรืออบรม และการวิจัยและพัฒนานั้น อาจเป็นวิจัยที่ทำร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาอื่นได้โดยเฉพาะกับสถาบันอุดมศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ ซึ่งจะช่วยให้ผลที่ได้จะเป็นประโยชน์ที่กว้างขวางมากขึ้น

ส่วนในประเด็นเกี่ยวกับการศึกษาดูงานของสถาบันอุดมศึกษากลุ่มนี้ อาจต้องพัฒนาไปดูงานสถาบันต้นแบบในต่างประเทศด้วยเพื่อนำมาพัฒนาตนเองให้เป็นสถาบันอุดมศึกษาต้นแบบให้กับสถาบันอื่นในประเทศต่อไป

4) ด้านสื่อและอุปกรณ์ มีสื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงาน ได้แก่ สื่อ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครอบคลุมทุกประเภทความพิการ และประเภทเอกสารเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ อาคาร สถานที่ ตามหลัก Universal Design สำหรับนักศึกษา

พิการแต่ละประเภท และเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพิเศษ การจัดการที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษาพิการ รูปแบบของกิจกรรมทางสังคมที่เหมาะสมกับนักศึกษาพิการ และการพัฒนาโครงการ/กิจกรรมฝึกอบรมทักษะและแนะแนวอาชีพสำหรับนิสิตพิการ

ซึ่งมีผู้เสนอให้เพิ่มเติมเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การออกแบบการเรียนรู้ที่เป็นสากล (Universal Design for Learning: UDL) และการออกแบบการเรียนการสอนที่เป็นสากล (Universal Design for Instruction: UDI) เพิ่มเติมด้วย นอกจากนี้ผู้ร่วมประชุมยังเห็นว่าสื่อและอุปกรณ์สำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภทราคาค่อนข้างสูง การจัดหาสื่อและอุปกรณ์สนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการนั้นขึ้นอยู่กับนโยบายของผู้บริหารแต่ละคนและงบประมาณที่ได้รับ วิธีการที่สามารถจัดทำเพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวข้องข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ เช่น การให้แต่ละสถาบันใช้วิธีการวิจัยและพัฒนาเพื่อผลิตสื่อและอุปกรณ์สนับสนุนการเรียนรู้ให้นักศึกษาพิการของตนเองได้

5) ด้านการวัดและประเมินผล โดยประเมินจากการมีระบบการสอบเข้าศึกษาที่เหมาะสมและเป็นธรรมกับนักศึกษาพิการทุกประเภท การมีจำนวนบุคลากรของศูนย์ DSS ที่เพียงพอต่อการจัดบริการสำหรับนักศึกษาพิการที่มีอยู่ มีจำนวนสื่อ อุปกรณ์และเครื่องมือที่ช่วยในการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการที่เพียงพอต่อความต้องการ มีระบบคัดกรองแรกเข้าที่มีประสิทธิภาพและมีระบบฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงกันทั่วทั้งที่มีสภาพแวดล้อมทางกายภาพ อาคาร สถานที่ ตามหลัก Universal Design สำหรับนักศึกษาพิการที่ครอบคลุมพื้นที่ต่าง ๆ ในสถาบันมากขึ้น รวมทั้งสามารถประเมินได้จากการที่อาจารย์และเจ้าหน้าที่ในสถาบันมีความรู้เกี่ยวกับการศึกษาพิเศษและการใช้เครื่องมืออุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการมากขึ้น มีความเข้าใจและยอมรับในความสามารถของนิสิตพิการมากขึ้นและการที่นักศึกษาพิการแต่ละคนสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้ตามศักยภาพ รวมทั้งสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเข้าร่วมเวทีการแข่งขันที่เหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละคนได้

โดยผู้เชี่ยวชาญว่าการวัดและประเมินผลนี้ควรมีกระบวนการในการติดตามและประเมินผลเป็นระยะๆ เพื่อจะได้ทำการแก้ไขหรือปรับปรุงได้ทันที่

6) ด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวทางในการดำเนินงานของสถาบันรูปแบบนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถาบัน คณบดีและรองคณบดีของแต่ละคณะ อาจารย์และบุคลากรของศูนย์ DSS สำนักทะเบียนและประมวลผล หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ กองพัฒนานักศึกษาฝ่ายอาคารสถานที่ ฝ่ายกิจการนักศึกษาและฝ่ายวิชาการของแต่ละ

คณะ อาจารย์และบุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถาบัน รวมทั้งในส่วนของนักศึกษาพิการและผู้ปกครองด้วย

1.2 สถาบันอุดมศึกษาที่มีศูนย์การศึกษาพิเศษเป็นผู้รับผิดชอบหลัก

สถาบันอุดมศึกษาบางแห่งมีศูนย์การศึกษาพิเศษที่อยู่สังกัดคณะครุศาสตร์ เป็นผู้รับผิดชอบหลัก จึงทำให้มีโครงสร้างการบริหารงานและวิธีดำเนินงานที่แตกต่างออกไป สถาบันอุดมศึกษาแบบนี้จะมีบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับการศึกษาพิเศษและมีทรัพยากรในการสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการอยู่แล้ว และพบว่าบางสถาบันมีการรับนักศึกษาพิการเข้ามาเรียนในสาขาวิชาการศึกษาพิเศษด้วย ทั้งหมดจึงทำให้สถาบันอุดมศึกษารูปแบบนี้มีแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการใน 6 ด้านแตกต่างจากสถาบันรูปแบบอื่น ดังนี้

1) **ด้านจุดมุ่งหมาย** สถาบันอุดมศึกษารูปแบบนี้สามารถวางแนวทางในด้านจุดมุ่งหมาย ดังนี้

(1) จัดโครงการ/กิจกรรมเพื่อให้ความรู้หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษและการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภทให้กับอาจารย์และเจ้าหน้าที่ภายในสถาบันโดยให้อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาเป็นแกนนำในการให้ความรู้

ผู้เข้าร่วมประชุมเห็นว่าปัจจุบันมีการจัดโครงการเหล่านี้อยู่แล้วแต่ยังไม่ได้รับความร่วมมือจากบุคลากรในการเข้าประชุมหรืออบรมมากนัก ควรหาวิธีการจูงใจหรือใช้วิธีการแจกคู่มือที่เข้าใจง่ายพร้อมแนบช่องทางในการติดต่อเพื่อสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมทางศูนย์การศึกษาพิเศษ

(2) อาจารย์และบุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษร่วมกันพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้และวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความบกพร่องของนักศึกษาพิการแต่ละประเภท ผลักดันไปสู่การเสนอเป็นนโยบายระดับสถาบันและให้ผู้บริหารของสถาบันออกประกาศบังคับใช้อย่างทั่วถึง

(3) ผู้บริหารสถาบันให้การสนับสนุนและให้ทุนสำหรับอาจารย์และบุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษในการพัฒนาเอกสารทางวิชาการ บทความหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพิเศษ และการจัดบริการสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการเพื่อเผยแพร่ทั้งในและนอกสถาบัน

ผู้ร่วมประชุมเห็นว่าผู้บริหารให้การสนับสนุนในเรื่องนี้อยู่แล้วเพราะการเขียนเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยเป็นหนึ่งในภาระงานของอาจารย์ประจำ แต่การให้แรงจูงใจหรือการสนับสนุน หรือผลักดันให้ข้อมูลทางวิชาการเหล่านี้นำไปสู่การปฏิบัติต้องอาศัยวิสัยทัศน์ผู้บริหารและ

งบประมาณที่จัดสรร จึงเห็นว่าในส่วนของการพัฒนาเอกสารสารงานวิชาการอาจเริ่มด้วยจัดทำเป็นเอกสารที่สั้น กระชับ หรือในลักษณะคู่มือเพื่อเผยแพร่ให้กับผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวข้องก่อนในเบื้องต้น

(4) จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างอาจารย์และบุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษกับคณาจารย์และเจ้าหน้าที่อื่นๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับความสามารถและวิธีการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการแต่ละประเภทเพื่อสร้างความเข้าใจและการยอมรับในความสามารถของนักศึกษาพิการตามความเป็นจริง

โดยเริ่มจากกลุ่มอาจารย์ผู้สอนและอาจารย์ที่ปรึกษานักศึกษาพิการก่อน นอกนั้นก็เสนอให้ทำแผ่นพับหรือจัดนิทรรศการเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษระดับอุดมศึกษาเพื่อเป็นการเผยแพร่ข้อมูลอีกช่องทางได้โดยเฉพาะสถาบันที่มีนักศึกษาพิการจำนวนมาก

(5) พัฒนาระบบการสอบเข้าศึกษาให้นักศึกษาพิการสามารถเลือกสอบเข้าศึกษาร่วมกับนักศึกษาปกติได้อย่างเป็นธรรมภายใต้ข้อจำกัดทางความพิการแต่ละประเภท โดยอาจเพิ่มช่องทางในการขอรับบริการสอบในระบบออนไลน์ที่สามารถเชื่อมต่อข้อมูลมายังศูนย์การศึกษาพิเศษเพื่ออำนวยความสะดวกสรุปจำนวนและประเภทของนักศึกษาพิการในการขอรับบริการได้รวดเร็วขึ้น

(6) สรรหาและคัดเลือกบุคลากรผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านการศึกษาพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับจำนวนนักศึกษาพิการที่มีอยู่

(7) พัฒนาฐานข้อมูลและระบบคัดกรองแรกเข้าที่มีประสิทธิภาพและสามารถเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานด้านทะเบียน คณะ และศูนย์การศึกษาพิเศษได้

(8) พัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ อาคาร สถานที่ ตามหลัก Universal Design สำหรับนักศึกษาพิการให้ครอบคลุมพื้นที่ต่าง ๆ ในสถาบันมากขึ้น

(9) จัดกิจกรรม/โครงการเพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาพิการ รวมทั้งหาเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเวทีการแข่งขันที่เหมาะสมกับศักยภาพของนักศึกษาพิการแต่ละคน

ซึ่งผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าในประเด็นนี้ควรมีการสำรวจความถนัด ความสนใจของนักศึกษาพิการตั้งแต่แรกเริ่ม จากนั้นจึงนำมาวางแผนการฝึกฝน อบรมเพื่อเสริมทักษะของแต่ละคน แล้วหาเวทีให้นำเสนอหรือแข่งขันให้ต่อไป รวมทั้งอาจมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับนักศึกษาพิการที่ได้รับรางวัลหรือเข้าร่วมการแข่งขันในวงกว้างเพื่อเป็นการให้แรงเสริมและเป็นแรงจูงใจให้นักศึกษาพิการอื่นและเป็นการสร้างการยอมรับจากนักศึกษาอื่นด้วย

2) ด้านเนื้อหาและสาระการเรียนรู้ เป็นเนื้อหาสาระที่สถาบันอุดมศึกษาที่มีศูนย์การศึกษาพิเศษใช้เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงาน ได้แก่ เนื้อหาเกี่ยวกับวิธีการสอบวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความบกพร่องของนักศึกษาพิการแต่ละประเภท การศึกษาพิเศษ

และการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ อาคาร สถานที่ ตามหลัก Universal Design สำหรับนักศึกษาพิการ การออกแบบการเรียนรู้ที่เป็นสากล (Universal Design for Learning: UDL) การออกแบบการเรียนการสอนที่เป็นสากล (Universal Design for Instruction: UDI) รวมทั้งรูปแบบของกิจกรรม/โครงการที่เหมาะสมในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาพิการแต่ละประเภท

2) ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ โดยมีแนวทางในการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ การจัดประชุม การอบรมให้ความรู้ การสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นการศึกษาดูงานและการทดลองและวิจัยเพื่อพัฒนาและแก้ปัญหา

3) ด้านสื่อและอุปกรณ์ ได้แก่ สื่อ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท และสื่อประเภทเอกสารประกอบการประชุม อบรม สัมมนาเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษหรือการจัดบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษาพิการ และรูปแบบการจัดการเรียนรู้และวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความบกพร่องของนักศึกษาพิการแต่ละประเภท รวมทั้งเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพิเศษและการจัดบริการสนับสนุนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษาพิการแต่ละประเภท

4) ด้านการวัดและประเมินผล โดยสามารถประเมินได้จาก

- (1) การมีระบบการสอบเข้าศึกษาที่เหมาะสมและเป็นธรรมกับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท
- (2) การมีรูปแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความบกพร่องของนักศึกษาพิการที่บังคับใช้อย่างทั่วถึงทุกคณะ ทุกสาขาวิชาที่มีนักศึกษาพิการเรียนรู้
- (3) การมีจำนวนบุคลากรของศูนย์ DSS ที่เพียงพอต่อการจัดบริการสำหรับนักศึกษาพิการที่มีอยู่
- (4) การมีระบบคัดกรองแรกเข้าที่มีประสิทธิภาพ สามารถคัดกรองนักศึกษาพิการจากระบบได้ดี
- (5) อาจารย์และเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษและการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภทมากขึ้น
- (6) อาจารย์และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจและยอมรับในความสามารถของนักศึกษาพิการมากขึ้น
- (7) การมีจำนวนสภาพแวดล้อมทางกายภาพ อาคาร สถานที่ ที่ได้รับการปรับปรุงตามหลัก Universal Design สำหรับนักศึกษาพิการ
- (8) จำนวนกิจกรรม/โครงการที่ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาพิการ

แผนพัฒนาบุคลากรหรือการจัดสรรบุคลากรของศูนย์ DSS ซึ่งจะทำให้เห็นแนวทางในการดำเนินงานที่ชัดเจนมากขึ้น

(2) พัฒนาระบบฐานข้อมูลการคัดกรองนักศึกษาพิการแรกเข้าที่เชื่อมต่อกับสำนักทะเบียน และคณะต่าง ๆ

(3) เตรียมสถานที่สำหรับให้บริการด้านคำปรึกษาแก่นักศึกษาพิการ โดยเฉพาะ และเพื่อเตรียมจัดตั้งเป็น ศูนย์ DSS ในอนาคต

(4) เตรียมการพัฒนาองค์ความรู้ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการโดยการส่งเข้าอบรม ศึกษาดูงานกับศูนย์ DSS ที่เป็นต้นแบบ

(5) ชี้แจงทำความเข้าใจและประสานงานกับทุกฝ่ายเพื่อช่วยให้นักศึกษาพิการได้เรียนและเข้าร่วมกิจกรรมกับนักศึกษาอื่นอย่างเต็มที่ เพิ่มความสามารถ

(6) แต่งตั้งคณะกรรมการและอนุกรรมการฝ่ายจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการโดยมีบุคลากรฝ่ายวิชาการ และตัวแทนจากคณะต่าง ๆ เข้าร่วม

(7) ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดบริการเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการในช่องทางออนไลน์และเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยให้มากขึ้น

(8) จัดทำแผนการจัดหาอุปกรณ์ เครื่องมือและสรรหาบุคลากรผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการศึกษาพิเศษเพื่อเสนอต่อผู้บริหาร

(9) จัดหาสื่อ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษาพิการแต่ละประเภทความพิการให้มากขึ้น

2) ด้านเนื้อหาและสาระการเรียนรู้ ได้แก่ เนื้อหาสาระเกี่ยวกับการจัดการศึกษาและดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการ การออกแบบการเรียนรู้ที่เป็นสากล (UDL) และการออกแบบการเรียนการสอนที่เป็นสากล(UDI) ประเภทของ สื่อ อุปกรณ์ เครื่องมือและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภทความพิการ และเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการพัฒนาศูนย์ DSS และระบบกลไกการทำงานในระยะเริ่มต้น

3) ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ ซึ่งอาจใช้ทั้งวิธีการประชุม การสัมมนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ การอบรมและศึกษาดูงานในสถาบันต้นแบบที่มีบริบทและเป้าหมายใกล้เคียงกับตนเองเพื่อจะได้นำมาปรับใช้ได้จริงมากที่สุด

4) ด้านสื่อและอุปกรณ์ ได้แก่ สื่อ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการ และเอกสารทางวิชาการประกอบการประชุม อบรม สัมมนาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษ การจัดบริการสำหรับนักศึกษาพิการ การพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาพิการ การพัฒนาระบบ

กลไกในการจัดบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ(DSS) และเอกสารเกี่ยวกับสื่อ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการ

5) ด้านการวัดและประเมินผล โดยควรวัดและประเมินผลจากการที่สถาบันมีการดำเนินการดังนี้

(1) มีการตั้งคณะกรรมการและอนุกรรมการฝ่ายจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการโดยมีบุคลากรฝ่ายวิชาการ และตัวแทนจากคณะต่าง ๆ เข้าร่วมเพื่อรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการศึกษาและการจัดบริการสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการ

(2) มีแผนการรับคนพิการเข้าศึกษาทั้งแผนรายปีและแผนระยะยาว(5 ปี) พร้อมทั้งกำหนดเกณฑ์ เงื่อนไข และคุณสมบัติที่เหมาะสม และเปิดโอกาสให้คนพิการเข้าศึกษาได้หลากหลายสาขาวิชามากขึ้น

(3) มีแผนการจัดหาอุปกรณ์ เครื่องมือและแผนการสรรหาบุคลากรผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการศึกษาพิเศษเพื่อเสนอต่อผู้บริหาร

(4) มีระบบฐานข้อมูลการคัดกรองนักศึกษาพิการแรกเข้าที่เชื่อมต่อกับสำนักทะเบียน และคณะต่าง ๆ โดยเป็นฐานข้อมูลเกี่ยวกับประวัติส่วนตัว ประวัติความพิการ การรักษาพยาบาล การขอรับสวัสดิการจากหน่วยงานต่างๆ และข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการขอรับบริการจากสถาบัน

(5) มีสถานที่ที่เป็นศูนย์ให้บริการด้านคำปรึกษาแก่นักศึกษาพิการ โดยเฉพาะ และเพื่อเตรียมจัดตั้งเป็น ศูนย์ DSS ในอนาคต โดยสามารถเริ่มด้วยการจัดหาที่ตั้งศูนย์ และหาอุปกรณ์ให้บริการพื้นฐานที่เป็นไปได้ก่อน เช่น คอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ก ปริ้นเตอร์ และโปรแกรมเสียง โปรแกรมแปลงไฟล์ต่าง ๆ ก่อนในเบื้องต้น

(6) มีช่องทางในการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดบริการเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการทั้งในช่องทางสื่อออนไลน์และเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยมากขึ้น

ซึ่งในประเด็นนี้ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า การประชาสัมพันธ์สำคัญมากในการเตรียมความพร้อม เพื่อใช้เป็นช่องทางในการปรับความเข้าใจของทุกฝ่ายในมหาวิทยาลัยหากทำควบคู่กับการจัดหาอุปกรณ์ สถานที่และพัฒนากุศลากรจะทำให้มีความพร้อมในการรับนักศึกษาพิการเข้าเรียนได้ดีขึ้น

(7) มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษาพิการทุกประเภทความพิการมากขึ้น

(8) มีโครงการ/กิจกรรมที่ให้ความรู้หรือส่งบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการเข้าอบรม ศึกษาดูงานกับศูนย์ DSS ที่เป็นต้นแบบ แล้วนำความรู้ที่ได้มาถ่ายทอดและเผยแพร่ในสถาบัน

6) ด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การดำเนินการตามแนวทางนี้มีผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารสถาบัน ผู้บริหารและบุคลากรของกองพัฒนานักศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน คณะกรรมการและอนุกรรมการฝ่ายจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ ฝ่ายอาคารและสถานที่ เพศคนดีและรองคนดี อาจารย์และบุคลากรในสถาบัน นักศึกษาพิการและผู้ปกครอง

2.2 สถาบันอุดมศึกษาที่ใช้นโยบายเชิงรับ

คือสถาบันอุดมศึกษาที่มีนโยบายเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการ โดยมีการมอบภาระงานเกี่ยวกับการดูแลนักศึกษาพิการให้หน่วยงานเกี่ยวกับกิจการนักศึกษาเป็นผู้ดูแล แต่ยังไม่มีการดำเนินงานที่เป็นระบบอยู่ระหว่างการเตรียมการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการและพัฒนาศูนย์ DSS และไม่มีประกาศเปิดรับนักศึกษาพิการเข้าศึกษาในรอบพิเศษ ซึ่งทำให้นักศึกษาพิการจะที่ต้องการจะเข้าศึกษาต้องสมัครเข้าแข่งขันกับคนอื่นในรอบปกติทำให้นักศึกษาพิการที่สามารถสอบเข้าเรียนได้ในจำนวนไม่มาก สถาบันอุดมศึกษาประเภทนี้ควรมีการวางแนวทางเพื่อปรับเปลี่ยนเป็นเชิงรุกให้มากขึ้น ดังนี้

1) ด้านจุดมุ่งหมาย

(1) เตรียมสื่อ อุปกรณ์และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการให้ครอบคลุมประเภทความพิการมากขึ้นเพื่อรองรับความต้องการของนักศึกษาพิการที่หลากหลายและสามารถใช้งานได้ทันท่วงที

(2) ทำการแต่งตั้งคณะกรรมการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่เป็นตัวแทนจากฝ่ายกิจการนิสิตของแต่ละคณะผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษและจิตวิทยาพร้อมทั้งกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการเพื่อให้ร่วมกันจัดทำเป็นแผนงานที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม

(3) จัดทำแผนงานด้านการจัดบริการสำหรับนักศึกษาพิการที่มีเป้าหมายระบบกลไก แนวทางการดำเนินงาน การประเมินผลที่ชัดเจน และมีการประเมินผลความสำเร็จและความพึงพอใจของนักศึกษาพิการและผู้เกี่ยวข้องอยู่เสมอ

(4) สรรหาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาพิเศษที่สามารถให้คำแนะนำด้านการจัดการศึกษาพิเศษและการใช้สื่ออุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนิสิตพิการแต่ละประเภทได้ เข้ามาเป็นหนึ่งในทีมงานที่ช่วยดูแลนิสิตพิการ

(5) พัฒนาความรู้ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตพิการแต่ละประเภทและสามารถใช้สื่อ อุปกรณ์และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว

(6) ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับบริการด้านสื่อ อุปกรณ์ การปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ บริการทางการแพทย์และการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาที่สถาบัน จัดเตรียมไว้สำหรับนักศึกษาพิการให้ทั่วถึง ผ่านช่องทางที่หลากหลายเพื่อให้นักศึกษาพิการ ผู้ปกครอง และบุคลากรแต่ละคณะทราบข้อมูลเกี่ยวกับบริการมากขึ้น

2) ด้านเนื้อหาและสาระการเรียนรู้ สำหรับสถาบันอุดมศึกษารูปแบบนี้แนวทางในด้านเนื้อหาสาระมีความสำคัญมากในการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับคณาจารย์และบุคลากรในสถาบันเพื่อเตรียมให้ทุกคนพร้อมทั้งระบบที่กำลังจะพัฒนาขึ้น โดยมีเนื้อหาสาระที่ใช้ประกอบการดำเนินการ ได้แก่ เนื้อหาสาระเกี่ยวกับ

(1) การพัฒนาแผนการดำเนินงานและระบบกลไกในการจัดบริการสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการที่มีประสิทธิภาพ

(2) การจัดบริการและอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภทตามหลัก Universal Design สำหรับนักศึกษาพิการ

(3) การจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ การออกแบบการเรียนรู้ที่เป็นสากล (UDL) และการออกแบบการเรียนการสอนที่เป็นสากล(UDI)

(4) การดูแลสุขภาพอนามัยเบื้องต้นและฟื้นฟูสมรรถภาพของคนพิการแต่ละประเภท

(5) จิตวิทยาคนพิการ, จิตวิทยาการให้คำปรึกษา

(6) วิธีการพัฒนาช่องทางการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดบริการสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการ

3) ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ วิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้มีส่วนสำคัญที่จะช่วยให้สถาบันอุดมศึกษารูปแบบนี้ได้พัฒนาความรู้ความเข้าใจเพื่อเตรียมความพร้อมทั้งระบบ เช่น การประชุม การอบรม สัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การศึกษาดูงานในสถาบันต้นแบบด้านการพัฒนาระบบของศูนย์ DSS รวมทั้งทำการสาธิต ทดลองและวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษและระบบดูแลสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการ เพื่อหารูปแบบที่สามารถปรับใช้ในบริบทสถาบันของตน

4) ด้านสื่อและอุปกรณ์

(1) สื่อ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการ

(2) เอกสารเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ อาคาร สถานที่ ตามหลัก Universal Design สำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท

(3) เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพิเศษ การจัดบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษาพิการแต่ละประเภท

5) ด้านการวัดและประเมินผล สถาบันอุดมศึกษารูปแบบนี้สามารถใช้แนวทางในการวัดและประเมินผล ดังนี้

(1) มีสื่อ อุปกรณ์และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการที่ครอบคลุมประเภทความพิการมากขึ้น และสามารถใช้งานเพื่อช่วยเหลือหรือสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการได้ทันท่วงที

(2) มีคณะกรรมการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่เป็นตัวแทนจากฝ่ายกิจการนักศึกษาของแต่ละคณะผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษและจิตวิทยา พร้อมทั้งกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ

(3) มีแผนงานเกี่ยวกับการจัดบริการสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม

(4) มีระบบกลไก แนวทางการดำเนินงาน และมีระบบประเมินผลความสำเร็จและความพึงพอใจของนิสิตนักศึกษาพิการและผู้เกี่ยวข้องอยู่เสมอ

(5) มีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาพิเศษที่สามารถให้คำแนะนำด้านการจัดการศึกษาพิเศษและการใช้สื่อ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภทได้

(6) บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภทและสามารถใช้สื่อ อุปกรณ์และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว

(7) มีช่องทางการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับบริการด้านสื่อ อุปกรณ์ การปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ บริการทางการแพทย์และการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาที่สถาบันจัดเตรียมไว้สำหรับนักศึกษาพิการให้ทั่วถึง หลากหลายช่องทาง และเข้าถึงนิสิตพิการ 100%

6) ด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่จะช่วยให้การดำเนินงานตามแนวทางที่วางไว้บรรลุผล ได้แก่ ผู้บริหารสถาบัน ผู้บริหารและบุคลากรของฝ่ายกิจการนักศึกษา คณะกรรมการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการสำนักงานการทะเบียน ศูนย์บริการสุขภาพของสถาบัน สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศ ฝ่ายอาคารสถานที่ ฝ่ายกิจการนักศึกษาและฝ่ายวิชาการของแต่ละคณะ

รวมทั้งบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาพิเศษอาจารย์และบุคลากรภายในสถาบัน
นักศึกษาพิการและผู้ปกครอง

โดยผลการวิเคราะห์ร่างแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวก
ให้แก่นักศึกษาพิการจากผู้เชี่ยวชาญ มีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ตารางที่ 25 แนวทาง
ระดับประเทศ

ตารางที่ 27 ผลการวิเคราะห์ร่างแนวทางการระดับประเทศจากผู้เชี่ยวชาญ

ลำดับที่	แนวทาง	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ		ข้อเสนอแนะ
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	
1	<p>นโยบายด้านคุณภาพชีวิตและสวัสดิการของคนพิการ</p> <p>1) นำนโยบายเกี่ยวกับสวัสดิการและการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการไปเผยแพร่ให้ทั่วถึงกับเจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่นและประชาชนระดับพื้นที่ เพื่อช่วยเป็นกระบอกเสียงในการเผยแพร่ข้อมูลไปสู่ประชาชนระดับท้องถิ่นให้มากขึ้น</p> <p>2) ควรทบทวนคนพิการเข้าสู่ระบบสวัสดิการของรัฐให้มากที่สุด โดยการสแกนหาและดึงคนพิการในพื้นที่เข้าสู่ระบบการรับสวัสดิการของรัฐให้มากที่สุด เพื่อนำคนพิการเข้าสู่กระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิต ที่เหมาะสมสภาพ และเมื่อโอกาสทางการศึกษามากขึ้น เพื่อเพิ่มจำนวนคนพิการที่มีโอกาสทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้มากขึ้น</p>	(11) ✓	(0) ✓	- อสม.เป็นบุคลากรที่สามารถมีส่วนร่วมสำคัญในการหาข้อมูลในพื้นที่และประสานกับ พม. จังหวัดได้
2	<p>นโยบายด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษา</p> <p>1) หน่วยงานที่ดูแลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษารับใช้นโยบายต่าง ๆ เกี่ยวกับจัดการศึกษาสำหรับบัณฑิตศึกษาที่ได้ออกมาแล้วให้ได้ผลและเน้นการรักษาสิทธิของนักศึกษาพิการในสังคมให้มากที่สุด ผลักดันให้สถาบันอุดมศึกษาออกนโยบายหรือแนวทางที่สอดคล้องกันให้ครอบคลุมทุกด้าน</p> <p>2) หน่วยงานของรัฐที่ดูแลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาควรมีการจำแนกประเภทของศูนย์ DSS ในสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งตามศักยภาพ เช่น ศูนย์ระดับดีมาก ดี ปานกลาง หรือจำแนกตามขนาดของศูนย์จากจำนวนนักศึกษาพิการ โดยกำหนดหลักเกณฑ์ คุณสมบัติและเงื่อนไขของศูนย์แต่ละประเภทไว้ ให้สอดคล้องกับการให้เงินอุดหนุนโครงการต่าง ๆ เช่น ศูนย์ที่มีจำนวนนักศึกษาพิการมากและมีมีการ</p>	(11) ✓	(0) ✓	- ทำอยู่แล้วแต่ผลไม่ได้บังคับสถาบันไม่ได้เพราะมีความพร้อมต่างกัน
		(11) ✓	(0) ✓	- เห็นด้วยแต่ควรปรับจากเกณฑ์ดีมาก ดี เป็นใช้เกณฑ์เรื่องจำนวนนักศึกษาพิการ จำนวนบุคลากร และจำนวนเครื่องมือเป็นหลัก
				- ควรใช้คำว่าเกณฑ์มาตรฐานเพื่อใช้ในการประเมินและการให้กสสนับสนุนและการจัดสรร

ลำดับที่	แนวทาง	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ		ข้อเสนอแนะ
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	
	ดำเนินการระดับภูมิภาคอาจจะได้รับงบประมาณเพื่อสนับสนุนที่มากกว่าศูนย์ระดับดีหรือปานกลาง เป็นต้น นอกจากนี้ควรกำหนดวิธีการในการเลือกระดับ และเกณฑ์การประเมินต่าง ๆ ไว้ให้ชัดเจน เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานด้านการสนับสนุนและดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ			งบประมาณ - การเลื่อนเกณฑ์ควรมีระบบที่ให้แรงจูงใจหรืออาจมีผลในการจัดกลุ่มตามมาตรฐานแต่ละระดับ
	3) หน่วยงานของรัฐที่ดูแลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาควรแต่งตั้งหรือกำหนดสถาบันอุดมศึกษาที่สามารถเป็นต้นแบบในการดำเนินงานดูแลและสนับสนุนนักศึกษาพิการประจำภูมิภาคที่สามารถเป็นต้นแบบและแก่นนำให้กับสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ ในพื้นที่ได้ไปศึกษา ดูนาน เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาและบริการสำหรับนักศึกษาพิการได้ ซึ่งในแต่ละภูมิภาคอาจมีต้นแบบได้หลายศูนย์กระจายในแต่ละพื้นที่เพื่อเป็นต้นแบบที่สอดคล้องกับบริบทที่แตกต่างกันของแต่ละพื้นที่ แต่สรุปแบบ ต้นแบบของสถาบันที่มีศูนย์ DSS สถาบันที่มีศูนย์การศึกษาพิเศษเป็นผู้รับผิดชอบหลัก หรือสถาบันที่อยู่ระหว่างการศึกษาเตรียมการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการทั้งที่ศูนย์ขยายเชิงรุกและเชิงรับ เป็นต้น	(10) ✓	(1) ✓	- ครมมีต้นแบบระบบภูมิภาคที่มีบริบทพื้นที่ใกล้เคียงกัน - ต้นแบบอาจเป็นต้นแบบที่ดีในการจัดระบบบริการสำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท เพราะแต่ละที่เด่นชัดและมีศักยภาพต่างกัน เช่น ต้นแบบในการจัดการสำหรับนักศึกษาที่บกพร่องทางการได้ยิน ต้นแบบที่ดีในการจัดบริการสำหรับนักศึกษาที่บกพร่องทางการเห็น เป็นต้น - ไม่เห็นด้วยเพราะการจัดทำมาตรฐานจะทำให้เกิดการกระงานที่มากเกินเหมือนระบบประกันคุณภาพ
	4) การให้ความรู้กับผู้บริหาร อาจารย์และบุคลากรในสถานศึกษาทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษาเพื่อให้เข้าใจสิทธิ์และสวัสดิการของกองพิการ และสามารถเป็นผู้ช่วยเหลือหรือประสานงานกับหน่วยงานรัฐอื่น ๆ เพื่อให้คนพิการได้รับการที่	(11) ✓	(0) ✓	- เห็นด้วยกับการให้ความรู้กับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพราะส่งผลต่อความพร้อมของนักศึกษาเมื่อเข้ามารียนในระดับอุดมศึกษา

ลำดับที่	แนวทาง	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ		ข้อเสนอแนะ
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	
	ต่อเนื่องและครบคลุมให้มากที่สุด			- ควรเน้นที่การให้ความรู้ทั้งกับผู้บริหาร สถานศึกษาก่อนเพราะมีส่วนสำคัญกับการวาง นโยบายและดำเนินการอื่นๆ

ตารางที่ 28 ผลการวิเคราะห์ร่างแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่บัณฑิตศึกษาพิการ(แนวทางระดับสถาบัน)จาก
ผู้เชี่ยวชาญ

ลำดับ ที่	สถาบัน/กระบวนการเรียนรู้	แนวทาง	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ		ข้อเสนอแนะ
			เห็นด้วย (✓)	ไม่เห็นด้วย (✓)	
1	สถาบันอุดมศึกษาที่มีระบบการดูแลช่วยเหลือแก่นักศึกษาพิการหรือมีศูนย์ DSS				
	1.1 สถาบันอุดมศึกษาที่มีศูนย์ DSS				- ควรปรับเป็น สถาบันอุดมศึกษาที่มีศูนย์ DSS และไม่มีสาขาวิชาการศึกษาพิเศษจะได้ชัดเจนมากขึ้น
	ด้านจุดมุ่งหมาย				
		(1) เปิดโอกาสทางการศึกษาคือด้วยการเปิดรับสมัครคนพิการเข้าเรียนในสาขาวิชาต่าง ๆ ในรอบพิเศษควบคู่กับการพัฒนาระบบการสอบเข้าที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้พิการที่มีความสะดวกต่อข้อจำกัดของคนพิการแต่ละประเภท	(11) ✓	(0) ✓	- ควรเพิ่มเรื่องกำหนดเกณฑ์ของบริการในการสอบเข้าที่จัดให้นักศึกษาพิการแต่ละประเภทให้ชัดเจน เช่น เกณฑ์เรื่องเวลาที่เพิ่มให้กับนักศึกษาบกร่องทางการเห็นหรือบกร่องทางการได้ยินที่ต้องเพิ่มให้ 1.5 เท่าของนักศึกษาปกติ เกณฑ์เกี่ยวกับวิธีการสอบของนักศึกษาพิการแต่ละประเภทด้วย
		(2) พัฒนาระบบคัดกรองนักศึกษาพิการให้สามารถเชื่อมต่อข้อมูลระหว่างสำนักทะเบียนและประมวลผลกับศูนย์ DSS ได้	(11) ✓	(0) ✓	- ระบบคัดกรองนักศึกษาพิการควรเริ่มตั้งแต่ได้กมากรอกใบสมัครเข้าเรียน ควรเป็นแบบฟอร์มออนไลน์ที่มีให้กรอกเกี่ยวกับประเภทความพิการ ระดับ และความช่วยเหลือที่ต้องการ

ลำดับ	สถาบัน/กระบวนกรเรียนรูู้	แนวทาง	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ	ข้อเสนอแนะ
		(3) ร่วมมือกับหน่วยงานต้นเทคโนโลยีสารสนเทศและฝ่ายทะเบียนเพื่อพัฒนาระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับนักศึกษาเพื่อการเพื่อช่วยให้การจัดการสำหรับนักศึกษาศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น	(11) ✓	(0) ✓ - ฝ่ายเทคโนโลยีของสถาบันควรช่วยพัฒนาระบบที่มีข้อมูลส่วนกลางที่ศูนย์ DSS สามารถเข้าถึงข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษาพิการได้
		(4) พัฒนาระบบการจัดการบริการและเพิ่มจำนวนสื่ออุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกที่สามารถตอบสนองความต้องการจำเป็นของนักศึกษาพิการให้ครอบคลุมทุกประเภทความพิการมากขึ้น	(11) ✓	(0) ✓ - การจัดทำสื่อขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถาบันถ้าไม่เห็นความสำคัญหรือไม่มีงบประมาณ ทางศูนย์ก็จัดสรรไม่ได้ - สกอ.ควรผลักดันหรือให้แรงจูงใจกับผู้บริหาร สถาบันอุดมศึกษาให้เห็นความสำคัญมากขึ้น
		(5) จัดทำแผนพัฒนาบุคลากรของศูนย์ DSS และสรรหาบุคลากรให้เพียงพอ โดยเน้นการสรรหาผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านการจัดการศึกษาพิเศษเพื่อให้บริการนักศึกษาพิการได้อย่างถูกต้องและทั่วถึงมากขึ้น	(11) ✓	(0) ✓ - การจัดหาบุคลากรขึ้นอยู่กัปัจจัยหลายอย่างทั้งนโยบายผู้บริหาร งบประมาณ ประเภทความพิการและจำนวนนักศึกษาพิการด้วย
		(6) พัฒนาความรู้ของอาจารย์และบุคลากรในสถาบันให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดศึกษาพิเศษและการจัดบริการสนับสนุนการเรียนรูู้สำหรับนักศึกษาพิการ	(11) ✓	(0) ✓ - การจัดอบรมแต่ละครั้งมีอาจารย์เข้าร่วมน้อย ยกเว้นมีหนังสือคำสั่งจากผู้บริหาร - เริ่มจากอบรมให้อาจารย์ที่ปรึกษาหรืออาจารย์ผู้สอนนักศึกษาพิการในแต่ละภาคเรียนก่อนแล้วค่อยขยายกลุ่มอื่นๆ
		(7) พัฒนาทักษะการใช้สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ	(11) ✓	(0) ✓ - เริ่มจากอาจารย์ที่ปรึกษาหรือ อาจารย์

ลำดับ	สถาบัน/กระบวนกรเรียนรู	แนวทาง	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ	ข้อเสนอแนะ
		<p>อุปกรณ์ และเทคโนโลยีสำหรับนักศึกษาพิการ ให้แก่นักศึกษาพิการและคณาจารย์ผู้สอน ให้แก่นักศึกษาพิการและคณาจารย์ผู้สอน ให้สามารถใช้สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีต่าง ๆ ในการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ</p> <p>(8) จัดบริการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาให้แก่นักศึกษาพิการควบคู่กับบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการและบริการทางการแพทย์</p> <p>(9) ประสานงานกับฝ่ายพยาบาลหรือสถานพยาบาลในพื้นที่เพื่อจัดบริการดูแลสุขภาพอนามัยให้แก่ นักศึกษาพิการอย่างสม่ำเสมอ</p> <p>(10) พัฒนาโครงการ/กิจกรรมที่สามารถช่วยส่งเสริมศักยภาพของนักศึกษาพิการให้ตรงกับตามความต้องการและความสนใจที่หลากหลายมากขึ้น</p> <p>(11) ส่งเสริมให้นักศึกษาพิการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งของคณะ มหาวิทยาลัย หรือกิจกรรมชมรม สโมสรต่าง ๆ ตามความสนใจมากขึ้น</p>	<p>(11) ✓</p> <p>(11) ✓</p> <p>(11) ✓</p> <p>(11) ✓</p> <p>(11) ✓</p>	<p>ผู้สอนนักศึกษาพิการก่อน</p> <ul style="list-style-type: none"> - จัดทำเป็นคู่มืออย่างง่ายเกี่ยวกับวิธีการใช้สื่อ อุปกรณ์ในการเรียนการสอนแต่ละประเภท แจก พร้อมแนบช่องทางในการติดต่อสอบถามเพิ่มเติมหากพบปัญหาไว้ในเอกสารด้วย - นักจิตวิทยาจำเป็น สำคัญ แต่ต้องขึ้นอยู่กับการจัดสรรอัตรากำลังของผู้บริหารด้วย - อาจใช้การส่งเจ้าหน้าที่ที่มีอยู่ไปอบรมด้านจิตวิทยาแทน - เพิ่มเรื่องการตรวจสอบสุขภาพประจำปีและดูแลสุขภาพ นักศึกษาพิการให้สม่ำเสมอ โดยเฉพาะนักศึกษาพิการที่มีปัญหาสุขภาพ - ควรสำรวจความต้องการ ความสนใจ ความถนัดของนักศึกษาพิการแต่ละคนเพื่อเก็บเข้าแฟ้มประวัติและนำไปวางแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริม - สร้างความเข้าใจกับอาจารย์ เจ้าหน้าที่และ นักศึกษาอื่นเกี่ยวกับรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับนักศึกษาพิการแต่ละคนให้เข้าใจตรงกัน

ลำดับ	สถาบัน/กระบวนกรเรียนรู้	แนวทาง	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ	ข้อเสนอแนะ
		(12) พัฒนาโครงการฝึกอบรมทักษะอาชีพต่าง ๆ และบริการแนะแนวอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการและความสามารถของนักศึกษาฝึกการแต่ละคน	(11) ✓ (0) ✓	- ควรสำรวจความต้องการด้านทักษะอาชีพของนักศึกษาฝึกการก่อนมาวางแผนการจัดกิจกรรมจะได้ตรงกับความต้องการและใช้ประโยชน์ได้จริง
		(13) พัฒนาคณะเองไปสู่การเป็นศูนย์กลางเกี่ยวกับการศึกษา สังเกต ทดลอง และวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษและการจัดบริการสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการให้แก่สถาบันอื่นและผู้สนใจทั่วไป	(11) ✓ (0) ✓	- ส่วนใหญ่เป็นศูนย์กลางการศึกษาดูงานให้กับสถาบันในพื้นที่ใกล้เคียงกันอยู่แล้ว อาจเพิ่มเรื่องการพัฒนางานวิจัยและการทดลองใหม่มากขึ้น
	ด้านเนื้อหาและสาระการเรียนรู้			
		- การจัดการศึกษาพิเศษ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยต่อความบกพร่องของนักศึกษาพิการแต่ละประเภท	(11) ✓ (0) ✓	- เห็นด้วยกับเนื้อหาเหล่านี้ เพราะสามารถใช้เป็นเนื้อหาในการเผยแพร่ในการอบรมสัมมนาหรือประชุมชี้แจงได้
		- การจัดการและวิธีการใช้อำนวยความสะดวก สื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีสำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท	(11) ✓ (0) ✓	
		- การพัฒนาระบบฐานข้อมูลประวัติและระบบคัดกรองนักศึกษาพิการ	(11) ✓ (0) ✓	
		- การทดลอง และวิจัย เกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ และการจัดบริการสำหรับนักศึกษาพิการ	(11) ✓ (0) ✓	

ลำดับ	สถาบัน/กระบวนกรเรียนรู้	แนวทาง	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ	ข้อเสนอแนะ
		<ul style="list-style-type: none"> - การปรับปรุงอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสมกับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท ตามหลัก Universal Design - รูปแบบของโครงการ/กิจกรรมทางสังคมที่ช่วยส่งเสริมศักยภาพของนักศึกษาพิการแต่ละประเภท - รูปแบบของโครงการ/กิจกรรมฝึกอบรมทักษะและแนะแนวอาชีพที่เหมาะสมกับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท - การจัดบริการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาที่เหมาะสมกับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท - รูปแบบการจัดบริการดูแลสุขภาพทางการแพทย์ที่เหมาะสมกับความต้องการของนักศึกษาพิการแต่ละประเภท 	<p>(11) ✓</p> <p>(0) ✓</p> <p>(11) ✓</p> <p>(0) ✓</p> <p>(11) ✓</p> <p>(0) ✓</p> <p>(11) ✓</p> <p>(0) ✓</p>	
	ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้			
		<ul style="list-style-type: none"> - การประชุม - การอบรมให้ความรู้ - การสัมมนาและจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ 	<p>(11) ✓</p> <p>(11) ✓</p> <p>(11) ✓</p> <p>(0) ✓</p> <p>(0) ✓</p> <p>(0) ✓</p>	<p>- เห็นด้วย แต่อาจเพิ่มวิธีการจัดทำเป็นเอกสารหรือคู่มือ แฝงกับที่มีเนื้อหากระชับ เข้าใจง่ายอีกทางหนึ่งได้ สำหรับผู้ที่ไม่สะดวกในการมาร่วมประชุมหรืออบรม</p>

ลำดับ	สถาบัน/กระบวนกรการเรียนรู้	แนวทาง	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ	ข้อเสนอแนะ
		<ul style="list-style-type: none"> - การศึกษา ดูงาน - การวิจัยและพัฒนา 	<p>(11) ✓</p> <p>(11) ✓</p>	<ul style="list-style-type: none"> - การศึกษาดูงานของสถาบันอุดมศึกษากลุ่มนี้อาจต้องพัฒนาไปดูงานสถาบันต้นแบบในต่างประเทศ - การวิจัย และ พัฒนา อาจทำร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาอื่นได้โดยเฉพาะที่มีความเชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ ผลที่ได้จะเป็นประโยชน์กว้างขึ้น
	4) ด้านสื่อและอุปกรณ์			
		<ul style="list-style-type: none"> - สื่อ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครอบคลุมทุกประเภทเพื่อการ 	<p>(11) ✓</p> <p>(0) ✓</p>	<ul style="list-style-type: none"> - การจัดทาสื่อและอุปกรณ์สนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาศึกษาพิการแต่ละประเภทขึ้นอยู่กับนโยบายของผู้บริหารแต่ละคนและงบประมาณที่ได้ - สื่อและอุปกรณ์สำหรับนักศึกษาศึกษาพิการแต่ละประเภทราคาค่อนข้างสูงแต่ละสถาบันสามารถใช้วิธีการวิจัยและพัฒนาเพื่อผลิตสื่อและอุปกรณ์สนับสนุนการเรียนรู้ให้นักศึกษาศึกษาพิการของตนเองได้
		<ul style="list-style-type: none"> - เอกสารเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ อาคาร สถานที่ ตามหลัก Universal Design สำหรับนักศึกษาศึกษาพิการแต่ละประเภท 	<p>(11) ✓</p> <p>(0) ✓</p>	<ul style="list-style-type: none"> - อาจเพิ่มเติมเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนรู้ที่เป็นสากล (Universal Design for Learning: UDL) และการออกแบบการเรียนการสอนที่เป็นสากล(Universal Design for

ลำดับ	สถาบัน/กระบวนกรเรียนรู้	แนวทาง	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ	ข้อเสนอแนะ
		- เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพิเศษ การจัดบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษาพิการ รูปแบบของกิจกรรมทางสังคมที่เหมาะสมกับนักศึกษาพิการ และการพัฒนาโครงการ/กิจกรรมฝึกอบรมทักษะ และแนะแนวอาชีพสำหรับนิสิตพิการ	(11) ✓ (0) ✓	Instruction: UDI)
	ด้านการวัดและประเมินผล			
		- การมีระบบการสอบเข้าศึกษาที่เหมาะสมและ เป็นธรรมกับนักศึกษาพิการทุกประเภท	(11) ✓ (0) ✓	- เพิ่มกระบวนการติดตามและประเมินผลหลังการจัดประชุม อบรม ให้ความรู้กับบุคลากร
		- การมีจำนวนบุคลากรของศูนย์ DSS ที่เพียงพอต่อการจัดบริการสำหรับนักศึกษาพิการที่มีอยู่	(11) ✓ (0) ✓	
		- มีจำนวนสื่อ อุปกรณ์ เครื่องมือที่ช่วยในการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการที่เพียงพอต่อความต้องการ	(11) ✓ (0) ✓	
		- มีระบบคัดกรองแรกเข้าที่มีประสิทธิภาพและมีระบบฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงกันทั่วทั้ง	(11) ✓ (0) ✓	
		- อาจารย์และเจ้าหน้าที่ในสถาบันมีความรู้เกี่ยวกับการศึกษาพิเศษและการใช้เครื่องมือ	(11) ✓ (0) ✓	

ลำดับ	สถาบัน/กระบวนกรเรียนรู้	แนวทาง	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ	ข้อเสนอแนะ
		อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการมากขึ้น		
		- มีการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ อาคาร สถานที่ ตามหลัก Universal Design สำหรับนักศึกษาพิการที่ครอบคลุมพื้นที่ต่าง ๆ ในสถาบันมากขึ้น	(11) ✓	(0) ✓ - เพิ่มเติมเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนรู้ที่เป็นสากล (Universal Design for Learning: UDL) และการออกแบบการเรียนรู้ การสอนที่เป็นสากล(Universal Design for Instruction: UDI)
		- อาจารย์และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจและยอมรับในความสามารถของนิสิตพิการมากขึ้น	(11) ✓	(0) ✓
		- นักศึกษาพิการแต่ละคนสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้ตามศักยภาพ รวมทั้งสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเข้าร่วมเวทีการแข่งขันที่เหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละคนได้	(11) ✓	(0) ✓
	ด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง			
		- ผู้บริหารสถาบัน		
		- ผู้บริหาร อาจารย์และบุคลากรของศูนย์ DSS	(11) ✓	(0) ✓
		- สำนักทะเบียนและประมวลผล	(11) ✓	(0) ✓
		- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบข้อมูล	(11) ✓	(0) ✓

ลำดับ	สถาบัน/กระบวนกรเรียนรู	แนวทาง	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ	ข้อเสนอแนะ
		สารสนเทศ เช่น สำนักดิจิทัลเพื่อการศึกษา สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น		
		- กองพัฒนานักศึกษา	(11) ✓ (0) ✓	
		- ฝ่ายอาคารสถานที่	(11) ✓ (0) ✓	
		- ฝ่ายกิจการนักศึกษาและฝ่ายวิชาการของแต่ละ คณะ	(11) ✓ (0) ✓	- ให้สมบัติและรองคณบดีมีส่วนร่วมด้วย
		- อาจารย์และบุคลากรทั้งภายในและภายนอก สถาบัน	(11) ✓ (0) ✓	
		- นักศึกษาฝึกการและผู้ปกครอง	(11) ✓ (0) ✓	
		- นักศึกษาปกติ	(11) ✓ (0) ✓	
		1.2 สถาบันอุดมศึกษาที่มีศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดคณะศึกษาศาสตร์		
		ด้านจุดมุ่งหมาย		
		(1) จัดโครงการ/กิจกรรมเพื่อให้ความรู้หรือแลกเปลี่ยน เรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษและการใช้ เครื่องมือ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก สำหรับนักศึกษาศึกษาพิเศษและประเทให้กับอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ภายในสถาบันโดยให้อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการศึกษาเป็นแกนนำในการให้ความรู้	(11) ✓ (0) ✓	- ปัจจุบันมีการจัดโครงการเหล่านี้อยู่แล้วแต่มี ไม่ได้รับความร่วมมือจากบุคลากรในการเข้า ประชุมหรืออบรม จึงไม่เกิดขึ้น
		(2) อาจารย์และบุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษ ร่วมกันพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้และวัดและ	(11) ✓ (0) ✓	- อาจารย์ในสาขาวิชาการศึกษาพิเศษมีการ พัฒนาการจัดการเรียนรู้อยู่แล้ว แต่การ

ลำดับ	สถาบัน/กระบวนกรเรียนรู้อ	แนวทาง	ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ		ข้อเสนอแนะ
		ประเมินผลการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความสมบูรณ์ของนักศึกษาที่เข้าเรียนในแต่ละปี ผลักดันไปสู่การเสนอเป็นนโยบายระดับสถาบันและผู้บริหารของสถาบันออกประกาศบังคับใช้อย่างทั่วถึง			นำเสนอไปสู่ผู้บริหารให้เป็นนโยบายขึ้นอยู่กับโอกาสและวิสัยทัศน์ของผู้บริหารด้วย
	(3) ผู้บริหารสถาบันให้การสนับสนุนและอาจารย์และบุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษในการพัฒนาเอกสารทางวิชาการ บทความหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพิเศษและการจัดบริการถึงอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการเพื่อเผยแพร่ทั้งในและนอกสถาบัน		(11) ✓	(0) ✓	- ผู้บริหารให้การสนับสนุนอยู่แล้วเพราะการเขียนเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยเป็นภาระงานของอาจารย์ที่ต้องทำอยู่แล้ว แต่การให้แรงจูงใจหรือการสนับสนุนในการผลักดันให้ข้อมูลทางวิชาการเหล่านี้ไปสู่วิธีปฏิบัติต้องอาศัยวิสัยทัศน์ผู้บริหารและงบประมาณที่จัดสรรมา - การวิจัยและพัฒนาในระดับชั้นเรียนหรือสาขาวิชา หรืออาจเป็นความร่วมมือระหว่างคณะหรือสาขาวิชาในการวิจัยและพัฒนาเครื่องมือและอุปกรณ์สำหรับนักศึกษาพิการต่างๆ จะช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนอุปกรณ์ได้
	(4) จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างอาจารย์และบุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษกับคณาจารย์และเจ้าหน้าที่อื่นๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับความสามารถและวิธีการเรียนรู้ของ		(11) ✓	(0) ✓	- ส่วนใหญ่จัดกันอยู่แล้วแต่อาจารย์ส่วนใหญ่ไม่ค่อยเข้าร่วม ไม่ค่อยให้ความสำคัญ ต้องเริ่มจากอาจารย์ผู้สอนและอาจารย์ที่ปรึกษา นักศึกษาที่ปรึกษา

ลำดับ	สถาบัน/กระบวนกรเรียนรูู้	แนวทาง	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ	ข้อเสนอแนะ
		<p>นักศึกษาฝึกการแต่ละประเภทเพื่อสร้างความเข้าใจและการยอมรับในความสามารถของนักศึกษาฝึกตามความเป็นจริง</p> <p>(5) พัฒนาระบบการสอบเข้าศึกษาให้นักศึกษาฝึกสามารถเลือกสอบเข้าศึกษาร่วมกับนักศึกษาปกติได้อย่างเป็นธรรมภายใต้ข้อกำหนดทางความพิการแต่ละประเภท</p> <p>(6) สรรหาและคัดเลือกบุคลากรผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านการศึกษาพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับจำนวนนักศึกษาฝึกการที่มีอยู่</p> <p>(7) พัฒนาระบบข้อมูลและระบบคัดกรองแรกเข้าที่มีประสิทธิภาพและสามารถเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานด้านทะเบียน คณะ และศูนย์การศึกษาพิเศษได้</p> <p>(8) พัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ อาคาร สถานที่ตามหลัก Universal Design สำหรับนักศึกษาฝึกการให้ครอบคลุมพื้นที่ต่าง ๆ ในสถาบันมากขึ้น</p> <p>(9) จัดกิจกรรม/โครงการเพื่อส่งเสริมและพัฒนา</p>	<p></p> <p>(11) ✓</p> <p>(11) ✓</p> <p>(11) ✓</p> <p>(11) ✓</p> <p>(11) ✓</p> <p>(11) ✓</p> <p>(11) ✓</p>	<p>- ทำแผนพับแจก หรือจัดนิทรรศการเป็นการให้ความสำคัญและเผยแพร่ข้อมูลได้โดยเฉพาะสถาบันที่มีนักศึกษาศึกษาปริญญาตรีค่อนข้างมาก</p> <p>- ระบบการช่วยเหลือในการสอบส่วนใหญ่ทำอยู่แล้ว แต่ปัญหาคือระบบในการให้คนพิการแจ้งความประสงค์ขอรับบริการการสอบ ที่ยังไม่สามารถเชื่อมต่อกับศูนย์ DSS ได้รวดเร็ว ทำให้บริหารจัดการได้ไม่ทัน หรือไม่เป็นระบบนัก เพราะกระชั้นชิด</p> <p></p> <p></p> <p></p> <p>- อาคารใหม่ส่วนใหญ่ออกแบบตามหลัก Universal Design แล้ว และเริ่มทยอยไปยังอาคารที่มีนักศึกษาศึกษาปริญญาตรี</p> <p>- การปรับปรุงอาคารเก่าต้องยกงบประมาณ</p> <p>- ต้องสำรวจความถนัด ความสนใจตั้งแต่</p>

ลำดับ	สถาบัน/กระบวนกรการเรียนรู้	แนวทาง	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ	ข้อเสนอแนะ
		ศักยภาพของนักศึกษาวิชาการ รวมทั้งหาเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเวทีการแข่งขันที่เหมาะสมกับศักยภาพของนักศึกษาวิชาการแต่ละคน		แรกเริ่ม จากนั้นฝึกฝน อบรมเสริมแล้วจึงหาเวทีให้นำเสนอหรือแข่งขัน - มีนักศึกษาศึกษาได้ครบรางวัลหรือเข้าร่วมการแข่งขันใดควรมีการเผยแพร่หรือประชาสัมพันธ์ข้อมูลในวงกว้างเพื่อเป็นการให้แรงเสริม และเป็นแรงจูงใจให้นักศึกษาศึกษาอื่น และสร้างการยอมรับจากนักศึกษาคณะอื่นด้วย
	ด้านเนื้อหาและสาระการเรียนรู้		(11) ✓	(0) ✓
		วิธีการสอบวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความสามารถของนักศึกษาศึกษาแต่ละประเภท	(11) ✓	(0) ✓
		- วิธีการพัฒนาระบบคัดกรองนักศึกษาที่มีการเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงานในสถาบัน	(11) ✓	(0) ✓
		- การศึกษาพิเศษและการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาศึกษาพิการแต่ละประเภท	(11) ✓	(0) ✓
		- การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ อาคาร สถานที่	(11) ✓	(0) ✓
				- ศูนย์การจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการจัดสอบ สำหรับนักศึกษาศึกษาพิการแต่ละประเภท โดยทำเป็นคู่มือหรือแผ่นพับแจกที่เข้าใจง่าย แจกให้อาจารย์นำไปใช้ ควบคู่กับการอบรมให้ความรู้

ลำดับ	สถาบัน/กระบวนกรเรียนรู้	แนวทาง	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ	ข้อเสนอแนะ
		ตามหลัก Universal Design สำหรับนักศึกษาพิการ		เรียนรู้ที่เป็นสากล (Universal Design for Learning: UDL) และการออกแบบการเรียนรู้ การสอนที่เป็นสากล(Universal Design for Instruction: UDI)
		- รูปแบบของกิจกรรม/โครงการที่เหมาะสมในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาพิการแต่ละประเภท	(11) ✓	(0) ✓
	ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้			
		- การประชุม	(11) ✓	(0) ✓
		- การอบรมให้ความรู้	(11) ✓	(0) ✓
		- การสัมมนา และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	(11) ✓	(0) ✓
		- การศึกษา ดูงาน	(11) ✓	(0) ✓
		- การทดลอง และวิจัยเพื่อพัฒนาและแก้ปัญหา	(11) ✓	(0) ✓
	ด้านสื่อและอุปกรณ์		(11) ✓	(0) ✓
		- สื่อ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท	(11) ✓	(0) ✓
		- อาคารและสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ปรับปรุงพัฒนาตามหลัก Universal Design สำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท	(11) ✓	(0) ✓
		- เอกสารประกอบการประชุม อบรม สัมมนาเกี่ยวกับ	(11) ✓	(0) ✓

ลำดับ	สถาบัน/กระบวนกรเรียนรู้อ	แนวทาง	ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ	ข้อเสนอแนะ
	สถาบัน/กระบวนกรเรียนรู้อ	<p>การศึกษาศาสตร์ การจัดการที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษา ารรูปแบบการจัดการเรียนรู้และวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความพร้อมของนักศึกษาแต่ละประเภท</p> <p>- งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาศาสตร์และการจัดการสนับสนุนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษาแต่ละประเภท</p>	<p>(11) ✓</p> <p>(0) ✓</p>	
	ด้านการวัดและประเมินผล	<p>- การมีระบบการสอบเข้าศึกษาที่เหมาะสมและเป็นธรรมกับนักศึกษาแต่ละประเภท</p> <p>- การมีรูปแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความพร้อมของนักศึกษาที่ศึกษาที่ระดับบัณฑิตศึกษาถึงทุกคณะ ทุกสาขาวิชาที่มศึกษาศาสตร์</p> <p>- การมีจำนวนบุคลากรของศูนย์ DSS ที่เพียงพอต่อการจัดการสำหรับนักศึกษาพิการที่มีอยู่</p> <p>- การมีระบบคัดกรองแรกเข้าที่มีประสิทธิภาพ สามารถคัดกรองนักศึกษาพิการจากระบบได้ดี</p> <p>- อาจารย์และเจ้าหน้าที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษและการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการแต่ละ</p>	<p>(11) ✓</p> <p>(0) ✓</p> <p>(0) ✓</p> <p>(0) ✓</p> <p>(0) ✓</p> <p>(0) ✓</p> <p>(0) ✓</p> <p>(0) ✓</p>	

ลำดับ	สถาบัน/กระบวนกรเรียนรู้	แนวทาง	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ	ข้อเสนอแนะ
		ประเภทมากขึ้น		
		- อาจารย์และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจและยอมรับในความสามารถของนักศึกษาฝึกการมากขึ้น	(11) ✓ (0) ✓	
		- การมีจำนวนสภาพแวดล้อมทางกายภาพ อาคาร สถานที่ ที่ได้รับการปรับปรุงตามหลัก Universal Design สำหรับนักศึกษาพิการ	(11) ✓ (0) ✓	
		- (8) จำนวนกิจกรรม/โครงการที่ส่งเสริมและพัฒนา ศักยภาพของนักศึกษาพิการ	(11) ✓ (0) ✓	
		- (9) จำนวนนักศึกษาพิการที่เข้าร่วมกิจกรรมหรือรับรางวัลตามเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือเวทีการแข่งขัน ทั้งในระดับสถาบัน ระดับชาติ และนานาชาติ	(11) ✓ (0) ✓	
		- (10) จำนวนโครงการ/กิจกรรมเพื่อให้ความรู้หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษ และการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก สอดคล้องกับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท	(11) ✓ (0) ✓	
	6) ด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง		(11) ✓ (0) ✓	
		- ผู้บริหารสถาบัน	(11) ✓ (0) ✓	
		- ผู้บริหาร อาจารย์และบุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษ	(11) ✓ (0) ✓	
		- สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน	(11) ✓ (0) ✓	

ลำดับ	สถาบัน/กระบวนกรเรียนรูู้	แนวทาง	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ	ข้อเสนอแนะ
		<ul style="list-style-type: none"> - สำนักวิทยบริการ และเทคโนโลยีสารสนเทศ - กองพัฒนานักศึกษา - ฝ่ายงานอาคารสถานที่ - อาจารย์และบุคลากรภายในสถาบัน - หน่วยงานภายนอก เช่น โรงเรียนเฉพาะความ 	<ul style="list-style-type: none"> (11) ✓ (0) ✓ (11) ✓ (0) ✓ (11) ✓ (0) ✓ 	
		<ul style="list-style-type: none"> - พิกัด ศูนย์การศึกษาพิเศษและศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการในพื้นที่ เป็นต้น - นักศึกษาพิการและผู้ปกครอง - นักศึกษาปกติ 	<ul style="list-style-type: none"> (11) ✓ (0) ✓ (11) ✓ (0) ✓ 	
2	สถาบันอุดมศึกษาที่อยู่ระหว่างการพัฒนาหรืออยู่ระหว่างการก่อสร้าง			
	2.1 สถาบันอุดมศึกษาที่ใช้นโยบายเชิงรุก			
	ด้านจุดมุ่งหมาย			
		(1) จัดทำแผนการรับคนพิการเข้าศึกษาร่วมกับคณะและสาขาวิชาต่าง ๆ เพื่อกำหนดเกณฑ์ เงื่อนไข และคุณสมบัติที่เหมาะสมที่เปิดโอกาสให้คนพิการเข้าศึกษาได้หลากหลายสาขามากขึ้น	(11) ✓ (0) ✓	<ul style="list-style-type: none"> - ตั้งแต่ปี 2560 ที่สกอ. ออกประกาศ ก็เริ่มมีประกาศรับคนพิการเข้าศึกษาแล้วแต่ส่วนใหญ่เปิดรับได้เฉพาะคนพิการบางประเภท เช่น บางสถาบันรับได้เฉพาะบกพร่องทางร่างกาย บางสถาบันรับได้เฉพาะบกพร่องทางการได้ยินที่สามารถใช้ภาษามือสื่อสารได้ เป็นต้น - การเปิดรับคนพิการเข้าเรียนขึ้นอยู่กับความ

ลำดับ	สถาบัน/กระบวนกรเรียนรู้อ	แนวทาง	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ	ข้อเสนอแนะ
		<p>(2) พัฒนาระบบฐานข้อมูลการศึกรองนักศึกษาพิการแรกเข้าที่เชื่อมต่อกับสำนักทะเบียน และคณะต่าง ๆ</p> <p>(3) เตรียมสถานที่สำหรับให้บริการด้านคำปรึกษาแก่นักศึกษาพิการโดยเฉพาะ และเพื่อเตรียมจัดตั้งเป็น ศูนย์ DSS ในอนาคต</p> <p>(4) เตรียมการพัฒนาองค์ความรู้ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับจัดการศึกรสำหรับนักศึกษาพิการ โดยการสงเข้าอบรม ศึกราดูงานกับศูนย์ DSS ที่เป็นต้นแบบ</p> <p>(5) ชี้แจงทำความเข้าใจและประสานงานกับทุกฝ่ายเพื่อช่วยให้ให้นักศึกรได้เรียนและเข้าร่วมกิจกรรมกับ นักศึกรอื่นอย่างเต็มที่ เต็ม</p>	<p>(11) ✓</p> <p>(11) ✓</p> <p>(11) ✓</p> <p>(11) ✓</p>	<p>พร้อมของแต่ละสถาบัน เช่น มีบุคลากรหรือสื่อสนับสนุนหรือไม่</p> <p>- การทำแผนการรับนักศึกรศึกรควรรทำทั้งระยะสั้นและระยะยาว เช่น แผนรายปีและแผน 5 ปี โดยทำให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาและจัดสรรบุคลากรของศูนย์ DSS</p>

ลำดับ	สถาบัน/กระบวนกรเรียนรู้	แนวทาง	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ	ข้อเสนอแนะ
		<p>ความสามารถ</p> <p>(6) แต่งตั้งคณะกรรมการและอนุกรรมการฝ่ายจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการโดยมีบุคลากรฝ่ายวิชาการ และตัวแทนจากคณะต่าง ๆ เข้าร่วม</p> <p>(7) ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดบริการเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการในช่องทางออนไลน์และเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยให้มากขึ้น</p> <p>(8) จัดทำแผนการจัดทำอุปกรณ์ เครื่องมือและสรุหาบุคลากรผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการศึกษาพิเศษเพื่อเสนอต่อผู้บริหาร</p> <p>(9) จัดทำสื่อ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษาพิการแต่ละประเภทความพิการให้มากขึ้น</p>	<p>(11) ✓</p> <p>(0) ✓</p> <p>(11) ✓</p> <p>(0) ✓</p> <p>(11) ✓</p> <p>(0) ✓</p> <p>(11) ✓</p> <p>(0) ✓</p>	
	ด้านเนื้อหาและสาระการเรียนรู้			
		- การจัดการศึกษาและดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการ	(11) ✓	(0) ✓
				- ควรเพิ่มเนื้อหาเรื่องการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ อาคาร สถานที่ ตามหลัก

ลำดับ	สถาบัน/กระบวนกรการเรียนรู้	แนวทาง	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ	ข้อเสนอแนะ
		<ul style="list-style-type: none"> - รูปแบบการจัดบริการเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท - ประเภทของ สื่อ อุปกรณ์ เครื่องมือและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภทความพิการ - การพัฒนาศูนย์ DSS และระบบกลไกการทำงานในระยะเริ่มต้น 	<p>(11) ✓</p> <p>(11) ✓</p> <p>(11) ✓</p> <p>(11) ✓</p>	<p>Universal Design สำหรับบัณฑิตศึกษาพิการ, การออกแบบการเรียนรู้ที่เป็นสากล (Universal Design for Learning: UDL) และการออกแบบการเรียนการสอนที่เป็นสากล (Universal Design for Instruction: UDI)</p>
	ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้			
		<ul style="list-style-type: none"> - การประชุม - การอบรมให้ความรู้ 	<p>(11) ✓</p> <p>(11) ✓</p>	<p>- ควรเพิ่มการอบรมเชิงปฏิบัติการมากขึ้น โดยเฉพาะเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนรู้ที่เป็นสากล (Universal Design for Learning: UDL) และการออกแบบการเรียนการสอนที่เป็นสากล (Universal Design for Instruction: UDI) อาจารย์จะนำไปใช้ได้จริง</p>
		<ul style="list-style-type: none"> - การสัมมนาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ 	<p>(11) ✓</p> <p>(0) ✓</p>	<p>- สามารถนำข้อมูลที่ได้ออกจากการอบรมตนเองไปใช้ในการศึกษาไปใช้แล้วผลเป็นอย่างไรมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในสถาบัน เช่น การอบรมเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนรู้ที่เป็น</p>

ลำดับ	สถาบัน/กระบวนกรเรียนรู	แนวทาง	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ	ข้อเสนอแนะ
		<p>การศึกษา ดูงาน</p> <ul style="list-style-type: none"> - การศึกษา ดูงาน 	(11) ✓	<p>สากล (Universal Design for Learning: UDL) และการออกแบบการเรียนการสอนที่เป็นสากล(Universal Design for Instruction: UDI)แนะนำให้ใช้ ปลายปีมีการสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับผลของการนำไปใช้และอุปสรรคปัญหาพร้อมกัน</p>
		<ul style="list-style-type: none"> - การศึกษา ดูงาน 	(0) ✓	<ul style="list-style-type: none"> - ควบคุมงานในสถาบันต้นแบบที่มีบริบทและเป้าหมายใกล้เคียงกับตนเองเพื่อจะได้นำมาปรับใช้ได้จริงมากที่สุด
	ด้านสื่อและอุปกรณ์			
		<ul style="list-style-type: none"> - สื่อ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการ 	(11) ✓	
		<ul style="list-style-type: none"> - เอกสารทางวิชาการประกอบการประชุม อบรม สัมมนาเกี่ยวกับ <ul style="list-style-type: none"> - การจัดการศึกษาพิเศษ - การจัดการบริการสำหรับนักศึกษาพิการ - การพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาพิการ - สื่อ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการ - การพัฒนาระบบกลไกในการจัดบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ(DSS) 	(11) ✓	<ul style="list-style-type: none"> - ควรเพิ่มเอกสารทางวิชาการประกอบการประชุม อบรม สัมมนาเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ อาคาร สถานที่ ตามหลัก Universal Design สำหรับนักศึกษาพิการ, การออกแบบการเรียนรู้ที่เป็นสากล (Universal Design for Learning: UDL) และการออกแบบการเรียนการสอนที่เป็นสากล(Universal Design for Instruction: UDI)

ลำดับ	สถาบัน/กระบวนกรเรียนรู้ ด้านกรวัดและประเมินผล	แนวทาง	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ	ข้อเสนอแนะ
		<ul style="list-style-type: none"> - มีการตั้งคณะกรรมการและอนุกรรมการฝ่ายจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการโดยมีบุคลากรฝ่ายวิชาการ และตัวแทนจากคณะต่าง ๆ เข้าร่วมเพื่อรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการศึกษาและการจัดบริการสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการ - มีแผนการรับคนพิการเข้าศึกษาพร้อมทั้งกำหนดเกณฑ์ เงื่อนไข และคุณสมบัติที่เหมาะสม และเปิดโอกาสให้คนพิการเข้าศึกษาได้หลากหลายสาขาวิชามากขึ้น - มีแผนการจัดทำอุปกรณ์ เครื่องมือและแผนการสรรหาบุคลากรผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการศึกษาพิเศษเพื่อเสนอต่อผู้บริหาร - มีระบบฐานข้อมูลการคัดกรองนักศึกษาพิการแรกเข้าที่เชื่อมต่อกับสำนักทะเบียน และคณะต่าง ๆ 	<p>(11) ✓</p> <p>(0) ✓</p> <p>(11) ✓</p> <p>(11) ✓</p> <p>(11) ✓</p> <p>(0) ✓</p>	<p>- ควรมีคนบดีและรองคนบดีแต่ละฝ่ายเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย</p> <p>- แผนรายปีและแผนระยะยาว (5 ปี) ที่ชัดเจน</p> <p>- แผนรายปีและแผนระยะยาว (5 ปี) ที่ชัดเจน</p> <p>- ระบบคัดกรองตั้งแต่แรกเข้าที่มีประวัติส่วนตัว ประวัติความพิการ การรักษาพยาบาล การขอรับสวัสดิการจากหน่วยงานต่างๆ และข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการขอรับบริการจากสถาบันด้วย</p>

ลำดับ	สถาบัน/กระบวนกรเรียนรู้	แนวทาง	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ	ข้อเสนอแนะ
		<ul style="list-style-type: none"> - มีสถานที่ที่เป็นศูนย์ให้บริการด้านคำปรึกษาแก่นักศึกษาพิเศษโดยเฉพาะ และเพื่อเตรียมจัดตั้งเป็น ศูนย์ DSS ในอนาคต - มีช่องทางในการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดบริการเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการทั้งในช่องทางสื่อออนไลน์และเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยมากขึ้น - มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษาพิการทุกประเภท ความพิการมากขึ้น - มีโครงการ/กิจกรรมที่ให้ความรู้หรือส่งบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการเข้าอบรม ศึกษาดูงานกับศูนย์ DSS ที่เป็นต้นแบบ แล้วยังนำความรู้ที่ได้มาถ่ายทอดและเผยแพร่ในสถาบัน 	<p>(11) ✓</p> <p>(0) ✓</p> <p>(11) ✓</p> <p>(0) ✓</p> <p>(11) ✓</p> <p>(0) ✓</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เริ่มจัดทำที่ตั้งและทำอุปกรณ์ให้บริการพื้นฐานที่เป็นไปได้ก่อน เช่น คอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ก ปริ้นเตอร์ และโปรแกรมเสียง โปรแกรมแปลงไฟล์ต่างๆ - การประชาสัมพันธ์สำคัญมากกับการเตรียมความพร้อม ได้รับความเข้าใจของทุกฝ่ายในมหาวิทยาลัย หักทำควบคู่กับการจัดหาอุปกรณ์ สถานที่และพัฒนาบุคลากรจะทำให้มีความพร้อมในการรับนักศึกษาพิการเข้าเรียนได้ดีขึ้น
	6) ด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง			
		<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารสถาบัน 	<p>(11) ✓</p> <p>(0) ✓</p>	

ลำดับ	สถาบัน/กระบวนกรเรียนรู้	แนวทาง	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ	ข้อเสนอแนะ
		- ผู้บริหารและบุคลากรของกองพัฒนานักศึกษา	(11) ✓ (0) ✓	
		- สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน	(11) ✓ (0) ✓	
		- คณะกรรมการและอนุกรรมการฝ่ายจัดการศึกษาสำนักศึกษาศึกษา	(11) ✓ (0) ✓	
		- ฝ่ายอาคารและสถานที่	(11) ✓ (0) ✓	
		- ฝ่ายวิชาการของแต่ละคณะ	(11) ✓ (0) ✓	- เพิ่มคนบติและรองคนบติแต่ละฝ่าย
		- อาจารย์และบุคลากรในสถาบัน	(11) ✓ (0) ✓	
		- นักศึกษาพิการและผู้ปกครอง	(11) ✓ (0) ✓	
	2.2 สถาบันอุดมศึกษาที่ใช้นโยบายเชิงรับ			
	ด้านจุดมุ่งหมาย			
		(1) แต่งตั้งคณะกรรมการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่เป็นตัวแทนจากฝ่ายกิจการนิสิตของแต่ละคณะผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษและจิตวิทยาพร้อมทั้งกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการเพื่อให้ร่วมกันจัดทำเป็นแผนงานที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม	(11) ✓ (0) ✓	- จุดมุ่งหมายโดยรวมต้องปรับตัวให้พร้อมเป็นเชิงรุกมากขึ้น เน้นการเตรียมความพร้อมและเพิ่มช่องทางการรับนักศึกษาพิการให้เปิดกว้างมากขึ้น - ประเด็นสำคัญในการปรับเป็นเชิงรับคือการเพิ่มโอกาสให้คนพิการสอบเข้าได้อย่างยุติธรรมคือ มีระบบการสอบเข้า
		(2) เตรียมสื่อ อุปกรณ์และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ของนิสิตพิการให้ครอบคลุมประเภทความพิการ	(11) ✓ (0) ✓	

ลำดับ	สถาบัน/กระบวนกรเรียนรู้	แนวทาง	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ	ข้อเสนอแนะ
		มากขึ้นเพื่อรองรับความต้องการของนิสิตที่การที่หลากหลายและสามารถใช้งานได้ทั้งวงที่		
		(3) จัดทำแผนงานด้านการจัดบริการสำหรับนิสิตที่การที่มีเป้าหมาย ระบบปกติ แนวทางการดำเนินงาน การประเมินผลที่ชัดเจน และมีผลการประเมินผลความสำเร็จและความพึงพอใจของนิสิตที่การและผู้เกี่ยวข้องอยู่เสมอ	(11) ✓ (0) ✓	
		(4) สรรหาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาพิเศษที่สามารถให้คำแนะนำด้านการจัดการศึกษาพิเศษและการใช้สื่ออุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนิสิตที่การแต่ละประเภทได้ เข้ามาเป็นหนึ่งในทีมงานที่ช่วยดูแลนิสิตที่การ	(11) ✓ (0) ✓	
		(5) พัฒนาความรู้ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตที่การแต่ละประเภทและสามารถใช้สื่อ อุปกรณ์และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว	(11) ✓ (0) ✓	
		(6) ประชาสัมพันธ์ให้เกี่ยวกับบริการด้านสื่อ อุปกรณ์ การปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ บริการทางการแพทย์และการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาที่สถาบันจัดเตรียมไว้สำหรับนิสิตที่การให้ทั่วถึง	(11) ✓ (0) ✓	

ลำดับ	สถาบัน/กระบวนกรเรียนรู้	แนวทาง	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ	ข้อเสนอแนะ
		ผ่านช่องทางที่หลากหลายเพื่อให้นักศึกษาและผู้ปกครอง และบุคลากรแต่ละคณะทราบข้อมูลเกี่ยวกับบริการมากขึ้น		
	ด้านเนื้อหาและสาระการเรียนรู้			
		<ul style="list-style-type: none"> - การพัฒนาแผนการดำเนินงานและระบบกลไกในการจัดบริการสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนิสิตพิการที่มีประสิทธิภาพ - การจัดบริการและอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสำหรับนิสิตพิการแต่ละประเภท - การจัดการศึกษาสำหรับนิสิตพิการ 	<p>(11) ✓</p> <p>(11) ✓</p> <p>(11) ✓</p>	<p>(0) ✓</p> <p>(0) ✓</p> <p>(0) ✓</p>
		<ul style="list-style-type: none"> - การดูแลสุขภาพอนามัยและฟื้นฟูสมรรถภาพของคนที่พิการแต่ละประเภทเบื้องต้น - จิตวิทยาคนพิการ, จิตวิทยาการให้คำปรึกษา - การพัฒนาช่องทางบริการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับบริการจัดบริการสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนิสิตพิการ 	<p>(11) ✓</p> <p>(11) ✓</p> <p>(11) ✓</p>	<p>(0) ✓</p> <p>(0) ✓</p> <p>(0) ✓</p>

ลำดับ	สถาบัน/กระบวนกรเรียนรู้	แนวทาง	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ	ข้อเสนอแนะ
	ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้			
		- การประชุม	(11) ✓	(0) ✓
		- การอบรม สัมมนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น	(11) ✓	(0) ✓
		- การศึกษาดูงาน	(11) ✓	(0) ✓
		- การสาธิต ทดลอง วิจัย	(11) ✓	(0) ✓
	ด้านสื่อและอุปกรณ์			
		- สื่อ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการ	(11) ✓	(0) ✓
		- เอกสารเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพอาคาร สถานที่ ตามหลัก Universal Design สำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท	(11) ✓	(0) ✓
		- เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพิเศษ การจัดการที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษาพิการแต่ละประเภท	(11) ✓	(0) ✓
	ด้านกาารวัดและประเมินผล			
		- มีสื่ออุปกรณ์และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการที่ครอบคลุมประเภทความพิการมากขึ้น และสามารถใช้งานเพื่อช่วยเหลือหรือสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการได้ทันทั่วถึง	(11) ✓	(0) ✓
		- มีคณะกรรมการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับ	(11) ✓	(0) ✓

ลำดับ	สถาบัน/กระบวนกรเรียนรู้	แนวทาง	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ	ข้อเสนอแนะ
		จิตวิทยาที่สถาบันจัดเตรียมไว้สำหรับนักศึกษา พิการให้ทั่วถึง หลากหลายช่องทาง และเข้าถึง นักศึกษาพิการ100%		
	ด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง			
		- ผู้บริหารสถาบัน	(11) ✓ (0) ✓	
		- ผู้บริหาร และบุคลากรของสำนักบริหารกิจการ นักศึกษา	(11) ✓ (0) ✓	
		- ฝ่ายทุนการศึกษา สำนักกิจการนักศึกษา	(11) ✓ (0) ✓	
		- หน่วยส่งเสริมสุขภาพนักศึกษา สำนักบริหาร กิจการนิสิต	(11) ✓ (0) ✓	
		- คณะกรรมการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับ นักศึกษาพิการ	(11) ✓ (0) ✓	
		- สำนักงานการทะเบียน	(11) ✓ (0) ✓	
		- ศูนย์บริการสุขภาพ	(11) ✓ (0) ✓	
		- สำนักบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ	(11) ✓ (0) ✓	
		- ฝ่ายปฏิบัติการอาคารสถานที่	(11) ✓ (0) ✓	
		- ฝ่ายกิจการนักศึกษาและฝ่ายวิชาการของแต่ละ คณะ	(11) ✓ (0) ✓	
		- บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษา พิเศษ	(11) ✓ (0) ✓	

ลำดับ	สถาบัน/กระบวนกรเรียนรู้	แนวทาง	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ		ข้อเสนอแนะ
		- อาจารย์และบุคลากรภายในสถาบัน	(11) ✓	(0) ✓	
		- นักศึกษาพี่การและผู้ปกครอง	(11) ✓	(0) ✓	

บทที่ 8

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษาพิการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อ วิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการ เพื่อวิเคราะห์ กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษาพิการ และเพื่อนำเสนอแนวทาง การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษาพิการ ผู้วิจัยใช้ ระเบียบวิธีวิจัยผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) คือ ใช้ทั้งวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการดำเนินการวิจัย โดย การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากนักศึกษาพิการที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษากลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมด 6 แห่ง จำนวน 128 คน และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) นักศึกษาพิการที่มีอัตลักษณ์เชิงบวกจำนวน 12 คน จากนั้นทำการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 44 คนเพื่อวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้เพื่อ เสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษาพิการ นำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาเป็นร่างแนวทางการพัฒนา กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษาพิการ แล้วจัดการสนทนากลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 11 ท่านเพื่อวิเคราะห์ร่างแนวทาง ฯ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น จากนั้นจึงนำเสนอเป็นแนว ทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษาพิการ ซึ่งสามารถ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะดังนี้

สรุปผลการวิจัย

โดยผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการ

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษา พิการ

ขั้นตอนที่ 4 นำเสนอแนวทางทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิง บวกให้แก่ นักศึกษาพิการ

โดยมีรายละเอียดแต่ละตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมาวิเคราะห์ผลการศึกษาได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาพิการ จากข้อคำถามในแบบสอบถามสามารถจำแนกเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานออกเป็น 4 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบเกี่ยวกับตัวนักศึกษาพิการ องค์ประกอบเกี่ยวกับครอบครัว องค์ประกอบเกี่ยวกับการศึกษา และองค์ประกอบเกี่ยวกับสังคมแวดล้อม ซึ่งแต่ละองค์ประกอบพบข้อมูลที่สำคัญคือ

1) องค์ประกอบเกี่ยวกับตัวนักศึกษาพิการ พบว่าจากผู้ที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 128 คน เป็นเพศหญิงมากที่สุดคือ ร้อยละ 53.12 และเพศชายร้อยละ 46.88 มีช่วงอายุอยู่ระหว่าง 18 -21 ปี มากที่สุดคือร้อยละ 55.47 รองลงมาคือช่วงอายุระหว่าง 22-24 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.63 นักศึกษาพิการเหล่านี้เป็นนักศึกษาระดับชั้นปีที่ 1 มากที่สุดถึงร้อยละ 34.38 รองลงมาคือชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 25.78 เมื่อสอบถามเกี่ยวกับความพิการของนักศึกษาพบว่า นักศึกษาพิการส่วนใหญ่เป็นผู้มีความบกพร่องทางการได้ยินมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 38.28 รองลงมาคือบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพคิดเป็นร้อยละ 33.59 และบกพร่องทางการเห็นร้อยละ 15.63 ตามลำดับ โดยนักศึกษาพิการส่วนใหญ่ร้อยละ 78.91 ได้รับความพิการแต่กำเนิด รองลงมาคือได้รับความพิการในช่วงอายุ 1 ถึง 6 ปี คิดเป็นร้อยละ 13.28 และพบว่านักศึกษาพิการส่วนใหญ่จะไปพบแพทย์เมื่อมีอาการเจ็บป่วยมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 75.78 รองลงมาคือไปพบแพทย์เพื่อตรวจสุขภาพเป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 17.19 และมีนักศึกษาพิการที่ไม่เคยพบแพทย์เพื่อตรวจร่างกายเลย มีจำนวนถึงร้อยละ 7.03

2) องค์ประกอบเกี่ยวกับครอบครัว จากผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาพิการส่วนใหญ่มีสถานภาพครอบครัวที่อยู่ด้วยกันมากที่สุดคือร้อยละ 81.25 รองลงมาคือหย่าร้าง ร้อยละ 8.59 โดยครอบครัวของนักศึกษาพิการส่วนใหญ่ร้อยละ 58.59 มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 100,000 บาทต่อปี รองลงมาคือมีรายได้เฉลี่ยต่อปีอยู่ที่ 100,000 – 299,999 บาท คิดเป็นร้อยละ 32.81 ส่วนระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ปกครองนั้นพบว่าผู้ปกครองของนักศึกษาพิการส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงสุดคือประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 49.22 รองลงมาคือมัธยมศึกษา ร้อยละ 29.69 และผู้ปกครองของนักศึกษาพิการส่วนใหญ่ร้อยละ 55.47 มีอาชีพเกษตรกร รองลงมาคือทำธุรกิจส่วนตัวร้อยละ 18.75

3) องค์ประกอบเกี่ยวกับการศึกษา พบว่า นักศึกษาพิการส่วนใหญ่ ร้อยละ 53.91 มีการศึกษาขั้นพื้นฐานก่อนเข้าสู่ระดับอุดมศึกษาคือ เรียนในโรงเรียนเฉพาะทางสำหรับคนพิการ รองลงมาคือเรียนร่วมในโรงเรียนทั่วไป ร้อยละ 39.06 และเรียนในการศึกษานอกระบบ ร้อยละ 7.03 นักศึกษาพิการส่วนใหญ่เรียนอยู่ในคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ

50.78 รองลงมาคือคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 16.41 และคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ร้อยละ 13.28 และพบว่านักศึกษาพิการจากทั้ง 6 สถาบันกำลังศึกษาอยู่ในสาขาวิชาทั้งหมด 32 สาขาวิชา โดยสาขาวิชาที่นักศึกษาพิการเรียนมากที่สุดคือ สาขาวิชาภาษาไทย ร้อยละ 16.41 รองลงมาคือ สาขาวิชาการศึกษาศิลปะและคอมพิวเตอร์ ร้อยละ 13.28 และสาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์ ร้อยละ 11.72 ตามลำดับ

4) องค์ประกอบเกี่ยวกับสังคมแวดล้อม พบว่าผู้ที่ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพทั้งกายและจิตใจแก่นักศึกษาพิการมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ผู้ปกครอง รองลงมา คือ เพื่อนหรือรุ่นพี่จำนวน และครูอาจารย์ตามลำดับ และพบว่านักศึกษาพิการส่วนใหญ่ในขณะที่เข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจะพักอาศัยอยู่กับเพื่อนในหอพักทั้งในและนอกมหาวิทยาลัยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.47 รองลงมาคืออยู่ตัวคนเดียวในหอพักทั้งในและนอกมหาวิทยาลัยถึงร้อยละ 23.44 และมีจำนวนร้อยละ 16.41 ที่อาศัยอยู่บ้านกับพ่อแม่

ส่วนที่ 2 อัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ ผลการศึกษาพบว่านักศึกษาพิการส่วนใหญ่มีอัตลักษณ์เชิงบวกคือได้คะแนน 3.51 ขึ้นไปถึงจำนวนร้อยละ 75.00 โดยแบ่งออกเป็นนักศึกษาพิการที่ได้รับคะแนนประเมินอัตลักษณ์ในระดับดี ร้อยละ 56.25 และนักศึกษาพิการที่ได้รับคะแนนประเมินอัตลักษณ์ในระดับดีมากร้อยละ 18.75 และยังพบว่าไม่มีนักศึกษาพิการที่มีคะแนนประเมินอัตลักษณ์ในระดับน้อยและระดับน้อยที่สุด ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่านักศึกษาพิการส่วนใหญ่ในสถาบันอุดมศึกษาเป็นผู้มีอัตลักษณ์เชิงบวกคือมีการรับรู้และยอมรับในตนเองว่าเป็นบุคคลที่มีคุณค่า มีความสามารถ มีความสำคัญ และเชื่อว่าตนเองสามารถประสบความสำเร็จได้เช่นเดียวกับคนทั่วไป

ส่วนที่ 3 บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ จาก การวิเคราะห์บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ พบว่าผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายล้วนมีบทบาทต่อการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการที่แตกต่างกันไป โดยผู้ที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการมากที่สุดก็คือ พ่อแม่ เมื่อจำแนก บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตามแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของอัตลักษณ์ 4 ด้าน ของ สุภัชฌาน ศรีเอี่ยม (2554) คือ อัตลักษณ์เฉพาะบุคคล อัตลักษณ์ด้านสังคม อัตลักษณ์ด้านการดำเนินชีวิต และอัตลักษณ์ด้านวิชาการ พบข้อมูลสำคัญดังนี้

เมื่อจำแนกตามองค์ประกอบของอัตลักษณ์ 4 ด้าน พบว่า ผู้ที่มีบทบาทในการพัฒนาอัตลักษณ์เฉพาะบุคคลของนักศึกษาพิการมากที่สุด คือพ่อแม่ โดยพบว่าพ่อแม่เป็นผู้ที่มีบทบาทมากที่สุด ทั้งในการช่วยให้นักศึกษาพิการรู้สึกมั่นใจและกล้าแสดงออกในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ส่งเสริมให้นักศึกษาพิการพัฒนาบุคลิกภาพและการวางตัวของตนเอง และการให้กำลังใจให้นักศึกษาพิการรู้สึกมั่นใจในการปรากฏตัวต่อหน้าคนอื่นในสังคม

ส่วนการพัฒนาอัตลักษณ์ด้านสังคมนั้นผู้ที่มีบทบาทในการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการมากที่สุดคือ พ่อแม่ และเพื่อน โดยพ่อแม่จะเป็นผู้คอยส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นและแสดงออกทางการเมืองของนักศึกษาพิการและคอยให้คำปรึกษาและช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับการคบเพื่อนของนักศึกษาพิการมากที่สุด ส่วนเพื่อนจะมีบทบาทในการเป็นผู้ที่คอยชักชวนนักศึกษาพิการออกไปทำกิจกรรมทางวัฒนธรรมและประเพณีสำคัญต่าง ๆ และให้คำแนะนำในการปฏิบัติตนในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ

ในส่วนของอัตลักษณ์ด้านการดำเนินชีวิตพบว่าผู้ที่มีบทบาทในการพัฒนาอัตลักษณ์ด้านการดำเนินชีวิตของนักศึกษาพิการมากที่สุดคือ อาจารย์ โดยพบว่าอาจารย์เป็นผู้ที่ให้การช่วยเหลือและพัฒนาการศึกษาพิการเกี่ยวกับปฏิบัติตนในสถาบันอุดมศึกษา และคอยสนับสนุนให้นักศึกษาพิการรู้จักวางแผนการใช้ชีวิตของตนเองมากที่สุด และเพื่อนจะเป็นผู้ที่คอยชักชวนนักศึกษาพิการให้ออกไปทำกิจกรรมจิตอาสาหรือกิจกรรมจิตสาธารณะ

สำหรับผู้ที่มีบทบาทในการพัฒนาอัตลักษณ์ด้านวิชาการของนักศึกษาพิการมากที่สุดนั้นพบว่าอาจารย์จะเป็นผู้ที่ให้การสนับสนุนให้นักศึกษาพิการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีของตนเองและให้คำแนะนำนักศึกษาพิการเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมเพื่อการประกอบอาชีพมากที่สุด ส่วนเพื่อนเป็นผู้ที่มีบทบาทในการช่วยเหลือให้นักศึกษาพิการพัฒนาทักษะการสื่อสารกับผู้อื่นและคอยสนับสนุนให้นักศึกษาพิการได้รับการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่องมากที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการ

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการ แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือปัจจัยภายใน ได้แก่ ประเภทความพิการ, ระดับความพิการ, อายุที่ได้รับความพิการ, สาเหตุของความพิการและประสบการณ์ในชีวิตที่ได้รับ ปัจจัยภายนอก ได้แก่ วิธีการเลี้ยงดูจากครอบครัว, รูปแบบการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับ, ระบบความช่วยเหลือและส่งเสริมการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษา, สวัสดิการและความช่วยเหลือจากรัฐและหน่วยงานต่าง ๆ และแนวความคิดพัฒนาอัตลักษณ์คนพิการของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่คนพิการจึงต้องทำการพัฒนาผ่านปัจจัยทั้งภายในและภายนอกเพื่อให้เกิดภาพเกี่ยวกับตนเองที่สมดุล

การพัฒนาผ่านปัจจัยภายในซึ่งเป็นปัจจัยที่เกิดจากตัวนักศึกษาพิการหรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพิการของนักศึกษาพิการแต่ละคน เช่น ประเภทความพิการ ระดับความพิการ สาเหตุของความพิการและอายุที่ได้รับความพิการ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะไม่สามารถควบคุมการเกิดขึ้นของความพิการได้แต่เมื่อความพิการได้เกิดขึ้นแล้ว สามารถฟื้นฟู รักษาและพัฒนาให้มีศักยภาพที่ดีขึ้นได้ด้วยการดูแลทางการแพทย์และการใช้อุปกรณ์ช่วยเหลือต่าง ๆ ผ่านระบบสวัสดิการที่มีประสิทธิภาพ ส่วนปัจจัยภายนอกนั้นเป็นปัจจัยที่ส่วนใหญ่สามารถวางแผน การจัด การพัฒนา หรือปรับปรุงแก้ไขให้

สอดคล้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการได้ โดยต้องเป็นการพัฒนาที่ต้องทำงานประสาน เชื่อมโยงและสอดคล้องกันจากทุกฝ่าย ทั้งตัวคนพิการเองและคนรอบข้างทั้งครอบครัว เพื่อน และบุคลากรในสถาบันการศึกษา ทั้งผู้บริหาร ครูอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ในสถาบันการศึกษา ทั้งการศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษา เพื่อสร้างเป็นแก่นของอัตลักษณ์ หรือ Core Identity ของคนพิการ ซึ่งแก่นของอัตลักษณ์นี้มีความสำคัญต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง การวางเป้าหมายในการพัฒนาตนเอง และเป้าหมายในชีวิตด้วย

จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ที่มีอัตลักษณ์เชิงบวกและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง นอกจากแสดงให้เห็นถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการว่า เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่เริ่มก่อตัวจากวัยเด็กไปสู่การค้นหาอัตลักษณ์ของตนเองในวัยรุ่นตอนต้น (Early Adolescence) ช่วงอายุ 13-15 ปี หรือระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และส่วนใหญ่จะค้นพบอัตลักษณ์หรือตัวตนของตนเองในช่วงวัยรุ่นตอนกลาง (Middle Adolescence) คืออายุ 15-18 ปี หรือระดับมัธยมศึกษาปลาย จากนั้นจะเข้าสู่กระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์ของตนเองให้เป็นคนที่มีคุณค่ามากขึ้น พัฒนาความเชื่อมั่นของตนเองขึ้นทีละขั้น จนกลายเป็นอัตลักษณ์เชิงบวกที่มีความชัดเจน แข็งแกร่งขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย (Late Adolescence) ช่วงอายุระหว่าง 18-21 ปี หรือระดับอุดมศึกษา โดยจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยแสดงให้เห็นว่า กระบวนการในการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่แบ่งออกเป็น 5 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 ค้นหาบทบาททางสังคมของตนเอง เป็นขั้นเริ่มต้นของการค้นหาตัวเอง คนพิการจะค้นหาความถนัด ความชอบ ความสนใจ และบทบาทของตนในสังคมว่าอยู่ในบทบาทใดและควรมีหน้าที่อย่างไร เพื่อนำมาสร้างเป็นภาพเกี่ยวกับ(The I) “เราเห็นตนเองอย่างไร” และจินตนาการว่า “คนอื่นเห็นเราอย่างไร”(The Me) ในช่วงนี้คนพิการจะทดลองทำ เรียนรู้ และฝึกฝนตนเองด้วยการลองทำกิจกรรมหรือเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพื่อค้นหาความชอบ ความสนใจของตนเอง กลุ่มเพื่อน ครอบครัว และคนรอบข้างรวมทั้งสภาพแวดล้อมที่มีสื่อการเรียนรู้ที่เอื้อให้ได้เรียนรู้และฝึกฝนจะช่วยให้คนพิการค้นหาตัวเองได้เร็วขึ้น

ขั้นที่ 2 ทำความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน ขั้นนี้คนพิการจะค้นพบบทบาทหน้าที่ของตนเองในสังคมแล้วและเริ่มที่จะทดลองสวมบทบาทนั้น ในขั้นนี้จะมีการพัฒนา The Me หรือ “คนอื่นเห็นเราอย่างไร” ไปพร้อม ๆ กับพัฒนาศักยภาพในด้านที่ถนัดหรือสนใจ เพื่อให้บทบาทหน้าที่ในสังคมที่ตนได้รับประสบความสำเร็จหรือได้รับการยอมรับ

ขั้นที่ 3 ผสานตนเองกับสังคมกลุ่มเล็กที่ใกล้ชิดที่สุด จึงเป็นการเริ่มต้นหลอมรวม The I กับ The Me เข้าด้วยกันเพื่อสร้างเป็นภาพอัตลักษณ์ของตนเอง ทดลองสวมบทบาททางสังคมตามภาพอัตลักษณ์ เกี่ยวกับ(The I) ที่สร้างขึ้น แต่เป็นในกลุ่มเล็ก ที่ตนเองมั่นใจ เชื่อใจและรู้สึกปลอดภัย

มากที่สุดก่อน หากประสบความสำเร็จก็จะขยายไปสู่กลุ่มอื่นๆ ให้กว้างขึ้นในขั้นต่อไป จากงานวิจัยพบว่านักศึกษาพิการที่อยู่ในขั้นนี้ถึงแม้จะพบอัตลักษณ์เชิงบวกแล้วแต่หากพบกับวิกฤติของอัตลักษณ์ก็อาจกลับไปสู่ขั้นเริ่มต้นของการพัฒนาอัตลักษณ์และทิ้งปมในใจไว้ให้กับคนพิการได้

ขั้นที่ 4 ขยายตัวสู่สังคมกลุ่มใหญ่และกว้างขึ้น ขั้นนี้คนพิการจะมีความมั่นใจในตัวตนและอัตลักษณ์ของตนเองมากขึ้นเกิดจากการพัฒนาตัวตนและบทบาทที่ได้รับให้สอดคล้องกัน ในขั้นนี้คนพิการจะมีการปรับอัตลักษณ์ในส่วนของ The I ให้สอดคล้องสมดุลกับ The Me ที่คนรอบข้างมองมากขึ้น จะประมวลความเหมาะสมของบทบาททางสังคมของตนเองว่าควรปรับปรุงอย่างไรให้พอดีและอยู่ในจุดที่เหมาะสมกับตนเองและได้รับการยอมรับมากที่สุด เมื่อพบจุดที่เหมาะสมแล้วจึงเป็นตัวของตัวเองได้ดีขึ้น มีความกดดันน้อยลง อัตลักษณ์เชิงบวกเริ่มแข็งแกร่งและไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงได้ง่าย มั่นใจมากขึ้น ขั้นนี้จึงเริ่มขยายสังคมไปสู่กลุ่มอื่นที่ไม่คุ้นเคยมากขึ้นได้ นอกจากเห็นคุณค่าในตนเองและเข้าใจความสามารถที่แท้จริงของตนเองแล้ว ยังเริ่มมีแนวคิดที่จะทำประโยชน์เพื่อสังคมหรือคนอื่นด้วย

ขั้นที่ 5 เห็นคุณค่าในตนเองและมีจิตสำนึกที่อยากทำประโยชน์แก่ตนเองและสังคม ในขั้นนี้คนพิการจะเข้าใจตนเองตามความเป็นจริง ค้นพบตัวตนและมีอัตลักษณ์เชิงบวกที่แข็งแกร่ง The I กับ The Me มีความสอดคล้องและสมดุลกัน มีมุมมองเกี่ยวกับตนเองตามความเป็นจริงของศักยภาพที่แท้จริงของตนเอง เข้าใจว่าความพิการเป็นอีกความแตกต่างหนึ่งที่เป็นเรื่องธรรมดาของมนุษย์ เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองในฐานะเป็นสมาชิกหนึ่งของสังคม ต้องการทำประโยชน์เพื่อคนอื่นเพราะทำให้รู้สึกว่าคุณค่ามากขึ้น จึงพยายามเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมทั้งที่เกี่ยวกับการพัฒนาคนพิการและคนทั่วไปอยู่เสมอ

เมื่อคนพิการค้นพบตนเองและพัฒนาเป็นผู้มีอัตลักษณ์เชิงบวกแล้ว อัตลักษณ์เชิงบวกนั้นต้องอาศัยการพัฒนาตนเองและปัจจัยเสริมจากสภาพแวดล้อมที่จะต้องส่งเสริมให้อัตลักษณ์เชิงบวกนั้นพัฒนาระดับขึ้นจากการพัฒนาตนเองทำเพื่อสร้างตัวตนและเห็นคุณค่าตนเอง ไปสู่การนำความรู้ความสามารถ และความถนัดของตนเองออกไปช่วยคนอื่นและสังคมต่อไป ในกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของคนพิการจะต้องผ่านช่วงวิกฤติของอัตลักษณ์ (Identity Crisis) โดยในแต่ละขั้นจะทำให้เกิดวิกฤติบางอย่างเอาไว้ในชีวิต ที่จะต้องยอมรับและปรับตัวกับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับตนเองให้ได้ ค้นหาความชอบ ความสนใจและพัฒนาศักยภาพของตนเองทั้งทางความสามารถและสภาพจิตใจ สามารถยอมรับและเข้าใจในความต้องการของตนเอง และมีมุมมองที่เห็นคุณค่าของตนเอง พัฒนาการรับรู้เกี่ยวกับตัวเอง (Sense of Self) จนกระทั่งเริ่มที่จะลงมือที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเอง และมีแนวคิดที่สร้างความสำเร็จให้ตนเอง จนไปถึงสร้างประโยชน์ให้คนรอบข้างและสังคมได้ ถ้าบุคคลสามารถก้าวผ่านช่วงวิกฤติของอัตลักษณ์ได้สำเร็จ สิ่งที่เกิดขึ้นจะกลายเป็นประสบการณ์ที่ดี คนพิการจะเกิดความรู้สึกทางบวกกับตนเองและสังคม แต่ถ้า

ล้มเหลวก็จะเกิดความรู้สึกที่ตรงกันข้าม คนพิการจึงจำเป็นต้องผ่านกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์ในชั้นต่างๆ ให้ได้ก่อนจะพัฒนาเป็นอัตลักษณ์เชิงบวกของตนเองในขั้นต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้นักศึกษา

พิการ

ทำการศึกษาและวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในสถาบันอุดมศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ได้ทำการคัดเลือกไว้แล้ว 6 สถาบัน ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี และมหาวิทยาลัยทักษิณ ดำเนินการเก็บข้อมูลวิจัยด้วยการสัมภาษณ์ (Interview) และการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและการดูแลช่วยเหลือสำหรับนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถาบัน อาจารย์และเจ้าหน้าที่ในศูนย์ DSS อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ผู้สอน เจ้าหน้าที่ของคณะ/สถาบัน นักจิตวิทยาหรือที่ปรึกษาด้านจิตวิทยา เจ้าหน้าที่ในสถานพยาบาลของสถาบัน นักศึกษาพิการและเพื่อน จำนวนทั้งหมด 41 คน โดยมีประเด็นในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้นักศึกษาพิการ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ระบบระบบการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้นักศึกษาพิการ

- 1) ข้อมูลพื้นฐานของสถาบันอุดมศึกษา
- 2) นโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ
- 3) ระบบกลไกในการดำเนินงานเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้นักศึกษาพิการ
- 4) กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้นักศึกษาพิการ
- 5) อุปสรรคและปัญหาในการดำเนินงาน

ตอนที่ 2 วิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้นักศึกษาพิการ เป็นการวิเคราะห์กระบวนการเรียนที่เป็นอยู่ กระบวนการเรียนรู้ที่คาดหวังและปัจจัยความสำเร็จ ใน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านจุดมุ่งหมาย ด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ด้านเนื้อหาและสาระการเรียนรู้ ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อและอุปกรณ์ และด้านวิธีการประเมินผล ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ และระบบการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้นักศึกษาพิการของสถาบันอุดมศึกษากลุ่มตัวอย่าง แสดงให้เห็นว่าสถาบันอุดมศึกษาทั้ง 6 แห่ง มีการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้นักศึกษาพิการดังนี้

1. การปรับปรุงนโยบายการรับคนพิการเข้าศึกษาเพื่อเปิดโอกาสให้คนพิการเข้าเรียนในช่องทางพิเศษเฉพาะคนพิการมากขึ้น เนื่องจากข้อจำกัดของของพิการแต่ละประเภทที่ไม่เหมือนกันจึงทำให้คนพิการเสียเปรียบคนปกติในการสอบทั้งในด้านเวลาและวิธีการสอบที่ไม่เอื้ออำนวยให้คนพิการได้ใช้ความสามารถของตนได้เต็มที่ แต่ละสถาบันจึงพยายามปรับนโยบายการรับคนพิการเข้าเรียนโดย

เปิดสอบด้วยวิธีพิเศษต่าง ๆ ทั้งในรูปแบบของการรับตรงนักศึกษาพิการ โครงการจัดการศึกษา สำหรับคนพิการหรือโครงการรับนักเรียนผู้พิการเข้าศึกษา แต่การปรับปรุงนโยบายการรับคนพิการ เข้าเรียนนี้ยังมีข้อจำกัดในเรื่องการกำหนดสาขาวิชา คณะ และประเภทความพิการที่สามารถรับได้อยู่ ทำให้คนพิการที่ต้องการเรียนในสาขาวิชาอื่นต้องใช้วิธีการสอบ Admission แข่งขันกับคนปกติ เหมือนเดิม

2. การจัดบริการด้านสื่อและอุปกรณ์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการแต่ละประเภท ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการจัดบริการสื่อและอุปกรณ์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาที่บกพร่องทางการเห็น บกพร่องทางการได้ยิน และบกพร่องทางร่างกาย ส่วนนักศึกษาพิการประเภทอื่นนั้นแต่ละสถาบันจะใช้วิธีการเชิงรับในการจัดบริการคือ จัดบริการตามคำร้องขอของนักศึกษาพิการที่เข้ามาเรียนในแต่ละปี ซึ่งทำให้บางครั้งไม่สามารถจัดหาอุปกรณ์และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ได้ตรงกับที่นักศึกษาพิการร้องขอ

3. การให้ทุนการศึกษาเพื่อลดค่าใช้จ่าย การให้ทุนจัดเป็นบริการพื้นฐานที่ทุกสถาบันสามารถจัดให้กับนักศึกษาพิการได้ทั้งทุนอุดหนุนการศึกษาจาก สกอ. และทุนการศึกษา จากภาคส่วนอื่น ทุนการศึกษามีความสำคัญกับนักศึกษาพิการโดยเฉพาะนักศึกษาพิการที่ครอบครัวมีฐานะยากจน เนื่องจากนักศึกษาพิการส่วนใหญ่ต้องใช้อุปกรณ์บางอย่างเพื่อช่วยในการเรียนรู้เป็นพิเศษหรือบางคนต้องเข้าพบแพทย์เพื่อทำการรักษาหรือฟื้นฟูสมรรถภาพอย่างต่อเนื่องซึ่งทั้งหมดจำเป็นต้องมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มมากขึ้นกว่านักศึกษาปกติ ซึ่งการให้ทุนการศึกษาจะเป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยแบ่งเบาภาระของครอบครัวให้นักศึกษาสามารถเข้ารับบริการทั้งด้านการศึกษา สื่ออุปกรณ์และการดูแลสุขภาพได้ครบถ้วนตามความต้องการจำเป็นของทุกคน

3. การให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาทั้งเรื่องเรียนและเรื่องส่วนตัว การให้คำปรึกษาเป็นอีกหนึ่งบริการพื้นฐานที่ทุกสถาบันจัดให้กับนักศึกษาพิการทั้งการให้คำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ด้านจิตวิทยาการให้คำปรึกษาโดยตรง หรือเป็นการให้คำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ที่ดูแลเกี่ยวกับสวัสดิการนักศึกษาของกองพัฒนานักศึกษาหรือฝ่ายกิจการนิสิต วิธีการให้คำปรึกษามีทั้งการพูดคุยขอคำปรึกษาแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการทั้งเรื่องเรียนและเรื่องปัญหาส่วนตัว การให้คำปรึกษาเป็นบริการที่จำเป็นสำหรับนักศึกษาพิการเนื่องจากการเข้ามาเรียนในสถาบันอุดมศึกษาเป็นการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมนักศึกษาพิการต้องมีการปรับตัวกับสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ เพื่อนใหม่ สังคมใหม่และวิธีการเรียนที่แตกต่างจากตอนเรียนในการศึกษาขั้นพื้นฐานที่บางคนอาจมาจากโรงเรียนเฉพาะความพิการ มาจากการเรียนร่วมในโรงเรียนทั่วไป หรือมาจากการศึกษาจากระบบ นักศึกษาพิการจึงต้องการคนรับฟัง เข้าใจและให้คำปรึกษาทั้งเรื่องเรียน และเรื่องส่วนตัวเพื่อให้เขาสามารถปรับตัวได้อย่างอุ่นใจ สบายใจ และเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขอย่างที่เขาต้องการ

4. การสนับสนุนให้เข้าร่วมกิจกรรมกับนักศึกษาอื่น จากข้อมูลการศึกษาพบว่าสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งสนับสนุนให้นักศึกษาพิการเข้าร่วมทำกิจกรรมกับนักศึกษาอื่นๆ เพื่อให้ นักศึกษาพิการรู้จักการปรับตัวและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติที่สุด

5. การพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาพิการ หลายสถาบันใช้วิธีการพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาพิการเพื่อให้มีทักษะและองค์ความรู้รอบตัวที่กว้างขึ้น ด้วยการสอนเสริมและการฝึกอบรมทักษะต่าง ๆ ทั้งทักษะภาษาอังกฤษ ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ และทักษะอาชีพ เพื่อให้ นักศึกษาได้หมั่นฝึกฝนและพัฒนาตนเองให้มีทักษะที่หลากหลายและมีความมั่นใจในความสามารถของตนเองมากขึ้น

6. การพัฒนาความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการกับผู้เกี่ยวข้องทั้งในส่วนบุคลากรของสถาบัน ผู้ปกครองและนักศึกษาอื่น โดยแต่ละสถาบันหวังว่าการจัดการประชุม อบรมให้ความรู้ และสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจะช่วยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการแต่ละฝ่ายมีความรู้ที่ถูกต้อง การจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม เปิดโอกาสให้นักศึกษาพิการได้เรียนอย่างเต็มศักยภาพของแต่ละคน และเป้าหมายสูงสุดคือต้องการให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายเกิดความเข้าใจ และปรับเปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อคนพิการให้เป็นไปในทางบวก คือไม่ปิดกั้น ไม่เห็นว่าเป็นภาระ และมีความเชื่อมั่นในตัวนักศึกษาพิการมากขึ้น

ขั้นตอนที่ 4 นำเสนอแนวทางทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ แบ่งออกเป็น

- 1) แนวทางระดับประเทศ
 - 1.1) แนวทางเกี่ยวกับนโยบายด้านคุณภาพชีวิตและสวัสดิการของคนพิการ
 - 1.2) แนวทางเกี่ยวกับนโยบายด้านการศึกษา
- 2) แนวทางระดับสถาบันแบ่งเป็นแนวทางสำหรับสถาบันอุดมศึกษา 2 รูปแบบคือ
 - 2.1) สถาบันอุดมศึกษาที่มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการหรือมีศูนย์ DSS หรืออยู่ในรูปแบบของศูนย์บริการนักศึกษาพิการ(ศูนย์การศึกษาพิเศษ)
 - (1) สถาบันอุดมศึกษาที่มีศูนย์ DSS
 - (2) สถาบันอุดมศึกษาที่มีศูนย์การศึกษาพิเศษ
 - 2.2) สถาบันอุดมศึกษาที่กำลังอยู่ระหว่างการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการหรือ ศูนย์ DSS
 - (1) สถาบันอุดมศึกษาที่ใช้นโยบายเชิงรุก
 - (2) สถาบันอุดมศึกษาที่ใช้นโยบายเชิงรับ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ

จากข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาพิการดังกล่าวแสดงให้เห็นสภาพของนักศึกษาพิการในองค์ประกอบที่ครอบคลุมทุกมิติ ทั้งองค์ประกอบเกี่ยวกับตัวนักศึกษาพิการ องค์ประกอบเกี่ยวกับครอบครัว องค์ประกอบเกี่ยวกับการศึกษา และองค์ประกอบเกี่ยวกับสังคมแวดล้อม ข้อมูลที่ได้แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบแต่ละด้านมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบเกี่ยวกับตัวนักศึกษาพิการที่พบว่านักศึกษาพิการส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมากที่สุด รองลงมาคือบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพและบกพร่องทางการเห็นตามลำดับ ซึ่งข้อมูลนี้สอดคล้องกับองค์ประกอบเกี่ยวกับการศึกษาที่พบว่านักศึกษาพิการส่วนใหญ่มาจากโรงเรียนเฉพาะทางสำหรับคนพิการมาก่อน เช่น เรียนในโรงเรียนโสตศึกษา(สำหรับผู้บกพร่องทางการได้ยิน) หรือโรงเรียนสอนคนตาบอด โดยโรงเรียนเหล่านี้เป็นโรงเรียนที่ผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นนักเรียนประจำที่เน้นฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองชีวิตประจำวัน ฝึกการใช้สื่อ อุปกรณ์และเครื่องมือสนับสนุนการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อช่วยในการเรียน นักศึกษาพิการที่มาจากโรงเรียนเฉพาะความพิการเหล่านี้จึงมีพื้นฐานการศึกษาที่ดี สามารถช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันได้ รวมทั้งสามารถใช้สื่อและเครื่องมือสนับสนุนการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว ส่งผลให้ผู้เรียนกลุ่มนี้สามารถผ่านการทดสอบเพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้จำนวนมาก และข้อมูลทีกล่าวมายังสอดคล้องกับข้อมูลเกี่ยวกับสาขาวิชาและคณะที่มีนักศึกษาพิการเข้าเรียนมากที่สุดซึ่งก็คือสาขาวิชาในคณะ ครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ เนื่องจากเป็นสาขาวิชาและคณะที่มีการเปิดรับนักศึกษาพิการเข้าเรียนมากที่สุด โดยเฉพาะนักศึกษาที่บกพร่องทางการได้ยิน

นอกจากนี้ยังพบความสัมพันธ์ของข้อมูลเกี่ยวกับอายุที่ได้รับความพิการกับการดูแลสุขภาพที่แสดงให้เห็นว่านักศึกษาพิการส่วนใหญ่เป็นผู้ได้รับความพิการแต่กำเนิด และรองลงมาคือได้รับความพิการในช่วงอายุ 1 ถึง 6 ปี ซึ่งการได้รับความพิการตั้งแต่มกำเนิดและช่วง 6 ปีแรกของชีวิตส่งผลต่อการปรับตัวและปรับสภาพจิตใจของนักศึกษาพิการที่ผ่านขั้นตอนกระบวนการที่ยากลำบากและสามารถปรับตัวกับความพิการของตนเองได้ดีแล้ว และยังสะท้อนว่านักศึกษาพิการเหล่านี้มีสุขภาพที่ค่อนข้างดีหรือมีความพิการในระดับที่ไม่รุนแรงจึงไม่ต้องไปพบแพทย์บ่อยครั้ง โดยพบว่านักศึกษาพิการส่วนใหญ่จะดูแลสุขภาพของตนเองด้วยการไปพบแพทย์เมื่อมีอาการเจ็บป่วยมากที่สุด นักศึกษาพิการที่ไปพบแพทย์เพื่อตรวจสุขภาพเป็นประจำ มีเพียงร้อยละ 17.19 และมีนักศึกษาพิการที่ไม่เคยพบแพทย์เพื่อตรวจร่างกายเลย มีจำนวนถึงร้อยละ 7.03

ส่วนองค์ประกอบเกี่ยวกับครอบครัวนั้นก็มีความสำคัญและเชื่อมโยงสัมพันธ์กันและแสดงให้เห็นสถานภาพของนักศึกษาพิการและความต้องการจำเป็นในการได้รับการช่วยเหลือ เช่น ข้อมูล

เกี่ยวกับรายได้เฉลี่ยของครอบครัวที่สัมพันธ์กับอาชีพและระดับการศึกษาของผู้ปกครอง โดยพบว่า นักศึกษาพิการส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 100,000 บาทต่อปี ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีระดับ การศึกษาสูงสุดคือประถมศึกษา และมีอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุด ด้วยเหตุนี้ นักศึกษาพิการส่วนใหญ่จึง ให้ความสนใจเกี่ยวกับการขอทุนการศึกษาและทุนอุดหนุนต่างๆ จากทางมหาวิทยาลัยและหน่วยงาน อื่นๆ เพื่อนำมาใช้จ่ายในการศึกษาและการจัดหาอุปกรณ์สนับสนุนการเรียนรู้ที่จำเป็นเพื่อให้ การเรียนของตนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักศึกษาพิการพบว่าแต่ละฝ่ายมีส่วนในการพัฒนา และส่งเสริมอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการแตกต่างกันไป โดยพ่อแม่จะเป็นผู้ช่วยในการส่งเสริมอัต ลักษณ์เฉพาะบุคคลให้แก่ นักศึกษาพิการตั้งแต่เริ่มได้รับความพิการหรือแรกเกิด ทั้งในด้านการ เสริมสร้างความรู้สึกรับผิดชอบและกล้าแสดงออกในตนเองและเชื่อมั่นในตนเอง ช่วยส่งเสริมอัตลักษณ์ด้าน สังคมส่งเสริมให้นักศึกษาพิการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น สนับสนุนให้รู้จักปรับตัวและวางตัวในสังคม และคอยให้คำปรึกษาและช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับการคบเพื่อน ดังนั้นการพัฒนาอัตลักษณ์ของ นักศึกษาพิการจึงเป็นการพัฒนาที่ต้องอาศัยการทำงานประสาน เชื่อมโยง และสอดคล้องกันจากทุก ฝ่าย ทั้งตัวคนพิการเองและครอบครัว ทั้งครู เพื่อน และบุคลากรในสถาบันการศึกษาทั้งการ ศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษา ทั้งผู้บริหาร ครูอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ในสถาบันการศึกษา

ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาพิการนี้ สถาบันอุดมศึกษาสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นส่วน หนึ่งในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษาพิการให้ เหมาะสมกับสภาพบริบทของตนเอง เพื่อวิเคราะห์เกี่ยวกับสภาพทั่วไปของนักศึกษาพิการ สถานภาพของครอบครัว อาชีพ รายได้และการศึกษาของผู้ปกครอง การพักอาศัยและการดูแล สุขภาพเพื่อจะได้จัดบริการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาพิการมากขึ้น และสามารถนำข้อมูลเหล่านี้ไปใช้ในการวางแผนการจัดกิจกรรมเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษาพิการให้สอดคล้องกับลักษณะและระดับอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการและควรเป็นกิจกรรม ที่สามารถช่วยพัฒนาหรือยกระดับอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการให้พัฒนามากขึ้นได้

ดังผลการศึกษาของ Susan Jones และ Marylu McEwen (2000: 409) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการ พัฒนาอัตลักษณ์ของบุคคลไว้ว่า แก่นของอัตลักษณ์ หรือ Core Identity เกิดจากความสัมพันธ์ ระหว่างมิติที่หลากหลายของอัตลักษณ์ (Multiple Dimensions of Identity) เช่น เชื้อชาติ (Race), รสนิยมทางเพศ (Sexual Orientation) และศาสนา (Religion) กับบริบทส่วนบุคคลอื่น ๆ เช่น พื้นฐานครอบครัว ประสบการณ์ในปัจจุบัน เเงื่อนไขทางสังคมวัฒนธรรม และการวางแผนเกี่ยวกับ ชีวิตและการประกอบอาชีพ ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้สามารถนำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบของอัต ลักษณ์ที่มีหลากหลายมิติ (Model of Multiple Dimensions of Identity) และส่งผลให้บุคคลเกิด การพัฒนาจนเป็นแก่นของอัตลักษณ์ (Core Identity) ของตนเองขึ้นได้ ซึ่งแก่นของอัตลักษณ์นี้มี

ความสำคัญต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง การวางเป้าหมายในการพัฒนาตนเอง และเป้าหมายในชีวิตของนักศึกษาพิการด้วย

สถาบันอุดมศึกษาสามารถนำข้อมูลเหล่านี้ไปใช้ในการวางแผนทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้นได้ทั้งในแนวทางสำหรับกลุ่มผู้ปฏิบัติการในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เช่น อาจารย์และเจ้าหน้าที่ในศูนย์ DSS หรือกองพัฒนานักศึกษา และกลุ่มเป้าหมายในการจัดกิจกรรมกลุ่มอื่น ๆ เช่น อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษา นักศึกษาทั่วไป นักศึกษาพิการและครอบครัว

การดำเนินงานเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการที่มีการนำข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาพิการมาเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการวางแผนการดำเนินงานจะช่วยให้การเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกที่เกิดขึ้นมีประสิทธิภาพและเห็นผลกับนักศึกษาพิการแต่ละคนมากขึ้น

นอกจากนี้ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องยังแสดงให้เห็นความสำคัญของทุกฝ่าย ทั้งครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน และรัฐที่ต้องมีการประสานงาน และเชื่อมโยงข้อมูลซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะครอบครัวและสถานศึกษาที่จะสามารถร่วมกันวางแผนการพัฒนานักศึกษาพิการร่วมกันได้อย่างเป็นรูปธรรม ความสำคัญของการร่วมมือของครอบครัวนักศึกษาพิการและสถาบันศึกษานี้สามารถเกิดขึ้นได้ทั้งในรูปแบบของโครงการและกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อบรมเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ ประชุมหารือและวางแผนการทำงานร่วมกันเพื่อเป้าหมายในการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ

ส่วนผลการศึกษาอัตลักษณ์กับพฤติกรรมบ่งชี้แสดงให้เห็นว่าระดับของอัตลักษณ์มีความสอดคล้องกับลักษณะพฤติกรรมบ่งชี้และเมื่อวิเคราะห์ระดับของอัตลักษณ์ตามแนวคิดของ Jennifer Gibson(2006) ที่อธิบายเกี่ยวกับพัฒนาการของอัตลักษณ์คนพิการ 3 ชั้น พบว่านักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษาทั้ง 6 แห่ง ส่วนใหญ่มีอัตลักษณ์อยู่ในขั้นที่ 3 Acceptance Stage มากที่สุด รองลงมาคือขั้นที่ 1 Passive Awareness Stage และขั้นอัตลักษณ์ที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือ ขั้นที่ 2 Realization Stage ซึ่งผลการศึกษานี้อธิบายได้ว่านักศึกษาพิการส่วนใหญ่ที่มีอัตลักษณ์อยู่ในขั้นที่ 3 Acceptance Stage คือเป็นผู้ที่สามารถเปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับความพิการของตนเองจากแง่ลบกลายเป็นเข้าใจความพิการที่เกิดขึ้นกับตัวเองมากขึ้น มองตนเองว่าสามารถสร้างประโยชน์และมีคุณค่าต่อตนเองและสังคมได้ มองว่าตนเองสำคัญไม่น้อยกว่าคนอื่น ๆ สามารถสร้างความสัมพันธ์กับคนอื่นทั้งคนพิการด้วยกันและคนปกติทั่วไปได้ และเป็นผู้ที่เข้าใจว่าความพิการที่เกิดขึ้นเป็นอีกความแตกต่างระหว่างบุคคลที่สามารถเกิดขึ้นได้กับมนุษย์ทั่วไปและไม่รู้สึคว่าตนเองแปลกแยกกับสังคม จึงมักรวมกลุ่มกับคนพิการคนอื่น ๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ติดต่อกัน มีความเข้าใจซึ่งกันและกันช่วยเหลือกัน และชอบเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมต่าง ๆ ทั้งกับคนพิการและคนทั่วไปอยู่เสมอ

ส่วนนักศึกษาพิการที่อยู่ในขั้น Passive Awareness Stage ซึ่งเป็นขั้นเริ่มต้นของการปรับตัวกับความพิการ ที่แสดงให้เห็นว่านักศึกษาพิการกลุ่มนี้ยังไม่ยอมรับกับความพิการที่เกิดขึ้นกับตนเอง ยังปฏิเสธความพิการที่เกิดขึ้นกับตนเอง ไม่ต้องการการรักษาหรือความช่วยเหลือทั้งทางการแพทย์และทางสังคม มักมองตนเองว่าไม่ใช่พวกเดียวกับคนพิการ จึงหลีกเลี่ยงที่จะพูดถึงความพิการของตนเองและไม่ชอบที่จะพูดถึงผลกระทบจากความพิการที่เกิดขึ้นกับตน และจากการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้เกี่ยวข้องทำให้ทราบว่านักศึกษาพิการกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นผู้มีความพิการในระดับน้อยที่ไม่ต้องอาศัยเครื่องมือหรืออุปกรณ์สนับสนุนการเรียนรู้ เช่น กลุ่มที่บกพร่องทางร่างกายในระดับน้อยหรือกลุ่มสมาธิสั้นหรือออทิสติกที่มีความสามารถระดับสูง (High-Functioning Autism) ซึ่งการไม่ยอมรับหรือไม่ต้องการกล่าวถึงความพิการของตนเองนี้อาจเกิดขึ้นจากความต้องการของนักศึกษาพิการเองหรือเกิดจากความต้องการของผู้ปกครองที่ต้องการให้นักศึกษาพิการดำรงชีวิตและทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่นเดียวกับนักศึกษาปกติ ไม่ต้องการให้ผู้อื่นให้ความสนใจหรือกล่าวถึงความพิการของตนเอง ที่จะทำให้เกิดความไม่มั่นใจ รู้สึกแปลกแยก แตกต่าง จากข้อมูลการศึกษาเพิ่มเติมพบว่านักศึกษาพิการที่อยู่ในกลุ่ม Passive Awareness Stage นี้หากได้รับการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเอง ส่งเสริมความมั่นใจในตนเอง ให้มีการรับรู้เกี่ยวกับตนเองที่ถูกต้อง และได้รับการยอมรับและการปฏิบัติที่เหมาะสมจากสังคมแวดล้อม จะสามารถพัฒนาตนเองไปขึ้นที่ 2 Realization Stage และขั้นที่ 3 Acceptance Stage ได้ ในขณะที่เดียวกันหากไม่สามารถค้นพบศักยภาพของตนเองและปรับตัวกับความพิการที่เกิดขึ้นกับตนเองได้จะส่งผลให้ขาดความมั่นใจ ไม่เห็นคุณค่าในตนเอง ปฏิเสธตนเอง และหากได้รับการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมหรือนักศึกษามีมุมมองที่เชื่อว่าผู้อื่นไม่ยอมรับตนเอง จะทำให้นักศึกษาพิการรู้สึกแปลกแยกจากสังคมมากขึ้น โดยพบว่ามีนักศึกษาพิการบางคนที่ไม่สามารถปรับตัวกับการเรียนและชีวิตในสังคมมหาวิทยาลัยได้ ส่งผลต่อสุขภาพจิตที่เครียด กตสัน เกิดเป็นพฤติกรรมที่แยกตัวและซึมเศร้าในที่สุด ส่วนนักศึกษาพิการที่อยู่ในขั้นที่ 2 Realization Stage เป็นกลุ่มคนที่เริ่มยอมรับว่าตัวเองเป็นคนพิการ สามารถปรับตัวและช่วยเหลือตนเองจากความพิการได้แล้ว แต่ก็ยังตั้งคำถามกับตัวเองว่าทำไมต้องเป็นตัวเองที่พิการ ยังมีความกังวลเกี่ยวกับสิ่งที่คนอื่นมองตัวเอง กังวลกับความพิการที่เกิดขึ้น และมองว่าปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเองเกิดจากความพิการ รู้สึกไม่มั่นใจและมีความกังวลที่จะปรากฏตัวหรือออกไปพบปะหรือร่วมกิจกรรมกับผู้อื่น และบางคนจะรู้สึกเหมือนตัวเองเป็นปัญหาหรือเป็นภาระของคนอื่นจึงหลีกเลี่ยงที่จะเข้าร่วมกิจกรรมกับคนอื่น นักศึกษาพิการกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ต้องการการส่งเสริมการทำกิจกรรมทางสังคม กิจกรรมจิตอาสา หรือโครงการพัฒนาศักยภาพต่างๆ เพื่อเพิ่มความมั่นใจในตนเองให้มากขึ้น ต้องการสื่ออุปกรณ์ที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ อำนวยความสะดวกและช่วยลดความยากลำบากจากความพิการลงได้ ช่วยให้สามารถเรียนหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้สะดวกขึ้น และการยอมรับและการปฏิบัติที่เหมาะสมจากคน

รอบข้างมีส่วนสำคัญในการช่วยพัฒนาความมั่นใจในตนเองและนำนักศึกษากลุ่มนี้ให้พัฒนาไปสู่ขั้นที่ 3 Acceptance Stage ได้

ผลการศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของอัตลักษณ์นักศึกษาพิการที่สามารถนำไปใช้ในการวางแผนการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานักศึกษาพิการแต่ละรูปแบบได้เหมาะสมมากขึ้นโดยใช้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมบ่งชี้ในแต่ละขั้นเป็นประเด็นสำคัญในการวางแผนพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการแต่ละกลุ่มให้เหมาะสมมากขึ้น จากการศึกษาพบว่านักศึกษาพิการมีอัตลักษณ์อยู่ใน 3 ขั้นทั้งขั้นที่ 1 Passive Awareness Stage ขั้น 2 Realization Stage และขั้นที่ 3 Acceptance Stage การดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการแต่ละกลุ่มจึงแตกต่างกัน โดยกลุ่มนักศึกษาพิการที่มีอัตลักษณ์อยู่ในขั้น 2 Realization Stage จะต้องการการส่งเสริมการทำกิจกรรมทางสังคม กิจกรรมจิตอาสา หรือโครงการพัฒนาศักยภาพต่างๆ เพื่อเพิ่มความมั่นใจในตนเองให้มากขึ้น ต้องการสื่ออุปกรณ์ที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ อำนวยความสะดวกและช่วยลดความยากลำบากจากความพิการลงได้ ช่วยให้สามารถเรียนหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้สะดวกขึ้น การยอมรับและการปฏิบัติที่เหมาะสมจากคนรอบข้างมีส่วนสำคัญในการช่วยพัฒนาความมั่นใจในตนเองและนำนักศึกษากลุ่มนี้ให้พัฒนาไปสู่ขั้นที่ 3 Acceptance Stage ได้ ส่วนกลุ่มนักศึกษาพิการที่ยังอยู่ในขั้นที่ 1 Passive Awareness Stage นักศึกษาพิการกลุ่มนี้จัดเป็นกลุ่มเสี่ยงที่นักศึกษาอาจเกิดปัญหาในการปรับตัวและการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นรวมทั้งส่งผลกระทบต่อการศึกษาด้วย สถาบันอุดมศึกษาสามารถใช้ข้อมูลนี้ในการดูแลและช่วยเหลือนักศึกษาพิการอย่างใกล้ชิด เร่งด่วนหรือจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์เป็นรายกรณีให้มากขึ้นเพื่อปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของนักศึกษาพัฒนาไปสู่ขั้นที่ 2 และขั้นที่ 3 ต่อไป

การนำแนวคิดของ Gibson's model ไปปรับใช้การพัฒนานักศึกษาพิการนี้สามารถช่วยให้ผู้ศึกษาเข้าใจพฤติกรรมและความต้องการของนักศึกษาพิการแต่ละกลุ่มได้ชัดเจนมากขึ้น ดังผลการศึกษาของ Myers, Laux and Murdock (2011: 119-120) ที่ได้นำเสนอรูปแบบการพัฒนาอัตลักษณ์คนพิการในกลุ่มนักศึกษาพิการโดยใช้แบบประเมินอัตลักษณ์ตามแนวคิด Gibson's model (Jennifer Gibson, 2005) มาใช้ในการประเมินนักศึกษาพิการ ผลการศึกษาพบว่า การจัดบริการให้ความช่วยเหลือคนพิการจากหน่วยงาน องค์กรต่างๆ และมหาวิทยาลัย และการได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมของสังคมและทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชมรมในมหาวิทยาลัยส่งผลต่อการพัฒนาระดับของอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการให้พัฒนาขึ้นสู่ระดับขั้นที่ 3 ยอมรับและเข้าใจในความพิการของตนเอง (Acceptance) ได้ โดย 80% ของนักศึกษาพิการที่ได้รับบริการในการให้ความช่วยเหลือคนพิการจากหน่วยงาน องค์กรต่างๆ และมหาวิทยาลัย มีรู้สึกว่าคุณมีความสำคัญเช่นเดียวกับคนอื่นที่ไม่ได้พิการและการได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมของสังคมและทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชมรมในมหาวิทยาลัยส่งผล

ต่อการสร้างการมีคุณค่า และช่วยให้นักศึกษาฝึกการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างตนกับผู้อื่นได้ดี

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตลักษณ์ของนักศึกษาฝึกการในสถาบันอุดมศึกษา

ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาฝึกการทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกนั้น ข้อมูลทั้งหมดแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่คนฝึกการต้องทำการพัฒนาผ่านปัจจัยทั้งภายในและภายนอกเพื่อให้เกิดภาพเกี่ยวกับตนเองที่สมดุล โดยการพัฒนาผ่านปัจจัยภายในซึ่งเป็นปัจจัยที่เกิดจากตัวนักศึกษาฝึกการหรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพิการของนักศึกษาฝึกการแต่ละคน เช่น ประเภทความพิการ ระดับความพิการ สาเหตุของความพิการและอายุที่ได้รับความพิการ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะไม่สามารถควบคุมการเกิดขึ้นของความพิการได้ แต่เมื่อความพิการได้เกิดขึ้นแล้ว สามารถฟื้นฟู รักษาและพัฒนาให้มีศักยภาพที่ดีขึ้นได้ด้วยการดูแลสุขภาพทางการแพทย์และการใช้อุปกรณ์ช่วยเหลือต่าง ๆ ผ่านระบบสวัสดิการที่มีประสิทธิภาพ ส่วนปัจจัยภายนอกนั้นเป็นปัจจัยที่ส่วนใหญ่สามารถวางแผน การจัดการ พัฒนา หรือปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาฝึกการได้ โดยต้องเป็นการพัฒนาที่ต้องทำงานประสานเชื่อมโยงและสอดคล้องกันจากทุกฝ่าย ทั้งตัวคนฝึกการเองและคนรอบข้างทั้งครอบครัว เพื่อน และบุคลากรในสถาบันการศึกษา ทั้งผู้บริหาร ครูอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ในสถาบันการศึกษา ทั้งการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของณรงค์วรรษ บุญมา (2557: 443-448) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินกิจกรรมจิตอาสาของนักศึกษาฝึกการแล้วพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินกิจกรรมจิตอาสาของนักศึกษาฝึกการ ได้แก่ ความต้องการการยอมรับ, ความตระหนักในการให้เพื่อตอบแทนสังคม, ท้าทายความสามารถและต้องการฝึกประสบการณ์ในการทำงาน และการเปิดโอกาสและให้โอกาสทางสังคม สนับสนุนจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในสถาบันอุดมศึกษาทั้งด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านการ จัดการ ด้านเทคนิค และด้านกำลังใจ เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนานักศึกษาฝึกการ

ส่วนกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของคนฝึกการที่วิเคราะห์ตามแนวคิดทางสังคมวิทยาของ Johan Galtung (1969) จะเห็นได้ว่าการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของคนฝึกการเป็นกระบวนการต่อสู้กับวิกฤติของอัตลักษณ์ (Identity Crisis) ที่เป็นความรุนแรงที่ส่งผลต่อการพัฒนาอัตลักษณ์ของคนฝึกการทั้ง ความรุนแรงเชิงกายภาพ (Physical Violence) ความรุนแรงทางวาจา (Verbal Violence) และความรุนแรงทางจิตใจ (Psychological Violence) ทำให้คนฝึกการที่อยู่ในฐานะผู้ถูกรังแกที่รู้สึกสับสนในบทบาทหน้าที่ของตน สงสัย ไม่แน่ใจในความสามารถของตนเอง ไม่กล้าที่จะค้นหาตัวเอง ไม่เห็นความสำคัญของตัวเอง ไม่กล้าคิดว่าตนเองจะสามารถทำสิ่งต่างๆ ได้สำเร็จเหมือนคนอื่นและส่งผลต่อการค้นหาศักยภาพที่แท้จริงที่มีอยู่ในตัวเองของคนฝึกการ

ความรุนแรงทั้งทางกาย ทางวาจา และทางจิตใจ เหล่านี้จะแทรกอยู่ในปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของคนพิการทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก และในช่วงที่คนพิการกำลังค้นหาตัวตนและสร้างภาพเกี่ยวกับตัวเองหากมีปัจจัยใดสร้างความรุนแรงทั้งทางกาย ทางวาจา และทางจิตใจกับคนพิการแล้วตัวคนพิการมีอัตลักษณ์เชิงบวกที่ไม่เข้มแข็งพอก็จะทำให้กระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกในขั้นนั้นไม่ประสบความสำเร็จ หยุดชะงักหรือถดถอย และต้องเริ่มต้องพัฒนาขึ้นมาใหม่ ซึ่งเมื่อเกิดขึ้นซ้ำ ๆ กับหลายปัจจัยรอบตัวคนพิการก็จะส่งผลให้คนพิการให้ไม่สามารถบรรลุถึงศักยภาพและความสามารถที่แท้จริงของตนเองได้และไม่สามารถพัฒนาอัตลักษณ์ให้เป็นเชิงบวกได้ในที่สุด

ความรุนแรงที่เกิดขึ้นนี้สำคัญมากต่อการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของคนพิการ ซึ่งความรุนแรงที่เกิดขึ้นนี้มีทั้งที่เกิดในระดับปัจเจกบุคคลและความรุนแรงเชิงโครงสร้าง (Structural Violence) แต่ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง (Structural Violence) จะแฝงตัวอยู่ภายใต้โครงสร้างทางสังคม เช่น ความคิด ความเชื่อ บรรทัดฐานและค่านิยมเกี่ยวกับคนพิการที่สอดแทรกในนโยบายของรัฐ นโยบายการพัฒนาคนพิการ การจัดสวัสดิการ การจัดการศึกษา และวิธีที่คนในสังคมปฏิบัติต่อคนพิการ จึงส่งผลกระทบต่อคนพิการมากกว่าความรุนแรงระดับปัจเจกบุคคล เช่น การเปิดโอกาสให้คนพิการเข้าไปเรียนร่วมแต่สถานศึกษาไม่มีบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ ไม่มีอุปกรณ์ช่วยเหลือ และไม่มีการจัดทำหลักสูตรสำหรับการเรียนร่วมที่เหมาะสม จึงทำให้คนพิการที่เข้าไปเรียนไม่ได้มีส่วนร่วมในการศึกษาและไม่ได้พัฒนาศักยภาพของตนเองตามความเหมาะสม จนมีนักศึกษาศึกษาพิการบางคนเรียนจบชั้นประถมศึกษาโดยไม่สามารถเขียนหนังสือได้เลยหรือบางคนก็ลาออกแล้วย้ายไปเรียนในโรงเรียนเฉพาะความพิการแทน การเรียนร่วมเช่นนี้จึงเป็นการเรียนร่วมที่อยู่บนฐานคิดของการไม่ให้ความสำคัญ ไม่เชื่อมั่นในความสามารถ ไม่คำนึงถึงสิทธิ์และความเท่าเทียมของคนพิการ เป็นความคิดความเชื่อ ที่แฝงอยู่กับผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับคนพิการจนเกิดเป็นความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่ถูกทำให้เคยชินและยอมรับกันเองจนคนในสังคมไม่รู้ตัวว่าเกิดขึ้นแล้ว

หากจะพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกให้เกิดขึ้นกับคนพิการได้สำเร็จจะต้องขจัดความรุนแรงที่เกิดขึ้นทั้งในระดับปัจเจกและระดับโครงสร้างให้ได้มากที่สุด ซึ่งเครื่องมือสำคัญที่จะสามารถช่วยขจัดความรุนแรงที่เกิดกับคนพิการให้หมดไปให้คนพิการสามารถพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของตนเองได้ตามศักยภาพของแต่ละคน จึงจำเป็นต้องใช้วิธีการสร้างชุดความรู้ที่ถูกต้องเหมาะสม ผ่านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ตรงกับความ เป็นจริงเกี่ยวกับคนพิการและคำนึงถึงหลักความเท่าเทียมให้สังคมได้รับรู้ให้มากที่สุด โดยการพัฒนาแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่คนศึกษาพิการเพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำชุดความรู้ที่ถูกต้อง ตรงกับความเป็นจริง และสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาอัตลักษณ์ของคนพิการแล้วนำไปใช้ในการ

เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการส่งเสริมอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษา พิจาร

การพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิจารณาจึงแสดงให้เห็นถึงขั้นตอนการต่อสู้เพื่อ ดำรงอัตลักษณ์ความพิจารณาและสร้างพื้นที่ทางสังคมของนักศึกษาพิจารณาในสถาบันอุดมศึกษาโดยทำ ควบคู่กันทั้งในมุมมองที่มีต่อตนเอง (The I) และในมุมมองที่ผู้อื่นมีต่อตน (The Me) อย่างเป็น ขั้นตอน ได้แก่

(1) การสร้างการยอมรับ เพื่อปรับเปลี่ยนความหมายของ “ความพิจารณา” จากเชิงลบให้ เป็นเชิงบวก สร้างอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิจารณาที่มีศักยภาพ ด้วยการพัฒนาตนเองในด้านการเรียน และการทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้ผู้อื่นเห็นว่านักศึกษาพิจารณาไม่ใช่ผู้บกพร่องที่ไม่สามารถดูแลช่วยเหลือ เรียนหนังสือหรือทำกิจกรรมเหมือนนักศึกษาอื่นได้ เพื่อสร้างการยอมรับและดำรงอัตลักษณ์ของ นักศึกษาพิจารณาให้คงอยู่ในสังคมอย่างเท่าเทียม

(2) ถ่ายทอดอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิจารณาที่มีศักยภาพและมีความสามารถออกไปให้คน อื่นรับรู้ เพื่อปรับเปลี่ยนมุมมองการรับรู้ของสังคม ปรับเปลี่ยนการให้ความหมายเกี่ยวกับนักศึกษา พิจารณาให้ผู้อื่นตระหนักในศักยภาพของนักศึกษาพิจารณาที่สามารถประสบความสำเร็จได้และเป็นการเริ่มต้น สร้างพื้นที่ทางสังคมสำหรับตนเอง ในขั้นนี้การเปิดโอกาสทางสังคมจึงเป็นเรื่องสำคัญ

(3) สร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและระดับกลุ่ม โดยเริ่มจากกลุ่ม ย่อยใกล้ตัวแล้วค่อยๆ ขยายออกไปในกลุ่มที่กว้างขึ้นเพื่อสร้างพื้นที่ทางสังคมสำหรับนักศึกษาพิจารณา ในสถาบันอุดมศึกษา เป็นการสร้างความสัมพันธ์ทั้งในระหว่างการเรียนรู้และการทำกิจกรรมร่วมกัน ในขั้นการสร้างการมีส่วนร่วมของนักศึกษาพิจารณากับบุคคลอื่นในสถาบันอุดมศึกษาจะมีอิทธิพลต่อ การมองตนเองและอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิจารณา

(4) การพัฒนาตนเองไปสู่ผู้มีประโยชน์ต่อสังคม ในขั้นนี้นักศึกษาพิจารณาที่สามารถสร้าง การยอมรับเกี่ยวกับศักยภาพของตนเองได้สำเร็จและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นรอบตัวได้ดีแล้ว จะขยายการสร้างพื้นที่ทางสังคมของตนเองด้วยการแสดงให้เห็นสังคมรับรู้ที่นักศึกษาพิจารณาได้เป็นผู้ที่ สามารถสร้างความสำเร็จให้กับตนเองได้เท่านั้นแต่ยังสามารถทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น ในขั้นการทำ กิจกรรมเพื่อสังคม การรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์หรือกิจกรรมจิตอาสาจะช่วย ส่งเสริมให้นักศึกษาพิจารณารู้สึกว่าคุณค่าต่อสังคมมากขึ้นได้

จะเห็นได้ว่าการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิจารณาเป็นเหมือนการเสริมพลัง อำนาจให้แก่ นักศึกษาพิจารณาให้นักศึกษาพิจารณาสามารถลุกขึ้นมาพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพแสดงให้เห็น ผู้อื่นเห็นว่าตนสามารถเรียนและร่วมกิจกรรมกับผู้อื่นได้และสามารถใช้ชีวิตอิสระดูแลตนเองช่วยเหลือ ตนเองและสามารถประสบความสำเร็จได้เช่นเดียวกับผู้อื่นซึ่งทั้งหมดนี้มีจุดเริ่มต้นมาจากการสร้าง ความหมายในเชิงบวกให้กับตนเอง การพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกให้กับนักศึกษาพิจารณาจึงสอดคล้อง

กับผลการศึกษาของกมลพรรณ พันพิ่ง (2553) ที่กล่าวว่า การให้ความหมายต่อความพิการของบุคคลมีอิทธิพลต่อการพัฒนาและเสริมอำนาจให้แก่ตัวบุคคลพิการ สิ่งที่ปรากฏชัดเจนคือการให้ความหมายต่อความพิการของตนเองไปในเชิงบวก เช่น ฉันทเป็นคนพิการและมีความสามารถในการทำกิจกรรมที่มีคุณค่าได้ ความพิการทำให้ฉันทมีโอกาสที่ดีตั้งที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เป็นจุดพลิกสำคัญที่ส่งผลกระทบให้เกิดการเสริมพลังอำนาจจากภายในตนเองและนำไปสู่พฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ในด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสามารถทำให้กลุ่มคนพิการรุนแรงลุกขึ้นมาพัฒนากระบวนการการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการด้วยกันเองซึ่งถือว่าเป็นพื้นที่ทางสังคมที่ออกแบบเพื่อให้เกิดการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกและอัตลักษณ์กลุ่ม ซึ่งอัตลักษณ์กลุ่มนี้ส่งเสริมการดำรงอยู่ของอัตลักษณ์เชิงบวกของตัวบุคคลและเชื่อมโยงบุคคลเข้าสู่กิจกรรมทางสังคมเพื่อพิทักษ์สิทธิคนพิการ

นอกจากเป็นการเสริมพลังอำนาจให้กับนักศึกษาพิการแล้วการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการยังเป็นการพัฒนาตนเองเพื่อให้นักศึกษาพิการสามารถดำรงอัตลักษณ์ของตนในสถาบันอุดมศึกษาและพัฒนาตนเองไปสู่ผู้ที่สามารถประสบความสำเร็จในการเรียนเป็นการสร้างคุณค่าในตนเองและเสริมความแข็งแกร่งของอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการได้ การได้รับการยอมรับจากผู้อื่น ความรู้สึกมีส่วนร่วม และรู้สึกว่าตนสามารถสร้างประโยชน์ต่อสังคมได้จึงเป็นการสร้างพื้นที่ทางสังคมให้นักศึกษาพิการที่ช่วยให้นักศึกษาพิการสามารถดำรงตนในฐานะสมาชิกของสังคมที่เท่าเทียมกับบุคคลอื่นในสถาบันอุดมศึกษาได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ฐิติวัจน์ ทองแก้วและพิทักษ์ ศิริวงศ์ (ออนไลน์: 2559) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างพื้นที่ทางสังคมและการดำรงอัตลักษณ์ของคนพิการที่ทำงานในองค์กรด้านการสื่อสารโทรคมนาคม ซึ่งพบว่ากระบวนการสร้างพื้นที่ทางสังคมของคนพิการในการทำงานเกิดจากการสร้างความสัมพันธ์และการยอมรับในระดับ 1) ปัจเจกบุคคลหรือตัวคนพิการเอง 2) เพื่อนร่วมงานคนพิการและคนพิการอื่นๆ และ 3) เพื่อนร่วมงานคนปกติและสังคม ซึ่งพื้นที่ทางสังคมนี้เป็นพื้นที่ในการแสดงอัตลักษณ์ ความเป็นตัวตน และความสามารถในการทำงานของคนพิการ ซึ่งกระบวนการต่างๆ ในการสร้างพื้นที่ทางสังคมของคนพิการในการทำงานจะส่งผลให้คนพิการสามารถแสดงอัตลักษณ์ที่โต้แย้งต่อวาทกรรมหลักของสังคมที่มีต่อคนพิการได้

ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการคือเปลี่ยนแปลงการให้คำนิยามของคำว่า “นักศึกษาพิการ” ที่เคยมีมาซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ต้องอาศัยการให้ความหมายร่วมกันระหว่างนักศึกษาพิการและผู้เกี่ยวข้องในสถาบันอุดมศึกษาที่ต้องมีความเข้าใจที่ตรงกัน ดังที่ จิตติมา เจือไทย (2551: 123) ได้อธิบายเกี่ยวกับการสร้างอัตลักษณ์แห่งตัวตนของคนพิการว่าแท้ที่จริงแล้วการรับรู้คุณค่าความหมายที่สังคมมีต่อคนพิการไม่ว่าจะเป็น “ความไร้คุณค่า” “ความน่าเวทนาสงสาร” หรือ “การไร้ความสามารถ” เป็นเพียงผลผลิตของอำนาจซึ่งมีรากเหง้าอยู่ที่การครอบงำเป็นสำคัญ การสร้างสังคมที่คำนึงถึงความหลากหลายในตัวตนของมนุษย์เพื่อเอื้อให้ผู้

พิกการเกิดความเท่าเทียมในสุนทรียะการดำรงอยู่ หัวใจสำคัญของการสร้างความเสมอภาคในความ เป็นมนุษย์จะเกิดขึ้นก็ด้วยความร่วมมือของมนุษย์ในการสร้างความหลากหลายในพื้นที่เพื่อเอื้อให้อำนาจแห่งตัวตนของมนุษย์แต่ละคนทำงานได้อย่างเท่าเทียมกัน นั้นหมายความว่า การพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิกการไม่สามารถสำเร็จได้ด้วยการเสริมพลังอำนาจให้นักศึกษาเพียงฝ่ายเดียว การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจึงเป็นส่วนที่สำคัญที่จะช่วยให้ทุกฝ่ายให้ความหมายของการพัฒนานักศึกษาพิกการไปในทิศทางเดียวกัน นั่นก็คือพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องให้มีเป้าหมายและแนวทางที่ตรงกันในการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิกการ

3. การวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิกการ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ และระบบการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษาพิกการของสถาบันอุดมศึกษากลุ่มตัวอย่าง แสดงให้เห็นว่าสถาบันอุดมศึกษาทั้ง 6 แห่ง มีการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิกการ ดังนี้

(1) การปรับปรุงนโยบายการรับคนพิกการเข้าศึกษาเพื่อเปิดโอกาสให้คนพิกการเข้าเรียน ในช่องทางพิเศษเฉพาะคนพิกการมากขึ้น เนื่องจากข้อจำกัดของของพิกการแต่ละประเภทที่ไม่เหมือนกัน จึงทำให้คนพิกการเสียเปรียบคนปกติในการสอบทั้งในด้านเวลาและวิธีการสอบที่ไม่เอื้ออำนวยให้คน พิกการได้ใช้ความสามารถของตนได้เต็มที่ แต่ละสถาบันจึงพยายามปรับนโยบายการรับคนพิกการเข้า เรียนโดยเปิดสอบด้วยวิธีพิเศษต่าง ๆ ทั้งในรูปแบบของการรับตรงนักศึกษาพิกการ โครงการจัด การศึกษาสำหรับคนพิกการหรือโครงการรับนักเรียนผู้พิกการเข้าศึกษา แต่การปรับปรุงนโยบายการรับ คนพิกการเข้าเรียนนี้ยังมีข้อจำกัดในเรื่องการกำหนดสาขาวิชา คณะ และประเภทความพิกการที่สามารถ รับได้อยู่ ทำให้คนพิกการที่ต้องการเรียนในสาขาวิชาอื่นต้องใช้วิธีการสอบ Admission แข่งขันกับคน ปกติเหมือนเดิม

(2) การจัดบริการด้านสื่อและอุปกรณ์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษาพิกการแต่ละ ประเภท ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการจัดบริการสื่อและอุปกรณ์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาที่ บกพร่องทางการเห็น บกพร่องทางการได้ยิน และบกพร่องทางร่างกาย ส่วนนักศึกษาพิกการประเภท อื่นนั้นแต่ละสถาบันจะใช้วิธีการเชิงรับในการจัดบริการคือ จัดบริการตามคำร้องขอของนักศึกษาพิกการ ที่เข้ามาเรียนในแต่ละปี ซึ่งทำให้บางครั้งไม่สามารถจัดหาอุปกรณ์และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ได้ตรง กับที่นักศึกษาพิกการร้องขอ

(3) การให้ทุนการศึกษาเพื่อลดค่าใช้จ่าย การให้ทุนจัดเป็นบริการพื้นฐานที่ทุกสถาบัน สามารถจัดให้กับนักศึกษาพิกการได้ทั้งทุนอุดหนุนการศึกษาจาก สกอ. และทุนการศึกษา จากภาคส่วน อื่น ทุนการศึกษามีความสำคัญกับนักศึกษาพิกการโดยเฉพาะนักศึกษาพิกการที่ครอบครัวมีฐานะยากจน เนื่องจากนักศึกษาพิกการส่วนใหญ่ต้องใช้อุปกรณ์บางอย่างเพื่อช่วยในการเรียนรู้เป็นพิเศษหรือบางคน

ต้องเข้าพบแพทย์เพื่อทำการรักษาหรือฟื้นฟูสมรรถภาพอย่างต่อเนื่องซึ่งทั้งหมดจำเป็นต้องมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มมากขึ้นกว่านักศึกษาปกติ ซึ่งการให้ทุนการศึกษาจะเป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยแบ่งเบาภาระของครอบครัวให้นักศึกษาสามารถเข้ารับบริการทั้งด้านการเรียน สื่ออุปกรณ์และการดูแลสุขภาพได้ครบถ้วนตามความต้องการจำเป็นของทุกคน

(4) การให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาทั้งเรื่องเรียนและเรื่องส่วนตัว การให้คำปรึกษาเป็นอีกหนึ่งบริการพื้นฐานที่ทุกสถาบันจัดให้กับนักศึกษาพิการทั้งการให้คำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ด้านจิตวิทยาการให้คำปรึกษาโดยตรง หรือเป็นการให้คำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ที่ดูแลเกี่ยวกับสวัสดิการนักศึกษาของกองพัฒนานักศึกษาหรือฝ่ายกิจการนิสิต วิธีการให้คำปรึกษามีทั้งการพูดคุยขอคำปรึกษาแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการทั้งเรื่องเรียนและเรื่องปัญหาส่วนตัว การให้คำปรึกษาเป็นบริการที่จำเป็นสำหรับนักศึกษาพิการเนื่องจากการเข้ามาเรียนในสถาบันอุดมศึกษาเป็นการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมนักศึกษาพิการต้องมีการปรับตัวกับสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ เพื่อนใหม่ สังคมใหม่และวิธีการเรียนที่แตกต่างจากตอนเรียนในการศึกษาขั้นพื้นฐานที่บางคนอาจมาจากโรงเรียนเฉพาะความพิการ มาจากการเรียนร่วมในโรงเรียนทั่วไป หรือมาจากการศึกษนอกระบบ นักศึกษาพิการจึงต้องการคนรับฟัง เข้าใจและให้คำปรึกษาทั้งเรื่องเรียน และเรื่องส่วนตัวเพื่อให้เขาสามารถปรับตัวได้อย่างอุ่นใจ สบายใจ และเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขอย่างที่เขาคงต้องการ

(5) การสนับสนุนให้เข้าร่วมกิจกรรมกับนักศึกษาอื่น จากข้อมูลการศึกษาพบว่าสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งสนับสนุนให้นักศึกษาพิการเข้าร่วมทำกิจกรรมกับนักศึกษาอื่นๆ เพื่อให้ นักศึกษาพิการรู้จักการปรับตัวและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติที่สุด

(6) การพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาพิการ หลายสถาบันใช้วิธีการพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาพิการเพื่อให้มีทักษะและองค์ความรู้รอบตัวที่กว้างขึ้น ด้วยการสอนเสริมและการฝึกอบรมทักษะต่าง ๆ ทั้งทักษะภาษาอังกฤษ ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ และทักษะอาชีพ เพื่อให้นักศึกษาได้หมั่นฝึกฝนและพัฒนาตนเองให้มีทักษะที่หลากหลายและมีความมั่นใจในความสามารถของตนเองมากขึ้น

(7) การพัฒนาความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการกับผู้เกี่ยวข้องทั้งในส่วนบุคคลากรของสถาบัน ผู้ปกครองและนักศึกษาอื่น โดยแต่ละสถาบันหวังว่าการจัดการประชุม อบรมให้ความรู้ และสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจะช่วยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการแต่ละฝ่ายมีความรู้ที่ถูกต้อง การจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม เปิดโอกาสให้นักศึกษาพิการได้เรียนอย่างเต็มศักยภาพของแต่ละคน และเป้าหมายสูงสุดคือต้องการให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายเกิดความเข้าใจ และปรับเปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อคนพิการให้เป็นไปในทางบวก คือไม่ปิดกั้น ไม่เห็นว่าเป็นภาระ และมีความเชื่อมั่นในตัวนักศึกษาพิการมากขึ้น

ผลที่ได้จากการศึกษาเมื่อนำมาวิเคราะห์กับแนวคิดของ George Herbert Mead (1934) จะเห็นว่ากระบวนการที่แต่ละสถาบันนำมาใช้ในการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ เป็นกระบวนการที่ช่วยพัฒนาทั้ง The I และ The me กล่าวคือ การพัฒนาศักยภาพของนักศึกษา พิการด้วยการสอนเสริมการอบรมทักษะที่จำเป็น การส่งเสริมให้นักศึกษาพิการเข้าร่วมกิจกรรมกับ ผู้อื่น การบริการให้คำปรึกษา รวมทั้งการจัดบริการด้านสื่ออุปกรณ์สนับสนุนการเรียนรู้และ สภาพแวดล้อมทางกายภาพจะช่วยให้นักศึกษาพิการสามารถเรียนและทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง ได้ ดำรงชีวิตอิสระด้วยตนเองได้ทั้งในการเรียนและการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างไม่รู้สึกรู้สีก แยก ซึ่งจะให้นักศึกษาพิการรู้สึกดีกับตนเองมากขึ้น เป็นการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง ให้ คนพิการรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม นั่นคือการพัฒนา The I ให้เป็นไปในเชิงบวกมากขึ้น ส่วน การพัฒนาความรู้ ความเข้าใจของผู้มีเกี่ยวข้องเป็นการพัฒนา The me ให้เป็นไปในเชิงบวกโดยใช้ การพัฒนาองค์ความรู้เพื่อสร้างความเข้าใจและการยอมรับ หากการพัฒนาทั้ง 2 ส่วนนี้ทำควบคู่กัน เป็นไปในทิศทางเดียวกันจะทำให้การส่งเสริมอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการเกิดการพัฒนาทั้ง ภายใน (Internal) และภายนอก (External) อย่างสมดุล และสามารถพัฒนามาสู่การมีอัตลักษณ์เชิง บวกที่แข็งแกร่งมากขึ้น และช่วยให้นักศึกษาพิการสามารถเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษาได้อย่างเต็ม ศักยภาพและมีความสุข จนจบการศึกษาและนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการทำงานประกอบอาชีพเพื่อ เลี้ยงดูตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติต่อไป

จากการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ของสถาบันอุดมศึกษาพบว่าแต่ละแห่งมีรูปแบบและ ระบบกลไกในการดำเนินงานจัดการศึกษาและจัดบริการสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการ ของแต่ละสถาบันที่แตกต่างกันคือมีทั้งสถาบันอุดมศึกษาที่มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการ หรือมีศูนย์ DSS ที่อยู่ในรูปแบบของศูนย์ DSS ที่ขึ้นตรงกับรองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา สถาบันอุดมศึกษาที่มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการหรือมีศูนย์ DSS ที่อยู่ในรูปแบบของ ศูนย์บริการนักศึกษาพิการ(ศูนย์การศึกษาพิเศษ) ในสังกัดของคณะครุศาสตร์ สถาบันอุดมศึกษาที่ กำลังอยู่ระหว่างการเตรียมการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการหรือ ศูนย์ DSS ที่ใช้ นโยบายเชิงรุก และสถาบันอุดมศึกษาที่กำลังอยู่ระหว่างการเตรียมการพัฒนาระบบการดูแล ช่วยเหลือนักศึกษาพิการหรือ ศูนย์ DSS ที่ใช้นโยบายในเชิงรับ ดังนั้นแนวทางในการพัฒนา กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการจึงควรเป็นแนวทางที่ เหมาะสมกับบริบทของการดำเนินงานและระบบกลไกของสถาบันแต่ละแห่งที่แตกต่างกัน และเป็น ร่างแนวทางที่สอดคล้องกับการพัฒนามุมมองที่นักศึกษาพิการมีต่อตนเองและในมุมมองที่ผู้อื่นมีต่อ นักศึกษาพิการ

โดยสถาบันอุดมศึกษาแต่ละรูปแบบจะมีการดำเนินงานและระบบกลไกที่แตกต่างกันส่งผลให้ กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจึงแตกต่างกันทั้งกระบวนการเรียนรู้ในปัจจุบันและกระบวนการเรียนรู้ที่

คาดหวังทั้ง 6 ด้าน การวางแผนทางในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถาบันอุดมศึกษาจึงควรมีการปรับปรุงแนวทางเพื่อให้สถาบันอุดมศึกษายกระดับกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นอยู่ไปสู่เป้าหมายที่คาดหวังที่สำเร็จ โดยเป้าหมายของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งจะเป็นการพัฒนาขึ้นไปสู่ระดับการดำเนินงานที่ก้าวหน้าไปอีกขั้น กล่าวคือ สถาบันอุดมศึกษาที่ใช้นโยบายเชิงรับต้องเร่งพัฒนาตนเองไปสู่การเปิดโอกาสทางการศึกษาและจัดบริการเพื่อรองรับนักศึกษาพิการที่ชัดเจนและมีระบบมากขึ้นจนสามารถเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ใช้นโยบายเชิงรุก ส่วนสถาบันอุดมศึกษาที่ปัจจุบันกำลังใช้นโยบายเชิงรุกแต่ยังไม่มีระบบกลไกในการบริหารจัดการเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้นักศึกษาพิการที่เพียงพอจึงควรพัฒนาระบบกลไก การจัดการบริการ และนำแนวคิดการเสริมสร้างอัตลักษณ์ให้นักศึกษาพิการไปใช้ให้ครอบคลุมระบบในการบริหารจัดการในทุกส่วนงานมากขึ้น และสถาบันอุดมศึกษาที่มีระบบดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการและมีกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการแรกอยู่ในกิจกรรมและโครงการต่างๆ อยู่แล้วก็ควรขยายขอบเขตการดำเนินงานที่ทำอยู่ให้ครอบคลุมทุกประเภทความพิการมากขึ้น เป็นต้น

นอกจากนี้ยังพบในการดำเนินงานเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการของสถาบันอุดมศึกษานี้มีแนวทางการศึกษาที่สอดคล้องกับผลการวิจัยฉบับนี้คือผลการศึกษาของ Myers, Laux and Murdock (2011: 95-96) ที่ได้นำเสนอผลการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาอัตลักษณ์คนพิการในกลุ่มนักศึกษาพิการ ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการให้ดีขึ้น ได้แก่ การจัดการบริการให้ความช่วยเหลือคนพิการจากหน่วยงาน องค์กรต่างๆ และมหาวิทยาลัย และการได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมของสังคมและทำกิจกรรมต่างๆ ของชมรมในมหาวิทยาลัย โดยได้เสนอแนะกลยุทธ์ในการบริหารจัดการของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการไว้ 6 ข้อดังนี้

(1) นักศึกษาพิการควรมีการเตรียมตัว ศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับระบบต่างๆ ในการสนับสนุนนักศึกษาพิการของสถาบันอุดมศึกษาก่อนที่จะทำการเลือกเข้ามาศึกษา

(2) นักการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาควรเรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะความพิการและวิธีการอำนวยความสะดวกให้นักศึกษาพิการในการจัดการศึกษา เช่น การขยายเวลาในการสอบ การนำอุปกรณ์ช่วยเหลือทางกายภาพมาใช้ในห้องเรียน หรือแม้แต่การหาข้อมูลออนไลน์ต่างๆ บริการเกี่ยวกับสุขภาพ และบริการสำหรับคนพิการ เป็นต้น

(3) สถาบันอุดมศึกษาควรหาวิธีการออกแบบที่เป็นสากลนำมาสร้างเป็นแนวคิดใหม่ในการจัดการบริการอำนวยความสะดวก การออกแบบการจัดการเรียนการสอนและหลักสูตรที่ยืดหยุ่น ให้นักศึกษาพิการเพื่อให้เป็นการเรียนร่วมสำหรับนักศึกษาทุกคนและให้ทุกคนเรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของมนุษย์

(4) สถาบันอุดมศึกษาควรสนับสนุนให้เกิดการประสานงานกันระหว่างบุคลากรทำงานเกี่ยวกับนักศึกษาพิการ เช่น เจ้าหน้าที่ฝ่ายกิจการนักศึกษาหรือที่ปรึกษาของนักศึกษา กับนักวิชาชีพด้านคนพิการ ให้มีการร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีที่จะนำทฤษฎีการพัฒนาคนพิการและความรู้เกี่ยวกับคนพิการมาใช้ในการวางแผนการให้บริการต่างๆ

(5) สถาบันอุดมศึกษาควรสนับสนุนให้ศูนย์วัฒนธรรมและองค์การนักศึกษาเป็นสถานที่ที่ช่วยให้เกิดการประสานงานและทำงานร่วมกันระหว่างนักศึกษาพิการและคนอื่นๆ ให้นักศึกษาพิการรู้สึกว่าการมหาวิทยาลัยเป็นสถานที่ที่ปลอดภัยและทุกคนมีความรู้สึกยินดีในการอยู่ร่วมกัน

(6) ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยและคณะสามารถทฤษฎีพัฒนาการมาเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการสร้างการรับรู้และจัดบริการสำหรับนักศึกษาพิการ เพื่อช่วยให้นักศึกษาพิการสามารถเผชิญกับความท้าทายในการปรับตัวทั้งเกี่ยวกับการเรียนและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาอัตลักษณ์ของตนเองได้ในที่สุด

4. แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา

จากตารางวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษาพิการ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องของสถาบันอุดมศึกษากลุ่มตัวอย่าง พบว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษาพิการทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านจุดมุ่งหมาย ด้านเนื้อหาและสาระการเรียนรู้ ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อและอุปกรณ์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านวิธีการประเมินผล และด้านบุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีความสัมพันธ์กับรูปแบบและระบบกลไกในการดำเนินงานจัดการศึกษา และจัดบริการสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการของแต่ละสถาบัน กล่าวคือ

(1) สถาบันอุดมศึกษาที่มีระบบการดูแลช่วยเหลือให้นักศึกษาพิการหรือมีศูนย์ DSS ที่อยู่ในรูปแบบของศูนย์ DSS ที่ขึ้นตรงกับรองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา มีกระบวนการเรียนรู้ในปัจจุบันที่ตั้งจุดประสงค์ในการดำเนินงานเน้นการจัดบริการสื่อ อุปกรณ์และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้เพื่ออำนวยความสะดวกให้นักศึกษาพิการสามารถเรียนรู้และทำกิจกรรมกับผู้อื่นได้อย่างเต็มที่ตามศักยภาพของแต่ละคน จึงมีจุดประสงค์ที่ต้องการจัดบริการให้ครอบคลุมทั้งการจัดสื่ออุปกรณ์ สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ และการให้คำปรึกษาเพื่อลดความตึงเครียดและสร้างความอบอุ่นสบายใจให้แก่ นักศึกษาพิการให้มากที่สุด ควบคู่กับการให้ความรู้กับอาจารย์และบุคลากรภายในเพื่อเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับความพิการแต่ละประเภทและเข้าใจแนวทางการจัดการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท

สถาบันอุดมศึกษารูปแบบนี้จะมีระบบกลไกในการบริหารงาน แผนงาน และการกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน มีความเข้าใจและมีความพร้อมสูงในการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษาพิการ กระบวนการเรียนรู้ที่คาดหวังของสถาบันอุดมศึกษา

รูปแบบนี้จึงเป็นการสรรหาบุคลากรเฉพาะด้านมาเพิ่มเติมหรือการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่มีอยู่ เพื่อจะได้จัดบริการสนับสนุนการเรียนรู้ให้แก่นักศึกษาพิการได้อย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุมมากขึ้น ซึ่งจะทำให้สถาบันสามารถเปิดรับนักศึกษาพิการเข้าศึกษาได้มากขึ้นและหลากหลายประเภทมากขึ้น รวมถึงสามารถพัฒนาระบบการสอบเข้าที่เอื้ออำนวยให้แก่นักศึกษาพิการได้สำเร็จ ศูนย์ DSS ของสถาบันอุดมศึกษาเหล่านี้จึงสามารถพัฒนาองค์ความรู้ของตนเองไปสู่การพัฒนาเป็นงานวิจัยหรือเผยแพร่วิธีการดำเนินงานของตนเพื่อเป็นต้นแบบให้กับศูนย์บริการนักศึกษาพิการของสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ ได้

(2) สถาบันอุดมศึกษาที่มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการหรือมีศูนย์ DSS ที่อยู่ในรูปแบบของศูนย์บริการนักศึกษาพิการ(ศูนย์การศึกษาพิเศษ) ในสังกัดของคณะครุศาสตร์ ศูนย์บริการนักศึกษาพิการรูปแบบนี้พัฒนามาจากการมีสาขาวิชาการศึกษาพิเศษ สังกัดคณะครุศาสตร์ จึงมีจุดเด่นคือมีอาจารย์ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษ การเรียนร่วม และจิตวิทยาการศึกษาพิเศษเป็นอย่างดี รวมทั้งยังเปิดสอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องให้กับนักศึกษาอื่นด้วย จึงทำให้มีบุคลากรที่พร้อมในการให้ความรู้กับบุคลากรอื่น ๆ ทั้งในสถาบันและให้ความรู้กับหน่วยงานภายนอก และมีนักศึกษาที่เรียนในสาขาวิชาการศึกษาพิเศษที่จะได้นำความรู้ที่ตนศึกษาอยู่มาช่วยเหลือหรือเป็นอาสาสมัครให้เพื่อนนักศึกษาพิการ กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นอยู่ของสถาบันอุดมศึกษาแบบนี้ยังมีลักษณะการตั้งจุดประสงค์และการดำเนินงานคล้ายกับสถาบันอุดมศึกษารูปแบบแรก คือ เพื่อจัดบริการสื่อ อุปกรณ์และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้เพื่ออำนวยความสะดวกให้นักศึกษาพิการสามารถเรียนรู้และทำกิจกรรมกับผู้อื่นได้อย่างเต็มที่ตามศักยภาพของแต่ละคน โดยจัดบริการให้ครอบคลุมทั้งการจัดสื่อ อุปกรณ์ สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ และการให้คำปรึกษา รวมทั้งการให้ความรู้กับอาจารย์และบุคลากรในสถาบันเพื่อเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับความพิการแต่ละประเภทและเข้าใจแนวทางการจัดการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับนักศึกษาพิการจากทุกคณะทุกสาขาวิชา แต่ระบบกลไกการบริหารงานของศูนย์เป็นการบริหารภายใต้สังกัดของคณะครุศาสตร์จึงมีความล่าช้าและมีข้อจำกัดทั้งในด้านงบประมาณและการขอความร่วมมือระหว่างคณะ ระบบกลไกการบริหารงานจึงไม่สอดคล้องกับภาระงานด้านการจัดบริการสำหรับนักศึกษาพิการทั้งสถาบัน

แต่เนื่องจากความพร้อมด้านความรู้และศักยภาพของบุคลากรในสาขาวิชาการศึกษาพิเศษกระบวนการเรียนรู้ที่คาดหวังของสถาบันอุดมศึกษารูปแบบนี้จึงเป็นการพัฒนางานวิจัยและผลงานวิชาการเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ การจัดบริการและการใช้สื่อ อุปกรณ์สำหรับสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการให้กับบุคลากรภายในและหน่วยงานอื่น ๆ

(3) สถาบันอุดมศึกษาที่กำลังอยู่ระหว่างการเตรียมการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการหรือ ศูนย์DSS ที่ใช้นโยบายเชิงรับ สถาบันอุดมศึกษารูปแบบนี้มีกระบวนการเรียนรู้ในปัจจุบัน คือ มุ่งการเตรียมการไปสู่การจัดตั้งเป็นศูนย์ DSS ในอนาคต และเริ่มมีการแต่งตั้ง

คณะกรรมการที่ดูแลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาและดูแลนักศึกษาพิการโดยเฉพาะ เริ่มมีการเปิดรับคนพิการเข้าศึกษาในรอบพิเศษหรือโครงการพิเศษแล้ว (ส่วนใหญ่เริ่มปี 2561) ส่งผลให้เริ่มมีคนพิการเข้ามาเรียนมากขึ้น สถาบันจึงมีการเตรียมสถานที่และบุคลากรไว้รองรับ แต่เนื่องจากยังขาดงบประมาณสนับสนุนและขาดบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะทางด้านการศึกษาพิเศษหรือความรู้เกี่ยวกับการใช้สื่ออุปกรณ์และสิ่งสนับสนุนการเรียนของนักศึกษาพิการแต่ละประเภทจึงยังไม่สามารถจัดบริการได้ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพมากนัก กระบวนการเรียนรู้ที่คาดหวังของสถาบันอุดมศึกษารูปแบบนี้ คือ การสรรหางบประมาณและบุคลากรที่เป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเข้ามาเพิ่มเติมหรือใช้วิธีการพัฒนาความรู้ของบุคลากรที่มีอยู่ด้วยการส่งไปอบรมเพิ่มเติมหรือศึกษาดูงานในศูนย์ต้นแบบต่าง ๆ เพื่อนำความรู้ที่ได้มาจัดทำเป็นแผนการดำเนินงานและเสนอต่อผู้บริหารต่อไป

(4) สถาบันอุดมศึกษาที่กำลังอยู่ระหว่างการเตรียมการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการหรือ ศูนย์ DSS ที่ใช้นโยบายในเชิงรับ สถาบันอุดมศึกษารูปแบบนี้จะมีการจัดบริการตามคำร้องขอของนักศึกษาพิการที่เข้ามาแต่ละปี และมีหน่วยงานและบุคลากรที่ดูแลจัดบริการสำหรับนิสิตพิการและนิสิตปกติร่วมกัน ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในสังกัดของกองกิจการนักศึกษาของมหาวิทยาลัย บริการที่จัดให้สำหรับนักศึกษาพิการส่วนใหญ่จึงเป็นการจัดบริการสำหรับนักศึกษาสำหรับนักศึกษาบกพร่องทางการเห็นและบกพร่องทางร่างกาย คือบริการจัดทำเอกสารอักษรเบรลล์ เครื่องบันทึกเสียง คอมพิวเตอร์พกพา (Notebook) การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เช่น ทางลาดราวจับ การจัดหาหอพักและทุนการศึกษา กระบวนการเรียนรู้ที่คาดหวังของสถาบันรูปแบบนี้จึงเป็นการจัดหาอุปกรณ์ และเครื่องมือสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการที่หลากหลายสามารถจัดบริการให้นักศึกษาพิการหลากหลายประเภทมากขึ้น รวมถึงการพัฒนาความรู้ของบุคลากรภายในสถาบันเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษ การจัดบริการและการใช้สื่ออุปกรณ์สนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการให้มากขึ้น เพื่อให้บุคลากรทั้งอาจารย์และเจ้าหน้าที่สามารถจัดการเรียนการสอนและส่งเสริมให้นักศึกษาพิการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมมากขึ้น

โดยแนวทางระดับสถาบันแต่ละรูปแบบนี้แสดงให้เห็นถึงลำดับขั้นของการดำเนินงานจากสถาบันที่อยู่ระหว่างการเตรียมการพัฒนาระบบและใช้นโยบายเชิงรับ ไปเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ใช้นโยบายเชิงรุก และในที่สุดพัฒนาไปสู่การเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการหรือมีศูนย์ DSS หรือในบางสถาบันอาจอยู่ในรูปแบบของศูนย์บริการนักศึกษาพิการหรือศูนย์การศึกษาพิเศษ เป็นต้น หากเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของแต่ละรูปแบบจะช่วยให้เห็นภาพการดำเนินงานและการตั้งเป้าหมายแต่ละขั้นตอนได้ชัดเจนขึ้น เช่น สถาบันที่อยู่ระหว่างการพัฒนาระบบและใช้นโยบายเชิงรับควรมีการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการพัฒนาองค์ความรู้ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และวางเป้าหมายให้สถาบันมีการพัฒนานโยบายเชิงรุกและจัดทำแผนการดำเนินงานที่สอดคล้องกัน ส่วนสถาบันอุดมศึกษาที่ใช้นโยบายเชิงรุกและมีเตรียม

พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการ มีนโยบายเปิดรับนักศึกษาพิการที่เป็นทางการและมีแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนแล้วควรวางเป้าหมายในการพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการหรือมีศูนย์ DSS ที่ให้บริการกับนักศึกษาพิการได้ครอบคลุมทุกด้านทั้งบริการสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ บริการให้คำปรึกษาทางด้านจิตวิทยาและบริการทางการแพทย์ ส่วนสถาบันอุดมศึกษาที่มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักศึกษาพิการหรือมีศูนย์ DSS หรือในบางสถาบันอาจอยู่ในรูปแบบของศูนย์บริการนักศึกษาพิการหรือศูนย์การศึกษาพิเศษนั้นก็ควรพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นศูนย์ต้นแบบในระดับพื้นที่ ระดับภูมิภาค เพื่อเป็นต้นแบบในการดำเนินงานและเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาองค์ความรู้และเผยแพร่ข้อมูลทางวิชาการที่เป็นประโยชน์ให้กับสถาบันอุดมศึกษาอื่นต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1.1 จากผลการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการนั้นแต่ละฝ่ายมีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการที่แตกต่างกันไป จึงควรมีการประสานงานกันทั้งมิติทางการศึกษาได้แก่ สถาบันการศึกษาขั้นพื้นฐานและสถาบันอุดมศึกษา มิติทางสังคมได้แก่ ครอบครัว เพื่อน ครู อาจารย์ และมิติทางการแพทย์ทั้งแพทย์ผู้ทำการวินิจฉัยและรักษา นักบำบัดและนักจิตวิทยา ในการพัฒนาและส่งเสริมให้นักศึกษาพิการสามารถพัฒนาตนจนค้นพบศักยภาพของตนเอง เห็นคุณค่าและความสามารถในตนเอง มีเจตคติที่ดีต่อสังคมและบุคคลรอบข้าง จนเกิดเป็นอัตลักษณ์เชิงบวกและสามารถกลายเป็นอีกหนึ่งกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศได้ในอนาคต

1.2 จากผลการวิเคราะห์กระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการที่แสดงให้เห็นว่ากระบวนการที่เกิดขึ้นในสถาบันอุดมศึกษานั้นมีความสำคัญในการค้นหาอัตลักษณ์ของตนเอง และรักษาอัตลักษณ์เชิงบวกที่เกิดขึ้นแล้วให้แข็งแกร่งขึ้น สถาบันอุดมศึกษาจึงควรนำประเด็นด้านการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการไปเป็นเป้าหมายหนึ่งในการพัฒนานักศึกษาพิการ และควรมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษาพิการทุกฝ่ายได้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวก การจัดการศึกษา และการพัฒนานักศึกษาพิการ ที่ถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้นักศึกษาพิการสามารถเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษาได้อย่างเต็มศักยภาพ และมีความสุข จนจบการศึกษาและนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการทำงานประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงดูตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติต่อไป

1.3 จากผลการวิเคราะห์กระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวกของนักศึกษาพิการหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับรัฐสวัสดิการและการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการควรมีฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงกัน

ระหว่างหน่วยงานเพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพในด้านข้อมูลและด้านการทำงานดูแลช่วยเหลือคนพิการอย่างเป็นระบบ ทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เช่น กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด และหน่วยงานด้านการจัดการศึกษา ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ และกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

1.4 จากการสืบค้นข้อมูลจำนวนนักศึกษาพิการจากเว็บไซต์ของของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ในปีการศึกษา 2559 (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, ออนไลน์: 2560) เพื่อใช้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างนั้น เมื่อลงพื้นที่จริงผู้วิจัยพบว่า ข้อมูลดังกล่าวไม่สอดคล้องกับจำนวนจริงของนักศึกษาพิการที่อยู่ในสถาบันอุดมศึกษาทั้งข้อมูลของปีการศึกษา 2559 และปีการศึกษา 2561 ผู้วิจัยจึงเห็นว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาควรมีการปรับปรุงฐานข้อมูลให้สอดคล้องกับความเป็นจริงเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานพัฒนาการศึกษาและระบบดูแลช่วยเหลือสำหรับนักศึกษาพิการที่มีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของคนพิการในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งที่เรียนร่วมอยู่ในโรงเรียนทั่วไป โรงเรียนเฉพาะความพิการ และและการศึกษานอกระบบ

2.2 ควรมีการศึกษาแบบเจาะลึกเกี่ยวกับกระบวนการในการพัฒนาอัตลักษณ์ของคนพิการในระดับอายุที่แตกต่างกันทั้งในวัยเด็กตอนต้น วัยเด็กตอนปลาย วัยรุ่นตอนต้น และวัยรุ่นตอนปลาย

2.3 ควรมีการนำแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่ นักศึกษาพิการไปพัฒนาเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาที่ชัดเจนมากขึ้น

บรรณานุกรม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บรรณานุกรม

- กมลพรรณ พันพิง. (2553). **อัตลักษณ์การเสริมพลังอำนาจและการกำหนดวิถีชีวิตตนเอง: การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการในสังคมไทย**. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ดุสิต. สาขาวิชาการบริหารสังคม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กรุณา แดงสุวรรณ, สุธาสิณี บุญญาพิทักษ์ และพรพันธุ์ เขมคุณาศัย. (2555). การจัดการความรู้จากห้องเรียนสู่ชุมชน: การบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดของเยาวชน. **วารสารปาริชาติ**, 25(1), 14-24.
- กาญจนา เงินอ่อน. (2555). **เจตคติของผู้บริหารและอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาที่มีต่อการจัดการเรียนร่วมในระดับอุดมศึกษา**. ภาคนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- คณะกรรมการการอุดมศึกษา, สำนักงาน. (2550). **กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2551 - 2565)**. กรุงเทพฯ: กลุ่มพัฒนานโยบายอุดมศึกษา สำนักนโยบายและแผนการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- คณะกรรมการการอุดมศึกษา, สำนักงาน. (2553). **ประกาศสำนักคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับคนพิการ**. สืบค้นเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2562, จาก <http://www.mua.go.th/users/he-commission/doc/law/ohec%20law/2553%20handicap.pdf>
- คณะกรรมการการอุดมศึกษา, สำนักงาน. (2560) **สถิติอุดมศึกษา**. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2561, จาก <http://www.info.mua.go.th/info/>
- คณะกรรมการผลิตวิสาหกิจจัดกระบวนการเรียนรู้. (2555). **แนวทางการศึกษาการจัดกระบวนการเรียนรู้ หลักสูตรการเสริมสร้างสมรรถนะนักส่งเสริมการเกษตร**. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. (2561). **แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560 – 2564**. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ.

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. (2557).

**รายงานฉบับสมบูรณ์ การติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ
แห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2555-2559).** กรุงเทพฯ: สำนักงานเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต
คนพิการ.

จิตติมา เจือไทย. (2551). **การสร้างอัตลักษณ์แห่งตัวตนของคนพิการ.** วิทยานิพนธ์ปริญญา
การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนคริน
ทรวิโรฒประสานมิตร.

จุฑาพรรธ ผดุงชีวิต (2550) จุฑาพรรธ ผดุงชีวิต. (2550). **วัฒนธรรม การสื่อสารและอัตลักษณ์.**

กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จุฬากรณ์ มาเสถียรวงศ์. (2553). **Post-modern: มองหลังสมัยใหม่ สังคม คน ความคิด.** สืบค้น
เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2560, จาก <http://nukcle.blogspot.com/2010/09/post-modern.html>

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2557). **ประวัติจุฬาฯ.** สืบค้นเมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2562, จาก
<https://www.chula.ac.th/about/overview/history/>

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2561). **คู่มือนิสิต เกี่ยวกับงานนิสิต ปีการศึกษา 2561.** สืบค้นเมื่อวันที่
21 กรกฎาคม 2562, จาก <http://www.sa.chula.ac.th/service/คู่มือนิสิต/>

ชวนันท์ ชาญศิลป์. (2555). **รายงานเบื้องต้นผลกระทบทางอารมณ์จิตใจต่อเด็กที่รับการรักษาในหอ
ผู้ป่วยหนัก. เชียงใหม่เวชสาร, 51(2), 51-57.**

ชวิตรา ตันติมาลา. (2556). “ภัสส์ก้อยป์” (ภาษาสก็อย): **วัฒนธรรมปฏิบัติการ. วารสารสถาบัน
วัฒนธรรมและศิลปะมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 14(2), 122-131.**

ฐิติวัจน์ ทองแก้ว และ พิทักษ์ ศิริวงศ์. (2559). **การสร้างพื้นที่ทางสังคมและการดำรงอัตลักษณ์ของ
คนพิการที่ทำงานในองค์กรด้านการสื่อสารโทรคมนาคม.** Veridian E-Journal Silpakorn
University. 9(3). 1443-1462. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 มกราคม 2560, จาก <https://www.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/issue/view/5916>

บัณฑิต ไกรวิจิตร. (2552). **การแสดงอัตลักษณ์พันทางของกลุ่มข่าวพยากรณ์ละคร. วารสารรัฐสมิแล,
30(3), 52-58.**

- ณรงค์วรรษ บุญมา. (2557). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินกิจกรรมจิตอาสาของนักศึกษาพิการ ชุมชนใจเกินร้อย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม**. เอกสารการประชุมวิชาการการพัฒนา
ชนบทที่ยั่งยืน ครั้งที่ 4 ประจำปี 2557 “Rethink: Social Development for
Sustainability in ASEAN Community”. 11-13 มิถุนายน 2557. 443-448.
- ณัฐนันท์ คำภา , วิไลศักดิ์ กิ่งคำ และวิภาวรรณ อยู่เย็น. (2558). **อัตลักษณ์เชิงบวกแฝงนัยเชิงลบต่อ
คนพิการ: ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอัตลักษณ์ของคนพิการในสังคมไทย**. วารสาร
มหาวิทยาลัยศิลปากร, 35(1), 125-148.
- ทวี เชื้อสุวรรณทวิ. (2551). **มองความพิการผ่านแนวคิดและทฤษฎี**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทธนา
เพรสจำกัด.
- ทวี เชื้อสุวรรณทวิ. (2558). **รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ . โอกาสในการทำงานที่เหมาะสมกับ
ความพิการ**. นครปฐม : วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธงชัย สมบูรณ์. (2551). **รายงานการวิจัย เรื่อง อัตลักษณ์ "दैกราม"**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.
- นวนัน เอกสุวรรณ. (2557). **ความต้องการของนักศึกษาที่มีความพิการในการใช้ห้องสมุดกลาง
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**. การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาสารสนเทศ
ศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นัทธนัย ประสานนาม. (2550). **เพศชาติพันธุ์ และปัญหาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ ในภาพยนตร์เรื่อง
Touch of Pink**. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2560, จาก
<http://www.midnightuniv.org/midnight2545/document95248.html>
- นิติธร ปิลวาสน์. (2556). **การเรียนรู้ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ**. สืบค้นเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม
2560, จาก [http://www.etheses.rbru.ac.th/pdf-uploads/thesis-253-file10-2018-
08-02-14-23-41.pdf](http://www.etheses.rbru.ac.th/pdf-uploads/thesis-253-file10-2018-08-02-14-23-41.pdf)
- บัณฑิต ไกรวิจิตร. (2552). **การแสดงอัตลักษณ์พันทางของกลุ่มข่าวยาการละคร**. วารสารรุสมิแล,
30(3), 52-58.
- บำเพ็ญ เขียวหวานและคณะ. (2555). **การพัฒนาต้นแบบหลักสูตรการดำเนินชีวิตตามแนว
เศรษฐกิจพอเพียงด้วยการศึกษาทางไกล**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช.

- พรทิพย์ อุดมสิน. (2555). **รูปแบบและเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการความรู้ในงานส่งเสริมการเกษตร.**
นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- มหาวิทยาลัยทักษิณ. (2558). **แผนกลยุทธ์ฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา พ.ศ. 2558-2562.** สืบค้นเมื่อวันที่ วันที่ 20 กรกฎาคม 2562, จาก <http://www2.tsu.ac.th/org/nisitsk/UserFiles/file/แผนกลยุทธ์ฝ่ายกิจการนิสิต2558-2562%20ฉบับปรับปรุงครั้งที่%201.pdf>
- มหาวิทยาลัยทักษิณ. (2561). **จำนวนนิสิตของมหาวิทยาลัยทักษิณ ปีการศึกษา 2561 จำแนกตาม คณะและสาขาวิชา.** สืบค้นเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2562, จาก <http://reg.tsu.ac.th/registrar/home.asp>
- มหาวิทยาลัยทักษิณ. (2561). **ประวัติมหาวิทยาลัยทักษิณ.** สืบค้นเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2562, จาก <https://www.tsu.ac.th/about.php>
- มหาวิทยาลัยบูรพา. (2555). **โครงสร้างหน่วยงาน กองกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา.** สืบค้นเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2562, จาก http://affairs.buu.ac.th/index.php/main/show_file2/1595401891_1.pdf/structure
- มหาวิทยาลัยบูรพา. (2561). **ประกาศมหาวิทยาลัยบูรพา เรื่อง การคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาระดับปริญญาตรีโครงการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ มหาวิทยาลัยบูรพา ประจำปีการศึกษา 2561.** สืบค้นเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2562, จาก <http://regservice.buu.ac.th/text/t5-2.pdf>
- มหาวิทยาลัยบูรพา. (2561). **รายงานประจำปี 2561 (1 ตุลาคม 2560 – 30 กันยายน 2561).** สืบค้นเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2562, จาก <https://planning.buu.ac.th/content/annualreport/BUU2561.pdf>
- มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี. (2560). **ระเบียบว่าด้วยแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2560.** สืบค้นเมื่อวันที่ 23 เมษายน 2562, จาก <https://council.kru.ac.th/two.php>
- มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี. (2561). **คู่มือการศึกษาประจำปีการศึกษา 2561.** สืบค้นเมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2562, จาก http://ac.kru.ac.th/wp-content/uploads/2019/05/ku_stu2561.pdf

- มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. (2558). **เกี่ยวกับมหาวิทยาลัย**. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2562, จาก <https://www.cmru.ac.th/เกี่ยวกับมหาวิทยาลัย%02>
- มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. (2561). **ประกาศ เรื่อง การรับสมัครบุคคลเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ 2561**. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2562, จาก http://www.general.cmru.ac.th/infocenter/condec/index.php?Page=7&Dec_Year=2561&rthisyear=2561
- มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. (2561). **ประกาศสภามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เรื่อง นโยบายหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการรับคนพิการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่**. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2562, จาก <http://www.council.cmru.ac.th/schTOGET/concludelaws/2561/notice/notice6111.pdf>
- มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. (2561). **สารสนเทศ 2561**. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2562, จาก <http://www.plan.cmru.ac.th/documents/information2561.pdf>
- มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. (2560). **ประกาศ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เรื่อง หลักเกณฑ์และการรับนักเรียนผู้พิการเข้าศึกษา โดยวิธีพิเศษ ประจำปีการศึกษา 2561**. สืบค้นเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2562, จาก <https://admission.ubru.ac.th/doc/deform.pdf>
- มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. (2561). **ข้อมูลสถิตินักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ปีการศึกษา 2561**. สืบค้นเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2562, จาก <http://www.apr.ubru.ac.th/index.php>
- มูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อการพัฒนาคนพิการและศูนย์ศึกษาความพิการเชิงสังคม. (2557). **รูปแบบและแนวทางการส่งเสริมกลุ่มอาชีพหรือสวัสดิการสำหรับคนพิการ**. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2561, จาก <http://www.mahatai.org/>
- ราชกิจจานุเบกษา. (2534). **พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534**. ฉบับพิเศษ เล่ม 108 ตอนที่ 205 ลงวันที่ 25 พฤศจิกายน 2534.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2550). **พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550**. เล่ม 124 ตอนที่ 61 ก วันที่ 27 กันยายน 2550.

- ราชกิจจานุเบกษา. (2550). **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550**. เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก วันที่ 24 สิงหาคม 2550.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2551). **พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551**. เล่ม 125 ตอนที่28 ก วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2551.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2552). **ระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการว่าด้วยการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2552**. เล่ม 126 ตอนพิเศษ 136 วันที่ 9 พฤศจิกายน 2552
- ราชกิจจานุเบกษา. (2552). **ประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่อง ประเภทและหลักเกณฑ์ความพิการ พ.ศ.2552**. เล่ม 126 ตอนพิเศษ 77 ง ลงวันที่ 29 พฤษภาคม 2552.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2556). **พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2556**. เล่ม 130 ตอนที่ 30 ก ลงวันที่ 29 มีนาคม 2556.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560**. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก ลงวันที่ 6 เมษายน 2560.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2560, จาก <http://www.royin.go.th/dictionary/>
- ราชบัณฑิตยสภา, สำนักงาน. (2550). สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2561, จาก <http://www.royin.go.th/dictionary/>
- رأจวน เบญจศิริ. (2558). ศักยภาพการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการ: กรณีศึกษานักศึกษาพิการที่มหาวิทยาลัยรามคาแหง. **วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย**, 10(1), 301-325.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2551). **กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) ฉบับสรุป**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักงาน. (2558). **ปฏิรูปคุณภาพชีวิตคนพิการ**. เอกสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2561, จาก library2.parliament.go.th/ejournal/content_af/2558/dec2558-7.pdf

- วันทนา สวนเศรษฐ์ และ สุวพัชร์ ช่างพินิจ. (2559). การศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาการให้บริการนักศึกษาพิการของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการในระดับอุดมศึกษา. **วารสารครุพิบูล**, 3(1), 34-48.
- วุฒินันท์ สุนทรขจิต. (2551). **ร้านอาหารญี่ปุ่นสมัยใหม่: พื้นที่การสื่อสารความหมายอัตลักษณ์และความเป็นญี่ปุ่น**. วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2551). **พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการ. (2561). **ขั้นตอนการขอรับบริการจากศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่**. สืบค้นเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2562, จาก <https://www.cmru.ac.th/news/2801ศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการจัดโครงการประชุมอาจารย์ผู้สอน นักศึกษาที่มีความพิการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประจำปี 2561.html?fbclid=IwAR2mAlqpW3zMIl8ejP9Gkc38ksb7dAyLwJp5hIM8kXRFdVPLiLLCJHhRF8>
- ศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. (มปป). **โครงสร้างการบริหารงานของศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการ**. เชียงใหม่: ศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. อัดสำเนา.
- ศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. (2562). **ข่าวผู้บริหาร**. สืบค้นเมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2563, จาก https://www.cmru.ac.th/news/3313มร.ชม.ประชุมหารือแนวทางการช่วยเหลือสนับสนุนนักศึกษาพิการตั้งเป้าส่งเสริมการเข้าถึงทางวิชาการและกิจกรรมทัดเทียมกับนักศึกษาปกติ.html?fbclid=IwAR0Tk5EgS7NtQCZGWS9566ruLyP9RdVWh5i0ZsbxIEp_SUYQszE1XRHsBxE
- ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, กรม. (2560). **สิทธิ สวัสดิการ บริการ**. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2562, จาก <http://dep.go.th/>

- สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข. (2550). **โครงการจัดการความรู้และการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายคุณธรรม**. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).
- สมแกตุ อุทธโยธา. (2557). การพัฒนารูปแบบการบริหารสนับสนุนนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมในสถาบันอุดมศึกษา: การศึกษาบทบาทของหน่วยงานที่สนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. **วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่**, 15(1), 37-50.
- สมชาย รัตนทองคำ. (2556). **เอกสารประกอบการสอนวิชาการสอนทางกายภาพบำบัด**. ขอนแก่น: ภาควิชากายภาพบำบัด คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนเพื่อเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ. (2516). **การฟื้นฟูสมรรถภาพเยาวชนผู้พิการ**. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2561, จาก <http://kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book/book.php?book=16&chap=10&page=chap10.htm>
- ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, สำนักงาน. (2552). **ระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการยื่นคำขอมีบัตรประจำตัวคนพิการและการออกบัตร การกำหนดสิทธิหรือการเปลี่ยนแปลงสิทธิ การขอสละสิทธิของคนพิการและอายุบัตรประจำตัวคนพิการ พ.ศ. 2552**. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 126 ตอนพิเศษ 89 ง วันที่ 24 มิถุนายน 2552.
- ส่งเสริมและพิทักษ์สิทธิคนพิการ, สำนักงาน. (2550). **รายงานการวิจัย เรื่อง ระบบการเฝ้าระวังและป้องกันความพิการ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เอกพิมพ์ไท จำกัด.
- สุพรรณ ไชยอำพร. (2550). **รูปแบบแหล่งเรียนรู้ด้านคุณธรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม(ศูนย์คุณธรรม).
- สุพรรณิ เกื้อนอกลาด และ สุภรธรรม มงคลสวัสดิ์. (2560). **อำนาจของคนตาบอดในสังคมไทย**. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ (Proceedings) การสัมมนาเครือข่ายนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาสาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ครั้งที่ 16 ประจำปีการศึกษา 2559 ระหว่าง วันที่ 29-30 มิถุนายน พ.ศ. 2560. หน้า 833-851.

- สุพิน นายอง. (2553). การพัฒนารูปแบบศูนย์ความเป็นเลิศด้านการสอนทางการพยาบาลสำหรับ
วิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต.
สาขาวิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภัชฌาน ศรีเอี่ยม. (2554). อัตลักษณ์นิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต.
สาขาวิชาการอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสรี พงษ์พิศ. (2550). วิสาหกิจชุมชนกลไกเศรษฐกิจฐานราก. กรุงเทพฯ: เอดิชั่นเพรสโปรดักส์.
- อนุชา ภูมิสิทธิพร. (2555). การศึกษาปัญหาและความต้องการของนักศึกษาพิการที่ศึกษาใน
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. วารสารการวิจัยสักทอง, 18(1), 23-36.
- อรอนงค์ สงเจริญ และ ธิดารัตน์ นงค์ทอง. (2550). การพัฒนารูปแบบระบบงานบริการสนับสนุน
สำหรับนักศึกษาพิการวิทยาลัยราชสุดา. วารสารวิทยาลัยราชสุดาเพื่อการวิจัยและพัฒนา
คนพิการ, 3(1-2), 90-110.
- อำนาจ ทองขาว ศศลักษณ์ ทองขาว และกฤษณ์วรา รัตน์โอภาส. (2558). รายงานการวิจัย เรื่อง
ระบบห้องเรียนเสมือนสำหรับนักเรียนพิการทางสายตาระดับอุดมศึกษาไทย. สงขลา:
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- Bell, C. M. (2009). **Blackness and Disability: Critical Examinations and Cultural
Interventions.** East Lansing, Mich.: Michigan State University Press.
- Bloom et al. (1956). **The Function of Executive.** London: Oxford University Press.
- Burgess, C. (2010). **Image and identity.** Occasional papers in geography, No. 23.
University of Hull Publications.
- Cambridge Dictionary. (2018). **Meaning of “identity” in the English Dictionary.**
Retrieved June 23, 2018, from [https://dictionary.cambridge.org/
dictionary/english/identity](https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/identity)
- Chickering, A.W. & Reisser, L. (1993). **Education and identity.** 2nd Ed. San Francisco:
Jossey-Bass.
- Cronbach, L.J. (2004). My current thoughts on coefficient alpha and successor
procedures. **Educational and Psychological Measurement**, 64, 391–418.

Department of Education, U.S. (2018). **The Americans with Disability Act 1990.**

Retrieved January 5, 2018, from <https://www2.ed.gov/about/offices/list/ocr/docs/hq9805.html>

Dollard, J., & Miller, N.E. (1941). **Social learning and imitation.** New Haven, CT, US:Yale University Press.

Edmonds, L.J. (2005). **Disabled People and Development.** Philippines: Asian Development Bank.

Erikson, E. H. (1968). **Identity: Youth and Crisis.** New York: W.W.Norton.

Erikson, E. H. (1980). **Identity and the life cycle.** New York: Norton.

Fleming, N.D. & Mills, C. (1992). Helping Students Understand How They Learn. **The Teaching Professor**, 7(4). Madison, Wisconsin, USA: Magma Publications.

George J. Mouly. (1963). **The Science of Educational Research.** California: American Book Company.

Gibson, J. (2006). Disability and clinical competency: An introduction. **The California Psychologist**, 3, 6-10.

Galtung, Johan. (1998). **Peace by Peaceful Means: Peace and Conflict, Development and Civilization.** London: Sage Publications.

Hammerman, S. & Maikowski, S. (1981). **The economics of disability international perspection.** New York.

Harris, A., & Enfield, S. (2003). **Disability, Equality and Human Rights: A Training Manual for Development and Humanitarian Organisations.** An Oxfam Publication in association with Action Aid on Disability and Development (ADD).

Holloway, G.J. (2001). Reworking the NAFTA: Departures from Traditional Frameworks. **Canadian Journal of Agricultural Economics/Revue canadienne D'agroeconomie**, 49(4), 633-651.

Jenkins, R. (2004). **Social Identity.** London: Routledge.

- Jones , S.R., & McEwen, M.K. (2000). A Conceptual Model of Multiple Dimensions of Identity. **Journal of College Student Development**, 41(4), 405-414.
- Lairio, M., Puukari, S. & Kouvo, A. (2013). **Studying at university as part of student life and identity construction. Scandinavian Journal of Education Research**, 57(2), 115-131.
- Myers, K.A., Laux, S. & Murdock, S.L. (2011). A Disability Identity Development **Model: College Students with Disabilities**. Disability Handout.
- Piaget, J. (1969). **The Mechanisms of Perception**. Newyork : Basic Book.
- Rice, P. (1996). **The Adolescent : Development, Relationships, and Culture**. 5th ed. Boston: Allyn and Bacon.
- Rod, P. (2002). **Introduction to Psychology**. 6th Ed. Pacific Grove, CA: Wadsworth-Thompson Learning.
- Schachter, E.P. (2004). Identity configurations: a new perspective on identity formation in contemporary society. **J. Pers**, 72(1), 167-200.
- Smith. (2006). **Erving Goffman**. New York: Routledge.
- The Four Corners of The Land. (2018). **Factsheet: The Social Model of Disability**. Retrieved June 11, 2018, from <https://www.thefourcorners.org.uk/resources>
- The official Home of UK Legislation. (2018). **The Disability Discrimination Act 1995**. Retrieved January 12, 2018, from <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1995/50/contents>
- United Nations-Disability. (2006). **Convention on the Rights of People with Disabilities**. Retrieved January 5, 2018, from <https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities.html>
- Woodward, K. (2004). **Questioning Identity : Gender, Class, Ethnicity**. London: Routledge.

World Health Organization. (2001). **The international classification of functioning, Disability and Health**. Retrieved January 5, 2018, from <http://www.who.int/classifications/icf/en/>

ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธีรศักดิ์ ศรีสุรกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาทฤษฎีและปฏิบัติ
วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนิศา ตันติเฉลิม อาจารย์ประจำสาขาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. อาจารย์ สิริลักษณ์ กลิ่นขจร หัวหน้าฝ่ายบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ
เรียนร่วม(DSS) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย
สวนดุสิต

ภาคผนวก ข รายชื่อผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ในการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ

1. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

วันที่ 12 กันยายน 2562 เวลา 13.00-16.00 น.

- 1) ผศ.ดร.ศศิพินต์ สุขบุญพันธ์ ประธานหลักสูตรการศึกษาพิเศษ
คณะครุศาสตร์และอาจารย์ผู้สอนนักศึกษาพิการ
- 2) นายพรหมกนก ศรีเพ็ชรวรรณดี นักวิชาการการศึกษาพิเศษ
- 3) นายสุรเชษฐ์ จันทร์อ้วน ผู้ปฏิบัติงานบริหาร นักวิชาการการศึกษาพิเศษ
- 4) นางธัญญลักษณ์ มาตี เจ้าหน้าที่ล่ามภาษามือ
- 5) นางสาวชวัลณัฐ วงศ์เจริญ นักวิชาการการศึกษาพิเศษ ดูแลนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็น
- 6) นายณัฐพงศ์ ศรีทองคำ นักศึกษาชั้นปีที่ 5 สาขาภาษาไทยศึกษา
คณะครุศาสตร์ นักศึกษابกพร่องทางการเห็น
- 7) นายจิตภาณุ บุญเรือง นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาพัฒนาชุมชน
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
นักศึกษابกพร่องทางการเห็น

2. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

วันที่ 11 กันยายน 2562 เวลา 9.00-12.00 น.

- 1) ผศ.นงนุช เพชรบุญวัฒน์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาพิเศษและ
คอมพิวเตอร์ อดิตรองคมนตรีฝ่ายกิจการ
นักศึกษา คณะครุศาสตร์
- 2) อาจารย์อรุณรัตน์ เดชสุวรรณ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาพิเศษและ
คอมพิวเตอร์ คณะครุศาสตร์ อาจารย์ที่ปรึกษา
และอาจารย์ผู้สอนนักศึกษาพิการ
- 3) อาจารย์เริงชล พุฒกลาง อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาพิเศษและ
คอมพิวเตอร์อาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ผู้สอน
นักศึกษาพิการ
- 4) นางสาวไอรดา ฤาชัย นักวิชาการการศึกษาพิเศษ

- 5) นางสาวชื่นใจ คล่องแคล่ว นักวิชาการการศึกษาพิเศษ
- 6) นางสาววีรียา ตุมกา นักวิชาการการศึกษาพิเศษ
- 7) นายอรรถพล คำภากุล นักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการศึกษาพิเศษและคอมพิวเตอร์ คณะครุศาสตร์ นักศึกษาบกพร่องทางร่างกาย
- 8) นายสิทธิชัย บุญเลี้ยง นักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ นักศึกษาบกพร่องทางการเห็น

3. มหาวิทยาลัยบูรพา

วันที่ 15 สิงหาคม 2562 เวลา 10.00 -14.00 น.

- 1) อาจารย์เกรียงศักดิ์ แสงจันทร์ ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต
- 2) นางสาวอโณทัย พรหมเกตุ นักวิชาการศึกษาพิเศษปฏิบัติการ
- 3) ว่าที่ร้อยตรีหญิงสุภัคกาญจน์ แก้วแกมเกษ นักแนะแนวการศึกษาและอาชีพปฏิบัติการ
- 4) อาจารย์พิมพ์ประไพ สนิทวงศ์ ณ อรุณยา อาจารย์ประจำภาควิชานิติศาสตร์ อาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ผู้สอนนักศึกษาพิการ
- 5) อาจารย์ ดร.รัชวิน เพียรเลิศ อาจารย์ประจำภาควิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์ อาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ผู้สอนนักศึกษาพิการ
- 6) อาจารย์แหววลิ โขคแสวงการ อาจารย์คณะวิทยาศาสตร์ อาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ผู้สอนนักศึกษาพิการ
- 7) นายนนทวัฒน์ ภูระหงษ์ นักศึกษาชั้นปีที่3 สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ นักศึกษาบกพร่องทางร่างกาย
- 8) นายदनัย เกิดไกล นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ นักศึกษาบกพร่องทางร่างกาย

4. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

วันที่ 24 กันยายน 2562 เวลา 13.00-16.00 น.

- 1) นางสาวอารีย์ มหานิล ผู้อำนวยการกองพัฒนานักศึกษา
- 2) นางสาววัฒนา วงศ์ษาบุตร นักแนะแนวการศึกษาและอาชีพ
- 3) นางพิชญาภา ยิ่งประเสริฐชัย พยาบาลวิชาชีพ
- 4) นายพรพจน์ ศกุนะสิงห์ นักวิชาการศึกษา กองพัฒนานักศึกษา
- 5) นางมุกนิษฐ์ชา นิ่มเจริญ นักวิชาการศึกษา กองพัฒนานักศึกษา
- 6) นางสาวพัทธนันท์ เซาวลิต นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาวิทยาการ
คอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
นักศึกษابกพร่องทางภาษาและการพูด
- 7) นายนราทิพย์ เสาวงจันทร์ นักศึกษาชั้นปีที่ 5 สาขาวิชาสังคมศึกษา
คณะครุศาสตร์ นักศึกษابกพร่องทางร่างกาย

5. มหาวิทยาลัยทักษิณ

วันที่ 6 พฤศจิกายน 2562 เวลา 13.00 -16.00 น.

- 1) อาจารย์รัชชัญญ์ ศรีศักดิ์ดา อาจารย์ประจำหลักสูตร ศึกษาศาสตรบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ผู้สอนนักศึกษาพิการ
- 2) นายภาณุวัฒน์ มานพ เจ้าหน้าที่บริหารงานพัฒนานิสิต
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
- 3) นายอนุกุล ศรีวรรณ นักวิชาการคอมพิวเตอร์และดูแลงานด้านพัฒนา
นิสิต คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ
- 4) นางสาวจิราพร คงแก้ว นักวิชาการ กลุ่มภารกิจกิจกรรมนิสิต
- 5) นางสาวชไมนุช เขียวท้วม นักวิชาการ กลุ่มภารกิจกิจกรรมนิสิต
- 6) นางสาวอรสา จันทสโร นักวิชาการ กลุ่มภารกิจกิจกรรมนิสิต
- 7) นางสาววราภรณ์ ชูแก้ว นักศึกษาชั้นปีที่ 5 สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ นักศึกษابกพร่องทาง
ร่างกาย
- 8) นางสาววีรวรรณ บิลละหลี่ นักศึกษาชั้นปีที่4 สาขาวิชานิติศาสตร์
คณะนิติศาสตร์ นักศึกษابกพร่องทางร่างกาย

6. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วันที่ 28 มกราคม 2563 เวลา เวลา 13.00 -16.00 น.

- 1) ผศ.ดร.ชัยพร ภู่อประเสริฐ รองอธิการบดีด้านการพัฒนานิสิต
- 2) นายศรียล สุวรรณแสง นักวิชาการ ฝ่ายทุนการศึกษาและงานบริการนิสิต
- 3) นายณัฏพงค์ แวกิ่ง นักวิชาการ ฝ่ายทุนการศึกษาและงานบริการนิสิต
- 4) นางสาวธัญสิริ อรุณพันธ์ นักวิชาการ ฝ่ายทุนการศึกษาและงานบริการนิสิต
- 5) นายปวินท์ เปี่ยมไทย นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ นักศึกษา
บกพร่องทางการเห็น
- 6) นางสาวสโรชา กิตติสิริพันธ์ นักศึกษาปริญญาโท คณะจิตวิทยา นักศึกษา
บกพร่องทางการเห็น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ค รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อพิจารณาร่างแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้แก่นักศึกษาพิการ

วันที่ 26 มิถุนายน 2563 เวลา 13.30–16.30 น. ประชุมผ่านระบบออนไลน์(ZOOM)

- 1) นายบรรลือ วิศิษฏ์อนุพงษ์ ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
- 2) ผศ.กมลวรรณ อินอร่าม อาจารย์ประจำศูนย์การศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
- 3) นายปิยพงศ์ เอียดปุม หัวหน้าศูนย์บริการนักศึกษาพิการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต
- 4) นายธีรศักดิ์ สรรพศิริ หัวหน้างานบริการและสวัสดิการนักศึกษา กองกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล
- 5) ผศ.นงนุช เพชรบุญวัฒน์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาพิเศษและคอมพิวเตอร์ อดีตรองคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
- 6) อาจารย์เกรียงศักดิ์ แสงจันทร์ ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา
- 7) นางสาวอารีย์ มหานิล ผู้อำนวยการกองพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
- 8) นายศรีล สุวรรณแสง นักวิชาการฝ่ายทุนการศึกษาและงานบริการนิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 9) นายพรหมกนก ศรีเพ็ชรวรรณดี นักวิชาการการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
- 10) นางสาวอรสา จันทโสโร นักวิชาการกลุ่มภารกิจกิจกรรมนิสิต มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา
- 11) นางสาวสโรชา กิตติศิริพันธุ์ ปริญญาโท คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ตัวแทนนักศึกษาพิการ

ภาคผนวก ง ภาพการเก็บรวบรวมข้อมูล

ภาพที่ 17 สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยทักษิณ

ภาพที่ 18 สัมภาษณ์ประธานหลักสูตรการศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ และเจ้าหน้าที่ของศูนย์พัฒนา
มนุษย์และบุคคลที่มีความพิการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ภาพที่ 19 กลุ่มนักศึกษาพิการและเจ้าหน้าที่ของศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ภาพที่ 20 สัมภาษณ์รองคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา คณะครุศาสตร์ และอาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาพิเศษและคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ภาพที่ 21 สัมภาษณ์อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาพิเศษและคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
อุบลราชธานี

ภาพที่ 22 สัมภาษณ์รองอธิการบดีด้านการพัฒนานิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 23 สัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนและอาจารย์ที่ปรึกษาของนิติพิการ มหาวิทยาลัยบูรพา

ภาพที่ 24 สัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนของนิติพิการ มหาวิทยาลัยบูรพา

ภาพที่ 25 ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของกองกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา

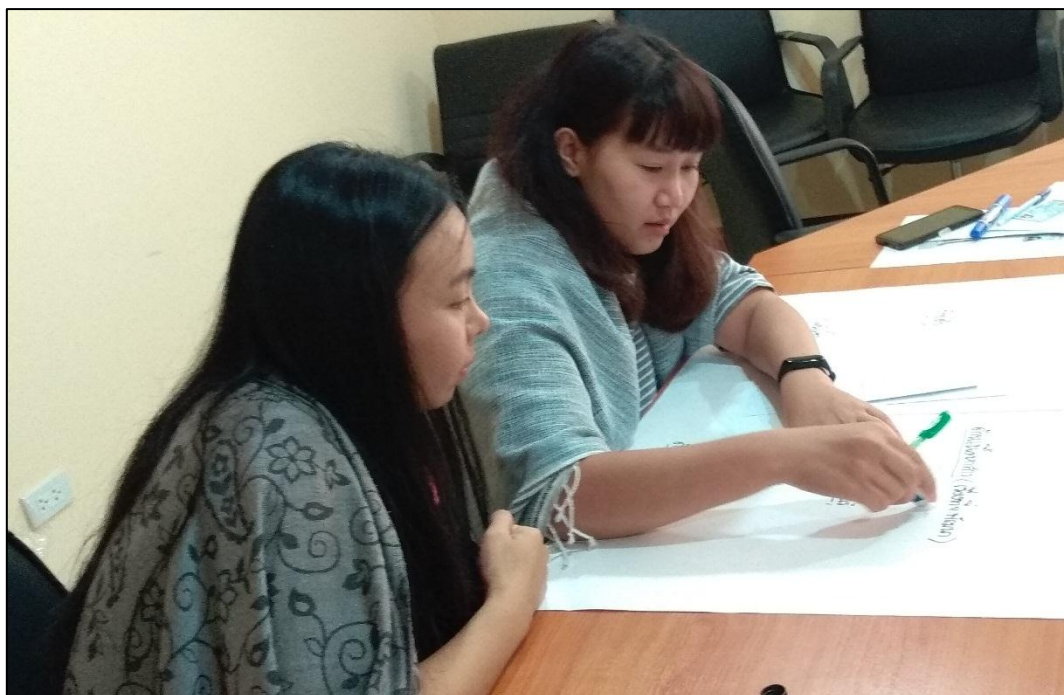
ภาพที่ 26 สัมภาษณ์ผู้บริหารกองกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา

ภาพที่ 27 สนทนากลุ่มเจ้าหน้าที่ของศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่

ภาพที่ 28 สนทนากลุ่มเจ้าหน้าที่ของศูนย์ DSS มหาวิทยาลัยบูรพา

ภาพที่ 29 สนทนากลุ่มเจ้าหน้าที่ของศูนย์ DSS มหาวิทยาลัยบูรพา

ภาพที่ 30 สนทนากลุ่มอาจารย์ผู้สอน มหาวิทยาลัยบูรพา

ภาพที่ 31 สัมภาษณ์ผู้บริหารและสนทนากลุ่มเจ้าหน้าที่กองพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

ภาพที่ 32 สนทนากลุ่มเจ้าหน้าที่กองพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

ภาพที่ 33 สนทนากลุ่มเจ้าหน้าที่ฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยทักษิณ

ภาพที่ 34 สนทนากลุ่มอาจารย์ผู้สอนนิสิตพิการ มหาวิทยาลัยทักษิณ

ภาคผนวก จ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือ 1

แบบสอบถามสำหรับนักศึกษาพิการ

แบบสอบถามเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการแบ่งเนื้อหาในแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของนักศึกษาพิการ เป็นแบบสอบถามชนิดแบบสำรวจรายการ (Check List) ให้เลือกคำตอบที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักศึกษามากที่สุด เพียงข้อเดียว แล้วทำเครื่องหมาย(✓) ลงใน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ เป็นแบบสอบถามชนิดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ให้นักศึกษาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงข้อเดียว

โดยแบบสอบถามมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับ	5	หมายถึง	เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง
ระดับ	4	หมายถึง	ค่อนข้างเห็นด้วย
ระดับ	3	หมายถึง	เฉย ๆ
ระดับ	2	หมายถึง	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย
ระดับ	1	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการเป็นแบบสอบถามชนิดแบบสำรวจรายการ (Check List) ให้เลือกคำตอบที่ตรงกับผู้ที่มียุทธศาสตร์สำคัญในการรายการประเมินนั้นมากที่สุดเพียง 1 คนต่อ 1 ข้อ แล้วทำเครื่องหมาย(✓) ลงใน

ชื่อ-สกุลนักศึกษา

ตอนที่ 1 เลือกข้อที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุดเพียงข้อเดียวแล้วทำเครื่องหมาย(✓)ลงใน

1. เพศ

☐ 1. ชาย	☐ 2. หญิง
---------------------------------	----------------------------------
2. อายุ

☐ 1. ต่ำกว่า 18 ปี	☐ 2. 18-21 ปี
☐ 3. 22-24 ปี	☐ 4. 25-30 ปี
☐ 5. อื่นๆ โปรดระบุ.....	
3. ระดับชั้นปี

☐ 1. ชั้นปีที่ 1	☐ 2. ชั้นปีที่ 2
☐ 3. ชั้นปีที่ 3	☐ 4. ชั้นปีที่ 4
☐ 5. อื่นๆ โปรดระบุ.....	
4. คณะที่ศึกษา.....
5. สาขาวิชา.....
6. ประเภทความพิการ

☐ 1. บกพร่องทางการเห็น	☐ 2. บกพร่องทางการได้ยิน
☐ 3. บกพร่องทางสติปัญญา	☐ 4. บกพร่องทางกายหรือสุขภาพ
☐ 5. บกพร่องทางการเรียนรู้	☐ 6. บกพร่องทางการพูดและภาษา
☐ 7. บกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์	☐ 8. ออทิสติก
☐ 9. พิการซ้ำซ้อน ได้แก่.....	
7. ช่วงอายุที่ได้รับความพิการ

☐ 1. พิการแต่กำเนิด	☐ 2. 1 ถึง 6 ปี
☐ 3. 7-12 ปี	☐ 4. 13 – 15 ปี
☐ 5. 16-18 ปี	☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....
8. การดูแลสุขภาพอนามัย

☐ 1. พบแพทย์เมื่อเจ็บป่วย	☐ 2. พบแพทย์เพื่อตรวจสุขภาพเป็นประจำ
☐ 3. ไม่เคยพบแพทย์เพื่อตรวจร่างกาย ☐ 4. อื่นๆ โปรดระบุ.....	
9. ผู้ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพทั้งกายและจิตใจ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1. ผู้ปกครอง	☐ 2. แพทย์
☐ 3. จิตแพทย์	☐ 4. นักจิตวิทยา

5. ครู อาจารย์ 6. เพื่อนหรือรุ่นพี่
 7. ครูแนะแนว 8. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

10. การศึกษาขั้นพื้นฐานก่อนเข้าสู่ระดับอุดมศึกษา

1. เรียนร่วมในโรงเรียนทั่วไป
 2. โรงเรียนเฉพาะทางสำหรับคนพิการ
 3. การศึกษานอกระบบ โปรดระบุ.....
 4. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

11. การพักอาศัยในขณะที่เข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

1. อาศัยอยู่ตัวคนเดียว 2. อาศัยอยู่กับเพื่อน
 3. อาศัยอยู่กับพ่อแม่ 4. อาศัยอยู่กับญาติ
 5. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

12. สถานภาพครอบครัว

1. อยู่ด้วยกัน 2. หย่าร้าง
 3. แยกกันอยู่ 4. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

13. รายได้เฉลี่ยต่อปีของครอบครัว

1. ต่ำกว่า 100,000 บาท 2. 100,000 – 299,999 บาท
 3. 300,000 – 500,000 บาท 4. สูงกว่า 500,000 บาท

14. ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง

1. ประถมศึกษา 2. มัธยมศึกษา
 3. อนุปริญญา 4. ปริญญาตรี
 5. สูงกว่าปริญญาตรี 6. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

15. อาชีพของผู้ปกครอง

1. นักเรียน/นักศึกษา 2. แม่บ้าน
 3. ข้าราชการ 4. พนักงานบริษัท
 5. ธุรกิจส่วนตัว 6. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ตอนที่ 2 โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงข้อเดียว

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1) ฉันแค่ได้รับบาดเจ็บหรือเจ็บป่วยแต่ฉันไม่ใช่คนพิการ					
2) ฉันเชื่อว่าการรักษาอาการบาดเจ็บหรือความเจ็บป่วยของฉันจะดีขึ้นเรื่อยๆ					
3) ฉันไม่ได้มีลักษณะอาการเช่นเดียวกับคนพิการ					
4) ฉันกับคนพิการแตกต่างกัน					
5) ฉันเชื่อว่าการบาดเจ็บหรือความเจ็บป่วยของฉันสามารถหายเป็นปกติได้					
6) ฉันไม่ต้องการเข้ารับการรักษาทางการแพทย์					
7) ฉันไม่จำเป็นต้องเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพ					
8) ฉันไม่จำเป็นต้องใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ช่วยเหลือ					
9) ความบกพร่องของฉันแตกต่างจากคนพิการ					
10) คนพิการเป็นบุคคลที่ควรได้รับการดูแลทางการแพทย์แต่ฉันไม่จำเป็น					
11) ฉันไม่ใช่คนพิการ					
12) ฉันไม่ได้มีความบกพร่องเช่นเดียวกับคนพิการ					
13) ฉันไม่จำเป็นต้องพูดคุยกับครอบครัวเกี่ยวกับการบาดเจ็บหรือความเจ็บป่วยของฉัน					
14) ฉันไม่เคยพูดถึงความพิการของตนเองกับครอบครัว					
15) ฉันไม่อยากให้ใครถามเกี่ยวกับการบาดเจ็บหรือความเจ็บป่วยของฉัน					
16) ฉันไม่ชอบพูดคุยเรื่องการบาดเจ็บหรือความเจ็บป่วยของฉันกับคนอื่น					
17) ฉันไม่ต้องการพูดคุยเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดจากความพิการของฉันกับคนอื่น					
18) ฉันวางแผนที่จะกลับไปเรียนหรือทำงานในเร็ววันนี้					
19) ฉันไม่จำเป็นต้องวางแผนการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกายของตนเอง					
20) ฉันไม่ได้รับผลกระทบใดๆ จากความพิการที่เกิดขึ้น					

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
21) อาการบาดเจ็บหรือความเจ็บป่วยของฉันทำให้ฉันเป็นคนพิการ					
22) ฉันกลายเป็นคนพิการที่ไร้สมรรถภาพ					
23) ฉันเป็นคนพิการที่ต้องได้รับการดูแลรักษาจากแพทย์					
24) ฉันกลายเป็นคนพิการที่ต้องได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพ					
25) ความพิการที่เกิดขึ้นเป็นความผิดของตนเอง					
26) ฉันไม่อาจทำใจกับความพิการที่เกิดขึ้นกับฉันได้					
27) ปัญหาส่วนใหญ่ในชีวิตฉันมีสาเหตุมาจากความพิการ					
28) หากฉันไม่พิการฉันจะสามารถใช้ชีวิตได้มีความสุขมากกว่านี้					
29) ความพิการทำให้คนอื่นมองฉันอย่างแตกต่าง					
30) ความพิการทำให้คนอื่นมองว่าฉันว่าด้อยค่า ด้อยความสามารถ					
31) ฉันชอบใช้ชีวิตอยู่ในบ้านไม่ชอบออกไปพบปะผู้คนข้างนอก					
32) ความพิการทำให้คนอื่นกีดกันฉันออกจากสังคม					
33) ปัญหาของครอบครัวส่วนใหญ่เกิดจากความพิการของฉัน					
34) ฉันรู้สึกว่าเป็นภาระให้กับครอบครัว					
35) เพราะฉันพิการจึงทำให้ครอบครัวต้องลำบากมากขึ้น					
36) ฉันไม่ชอบอยู่รวมกลุ่มกับคนพิการคนอื่น ๆ					
37) การรวมกลุ่มกับคนพิการทำให้ฉันดูแย่ลง					
38) คนในครอบครัวมีความเครียดและกังวลกับความพิการของฉันมาก					
39) ฉันไม่สนใจคำชักชวนเข้ากลุ่มกับคนพิการคนอื่น ๆ					
40) ฉันคิดว่าการรวมกลุ่มของคนพิการไม่ได้ทำให้เกิดประโยชน์อะไร					
41) ความพิการเป็นเพียงความแตกต่างระหว่างบุคคลแบบหนึ่งเช่นเดียวกับ เพศ เชื้อชาติ และศาสนา					

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
42) ความพิการเป็นสิ่งที่สามารถเกิดขึ้นได้กับทุกคน					
43) หากย้อนเวลากลับไปได้ฉันจะไม่ขอเปลี่ยนแปลงการที่ฉันเป็นคนพิการ					
44) ความพิการทำให้ฉันต้องพยายามมากกว่าคนทั่วไปแต่ฉันก็ได้เรียนรู้มากขึ้นด้วยเช่นกัน					
45) คนรอบข้างให้ความสำคัญกับฉันไม่แตกต่างจากคนทั่วไป					
46) คุณค่าของตัวฉันอยู่ที่ฉันเป็นผู้กำหนดด้วยตัวเอง					
47) ฉันเป็นบุคคลที่มีคุณค่าเหมือนกับคนอื่นในสังคม					
48) ฉันเป็นสมาชิกหนึ่งของสังคมเทียบเท่ากับคนอื่น					
49) ความพิการไม่สามารถกำหนดขอบเขตความสามารถของฉันได้ ๆ					
50) คนพิการสามารถสร้างประโยชน์ให้สังคมได้เช่นเดียวกับคนอื่น					
51) ฉันสามารถทำกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือสังคมได้					
52) ฉันเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาและพัฒนาสังคมทุกครั้งที่มีโอกาส					
53) ฉันมีเพื่อนมากมายทั้งที่เป็นคนพิการและไม่พิการ					
54) ฉันชอบออกไปทำกิจกรรมร่วมกับคนอื่น ๆ ทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย					
55) ฉันชอบรวมกลุ่มกับคนพิการคนอื่น ๆ เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนกัน					
56) ฉันคิดว่าการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนกันก่อให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้น					
57) ฉันคิดว่าการรวมกลุ่มกันของคนพิการสามารถสร้างการเคลื่อนไหวทางสังคมที่เข้มแข็งขึ้นได้					
58) ฉันเข้าร่วมการทำกิจกรรมเคลื่อนไหวทางสังคมกับคนพิการคนอื่นทุกครั้งที่มีโอกาส					
59) ฉันคิดว่าคนพิการควรร่วมกันแสดงออกถึงสิทธิและความต้องการของคนพิการให้คนในสังคมได้รับรู้					

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
60) ฉันคิดว่า การเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มคนพิการจะ ช่วยให้ปัญหาของคนพิการได้รับการจัดการที่ดีขึ้นได้					

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 เลือกข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุดเพียงข้อเดียวแล้วทำเครื่องหมาย(✓)ลงใน

รายการประเมิน	ผู้เกี่ยวข้อง						
	พ่อ-แม่	พี่น้อง	ญาติ	เพื่อน	อาจารย์	แพทย์	อื่น ๆ (โปรดระบุ)
1) ผู้ที่ช่วยให้ท่านรู้สึกมั่นใจและกล้าแสดงออกในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นมากที่สุด							
2) ท่านกล้าที่จะแสดงบทบาททางเพศของท่านโดยได้รับการสนับสนุนจากผู้ใดมากที่สุด							
3) ผู้ที่คอยส่งเสริมให้ท่านพัฒนาบุคลิกภาพและการวางตัวของตนเองอยู่เสมอคือ							
4) ผู้ที่คอยให้กำลังใจให้ท่านรู้สึกมั่นใจในการปรากฏตัวต่อคนอื่นในสังคมมากที่สุด							
5) ผู้ที่คอยช่วยส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นและแสดงออกทางการเมืองของท่านมากที่สุด							
6) ผู้ที่ท่านมักชักนำท่านออกไปทำกิจกรรมทางวัฒนธรรมและประเพณีสำคัญต่าง ๆ ด้วยมากที่สุดคือ							
7) ท่านมักได้รับคำแนะนำในการปฏิบัติตนในการเข้าร่วม							

รายการประเมิน	ผู้เกี่ยวข้อง						
	พ่อ-แม่	พี่น้อง	ญาติ	เพื่อน	อาจารย์	แพทย์	อื่นๆ (โปรดระบุ)
กิจกรรมต่างๆ จากผู้ใดมากที่สุด							
8) ผู้ที่คอยให้คำปรึกษาและแก้ปัญหาเกี่ยวกับการคบเพื่อนของท่านมากที่สุด							
9) ท่านมักออกไปทำกิจกรรมจิตสาธารณะเพราะการชักชวนของผู้ใดมากที่สุด							
10) ผู้ที่มีบทบาทในการช่วยเหลือและพัฒนาการศึกษาเกี่ยวกับปฏิบัติตนในสถาบันอุดมศึกษามากที่สุด							
11) ผู้ที่ช่วยสนับสนุนให้ท่านวางแผนการใช้ชีวิตของตนเองได้แก่							
12) 4) ผู้ที่คอยสนับสนุนให้ท่านสร้างอุดมการณ์ในการใช้ชีวิตของตนเองมากที่สุด							
13) ท่านพยายามพัฒนาทักษะการสื่อสารกับผู้อื่นทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศโดยความช่วยเหลือจากใครมากที่สุด							
14) ผู้ที่มีบทบาทในการสนับสนุนให้ท่านพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีของตนเองมาก							

รายการประเมิน	ผู้เกี่ยวข้อง						
	พ่อ-แม่	พี่น้อง	ญาติ	เพื่อน	อาจารย์	แพทย์	อื่นๆ (โปรดระบุ)
ที่สุด							
15) ท่านได้รับการสนับสนุนให้พัฒนาการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่องจากผู้ใดมากที่สุด							
16) ท่านได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมเพื่อการประกอบอาชีพจากผู้ใดมากที่สุด							

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวคิดในการพัฒนาอัตลักษณ์ของคนพิการ
(Disability Identity Development Model)
สำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแก่นักศึกษาพิการ

แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวคิดในการพัฒนาอัตลักษณ์ของคนพิการ (Disability Identity Development Model) สำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแก่นักศึกษาพิการฉบับนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยตั้งประเด็นคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย เพื่อศึกษาแนวคิดของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแก่นักศึกษาพิการ ได้แก่ ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา อาจารย์และเจ้าหน้าที่ในศูนย์ DSS อาจารย์ผู้สอน เจ้าหน้าที่ของคณะ/สถาบัน นักจิตวิทยาหรือที่ปรึกษาด้านจิตวิทยา และเจ้าหน้าที่ในสถานพยาบาลของสถาบัน ว่ามีมุมมองและแนวคิดตรงกับรูปแบบใด จากรูปแบบการพัฒนาอัตลักษณ์ของคนพิการ (Disability Identity Development Model) ทั้ง 6 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบการกุศล (Charity Model) รูปแบบทางการแพทย์ (Medical Model) รูปแบบทางสังคม (Social Model) รูปแบบสิทธิเป็นฐาน (The Rights-based Model) รูปแบบทางจิตวิทยา (Psychological Model) และรูปแบบบูรณาการ (Bio-Psycho-social Model)

แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวคิดในการพัฒนาอัตลักษณ์ของคนพิการ (Disability Identity Development Model) แบ่งเนื้อหาในแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามชนิดแบบสำรวจรายการ (Check List) ให้เลือกคำตอบที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดเพียงข้อเดียว แล้วทำเครื่องหมาย(✓) ลงใน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของนักศึกษาพิการ เป็นแบบสอบถามชนิดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ให้นักศึกษาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงข้อเดียว

โดยแบบสอบถามมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับ	5	หมายถึง	เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง
ระดับ	4	หมายถึง	ค่อนข้างเห็นด้วย
ระดับ	3	หมายถึง	เฉย ๆ
ระดับ	2	หมายถึง	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย
ระดับ	1	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง

ตอนที่ 1 ให้นักศึกษาเลือกข้อที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุดเพียงข้อเดียว แล้วทำเครื่องหมาย

(✓) ลงใน

2. เพศ

1. ชาย 2. หญิง
 3. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

2. อายุ

1. ต่ำกว่า 30 ปี 2. 30-39 ปี
 3. 40-49 ปี 4. 50-59 ปี
 5. 60 ปีขึ้นไป

3. อาชีพ

1. แม่บ้าน 2. รับจ้างทั่วไป
 3. ข้าราชการ 4. พนักงานบริษัท
 5. ธุรกิจส่วนตัว 6. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

4. ระดับการศึกษา

1. ประถมศึกษา 2. มัธยมศึกษา
 3. ปวช./ ปวส./อนุปริญญา 4. ปริญญาตรี
 5. ปริญญาโท 6. ปริญญาเอก

5. รายได้เฉลี่ยต่อปี

1. ต่ำกว่า 100,000 บาท 2. 100,000 – 199,999 บาท
 3. 200,000 – 299,999 บาท 4. 300,000 – 399,999 บาท
 5. 400,000 – 499,999 บาท 6. 500,000 บาท ขึ้นไป

6. ความสัมพันธ์กับนักศึกษาพิการ

1. พ่อ- แม่ 2. ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา
 3. อาจารย์ผู้สอน 4. อาจารย์ที่ปรึกษา
 5. เจ้าหน้าที่ในศูนย์ DSS 6. นักจิตวิทยา
 7. แพทย์ 8. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ตอนที่ 2 โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงข้อเดียว

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. ทุกครั้งที่ฉันเห็นคนพิการฉันรู้สึกว่าคุณค่าพวกเขาเป็นบุคคลที่น่าเวทนาและน่าสงสารมาก					
2. ฉันเชื่อว่าความพิการเกิดจากเคราะห์กรรมและโชคชะตาตาลบันดาลให้เกิดขึ้น					
3. ฉันเชื่อว่าการช่วยเหลือคนพิการที่ดีที่สุดคือการบริจาคเงินและสิ่งของเพื่อช่วยเหลือ					
4. ฉันคิดว่าสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการช่วยเหลือและดูแลคนพิการมากที่สุดคือสถานสงเคราะห์สำหรับคนพิการ					
5. ฉันคิดว่าคนพิการเป็นบุคคลที่ต้องการความช่วยเหลือและไม่สามารถสร้างประโยชน์ต่อตนเองหรือสังคมได้					
6. ฉันคิดว่าสถาบันการศึกษาที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการควรมีการส่งเสริมด้านสุขภาพอนามัยและกิจกรรมเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองสำหรับนักศึกษาพิการควบคู่กับการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน					
7. ฉันคิดว่าการเสริมสร้างกำลังใจและจิตใจที่สดชื่นแจ่มใสจะช่วยให้คนพิการทำกิจกรรมและเรียนรู้ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุขมากขึ้น					
8. ฉันคิดว่าคนพิการสามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองและมีสิทธิ์แสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้ในฐานะเป็นสมาชิกของสังคมเช่นเดียวกับคนทั่วไป					
9. ฉันคิดว่าคนพิการเป็นคนที่ควรได้รับการรักษา					
10. คนพิการเป็นคนที่ต้องทนายและรับการบำบัดรักษาอย่างสม่ำเสมอ					

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
11. เชื่อว่าการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการที่ดีมีประสิทธิภาพสามารถแก้ปัญหาของคนพิการได้					
12. ฉันคิดว่าคนพิการสามารถทำกิจกรรมร่วมกับคนอื่นในสังคมได้					
13. ฉันเชื่อว่าปัญหาส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นกับคนพิการเกิดจากความบกพร่องทางร่างกายของคนพิการเอง					
14. คนพิการควรได้รับการดูแลในสถานพยาบาลจากนักวิชาชีพทางการแพทย์					
15. ฉันเชื่อว่าการจัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสมจำเป็นมากสำหรับคนพิการในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน					
16. ฉันเห็นด้วยกับการรวมกลุ่มของคนพิการเพื่อเคลื่อนไหวทางสังคมหรือทำกิจกรรมทางสังคมต่าง ๆ					
17. ฉันคิดว่าคนในชุมชนมีส่วนสำคัญมากในการดูแลและช่วยเหลือคนพิการ					
18. ฉันเห็นด้วยกับแนวคิดการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน					
19. ฉันเห็นด้วยกับการออกกฎหมายและนโยบายคุ้มครองสิทธิคนพิการให้ได้รับความเสมอภาคเท่าเทียมกับคนทั่วไป					
20. ฉันคิดว่าคนพิการมีสิทธิและมีความเท่าเทียมกับฉันและคนอื่นในสังคม					
21. การให้โอกาสคนพิการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมเป็นสิทธิและหน้าที่ทางสังคมที่ทุกคนควรปฏิบัติ					
22. ฉันเห็นว่าควรมีหน่วยงานต่าง ๆ ที่จัดบริการ					

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ด้านสุขภาพอนามัย การคมนาคมขนส่ง การทำงาน และการศึกษาสำหรับคนพิการมากขึ้นในสังคม					
23. ฉันคิดว่าสถาบันการศึกษาและสังคมควรจัดโครงการหรือกิจกรรมเพื่อพัฒนาการรับรู้คุณค่าในตนเองให้แก่คนพิการ					
24. ฉันคิดว่าการเสริมสร้างทักษะสังคมและคุณลักษณะทางการแสดงออกของอารมณ์ของคนพิการจะช่วยให้คนพิการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขมากขึ้น					
25. ฉันคิดว่าคนพิการควรได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับอารมณ์ ความรู้สึก และการจัดการกับอารมณ์ของตัวเองอย่างเหมาะสม					
26. ฉันคิดว่ามีความจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมให้คนพิการและครอบครัวตระหนักในคุณค่า ความสำคัญ ความสามารถของคนพิการมากขึ้น					
27. ฉันคิดว่าการพัฒนาคนพิการควรคำนึงถึงปัจจัยในการพัฒนาคนพิการ 3 มิติ คือปัจจัยทางชีววิทยา ปัจจัยทางจิตวิทยา และปัจจัยทางสังคม					
28. ฉันคิดว่าการพัฒนาและแก้ปัญหาคนพิการควรมีการแก้ปัญหายังเป็นองค์รวม					
29. ฉันคิดว่าควรมีการประสานงานของหน่วยงานพัฒนาคนพิการในด้านสุขภาพอนามัย การฟื้นฟูสมรรถภาพ สิทธิเสรีภาพและความเท่าเทียมในสังคมและหน่วยงานเกี่ยวกับการพัฒนาสุขภาพจิตคนพิการ					
30. ฉันคิดว่าการพัฒนาด้านสุขภาพอนามัยหรือการให้สิทธิและความเสมอภาคทางสังคมกับคน					

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
พิการเพียงอย่างเดียวหนึ่งไม่สามารถแก้ไข ปัญหาของคนพิการได้อย่างครอบคลุม					

ภาคผนวก ฉ เอกสารประกอบ

ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับคนพิการ

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ว่าด้วยการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2552 เพื่อส่งเสริม สนับสนุนการกระจายโอกาสทางการศึกษาและการสร้างความเท่าเทียมกันทางการศึกษาสำหรับคนพิการให้เข้าถึงการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและสถาบันอุดมศึกษาเอกชนสอดคล้องกับระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ว่าด้วยการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2552 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาจึงได้กำหนดแนวทางการส่งเสริมการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับคนพิการ เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินการให้แก่สถาบันอุดมศึกษา โดยแนวทางดังกล่าวได้ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการการอุดมศึกษาในการประชุมครั้งที่ 1/2553 เมื่อวันที่ 7 มกราคม 2553 แล้ว ดังนี้

1) สถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่รับคนพิการเข้าศึกษาต่อในสถาบันในสัดส่วนหรือจำนวนที่เหมาะสม โดยให้คำนึงถึงความพร้อมของสถาบันในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพของการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา

2) สถาบันอุดมศึกษาที่รับคนพิการเข้าศึกษา มีสิทธิได้รับค่าเล่าเรียน ค่าบำรุงค่าธรรมเนียม และค่าใช้จ่ายอื่นจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาตามจำนวนเงินที่ต้องเรียกเก็บจากนิสิต นักศึกษาพิการ หากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาไม่สามารถดำเนินการได้ ให้ส่งเรื่องขอรับการสนับสนุนจากกองทุนส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาสำหรับคนพิการต่อไป ทั้งนี้ ไม่เกินอัตราและรายการที่คณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการกำหนด

3) สถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่ออกข้อกำหนดนโยบายของสถาบันเกี่ยวกับการรับคนพิการเข้าศึกษาต่อในสถาบันให้สอดคล้องกับแนวทางการส่งเสริมการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับคนพิการของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เพื่อใช้เป็นแผนแม่บทในการดำเนินการตามระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ว่าด้วยการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2552

/4) สถาบันอุดมศึกษา...

-2-

4) สถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการรับนิสิตนักศึกษาพิการเข้าเรียนของสถาบันเพื่อประกาศใช้ในแต่ละปีการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย เป้าหมายจำนวนรับ หลักเกณฑ์เงื่อนไข และวิธีการรับคนพิการเข้าศึกษาในสถาบัน ประเภทความพิการที่จะรับเข้าศึกษา คณะ/สาขาวิชาที่จะเปิดรับ วิธีการคัดเลือก หลักเกณฑ์เงื่อนไขและรายการค่าใช้จ่ายต่างๆ เป็นต้น และแจ้งประกาศรับคนพิการเข้าศึกษาต่อในแต่ละปีการศึกษาดังกล่าวให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษารวบรวมส่งคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ เพื่อทราบ ไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยยี่สิบวันก่อนเริ่มปีการศึกษา โดยเริ่มตั้งแต่ปีการศึกษา 2553 เป็นต้นไป

5) ให้สถาบันอุดมศึกษาจัดทำแผนการรับนิสิตนักศึกษาพิการ พร้อมทั้งแผนงบประมาณเงินอุดหนุนการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษาพิการในระดับอนุปริญญาและระดับปริญญาตรีของสถาบัน ส่งไปยังสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาภายในเดือนมกราคมของทุกปี

6) สถาบันอุดมศึกษาที่รับคนพิการเข้าศึกษาจะต้องจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสำหรับคนพิการอย่างเหมาะสม เพียงพอและสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนิสิตนักศึกษาพิการแต่ละประเภทความพิการ โดยสถาบันอุดมศึกษาอาจจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะขึ้นอย่างเป็นทางการ เพื่อเป็นศูนย์กลางในการให้บริการทางการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษาพิการ พร้อมทั้งจัดสรรบุคลากรปฏิบัติงาน ที่มีทักษะพื้นฐานในการให้บริการสนับสนุนคนพิการในสัดส่วนที่เหมาะสมกับจำนวนนิสิตนักศึกษาพิการของสถาบัน ทั้งนี้ให้สถาบันอุดมศึกษาขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการดังกล่าวจากสำนักงบประมาณโดยตรงหรือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

7) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาจัดทำรายงานผลการดำเนินงานในการปฏิบัติตามระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ว่าด้วยการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2552 เสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

ประกาศ ณ วันที่ 13 มกราคม พ.ศ. 2553

(นายสุเมธ แชนุ่น)

เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา

ประกาศสภามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
เรื่อง นโยบาย หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการรับนักศึกษาพิการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขปรับปรุงประกาศสภามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เรื่อง นโยบาย หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการรับนักศึกษาพิการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๑ ระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ว่าด้วย การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๒ ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับคนพิการ ลงวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๖๐ และประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ อัตรา และรายการที่ให้การอุดหนุนทางการศึกษาสำหรับคนพิการในระดับอุดมศึกษา ลงวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

สภามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ในคราวประชุมครั้งที่ ๒๐/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ จึงยกเลิกประกาศสภามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เรื่อง นโยบาย หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการรับนักศึกษาพิการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ และกำหนดนโยบาย หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการรับคนพิการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ไว้ดังต่อไปนี้

- ข้อ ๑ มหาวิทยาลัยมีหน้าที่รับคนพิการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยในสัดส่วนหรือจำนวนที่เหมาะสม
- ข้อ ๒ ให้มหาวิทยาลัยจัดทำแผนการรับนักศึกษาพิการ พร้อมทั้งแผนงบประมาณเงินอุดหนุน การศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ โดยให้จัดทำเป็นประกาศของมหาวิทยาลัย
- ข้อ ๓ ในแต่ละปีการศึกษาให้มหาวิทยาลัยจัดทำหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการรับนักศึกษาพิการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย ซึ่งต้องประกอบด้วย เป้าหมายจำนวนรับ หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการรับคนพิการเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย ประเภทความพิการที่จะรับเข้าศึกษา คณะ/สาขาวิชา ที่จะเปิดรับ วิธีการคัดเลือก หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และรายการค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เป็นต้น และให้จัดทำเป็นประกาศของมหาวิทยาลัย แล้วนำเสนอสภามหาวิทยาลัยเพื่อทราบ
- ข้อ ๔ มหาวิทยาลัยอาจจัดให้มีการบริการต่าง ๆ สำหรับคนพิการตามความเหมาะสม
- ข้อ ๕ ให้มหาวิทยาลัยจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสำหรับคนพิการอย่างเหมาะสม เพียงพอและสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักศึกษาพิการแต่ละประเภทความพิการ โดยมหาวิทยาลัยอาจมอบหมายให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานของมหาวิทยาลัยทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการให้บริการทางการศึกษา สำหรับนักศึกษาพิการ พร้อมทั้งจัดให้มีบุคลากรปฏิบัติงานที่มีทักษะพื้นฐานในการให้บริการสนับสนุนคนพิการในสัดส่วนที่เหมาะสมกับจำนวนนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ ให้มหาวิทยาลัยขอรับการ

สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ตามประกาศ คณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ อัตรา และรายการ ที่ให้การอุดหนุนทางการศึกษาสำหรับคนพิการในระดับอุดมศึกษา ลงวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ หรือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือจากคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ หรือแหล่งงบประมาณอื่น ตามความเหมาะสม

ข้อ ๖ คณะจารย์ของมหาวิทยาลัยมีหน้าที่ในการสอนนักศึกษาพิการ โดยให้มหาวิทยาลัยสนับสนุน และส่งเสริมให้คณาจารย์ของมหาวิทยาลัยที่สอนนักศึกษาพิการหรือบุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับ นักศึกษาพิการได้รับการส่งเสริม รวมทั้งพัฒนาศักยภาพองค์ความรู้การศึกษาต่อเนื่อง และทักษะในการจัด การศึกษาสำหรับคนพิการตามความเหมาะสม

ข้อ ๗ ให้มหาวิทยาลัยจัดทำรายงานผลการดำเนินงานเสนอต่อสภามหาวิทยาลัยอย่างน้อยปี การศึกษาละหนึ่งครั้ง

ข้อ ๘ การใดที่มีได้กำหนดไว้และจำเป็นต้องดำเนินการเกี่ยวกับการรับนักศึกษาพิการเข้าศึกษาต่อ ในมหาวิทยาลัย ให้อยู่ในดุลยพินิจของอธิการบดีที่จะพิจารณาดำเนินการแล้วนำเสนอสภามหาวิทยาลัยเพื่อทราบ

ทั้งนี้ ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๖๒ เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๑

บุญรัตน์ วงศ์ใหญ่

(นายบุญรัตน์ วงศ์ใหญ่)

กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ

อุปนายกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ทำหน้าที่แทน นายกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

2552

หมายเหตุ :- เหตุผลในการออกประกาศฉบับนี้ คือ โดยที่ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับคนพิการ ลงวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๖๐ กำหนดให้ สถานบันอุดมศึกษามีหน้าที่กำหนดนโยบาย หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการรับนักศึกษาพิการเข้าศึกษาต่อ ในสถาบันเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการส่งเสริมการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับคนพิการและเป็นไปตาม ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ อัตราและรายการที่ให้การ อุดหนุนทางการศึกษาสำหรับคนพิการในระดับอุดมศึกษา ลงวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ ข้อ ๙ (๑) จึงจำเป็นต้องออกประกาศนี้

ประกาศมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
เรื่อง หลักเกณฑ์และการรับนักเรียนผู้พิการเข้าศึกษา โดยวิธีพิเศษ
ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๑

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้คนพิการได้มีโอกาสศึกษาในระดับอุดมศึกษา การกระจายโอกาสทางการศึกษา และการสร้างความเท่าเทียมกันทางการศึกษาสำหรับคนพิการให้เข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีจะดำเนินการรับสมัครคัดเลือกนักเรียนผู้พิการเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยระดับปริญญาตรี จึงขอประกาศหลักเกณฑ์และรายละเอียดในการรับบุคคลเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยโดยวิธีพิเศษ ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๑ ดังต่อไปนี้

๑. จำนวนรับนักเรียนผู้พิการ

จำนวนรับ ๒๔ คน ทั้งนี้ ไม่นับรวมนักศึกษาพิการที่ผ่านการคัดเลือกโดยกระบวนการอื่นของมหาวิทยาลัย

๒. คุณสมบัติทั่วไปของผู้พิการที่จะสมัครเข้าศึกษาในระดับปริญญาตรีมีดังนี้

- ๒.๑ สำเร็จการศึกษาหรือกำลังศึกษาในชั้นมัธยมปีที่ ๖ หรือเทียบเท่าได้และต้องไม่เคยสำเร็จการศึกษาหรือศึกษาระดับปริญญาตรี โดยได้รับทุนอุดหนุนการศึกษาสำหรับคนพิการจากสถาบันการศึกษาใดๆ มาก่อน
- ๒.๒ ไม่จำกัดประเภทความพิการ เพศและอายุ ยกเว้นกรณีบกพร่องทางการได้ยินระดับหูหนวกให้เป็นไปตามข้อ ๔ ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยจะสงวนสิทธิ์คัดกรองความเหมาะสมในการเข้าศึกษาในสาขาวิชาต่างๆ เพื่อให้นักศึกษาสามารถเรียนและสำเร็จการศึกษาได้
- ๒.๓ ไม่เป็นโรคติดต่อร้ายแรงหรือเป็นอุปสรรคอย่างมากต่อการศึกษา
- ๒.๔ เป็นผู้ที่มีความประพฤติเรียบร้อยไม่เป็นผู้ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
- ๒.๕ เป็นผู้ไม่มีประวัติการทุจริตในการสอบหรือถูกลงโทษเนื่องจากการทุจริตในการสอบของทุกหน่วยงานในระยะเวลา ๓ ปีที่ผ่านมาจนถึงวันที่มาสมัครเข้าศึกษา
- ๒.๖ ต้องเป็นบุคคลที่มีสัญชาติไทย อาศัยอยู่ในประเทศไทย สามารถพูดเขียนอ่านภาษาไทยได้ ยกเว้นผู้พิการที่บกพร่องทางการเห็นหรือบกพร่องทางการได้ยิน
- ผู้บกพร่องทางการเห็น ต้องฟัง และพูดภาษาไทยได้ และอ่านเขียนโดยใช้อักษรเบรลล์ได้
- ผู้บกพร่องทางการได้ยิน ต้องเขียน อ่าน ภาษาไทยและสามารถสื่อสารด้วยภาษามือไทยได้ระดับดี
- ๒.๗ ต้องเป็นผู้จดทะเบียนเป็นคนพิการและมีเลขบัตรประจำตัวคนพิการ
- ๒.๘ มีความสามารถช่วยเหลือตนเองในการเดินทาง การขยับถ่ายและเรียนร่วมกับนักศึกษาปกติได้

-๒- ประกาศเรื่อง รับสมัครคนพิการประจำปีการศึกษา ๒๕๖๑

๒.๙ ต้องให้คำรับรองว่าจะตั้งใจเล่าเรียนจนสำเร็จการศึกษา ประพฤติปฏิบัติตามระเบียบของมหาวิทยาลัยและคำแนะนำของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ ผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของมหาวิทยาลัยและคำแนะนำของศูนย์บริการสนับสนุน นักศึกษาพิการ อาจถูกสั่งพักการเรียนและถูกตัดสิทธิ์การรับเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายทางการศึกษาสำหรับคนพิการ

๒.๑๐ ผู้พิการที่สมัครเข้าเรียนในสาขาวิชาที่สังกัดคณะครุศาสตร์และ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์จะต้องทดสอบความรู้พื้นฐานและทักษะที่จำเป็น กรณีที่คณะกรรมการของคณะมีความเห็นว่าไม่เหมาะสมจะต้องเลือกเรียนในสาขาอื่นและการพิจารณาของสาขาถือเป็นสิ้นสุด

๔. สาขาวิชาและประเภทความพิการที่มหาวิทยาลัยเปิดรับสมัครในปีการศึกษา ๒๕๖๑

จำนวนรับ ๒๔ คน แยกเป็น ๑๕ สาขาวิชา ๗ คณะ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

คณะ/สาขาวิชา	จำนวน (คน)	ประเภทความพิการ		
		บกพร่องทางการเห็น (๐๑)	บกพร่องทางการได้ยิน (๐๒)	บกพร่องทางร่างกาย หรือสุขภาพ (๐๓)
๑.คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์				
-สาขาวิชาศิลปกรรม (ศศ.บ.)	๒		๑	๑
-สาขาวิชาภาษาอังกฤษ (ศศ.บ.)	๒	๑		๑
-สาขาวิชาภาษาไทย (ศศ.บ.)	๒	๑		๑
-สาขาวิชาดนตรี (ศศ.บ.)	๒	๑		๑
๒.คณะนิติศาสตร์				
-หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต (น.บ.)	๒	๑		๑
๓.คณะครุศาสตร์				
-สาขาวิชาการศึกษาพิเศษและคอมพิวเตอร์ (ค.บ.)	๒		๒	
-สาขาวิชาการประถมศึกษา (ค.บ.)	๑	๑		
-สาขาวิชาสังคมศึกษา (ค.บ.)	๑	๑		
๔.คณะบริหารธุรกิจและการจัดการ				
-สาขาวิชาการบัญชี (บธ.บ.)	๑			๑
-สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ (บธ.บ.)	๑			๑
-สาขาวิชาการจัดการทั่วไป (บธ.บ.)	๑			๑
๕.คณะวิทยาการคอมพิวเตอร์				
-สาขาวิชาเทคโนโลยีมีลติมีเดียและแอนิเมชัน (วท.บ.)	๒		๑	๑
-สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ (วท.บ.)	๒		๑	๑
๖.คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม				
-สาขาวิชาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ (วท.บ.)	๒		๑	๑
๗.คณะสาธารณสุขศาสตร์				
-สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน (ส.บ.)	๑			

กรณีที่ผู้สมัครผู้พิการสาขาวิชาใดที่ไม่มีผู้สมัคร สามารถปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสมแต่ไม่เกินจำนวนรับที่แจ้ง

๕. กำหนดการรับสมัครและการสอบคัดเลือก

๕.๑ มหาวิทยาลัยรับสมัครคัดเลือกนักศึกษาเข้าศึกษาตามประกาศกระทรวงศึกษา โดยใช้ระบบร่วมกันคือระบบ TCAS : Thai University Central Admission System เริ่มใช้ปีการศึกษา ๒๕๖๑ เป็นต้นไปให้ดูประกาศมหาวิทยาลัยในระบบ <http://admission.ubru.ac.th>

๕.๒ ผู้สมัครต้องรับรองคุณสมบัติของตนเอง และสมัครเข้าศึกษาได้ไม่เกิน ๒ สาขาวิชาโดยพิจารณาผู้ที่มีคุณสมบัติตรงตามที่สาขาวิชากำหนดและประกาศมหาวิทยาลัย ยกเว้นกรณีนักศึกษาทุน

๕.๓ ผู้สมัครจะต้องกรอกข้อมูลที่กำหนดไว้ในใบสมัคร และแบบสำรวจความต้องการได้รับการช่วยเหลือเฉพาะบุคคลขอใบสมัครและแบบสำรวจได้ด้วยตนเองหรือผู้ปกครองที่ใกล้ชิดโดยตรงที่ศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ (ศูนย์ DSS) มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี โทรศัพท์หมายเลข ๐๔๕ - ๓๕๒๐๐๐ ต่อ ๑๒๓๙ ได้ทุกวันจันทร์ - ศุกร์ ในเวลา ๐๘.๓๐ น. ถึง ๑๖.๓๐ น. ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

๖. เอกสารหลักฐานประกอบการสมัครนำมายื่นพร้อมใบสมัคร

๑. ใบสมัครพิมพ์ <http://admission.ubru.ac.th> ลงลายมือชื่อพร้อมติดรูปถ่ายให้เรียบร้อย รูปถ่ายหน้าตรงไม่สวมหมวก ไม่สวมแว่นตาดำ ขนาด ๑ นิ้ว
๒. สำเนาชำระเงินธนาคาร จำนวน ๑ ฉบับ พร้อมรับรองสำเนาถูกต้อง
๓. ใบแสดงผลการเรียน (ปพ.๑) ฉบับสำเนา จำนวน ๑ ฉบับ พร้อมรับรองสำเนาถูกต้อง
๔. บัตรประชาชน ฉบับสำเนา จำนวน ๑ ฉบับ พร้อมรับรองสำเนาถูกต้อง
๕. ใบเปลี่ยนแปลงชื่อ - สกุล ฉบับสำเนา จำนวน ๑ ฉบับ พร้อมรับรองสำเนาถูกต้อง (ถ้ามี)
๖. เอกสารคะแนนสอบ ONET/GAT-PAT และ ๙ วิชาสามัญ ตามสาขาวิชาที่ต้องการ
๗. บัตรประจำตัวคนพิการ ฉบับสำเนา จำนวน ๑ ฉบับ พร้อมรับรองสำเนาถูกต้อง
๘. บัตรประจำตัวผู้ปกครอง ฉบับสำเนา จำนวน ๑ ฉบับ พร้อมรับรองสำเนาถูกต้อง

หมายเหตุ : กรณีไม่สามารถลงลายมือชื่อรับรองสำเนาได้ให้พิมพ์ลายนิ้วมือแทน

๗. การเข้าสอบความรู้พื้นฐานและพิจารณาความเหมาะสม

๗.๑ ตามประกาศมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี กรณีผู้สมัครสอบที่ไม่สามารถมารับการทดสอบตาม วัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดจะไม่มีสิทธิ์เข้าสอบสัมภาษณ์

๗.๒ กรณีที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งไม่สามารถเดินทางมารับการทดสอบได้ตาม วัน เวลา และสถานที่ตามประกาศในบัตรผู้เข้าสอบทดสอบความรู้พื้นฐาน หมายเลขโทรศัพท์ ๐๔๕-๓๕๒๐๐๐ ต่อ ๕๖๐๑ และ ๐๔๕-๖๐๖๖๐๗๐

๗.๓ กรณีผู้ที่ไม่มาสอบมาทดสอบและไม่ได้แจ้งเหตุจำเป็นจะถูกตัดสิทธิ์การเรียนตามประกาศฉบับนี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ขอสงวนสิทธิ์ในการกำหนดหรือเลือกสาขาวิชาให้ใหม่ในกรณี ผู้พิการมีความไม่เหมาะสมกับสาขาที่สมัครเรียนหรือมีผู้สมัครในสาขาเดียวกันเกิน ๒ คน

๘. การประกาศผลการคัดเลือกและการรายงานตัว

๘.๑ มหาวิทยาลัยจะประกาศผลการคัดเลือกตามแจ้งในประกาศมหาวิทยาลัย

๘.๒ นักเรียนผู้พิการจะต้องมารายงานตัวเข้าศึกษาตามกำหนดเวลาที่กำหนดและต้องเข้ารับการปฐมพยาบาลตามวัน เวลา สถานที่ ที่มหาวิทยาลัยประกาศและกำหนด ผู้ไม่มารายงานตัวจะถือว่าสละสิทธิ์การเข้าศึกษาตามระเบียบการรับนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

-๔- ประกาศเรื่อง รับสมัครคนพิการประจำปีการศึกษา ๒๕๖๑

๘.๓ ผู้ที่รายงานตัวเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จะได้รับทุนอุดหนุนค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามที่มหาวิทยาลัยเรียกเก็บตลอดหลักสูตร จากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) เป็นรายบุคคลและได้รับสวัสดิการเพิ่มเติมตามความเหมาะสมจากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

๙. ค่าใช้จ่ายในการรายงานตัว

ผู้ผ่านการคัดเลือกเข้าศึกษาที่ยืนยันสิทธิ์ผ่านระบบเคลียร์เฮาส์แล้วบันทึกข้อมูลรายงานตัวที่ <http://admission.ubru.ac.th> และมารายงานตัวที่งานรับเข้าศึกษาและทะเบียนนักศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน อาคารเรียนและปฏิบัติการ ชั้น ๑ พร้อมชำระค่าขึ้นทะเบียนนักศึกษา จำนวน ๑,๗๕๐ บาท งานการเงิน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ประกาศ ณ วันที่ ๒๘ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๐

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักดา บุญยี่ต)

รองอธิการบดี รักษาราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

การคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาระดับปริญญาตรี โครงการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ
มหาวิทยาลัยบูรพา ประจำปีการศึกษา 2561

รายการ	สถานที่ / ผู้รับผิดชอบ	วัน / เดือน / ปี	เวลา
รับสมัครทางอินเทอร์เน็ต	- http://regservice.buu.ac.th - http://e-admission.buu.ac.th	27 มิ.ย.-10 ก.ค.2561	-
วิธีการชำระเงินค่าสมัคร	- ธนาคารกรุงไทย - ที่ทำการไปรษณีย์	27 มิ.ย.-11 ก.ค.2561	ในเวลาเปิดทำการ ของธนาคารและ ที่ทำการไปรษณีย์
ตรวจสอบข้อมูลการสมัคร และข้อมูลการชำระเงิน	- http://regservice.buu.ac.th - http://e-admission.buu.ac.th	หลังจากชำระเงิน ค่าสมัคร 3 วันทำการ	-
แก้ไขข้อมูลการสมัคร	ดาวน์โหลดแบบฟอร์มขอแก้ไขข้อมูล การสมัครจากเว็บไซต์ http://regservice.buu.ac.th/text/edit-form.pdf แล้ว FAX มาที่เบอร์ 0-3810-2721	27 มิ.ย.-10 ก.ค.2561	-
ประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิ์สอบ สัมภาษณ์และตรวจร่างกาย	- http://regservice.buu.ac.th - http://e-admission.buu.ac.th	19 ก.ค.2561	16.00 น.
สอบสัมภาษณ์และตรวจ ร่างกาย	มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี	21 ก.ค.2561	13.00 น.-16.00 น.
ประกาศผลขั้นสุดท้าย	- http://regservice.buu.ac.th - http://e-admission.buu.ac.th	23 ก.ค.2561	16.00 น.
รายงานตัวออนไลน์เพื่อ เข้าศึกษา	http://smartreg.buu.ac.th	26 ก.ค.2561	-

หมายเหตุ

1. ปฏิทินการคัดเลือกอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้
2. ผู้สมัครต้องไม่เป็นผู้ที่รายงานตัวขึ้นทะเบียนเป็นนิสิตของมหาวิทยาลัยบูรพา รหัส 61

-สำเนา-

ประกาศมหาวิทยาลัยบูรพา
ที่ 0986 / 2561
เรื่อง การคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาระดับปริญญาตรี โครงการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ
มหาวิทยาลัยบูรพา ประจำปีการศึกษา 2561

ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้มีระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ว่าด้วยการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2552 เพื่อส่งเสริม สนับสนุนการกระจายโอกาสทางการศึกษาและการสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษาสำหรับคนพิการ มหาวิทยาลัยบูรพาจึงประกาศคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาระดับปริญญาตรี โครงการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ มหาวิทยาลัยบูรพา ประจำปีการศึกษา 2561 โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. คุณสมบัติทั่วไปของผู้สมัคร

- 1.1 เป็นนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
- 1.2 เป็นบุคคลที่มีความบกพร่องในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- ความบกพร่องทางการมองเห็น	- ความบกพร่องทางการได้ยิน
- ความบกพร่องทางสติปัญญา	- ความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ
- ความบกพร่องทางการเรียนรู้	- ความบกพร่องทางการพูดและภาษา
- มีปัญหาทางพฤติกรรม หรืออารมณ์	- ออทิสติก
- บุคคลพิการซ้อน	
- 1.3 มีสัญชาติไทย และมีความประพฤติเรียบร้อย
- 1.4 ไม่เป็นโรคติดต่อร้ายแรงที่สังคมรังเกียจหรือโรคสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อการศึกษา
- 1.5 มีคุณสมบัติเฉพาะตามที่คณะและสาขาวิชากำหนด

2. คุณสมบัติเฉพาะสาขา คำแนะนำก่อนการตัดสินใจสมัคร

(คณะ/สาขาวิชาที่ไม่ได้ลงคุณสมบัติเฉพาะ แสดงว่าไม่มีการกำหนดคุณสมบัติเฉพาะเพิ่มเติม)

2.1 คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์

- สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทุกแผนการเรียน
- รับเฉพาะผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ โดยสามารถดูแลตัวเองได้และไม่เป็น

อุปสรรคในการเขียนตอบข้อสอบกฎหมาย

2.2 คณะวิทยาศาสตร์

- สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์
- รับเฉพาะผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ

2.3 โครงการจัดตั้ง “คณะพาณิชยศาสตร์และบริหารธุรกิจ” วิทยาเขตสระแก้ว

- สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทุกแผนการเรียน
- รับเฉพาะผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ
- มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 2.00

-2-

3. คณะ สาขาวิชา รหัสสาขาวิชา และจำนวนรับเข้าศึกษา

รหัสสาขาวิชา	คณะ/สาขาวิชา	ชื่อปริญญา	จำนวนรับ
คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์			
01921300501	หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต ภาคปกติ	ร.บ.	1
01921300201	สาขาวิชาการบริหารทั่วไป ภาคปกติ	น.บ.	5
01921300101	สาขาวิชาการบริหารท้องถิ่น ภาคปกติ	รป.บ.	3
01921300202	สาขาวิชาการบริหารทั่วไป ภาคพิเศษ	น.บ.	2
01921300102	สาขาวิชาการบริหารท้องถิ่น ภาคพิเศษ	รป.บ.	2
คณะวิทยาศาสตร์			
01903300611	สาขาวิชาเทคโนโลยีชีวภาพ ภาคปกติ	วท.บ.	2
โครงการจัดตั้ง “คณะพาณิชยศาสตร์และการบริหารธุรกิจ” วิทยาเขตสระแก้ว			
01936300161	สาขาวิชาการจัดการ กลุ่มวิชาการจัดการธุรกิจทั่วไป ภาคปกติ	บธ.บ.	1
รวม			16

4. การรับสมัครคัดเลือกเข้าศึกษา

4.1 ผู้สมัครต้องศึกษาวิธีการสมัครในประกาศให้เข้าใจก่อนทำการสมัคร

4.2 กรอกข้อมูลการสมัครที่เว็บไซต์ <http://regservice.buu.ac.th> หรือ <http://e-admission.buu.ac.th> ตั้งแต่วันที่ 27 มิถุนายน-10 กรกฎาคม พ.ศ. 2561

4.3 นำใบสมัครที่พิมพ์จากอินเทอร์เน็ตไปชำระเงินที่ธนาคารกรุงไทย และที่ทำการไปรษณีย์ทุกสาขาทั่วประเทศ ระหว่างวันที่ 27 มิถุนายน-11 กรกฎาคม พ.ศ. 2561

4.4 การสมัครทางอินเทอร์เน็ตผู้สมัครต้องรับผิดชอบข้อมูลการสมัครของตนเอง หากข้อมูลใดเป็นเท็จ มหาวิทยาลัยบูรพาจะถือว่าทุจริตและไม่ได้รับการพิจารณาคัดเลือก

หมายเหตุ ในกรณีที่มีการชำระค่าสมัครหลายครั้งมหาวิทยาลัยจะใช้ใบสมัครที่มีการชำระครั้งสุดท้ายเป็นสำคัญ

5. ค่าใช้จ่ายในการสมัครและการชำระค่าสมัคร

ค่าธรรมเนียมในการสมัครคัดเลือก จำนวน 500 บาท

หมายเหตุ - ในกรณีที่มีการชำระค่าสมัครหลายครั้งมหาวิทยาลัยจะใช้ใบสมัครที่มีการชำระครั้งสุดท้ายเป็นสำคัญ

- มหาวิทยาลัยบูรพา จะไม่คืนเงินค่าธรรมเนียมในการสมัครให้ ไม่ว่ากรณีใด ๆ ทั้งสิ้น

6. ประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิ์เข้ารับการสัมภาษณ์และตรวจร่างกาย

มหาวิทยาลัยบูรพาจะประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิ์เข้ารับการสัมภาษณ์และตรวจร่างกายทางเว็บไซต์ <http://regservice.buu.ac.th> หรือ <http://e-admission.buu.ac.th> วันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2561 เวลา 16.00 น. เป็นต้นไป

-3-

7. การสอบสัมภาษณ์และตรวจร่างกาย

มหาวิทยาลัยบูรพา กำหนดให้มีการสอบสัมภาษณ์ ในวันที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ. 2561 ตั้งแต่เวลา 13.00 น.-16.00 น. ตามสถานที่ ที่ปรากฏในท้ายประกาศ พร้อมหลักฐาน ดังนี้

- (1) ใบสมัครที่พิมพ์จากอินเทอร์เน็ต และติดรูปถ่ายเรียบร้อยแล้ว
- (2) ใบแสดงผลการเรียน
- (3) บัตรประจำตัวประชาชน
- (4) บัตรประจำตัวคนพิการ

8. ประกาศรายชื่อผู้ผ่านการสอบสัมภาษณ์ มีสิทธิ์เข้าศึกษา

มหาวิทยาลัยบูรพาจะประกาศรายชื่อผู้ผ่านการสอบสัมภาษณ์มีสิทธิ์เข้าศึกษา ทางเว็บไซต์ <http://regservice.buu.ac.th> หรือ <http://e-admission.buu.ac.th> ในวันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2561 เวลา 16.00 น. เป็นต้นไป

9. เงื่อนไขการเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยบูรพา

9.1 ผู้ผ่านการคัดเลือกเข้าศึกษาตามประกาศของมหาวิทยาลัยบูรพาในขั้นสุดท้ายถือว่าเป็นผู้มีสิทธิ์รายงานตัวยืนยันสิทธิ์เพื่อเข้าศึกษา และเข้าศึกษาในคณะและสาขาวิชาของมหาวิทยาลัยบูรพา ตามที่ปรากฏในประกาศของมหาวิทยาลัยบูรพา

9.2 ผู้รายงานตัวยืนยันสิทธิ์เพื่อเข้าศึกษาของมหาวิทยาลัยบูรพาแล้วถือว่า มีศักดิ์และมีสิทธิ์ เป็นนิสิตของมหาวิทยาลัยบูรพาโดยสมบูรณ์

9.3 ผู้ที่เป็นนิสิตของมหาวิทยาลัยบูรพาตามข้อ (9.2) หากปรากฏว่าในวันปฐมนิเทศ ยังไม่สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ถือว่าไม่มีสิทธิ์เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยบูรพา

10. การรายงานตัวออนไลน์เพื่อเข้าศึกษา

ให้ผู้ผ่านการคัดเลือกเข้าศึกษารายงานตัวออนไลน์เพื่อเข้าศึกษา ในวันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2561 ทางเว็บไซต์ <http://smartreg.buu.ac.th> และปฏิบัติตามข้อกำหนดที่ปรากฏ ในท้ายประกาศผู้ผ่านการคัดเลือกเข้าศึกษาของมหาวิทยาลัยบูรพาต่อไป

ประกาศ ณ วันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2561

(ลงชื่อ) วิมลรัตน์ จตุรานนท์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิมลรัตน์ จตุรานนท์)
รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติการแทน
ผู้ปฏิบัติหน้าที่อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

สำเนาถูกต้อง
พรจันทร์ โพธิภาค
(นางสาวพรจันทร์ โพธิภาค)
นักวิชาการศึกษา

**ระเบียบมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
ว่าด้วย แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ
พ.ศ. ๒๕๖๐**

เพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนด้านการศึกษาแก่นักศึกษาพิการที่มีความสามารถในการเรียนรู้ให้ได้รับสิทธิทางการศึกษาเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป โดยให้สอดคล้องกับระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาสำหรับคนพิการ ว่าด้วยการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๒ และประกาศสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๓

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๘ (๒) แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. ๒๕๔๗ โดยความเห็นชอบของสภามหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ในการประชุมครั้งที่ ๑๑/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ จึงวางระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ว่าด้วยแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ พ.ศ. ๒๕๖๐”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในระเบียบนี้

“มหาวิทยาลัย” หมายความว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

“สภามหาวิทยาลัย” หมายความว่า สภามหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

“อธิการบดี” หมายความว่า อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการฝ่ายจัดการสำหรับนักศึกษาพิการที่มหาวิทยาลัยแต่งตั้งให้ทำหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ

“นักศึกษาพิการ” หมายความว่า คนพิการ ตามความหมายของพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ และเป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

“การจัดการศึกษา” หมายความว่า การจัดการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาพิการที่สามารถเรียนร่วมกับนักศึกษาปกติได้ทั้งภาคปกติและภาคพิเศษ

ข้อ ๔ นักศึกษาพิการอาจมีลักษณะความพิการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างประกอบกัน ดังนี้

- (๑) ความพิการทางการเห็น
- (๒) ความพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย
- (๓) ความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย
- (๔) ความพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม หรือออทิสติก
- (๕) ความพิการทางสติปัญญา
- (๖) ความพิการทางการเรียนรู้

ทั้งนี้ นักศึกษาพิการต้องมีความสามารถในการเรียนร่วมกับนักศึกษาปกติได้โดยอยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการฝ่ายจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ

๒

ข้อ ๕ คณะกรรมการฝ่ายจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการประกอบด้วย

- (๑) อธิการบดีหรือรองอธิการบดีที่อธิการบดีมอบหมาย ประธานกรรมการ
- (๒) รองคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษาทุกคณะ กรรมการ
- (๓) ผู้อำนวยการสำนักงานอธิการบดี กรรมการ
- (๔) ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน กรรมการ
- (๕) ผู้อำนวยการกองพัฒนานักศึกษา กรรมการและเลขานุการ
- (๖) เจ้าหน้าที่กองพัฒนานักศึกษาที่ได้รับมอบหมาย ผู้ช่วยเลขานุการ

ให้กองพัฒนานักศึกษาเป็นสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการฝ่ายจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ

ข้อ ๖ คณะกรรมการ มีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้

- (๑) กำหนดจำนวนนักศึกษาพิการและสาขาวิชาที่เหมาะสมที่มหาวิทยาลัยจะเปิดรับนักศึกษาพิการเข้าเรียนในแต่ละปีการศึกษา
- (๒) จัดทำประกาศมหาวิทยาลัย เรื่อง การรับคนพิการเข้าเป็นนักศึกษาโดยกำหนดจำนวนหลักเกณฑ์ เงื่อนไข วิธีการรับนักศึกษาพิการและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ
- (๓) เสนอแนวทางการจัดหาหรือจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อการดำรงชีวิตประจำวันของนักศึกษาพิการต่อมหาวิทยาลัย
- (๔) เสนอแนวทางการจัดหาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้นักศึกษาพิการแต่ละประเภทเข้าถึงข้อมูลทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกับนักศึกษาปกติต่อมหาวิทยาลัย
- (๕) พัฒนาและส่งเสริมนักศึกษาพิการให้ก้าวหน้าเพิ่มคุณค่า ศักยภาพ และเป็นประโยชน์ต่อสังคมยิ่งขึ้น

(๖) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามอำนาจของคณะกรรมการ

(๗) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมายจากมหาวิทยาลัย

ข้อ ๗ หลักเกณฑ์ในการพิจารณารับนักศึกษาพิการเข้าศึกษา

ก. คุณสมบัติ

(๑) เป็นผู้พิการ ตามข้อ ๔ ที่มีบัตรประจำตัวคนพิการตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

(๒) ไม่เคยได้รับการอุดหนุนทางการศึกษาตามประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในหลักสูตรระดับปริญญาตรีมาก่อนและไม่ศึกษาเป็นปริญญาที่สอง

(๓) เป็นผู้มีความประพฤติดี

ข. วิธีการคัดเลือก

ให้คณะกรรมการเป็นผู้กำหนดตามความเหมาะสม

ข้อ ๘ ให้มหาวิทยาลัยส่งประกาศตามข้อ ๖ (๒) ต่อสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเพื่อขอรับทุนการศึกษาทุนอุดหนุนการศึกษานักศึกษาพิการระดับอุดมศึกษาก่อนหน้าการเปิดภาคเรียนไม่น้อยกว่า ๑๒๐ วัน

ข้อ ๙ นักศึกษาพิการ มีสิทธิได้รับค่าเล่าเรียน ค่าบำรุง ค่าธรรมเนียม และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ จากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาหรือกองทุนส่งเสริมและพัฒนาศึกษาสำหรับคนพิการ ตามอัตราที่จ่ายจริงทั้งนี้ไม่เกินอัตราและรายการที่กำหนดไว้ในประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการตามพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

๓

ทั้งนี้หากนักศึกษามีค่าใช้จ่ายทางการศึกษาเกินขอบเขตของอัตราค่าใช้จ่ายที่ได้รับการอุดหนุน นักศึกษาพิการจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกินนั้นด้วยตนเอง

ข้อ ๑๐ การจัดการศึกษาและการสำเร็จการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการให้เป็นไปตามข้อบังคับของ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ว่าด้วยการศึกษาในระดับอนุปริญญา ปริญญาตรี และปริญญาตรี (ต่อเนื่อง)

ข้อ ๑๑ ให้อธิการบดีรักษาการให้เป็นไปตามระเบียบนี้ มีอำนาจออกประกาศ คำสั่ง หรือแนวปฏิบัติ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามระเบียบนี้

ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบนี้ให้อธิการบดีมีอำนาจตีความและวินิจฉัยชี้ขาด

ประกาศ ณ วันที่ ๑๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๐

(รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ อยู่ถนอม)
นายกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

ประกาศมหาวิทยาลัยทักษิณ

เรื่อง การรับนิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ภาคปกติ รอบที่ 2 การรับด้วยวิธีโควตา
โครงการรับนักเรียนผู้พิการเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยทักษิณ ประจำปีการศึกษา 2562

.....

มหาวิทยาลัยทักษิณประสงค์จะรับสมัครบุคคลเพื่อสอบคัดเลือกเข้าเป็นนิสิต ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 รอบที่ 2 การรับด้วยวิธีโควตา โครงการรับนักเรียนผู้พิการเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยทักษิณ ประจำปีการศึกษา 2562 โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. คุณสมบัติทั่วไปของผู้สมัคร

- 1.1 กำลังศึกษาหรือสำเร็จการศึกษาชั้น ม.6 สายสามัญ หรือเทียบเท่า
- 1.2 มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสม 5 ภาคเรียน (กรณีกำลังศึกษา) / 6 ภาคเรียน (กรณีสำเร็จการศึกษา) ไม่ต่ำกว่า 2.00 **ยกเว้น** หลักสูตรที่กำหนดคุณสมบัติเพิ่มเติม ตามข้อ 2 คุณสมบัติเฉพาะสาขาวิชา และจำนวนรับ
- 1.3 เป็นผู้มีความประพฤติดี
- 1.4 เป็นผู้ที่ไม่เจ็บป่วยหรือเป็นโรคติดต่อร้ายแรง หรือมีความผิดปกติที่เป็นอุปสรรคต่อการศึกษา
- 1.5 ต้องไม่เคยสำเร็จการศึกษาหรือศึกษาระดับปริญญาตรีโดยได้รับทุนอุดหนุนการศึกษาสำหรับคนพิการจากสถาบันการศึกษาใดๆ มาก่อน

1.6 เป็นผู้พิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย โดยสามารถช่วยเหลือตัวเองในชีวิตประจำวันและเรียนร่วมกับนิสิตปกติได้

- 1.7 เป็นผู้จดทะเบียนเป็นคนพิการ และมีบัตรประจำตัวคนพิการ

2 คุณสมบัติเฉพาะสาขาวิชา และจำนวนรับ

หลักสูตร/สาขาวิชา	คุณสมบัติเฉพาะสาขาวิชา	จำนวนรับ (คน)
เรียนที่วิทยาเขตพัทลุง จำนวนรับรวม 9 คน		
คณะวิทยาศาสตร์		
วท.บ.ชีววิทยา	1. กำลังศึกษาหรือสำเร็จการศึกษาชั้น ม.6 สายสามัญ แผนการเรียน วิทยาศาสตร์ – คณิต 2. ผลการเรียนสะสมไม่ต่ำกว่า 2.00	2
วท.บ.ฟิสิกส์	1. กำลังศึกษาหรือสำเร็จการศึกษาชั้น ม.6 สายสามัญ แผนการเรียน วิทยาศาสตร์ – คณิต 2. มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสม ไม่ต่ำกว่า 2.00 3. ไม่เคยได้รับผลการเรียนระดับ 0 (ศูนย์) ในรายวิชาฟิสิกส์และคณิตศาสตร์	1

2

หลักสูตร/สาขาวิชา	คุณสมบัติเฉพาะสาขาวิชา	จำนวนรับ (คน)
คณะเทคโนโลยีและการพัฒนาชุมชน		
วท.บ.เกษตรศาสตร์	1. กำลังศึกษาหรือสำเร็จการศึกษาชั้น ม.6 สายสามัญ แผนการเรียน วิทย์ – คณิต / และมีผลการเรียนเฉลี่ยสะสม ไม่ต่ำกว่า 2.00 <u>หรือ</u> 2. กำลังศึกษาหรือสำเร็จการศึกษาชั้น ม.6 สายสามัญ แผนการเรียน ศิลป์ – คำนวณ โดยผ่านการเรียนรู้กลุ่มคณิตศาสตร์อย่างน้อย 1 รายวิชา และผ่านการเรียนรู้กลุ่มรายวิชาวิทยาศาสตร์อย่างน้อย 1 รายวิชา และมีผลการเรียนเฉลี่ยสะสม ไม่ต่ำกว่า 2.25 <u>หรือ</u> 3. กำลังศึกษาหรือสำเร็จการศึกษาระดับ ปวช. ประเภทวิชาเกษตรกรรม หรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และมีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 2.00	2
วท.บ.เทคโนโลยีการเกษตรและ การพัฒนาชุมชน	1. กำลังศึกษาหรือสำเร็จการศึกษาชั้น ม.6 สายสามัญ แผนการเรียน วิทย์ – คณิต / และมีผลการเรียนเฉลี่ยสะสม ไม่ต่ำกว่า 2.00 <u>หรือ</u> 2. กำลังศึกษาหรือสำเร็จการศึกษาชั้น ม.6 สายสามัญ แผนการเรียน ศิลป์ – คำนวณ โดยผ่านการเรียนรู้กลุ่มคณิตศาสตร์อย่างน้อย 1 รายวิชา และผ่านการเรียนรู้กลุ่มรายวิชาวิทยาศาสตร์อย่างน้อย 1 รายวิชา และมีผลการเรียนเฉลี่ยสะสม ไม่ต่ำกว่า 2.25 <u>หรือ</u> 3. กำลังศึกษาหรือสำเร็จการศึกษาระดับ ปวช. ประเภทวิชาเกษตรกรรม หรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และมีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 2.00	2
วท.บ.สัตวศาสตร์	1. กำลังศึกษาหรือสำเร็จการศึกษาชั้น ม.6 สายสามัญ แผนการเรียน วิทย์ – คณิต 2. มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสม ไม่ต่ำกว่า 2.00	2
เรียนที่วิทยาเขตสงขลา จำนวนรับรวม 3 คน		
คณะนิติศาสตร์		
น.บ.นิติศาสตร์ (เรียนที่วิทยาเขตสงขลา)	1. กำลังศึกษาหรือสำเร็จการศึกษาชั้น ม.6 สายสามัญ ทุกแผนการเรียน หรือเทียบเท่า 2. มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสม ไม่ต่ำกว่า 2.50	3

3. เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือก

3.1 มหาวิทยาลัยพิจารณาจากเอกสารหลักฐานประกอบการสมัคร ผลการเรียนเฉลี่ยสะสม ผลการเรียนในกลุ่ม
สาระวิชาที่เกี่ยวข้อง

3.2 การสอบสัมภาษณ์/สอบปฏิบัติ

4. การสมัคร

4.1 สมัครออนไลน์ผ่าน website : <http://www2.tsu.ac.th/org/student/> โดยเลือกโครงการที่ต้องการสมัคร กรอกข้อมูลการสมัคร บันทึกข้อมูล และยืนยันการสมัคร ภายในวันที่ 18 มีนาคม 2562

4.2 พิมพ์ใบแจ้งยอดค่าธรรมเนียมการสมัคร นำไปชำระเงินที่ธนาคารไทยพาณิชย์หรือธนาคารกรุงเทพทุกสาขา ภายในวันที่ 18 มีนาคม 2562

4.3 ส่งหลักฐานการสมัครทั้งหมดตาม ข้อ 5 ถึงภารกิจรับนิสิต มหาวิทยาลัยทักษิณ อ.เมือง จ.สงขลา 90000 ภายในวันที่ 25 มีนาคม 2562 เพื่อให้มหาวิทยาลัยตรวจสอบคุณสมบัติและคุณสมบัติ

4.4 การแก้ไขข้อมูลการสมัคร

4.4.1 กรณีที่ผู้สมัครยังไม่ส่งหลักฐานการสมัคร ให้ผู้สมัครกรอกข้อมูลที่แก้ไขในใบสมัคร และวงเล็บมุมบนด้านขวาใบสมัครว่าแก้ไขข้อมูล ส่งใบสมัครพร้อมหลักฐานการสมัครถึงภารกิจรับนิสิต มหาวิทยาลัยทักษิณ อ.เมือง จ.สงขลา 90000 ภายในวันที่ 25 มีนาคม 2562 มิฉะนั้นมหาวิทยาลัยจะถือว่าข้อมูลที่ปรากฏใน website ถูกต้อง

4.4.2 กรณีที่ผู้สมัครส่งหลักฐานการสมัครแล้ว ให้ผู้สมัครส่งใบสมัครเพื่อแก้ไขข้อมูล ซึ่งสามารถดาวน์โหลดใบสมัครได้จาก website : <https://admission.tsu.ac.th/applicant/search.jsp> แล้วแฟกซ์เอกสารมายังภารกิจรับนิสิต หมายเลขโทรสาร 074 – 317628 หรือ สแกนแล้วส่งเอกสารในรูปแบบไฟล์ PDF มายัง e-mail : admission.tsu2560@gmail.com ภายในวันที่ 25 มีนาคม 2562 เวลา 16.30 น. มิฉะนั้นมหาวิทยาลัยจะถือว่าข้อมูลที่ปรากฏใน website ถูกต้อง

ผู้สมัครต้องตรวจสอบด้วยตนเองว่ามีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด หากปรากฏภายหลังว่าผู้สมัครขาดคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่ง จะถูกตัดสิทธิ์ในการสอบคัดเลือกครั้งนี้โดยไม่ได้รับเงินค่าสมัครสอบคืนถึงแม้ว่าจะผ่านกระบวนการสอบคัดเลือกแล้วก็ตาม

ผู้สมัครที่ไม่ชำระเงินค่าสมัคร และ/หรือ ไม่ส่งหลักฐานการสมัครถึงภารกิจรับนิสิต มหาวิทยาลัยทักษิณ ภายในวันที่ 25 มีนาคม 2562 (ไม่นับวันประทับตราไปรษณีย์) ไม่มีสิทธิ์เข้ารับการพิจารณาคัดเลือก

5. หลักฐานที่ใช้ในการสมัคร

5.1 ใบสมัครตามแบบของมหาวิทยาลัย ติดรูปถ่าย ขนาด 1 นิ้ว ที่มุมขวาด้านบน

5.2 สำเนาใบแสดงผลการเรียน 1 ฉบับ

5.3 สำเนาการชำระเงินค่าธรรมเนียมการสมัคร 370 บาท จำนวน 1 ฉบับ

5.4 หลักฐานอื่นๆ (ถ้ามี)

ทั้งนี้ หลักฐานการสมัครจะไม่คืนแก่ผู้สมัครทุกกรณี

6. ระยะเวลาในการดำเนินการ

การดำเนินงาน	ระยะเวลา
สมัครออนไลน์ทาง website : http://www2.tsu.ac.th/org/student/	4 กุมภาพันธ์ – 18 มีนาคม 2562
ชำระเงินค่าสมัคร ณ ธนาคารไทยพาณิชย์ทุกสาขา/ธนาคารกรุงเทพทุกสาขา	4 กุมภาพันธ์ – 18 มีนาคม 2562
วันสุดท้ายของการรับเอกสารการสมัคร (เอกสารถึงมหาวิทยาลัยทักษิณ ไม่นับวันประทับตราไปรษณีย์)	25 มีนาคม 2562

การดำเนินงาน	ระยะเวลา
ประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิ์สอบสัมภาษณ์และสถานที่สอบสัมภาษณ์	3 เมษายน 2562
สอบสัมภาษณ์/สอบปฏิบัติ	8 เมษายน 2562
ประกาศรายชื่อผู้ผ่านการคัดเลือกและมีสิทธิ์ยืนยันสิทธิ์เข้าศึกษาผ่านระบบ Clearing House ทาง http://www2.tsu.ac.th/org/student/	24 เมษายน 62
ผู้ผ่านการคัดเลือกเข้าทำการยืนยันสิทธิ์ในระบบ Clearing House กับทาง ทปอ. ผ่าน website : http://mytcas.com/	24 – 25 เมษายน 2562
มหาวิทยาลัยประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิ์เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยทักษิณ ผ่าน website : http://www2.tsu.ac.th/org/student/	27 เมษายน 2562
ผู้มีสิทธิ์เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยทักษิณชำระเงินค่าธรรมเนียมการศึกษา จำนวน 5,000 บาท ผ่านธนาคารไทยพาณิชย์ทุกสาขา/ธนาคารกรุงเทพทุกสาขา	27 เมษายน – 10 พฤษภาคม 2562

ผู้ที่ยืนยันสิทธิ์เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยทักษิณ ที่ยังไม่ชำระค่าธรรมเนียมการศึกษา 5,000 บาท และ/หรือ ชำระค่าธรรมเนียมการศึกษา 5,000 บาทแล้ว หากประสงค์จะสมัครในรอบถัดไป จะต้องขอสละสิทธิ์กับสมาคมที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (ทปอ.) ให้ทันเวลาที่กำหนด จึงจะสามารถสมัครเข้าศึกษาในรอบต่อไปได้

7. การรายงานตัวเข้าเป็นนิสิต

ผู้มีสิทธิ์เข้าศึกษาที่ยืนยันสิทธิ์ในระบบ Clearing House และชำระเงินค่าธรรมเนียมการศึกษา จำนวน 5,000 บาทแล้ว **ต้องรายงานตัวเข้าเป็นนิสิตตามวัน เวลา และสถานที่** ซึ่งมหาวิทยาลัยจะประกาศให้ทราบทาง **website : www.tsu.ac.th และ <http://www2.tsu.ac.th/org/student/>** ต่อไป ผู้ไม่รายงานตัวเข้าเป็นนิสิตตามวัน เวลาที่กำหนด จะถือว่าสละสิทธิ์ในการเข้าเป็นนิสิตของมหาวิทยาลัย

8. หลักฐานที่ใช้ในการรายงานตัวเข้าเป็นนิสิต

- 8.1 สำเนาใบแสดงคุณวุฒิ (ปพ.1) จำนวน 2 ฉบับ
- 8.2 สำเนาทะเบียนบ้าน จำนวน 1 ฉบับ
- 8.3 สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน จำนวน 1 ฉบับ

ประกาศ ณ วันที่ 30 มกราคม 2562

(รองศาสตราจารย์เกษม อัครวรีรัตนกุล)
รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติหน้าที่แทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยทักษิณ

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวรัตนลักษณ์ มณีรัตน์โชติวงศ์
วัน เดือน ปี เกิด	22 กรกฎาคม 2522
สถานที่เกิด	จังหวัดชัยภูมิ
วุฒิการศึกษา	2540 - 2544 ปริญญาตรี ครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2545 - 2548 ปริญญาโท ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา ปฐมวัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2559 - 2563 ปริญญาเอก สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบาย การ จัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY